GENERAL EDITOR:

PROFESSOR K. A. NILAKANTA SASTRI

FURTHER SOURCES OF VIJAYANAGARA HISTORY

15533

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY.

Cal Acc

D.G.A GIPN

FURTHER SOURCES

OF

VIJAYANAGARA HISTORY

14757

BY

K. A. NILAKANTA SASTRI, M.A.,

Professor of Indian History and Archaeology

AND

N. VENKATARAMANAYYA, M.A., Ph. D.,

Reader in Indian History and Archaeology,
University of Madras

VOL. II-TEXTS

30 5 47 /SA

UNIVERSITY OF MADRAS

Acc. No. 14757

Date 27.7-61

Call No. 954. 0.2294/mil/ven

Cai Ac

D.G.

ACKNOWLEDGMENTS.

In editing the extracts included in this volume, we received help from several scholars of whom Messrs Sayyid Usha, B.A., Lecturer in Persian, Rao Saheb S. Vaiyapuri Pillai, B.A., B.L., Reader in Tamil, T. R. Chintamani, M.A., Ph.D., Senior Lecturer in Sanskrit, V. Raghavan, M.A., Ph.D., Junior Lecturer in Sanskrit, H. Sesha Iyengar, Junior Lecturer in Kannada, P. Krishnan Nayar, Junior Lecturer in Malayalam, M. Ramakrishna Kavi, M.A. and V. Prabhakara Sastri of Tirupati Devasthanam Oriental Institute, Tirupati, Prof. Joseph Muliyil, M.A. and O.F.E. Zacharias, B.A., deserve special mention. We are grateful to these scholars for their kind help and offer them our heart-felt thanks.

DEPARTMENTAL BUILDINGS, SENATE HOUSE, MADRAS.

14th November 1946.

K. A. N. N. V. R. Ac D.G. GIPI

CONTENTS.

						PAGE.
1.	Kampilidēva's inscription at Hampi.	in the	Prasanna	Virupāksa	temple	•
2.	(a) Tātapinnama.		•••			1
٨.	(b) Koţikanţi Rāghava.			***		
0	그리 가는 이번 그를 만들어 보는 그가 되셔널버물 되었다. 이 경기를		•••	***		"
3.	Malik Nā'ib Kāfūr and Ka	5 to 1 to 1 to 2				2
4.	Bahā-ud-Dīn Garshāsp and	ı nam	piia.	•••		
5.	The siege of Kummata.		n.11 n.	•••		3
6.	The retreat of Kampila Hosdurg and the conq			n to the	fort of	4
7.	The kingdoms that came				ience of	
	rebellions against Muh		i Bin Tugni	aq.	•••	6
8.	Somideva and his achieven		•••	•••		7
9.	The foundation of Vidyana	gara.	•••			- 8
10.	••		400	•••	•••	10
11.	"		•••	***	•••	• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •
12.	The foundation of Vijayan	agara.	***	•••	•••	**
13.	Vidyāraņya Vrttānta.		••	•••	***	11
14.	Vidyāraņya Kālajñāna.		•••	440	•••	14
15.	Kālajāāna of Śivayya.	***	***	•••	•••	17
16.	The chronology of the king	s of ∇	ijayanagara	• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	•••	.,,
17.	Chronology.	•••	•••	•••	•••	19
18.	(a) The kings who ruled o	ver the	Kurnool D	district.		21
	(b) The chronology of the	Luļu v a	Kings.	•••	•••	,,,
19.	(a) The chronology of the	Tuļuva	and the ea	rly Āravi	du kings.	77
	(b)	"			•••	22
20.	Aṭakalaguṇḍu inscription.		•••	***		23
21.	Ākumaļļa inscription.	•••	•••	***	•••	24
22.	Harihara I and 'Alā-ud-Din	Bahn	ian Shāh I.	•••	•••	27
23.	'Alā-ud-Din Bahman Shāh	I and	Khaipras.	•••	***	28
24.	(a) Harihara I and the vill	age ad:	ministration	ì	•••	29
	(b) ,,			•••	•	19
	(6) ,,			•••	•••	30
	(d) ,,			•••	***	**
	(e) A lease deed.			•••	***	**
	O "			•••	***	. 31
	(g)			•••	100	32
	(h)			***	***	79
PRODUCTOR STORY		ON HOUSE PARKETS	construct agency and service to be falled to	Table 17 17 17 18 17 17 17 17 17 17 17 17 17 17 17 17 17	THE R. P. LEWIS CO., LANSING MICH. 49 (1994) 1994 1995	CONTRACTOR SECTION

				P.	AGE.
25.	Bukka I			***	33
26.	Bukka I and Madhava Vidyaranya.	***	•••	***	,,
27.	Bukka I and Cikka Vodayalu.	••	•••	•••	35
28.	Bukka I and the Mussalmans.		2.00		"
29.	Harihara II.	•••		•••	36
30.	Viţţhalāmbā, the queen of Harihara	II.			11
31.	Harihara II and the Velamas.	•••	•••	•••	37
32.	Rāmacandra and his ancestors.			•••	79
33.	Pānugallu inscription.			•••	38
34.	(a) Bukka II and Telingāṇa.				39
	(b) Vijaya-Bhūpati and his descend	ants.	•••		46
35.	(a) Śrirangam affairs up to Harihar			•••	48
	(b) Periya Kṛṣṇarāya Uttama-Naml		s to the temp	ole	
	of Śrirangam	•••	•••		55
	(c) How the Dēvadāyas passed into	the hands	of the Rāya.	•••	56
36.	(a) Descendants of Somideva.	•••		•••	57
	(b) Pinnama of Ārevidu.	•••	•••	100	19
37.	Virūpaņņa Udaiyār and and Śrīrang	gam.	•••	•••	99
38.	Dēvarāya I	••		•••	"
39.	The Reddi invasion (i)	•••	•••	•••	58
40.	" (ii)	•••	•••		79
41.	Inscriptions of Malla Reddi (i)	•••	•••	•••	60
42.	" (ii)	•••	•••	***	99
43.	Motupalli inscription of prince Dev	arāya.	•••	•••	99
44.	Dēvarāya I and Vijaya and Ahōbal	a Codadevs	ı	•••	61
45.	Vijayarāya.	•••	•••	•••	99
46.	Dēvarāya I and Annadēva Cōḍa.	•••	•••	•••	62
47.	Virarāya. (Vijaya?)	•••		***	63
48.	Prôluganți Tippa and the temples o	of Vijayana	gara.	•••	,,,
49.	Dēvarāya II and Koņḍaviḍu.	••	•••	•••	64
50.	Koṇḍaviḍu after the fall of the Red	lḍis (i)	•••	•••	"
51.	1	(ii)	••	•••	65
52.	Dēvarāya II and Pūsapāṭi Rācirāju		•••	*.*	,,
53.	(a) The conquests of Rācirāju Tan	ıma.	•••	•••	66
	(ð). · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·		•••	•••	,,
	(Ø) u		•••		67
54	Dēvarāya II and God Telungurāya	of Śrikāko	lanu		29
55	. Pina Singa Annapōta.		•••	• • •	68
56	Madaya Linga	•••	•••	•••	69
57		Bervice	of the kings	of	
	Vijayanagara	•••		***	70
58	Davarave II		Tanka Sabat Medici	STATE OF STATE	71

D.C GI

		하는 하고 있는 물론이 하고 되는 것이다.					PAGE.
	59.	그리고 있는 얼마 그리고 아이 얼마나 있다. 그 사람이 나는 사람이 없는 것이다.	•••	***	•••	•.•	71
	60.		teenth cen	tury.	•••	•••	72
		(a) Palnāḍ.	100	•••	•••		1,
		(b) The Masara kingdom		•••	•••	•••	74
		(c) The Renadu country.			•••	***	75
		(d) Vyāpāris of the west.					••
		(e) Karņāţa.		•••	•••	•••	**
		(f) Vijayanagara.	•••	•••	••		•
		(g) Nārivāgu.	•••	•••			76
		(h) Māreļļa Šima.	•••	•••	•		-11
		(i) Drāviḍa.	•••	•••		•••	• • •
		(j) The position of a dance	ing woman	n.	••		78
	61.	Mallikārjuna.			•••		,,
	62.	Peda Singama Anna and F	olepalli Bu	akka.			•
	63.	The services of Kamparāja	the state of the state of		a Nāyaka.		79
	64.	The services of Kamparaja					••
	65.	The services of Tirumalair		ma-Nam	bi.		80
	66.	The services of Sāļuva Tir	umalai Rāj	a.	••		,,,
	67.	The services of Kṛṣṇarāya	The second second				81
	68.	Pratāpa Dēvarāya.					,,
	69.	The Gajapatis.	•••				82
	70.	Akatabhanudeva and Kapi	lēśvara.		•••		
ſ	71.	Gajapati Kapilēśvara.					» 83
	72.	The victories of Gajapati I (i) Gajarāvu Tippa.	Kapilēśvara	and hi	s subordinate		86
	73.	The victories of Gajapati	Kapilēśvara	and hi	s subordinate)B—	00
	7.4	(ii) Dāmera Timma.		•••))
	74.	Nirvāņarāya alias Pedarā	ya.	•••		•••	87
	75.	Virupākṣa.	•	***	•••	•••	89
	76.	Tammaya Basavā Reddi.			•••	•••	"
F	77.	Sāļuva Narasimha.	···	ne		***	"
	78.	The services of Kandadai F		and the state of t	Wien Minne		90
	79.	The revolt of the Sambeta					,,,
	80.	The revolt of the Sambeta	The end of the same of the same		ia biya Kaja	•••	91
	81.	Sāļuva Narasimha and San		THE SOLVE THE PARTY OF THE	 W. 1: 3+	•••	92
	82,	The war between Saluva N		and the state of the second	The state of the s	aja.	93
	83.	Kavutāļa Šima during the	reign of Sa	rinas De	irasimoa.	4.00	
	84.	Purusottama Gajapati	•••	•••	***	/*••	94
	85.	The Āraviḍu kings.	•••	•••	*•• Programme and the second	•••	98
	86.	Āraviti Bukka.		 1. 6(1 = 1		2	99
- 2	87.	Sāļuva Narasimha's war up	on the Qut	o Shah	and the Gajaj	oati.	***
3.7%	88.	Purusöttama.					100

				P	AGE.
89.	Kapilendra and Purusottama		000	•••	100
90.	Narasā Nāyaka		•••	449	101
91.	Immadi Narasimha and Narasa Nayaka		•••		102
92.	Immadi Narasimha and Timmarasayya.				103
93.	Pratāparudra Gajapati	•	•••	•••	27
94.			••	•••	104
95.	Vira Narasingarāya's dynasty		••	***	107
95.	(a) Konērirāja and Śriranga.	•		•••	108
96.	Vira Narasimha.	•	•	•••	109
97.	Vira Narasimha and Ummattur	•	•••		111
97.	(a) Vira Narasingaraya's coronation.		••	***	113
98.	Bukkarāju Rāmarāju.	•		***	115
99.	Bukkarāju Rāmarāju's date		***		99
100.	The invasion of Savayi Bibbi			•••	116
101.	n		•••	•••	117
102.	a a				,,,
103.			•••		120
104.	Military policy				99
105.	The kingdom and the capital.	•			121
106.	The Puttasti of Alamkonda	•	•••	***	99
107.	Āravidu Rāmarāja's children.	••	•••	***	126
108.	Rāmarāju Timma	•	• • •		127
109.	The coronation of Kṛṣṇadēvarāya.			***	129
110.	Kṛṣṇarāya and Sambeta Guravarāja.		•••	444	130
111.	The origin of the Keladi chiefs		•••	•••	131
112.	Kṛṣṇadēvarāya and Cauḍapa.	••		•••	134
113.	Kṛṣṇadēvarāya's conquests		•••	•••	136
114.	(a) The capture of Bidar.	••		•••	138
	(b) A description of the capture of Ka	lubariga.	•••	***	139
	(0) "		••	•••	39
	(d) The siege of Kalubariga.	••	•		140
115.	The revolt and subjugation of the Pal	aiyagār o	f Pattūru-		
	pālem.	••	•••	•••	141
116.	(a) Kṛṣṇarāya's victories.	•••	***	•••	142
	(b) "		•••	•••	143
19,1	(Ø) 17	•	•••	•••	145
	(d) "	•••	140	•••	• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •
	0 .		•••	***	146
117.			•••		99
"118.		504		•••	147
119.	and the second of the second o		•••	***	150
120	. Gymnasia at the capital of the Gajapat	t	***	***	151

D. GI

	승규님은 집에 대표를 하지만 생각하는 것이다.				PAGE.		
121.	Conquest of the kingdom of the Gajapati by Kṛṣṇadēvarāya. Timmarāju Koṇḍarāju, the governor of Koṇḍavīdu						
122.	Timmarāju Koņdarāju, the governor of Koņdavīdu Kṛṣṇarāya's campaigns against the Gajapati						
123.	Kṛṣṇarāya's campaigns against the	Gajapati.	***	 Fên			
124.	Kṛṣṇarāya's conquest of Warangal.		• • •		**		
125.	Kṛṣṇarāya's invasion of Kalinga.		348	•••	154		
126.	Kṛṣṇarāya's attack upon Cuttack.		450	***	155		
127.	Kṛṣṇarāya's war on Kalinga.				99		
128.	Kṛṣṇarāya and the Portuguese.		•••		156		
129.	(a) Kṛṣṇarāya and the Muhammad	ans.		***	157		
	(b) The affairs of Bijāpūr.	***	* 2 * .		159		
	(c) Precautionary measures at Ahm	adānagara:	and Gölke	nda.	162		
	(d) Punishments and rewards in the	e Mussalma	n Kingdo	ms.	163		
	(e) Preparations of war in the Muss	alman Kin	gdoms,	***	164		
	(f) Meeting of the ministerial counc	oil	***		167		
	(g) ",		0.50	400	168		
	(h) The summoning of the Amara-A	lāyakas.	***		170		
130.	(a) Victory of Nandyāla Nārapa ove	er Quly Qui	b Shah.	***	171		
	(b) Muslim chiefs killed by Kṛṣṇarā	iya.	•••		172		
131.	(a) Sāļuva Timmarasa.	•••	•••		99		
	(b) "	•••	•••	• • •	79		
132.	Allasāni Peddana.		• • •	•••	173		
133.	Śriranga, the father of Aliya Rāman	āja	•••	•••	174		
134.	Viśvanātha Nāyaka.	•••			175		
135.	Kṛṣṇadēvarāya and the Tambalas of	Puspagiri.	•••		33		
136.	Chess at Kṛṣṇarāya's Court.	***	• • •	***	177		
137.	On principles of government.	•••	***	***	39		
138.	Administrative measures of Kṛṣṇadē	varāya.	•••	100	180		
139.	Rājanīti by Kṛṣṇadēvarāya.		•••	•••	189		
140.	Acyutarāya and Rāmarāja.	•••		***	204		
141.	Acyutarāya's victories.	•••	400	***	205		
142.	The Gajapati invasion.	000			29		
143.	(a) Gani Timmā Nāyaḍu.		•••	***	206		
	(8) ,,	•••		***	207		
	(6)	•••	•••	***	209		
144.	Acyutarāya's patronage of literature			•••	218		
145.	Rāmarāju Timma's sons.	•••	• • • •		219		
146.	Sāri Ahōbaļa Nāyadu.			•••	220		
147.	Periya Rāmappa.			***	221		
148.	Acyutadevarāya.				222		
149.	Rāmaya Bhāskara.	***			223		
150.	Rāmaya Bhāskara or Bāca.	•••			224		
151.	Origin of the Madure Navals		As Sas.		905		

				P	AGE.
152.	Origin of the Madura Nāyaks.	. 500	•••	***	226
153.		***			227
154.	Viśvanātha Nāyaka.		4.00	***	229
155.		101			"
156.	Gani Timma and Cābōli Timma.			• • •	230
157.	Police arrangements of the time of	Acyuta.	800		231
158.	Rāmarāju Śriranga and his sons.			4 * *	232
159.	Rāmarāja's marriage with Kṛṣṇarāy	a's daugh	ter.		31
160.	Śrīrangarāja and his son Rāmarāja				233
161.	Rāmarāju Timma and Salakarāju T	imma	0 9 4		29
162.	Aliya Rāmarāja.	•••	***	***	99
163.	(a) Salakam Timmayya and Aliya	Rāmarāja		***	234
100.	(b) "			***	79
	(0)				235
164.	(a) Aļiya Rāmarāja.	***	• • •		236
101.	(b) ",	***			237
165.	Usurpation of Salakam Timmaya.		0.00		. 99
166.	The exploits of the Pemmasani chi	efs.	r a 9	***	59
167.	Timmarāju Cinna-Timma and his		***		238
168.	Cinna-Timma.		448	***	239
169.	Rāmarāja Viţţhala			409	240
170.	(a) Two stages in the growth of R	āmarāja's	power.	282	99
1.0.	(b) "		***	400	241
171.		d Kalubar	uga.	aj dan	1.199
172.	- 그 하는 그 프로그는 그 점점하는 그는 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은	***	202	466	244
173.	[10] [10] [10] [10] [10] [10] [10] [10]	and Ahma	dnagar.	123	245
174.					246
175.			600	***	247
176.			4.00	0 8.5	248
177.	그 그 그는 사람이 그는 사람이 없는 사람들이 가장 사람들이 가장 그를 모르는데			140	99
	(a) Sankanna's other victories.	***	***	4.93	249
178.	그림 그는 그들은 사람이 살았다. 남편을 위한 상황하는 한 살림으로 하는 그들은 중이 살짝하면 하고 보다. 하다.	***	140	< 0.0	
179.	그는 것 같아요요! 그렇게 되었습니다. 전하다 나는 그 없는데 하는데 하는데 하는데 되었습니다.	ābhata Kh	iāna.		250
180.	[1] : - [1]	•••	800	***	99
•••	(b) "		***	600	99
181	The second secon	a Timma.		***	251
¥01.	(8)			889	254
182				0-66	59
104			100	060	99
183			•••		255
100	(b) Viśvanātha Nāyaka and Śrira	ngam.			78
197	The death of Ramaraja.	***		3.	**

D. GI

	-					PAGE.
185.	(a)	The battle of Rākşasi-Tangadi.		844	440	257
	(b)	27	\$ 90	***	400	59
	(c)	99 (1997)	000	800	6.00	99
	(d)			#89		258
	(e)		000	600		79
	(1)			598	* 4 0	29
	(g)		686	•••		259
	(h)	99		030		,,,
	(i)					260
	(j)	199 - Angel An 199 - Angel Ang	000	•••		99
1.0	(k)	one de la companya d La companya de la co			***	99
	(l)	79	460	***		261
	(m).				***	79
<u> </u>	(n)					,,,
	(0)		• • •	445		262
	(p)	99	• • •	088		79
	(q)			***	***	263
	(r)	10 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		•••		79
186.	-	narājana Bakhair.	***			
187.		e battle of Rākṣasi-Taṅgaḍi.	•••			286
188.		ligadda Pāpanarasayya.	***		***	,,
189.		Muhammadan atrocities after R	āksas		***	288
	(6)				• • •	
	(c)					99
190.		Condition of the country after	the			19
100,	(0)	Tangadi.	200	***		289
	(b)		***		***	39
	(c)		300			,,,
	(d)		000		***	290
	(e)		***		***	79
	(1)		•••		***	19
	(g)					291
	(h)		***			***
	(i)	- 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 1 - 1. 			***	79
	(j)		•••		***	292
	(k)		446			99
	(l)		*9*			293
Sept 1		Siege of Adoni by Daulat Khan.				
191.	Sac	lāśiva's rule after Rākṣasi-Taṅgaḍ	i and	the condition o	£	
		the country.		•••	***	294
192.			448		***	
193.	(a)	Sadžáiva and Tirumala.	999			295

	그 경우하면 하는 것은 경기 지원을 받는 하는데 없다.			· P	AGE.
	(b) Sadāśiva and Tirumala.	800	***		295
194.	The last phase of Sadāśiva's reign.			***	
195.	Police arrangements during the reig	n of Sad	lāśiva.	•••	296
196.	Customs duties during Sadāsiva's rei	ign.	•••	• • •	298
197.	Tirumala.		***	• • •	99
198.	Kṛṣṇappa Nāyaka and Śrirangam.		.000		299
199.	Tirumala and Venkata.				97
200.	(a) Śrīranga I.		***	• • •	99
MOOS	(b) "	•••	001	***	300
	(a)	•••	***	***	302
	(d) "	***	***	****	303
201.	Velugōţi Kastūri Rangappa Nāyaḍu	•••	•••	. 10 mg - 10 mg	99
202.	(a) Kastūri-Ranga.	•••			316
AUA.	(b) "		***		9.9
203.	Śrirańgarāya I.	•••	• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	(1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1)	318
204.	(a) Venkata II.	•••		•••	319
cur.	(b) ",	•••	•••		99
205.	Venkata II and the siege of Penugor	nda.	•••	***	320
206.	(a) Venkața II and his nobles.	•••	***	600	321
AUU.	(b) ·•	***		***	322
207.	(a) Velugōṭi Cennaya-Venkaṭapati.		•••		323
AUI.	(b) "				99
600	Sāļuva Mākarāju and his sons.			***	324
208.	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	Gani Ti			325
210.			•••	443	326
211.	Venkata II and his rebellious subor	dinates.			99
212.	그 그 가는 이 등록 가게 되는 사람들이 그 때문을 하다면 하는 그 사람들이 되었다.				327
213.	그는 그 내용이 가지 않는데 있는데 이렇게 하고 싶으면서 하는데 그리는데 얼마나 되었다면 되었다.				79
NIU.	(8) ",		•••	463	99
214.		nikata II		•••	328
215.	그 지수는 아내는 사용하는 경기를 가는 하는 사람들이 되지 않는 것이라면 하는 것을 하고 있다면 되었다.	and the second second second			333
104	(b) "		•	•••	12
216.	[대급] 그래 생일에 대한민국 원과 하다 취업하는 사람들의 그 사람들은 생물하는 것은 생각하다.				334
ALU.					,,
					338
217		the Math	a chiefs.		339
218	[2] 이 그리고 발생하고 있다면 10.00ml (1.10ml)	the second of the said			,,
219			'		347
	- 12 V				361
220		P. Santala, S. S.			362
221					363

Lea

					PAGE.
	222.	Venkața II's expedition against Madhura.	•••	*60	365
		(a) Tirumalaraya's coronation.	206	400	*9
	223.	Kumāra Kṛṣṇappa Nāyaka and Śrirangam.	98.6	***	366
	224.	(a) Matla Tiruvengalanatha and his achiev	ements.	700	37
		(b) 39		***	367
	225.	The settlement of a communal dispute duri	ng the tim	e of	
	~~0.	Venkata II			368
	226.	Bandits in the time of Venkata II		Variations	99
	227.	Highway robbery in the time of Venkata I		***	369
	228.	그 이 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그 그	the reign	of	
		Venkata II.	••		370
		(b)	•••		77
		(c)	•••	***	79
		(d)		400	371
		(e)	***	***	372
			•••	•••	373
		(g)	***	•••	73
		(h)		447	377
	229,	Śriranga III and Rāyaprabhu of Pudukōṭa.	•••		378
	230.	(a) Anarchy after the death of Venkațapati	rāya.		379
		(b) "		•••	380
	231.	Yācama and Jaggarāja		***	**
	232.	The History of Yacama Nayaka		***	384
1	233.	Kumāra Rangappa, son of Yācama.		•••	385
, 19	234.	Victories of Mația Tiruvengalanatha.		•••	386
1	235.	War between the Mațla and the Velugoți ch	iefs.		387
	236.	Mațla Kumāra Ananta		•••	388
	237.	Rāmadēvarāya: Last days of the Maţla chie	fs.		389
	238.	(a) The fall of Kandanavolu	•••	•••	396
		(b) Maţla Tiruvengalanatha and the 'Adil K	hān,	***	397
	239.	The Muhammadan conquest of Kurnool.		•••	398
, ,	240.	Venkața III and Penugonda		•••	,,,
	241.	The Muhammadan conquest of Ciţţavêli.		•••	399
6	242.	Velugōți Singa, son of Venkațādri		•••	401
2	243.	Śriranga III		•••	402
2	244.	(a) Muhammadan conquest of the Vijayana	gara Kingdo	m.	404
		(b)			405
		(c) The siege of Gingee	•••	•••	\ *
2	245.	(a) The Āyagārs	***	•••	409
		(b), n			413
13: 16	46.	Caudarāju Cennamarāju us. Dvārakacerla Ma		•••	414
2	47.	Mārutala Vumma Tāti Reddi vs. Vuņdavēli .	Ankayya.		418

			T TO CATA
248.	The case pertaining to the Karanika mirāsi of Hanuman guṇḍam and Pērusōmala. (i)	le ·	419
010	(ii)		423
249. 250.	Case of Dudyāla Peddibhatlu Mallu Bhatlu of Karivena.	***	426
251.	The settlement of a suit regarding the Reddarikam	of	400
201.	Navanandula-Nittur.	***	428
	Appendix:		
0.50	The History of the Ravilla chiefs	,	436
252.	Rāyar Kākitamum Kartar Kākitamum	***	443
253.	Rayar Kakhamum Kartai Italia		

大学

1. KAMPILIDĒVA'S INSCRIPTION IN THE PRASANNA VIRŪPĀKŞA TEMPLE AT HAMPI.

ಶ್ರೀಸಂಗಮೇಶ್ವರದೇವರ ದಿವ್ಯಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಾ ರಾಧಕರುಮಪ್ಪ ಮುಮ್ಮ ಡಿ ಸಿಂಗೆಯನಾಯಕನ ಕೊಮಾರ ವೀರಕಂಪಿಲಿದೇವನು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮಾದನಯಕಿತಿ ಸಿಂಗೆಯನಯಕ ಪರಮೆಯ ನಯಕ ಇಂತು ಮೂವರ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಿಯ ಮಾಡಿಸಿದ ಶಿವಾಲ್ಯಾ ॥

Mac. Mss. 15-3-23, p. 41.

2. (a) TĀTAPINNAMA.

నమితారి తాతపి నే న్న మహీచిభుండు సమితిలోఁ జెఱకు రామ్జనరేందుఁ గౌలిచి అలవుగా సమ్యాంగమ్హారణం బానర్చి పొలుపొందె భువి మన్నె నేపులి యనుపేరి బిరుచాంచితుఁడు తాత నే పిన్నభూవిభుఁడు

2. (a) KOŢIKAŅŢI RĀGHAVA.

హరికాంతబోలు సూర్రాంబిక యండు

ఘనశౌర్యుడౌ కొటిక్రంటి రాఘవుని

గనియె నతండు సంక్రగామంబు నండు

రాజిల్లు కంపిలిక్రాయ సైన్యములు

దేజంబు మెఱయంగుక్ జెగువమై గెల్బి

గరిమె గై కొనియె నక్స్ సండరగూళీ

బిరుదంబు సరినృపుల్ క్రేబేక్కొని పొగుడ

Dvipada-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, p. 284.

3. MALIK NĀ'IB KĀFŪR AND KAMPILA.

رواں شدن ملک نائب جانب کنیله و سبک باز گشتن

بروں آمد از شہر رسم شکار به اتطاع هر منسد آتش زناں به یک هنته آنجا مقامے گزید همی کشت جانے ریاحیں ز دوم

چود و ضبطش آمد سراسر دیا و همی دفت هر سو غلیست کنان یکایک سر کومثه سر کشید همی تاخت اطراف آن صرز و بوم

چو آسود لشکر ازان ترک و تاز پس از هفته زان چاسیک گشت باز معامی: تقومالسلاماین ۳۲۸.۳۲۷ .

4. BAHĀ-UD-DĪN GARSHĀSP AND KAMPILA.

فرار نبودن بهاءالدين گرشاسپ در جانب كومته

زن و بچه خریمی ازانجا کشید رزانجا سوئے کنیلت سر نهاه یناهنده اندر حصارے خزید شده هر در در ستے یکدلت مخرر غم ترا گر شکستے فقاہ که نشکست از پیش جنگ آورے که گاھے ترارت دهد که فراد که کردی گذر اندرین سرغزاد که کردی گذر اندرین سرغزاد هیے جز یہ اخلاص تو کم زام

شنیدم به حصی سگر چون رسید همه لشکر و مال برباد داد گریزان چو در کوشته در رسید حمایت گریزان چو در کوشته در رسید بگفتا به گرشاسی کاے سرد راد به گیتی ندیدم که سر لشکرے چلین است بلے کار این روزگار ز تحویل احوال کم شو نسی نکو کردی اے صفدر ناسدار کئون تا بجنبد رئے در تنم بخورشید و زنار و لات و منات

جهان جمله گر قصد جانت کند گیارد که یک جو زیانت کند مخور غم هنی کن طرب هر زمان که سر در کشیدی بدارالامان چو بگذشت زین ماجرا چندگاه پیاپ رسان شد ز حضرت سپاه بجوشید لشکر چو دویا مور روده زرد در در سر بران حصنی آورده زرد

5. THE SIEGE OF KUMMATA.

رسیدن سلطان محمد ابن تغلق شاه در دولت اباد و فرستادن احمد ایاز برابر کنیله و رسیدن یکایک در کومتّه

صوائے دولت آباد سو ہر کھید طلک زاده را خواند بر څود څديو بفرمان أن شاة صاحب قران شکسته علال تاب شد هر دو بار ملک زاده شد در پئے آں حصار کہ اثبال دنیا بدادش خداے قوی تر یون وائے فرخ بزوو خررش آورد پیل هاموں خرام یکایک سوئے کومٹھ سو کشید ایا سوفرازان و کلداوران که بودند از جان و دل یکدله قرآغ فستعحصاري هدند هدی خاست شور از درون و برون

شليدم شه از شهر لشكر كشيف چو بشنید بشکست گرشاسی نیو ملک رکن دیں قطب ملک جہاں سوئے کنیله واند لشکر دو بار سیوم باو از حضرت شهریار یکے صرف با هرهی و تدبیر و را ہے سران را بهنگام غوغا و شدور نه بیلی به یک رشتهٔ چرم خام فرض چوں ملک زادہ لشکر کشید بجلبید بو رسم سر لشکرار، گو سه بار گرشاسپ و آن کنیله جعدان ميجا بررن أسدند م يا و أنجامي ريخت لهي سیاه شده چیره دو کار جنگ که بد شاه را رائے او دل پسند شود ساخته هم به آوردگاه در انداخت در دز صف حمله گر

چو کار حصاری در آمد به تنگ یک روز سر لشکر شاه هند بفرمود تا جمله اهل سیاه پس یک زمان آن یل نامور

ز هر سو دوپدند سردان کار نتاهند خلص زنان در حصار

مصامى: فتوح السااطين ١١٥٠١٦.

6. THE RETREAT OF KAMPILA AND BAHĀ-UD-DÎN TO THE FORT OF HOSDURG AND THE CONQUEST OF HOSDURG.

شکسته رفتن کنیله و بهاءالدین در حصار هسدرگ و فتح شدن هسدرگ

چون دیدندد زونت از دست شان سرے موثے کہساز و هامون زدند به دنبال شان لشکوے کیله توز به تیزه به خشت و بسلک دران دز در انقاد هو خاص و عام جہان پر شغب شد هوا پر فماز و هسیاری آورد عزم گریز به بسته بیک دست و یا استوار به اهلک مردان پیشته نیرد به بیک دست و یا استوار به ایک مردان پیشته نیرد به بیک در دوز دوشی برید به و شب کا در دوز دوشی برید به هدر شب کا در دوز دوشی برید بو مردان پیکار تکذافت چا

بهادین و آن کنیله در زمان بیک روز ازان حصن بیرون زدند بهسدرگ رفتند با درد و سوز دران در بیک ماه دادند جنگ یکے دوز جوشید لشکر تمام خروشان فتادند اندر حصار چوگوشاسپ یل دید این رستشیخ فروق در آورد آن شیر مرد فروق در آورد آن شیر مرد همی رفت و هرکس زیس می وسید چو مردان زافواج دشمن برفته همان گفیله هندوے با رفا

نگنده هال خانان در خطر هم آخر چو بو گشت ازو روزگار بجز سر نہادں گزیرے ندید سپة را فلک مژدة فتم داد غنیمت گران گشت در کار و بار گرفته بسے گنجہا هو کسے به بردند پیشش یکے زندہ مرد كنندش معرف بر اهل حصار مرورا بفرمود کردن ناه ز غصه همی خورد خون جگر ير آورد غوغا و شسور و تنيم سر و ریش خود را سراسر بکند سر کیست ایر و شغب یہ کیست كة مركس غم و اندة أفزائي ماست که دارند آل سر بیک تهال زر که غمگیل شود دشش و شاد دوست بحصن اندرون آتشے دو زند بتحضرت فرستاد آن يوست سر

بلائے رفیقاں گرفته به سر بسے جنگ دادہ دراں کار زار بسے زخمش أز تير باراں وسيد چو مردان براه وفا سو نهاد درآمد سجه سو بسر در حصار گرفتند و کشتند مندو بسے ملک زادی چوں هسدری فننع کرد بكفتا ملك زادة نامدار هر أن سو كه آورد اهل سياه همی کرد هندو به سیرها نظر سرے دید کل کشته از زخم تیر بزاری بسے خاک بر سر فکند ملک زاده برسید کیم شور چیست بصد گریه گفتا سر رائے ماست بگفتا ملک زادهٔ نامور یر آرند ازان سر دران تهال پوست یس آن پوست سر را پر از که کنند ها وم ملک زادهٔ با خبر

فرستاه آنگهٔ و کنداوران بدنبال گرشاسپ فوچ گران عمامی: تقومالسلطین ۲۱۲،۳۱۵ 7. THE KINGDOMS THAT CAME INTO EXISTENCE AS A CONSEQUENCE OF REBELLIONS AGAINST MUHAMMAD BIN TUGHLAQ.

خاستن نوفا و شور در عهد سلطان محمد ابن تغلقشاه

که عهدش نشد با کسے پائدار بهر جانبے خاست قوفا و شوو بہر کشورے گشت شاہ دگر شد آنجا یکے سیدے پادشاہ شد از دست ترکان حصار تلنگ و گوتی و تا حد معبر گرفت شد اتصائے لامور و ملتاں خراب دران کشور آزرده شد از ستم ير أورد چترو يرآمد بكاه زده موج بغی و تمرد بناس گرفته ز سر کفر جز چاد جائے مسلمان چو هند و خزان در حصار درو کفر افزوں و اسلام کم همه ملك مرهند ازو نيز كشت که در کفر دیدند میلش فزری به پیچیده زو سر سراسر سران چو شیران گر گیں شدہ غوک خوار که خونهاے شال گشته دو کردنش سیاهش شب و روز می کشت کم گرفتند نفرت ازو عام خاص عصامي: قتوح السلاطين -٥٧١-٥٧ -

ها هند در عهد ایس نابکار گوفتند اهل تغلب بزود یه هم سو دلیرے بر آورد سر بعبر جداگانه شد تختاه قمود گزیده دیار تلنگ وع مرتد اتلیم کنت گرفت و کهوام و سامانه با پشیم آب فهاو فقيران ثابت قدم چه لکھلوتی اندر یکے پادشاہ همه ترهت و گور گشته مراس هنة مالوه شد تبرد گراہے شده ضبط هندو سراسر دیار بكشته همة ملك كجرات هم هم آخر چو ظلم شه از حد گذشت خررجے بکردند باشاہ درں خلل گشته ملکش کران تا کران لمانده درو قدرت کار زار گروهے زبرگاں به پیراملش بر ایشان هی راند تین ساتم ز بس شدت و ظلم و تحط و تضامی 8. SÖMIDĒVA AND HIS ACHIEVEMENTS.

మఱియు నాపిన్నయ్మమను జేంద్రచంద్రు కొఱలు రెండవపత్ని సిగాంకల దేవి

సోమవంశాంబుధి శ్రశోభితసోము

సోమి దేవుండను శ్రీశూరునిఁ గనియె

నరుల కసాధ్యమై∮న ముసలిమడుగు ధరనెన్నడగిన సా∮తానికోటయును

కడునుతింపగఁజాలు \$కందన ఫ్రాలు

కడిమి వి శేషంబు గల్మకల్వకొలను

ఆరు<u>జె</u> న రామారు నల యేతగిరియు నిరుప**మ**ుబగు గంగ్మి నేనికొండయును

ననఁగ నొచ్పారు నేశ్రజైన దుర్గముల వినుతధాటీమహాశ్వేశ్ంబు నెఱపి

సురపతియాగి యా∮శు(భాంశువంశ

కరుడొక్డనాడె లక్ష్మలు గొన్నవాడు.

కలిత చారాశిదు శ్రవిభాశ బిరుదుం

ಡಲಘಾ ಶೆಜ್ ಘನ್ಯಾಗ್ರಹ್ ರಾಜರ್ಯಾಳಿ

దండిమూరంగ నా)్తడు గంగినేని

కొండ లగ్గలచేతం 1 గొని యందు పరుల

సుడియంగనీని గుక్జుల వీరినేని

ನಡಬಾಲಯನ್ನು ರುಶ್ಮದಪ್ಪುನಾಯಕುನಿ

ఘనుని నారారెడ్డి**్**గంగినా**య**కుని

గినిసినరిపు లెల్ల కెగ్గ్లోడుపడుగ

చట్టలు చీరిచి∮సంరంభ మెసఁగ

గట్టించెం దూరుపు ≸గవని కంబముల

మణిగిళ్ల దుర్ధంబు మదిలోన గలుగు

కణుక దాడిగ నేగ్యకెకొని నిలిచి

గోనంగి మన్నే ని:1గుషితావ్యవృపతి

శానకుం డగుట మక్త్ స్త్రకము గొట్టించి ఆరసి తత్పట్ట్ క్రణా (గతటాక హైరవు ముంగలక్షుల్ యొస్సగించె మతియు నతం డాజిక్రమహమందుమలక గఱకఱీ యలీగి యక్క్గలికఁ బట్టించి బెలుకురి యాతండుకబెడ్డ్ పే రిడిన దలకెల్ల దొలుగించికదయాసేసి కాచె తెలివి నర్వదినూరుకు తేజీల నచటు గలుగు నర్థులకుం ద్యాక్త్రగంబుగా నొనంగా.

> Dvipada-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, pp. 284-85.

9. THE FOUNDATION OF VIDYANAGARA.

ವಿದ್ಯಾ ನಗರೀರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಹರಿಹರರಾಯಬುಕ್ಕ ರಾಯಮುಂತಾದರಾಯರ ವಂಶಪರಂಪರಾವಿವರಣಮಂ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂ ಪೇಅತ್ವಿನದೆಂತೆಂದೊಡೆ.:—

ಶಿವಾಂಶೀಭೂತನೆನಿಸಿ, ಕಾರಣಪುರುಷನಾಗಿ ಜನಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಶೀಭೂತನಾದ ಮಂಡನೆ ಮಿಶ್ರರ ಕೂಡೆ ವಾದಮಂ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿ, ಅಮರುಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಮಂ ಮಾಡಿ, ಶಾರದಾಂಬೆಯಂ ಶೃಂಗಗಿರಿಪೀಠಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲಿಸಿ, ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯಷಡ್ದ ಶೇನ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಜಗದ್ಗು ರುಗಳೆಂದು ಪರಮಖ್ಯಾತಿಯಂ ಪಡೆದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ್ ಪಾದಪದ್ಮಾಚಾರ್ಯರ್, ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯರ್, ಹಸ್ತಾಮಲಕಾಚಾರ್ಯರ್, ಸುರೀಶ್ವರಾ ಚಾರ್ಯರ್, ಇಂತು ನಾಲ್ವರ್ ಶಿಷ್ಯರಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮದಕ್ಷಿ ಹೋತ್ತರಸಮು ದ್ರಾಂತಮಾಗಿ ಸ್ವಸಂಕೇತನಾಮದಲ್ಲಿ ಮಠಂಗಳಂ ಕಟ್ಟಸಿ, ತತ್ತನ್ಮ ಠಂಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಶಿಷ್ಯರಂ ನೆಲೆ ಗೊಳಿಸಿ, ತಾಂ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರನೆಂಬೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ನಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತಿರ್ಮ ಮುಕ್ತರಾಗಲಾಗಿ ಯಾಮೇಲೆ ಯುತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಕೃಷ್ಣಾ ದೇವೀನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುತಿರ್ದ ಮಾಥವ ಭಟ್ಟನೆಂಬಾತಂ ದಕ್ಷಿ ಣದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಂತಳದೇಶದೊಳಗಣ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಭಾಗ್ಯಾ ಪೇಕ್ಷಿ ಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರಯಂತ್ರವುರಶ್ಚರಣಮಂ ಮಾಡುತ್ತು ಮಿರಲಾಗಿ ಅಮ್ಮ ನವರು ಪ್ರಸನ್ನ ರಾಗಿ "ನಿನ ಗಿಹಜನ್ಮ ದಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲ. ಉತ್ತರಜನ್ಮ ದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೀ ಇನೆನಲಾಗಿ ಯಾ ಮಾತಂ ಮನದೆಕೊಂಡು ಆ ಮಾಧವಭಟ್ಟಂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಠ ರಾದ ವಿದ್ಯಾ ಶಂಕರ ರಿಂಡೆ ಸನ್ಯಾ ಸಾಶ್ರಮವನಂಗೀಕರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮಾಂಕಿತರಾಗಿರುತ್ತು ಮಿರ

ಲಾಗಿ "ಈ ದೇಶಮಂ ಜೈನರ್, ಕಿರಾತರ್ ಮುಂತಾದವರ್ಕಳಾಕ್ರಮಿಸಿ ತಂತಮ್ಮಿ ಚ್ಛಾನುಕೂಲ ಮಿರ್ದ ರೀತಿಯೊಳ್ ನಡೆಕೊಳ್ಳರ್. ಈ ಮಂಡಳದೊಳಗೊಂದು ಪಟ್ಟಣಮಂ ನಿರ್ಮಾಣಂಗೆಯ್ಗಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನಮಂ ಮಾಡಿ ನಡೆಕೊಳ್ಳಂತು ರಾಯಪಟ್ಟವಂ ಕಟ್ಟುವುದು." ಎಂದು ಅಮ್ಮ ನವರಿಂ ಸ್ವಪ್ನ ವಾಗಲಾಗಿ,ಆ ಸ್ವಪ್ನಾರ್ಥಮಂ ಮನದೊಳಿಟ್ಟು ಕತಿಪಯದಿವಸಂ ವರ್ತಿ ಸುತ್ತು ಮಿರಲಾಗಿ ಯುತ್ತ ರದೇಶದಿಂದೆ ಸಹೋದರರಾದ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರೆಂಬ ಬಡಕ್ಷ ತ್ರಿಯರು ಈ ದಕ್ಷಿ ಣರಾಜ್ಯ ಕ್ಕೆ ವಂದು ಕುಱುಂಬರಲ್ಲಿ ನಂಟತನವಂ ಮಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖವಾಸಿಗಳಾಗಿರುತ್ತು ಮಿರಲಾಗಿ ಅವರೊಳ್ ಪಿರಿಯನಾದ ಹರಿಹರಗೆ "ನೀನುಂ ಬುಕ್ಕ ನುಂ ಸಹ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ರ ಬಱಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಲಾಗಿ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯಂ ಬಂದೀತೆಂದು" ಸ್ವಪ್ನ ವಾಗಲಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ಆ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ್ ಪಂಪೆಗೆ ವಂದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ರಂ ಕಂಡು ಸಂಧಿಸಿ ಸ್ವಪ್ನಾ ಭಿಪ್ರಾಯವನುಸಿರಲಾಗಿ ಆಗ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ರ್ ಪಂಪೆಯ ಸ್ಥಳದವರಂ ಕರೆಯಿಸಿ ವಿಚಾರವಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ಅವರ್ ಪೇಱಿದುದು:—

ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಸೂರ್ಯವಂಶಜನಾದ ತ್ರಿಶಂಕುಮಹಾರಾಯಂ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಲಿಂಗವೋ? ಪ್ರತಿಷ್ಠ್ರಾಲಿಂಗವೋ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಲ್ಲಿ "ಈ ಲಿಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಮಾದ ಲಿಂಗಂ, ಈ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯಂ ಪೇಅ್ವುದರ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಿಗಾದರೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಮೆಮ್ಮ ಪಾಡೇ "ನೆನಲಾಗಿ ಆಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ಆತ್ರಿಶಂಕುಮಹಾರಾಯಂ '' ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಲಿಂಗವೋ?'' ಯೆಂದು ಕೇಳ್ದ ದೋಷನಿವೃತ್ತಿಗೋಸುಗಂ ಕೃಷ್ಣ ವೇಣೀನದೀತೀರ ಮಾರಭ್ಯ ಸೇತುಪರ್ಯಂತಂ ಮೂಱುವರೆ ಕೋಟಿ ರಾಜ್ಯವ ನೀವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವರ್ಗೆ ಧಾರೆಯು ನೆಱಿದೆ ನೆಂದು ಸ್ಥಳದವರ್ ಪೇಅಲ್ ಆಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ್ ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕರಂ ಕರೆದು ಈ ರಾಜ್ಯ ಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ಕರ್ತಂ, ನೀಂ ಆ ದೇವರ ಭಕ್ತ ರಾಗಿ ವರ್ತಿ ಸುತ್ತುಂ ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷ ನೆಂದೊಪ್ಪವಂ ಹಾಕಿ ನಡೆಕೊಂಡು ಸದ್ಧರ್ಮದಿಂ ರಾಜ್ಯವನಾಳಿಕೊಂಡಿ ರ್ಪುವೆಂದು ಕಟ್ಟ್ ಳೆಯಂ ರಚಿಸಿ ಆ ಹರಿಹರಗೆ ಹರಿಹರರಾಯನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾನಗರ ವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವುಂ ನಿರ್ಮಾಣಂಮಾಡಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಕೆಸರ್ಗಲ್ಲ ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶದಿಂದೊರ್ವ ದಾಸನೂದಿದ ಶಂಖಧ್ವನಿಯಿಂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ್ ನಿಯಾಮಕಂಗೆಯ್ದ ಲಗ್ನಂ ವ್ಯತ್ತ್ರಸ್ತಮಾಗಲಾಗಿ ಈ ಪಟ್ಟಣಂ ಕೆಲವು ವರ್ಷದಮೇಲೆ ತುರುಷ್ಕಾಧೀನವಾದೀತೆಂದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಾಲಜ್ಞಾನವೆಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಗ್ರಂಥಮಂ ಬರೆಯಿಸಿ ಆವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯರ್ ಸ್ವಸ್ತ್ರಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯು ದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೨೫೮ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಆ ವಿದ್ಯಾ ನೆಗರೀರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರಾಯಂಗೆ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿಸಿ ನಿಲಿಸಿದರ್.

10. THE FOUNDATION OF VIJAYANAGARA.

తరువాత (శీవిద్యారణ్య భారతీ స్వాములవారు శ్రీ భమరాంచికా వర ప్రసాదలబ్లమైన మహమై శ్వర్యం వల్లను కణాకాటక దేశ మందలి తుంగ భ[దాతీరమైన విరూపాడ్ మహాయే (తమున తమ షేరట విద్యానగరమ నే పట్నం నిర్మాణం చేసి తాము కొన్ని సంవత్సరములు (పభుత్వం చేసి మారిహర బుక్కరాయలు వుభయలు అన్నతమ్ములు, అందులో విద్యానగర రాజధాన్కి హరిహరరాయలను పట్టాభిషి కృలను జేసిరి. గన్క హరిహరరాయలు కొన్ని సంవత్సరములు (పభుత్వం చేసిరి. ఆటు పిమ్మట వీర్యశీ బుక్కరాయ మహారా యలు పట్టాభిషి కృలయి రాజ్యపరిపాలనము చేస్తూ విజయనగరపట్టణము యందు వుండిరి.

Kaifiyat of Kandanavõlu-L. R. 18, pp. 400-401.

11. THE FOUNDATION OF VIDYANAGARA.

తరువాతను [శీవిద్యారణ్య శంకరభారతీ స్వాములవారు [శీ [భమరాం ఖా వర్మసాదలబ్లమైన మహదై శ్వర్యము వల్లను కణాకాటక జేశ మందలి తుంగభ్రడాతీరమైన పంపాజే(తమందు తమ పేరట విద్యానగరం అనే పట్నం నిర్మాణం చేసి తాము కొన్ని సంవత్సరములు (పభుత్వముచేసి హరిహర బుక్క రాయలవారు వుభయులు అన్నతమ్ములు. అందు హరిహరరాయల వారికి పట్నము కట్టినారు. గనుక వారు కొన్ని సంవత్సరములు (పభుత్వము చేసినారు.

The Kaifiyat of Śrīśailam—L. R. 33, pp. 472-73.

12. THE FOUNDATION OF VIJAYANAGARA. പട്ടണത്തിന്റെ ഉല്പത്തി ഫുകഭേശം കൊല്ലം ®00 (ക്രി. ഫനാവർ) Kēraļa Paļama, p. 75.

13. VIDYĀRAŅYA VŖTTĀNTA.

ಶೃಂಗಗಿರಿನಗರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು, ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಬೋಧಾ ಯನಾಚಾರ್ಕ್ಯರು ಇವರ ಶಿಷ್ಕರು ಜ್ಞಾನಥನಾಚಾರ್ಕ್ಯರು, ಇವರ ಶಿಷ್ಕರು ಜ್ಞಾನಥನೋತ್ತಮ ತಿವರು, ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಜ್ಞಾನಗಿರಿಗಳು, ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ನರಸಿಂಹಮುನಿಗಳು ಆ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರರು, ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರು. ಇವರು ಓರುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರವಾಗಿ ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣ್ಯ ತೀರ್ಥರೆಂದು ಪುನಃ ಪುರವರರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುತಿದ್ದರು. ಇವರ ಅಣ್ಣ ನು ಹುಡಿಕಿ ಕೊಳುತ್ತಾ ಬಂದಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಪೂರ್ವ್ವಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದಸಂಪನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ ಮಕ್ಕಳು. ಸಮಸ್ತವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಉಪಾಸನಾಖಂಡವನ್ನು ನೀಡಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಪುನಶ್ಚರಣೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಿಂದಾ ಐಶ್ವರ್ಥಗಳು ಉಂಟಾಗದೇ ವುಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಾವು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವಂಥಾ ದೇವತಾಯಂತ್ರವನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಪ್ರಸನ್ನ ವಾಗದೆ ಇದ್ದ ದರಿಂದಾ ಅಗ್ನಿ ಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಾಗಿ ಆ ದೇವತೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ ರಿಂದ ಹಾಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗು ರುವಾದ ವಿದ್ಯಾ ತೀರ್ಥರಿಗೆ ನಮಸ್ಕ್ ರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅನುಜರು ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣ ರು ಇವರಿಂದ ಆಶ್ರಮ[ಸ್ವೀಕಾರ]ವ ಮಾಡಿದ್ದು ನೋಡಿ ತಾವೂ ಸನ್ಯಾಸಗ್ರಹಣವಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂಬ ಯೋಗಪಟ್ಟವ ಮಾಡಿ ದರು. ಈ ವಿದ್ಯಾ ಶಂಕರರು ಲಂಬಿಕಾಯೋಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿ ಗೆ ಕುಳಿತು ಲಿಂಗೋದ್ಭ ವವಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರಿಯಿಂದಾ ದೇವಾಲಯವು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶಕ ವರುಷ ೧೨೬೩ ರನೆ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ. ಆಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ವೇದಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಸರದರೈನ ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೋಗುವಾಗ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತಸಮಾಪದಲ್ಲು ಒಂದಾನೊಂದು ವೃಕ್ಷ ದಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷ ಸನಾಗಿ ಇರುವ ಶ್ರಿಂಗಿರಿಭಟ್ಟನು ಈ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ರ ಕಂಡು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ "ನೀವು ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ''ನಾನು ಶ್ರಿಂಗಿರಿಭಟ್ಟನೆಂಬ ಹೆಸರು ಉಳ್ಳವ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರೇತಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನಿಂದ ತುಲಾಪುರುಷದಾನವಮಾಡಿದ್ದು ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಇದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷುಥೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಇದೇನೆ. ಅನ್ನ ವು ಕೊಟ್ಟು ತೃ ಸ್ತ್ರನ ಮಾಡಬೇ''ಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಲ್ಲಿ ''ಅನ್ನ ನ ಕೊಡುನ ಅಧಿಕಾರ ನಮಗಿಲ್ಲ.ನಾವು ಯತೀ ಶ್ವರರು. ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸದರೃನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆ''ವೆಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ''ನೀವು ಕಾಶೀಗೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯಾಸದರೈನವು ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ, ಆಗುತ್ತಾಯಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡಲೇ ಬಂದು ನಿಮಗೆ ವ್ಯಾಸದರ್ಶನವಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಯಿದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಕಾರ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿ ಯಾದೀತು. ಆನ್ನ ದಾನವ ಮಾಡಬೇ' ಕೆಂದು ಘಟ್ಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಶೃಂಗಿರಿ ಭಟ್ಟ ನಿಂದ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ವೇಷಧರಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಕಂಡು ತಾವು ಮಾಡಿದ ವೇದಭಾಷ್ಠ್ರಮುಂತಾದವನ್ನು ವ್ಯಾಸರಿಂದ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಘುಟಕಾಸಿದ್ದಿ ಗಳನ್ನು ಪಡೆ

ಕೊಂಡು ಶೃಂಗಿರಿಭಟ್ಟಸಹಿತವಾಗಿ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಮತಂಗಪರ್ವತಕ್ಕೆ ನಡೆಯಲಾಗಿ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಸಾಯಣ ಮಾಯಣರು ಬಂದು ಯಾ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಸಂತಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ''ಸಂತಾನ ಯೋಗವು ನಿಮಗೆ ಯಿಲ್ಲಾ"ಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಸಾಯಣಮಾಯಣರು ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನಸಿನಲ್ಲು ಬಹು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತಾಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಸಂತಾನ ಭೇದಗಳು

ವನಂ ನಿಧೀ ತಟಾಕಂ ಚ ಕ್ರತುಃ ದೇವಾಲಯಸ್ಸುತಃ । ತಥಾ ವಿಪ್ರಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ಸಂತಾನಾಃ ಸಪ್ತ ಕೀರ್ತಿತಾಃ॥

ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ತಾವು ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಾಯಣ ಮಾಯಣರೆಂಬ ಹೆಸ ರನ್ನು ಯಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಳಿಕ ಮಂಗಳನಿಲಯಾ ಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲು ಯದುವಂಶೋತ್ಸನ್ನ ನಾದ ಸಂಗಮರಾಯನೆಂಬ ಅರಸು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ನು ಆತಗೆ ಆಯ್ದು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ರು. ಅವರ ಹೆಸರು ಹರಿಹರರಾಯ ಕಂಪರಾಯ ಬುಕ್ಕ ರಾಯ ಮಾದಪ್ಪರಾಯ ಮುದ್ದ ಪ್ಪರಾಯ, ಎಂದು ೫ ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಅದರೊಳಗೆ ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮಾಪದಲ್ಲು ಸಾಯಣ ಮಾಯಣರು ಎಂಬ ಅಮಾತ್ಯರು ಒಪ್ಪುತ್ತುಂ ಯಿರಲಾಗಿ ಏಕಶಿಲಾನಗರವಾದ ಓರುಗಲ್ಲು ಎಂಬ ನಗರದಲ್ಲು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನೆಂಬ ಅರಸು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಈ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರು ಹೋಗಿ ಇವರ ಆಶ್ರಯವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಪತಿಯಾದ ಸುರತ್ರಾಣನು ಎಂಬ ದಿಳ್ಳೀಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿ ಏಕಶಿಲಾಪತಿಯಾದ ರಾಜನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಈತನ ಬೊಕ್ಕ ಸಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕ ರನು ಕೈಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತೆಗದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಾಳ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶನಿ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಲ್ಲಿ ಯಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲಾ ಭಯಸ್ಥ ರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಈ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರು ಅಂಕೆಮೇಲೆ ಕುಳಿ ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುರತ್ರಾಣನು ನೋಡಿ ಇವರು ಸತ್ಯ ಸಂಧರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಇವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನವಬಳ್ಳಾಳರು ಎಂತಾ ಹೆಚ್ಚಿ ಸುರ ತ್ರಾಣಗೆ ಮಲಿತು ಯಿದ್ದ ಲ್ಲಿ ಈ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಬಲ್ಲಾ ಳರಮೇಗೆ(ಲಿ) ಸಕಲ ಸೈನ್ಯ ಸಮೀತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಯಿವರು ಯಾ ಬಲ್ಲಾ ಳರಿಂದಾ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಬಳಲಿ ಒಂದು ವೃಕ್ಷಮೂಲ ದಲ್ಲಿ ಆಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಂದಿರು ದಣಿದು ಮಲಗಿರಲಾಗಿ ನಿದ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ದ ರೆಂಬ ಯೋಗಿ ಗಳು ಸ್ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ''ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಿಗ ಳಾದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ರೆಂಬ ಯೋಗಿಗಳ ದರ್ಶನ ವಾಗುತ್ತಾಯಿದೆ. ಅವರ ದರ್ಶನಾನುಗ್ರ ಹದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತ್ಯ ಬಂದೀ''ತೆಂದು ಹೇಳಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಅಂತರ್ಧಾನವಾದ ಮೇಲೆ

ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆ ಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಕೂಡೆ ಹೇಳಲಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟು ಇರುವವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸೈನ್ಯ ವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷದಿಂದ ಬಲ್ಲಾ ಕರ ವೇಲೆ ಯುದ್ದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನವಬಲ್ಲಾ ಳರನ್ನು ಜಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸುರತ್ರಾಣನು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟು '' ಕರ್ಣಾಟಂ ತು ವಿಸೃಷ್ಟವಾ೯" ಎಂದು ಕರ್ಣಾಟಕರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ರ ಸಮಾಪದಲ್ಲು ಯಿದ್ದ ಶ್ರಿಂಗಿರಿಭಟ್ಟನು ''ಹುತ್ತದಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ನರಪತಿಸಿಂಹಾಸನ ವನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಉದ್ದಾ ರಮಾಡಬೇ''ಕೆಂದು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ವಿಜಯನಗರ ವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಮಿಾಹಕ್ಕೆ ಸಾಯಣ ಮಾಯಣರೆಂಬ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು ಬರಲಾಗಿ ಇವರ ಮತಂಗಪರ್ವತದ ಸಮಾಪದಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ನರಪತಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಿಜಯನಗರವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಬಲ್ಲಾ ಳರಾಯ ರಾಳಿದಂಥ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆ ಲ್ಲಾ ವಶವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತುಂಗಭದ್ರಾಪ್ರವಾಹ ಯೆಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾಯಿದೆಯೊ ಅಲ್ಲಿ ಆನ್ನೇಗೊಂದಿಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವನಬೇಟಿ ಹೋಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರು ವಂಥಾ ಶಶಕಗಳು ಶ್ವಾನಗಳ ಆಟ್ಟ್ರಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿ ಇದು ಮಹಾಪ್ರಬಲಸ್ಥಲ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪಟ್ಟಣವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯಾ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪಟ್ಟಣಮಾಡಿದ ವಿವರ-ಶಾಲಿವಾಹನೆ ಶಕ ೧೨೫೮-ನೆ ಧಾತು ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೭ ಆದಿತ್ಯ ವಾರ ಮಖಾನಕ್ಷ ತ್ರದಲ್ಲೂ ವಿಜಯನಗರ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು. ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯನ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಕವರುಷ ೧೨೬೩-ನೆ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕ್ ಣಾಚಾರಿಯಿಂದಾ ದೇವಾಲಯವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದರು ಶೃಂಗೇರಿಗೂ, ವಿಜಯನಗ ರಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಯಂತ್ರವಂ ಬರೆದು ಹರಿಹರಮಹಾರಾಯರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾ ಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇ ಕಾದರೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ತಾವು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರಾಯರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಮಠ, ಸತ್ರ, ಧರ್ಮ ಆಗ್ರಹಾರ ಪರಮಹಂಸ ಸತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಾ ತಾವುಪಡೆದ ಕರ್ಣಾಟರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟದಮೇಲೆ ಘಟ್ಟದಕೆಳಗೆ ಸಪಾದಲಕ್ಷ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಧಾರಾಗ್ರಾಹಿತವಾಗಿ ಸಮರ್ಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ರಾಯರ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿ ರಿಸಿ ಪಟ್ಟಾ ಭಿಷೇಕಮಾಡಿಸಿ ರಾಜಚಿಹ್ನೆ ಮುಂತಾದ ಬಿರುದು, ಮುತ್ತಿ ನಕಿರೀಟ, ಮುತ್ತಿನಗದ್ದಿ ಗೆಸಹಾ ರಾಯರಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ಆ ರಾಯರು ಈ ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದರಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಚಾವಡಿ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅನೇಕ ಪೂಜೋಪಚಾರಗಳ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಬಿರುದುಗಳ ಮುಂತಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಗಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮುತ್ತಿನಕಿರೀಟ, ಮುತ್ತಿನ ಗದ್ದಿಗೆ, ಸ್ವರ್ಣಪಾದುಕ ಮುಂತಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಲ್ಲಿ ತಾವು ವ್ಯಾಸರಿಂದ ಪಡೆದ ಘುಟಕಾಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಯಿವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ ವಿಜಯನಗರಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣವೃಷ್ಟಿ ಮೂರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಘಳಿಗೆ ತೆರಿಸಿ ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಡ್ನವು ಆ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸರಿ. ಮೇಲಾದ್ದು ರಾಜಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಸ್ತರು. ರಾಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಸರಮೇಶ್ವರ ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರತಾಪ ವೀರನರಪತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತವೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಯೆಂಬ ಮುಪ್ರೆ

ಉಂಗುರಸಹ ದಯೆಮಾಡಿ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಸತ್ರಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಂಗಡಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಮುವ್ವತ್ತು ಸಾವಿರವರಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಸಹ ನೇಮಿಸ್ತರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕವರುಷ ೧೨೬೩-ನೆ ವಿಕ್ರಮ ಸಂ॥ ಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯನಿರ್ಮಾಣ. ಜಕ್ಕಣಾಚಾರಿ ಇವನ ಮಗನಿಂದಾ ಸಹ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು ಈ ಮೂರುಸ್ಥ ಲದ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ವಾಯಿತ್ತು.

1ಹಬುಹಾವಿ ಬುದೇರಾವಿ ದೇವಿಮಾರಾವಿ ಸಂಜ್ಞೆ ಕಾಃ | ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನರಾಧೀಶಾಃ ಕರ್ಣಾಟಕ್ಷಿ ತಿಮಂಡಲೇ ||

ಈರೀತಿ ಹದಿಮೂರುಮಂದಿ ರಾಯರು ಆಳಿದಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯರಪರ್ಯಂತ್ರ ನಡದು ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಯರವಂಶ ನಡದುಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಯರವಂಶ ನಿಂತಿತು. ಅಳಿಯ ಶ್ರೀ ರಂಗ ರಾಯರು ಕೆಲವುದಿವಸ ಆಳಿದರು.

Mac. Mss. 18-13-18. f. 16 (b)-21.

__14. VIDYĀRAŅYA KĀLAJÑĀNA.

(Collated text)

विद्याशङ्करशिष्येण विद्यारण्येन योगिना। आख्यातो नृपवंशस्य राज्ञां काळविनिर्णयः॥

पुरा द्वी पुरुषौ वीरौ भ्रातरौ तु यशस्त्रिनौ । कोशागारप्रतीहारौ वीरद्वमहीपतेः ॥

सुरत्राणेन निर्जिस्य वीरख्द्रे भृते तदा । आगतौ यत्रनाकान्तावसद्दायौ शिळापुरात् ॥

रामनाथं सिषेवाते राजानं कोशपाछने। आहवे ते नृपं हत्वा महान्धेश्वरयोधनैः॥

तस्मिन्नपि इते पश्चाद् म्नातरौ तु यशस्त्रिनौ। ज्येष्ठो हरिहरो नाम कनिष्ठो बुक्कसंज्ञकः॥

सुरत्राणभदेनीतौ वीरलक्षणलक्षितौ । गृहीतौ तौ सुरत्राणभदेनीतौ निजां पुरीस्॥

¹ ಹಬ್ದು ಹುದೀ ಬದೇರಾದಿ ದೇಡಿಮಾರಾದಿ.

सुरत्राणगृहात्तो तावेकदा दिवसाखये। निशीथे वृष्टिपाताम्बुमेघघोषसमाकुरुं॥

द्वारभित्तेस्समीपसौ सुरत्राणेऽपि निद्रिते । बहिर्निर्गत्य तौ पृष्टौ किमेतावत्र संस्थितौ ॥

गृहीतौ भ्रानरौ मत्वा सत्यसन्धौ ततः सुधीः। तयोर्दत्वा देशमादौ कर्णाटं तु विस्रष्टवान्॥

तेनाइसी तु तो वीरा शीव्रमागम्य तां नदीम् । उडुपेन समुचीर्थं कृष्णवेणीं समागती ॥

बह्वाळिश्वितिपालेन युद्धं कृत्वा पराजितौ । वनमध्ये परिश्रान्तौ वृक्षमूलमुपागतौ ॥

सुप्तवान् हरिहराख्यश्च भ्रातुरक्के परिश्रमात्। एतस्मिन्नन्तरे तत्र योगी रेवणसंक्षकः॥

सिद्धो लिङ्गं समादाय चन्द्रमौलिश्वरं तदा। लिङ्गं प्रदत्तवान् खप्ने महेशस्य महात्मनः ॥

इतः परं जयो निखमुत्तरोत्तरवर्धनम् । भविष्यत्यचिरादेव विद्यारण्यस्य दर्शनम् ॥

सिंहासनाधिपत्यं ते भविष्यति न संशयः। पतावदुक्त्वा वचनं तत्रैवान्तरधीयत॥

हट्टा खप्नं प्रबुद्धोऽथ भ्रात्रे सर्वे न्यवेदयत्। ततः परमसंहृष्टो भ्रातरौ तु यशस्त्रिनौ॥

तिसन्नेव क्षणे पूर्वे भग्नं सैन्यं समागतम् । क्रोडीकृत्य तदा सर्वे विद्यारण्यमुनीश्वरम् ॥

नमस्क्रस्य मुदा स्तुत्वा तेनाशीर्घचनादिभिः। अजुद्गातौ ततो गत्वा बङ्घाळनुपर्ति पुनः॥ विजित्य राज्यमाकम्य शास्ततां वाहुशालिनाः । तत्राजिक्षेत्रनिक्षित्रं सिंहपीठं प्रलेमतुः ॥

तुङ्गभद्रानदीतीरे हस्तिकोणाह्नये पुरे । निवसन्ता कदाचित्ती सृगयागमनोत्सुकौ ॥

तुङ्गमद्रां नदीं तीरवीं दक्षिणे दिग्विमागके । विषिने तु परिश्रान्तं दृष्ट्वा क्षुद्रसृगं पुनः ॥

शशस्य प्रहणार्थाय भटाः श्वानचयं ततः । अमुञ्जंस्तेष्वभित्रस्तौ मृगयानभ्यदुद्वन् ॥

प्रपत्नाच्य गताः श्वानाः स सृगोऽन्तर्देधे पुनः । तदाक्षर्यं मन्यमाना सृगयाजीविनो भटाः ॥ भूपालयोः समाचख्युः तद्भृतान्तं तु तत्र तौ । विज्ञापयत आर्याय गुरवे विश्वताय च ॥ विद्यारण्याय सुनये वेदञ्यासकृपावते । तच्लूवा वचनं योगी समायातस्तदन्वितः ॥

तां सर्ली स समीक्ष्याथ राजधानीं महीभुजः तद्वंशजानामन्येषां कर्तुमेवोपचक्रमे ॥

धात्रन्दे सितसप्तस्यां वैशाखे मासि भास्करे । दिक्संख्यायुक्तवाणद्विचन्द्रयुक्तशकान्विते ॥ रचिता नगरी रम्या पुरुषाकृतिशाळिनी ॥

नवद्वारा तथैवोपद्वारसंशोभिता सती । तस्यां पुर्यो च राजानस्त्रयोदश यथाकमम्॥

हबुहानिबुदेरानिदेनिमारानिसंज्ञकाः । भनिष्यन्ति नवाधीशाः कर्णाटक्षितिमण्डले ॥

विद्यारण्यमुनीन्द्रस्य तिच्छप्येण तथैव च । क्रियाशक्याह्रयेनैच भृशानुप्रह्शालिना॥ विरूपाक्षस्य भक्तास्ते त्रयोदश नरेश्वराः। धर्मशीला दयावन्तो राजानो नवमे महीम्॥

पालियष्यन्ति धर्मेण महीं शुभयशस्तिनः। भूपाले नवमे याते राष्ट्रक्षोमाधिकं वहु॥

भविष्यति ततो राज्यं त्रिभिरेच हि पाल्यते । ततो वै नगरी सा तु पाल्यते छच्छूतो नुपैः ॥

तद्वंशप्रमबोऽन्त्यस्तु रात्रुभिः परिपीडितः । प्रपलाय्य नदीं तीर्त्वा त्वन्यदेशं समाभितः॥

मरिष्यति न संदेहो गतिर्देव्यनतिकमा । पञ्चाशदुत्तरशते वंशपूर्तिभीविष्यति ॥

Mac. Mss. 23-4-1, pp. 17, 25-8, 79-82.

15. KĀLAJÑĀNA OF ŚIVAYYA.

इबुहाविबुदेत्यादित्रयोदशः नरेश्वराः । नरसिंहस्सिहराजस्तद्भृत्यो नरसाह्वयः॥

तत्पुत्रो नरसिंहश्च ऋष्णरायोऽच्युतस्तथा । ततः परं तिम्मराजो रामराजसदाशिवौ ॥

तिम्मराजोऽथ तत्पुत्रः श्रीरङ्ग इति क्रीर्तितः । त्रयोविद्यतिभृपालाः कर्णाटक्षितिमण्डले ॥

Mac. Mss. 23-4-1, p. 92.

16. THE CHRONOLOGY OF THE KINGS OF VIJAYANAGARA.

హారిహరరాయల చరిత్ర మొదలు రామడేవరాయల చరిత్ [వఱకు*]. ఆవెనుక వీరభోజరాయల సింహాననం అన్నారు; గనుక అందుకు రాయపట్నా లు పం[డొండు ! శాలీవాహనశకవమ౯ంబులు ౧_౨౺౮ అగు నేటి ధాతునంవ తృర వైశాఖశుద్ధ 2 లు హరిహరరాయలు ఆనెగొందిని యేడేంద్లు యే లెను. స్వభాను నంవత్సరం వై శాఖమాసాన విజయనగరం నిమా ౯ణం చేసి అక్కడ యేలిన యేండ్లు 2, వుభయం గర యేండ్లు యేలెను. అతని తమ్ముడు బుక్కరాయలు పట్నం కట్టుక యేలిన యేండ్లు ౨్ నెలలు ౮; ఆ మొదట రెండో హరిహరరాయలు పట్నంగట్టుక యేలిన యేండ్లు ౨౨; ఆ తరువాత విజయ బుక్కరాయలు యేలినయేండ్లు గం2; ఆ మొదటపల్లె బుట్టరాయలు పట్నం కట్టుక యేలినయేండ్లు ౨ం; ఆ మొద రాజశేఖరరాయలు నెలలు ౬; ఆ మొదట విజయులు నెలలు గం; ఆ మొదట [పౌఢ దేవరాయలు యేలిన యేండ్లు ౨ం; అటుతరువాత వీరరాయలు యేలిన యేండ్లు ఈ మూద మల్లి కార్డునరాయలు యేలిన యేండ్లు ఓ; రామచం[దరాయలు యేలిన యేండ్లు గం; విమాపాత్రారాయలు యేలిన యేండ్లు ఓ; రామచం[దరాయలు యేలిన యేండ్లు గం; విమాపాత్రారాయలు యేలిన యేండ్లు ౨ం; అంతట కురు [ప*] ట్నాలు గం3 కి యేండ్లు గురు.

అంతట స్వతం[తంగా & తియాలు యేలిన పట్నాలు:—సాళువ నర సింగరాయలు యేలిన యేండ్లు ౫; నరసింహరాయడి కుమారుణ్ని ముందర ఔట్టుక నరసానాయడు యేలిన యేండ్లు ౧౩; అతని కుమారుడు వీరనరసింహ రాయలు తమ్మరాయలను చంపించి రక్తాత్సీనం॥ ఆరభ్యంగా యేలిన యేండ్లు ౫; నరసనాయని రెండో కుమారుడు కృష్ణరాయలు శుక్ల నం॥ వైళాఖమా నం ఆరభ్యంగాను యేలిన యేండ్లు ౨౧; వికృతి నం॥రం ఆరభ్యంగాను అచ్యు తరాయలు యేలిన యేండ్లు ౧౨; శంభకృతునామ నం॥ర ఆశ్వీజమానం ఆరభ్యం సలకరాజు తీమ్మరాజు అచ్యుతరాయల కుమారుణ్ని చంపించి యేలిన నెలలు రా; శంభకృతు సం॥ర జ్యేషమానం ఆరభ్యంగాను సదాశివరాయలను ముందర ఔట్టుక రామరాజు యేలిన యేండ్లు ౨౨ం. రామరాజుతో విజయ నగరం కడ అయిపోయెను; గనుక అవాంతరం యేండ్లు ౬.

అటుతరువాత (పమోదూత నామ సంవత్సరాన తీరుమల రాయలు పెనుగొండ అనే పట్నం గట్టుకొని యేలిన నెలలు ౧౧. ఆ మోదట తీరుమల రాయణి కుమారుడు (శీరంగరాయలు పట్నం గట్టుక యేలినది ఆంగీఠన నామ సంజర వైశాఖశు॥ ౧ుడ్ ఆరభ్యంగాను యేండ్లు ౧రం. అంతట పాథ్వివ సంజర్జు మాఘ శం॥ ౧౧ ఆరభ్యం వేంకటపతి రాయలు పట్నం గట్టుక యేలిన యేండ్లు అంగా నెలలు 2 దినాలు ౧ుడి; ఆ మొదట సోమవంశంవారికి పట్నం లేవు గనుక, అంతట పట్నాలు కట్టుకోక యేలినవారు; చిక్క దేవరాయలు నెలలు ర; రామదేవరాయలు అనెడి రామరాజు యేలినయేండ్లు ౧ుడ్ నెలలు ని దినాలు ౧ుడు*ఆ తరువాత యాడాది అవాంతరం; యాడాది అయిన వెనుక బహుథాన్య సంజర మధ్యమున బుట్టిన వుత్పాతాలుజెప్పెను.

దుర్గస్థలాలు అన్ని తురకలపాలు అయ్యాని; నేటి మేటి మేటి మన్నె రికాలు తురకలకు బారి గొరైలై ఉండేరు. వీరభోజవసంతరాయలు చరి తాలుపాడేరు.

Vīrap payya's Kālajāāna, Mac. Mss. 12-19-3. f. 51.

17. CHRONOLOGY.

ವಿದ್ಯಾ ನಗರಿಯುಂ ರಾಯಸಂಸ್ಥಾ ನಮೆಂದು ಜಗತ್ಪ್ರಖ್ಯಾ ತಮಾಯ್ತು. ಆ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಮನಾಳ್ದ ರಾಯರ ವಂಶಪರಂಪರಾವಿವರಣಂ:—

* ಹಬುಹಾವಿ ಬುದೇರಾವಿ ದೇವಿಮಾರಾವಿಸಂಜ್ಞಿ ಕಾಃ || ತ್ರಯೋದಶ ಮಹೀಪಾಲಾಃ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪಾಃ || ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದುತ್ತರಾನೇತೇ ದ್ವಿಶತಾಬ್ದಾ ೯ ಕ್ಷ್ಮೆ ತೌ ಸ್ಥಿ ತಾಃ ||

* ಹರಿಹರರಾಯ, ಬುಕ್ಕರಾಯ, ಹರಿಹರರಾಯ, ನಿರೂಪಾಕ್ಷರಾಯ, ಬುಕ್ಕರಾಯ, ದೇವರಾಯ, ರಾಮರಾಯ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷರಾಯ, ದೇವರಾಯ, ನಿಶಲರಾಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುವರಾಯ, ರಾಮರಾಯ,

ನಿರೂಪಾಕ್ಷರಾಯ, ಅಂತು ಹರಿಹರರಾಯರಾರಭ್ಯ ತಲವು ೧೩-ಕ್ಕೆ ಅಳಿದವರು. ತದನಂತರ ಮಾಳಿದ ಕುರುಬರುತಲ ೩ಕ್ಕೆ ತದನಂತರಂ ಜೊಳ್ಲೆಯರು, ಅಂತು ಅಳಿದರಾಯರಬಗೆ ೩ಕ್ಕೆ.

^{*} In one mss. the following passage is found:-

ఆమోదటిసోమవంశంవారికి కృత్రియులకు నాశనమయి కొన్నివర్నంబులు అవాంత రంగా నడిచిన మొదట దైవయోగంపాసిగి వ్యయసంవత్సరం మొదలు రాజ్యాలన్నీ అవాంత రమై తన్నరను రాజ్యమైవుండిని. రాజ్యాలకుహానిచాకీని. రాజ్యాలలో గలిబిలి బుట్టిని.

ತದನಂತರಂ---

*ಪ್ರೌಢೋ ದ್ವಾದಶವರ್ಷಾಣಿ ದಶ ನೀರನೃಸಿಂಹರಾಟ್ | ತತಸ್ಸಾಳ್ವನೃಸಿಂಹಾಖ್ಯೋ ದ್ವಾದಶ ತ್ರಿಸ್ತೆ ತೋ಼್ತ ಚುೄತಃ || ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ತತಃ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ತತೋ ದ್ವೇ ಚ ಸದಾಶಿವಃ | ಚತುರ್ವಿಂಶತಿವರ್ಷಾಣಿ ರಾಮರಾಜೋ ಮಹೀಪತಃ || ಏತೇ ಸಪ್ತ ಮಹೀಪಾಲಾಃ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನೇಶ್ವರಾಃ |

ಈ ರಾಮರಾಯರು ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷಂ ೧೪೮೭-ನೆಯ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಮರಾಯರನು ವಿಜಾಪುರಂ, ಭಾಗಾನಗರಂ ಆಮದಾನಗರಂ ಈ ಮೂರು (ರಾಜ್ಯಗಳ) ಪಾದುಶಾಹರೊಂದಾಗಿ ಮೋಸದಮೇಲೆ ಘಾತವಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿ ವಿಸ್ಟ್ರಲಿತಮಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಆಳಿದವರ ವಿವರಂ:—

ಈ ರಾಮರಾಯರ ತರುವಾಯಂ ಅಲ್ಟಭೂಮಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಜಾಶ್ವಪದಾತಿವೆರಸು ವೆಂಕಟಪತಿ ರಾಯಂ ವರ್ಷಂ ೩; ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಯಂ ವರ್ಷಂ ೫. ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಸ್ತರಿಸಲಾರದೆ ಆ ರಾಮ ರಾಯನ ಮಕ್ಕ್ ಆ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯಂ ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಯಂ ಸಹ ಪೆನುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಆಳಿದುದು:—

ಇದೇ ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಯಂ ವರ್ಷ ೫; ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯಂ ವರ್ಷ ೭; ರಾಮದೇವರಾಯಂ ವರ್ಷ ೬; ಮುದ್ದು ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯಂ ವರ್ಷಂ ೫; ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಯಂ ವರ್ಷಂ ೨೭. ಈ ಪೀಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಆಳಿದವರ್.

ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ ದಾಯಾದಿಗಳ್ ಮರಿ ತಿಮ್ಮ ರಾಯನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಯಲಯ್ಯ ರಾಯಂ; ಈತನ ಮಕ್ಕಳು, ಹಿರೆಮಗ ತಿಮ್ಮ ಪ್ರರಾಯ ರಾಮರಾಯ ಸಹ, ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ಪೆದ್ದ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯಂ, ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯಂ ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಪೆದ್ದ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ, ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ, ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ, ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ, ಚಿಕ್ಕ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ ಸಹಾ; ಇವರ ಮಗ ರಾಮಪ್ಪರಾಯಂ.

ಇದು ವಿದ್ಯಾನೆಗರೀರತ್ನೆ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕಾದಿರಾಯರ ವಂಶ ಪರಂಪರಾವಿವರಣಂ.

Keladinrpa Vijaya, 1, pp. 16-18.

^{*} ಈ ಶ್ಲೋಕ ಸಂಜ್ಞಾ ನಡನೆ...ಪ್ರಾಥರಾಯ ವರ್ಷ ೧೨, ವೀರೆ ನರಸಿಂಹರಾಯ ವರ್ಷ ೧೦, ನೈಸಿಂಹ ರಾಯ ವರ್ಷ ೧೨, ಅಚ್ಯು ತರಾಯ ವರ್ಷ ೩, ಕೃಷ್ಣ ರಾಯ ವರ್ಷ ೪೦, ಸದಾಶಿವರಾಯ ವರ್ಷ ೨, ರಾನು ರಾಯ ವರ್ಷ ೨೪, ಅಂತು ತೆಲವು ೭ಕ್ಕೆ ವರ್ಷ ೧೦೩.

18 (a). THE KINGS WHO RULED OVER THE KURNOOL DISTRICT.

ప్రాంతు ద్వాజు, హరిహారరాజు, చోళరాజు, అనవేమరాజు, ప్రాంథ దేవరాజు, కపిలేశ్వరరాజు, నృసింహారాజు, పురుజూ త్రమరాజు, కృష్ణదేవ రాజు, వీరనృసింహరాజు, గజపతీరాజు, అచ్యుతరాజు, సదాశివరాజు, రామ రాజు, ముకుందరాజు, కుమారరాజు, తింమరాజు, (శీరంగరాజు, వెంకటదేవ రాజు, కామరాజు.

From the fragmentary Kavile in the possession of Karanam Gangarāju of Gōrakallu—L. R. 55, p. 240.

18 (b). THE CHRONOLOGY OF THE TULUVA KINGS.

మహారాజరాజ్ శ్రీ విద్యారణ్యస్వాములు గారి ఆయ్యగారు నిర్మాణముచే సిన విజయనగరమందు స్వ జేశ పర జేశ్ వుభయనానా జేశ్ కన్ఫా కట్కో జేశా ధీశ్వరులయిన మహారాజ్ శ్రీ నరస జేవరాయల కొమారుడు కృష్ణ జేవరా యలు పట్నం కట్టుకొని సింహ్వాననాధీశ్వరు జై యేలినయేండ్లు — అన్ము, అటు తర్వాత అచ్యుతరాయలు పట్నం కట్టుకొని యేలినది గ— తేండ్లు, సలక రాజు తీమ్మరాజు పట్నంకట్టుకొని యేలినది నెలలు గగి అయిన యేడు గి. కూడా యేండ్లు 31. అటు తర్వాతను నదాశివరాయలను ముందర పెట్టుకొని రామరాజు, తిరుమలరాజు, వెంకటా దిరాజు యేలిరి. (యిక్కడ శీధిలమై పోయినడిం)

Ibid, pp. 240-1.

19 (a). THE CHRONOLOGY OF THE TULUVA AND THE EARLY ĀRAVĪŅU KINGS.

శాలివాహనశకం ౧ర3_೨ అగు నేటి శుక్ల నంవత్సరం ఆవణిమానం [శీజయంతినాడు కృష్ణ చేవరాయమహారాయలు విజయనగరమందు పట్టాభి పి.క్షుడై వేంచేసిరి... యేక ఛ్తాధీశ్వరుండయి శుక్ల సంవత్సర దారభ్యం విరోధి సంవత్సర కా_ర్హికి నెల పర్యంతం _೨೧ సంవత్సరం [పథుత్వంచేసిరి. అనంతర**మం**డు వికృతిసంవత్సరమారభ్యం పాథ్క్ వ సంవత్సరంవఱకు యేండ్లు [? ౫?*]కు యేలిన రాయపట్టాలు [? ౫ *]కు వివరం:——

> అచ్యుతరాయలు యేలిన యేండ్లు గ్రా నలికె తిమ్మరాజు యేలిన నెలలు రా నదాశివరాయణ్ని ముందరఔట్టి స్థా రామరాజు యేలినయేండ్లు పంచామరాజు చేరా జితులై స్వర్గ ముడు ఆయను గనుక ఆ సమయ మందు అవాంతరం యేండ్లు తిరుమలరాయలు పెనుగొండలో పట్టముగట్టుకొని యేలినయేడు గ్రా ్శీరంగరాయలు యేలిన యేండ్లు

హాథిక్ వనంవత్సరమంద్దు [శీ మన్మహామండలేశ్వర రాజాధిరాజ రాజ పరమేశ్వర [శీ వీరపేంకటపతి దేవరాయలు పట్టాభిషి క్షుడ్డై పృథివీరాజ్యం యేలుతూవుండగా ... శాలీవాహనశకం ౧౫_౨౾ చెల్లిన వ_ర్తమానం పరాభవ సంవత్సరమంద్దు తమదగ్గిరవుండిన అఠవణి [పతికత్ లను పిలుపించి పూవక్ మంద్దు డాబై ఫ్లాయేడు పాళాగాండ్లకు యిచ్చిన భూమి వివరం పాత లేఖలు తెమ్మని చెప్పేవరకు అప్పడు అఠవణి [పతికత్ లు ... పూవకాం లేఖలు తెచ్చి [శీవీరవెంకటపతిరాయలకు వినిపించిన భూమివివరం.

> The Vijayanagara Sāmrājyamu, Mac. Mss. 19-1-59, Bhārati vi, pp. 621-2.

> > 19 (b).

കന്നാം മായുറപ്പ് കുമ്പു ജാതിക്കാമതായ ബൊക്ക (ബുഖ) മായർ അവൻറെ പൂത്രൻ ഹമിഹാമമായർ; പിന്നെ ടൈവമായർ കേരളാദി മാജാക്കന്മാരെ ജയിച്ചു കുപ്പാവായി. പിന്നെ ധളവായ്നാമങ്ങളെ അധികം കേരാക്കുന്നു; മായയുടെ അധികാമത്തിനു മാഴ്ചവുറി; ശേഷം മല്ലികാള്ളുന്ന രായർ, വിത്രപാക്ഷി രായർ, സഭാശിവ മഹാരായർ, ഇമ്മദി തിമ്മരായർ. പിന്നെ തുള്ളത്തിയിലുത്ഭവിച്ച നരസിംഫവീരൻ സിംഫാ സനം എറി പലദിക്കിലും ജയിച്ചു, രാജ പരമേശപാമഹാരായർ എന്ന പേർകൊണ്ടു കീത്തിതനായി. അവൻെറ പുത്രന്മാരിൽ കന്നാമൻ വീര നരസിംഫരായർ തന്നെ. അവൻ (ഫർപ്പം-ഫെയാവു ക്രീ) രാജ്വം രക്ഷിച്ചു പറങ്കികളോടു മമതചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. പിന്നെ അന്ദ്യനായ കൃഷ്ണമായർ അവ്യജിമന്ത്രിയുടെ കൌശലത്താൽ ജ്വേഷ്യനെ പിഴക്കി (ഫരാവു-ഫരാഫം) വാണു പല രാജാക്കന്മാരെയും താ ത്രി മുസല്യാൻ പട്ടാളങ്ങളെ എവിടെ നിന്നും നീക്കി, മഹാക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ഷോഡശഭാനങ്ങളെ ശിലാശാസ നങ്ങളോടുകൂടി കൊടുത്തു; ക്രിസ്ത്വാനരിലും പ്രസാദംകാട്ടി വാഴുകയും ചെയ്തു.

Kerala Palama, p. 75.

20. AŢAKALAGUŅDU INSCRIPTION.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯು ದಯ ಶಾಲಿವಾಹನವರು ಹಂಗಳು ೧೨೬೧-ನೆ ಪ್ರಮಾಧಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಬ ೧೦ ಬುಧವಾರ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶೀ ಶ್ರೀಮನ್ಮ ಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಪೂರ್ವಪಶ್ವಿಮ ಸಮುದ್ರಾಧಿ ಪತಿಯರಪ್ಪ ಹರಿಹರರಾಯರು ಗುತ್ತಿ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿ ಸುಖಸತ್ಕ ಥಾವಿನೋ ದದಿಂ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ತತ್ಪಾದಪದ್ಮಾ ರಾಧಕ ನಪ್ಪತಿವರಮಯಜುನ (?)ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮನ್ಮ ಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಸುಜನಿವಿಸಾಸೆಯರಗಂಡ ವೀರಶ್ರೀ ಭಂಡಾರು ಮಾಚಪ್ಪ ವೊಡೇರು ಸಿಂಧವಾಡಿ ಸಾವಿರವನು ಆದವಾಣಿ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮಾಡುತಿರಲಿಕೆ ತತ್ಪಾದಪದ್ಮಾ ರಾಧಕನು ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಕಂಚಡಿಗೆಕುಲವಾರ್ಧಿ [ಶೀತ*] ಕರರುಂ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನದೇವರ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀ ಪಾದಪದ್ಮಾ ರಾಧಕರುಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮತು ಸಂಬಜ್ಜ ಗೌಡನ ಮಗ ಕಾಮನಾಯಕನು ತಾನು ಆಟಕಲಗುಂಡನು ಆಳುತ್ತ(?) ತಮತಾಯಿ ಗಂಗಿಗೌಡಿ, ತಂದೆ ಸಯಿಡಿಗೌಂಡ, ಗವುತಮ ಆರಾಧ್ಯ ಕೊಮಗುಡ ಮಲ್ಲಿ ನಾಥದೇವರಿಗೆ ವುತ್ತ ಮವಡೇರು ವಿಶಾಸರಗಂಡ ಮಾಚಪಗೆ ನಾವು ಪುಣ್ಯ ವಾಗಲಿಯಂದು ಯೊ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ೧೫ ಸೋಮವಾರ ಗ್ರಸ್ತೋದಯ ಸೋಮಗ್ರಹಣ ಪುಣ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲು ಶ್ರೀದರ್ಬಲದ ಮಠ ಪಾಂತಾಳಗಂಗೆಯ ವಳಗಡಿವ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣಾ ಸಮಕ್ಷೆ ಮದಲ್ಲು ಧಾರಾಪೂರ್ವಕಂ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ: *

L. R. 23, pp. 52-53.

^{*} The inscription is found near the temple of Siva outside the village of Aţakalaguṇḍu in the Pattikoṇḍa taluk of the Kurnool Dt.

21. ĀKUMAĻĻA INSCRIPTION.

पोत्रीकृत्य वयुः पुरातनपुमान्नेत्रे वितृण्वन्मुहुः गोत्रायुन्नमयन्तृणां च वसति दंष्ट्राङ्कुराग्रेण यः। गात्रे यस्य पयोधिरम्बुकणिकामात्रोऽभवत्तत्क्षणं मात्रातीतवपुस्तनोतु महतीं कीर्ति श्रियं वः स्थिराम्॥

१

लक्ष्मीरक्षानिधिः पृथ्वीं रक्षन् सागरमेखलाम् । जासीदाश्चर्यमहिमा यद्वरित्येकपार्थिवः ॥

2

तद्ग्वये वारिनिधाविवेन्दुः गाढं विवृण्वन् कुमुदानि मूर्त्या । सुधामयानां निलयः कुलानां विख्वातवान् विद्योतवान् संगमभूमिपालः॥

आचक्रवालाचलमन्धिकाञ्चीं यस्मिन्बह्स्यमितमेन दोष्णा । उद्यद्रजांसि द्रवमात्रगन्धनीलत्सरोजान्यपि गम्यभूङ्गान् (१) ॥

8

तस्य निस्सीमभाग्यस्य निर्गळपराक्रमः। नाम्ना हरिहरो राजा पुत्रोऽभूच्छन्नुमर्दनः॥

وع

यत्पादः परराजरत्नमुङ्गरीसंघातजांघाळिको यत्पाणिनेवपारिजातसुषमापाण्डिस्यवैतण्डिकः । यन्सृर्तिः करुणापयोधिलहरीमाधुर्यसूर्योदयः तस्मै हरिहरसृभृते रणविदे तिष्ठेत कः पार्थिवः॥

स खलु समस्तम्मण्डलाखण्डलः वर्तमानरायपरमेश्वर उत्तररायद्वद्यश्चरद्वत् दक्षिणरायवनद्दनद् वानलः पूर्वपश्चिमदक्षिणोत्तरसमुद्दैकनायकः भाषावेषतस्कररायगण्डः भूलोकपारिजातः कीर्तिकर्षुरीकृतब्रह्माण्डः लंगीतिवद्यासागरकर्णघारः साहित्यविद्याद्र्पणः हिंदुरायसुरत्राणः गार्वतराजन्यगजघटाभीमकोदण्डपार्थिवकोविद्दृदयद्यतीवज्ञयरायवि(वे)तण्डः (१) शङ्कपतिगजपतिनरपतित्रिरायमुखकडिपालः अङ्गवङ्गकलिङ्गकाममोजमगधमाळवनेपालमानसद्दृष्ठकृत्रोलः
परनारीसद्दोदरः प्रतापमार्ताण्डः अरिरायनारीमङ्गळस्त्रलवित्रालवालः भोज(बोळ !)पाण्ड्यपतिष्ठापनाचार्यः ध्रीविक्तपाक्षदेवदिव्यश्रीपादपद्माराधकमद्दाराजाधिराज उत्पादिविवददावलीभिक्तेजित्विजितातमा महता गुप्तेन धर्मेण
सक्ताः प्रजाः परिपालयन्नसाधारणमहिमा वर्तते । तस्य च सक्रस्रभुवनविक्यात-

कीर्तिप्रतापस्य महाराजहरिहरस्य सर्वमङ्गळान्वितस्य महेश्वरस्थेव धनपितः प्रकटित तेजोविशेषस्य पावकस्थेव जा[ज्या]घातत्राणप्रशमितिनिखिलभूभारस्य वसुदेव-नन्दनस्थेव धनंजयः परं मित्रं पवित्रचारित्रः दिश्च विदितकीर्तिः केशवनायकस्य पौत्रः सावणमहीभृभृदर्धाङ्गलक्ष्मयां सोमनायिकायां समुद्भृतो गम्भीरचेताः शतमस्व इव समाधितनन्दनो भूपतिमीहिनाथः॥

> कृती विशुद्धः प्रज्ञावान् नीतिज्ञः सत्त्ववान् वशी । सुतर्पितजितकाशीयः [१] प्रथितः पृथिवीतले॥ यत्बङ्गधारासिळेळे मग्नाः प्रत्यर्थिभृरुहः। उन्मज्जन्ति नभोनद्यां स्वर्गस्त्रीनयनोत्सवाः ॥ 9 जङ्गलीकुमारगण्डः खण्डेरायः प्रचण्डभुजदण्डः । उद्वहित मिह्निनाथः क्षितिमिष्णिलां विविधवितरणसंपूर्णः॥ 20 एकाङ्गवीरः समरेष्वभङ्गः राहुत्तरायः कलिकालकर्णः। नाथः प्रजानां नडकोटमङ्घः श्रीमङ्किनाथो जगदेकवीरः॥ 28 यसौ निर्भयनाथ इत्यनुपमां कीर्ति समातस्थुषे सर्वेऽपि स्पृहयन्ति भूमिपतयः तैस्तैर्गुणानां गणैः। सोऽयं भागविवेकयोगधिषणाविश्राणनप्रज्ञया प्रख्यातो भुवि महिनाथनृपतिर्जागर्ति सर्वोत्तरः॥ 83 विक्रमच्छन्नशृङ्गारः शृङ्गारच्छन्नविक्रमः। उमयं तत्त्वतोऽप्यस्ति महिनाथमहीपतेः॥ 83 प्रत्यर्थिप्रमदाकपोलमकरीपाण्डित्यविद्वेषिणा बाणासारानिपातदूरविसरत्वत्कीर्तिहंसिश्रया। रामादिक्षितिपालघोरविरहन्याक्षेपभि(खि)न्नाराया वीरश्रीरघुना विनोदमयते श्रीमिहनाथ त्वया॥ 88 कीर्तिः कार्तिकचन्द्रिकासहचरी स्किस्सुधासन्दिनी कान्तिः कन्द्छिताङ्गजन्ममहिमव्यापारपारङ्गता । त्यागश्रीरिप पारिजातपरिषत्प्रख्यात्यधःख्यापिनी सर्वाध्येनमुपाश्रयन्ति कृतिनं श्रीमहिनाथं नृपम्॥ 24 दाने भुजापदाने ज्ञाने तत्ति हिरोपविज्ञाने। गाने प्रतिभाभाने न हि न हि सहशोऽस्ति महिनाथेन॥ 28

मिल्लिनाथमहीपाल त्वदीयाः कोपविष्कुषः। कालकूटसहस्रांशुकालकालानलोपमाः॥

80

इत्येवं महामहिममछिनाथः प्रियमित्रस्य हरिहरमहाराजस्याञ्चया निजसुज-परिपालितस्वनाम्नि देशे सङ्केतभूमौ सर्वसम्पदाम् औकुनगर्या निवसन्नेव राज्यपरि-पालनं कुर्वन् विमलमृतिरात्मजनन्याः सोमनायिकायाः सुखसीम्ना नाम्ना सोमला-पुरमिति प्रकाशितं आकुपाडुरिति पूर्वनामकं प्रसिद्धं सभासमन्वितं साष्ट्रमोगमेकं प्रामं द्विषष्टयुत्तरद्विशताधिकसहस्रसंख्याकेषु वत्सरेषु गतेषु वर्तमाने विक्रमसंवत्सरे पुष्यबहुलपञ्चम्यां गुरोवीरे मकरसंक्रान्तिकाले सकलवेदशास्त्रपारगेभ्यः चतुष्वष्टि-संख्योकम्यो ब्राह्मणभ्यो दत्तवान्।

सोमलापुर होलमेरे—उत्तर ईशान्यद्ञु नरयहोल ईशान्यद्ञु नट्कंपिन
मललक्षु मोदलागि पूर्वदिग्मागक्षे दक्षिणमुखवागि नट्टसालगङ्गम्योरेयागि मुक्कोमलदारिविट्ट मुखालहाल्ले बदियाल्ल नट्टक्षुमोदलागि आपोलिमेरेयागि आलिकें। द्यदारियदाविट्ट, आग्नेयद्गि हल्लद्दविन पल्लकरिसगटु मोदलागि दक्षिणमागक्षे
पश्चिममुखवागि कल्लुगुट दक्षिणनेट सालुगल्लु मेरे पेवसोमुलदारिबन्तु बिट्टु
कल्लुवदारिद उत्तरमेरेयागि नैक्सद्बल्लु नानलालगे नेट्टकल्लु मोदलागि सालगल्लु
मेरेयागि पडुवणनानलु मूडनेयतेवर बिट्टु हत्तमेरेयागि औकिनदारिय उत्तरपार्थदल्लु नट्टकल्लु सरिसद्बल्लु वायन्यद्बलु रिश्चमोदलागि उत्तरदिग्मागक्षे पूर्वमुखवागि बडगणप्रवाहद्दनानलुहायिदु सालगल्लुमेरे दोड्टुगुट्टद बेंचे ऊरगागि तर्नियहल्लुवहायिदु हत्तद सरिसद्नानल हायिदु सालगल्लु मेरेयागि बोदलाईणेबदारियहायिदुनानलोलगण्डुत्त परडर्नसरिसद्ब्लु ईशान्यद्ब्लु नट्टकंपिनगल्लुक्वल्लु—
ईतु श्रामद सीमे॥

बहुभिर्वसुधा भुका राजभिः सगरादिभिः। यस्य यस्य यदा भूभिः तस्य तस्य तदा फलम्॥ सामान्योऽयं धर्मसेतुर्नृपाणां काले काले पालनीयो भवाद्भिः। सर्वानेतान् भाविनः पार्थिवेन्द्रान् भूयो भूयो याचते रामचन्द्रः॥

दानपालनयोर्मध्ये दानाच्छ्रेयोऽतुपालनम्। दानात्वर्गमवाप्नोति पालनादच्युतं पदम् ॥ सदत्तां परदत्तां वा बो हरेत वसुन्धराम् । षष्टिर्वर्षसङ्खाणि विष्ठायां जायते किमिः ॥ श्री विक्रपाक्षः

Mac. Mss. 15-5-33, pp. 307-14.

22. HARIHARA I AND 'ALĀ-UD-DÎN BAHMAN SHĀH I.

عزیست مبارک خاں در حدود هربب و نیروزی یافتن

که تازند در حد هریپ سپاه
بود هم به نیروی اتبال سر
مقدم شد از حضرت شهریاد
گهر گام گه پویه و پاشنا
که خوانند آن را در گرئچور
کشیدند شحسشیرهای دراز
کد در لرزه افتاد اهل حصاد
جوشب شد گرفتند هریک النگ
امان خواست و از حصن آمد فرو
سپه شد ازان حصن آسوده حال
ز اوی هوا گرد یگذشت باز
وسیدند بر خصرو کاسران
غنایم کشیدند دربان بهم

سران را یک روز فرمود شاه دران فوج خان میارک سیر هان قطب ملک شنه کامتاد همی راند لشکر غلیست گرا همی راند لشکر غلیست گرا حصارت بدیدند ناگه ز دوا رسیدند چون گرد آن دز فراز یک حمله کردند صردان کاو دران دوز تا شام کردند جنگ هباته دزبان پس از گفت و گو دار رغیت شد و داه اسیان و مال دگر روز سوئے سگر گشت باز دگر روز سوئے سگر گشت باز بیران تصرت و فتع سر لشکران بیر ایوان آن شاه دریا حشم نظر کره چون شاه گیتی پناه

سران سیهٔ دا فرادان ستون به هر یک جداگانه اطفی نسون معامی: نقرح الساماین 001.001. 23. 'ALĀ-UD-DĪN BAHMAN SHĀH I AND KHAIPRAS.

رواں شدن خداوند عام از سگر جانب مندهول و مالگزاری کردن کهیپرس و مفسدان دیگر

شهنشه و شهر سکر کرچ کود ز کمکم به گردوں رسانید کرد به فیووزی بخت مرکب جهاند چو مرفے که یکبار جست از قلس در خویش را را خراید از گزند سر خود رهانید از پائمال قسم راند در وے بلات و کلشت ز فيووزي تيغ شب أكهم کزیں پیش کردم فراراں گناہ در أنش مرا بفكند چون سيند خراج دو ساله فرستم به شاه پس أنثاه يابوس خسرو كثم دران نامه با لابه و جودري نیارند بر عاجزاں کار تنگ كجا تصد پيكار وربه كللد به هر گه که خواهم شکار ملند طرح دادش آن صاحب تخت و تاج

3,2

37

ŧ

12

دگر روز کایس گنبد نیلگیس بداد از دهن مهرگا زر برون سبه وا بر آهلگ کلبه براند چو بشنید این ماجرا کهیپرس به ترسید کافقد دگر باره بند رسولال فرستاد با اسب و مال یکے ناما چوں زبوناں نبشت كه من بلده از بندگان شه ام ازاں می نیایم بپاہوس شاہ به ترسم که خشسم شه دیوبند گرم شه به بخشد تمامی گناه هراس دل از لطف شه بشكنم چوشه دید ازاں گونه عدر آوری يه دل گفت شاهان فيروز جنگ هز برال که در صید پیل افکلند گروھے که گرد دیار منند یس آنگه پذیرفت از وے خواج

سبه را به سبت نراین کشید دوم روز در مالکوته رسید عصامي: فتوح السلاملين ٥٥٣٠٥٥٠ .

24 (a). HARIHARA I AND THE VILLAGE ADMINISTRATION.

సీ॥ శాకాబ్దకాలము స్వరవితో చేయును నిన్నూట యేబది స్రేయెన్మిడైనే * యాశ్వరాబ్దంబున స్వేషింగ్ శివరా(తి పుణ్యదినంబున స్వేహస్థలమున నేయేస్థలంబున స్వేష్ట్ర రెక్కడనున్న నాద్విజావళి కెల్ల స్వాస్థలమున కరణీక స్వాస్త్యముల్ స్వరుణించి యాందగు నని చిక్కవడయలు సహమం మెనంగం

> దెలుప హరిహరరాయలు సధీరమతిని నిష్ఠ [శీవిరూపాడు సాక్స్మిధ్యమునను ఘనతతో దనక్రీ [బక్ఖ్యాతిగాంగ దాన మిచ్చెను నాచం[దక్రతారకముగ॥

From the Ancient Records of Caudeśvarinandavaram, Mac. Mss. 15-3-18.

24 (b).

హరిహరరాయల వారు విజయనగరమందు రాజ్యం చేయుచుండ గాను చిక్క వ్రెడయలు అనే ఆయన యీ దేశంలో బ్రాహ్మణులకు కరిణీకం యిప్పించినారు. యీ గామం పొలంలో పినాకిని నదిలో పడమట తాలూకు బొందిలిదిన్నె పొలం నదిలో తలయేర్పర్చి, అక్కడనుంచి సుగమంచిపొలం ఆదిగా న్యాలకాలువ వచ్చెలాగ్ను తవ్వించినంద్ను యీ గామంలో నీరారంభం వరిమడి చెర్కుతోటలు మొదలయ్మిని అవుతూవుండునని జనులు (ప్రశిద్ధిగా వాడుతూ వున్నారు.

Kaifiyat of Tāllaprodduţūru—L.R. 35, pp. 122-123.

^{*} The text has యేనుమైన which is wrong. The date corresponds to Jan. 31 1337 A.D.

24 (c).

చాకరాజువేముల అగ్రహారం చిక్క వ్రెడయలు సేయించినది శాలీ వాహన శకవర్షంబులు ౧_౨౺౫ అగునేటి యాశ్వరనామ సంవత్సర మాగ్రాశీర శుద్ధమందు కవీలమష్ఠి పుణ్య కాలమందు* విజయనగరానను విరూ పాతుని దేవళంలోను హరిహారరాయలకు మనివిచేసి నందవరం మహాజనా లకు అగ్రహారం చేసెను.

힠

此,此

:5

ję.

12

je

5

te

6

2

133

ŀ

From the Ancient Records of Caudeśvarinandavaram, Mac. Mss. 15-3-18.

24 (d).

న్న స్మ్మిశ్ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుమంబులు ౧_೨೫೯ అగు నేటి యీశ్వర సంవత్సర మాఖ బ 3ం లు [శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర బుక్కరాయ సింహానననో త్రంభ అరిరాయగండ అరిరాయమడ్ న [శ్రీమ్మదా జాధిరాజ రాజపరమేశ్వర [శ్రీ వీర[పతాప [శ్రీ హరిహర దేవ మహారాయలవా రున్ను సర్వ[పథానియైన రాజ[శ్రీ చిక్కవడయలవారున్నూ [శ్రీ పంపావీరూ పాత్మేశ్వరుని సన్నిథానమందు యా పుణ్యదివనమందు భూనురులకు కరిణీక కాణయాచులు అప్పణ మన్నించి దాన ప[తికలు [వాయించి యిచ్చిరి. కొన్ని గామములలో రెడ్డైరికములు పాలించిరి.

An extract from the gift-deed given by Harihara to Vuṇḍavēlu Šivā Reḍḍi of Bōgalakaṭṭa, a hamlet of Malamīdi-Kambhāladinne in the Cuddapah District—L.R. 37, p. 291.

24 (e). A LEASE DEED.

స్వ స్మ్మిశ్రీ విజయాఘ్యదయ శాలీవాహన శకవర్షంబులు ౧౨౬౨ అగునేటి విశ్రమ సంవత్సర జ్యేష మ్గ్గాంలు మ్రోమన్మహా మండలేశ్వర బుక్క రాయ సింహాననో త్రంభ అరిరాయగండ అరిరాయమర్గన స్థ్రీమ్ దాజాధి రాజ రాజపరమేశ్వర స్థ్రీ వీర్మహతాప హరిహర దేవరాయలవారు నడిగడ్డ

The Saka dato is wrong j it ought to be 1258; క్రమీల is probably a mistake for స్కృండ.

నీమ వుండమైాలు శివారెడ్డికి పాలింపబడిన కౌలునిరూపం: గుంతసీమలో యాడకి తూర్పు మైలేదేవర పడమర గూబగుండ్డం అంచున కోడు నరికి వకపల్లె కట్టమంకు కౌలు పాలింపమని విన్నపముచేగుకున్నారు; గనుక ఆ (పకారం కౌలు మన్నించిన వికరం:

నీకు కావలశ్నింత పొలము కొండమీందను కొండదిగువను కోడునరి కించి దున్ని యేర్పరచిన చేలకు ఇం కి ఇం40 ఘట్టి అడ్డగలెఖను తెగుబడి పొలానకు కాలు ఆరున్నొక సంవత్సరము నడిపి స్తున్నారము. కాలు పెళ్లి న తర్వాత చేను ఇం కి ఘట్టి 3 రూకలు లెఖను విత్తులు వినరిన పొలానకు కాలు నడిపి స్తున్నాము. యిందుకు పొలము కొలిపించి చతుస్సీమకు లోనై న పొలానకు మేరలు నిర్ణ యంచేసి ఆ (గామానకు మీంకు రెడ్డితనం మన్నించి నారము. గుడికట్టు (వాసి మాసముఖాన వినిపించే నిమిత్తము మీందు కొట్టిన పల్లెకు లెఖ (వాసేటందుకున్నూ, కరణిక కాణయాచికి మాముడూరు పెద్దన్న, అనే (బాహ్మడికి శల్వుయిచ్చి అంపి స్తున్నారము. అతడు మారుపొలం సాగించి గుడికట్టు (వాసుకొని మాసముఖానకు వైస్తి మీంకున్నూ కరణాలకున్ను మాన్యాలు శల్వుయిచ్చి తతిమాని జాతుల ఆయగాండ్లకు స్థావరమాన్యాలు నిష్కర్ల చేసి ఆయములు నిర్నయంచేసి అంపి స్తున్నారము. మా కాలునమిని మీందు రైతులను కుదిచిక్ సాగుబడి చేయించుకొని ముఖాన బుతికేది.

Ibid, p. 293.

24 (f).

హరిహర దేవరాయలవారి అప్పణ మర్యాదను నడిగడ్డసీమ వుండ ఫ్రాలు శివా రెడ్డిగారు కట్టించినది: మైలే దేవరకు పడమర పూర్వమందు ఖలమైవున్న పోలినేనిపల్లె పాటికి వురుము పోయించి పల్లెకట్టిన తర్వాత దై వీకముచేత వక సంవత్సరములో ఆపల్లె ఖలమై పోయినందున, పునహా (పభువులవారి ఆజ్ఞచొ ప్పన శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౨౬౨ అగు నేటి వి(కమసంవత్సర వైశాఖ శృం[?౧ం]స్థిరవారం యాడకి తూర్పు మైలే దేవరకు పడమర గూబగుం డం దట్టిణం నీళ్లులేని నిట్టూరను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౨౬౨ అగు నేటి విషు నంవత్సర మాఖ శ్ర్ధ్ x లు రోజున యీ గామానకు ప్రత్తరభాగ మందు గుణావర్థనము చేయించి తనచేతి ధనము వెచ్చము జేసి రెండు తూము లు గల చెర్వుకట్టించినాడు. యిందుకు శాననము వుండపూలు శివారెడ్డి వేయించిన చెర్వు తూర్పుతట్టు తూమున నాగరభాషతో శాననము.

हिन

हुए सिर्

दंश

1FE

37

86

痄

SL

B

55

P

引

ವೌ

మా

ನ್

లక

Ibid, p. 295.

24 (g).

శాలివాహన శకం ౧_೨೬೩ అగునేటి స్వభాను సంవత్సర మార్గశీర శ్రం ౧ం లు రెడ్డికరణం ఆయగాండ్లకు [పభువువారు మాన్యాలు యేర్పరచిన వివరం.

గు త్రికి తూర్పు సిద్ధవటముకు దత్మణం పెనుగొండ పడమట మద్దికర వృత్తరానకు, ద్రోణాచలం మేరచేసి నాలుగు అయిదు పల్లెలుగలది (గామకరి ణీక మనిన్ని, అటువంటి (గామకరిణీకములుగల _೨೦-३० వూళ్లకు స్థళకరణం వకరనిన్ని, అందుకునాడు గౌడులను నాడుతలారులను నిర్ణయంచేసి ఫ్రెక్కొం క్రై సీమకు యీ లాగ్ను స్థావరాలు కల్పించి దాన ప(తములు (వాయించి యిచ్చిరి.

1bid, pp. 297-298.

24 (h).

స్వ స్మి శీ విజయాభ్యదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧_೨౭౫ అగు నేటి [విజయ* P] నంవత్సర మాఖ బ 3ం లు యీ మహాశీవరాత్రి పుణ్య కాలమందు శీమ్మ దాజాధిరాజ పరమేశ్వర వీర్మ పతాప హరిహరరాయలు గారు విద్యానగరమునకు [పతినామముగల [శీవిజయనగరమందు వ[జసింహా ననారూఢులై పృథ్వీసామాజ్యం చేయుచుండే కాలమందు చిక్కవడయలు యేలినవారితో మనివిచేసినది: యీ మహాశీవరాత్రి పుణ్యపర్వణి యందు నకల గామాలలో మాయేలుబడి పున్మంతలో కంసాల కరిణీక యలమవాండ్లు మొదలయినవారు మిరాసి అమళవిస్తూ పున్నారు. అవి పరిహారించి యేయే

[గామాలవున్న బాహ్మలకు ఆ గామం అష్ట్రభాగ తేజస్వామ్యము మిరాసి [శీవిరూ హాజేశ్వర స్వామికి [పీతిగా బాహ్మలకు యి. స్త్రిమి అని స్వామిసాన్ని ధ్య మందు [తికరణ [తివాచక పూర్వక ముగా తుంగళ [దనదోయదకం అడ్డతలు ధారా (గ హీతముగా విడిపించిరి. ఆ వేళకు గు. త్త్రిచావడికి చెల్లే రేనాడు అవుకు సీమలో వేములవాడు స్థలకరిణీకం అగసాల లింగోజు అనుభవించుతూ వుండగా పరిహ రించి అధ్యత్తు గణపయకొమాళ్లు పెదపోలమరాజుకు [యావిజయ *] నంవ తృర వైశాఖ శు ౧ు చం[ద[గహణకాలమందు వేములపాటి [గామకరిణీకం సుఖాన అనుభవించుకొనేది అని సెలవు దయచేసిరి.

L.R. 56, pp. 139 ff.

25. BUKKA I.

శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧_೨೭३ అగునేటి ఖర సంవత్సరం ము దలుకొని శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧3ం౧ కాళయు_క్తి సంవత్సరం వరకు విజయ బుక్క_రాయలవారు విజయనగరం యేలిన యేండ్లు యిరువై యెనిమిది.

> Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, Cuddapah Dt., L. R. 37, p. 298.

√26. BUKKA I AND MĀDHAVA VIDYĀRAŅYA

पुरुषार्थसुधानिधिः

Beginning:

सत्येकस्थविवेकवान् द्विगुणधीस्त्रयधीं चतुर्वेदिता पञ्चस्कन्धकृतिष्वडन्वयदृढः सप्ताङ्गसर्वार्थगः । अष्टव्यक्तिकलाधरो नवनिधिः पुष्यद्दशप्रत्ययः स्मातींव्ल्रायधुरन्धरो विजयताच्ल्रीबुक्कपृथ्वीपतिः ॥

इन्द्रसाङ्गिरसो नलस सुमतिः शैन्यस मेधातिथि-धौंम्यो धर्मसुतस्य वैन्यनृपतेः सौजा निमेगौंतिमिः । प्रत्यग्दिष्टरहन्धतीसहचरो रामस्य पुण्यात्मनो यद्वत्तस्य विभोरभृत् कुलगुहर्मन्त्री तथा माधवः॥ तं सर्वविद्यानिलयं तत्त्वविद्युक्तभूपितः। सत्त्रथाकौतुकी हर्षाद्वोचद्राजदोखरः॥ श्रुतानि त्वन्मुखादेव शास्त्राणि विविधानि च। पुराणोपपुराणानि भारतं च महामते॥

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा युक्तार्थं वृक्कभूपतेः ।
प्रशस्य तं मुदा युक्तो माधवः प्रत्यभाषत ॥
शृणु त्वं भव्यया बुद्धया वाचं मे पुरुषार्थदाम् ।
अयं हि कृतिनामाद्यः सायणार्थो ममानुजः ॥
पुराणोपपुराणेषु पुरुषार्थोपिलिन्सुना ।
उपदिष्टो मया राजन् कथास्ते कथिय्यति ॥
दित प्रसाद्य राजानं सायणार्थं मुदेक्षत ।
सायणार्थोऽप्रजं नत्वा प्राह बुक्कमहीपितिम् ॥

End:

हिही

邻

रहर नीहर हर्न

१९ निष्ठ

or: 所

師命

Styl

药部

可布

市部市

題

中

þ

इत्युक्तं माधवार्येण पुरुषार्थसुधानिधिम् । श्रुत्वा श्रीबुक्तभूपालः प्रहर्षे प्रत्यपद्यत ॥ इवाच च महात्मानं माधवं स्वगुरुं तथा। त्वत्कथागौरवेणाहं इतार्थोऽस्मि सतांवर । पुरुषार्थप्रदाश्चेव ज्ञातवानिस्म सत्कथाः ॥ त्वमुपेन्द्रमिवेन्द्रस्य भुवि पु......मनुजम् । माधवाचार्य[वर्य]स्य मन्ये माहात्म्यदायकम् ॥

27. BUKKA I AND CIKKA VODAYALU.

న్న స్మ్మీ శ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧_౨౯ర అగు నేటి పరీథాని సంవత్సర ్శావణ శుద్ధ ౧౫ సోమవారం స్వ్ర శ్రీ మన్మహా మండి లేశ్వర ఆది రాయనిభానిభాశీత (పభురాయురగండ మూరురాయురగండ పూర్వపశ్చిమవు త్రరదత్మణ చతున్నము[దాధీశ్వరు డైన వీరబుక్కరాయు వడయలవారి సర్వ[పథాని యైన చిక్కవడయలు బుక్కరాయనికిన్ని తన కున్నూ రాజ్యాభీవృద్ధి కల్లునట్లుగాను ఆయురాహ్ గ్య అయిశ్వర్యాభివృద్ధి కల్లునట్లుగాను ధనకనక వస్తువాహన సమృద్ధి అవునట్లుగాను యేరువ దేశములో అను పాపనినాశ దేవరకు అంగరంగ భోగాలకున్ను అష్టభోగస్వామ్యముగాను చెంగలనీడు థారాపూర్వకము చేసి ఆచం[దాక్లస్థాయిగాను యిచ్చేను. **

An inscription in the temple of Pāpavināśēśvara in the village of Akkapalle, L.R. 13, p. 312.

28. BUKKA I AND THE MUSSALMANS.

పూర్వం శాలీవాహనశకం ౧౨౮ౖ విజయనగర మందు బుక్క రాయలవారు రాజ్యపరిపాలన చేస్తూవుండగా వుత్తరానకు యవనులమింద యుద్ధానకు పోయ్యేటపుడు భారీజమాయతు కూచే౯నమయాన వుత్తర (పాంత్యాల పినాకిగీ నదిపద్ద కుమ్మె త్తలో మెసా తిమ్మానాయడు రాయలవారి ఆజ్ఞానుసారంగా తాను కొంత జమియ్యతుతో విజయనగరానకు రాయలవారి సముఖానకు పోయి వారితోకూడా వుత్తరభాగానకు ఢిబ్లీ వారిమింద యుద్ధా నకు పొయ్యేటప్పడు యీ తమ్మానాయడు పోయి ఆలడాయీల లోగాను రాయలవారి నమకుమం యుద్ధములో యెదురు జఖమాలు అయ్యి శానా మందిని హతంచేసి ఢిబ్లీవారి నరదాల్లను తలకాయలు కోసితెచ్చి రాయల వారి సన్నిధియందు కోసివుంచగా వారు ఆ శిరస్సులు రుండాలకు కట్టించి మేసా కుమారతిమానాయనికి బహుమానం నిలువుడోపు ఖాసాగురం కృత్తించి

^{*} A copy of the same inscription is also found in the village of Mahanandipalle.

వుభయాచామరాలు యిచ్చి అవుడు తురకలను జయించి జయాభేరి వేయించి విజయనగరానికి నకలపరివారం కొలుస్తూవుండగా వచ్చి చేరిన తదనంతరం సింహాననానీను కౌక్ కూర్పుండి మెనా కుమారతిమ్మానాయణ్ని పిలిచి నీవు మాకార్యమందు నమకుమం అనహాయశౌర్యం చేస్తివి. నీకు యేమి కావలె నని అడుగగా అవుడు తీమ్మానాయడు కుమ్మై త్ర్మగామం నర్వా (గహారముగా జాగీరు దయచేయించవలె నని మనివిచేసుకోగా రాయలవారు సాంతఃకరణ పూర్వకముగా జాహనీరు దయచేసి యిచ్చిరి. గనుక అప్పణ తీసుకుని (గామా నకువచ్చి కొన్ని సంవత్సరములు అనుభవించుకుంటూ పుండిరి.

gel

ज्ड्रम निम

-डिहे

धीर

祁 源

88

하

部

TIS

串

经业

ग्र

뉨

त्र भ

FS

왕

h

Kaifiyat of the Nadimidoddipālem Pāļaiyagārs, L.R. 39, pp. 1-2.

29. HARIHARA II.

శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩ం_౨ సిద్ధార్థిసంవత్సర దారభ్యం శా॥ శకం ౧౩౨ర చి[తాభానుసంవత్సరం వరకు రెండో హరిహరరాయల వారు విజయనగరం యేలిన యేండ్లు ౨౨; గనుక పుత్రరాది సైన్యం మీగాద యుద్ధం చేసి నప్పడు జూమడాంబరములు సంభవించినందున (గామం ఖల మాయను. అంతట పౌరోహితండై న కొండుభట్లు దత్కిణాదికి విదేశగతుడై పాయను. కరణం పెద్దన్న దైవీకమై పాయను. నడిగడ్డ సీమ పుండవేలు శీవా రెడ్డి చుట్టుపట్టూ (గామాదులలో మాపెట్టకొనివుండెను. కరణం పెద్దన్న కొడుకు తిమ్మరాజు విజయనగరం చేరెను. ఆయగాండ్లు కొందరు పలాయన మైది. మిగిలిన ఆయగాండ్లు చుట్టపట్టు (గామాదులలో కాలజేస్టపం చేసు కుంటూ పుండింది. జూమడాంబరములు పాడై నయేండ్లు ౨ం. *

The Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, Cuddapah Dt. LR. 37, pp. 298-9.

30. VITTHALĀMBĀ, THE QUEEN OF HARIHARA II. Summary.

(శ్రీశైలము దేవాలయం నుంచి పాతాళగంగకు పొయ్యే దోవలో వుండే నాగరం తెనుగు గీర్వాణం శిథిలమైన శాసనం. శకం ౧౩౧౫ (శీముఖ నం॥

This famine is also alluded to by Feristha. (See Briggs Ferishta II, p. 349.)

కడంబకుల సంభూతు డైన బసవరాజు కొమారుడైన కామడేవునికిన్ని యాయన ధర్మపత్ని అయిన పద్మళాదేవి యుందు కలిగిన వికళాంబ అనే ఆ యమ్మను హరిహరరాయల్కు యిచ్చి వివాహము చేసినారు. యూ విక ళాంబ శ్రీశైల పాతాశగంగ మాగాకాన సోపానములు కట్టించినది.

Kaifiyat of Kandanavolu, L.R. 18, p. 404.

31. HARIHARA II AND THE VELAMAS.
RĒCERLA ANAPŌTĀ NĀYADU.

సీ. ఆశ్వారేవంత సీ శీ వశ్వంబునెక్కిన దండిరాజుల గుండె శీ తల్లడిల్లు ధరణిసాభాగ్య సీ శీ తరవారి ఘాతకుండ గణ్ణాటసేనలు శీ గళవళించు సంగామపార్థ సీ శీ చాప టాంకృతులకుండ దెలుంగు రాజ్యంబెల్ల శీ దిగులు కొనును (బథననిశ్యంక సీ శీ బల్లెంపు డాకకు నుల్కుల్కి పడుచుండు శీ నొడ్డారాజు

తే. నీవు తఱిమనచోటను కే నిల్వలేక సారిది నురథాను రాజులు కే సొంపు దష్పి యోటమందిరి సింధూరి కే కోట బయట సన్నుతఖ్యాత రాయ రా కే వన్నహోత.

Velugöţivāri Vamsāvaļi, v. 72.

32. RĀMACANDRA AND HIS ANCESTORS.

సీ. కుంట్లూరి యిమ్మడి కే గూల్చీన యొఆదాచ భూతలాధిఫుడు మీగా కే తాతతాత అని లోన మచ్చ గక్ నృయను (దుంచిన సింగ ఛారుణిశ్వరుడు మీగా కే తాతతం[డి తొడరి భండారు ము కే మ్మడి వధియించు మా ధవభూమిభిక్త మీకా కే తండ్రితండి గుండ్రడండాయని కే ఖండించి సన్నుతి గాంచు వేదగిరి ని కే న్లన్నతండి

తే. కడిమిమై సీవు తగబండి కే కనుమ యొద్ద బరగు బేకోజి **ను**రథాను కే పరిణమింపు గదనమున నౌర! గౌలిచితి కే కన్నడీల రమ్య దేవేం[ద వేదయ కే రామచం(ద.

हिम्

ज्डाम भीत

ज़ीर नेहर्

737

-fis

86

or Fr

胪

호

कि कि

済

步

मे ज

Je

ध

Velugōţivāri Vamsāvaļi, v. 100.

33. PÄNUGALLU INSCRIPTION.

नमन्तृपतिमण्डलीमुकुटकूटकोटिस्फुर-न्मणीकिरणमालिकामहितपादपङ्के वहः। महीहरिहराह्यो हरिहरस्वयंभूसमो महीशतिलको महान् जयति बुक्रभूपात्मजः॥ 3 मन्त्रश्रीजितदेवदानवगुरुः प्रस्यातधीवैभवः शास्ता दुर्जनसञ्जयस्य महतामानन्दनो नन्दनः। विश्वानन्दितसङ्गः समजनि श्रीवैचद्ण्डाधिपः तस्यामात्यवरो वरेण्यभरितश्चातुर्यसीमामिषः॥ बीरश्रीवरणोचितं हरिहरक्षोणीयतिस्तत्सुतं साम्राज्यप्रतिपालने पद्धतरप्रश्चावलोद्श्चितम्। श्रीमानिर्गपमन्त्रिवर्यमकरोइण्डाधिनाथेश्व**रं** विद्यावीर्यविवेकधैर्यकरुणासत्यक्षमालङ्कृतम्॥ तस्यात्मजो चुक्रणभूमिपालः क्षोणीघुरं वहति वीर्यवतां वरिष्ठः। तत्कीर्तिपूरपरिपूरितदिग्विभागा राकानिशायितनिशाः सकला विमान्ति ॥ शाकान्देषु निधीन्दुवहिदाशिभिः सम्मिशिते वीश्वरे वर्षे मासि नमस्यतामनि तथा पसे बसक्षे दिने।

श्वाम्मोर्भास्करवारमाजि विजिता श्रीपाञ्चलकुः पुरी
तेनानेकतुरुष्कवीरविजयप्रावावळीवेल्लिता ॥ ७
सम्मिडियुक्कमदीपतितनयोऽनन्तक्षमापतिजेवतात् ।
स्वरतरशरशतशक्तित्वलभरमदमुदितविमनभुजदण्डः ॥ ८
विचित्रितामिम्मिडियुक्कभूपो विचित्रयन्त्राविल्तारणाख्याम् ।
नवीनपश्चाकरनाळवापीमकारयन्तृतनकर्मकर्ता ॥ ९
South Indian Research II, pp. 172-3.

34-a. BUKKA II AND TELINGĀŅA.

स्मीतुङ्गक्रेचोत्सङ्गक्रुमाङ्कितव्ससे। नानास्यानिधानाय नारायण नमोऽस्तते॥ बुन्दारको घपरिवन्दितपादपद्यं मन्दारदामकमनीयभुजान्तराळम्। सीन्दर्यकन्दमरचिन्ददळायताक्षं वन्दे मुकुन्दमहमिन्दिरया समेतम्॥ चपलं कपिलं नयनं कुदिला जदिलाश्च कुन्तला यस्य। मणिभिः फणिभिभूषा भवतां भद्राय तद्वपुर्भवतात्॥ 3 आयुर्वेदार्थ[कस्यार]चामीकरकरण्डकात् (?)। जीयात् स वाग्मटच्छायो विद्वद्वैद्यशिखामणिः॥ यः श्रेष्मानिलिपत्तदोषशमनो रोगापहो मुर्छितः पञ्चत्वं च गतो दथाति विपुलं राज्यं चिरं जीवितम्। बद्धः खे गमनं करोत्यमरतां विद्याधरत्वं नृणां सोऽयं पातु सुरासुरेन्द्रनमितः श्रीसृतराजप्रभुः॥ 4 पयःपयोधेरमलान्तरेऽपि प्रभृतरत्नप्रकरे निशान्ते । फणीन्द्रतल्पे विपुले रायानः प्राजीजनत् पद्मभवं मुकुन्दः॥ नामीसरोजन्मपरागपुत्रैनानाविधै रञ्चितकञ्चकश्रीः। चतुर्भुखः सर्वजगद्विधातुं नवप्रजा[नामधिपान्]वितेने॥ 0

१. आनन्दकन्दमिति पाठान्तरम्

२. May it be आयुर्वेदार्थकस्त्रीचामीकरकरण्डकम्।

भीह हिनो

ग्रहे h

<u>-165</u>

75.7 ज़ीर

मुष्ट

86

Fίσ

Olt

94

क्री वर्ष

fp

42

4

20

引

je

12

þ

[नाळीकभूमान]ससंभवानां प्रजापतीनां परमात्मभाजाम्। अशेषसंपन्निधिरत्रिरासीन्महामणीनामिव पद्मरागः॥ 4 प्रकाशमानां तपसानसुयां प्रकृष्टरूपां स च पर्यणेषीत्। तयोस्तन्जः सचराचराणां जीवातुरिन्दुर्जगतां बभूव ॥ Q बुधस्ततोऽभृद्बुधलोकमान्यः पुरुरवास्तस्य कुमार आसीत्। यमुर्वेशी कान्तमवाष्य यत्नात् न नाकवासं चकमे नताङ्गी ॥ 80 स चक्रवर्ती सकलां शशास वसुन्धरामिन्दुकुलप्रदीपः। यशो यदीयं स्मरतां जनानामेकप्रशान्ति कुरुतेऽतिगौरम् ॥ 88 पयःसमुद्रादिव पारिजातः कपदिनः स्कन्द इवाम्बुजाक्षात्। सरो यथायुर्महनीयकीर्तेर्बुधात्मजाद् भूपतिराविरासीत्॥ 83 सुकीर्तिरायुः सुरलोकमान्यो नगेन्द्रकल्पं नहुषं नरेन्द्रम्। अजीजनद्यः शतमभ्वमेधानकल्पयत्कल्पविदां पुरोगः॥ 83 समभ्यरुक्षच्छतमन्युपीठं समस्तदेवासुरवन्द्यमानम्। स चामराळोपचनावधृतः छत्रच्छटालक्ष्यमुखारविन्दः॥ 88 तस्यात्मजनमा रामितारिपक्षश्चन्द्रेन्द्रकन्दर्पसमानकान्तिः। ययातिरेकेष्वसनःसमग्रामेकातपत्रां पृथिवीमभुद्ध ॥ 84 उवाह कन्यामुरानः प्रसृति स राजराजो दनुजेन्द्रपृत्रीम् । तयोर्थेदुं प्रमथापरांस्त्रीन् पुत्रानुदारानुद्वादयत् सः॥ 38 अष्टौ हरांशानचलानगजेन्द्रान् वस्निदगीशानिव माननीया । अस्त राज्ञी हरिवंशहेत्न यदोः कुमारान् यशसां प्रस्तेः॥ 813 नयोद्या निर्मेळयादवास्ते निरङ्क्ष्या निर्मेळकीर्तिभाजः। विकासिताशा विविधैर्यशोभिः वितेनिरे विश्वजयं प्रवीराः॥ 28 अथाष्ट्रधा भिन्नमभिन्नसंगत्कुळं यदोस्तत्कुमुदावदातम् । अनन्तसन्तानमनिन्दालक्ष्मीरलंकारिण्युर्वसुद्व आसीत्॥ 20 रूपं बलं यौवनमीश्वरत्वं संपद्यशस्त्रसुदारभावः। शौर्यं प्रतापोऽप्रतिघपसादो रसज्जता श्रीरिप यत्र नित्यम्॥ 20 स यादवः कंससहोदराया जन्नाह पाणि जनितानुरागः। तपोविशेषस्तनयो बभ्य तयोर्जगद्रश्चितुमम्बुजाक्षः॥ 23 क्रमप्रवृद्धः कमलायताक्षः स पृतनां सार्ज्जनकेइयरिष्टाम् । विमर्दयम्गोपवध्कुचाङ्गो गोवर्धनच्छत्रकरो बमाले॥ 23

तदन्वये संगमभूमिपालः जातो गुणाः संगममेख सर्वे ।	
अकुर्वतान्येषु रतिं निरस्य तस्यात्मजः स्कन्द इवाष्टमूर्तैः ॥	२३
दिश्च प्रतीतो जगदीश्वरोऽभृत् बुकक्षितीशो भुवनैकवीरः।	
राजन्ति यसाङ्विसरोरुहेण राजद्विरेफाण्यधिरञ्जितानि॥	२४
यशोविहारो हरितामुपान्ताः द्विषां विहारः सुरराजधानी।	
महीविद्वारो निजवाद्वरण्डो लक्ष्मीविद्वारः किल यस्य नेत्रम्॥	24
वलभत बुधमित्रं बुक्कराजः सपुत्रं	
हरिहरनरपालं श्रीविशालं कृपाळुम् ॥	२६
कहोहैः कलशोजलैः खुरगजः कैलासरीलो घनैः	
कन्दर्पः कनकाम्बुजाम्बुभिरिव स्कन्दोऽपि गङ्गाजळैः ।	
मन्त्रीन्द्रैरभिषेचितो हरिहरो राजाष्टदिक्पालतां	
स्तरमेष्वप्रसु विश्वितः प्रकटयन्नध्यास्त भद्रासनम् ॥	२७
घनयशोभरिताष्ट्रदिगन्तरः कलितमानवनीतिनिरन्तरः।	
जयति नित्यमहीनघुरंधरो हरिहरो नरपालपुरन्दरः॥	२८
कलेः प्रतापेन करेण राज्ञां नयेतरेणैव गुणेन तप्ताम्।	
दानाम्बुभिः शीतलयन्थरां यः प्रमाति शीते केलिकान्दिशीकान्॥	29
गजान् सुवर्णैः सह पूर्वसिन्धुर्मुकाफलेन्द्रुनिप दक्षिणाव्यिः।	
हुरङ्गमान् पश्चिमवारियाशिः दिश्चन्ति रत्नैः सममेव तस्मै॥	३०
मतङ्गजानां मदनिर्झरेण यत्प्राङ्कणं पङ्किलमङ्किताश्वम् ।	
कोटीरसंबद्दनरेणुपुञ्जैः कुईन्ति रत्तस्बळसुवैरेन्द्राः ॥	38
थसा प्रतापैकिकतेतानां यक्षेश्वरेन्द्राधिकवैभवानाम्।	
नीलातपत्रप्रतिविम्बनेव नृपोत्तमानां मकुटे कळङ्कः॥	३२
सरित रव समुद्रं चञ्चला वारिवाहं	
श्रुतय इव मुकुन्दं तारकाश्चापि चन्द्रम् ।	
अभियतमलभन्त प्राणनार्थं नरेन्द्रं	
इरिहरनरपालं घन्यराजन्यकन्याः॥	33
कुळेन शीळेन गुणेन कान्त्या नयेन दानेन च ळक्षणेन।	
विभाति लक्ष्मीरिव या क्षमेव मेलाम्बिकाभुद्यवभीष्ट्रपात्रम् ॥	38

Read भीते कलिकान्दिशीके

% 你 夢 布 夢 香 節 布 節

F 女 中 A 语 B b b A A P D 布 坊 市 院 店 病 品 硫

पुळोमजेन्द्रौ रतिपुष्पबाणौ उमामहेशाविव रोहिणीन्दू।	
विराजितौ यौ विविधेष्टलामैर्मिथो रथाङ्गाविच बद्धभावौ॥	ફેલ
मनोनुकूलामनुकूलैभावस्तां दक्षिणां दक्षिणलक्षणोऽसौ ।	
विलोक्यन् काङ्कृति वीक्षणीयां कदा ससत्वा भवितेति कान्ताम् ॥	ફેફ
अथ खबक्त्राम्बुजमम्बुजाक्षं खप्ने विद्यान्तं खयमीक्षते सा ।	
प्राबुध्यतान्तःकरणे स्फुरन्तं पश्यन् प्रसन्नाननकान्तिरीशः॥	३ंड
अनन्तरं मन्थरगामिनी सा चकायुधांदां समधत्त गर्भे।	
प्रकाशते स्नेन्दुकलेव शुद्धा दिशेव पूर्वा दिननाथगर्मा ॥	36
विलग्नसीमाविशद्त्रिरेखा तनीयसी तामरसायतासी।	
आनन्दयन्ती पतिमर्णवानामालोकनीयां श्रियमभ्ययासीत्॥	30
शची जयन्तं विनता द्विजेन्द्रं संज्ञा मर्नु बुद्धिरिव प्रबोधम् ।	
प्रास्त देवी तनयं मुहुते पञ्चप्रहोचिक्शितिभाजि पुण्ये॥	४०
कालिः पलायिष्ट विलीनमेनः शान्तं रजः शत्रुकुलं प्रभन्नम् ।	
मही कृतार्था महिमोदिता श्रीः तदा द्विजेन्द्राः परमभ्यनन्दन्॥	धर
बुद्धेर्निधानं बुधमागधेयं भोगैकधाम स्फुरितप्रकाशम्।	
नाम्नानरेन्द्रः किल बुकराजं कुमारवर्थं कुढते स्म धीमान्॥	કર
वत्सो वृषत्वं कलभः करित्वं किशोरसिंहः किल केसरित्वम्।	
बालेन्दुलक्ष्मीं कलयंस्तदायं पुष्णाति पूर्ति पुरुहृतकीर्तिः॥	४३
निधाय भूमेर्धुरमत्र पुत्रे निबीश्वरे श्रीमति बुक्कराजे।	
दानैकशीलो सुगयाविहारी सुगेक्षणानां स सुदं विधत्ते ॥	કક
रांभोश्चर्म नवाम्बरं रचयितुं चन्द्रैणसंग्रीतये	
रक्षायै तु गवां द्विषां भ्वजण्डालङ्कारभङ्गाय वा ।	
व्यामं शीव्रमयं निहान्त विपिने सिह्यानसह्योदयान्	
सोद्रेगान् करिणां करोति ललनावक्षोजमस्तश्रियाम्॥	४५
स यौवराज्यश्रियमश्जुवानः समश्रियां सन्निधिरत्र काले।	
बिमार्ति पित्रा सममेव पृथ्वी भुजेन बुकक्षितिपः समस्ताम् ॥	ઝદ
शत्रुप्तमासा मरतान्वितेन सळक्ष्मणासक्तहरीश्वरेण।	1,1974
बरारिणा दूषणमीषणेन येनोर्चरा रामवर्ता समिन्धे ॥	30
प्रणामभाजां मकुटेखु राज्ञां परिस्फुरन्साङ्गिनखा यदीयाः।	
बदाः प्ररोहा इत लब्धवर्णा मुक्तास्त्रजो वा मुद्दमावहत्त्यः ॥	ક્ટ
	Att. 100

अथ विजेतुमभङ्गुरविक्रमो हरिहरेश्वरस्तु उद्दारधीः। अगमद्न्ध्रपतिं स्मयमन्थरं यवनसङ्घतरङ्गितसंपदम्॥ 86 रथत्रङ्गमतङ्गजपत्तिभिः प्रचलयन्नचलामचलामपि। बहळरेणुपरंपरया दिशः कबलयन् गलयन् विमतश्रियम्॥ 40 समचलन्त्रपनन्दनसैतिकाः तत इतः परिवेद्धितवाहनाः। नगवनान्तरितान्ध्रमृगीद्यामित्र पदानि ततानि द्रिस्थाः॥ 30 ध्वजपटैः करवालविधृननैः पटहराह्नरवैरवृणोद्भृशम्। विविधहेषितबृंहितसंहितं वलमरन्ध्रमथान्ध्रपतेः पुरम्॥ 42 ततस्तुरुकाः समुद्रप्रपौरुषाः समध्यरक्षन् सहसा तुरङ्गमान्। समन्ततो इन्तुमभङ्गकार्मुकाः प्रचालयन्तः परवाहिनीमुखम् ॥ 63 ततो मिथः खद्गशराहताहतं समुद्धतं युद्धमवर्धत क्रमात्। नमश्चरीतुङ्गपयोधरोत्सुकप्रवीरकर्मादिकनर्मभाषितम्॥ 68 क्रपाणखण्डैः पितैः समन्तात् कीर्णा यदायोधनभूविभाति। वीरश्रियः सान्द्रतयेव क्लप्ता राज्येव नीलोत्पलपत्रचित्रा॥ ७६ उत्क्षिप्यमाणा समरे तुरुष्का दन्तावळैर्मन्दरकृटकल्पैः। आकाशगङ्गाप्रतिमा तुरुकरपूर्वमायोधनमाचरन्ति॥ 39 उत्कृत्तमुधीं यवनस्य कण्डाद्रकावली भाति समुत्पतन्ती। खड्डाभिघातोद्गतमात्मवायुं समीक्षमाणेव शिखात्मवह्नेः॥ 619 समुत्पतद्भिः पतितैः शिरोभिः द्विषां जयश्री[मणिकन्दुकाभैः] । 46 अक्षे पीडनमुद्भमो मधुकरे मुकावळी शृङ्खला भङ्गः सिन्धुषु रात्रुधाम्नि चलनं कार्र्यं कलावद्विधौ। शुङ्गाराणैववीररोहणिगरेः श्रीबुक्कपृथ्वीपतेः कन्दर्पेश्वरनन्दनौ भुवि विना कस्ते गुणैः स्पर्धते॥ 99 प्रत्यव्रस्तव वीक्षणैर्मगहशां प्रत्यिंगमप्यहो विस्नस्तानि नितम्बविम्बकरयोर्वस्त्राणि वास्त्राणि च। उद्युक्त त्विथ जेतुमुत्तरनृपान् श्रीबुक्तराज क्षितौ विन्ध्यस्तम्भयितारमन्ध्रपतयो नन्द्नस्यमन्दं द्रुताः॥

Here some words are missing.

-165 नहम

र्धा

737

१९ नीह

FIC

94

26

stj

वर्त्मेषां कलयन् पलाश्चिटपैर्भग्नैर्नदीः शोषयन् धूळीभिवेसातें दिशन् सुरिगरौ वायुः (!) सखा केवलम् । इयामा तेऽसिसुता सयं रिपुवरस्यालिङ्गय कण्डसली-मुचत्कान्तितरङ्गिताकुळतन् रक्तान्तरङ्गा द्तम्॥ 83 धृत्वैनं निजगर्भविभिवततत्तुं धाज्यङ्कमारोपये-देषा बुक्रमहीपते हरिहरस्मापान्धिशीत धुते॥ 63 तव प्रतापानळधूमवङ्घी सुराङ्गनानामहिताङ्गनानाम्। आनन्दबाप्पैरपि चान्यवाचैः ऋखा स्रवन्तीं जयतेक्षणानि (१) ॥ 83 अम्भोजेषु करीन्द्रगण्डफलकेन्वारामपुष्पेषु च त्वद्वाजीमुखगर्वदप्तखुरजैः पूर्णेषु रेणृत्करैः। वक्त्राब्जेब्विव सुभुवां त्रियतमा राष्ट्रे विपुक्ताभृतां श्रीमद्भनरेन्द्र सज्जननिधे नन्दन्ति नेन्दिन्दिराः॥ 83 कूर्पांसत्यथ कुण्डलीन्द्रसुदशां हारत्यजस्रं दिशां आलेपत्यवनेरमर्त्यनगरीवामभुवां भौमति। कर्प्रत्यजसुम्वो मुकुरति श्रीदेवतायाश्चिरं कीर्तिर्देकमहीपते गुणनिधे लोकप्रशस्ता तव॥ हिंद इति प्रगत्मैर्भधुरैर्वचोभिः संस्तृयमानः कविपुङ्गवैः सैः। प्रसन्नवक्तः परमार्थमीयात् सदंशबुकश्च नृपो बुधोक्तैः ॥ 88 धर्मात् किमर्थोवशरैः कटाक्षैः विलोकयन्तीव विमाति वीरान्। द्विषां समुन्भीत्य समुत्थिपन्तो गजाः शिरांखेकजटानि युद्धे ॥ 813 ळळाटवर्णानिव लेखयन्तः सुराङ्गनालेख्यपटे विभाति । समुच्छितं तत्समये समिन्धे नीळातपत्रं निळयो जनानाम्॥ 23 हंसा इवोद्यीक्ष्य पयोधरं तत् प्रायः पलायन्त परे तुरुकाः। यस्य प्रतापानलमेधमानं विद्वेषिकान्ता हृद्ये वहन्ति ॥ ६९ बाष्पप्रवाहाश्वयनेषु सस्यं वहेर्वनोत्पाचिरिति प्रसिद्धिः॥ 190

बलं रुष्टे यस्मिन् रणरणकविद्राणचरणं परिक्षीणक्षीणं प्रशिथिलशिरस्त्राणकरणम्। गतप्राणवाणं क्षणमपहृतक्ष्रणणशरणं सुरत्राणत्राणं तृणमधिगतं नान्यशरणम् ॥ 30 पतच्छत्रं पत्तिक्षतिचिकितमित्रं द्वमह-त्कलत्रं वित्रक्तं बुटितनिजयत्रं रणमुखे। प्ररुष्टे यस्मिन्सितमुखरुचौ विस्रयपदं वितिष्कं तौरुष्कं बहुळमधनुष्कं बलमभूत्॥ 50 यशो बदीयं यवनीनुखान्त्रे हिमायते वज्रति शत्रुशैले। जनत्सुसौधेषु सुधायते तत् सोमायते सर्वनिशाङ्गनासु ॥ 60 श्रीबुक्समूपिक्षतिपालयोधैर्भग्ने बले वानुवराक्षसानाम्। अन्ध्रेश्वरोऽप्यस्य पदारिवन्दमापद्धनं मृर्ध्नि मुदैव घत्ते॥ 138 अधान्ध्रभूपालमुखानशेषान् चतुर्दिगीशानजयस भृपान्। ततश्च तैस्तैः सममर्थजातैः रह्नैः समेतः पितरावनंसीत् ॥ 196 आस्ते च धर्मासनमाप्तवर्गेरमात्यराजन्यबुधैः सहैषः। अधास्तुवन् बुक्कनृपं कवीन्द्राः प्रसुं रघुं पूरुमिवावतीर्णम् ॥ 30 समस्तभूपालकिरीटकोटिप्रभूतरज्ञद्युतिरिञ्जताङ्ग्रिम्। 99 राजेन्द्र त्विय यौवराज्यमयति श्रीबुक्कपृथ्वीपते रागो बालदिवाकरे निपतनं तीये प्रस्ते रजः। 30 धर्मात् किमर्थोऽर्थत एव धर्मः ताभ्यामथान्यौ किमथान्यतस्तौ। इति प्रसङ्गे वरमत्र धर्मः शरीरमिखाह स धर्ममुलम्॥ 90 स्थिरे दारीरे पुरुषार्थलामः स्थैयंस्य चारोग्यमतीव मृलम्। आरोग्यदानात् सकलार्थदानं तद्यक्षकं शास्त्रमतीव शस्तम्॥ 60 ततोभ्यधाद्वत्सकुलावतंसं श्रीवल्लमार्यात्मजमात्तविद्यम् । विचक्षणं लक्ष्मणपण्डितार्थं विचारयायुदश्चतिसारमर्थम् ॥ 33

१. Read जयत् सुसोधेषु

	ततोऽवद्त्सप्रणयं नृपालं त्वामेव विद्यानिधिमाहुरार्याः।	
	त्वत्सेवया मञ्यपि किंबिद्स्ति समस्तविद्यास्मरणं प्रसीद्॥	८२
	ततोऽवद्तं कृतिनं स शास्त्रं सर्वोपकारक्षममेव तन्त्रम् ।	
	कुरुव शास्त्राणि समञ्जितानि सङ्घृद्य बुद्धयायुरवाप्तिम्लम्॥	८३
	सं दैवरात्रिचरसिद्धमर्खिकयाश्चितं वैद्यमनोऽभिरामम् ।	
	धर्मार्थशास्त्राजुगतं महात्मा व्यथाद्भिषम्बह्धमनाम तन्त्रम् ॥	68
1	Vaidyarājavallabham; Cat. Sanskrit Mss. Mysore Ories	ntal
	Mss. Library, Nos. 148, 1283,	3832.
	34-b. VIJAYA BHŪPATI AND HIS DESCENDANTS.	
	समुन्मृहितसर्वोङ्गकृतार्था भारतो यतः ।	
	तं भारतीर्वार्थगुरुं लोकैकगुरुमाश्रये ॥	8
	अस्ति खस्तिनिवासो वा वासुदेवनिवासभूः।	
	क्षीरनिधिः पद्मसुधासुधाकरसुधाकरः॥	२
	ततः समुद्भूद भृरियशसः शशळाञ्छनः।	
	योऽसौ श्रुविशिरोरत शिरोरत्नितविश्रहः॥	3
	तस्मादजनि भृजानिकुलं कलिमलापहम् ।	
	यादवं यदुजन्मापि जन्मालब्ध परः पुमान्॥	8
	तत्राभृत्सङ्गमः सम्राड् सम्राडग्निकसम्भवः ।	
	हरिरण्यवताराणामेको(के) नान्येन सङ्गमः॥	ę
	ततोऽभूवन्पश्च भूपा भूतवज्ञगतः कृते।	
	हर्थपक्ष्मापकैपेराबुक्कमुद्दपमारपाः*॥	8
	तेष्वन्यक्रतदिक्पालावैक्तिकः ।	
	वेदान्व्यास्यन्माधवार्थः सायणार्थ वपुर्धरः॥	9
	वेदान्व्याख्यन्माधवार्यः सायणार्यवपुर्धरः । तस्मात्सदुद्यं प्रापदुद्याद्वेरिवांद्युमान् ॥	
	ાનાત્વકુલ્ય ગાલુક્યાત્રાત્વાહુમાય્ ॥	6

9名的 死病 两部 明明前前

कि कि कि कि कि कि कि कि कि कि

百户中户,路,可的河南东

१. अधेव रातौ चिरविद्धमस्त इति पाठान्तरम्।

इर्थपक्ष्मापभृकेशाकेशकम्पग्रदारपाः ।

करपूरितसर्वाद्याः श्रीमान्हरिहरेश्वरः ।	
यः राश्वदाक्रमीदिष्यमुवं नानानुपाश्रयाम् ॥	9
व्यधादपि पुराणानि महादानानि षोडरा।	
तस्रादभूद्भूरिधामा युवा बुक्कमहीपतिः॥	80
यः प्राचीदोक्रमीदुच(चुष्य)प्रधः (थ) सर्वा दिशो वशी।	
समुत्खातनिखातारिमण्डलं स्तम्भमण्डिते ॥	88
मण्डपे तुलया येन खें (से) नात्मानार्यमाब्धि (थि) ना (ता) ।	
तृण्य(तिष्पा)म्बा नाम तस्याभूदःश्ची गुणगरीयसी॥	१२
देवपत्न्यो भजन्याशाः(न्तीशान्) शयाद्भायीद्भया भृशम् ।	
तसादसां समुदभूद् भूपतिः श्रीभुवोः पतिः ॥	१३
कमेंब्रह्माध्वनीनेन कविर्येन कृती कृतः।	
किन्ना (आ) विश्वतधर्मेण येन श्रीमूसमे प्रिये॥	१४
पद्मामञ्जाम्बिके (का) देव्यौ दीव्यतो दिव्यलीलया।	
अ लब्धासो चि (सु) किययोः पुमर्थास्तनयांस्तयोः ॥	१५
हर्यपेशसमुद्रेश बुक्स्यूपरघूत्तमान्।	
शस्त्रशास्त्रैकविदुषा जितबाह्यान्तरद्विषा॥	86
अभ्यासस्वाक्षरक्षीण (ः?) के न (तु ?) तेन स्नमा तृपाः।	
निस्ययज्ञायिततुलापुरुषा हि महाक्रती (तोः)॥	१७
अपूर्णपञ्चयञ्चानां नृपाणां कस्य का तुला।	
कर्ता हेमादिदानाना श्रोता श्रुत्यादिसद्विराम् ॥	१८
आहर्ताऽसौ पुमर्थानामादर्ता सिक्कियाजुषां।	
स कदाचिद्भूपतीन्द्रः (न्दुः) पालयन्धर्मतः प्रजाः ॥	१९
सम्पार्थितो द्विजैः श्रौतं विदादीकर्तृमुचतः ।	
विचार्य विदुषां मध्ये चौण्डपार्यमदीदिशत्॥	२०
ब्याचक्षा(क्वा) ध्वरतन्त्रं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् ।	
कि स्तुमश्चौण्डपाचार्यं जातं तत्र महाकुले ॥	વશ
वसिष्ठारुन्धतीमुख्या यत्कुले गृहमेधिनः।	
विषष्ठो वासिष्ठकुळे चौण्डाचार्यः सतां मतः॥	**

部部市部部

布施命

S

15

18

5

8

ij

Ь

h

कामास्वा गृहिणी तस्य भरद्वाजकुलेऽजिन । अद्यादिवादो मधु(तो मिथु) ना भूरितां सतुर्य (दभूवन्महिताः) सुताः	: II
चौण्डपार्यादित्यदेवमञ्जव (पा)र्याभिधाः ख्रि (त्र) यः। यानमंस्त जनो देवां ख्रिळोकाहितसम्पदा॥	રેકુ
त्रीन्वेदान्सर्वेविश्वानां स्थानग्रीन्पावनस्वतः । उत्सादी सर्वेक्कत्येषु प्रभुमन्त्रा (न्त्रय)नुजद्दयः ॥	ર (
चौण्डपायोंऽमास्यवर्षः सोऽभृत्भृपतिभृपतेः । सद्गुरूपात्तसद्विद्यो विष्णुभट्टार्यस्किभिः॥	28
विद्वत्त्रयोगं सफ(क)लं कतुमाहरतृत्वयम् (कत्नुनामाकरोम्यहम्)। करुपस्त्रेष्वनेकेषु सर्वकतुसमन्वयात्॥	319
आपस्तम्बाचार्यस्त्रं प्रधानं प्रचुरं त (त्व)तः । ब्याख्यास्यते च तत्स्त्रं होत्रोद्वात्र (त्रे) प्रसङ्गतम् (तः) ॥	₹.

Prayogaratnamāla:

35-a. ŚRĪRANGAM AFFAIRS UP TO HARIHARA II.

நாற்பத்தொன்பதுக்குமேல் இரு நூற்று சகாப்தம் ஆமிரத்து அக்ஷய வருஷம் பன்றியாழ்வான் திருமோட்டுக் செல்லாகின் ற கலகத்துக்குமேல் சகாப்தம் ஆயிரத்து இருநூற்றுத் தொண்ணூற்று மூன்றில் செல்லாகின்ற பரீதாபி இல வைகாகி மீ ம்எஉ கலகர் தீர்ந்து, **து லு**க்கர் கி**ஸ்**ஸேஷமாய் அற்றுத் திரும்பவுர் திருப்பதியிலே பெருமாள் நாய்ச்சுமாருடன் ப்ரதிஷ்டையாய் எழுந்தருளின பின்பு, வடக்கே வித்தியாரண்யனுலே விஜயககரம் ஆனத்தியர்தி பட்டணம் ப்ரபலமாய் **ராஜ ஸ**ம்**ஸ்தா**ன முண்டாய் அரியரராயர் காலத்திலே இர்த ஸ்ரீரங்க நாராயணை ஜீயர் பட்டத்தில் உத்தமர் கோயில் காணியாள் ஸ்ரீரங்கராயர் அஞ்சாவது பட்டத்தில் வந்தவர், வாய்ச்சாலகராய் கோவணவரில் ப்ரதானரான மடத்திலே மிருந்து நிறைவு குறைவு விசாரிக்கிறதும், இவருக்குப் பேறு விவரம். பெருமாள் புறப்பட்டருளி திருவணுக்கன் திருவாசலுக்கு மேற்கே திரும்பின் உடனே தீர்த்தமும் பரியட்டமும் ஒரு மாஃப்பும் ஸ்ரீ சடகோபனும் ஸாதித்த பின்பு செங்கோலதிகாரிக்கு சேண முதலியார் வாசலிலே கந்தாடையாருக்கு நடக்கிறதைத்தள்ளி, தமக்கு முன்னே சாதிக்கும்படி பண்ணியும் நித்தியமாக செங்கோறுக்கு முன்னே சேனே முதலியார் ஸக்கிதியிலே ப்ரஸாத ஸ்விகாரம் பண்ணி வைக்கிறதும் தீர்த்த வினியோகத்திலும் ப்ரஸாத வினியோகத்திலும் செங்கோஅக்கு முன்னே ஸ்ரீரங்க நாராயண ஜீயரென்று அருளப்பாடு ஸா திக்கிற தும் விட்டிருக்கிறது. ஸாதித்து விகியோகம் ஸ்ரீரங்க ஸேரை தி துரந்தாரான ஸ்ரீ கார்யங்களிலே ஜீயரென்று ஸ்ரீமுகம் எழுதுகிறது நூதனமாகையாலே அஞைபாய் திருமொழித் திருநாளிலே திருமாஃ யபிநயத்திலே 'அரங்கஞர்க் காட் செய்யாதே' என்கிறப்ரகரணத்திலே ப்ரதமம் ஸ்ரீஸேளுபதி துரந்தார் கைங்கர்யத்தை அபிருமிக்கிறதிலே செங்கோல் தரித்து ஸ்ரீ கார்யம் விசாரிக்கிற ப்ரகாரத்தை அஞ்தியாய் நடந்து வருகிற கர்தாடையாரே அனுகரிக்கிறதேயல்லாமல் நூதனமாய் வர்த ஜீயர் அனுகரிக்கிறதில்லே. கால விசேஷத்திலே ஜீயர் மடத்துக்கு ஸ்ரீரங்கராஜர் திருவாராதன முண்டுபண்ணி ஆதீனம் ஸ்ரீபண்டாரமாகையாலே ஸ்ரீரங்க ராஜர் திருவாராதனத்துக்குத் திருக்கொட்டாரத்திலே சேராய் கெய்யமுது திருவிளக்கெண்ணய் பாலமுதுக்குப் பசு அதுக்குத் முதலான துகளும் உண்டாக்கிக்கொண்டு பற்றிஞர். கோயில் பரிஜனங்களில் சூத்திரக்கொத்துக்கு ஆய்ரையணமும் காலவிசேஷுத்திலே சாதித்துக்கொண்டு வந்தார். உடையவர் நியமனப்படிக்குக் குலோத் துங்கச் சோழன் முதலியாண்டான் திருவடிகளிலே ஆ**ர்**ராயித்து ஸ்ரீரங்க தேவதாயத்தைச் சேர்ந்த கோவணவர் வரிசை முதலியாண்டான் காலந் தொடங்கி பன்றியாழ்வான் திருமேட்டுக்கலகபர்யர்தம் ஸ்ரீரங்கஸ்ரீ அஸாதாரணமாய் நூற்றுத்தொண்ணூறு வருஷம் கர்தாடையாருக்கு நடந்தது. காலவிசேஷத்திலே கந்தாடையாருக்கு சமய வட்டிலும் ஜீயருக்கு அரமணத் தீர்த்தமாக உத்தரக்கிண்ணி தீர்த்தமும் ஸமமாகச் கில நாள் நடந்தது. பின்பு கில நாள் ஈச்வா இ ு-ம் முதல் விக்ரம இ -ம் ஜீயரைச் கந்தாடையாரைத் தள்ளி சேர்த்துக்கொண்டு வரையில் வேதவ்யாச பட்டர் சூமாரர் வேதாசார்ய பட்டர் தூர்க்கா திப திகளேக் கட்டிக்கொண்டு ஸ்ரீகார்யம் நாலு வருஷம் நிர்வஹித்தார். சிலநாளேக்குப் பின்பு முதல் அண்ணன் பட்டர் ஜீயர் பட்டத்திலே அழகியமணவாள ஜீயரிருக்கச் செய்தே ஸமமாக மூன்று பேருக்கும் நடந்தது. அதற்குப் பின் வடக்கே சீமைகளாண்டு வெகு வருத்தம் ஸம்பவித்து, தப்பிக் கொண்டு இர்த தேசத்திலே வர்து ஸ்ரீரங்க நாராயணர் ஜீயர் பட்டத்தி லிருந்து பட்டரையும் பரிஜனங்களேயும் துர்க்காதிபதிகளேயும் கட்டிக் கொண்டு முன் பரிஜனங்களணவரும் கல்பித்த கட்டணப்படிக்குக் கதம் உடையவர் நடப்பித்த ஸம்ப்ரதாயா நகுணமாகக் கொத்து நிர்ணயமும் ஜீயர் ஏகாங்கி இவர்களுக்குக் கைங்கர்ய விவரம் திருமுகப்பட்டயமாகத் தர்மவர்மாவின் திருமதிளிலே திருவணுக்கன் திருவாசலுக்கு மேற்கே சிலாலி இதம் பண்ணிவைத்தார்கள். சில காலத்துக்குப் பின்பு கின்னுயி ight

411:

ग्रही

100

मुह

13%

TPS

88

nie

Olt.

种

26

le

B

35

4

à

Ą

18

5

3

பெரியாயி காலத்திலே கரிகால் சோழன் பெரியாயி திருவடிகளிலே அபசாரப்பட்டு பெரியாயி ஆதீனம் விட்டு வடக்கே திருமழிசைக்கு எழுந்தருளினர். கந்தாடைத் தோழப்பரும் பெருமாள் கோவிலுக் கெழுந்தருளினர். சில காலத்துக்குப் பின்பு தேவப்பெருமாள் கந்தா டைத் தோழப்பர் ஸ்வப்னத்திலே ஶ்லோக காஷத்தாலே உம்முடைய மூன் முங் குமாரராலே ஸ்ரீரங்க ஸ்தலம் சேரப்போகிறீரென் று நியமிக்கப் பின்பு பெரியாயி திருவடிகளிலே அபசாரப்பட்ட கரிகால் சோழன் மாண்டு சோழப்பட்டங் குலேர்து பஞ்சத்திருவடி முத்துகிருஷ்ண ராஜா பண்ணுகையில் அழகியமணவாளப் பெருமாள் ராஜ்யம் ஸ்வப்னத் கிலே தன் கார்யம் பார்க்கைக்குத் தேவப்பெருமாள் ஸெர்நிதியிலே போயிருக்கிற தோழப்பர் குமாரர் ஈயாண அழைப்பித்து அவர் முதலியாண்டான் அதீனத்தைத் ததீனமாகச் சேர்க்கச் சொல்லி கியமித்தபடியிணுலே அவனும் அவரை அழைப்பித்து அவர் சிஷ்யனுப் பூர்வ ப்ரகாரம் எல்லாவற்றையும் அவர் அதினம் பண்ணிஞர். அந்த ஈயாரும் வாதூல தேசிகராய் அகேக கோபுர ப்ராகார மண்டபங்களே ஜீர்ணேத்தாரணம் பண்ணி ஸ்வாமிக்கு நித்யோத்ஸவம் பக்ஷோத்ஸவங் களேயும் திருமேனி திருப்பவன உபசாரங்களேயும் பயபக்தி யதிசயத் துடனே நடத்திக்கொண்டு கார்யம் நிர்வஹித்தார். அவர் குமாரர் திருக்கோபுரத்து நயிஞர் நாஸிம்ஹ ராஜன் துரைத்தனத்தில் வெகு காலம் ஸ்ரீகார்யம் நிர்வஹித்தார். அவரிரண்டாங் குமாரரான சித்தண்ணர் வாதூல தேகிகபத நிர்வாஹகராய் ஸ்ரீரங்கஸ்ரீ துரந்தரராய் பஞ்ச திருவடி கேசவ ராஜாவைத் தொட்டு ஸ்வாமிக்கு அணத்தழகுங் கண்டருளப்பண்ணி அகேக கைங்கர்யங்களேப் பண்ணிக்கொண்டிருக் தார். அவர் சூமாரர் ஸ்ரீரங்கராஜ நாயன் வாதூல தேசிகரென்று பஞ்ச திருவடி வீரப்ப ராஜாவாலே அழகியமணவாளப் பெருமாளுக்கு அரேக கைங்கர்யம் நடத்தி வைத்துக்கொண்டு ஜ்ஞானபக்தி வைராக்யாதிகாரிபாய் ஸ்ரீகார்பஸ்ரீயை சிர் தாமல் பொங்காமல் மங்காமல் ஸகலோபசார வரிசைகளும் ஈடப்பிக்க, ஸ்ரீரங்கஸ்ரீயும் தினர்தினம் விருத்தியடைந்து வர, ஸ்ரீரங்க ராஜ நாயனும் வெகுகாலம் அனபத்ய ராய் ஸ்ரீகார்ய நீர்வாஹகத்துக்குப் பின் ஒருத்தருமில்‰யேயென்று விஷண்ணராயிருக்க பகவதனுக்ரஹத்தாலே குமாரர் அவதரித்த பன்னிரண்டாகாள் தேசிகமென்று திருநாமம் ஸாதித்து ஸ்வாமி ஸர்நிதிக்கு ஸேவைக்கு எழுர்தருளின் காலம் ஆயிரத்து இரு நூற்று நாற்பத்தொன்பதுக்குமேல் செல்லாநின்ற அக்ஷய ஸம்வத்ஸாத்தில் து அக்கர் தொண்டைமண்டலம் வ்பாபித்தாரென்று கேட்டு ஸ்வாமி ஸர்ரி திமிலே இங்கே எழுர் தருளியிருக்கிறதும் வெளியிலே எழுர் தருளு கிறதும் திருவுள்ளமாவென்று திருவுள்ளச் சீட்டுப்போகெகமில் அழகிய மணவாளப் பெருமாள் எழுந்தருளியிருக்கிறதே திருவுள்ள மென்று கியமித்தபடியிணுலே திருநாளாரம்பித்து நடக்கையில் பன்றியாழ்வான் கோவிலிலே பலிவெட்டு மண்டபத்திலே அழகிய மணவாளப்பெருமா ளெழுந்தருளி யிருக்கிற ஸமயத்திலே துறுக்கர் வருகேறதைக்கேட்டு ஸ்ரீ சங்கசாஜ கடந்து மையபுரங் திருவோலக்கத்திலே எழுர்தருளியிருக்கிற பன்னீராயிரம் ஸ்வாடி கீனயும் திருவோலக்கங்குஃயாமலிருக்கும்படி கியமித்து திருவாரா நடக்கிறதாகத் திருத்திரை பரிமாறி, சுறு பல்லக்கிலே பெருமாளேயேறியருளப்பண்ணி ஒரு அர்ச்சகரையும் ஒரு உள்ளூராரை யும் ஸ்ரீபாதர் தாங்குவாரையும் சில பரிகாங்களேயும் தமக்கு அர்தாங்க சிஷ்யரோடேகூட பிள்ளலோகாசார்யரையும் கூட்டி தெற்கே அனுப்பி, தாம் கோயிலிலே புகுர்து சில திருவாபரணப் பெட்டிகளேயும் திருப் பல்லக்கிலே ஸ்ரீரங்க நாய்ச்சியாரையும் சில பரிகரங்களேயும் கூட்டி பெரிய பெருமாள் குலசேகரன்படி கல்திரை பரிமாறி, திருமணத் தூணுக்குள்ளே ஒரு விக்ரஹத்தை வைத்து திருக்காப்புகளேச் சேர்த்து விட்டார்கள்.

நாய்ச்சியார் ஸந்நி தியிலேயும் அந்தப்படிபண்ணி மற்றை ஸ்தானங்க திரோதானம்பண்ணி யெப்போதையும்போல ளெல்லாம் திருவோலக்கத் திலே வர, து லுக்கரும் திரையில் புகுர் து விக்ரஹத்தைக் காணுமல் பன்றியாழ்வாணயும் அபசாரப்பட்ட ஸ்வாமிகளணவரையும் திருமுடி திருத்தி கோயிலிலே ப்ரவேசித்து, செம்பொன்வாசலிலிருந்து விக்ரஹத்தை யழித்து, தென்கரை வடகரை யெல்லாங் குடிபடைக ளுக்குச் சேதமில்லாதபடி ஆண்டுகொண்டு யஜமானன் மணவாளன் திருமண்டபத்திலே குடியிருக்குமளவில் எம்பெருமானு ரடியாரிலே ஒருத்தி அவீனச் சந்தித்து அவனுடன் கூடி இருந்து **நன்**ருக வசீகரிக்குமளவில் அவனும் முன்னே நிணத்தபடி கோ<u>பி</u>ல பாதியாமலிருக்குமளவில் பூர்வம் ஜீயர் யர்த்ரஸ்தாபனம் பண்ணின் திருல் அவணுக்குச் சரீரத்திலே வ்யா திவருமளவில் அவன் இது தைவக்குற்ற மென்று நிணத்து கோமிலே யழியப்பார்க்குமளவில் அக்த எம்பெருமானு ரடியாள் உபாயமாக அவனுக்குத் தெரியச்சொல்லி அவன் நிணத்தபடி செய்யாமலே கோபுர மண்டபம் கொடுங்கைகளே அங்கபங்கம் பண்ணி வைத்து த்வாரபாலகர் முதலான சுற்றில் விக்ரஹங்களேயும் அங்கபங்கம் பண்ணிவைத்தார்கள். அவ்வளவிலே அவன் ஸர்துஷ்டனு பிருர்தான். அப்படியும் அவனுக்கு நாளதுவரைக்கும் நோவு விஞ்சினபடியினுலே இவ்விடத்திலே இருப்பதை விட்டு கண்ணனாரிலே மதினப் பிடுங்கி கட்டிவைத்து பொனவளவிலே *திருவினேயாட்டத்* தில் அழகியமணவாளத்தில் காணியாளரில் செங்கப்பொனென்கேற ப்ராஹ்மம 14757

ணர் எம்பெருமாளு முயாள் முகமாகத் துறுக்கணக் கண்டு அவன் வாசலுக்குக் கார்யகாரரா யிருந்துகொண்டு கோயிறுக்குத் தீங்கில்லாத படி ரக்ஷித்துக்கொண்டிருந்தார்.

igel

班

ग्रेड़िम

दुर्श

37

Jj8

86

14

कृ

3

g

à

8

பெருமாளும் நாய்ச்சிமாருடனும் அந்தாங்க பரிஜனங்களோடுங் கூடி கிறந்த காட்டிலே எழுந்தருள, கள்ளருந் தொடர்ந்து ஸர்வஸ்வாப ஹாரம்பண்ண அவ்விடத்தினின்று அப்புறத்திலே போகையில் அங்கே சுறு வஞ்ச கள்வர் எதிர்கொண்டு கிறப்புக்கட்டீ?ளயமர்த்த அவர்கள் பரிக்ரஹியாமல் கடாகூடித்து பாவமறிந்து அத்தைப் குடியிலே ஒரு மாஸம் எழுந்தருளி இருக்க, அங்கே பிள்ளலோகாசார்யர் திருநாட்டுக் கெழுந்தருளி திருவத்யயனுந்தமாக சரம கைங்கர்யம் கிறைவேற்றினபின்பு திருமாலிருஞ்சோஃமைஃ பேறவெழுக்தருளி ஒரு ஸம்வத்ஸாம் எழுர்தருளியிருர்து திருநாமத்தாலே ஒரு கிணறுண்டு பண்ணி, அவ்விடத்தின்ற புறப்பட்டருளி மஃவாளத்திலே யெழுர் தருளி அங்கங்கே அவரவர்களாலே ஸத்க்ரு தராய் கோழிகுட்டேற எழுந்தருளி அவ்விடத்தில் சிலநாளெழுந்தருளியிருக்க அவ்விடத்திலே மற்றை திவ்ய தேசங்களிலே எம்பெருமான்களும் ஈம்மாழ்வாரும் எழுந்தருள, அந்த எம்பெருமான்களேயும் ஆதரித்தருளி நம்மாழ்வாரை தம் திவ்ய ஸிம்ஹாஸனத்திலே வைத்துக்கொண்டு ஒரு ஸம்வத்ஸாம் அந்கே எழுந்தருளி இருந்து அவ்விடத்திலும் ஆழ்வாருடன் புறப்பட் டருளி ஸமுத்திரத்திலே ஓடத்தின்மேலே பெழுந்தருள, ஆழ்வார் ப்ராமாதிகமாக ஸமூத்ரஜலத்திலே பெழுந்தருளி பெருமாள் தனித்தெழுந்தருளத் திருவுள்ளமில்லா தபடியினுலே ஒடத்தைத் திருப்பி பெருமாள் நியமனத்தாலே கருடன் வட்டமிட்ட விடத்திலே முழுகி ஆழ்வாரை பெடுத்து பெருமாளுடன் சேர்க்க, பெருமாளும் ஆழ்வா ருடன் திருக்கணும்பிலே அகேக நாள் எழுந்தருளி இருந்து ஆழ்வாருக்குத் தம் வட்டமணே முத்துச்சட்டை முதலான பிருதுகளும் ஸா தெத்தருளி, ஆழ்வாரை அங்கே கிறுத்தி தாம் ஸபரிகரராய் புங்கனூர் வழியாகத் திருநாராயணபுரமேற எழுந்தருளினர். ஆழ்வாருடனே ஏகாசனத்திலே யிருந்து ஏகபாத்ரத்திலே திருவாராதனங் கண்டருளுகையில் ஆழ்வார் திருப்படிக்கமும் பெருமாள் ஸ்ரீசடகோப மும் ஸாதிக்கிறது. அது முதலாகப் பெருமாள் திருவாராதனமான வுடனே திருப்படிகத்தீர்த்தம் ஸேண்மூதலியார் கோயிலிலே ஸேளுபதி தூர்தார் முதலான பராபத்தியக்காரருகுக் ஸாதிக்கிறது. பெருமாள் புறப்பட்டருளினுல் அது முதலாக நடையிலே ஸுந்தாபாண்டியன் கொண்டுபோகிறதில்லே.

இந்தப்படி திருநாராயணபுரத்திலும் அநேக நாள் எழுதந்ருளி மிருந்து பரதக்ஷிணமாக திருவேங்கடத்துக் கெழுந்தருளி திரும‰மிலே திவ்போத்ஸைவங்களுடனே வெகுகால மெழுர் தருளியிருர் தார். இர் தப்படி அந்கே பெழுர்தருளியிருக்குங்காலத்திலே துலுக்கன் பாண்டியமண்டல பர்யர் தம் வ்யாபித்திருக்க வித்யாரண்யனுலே சகாப்தம் . . ஆணகொர் தி பட்டணம் ப்ரபலமாய் அங்கே ராஜஸம்ஸ்தான முண்டாய் ஹரிஹரராயர் ராஜ்யம்பண்ணி தொண்டைமண்டலமளவாகக் கட்டி அவர் கார்யகாரர் கோப்பண உடையார் செஞ்சியிலே இருந்து திருவேங்கடமுடையாண வேவிக்கிறதற்குத் திருமவேவ்க் து திருவேங்கடமுடையாணத் திருவடி தொழுது அழகியமணவாளப் பெருமாள் எழுக்தருளி பூர்வோத்தரம் விசாரித்து பெருமானே பெழுந்தருளப்பண்ணுவித்துக் எழுந்தருளப்பண்ணி, அங்கே சி**ங்கராயபு**ரத்**தி**லே கொண்டுவ**ந்து** அணேத்தழகுங் கண்டருளப்பண்ணிக்கொண்டிருக்க இந்தச் சேதியை அழகியமணவாளக் காணியாளளைசப்பிரான் புத்ரன் திருமணத்தாண் நம்பி அறிர்து உத்தம நம்பியை செஞ்சிக்கு அனுப்பிவைத்து ஒருகால விசேஷத்திலே இவ்விடத்திலே துலுக்கன் மர்மத்தை உளவாக அனுப்பி வைக்கமில் கோப்பண உடையாரும் நிரவதிக பலத்துடனே வர்து து அக்கரை கி**ஶ்**ஶேஷமாக அழித்து கிங்கபுரத் திலும் சகாப்தம் ஆயிரத்து இரு நூற்றுத் தொண்ணூற்று மூன்ரும் வருஷத்திலே செல்லாநின்ற பரிதாபினு வைகாசிமீ பதினேழாக்தே தி திருவரங்கன் திருப்பதியிலே பெருமானே நாய்ச்சிமாருடன் எழுந்தருளப்பண்ணிவைத்து கோயில் திருக்காப்பு ரீக்கி பெருமாளுடன் சேர்த்து ப்ரதிஷ்டிப்பித்து திருவாரா தனமும் பண்ணிவைத்து தர்ம வர்மாவின் திருமதிளிலே கீழண்டை வெளிப்புறத்திலே இர்த வருத்தார்தத்தை

பெருமாளும் சிலாலிகிதம் பண்ணிவைத்தான். என்று யாருடன் சேரபாண்டியனில் இனிதுடன் வீற்றிருந்து எம்பெருமா னடியாளே யழைத்து, போர உகர்தருளி உனக்கு வேண்டினதைக் திருவுள்ள மாகையில் அவள் தன்னுடைய கேட்டுக்கொள்ளென் று திருமடைப்பள்ளியில் கொள்ளியும் வர்க்கத்துக்கு ரத்திலே வாய்க்கரிகியும் அந்திமகாலத்திலே ஸாதிக்கவேணுமென்று கேட்டுக்கொண்டாள். அது முதலாக இர்தப்படி நடந்துவருகிறது. கோப்பண உடையார் ஆனிமீ பதினேழார்தேதி உத்தமரம்பி கையில் தாரா பூர்வகமாகப் பதினேழாயிரம் பொன்னுக்குத் திருவிடையாட்ட மாக ஐம்பத்திரண்டு க்ராமம் ஸமர்ப்பித்தார். அவருடன் வந்த குண்டு ஸால்வயர் பூர்வம் அணியாங்கன் திருமுற்றத்தில் பாண்டியன் கைங்கர்ய மான பொன்னின் திருக்கொடித்தண்டு துலுக்கன ழிக்கையில் வெண்கல வார்ப்பாகத் திருக்கொடித்தண்டு பண்ணி காட்டிவைத்தார். இப்படி இருக்கையில் ஸ்தலத்துப் பரிஜனங்கள் விஜயரகரத்துக்குப் போய் إفاع

ग्ड्रम निम

नीह नेहा

汤.

9 g FF6

31

\$

à

J

8

2

கோயில் கணக்கு ஆதாய செலவு ஒப்பவைத்து வெகுமானம்பெற்று வரு திறகாலத் திலே இர்த தூர்க்கா திப தி துலுக்கவாணத் துக்குப் பின் ஸ்ரீரங்க நாராயண ஜீயர் பட்டத்துக்கு ஐந்தாமவரான உத்தமர்கோயில் ஸ்ரீரங்கராஜனுக்குப் பட்டம் கட்டி திருவணுக்கன் திருவாசலிலே புதிய தாய் அக்ர வெகுமதி பரியட்டம் சடகோபன் மரியாதை நடந்தது. கர் தாடை ரங்கராஜ நாயன் வம்சத்தர் செஞ்சியிலே கொப்பண உடையா ரிடத்தில் அறியப்படுத்தி அஞ்தியாய் உடையவர் காலத்திலும் சோழன் காலத் தி அம் மு தலாக முன் அக்ஷய வருஷம் வரையில் கோவணவர் வரிசை ஸேண் முதலியார் ஸர்நிதி வாசல் அக்ர வெகுமதி எங்களுக்கு வெகுகால மாய் ஈடக்கிறதை அதிக்ரமித்து ஜீயருக்கு ஈடப்பித்ததைச் சொல்லி கிருபம்வாங்கி தூர்க்காதிபதிக்குக் கொடுக்கையில் அந்த தூர்க்காதிபதியும் ஜீயருக்கு அபிமானியாகையாலே உபேகைஷயா மிருந்தான். கந்தாடை யாரும் உத்தம நம்பியை அழைத்துப் பார்த்தீரா அதிக்ரமத்தை, நான் கொஞ்சத்திலே வீடுகிறதில்ஃபென்று ப்ரயத்னம் பண்ணுவோமென்று சொன்னுர். தேவரீர் மஹாசூல ப்ரஸ-ூதாளாய் இப்போது ராயஸம் ஸ்தானம் வெகுதூரமாயிருக்கிறது. அடிக்கடி கணக்கென்றும் வழக் கென்றும் காலக்ஷேபத்துக்கு விரோதமாயிருக்குமென்று சொல்லி தேவரீருக்கு அனுதியாய் அக்ச வெகுமதி நடந்தபடிக்கு நடக்கும் படியாயும் அவ்விடத்திலிருந்து வந்த அதிகாரிகள் தேவரிருடைய அனுமதி பெற்றுக்கொண்டு கோயில் கார்யம் பார்க்கும்படியாயும் பண்ணி, ாயாண்டைக்குப் போய் உத்தாம் வாங்கிக்கொண்டு வருகிறேனென்று உத்தமரம்பி சொல்லுகையில் நல்லதென்று கந்தாடையார் சொன்னூகள்.

இப்படி இருக்கையில் முன் அனந்த கொத்துப் பரிஜனங்கள் அவரவர் கைங்கர்யங்களேத் தாழ்வுவாராமல் பண்ணிக்கொண்டு விஜய நகரத்துக்குப் போய் ராயருக்கு திருவிடையாட்டத்தில் கணக்கும் ஆதாயத்துக்குத் தனிராயக கிறப்புக்கும் ஜாரியாக கணக்கு உத்தரித்து வருகிற காலத்திலே ஸ்தலத்தில் துர்பலங்கள் அதிகமாய் விஜய நகரத்தில் அரண்மணக்குப்போகிறதற்கு பலமில்லாமல் விசாரப்பட்டுக் கொண்டிருக்கையில் இந்த ஸ்தலத்தில் காணியாட்சுக்காரர் பூர்விகர் சோழியர் காணியாளர் இரண்டு வகையாயிருக்கும். அதில் திருவரங்க நம்பி அணியரங்க நம்பி திருமணத்தாண் நம்பி செல்வ நம்பி பெரிய கோயில் நம்பி சோழியர்வகையில் உத்தம நம்பி திருப்பாற்கடல் நம்பி என்று இப்படி கிறிதுபேருண்டு. உத்தம நம்பி என்றி இப்படி கிறிதுபேருண்டு. உத்தம நம்பி என்கிறவர் இந்தப் பரிஜனங்கள் வதுக்கொத்தும் விஜய கிசாரப்படுகிறிகோள், பரிஜனங்கள் பத்துக்கொத்தும் விஜய நீசாரப்படுகிறிகோள், பரிஜனங்கள் பத்துக்கொத்தும் விஜய நீசாரப்படுகிறிகோன், பரிஜனங்கள் பத்துக்கொன்றும் விஜய நீசாக்குப் பேர்குன் பல்கத்கு முதலான செல்வுகள் கொம்ப

செல்லுமே. என்னே மாத்தொம் ப்ரயாணம் பண்ணியனுப்பினுல் நானே கணக்கு உத்தரித்து வெகுமானம்பெற்று வரு இறேனென்று சொன்னர். ஸ்தலத்தில் ஸ்தானு திபத்யமாகக் கட்டனாடுட்டு குறி ஒஃயும் எழுதிக் கொடுத்து அவரை யனுப்பின விடத்தில் சகாப் கம்ஆயிரத்து இரு நூற்றுத் தொண்ணூற்ற நாறுக்குமேல் செல்லாநின்ற பிரமாதீசவருஷத்தில் அவரும் கணக்குத்தீர்த்து வெகுமானம்பெற்று இப்படி இரண்டொரு வருஷம் நடந்து வருகையில் அந்தப் பெரிய க்ருஷ்ண ராயர் உத்தமர் ாம்பி விஜயாகரத்துக்குப போய் ராயரைக் கண்டு அந்த ஹரிஹாரராயர் முற்றத்தில் அணியரங்கன் உத்தரப்படிக்கு ஸ்தம்பத்துக்கு கிழக்கே துலாபுருஷ மண்டபமும் சட்டிவைக்க அந்த ராயர் குமாரர் வீரப்பன உடையார் வக்கு துலாபுருஷ் மேறி அக்க ஹரிஹர ராயர் துலாபுருஷம் கட்டி காரை வகைப்பொன் னும் வார்த்த பொன்னும் கையிலே செட்டிகொடுத்த பொன்னும் கூட்டி, கோடில் விமான மும் பொன்வேய்ர்து இர்த ராயர் காணிக்கை இரண்டு பொற்குடமும் உள்பட ஒன்பது பொற்குடமும் வைப்பித்து பெருமாள் வெகு நானக்காக எழுந்தருளினபடியிணுலே நானு தேசத்திலிருந்து வர்த பாதேசிகளுக்கு ஸேவை சாதிக்கும்படி விருப்பண உடையார் பேரில் செத்திரைத் திருநாள் நடத்துகையில் திருமணத்தூண் நம்பி பண்ணின உபகாரம் திருவுள்ளத்திலே ஓடுகிறபடியினுலே அழகிய மணவோளத்துக்கு குத்தகை பட்டயமும் எழுதிவைத்து வரிசையுடன் ஸாதித்து திருநாளுங்கண்டருளினர்.

* Kōyilolugu, pp. 116-25.

35-b. PERIYA-KŖṢŅARĀYA UTTAMA-NAMBI'S SERVICES TO THE TEMPLE OF ŚRĪRAŊĠAM.

இந்தப்படி ஸ்தலத்துக்குக் கலஹம் தீர்ந்து விஜயாகரத்துக்கு நாலாறுதரம்போய் ஹரிஹர ராயரை அனுவர்த்தித்து சகாப்தம் ஆயிரத்து முந்தூற்று நாலுக்குமேல் செல்லாநின்ற ருத்ரோத்காரி ஸம்வத்ஸரம் முதல் ஈஶ்வர ஸம்வத்ஸரம் வரையில் வருஷம் பதிணந்துக்கும் ஹரிஹர ராயர் மஹாராயர் கொப்பண உடையார் விருப்பண உடையார் முத்தய தென்னுயகர் தம்மண்ண உடையார் ப்ரதானி சோமப்பர் தென்னையகர் கார்யத்துக்குக் கடவ அண்ணர் கொப்பண்ணர் உள்ளிட்டார் கையில் உதக தாரா பூர்வகமாகப் பெரிய கிருஷ்ணராயர் உத்தம நம்பி வாங்கின் திருவிடையாட்டம் வருஷம் பதிணந்துக்கு சற்றேறக்குறையகாக. இதுவும் ஆணமேற்ற மண்டபமும் கலஹத்திலே

[்] சென்னே ஆனர் சு முத்திராகூர சாலேயில் 1909-ம் வருஷத்தில் வெளியிட்ட புதிப்பு.

ஜீர்ணமாகையால் அத்தைக் கட்டிவைத்ததும் பெரிய கிருஷ்ணராயர் உத்தம ஈம்பி கைங்கர்யம். அமுது மண்டபம் ஈரறு தூணுக்கும் செம் பொன்மேல் பொன்பூசிவைத்து ஈடுவிலே திருப்போனகம் படைக்கிற பலகைக்கு வெள்ளித்தகடும் போட்டுவைத்தது நாகமங்கலம் அண்ணப்ப உடையார் கைங்கர்யம். இத்தை காலவிசேஷத்திலே பிரித்து வெள்ளிக் கொப்பரை பண்ணிவைத்து திருவணுக்கன் திருவாசலுக்கு மகர தோரணமும் செம்பொன் பூச்சும் பண்ணிவைத்து திருக்கதவுக்கும் அப்படியே பூச்சுத் தகடும் போட்டுவைத்து திருவரங்கச்செல்வர் எழுந்தருளி இருக்கிற பீடத்துக்கும் பூச்சுத் தகடு போட்டுவைத்தது சாள்ளுவ கோபால ராஜாவின் மனுஷ்யன் திம்ம ராகுத்தர் கைங்கர்யம். அழகியமணவாளன் திருமண்டபத்தில் தந்தத் திருப்பள்ளிக்கட்டில் மஞ்சம் ஹரிஹரராயர் அவர் கைங்கர்யமாகப் பண்ணிவைத்தது. பெரிய கிருஷ்ணராயர் உத்தம ஈம்பி சகாப்தம் ஆயிரத்து முந்நூற்றுப் பதினெட்டுக்குமேல் ஈ**ர்வ**ர வருஷம் முதல் விக்ரம வருஷம் நாலு வரைக்கும் வேதாசார்ய பட்டர் ஸ்ரீ கார்யம் கிர்வஹித்தார்.

रहे

TE

97

ffs.

δć

ļa

ş

Köyilolugu, pp. 127-8.

35-c. HOW THE DEVADĀYAS PASSED INTO THE HANDS OF THE RĀYA.

பூர்வம் சோ சோழ பாண்டிய மண்டலங்களுக்கு ஒரு ப்ரபுவா இருக்த நாளி லும், அதின் பின்பு மூன்று மண்டலத்துக்கும் மூன்றுபேர் ஆளுங்காலத்திலும், ஒருபடியாகத்தானே, **பாஜாக்கள்** ஆயிரத்திரு நூற்ற நாற்பத்தொன்பதில் அக்ஷய வருஷம் வரைக்கும் ராஜாக்கள் தேவதாய ப்ரம்ஹதாயங்களே ஆளாமற்படிக்கு ப்ராட்ஹண தீனமாகத்தானே நடக்க; அதிலே நடக்கிற ந்யாயாந்யாயங்களே மாத்ரம் விசாரித்து நிக்ரஹங்களேப் பண்ணிக்கொண்டிருந்தார்கள். அதின்பின்பு து அக்கர் வர்து தேவதாய ப்ரம்ஹ தாயங்களே அழித்து, பெருமாளும் தங்கு வேட்டையாக ஆராமங்களிலே யெழுந்தருளி, சகாப்தம் ஆயிரத் திரு நூற்றுத் தொண்ணூற்று மூன்றில் பரீதாபி வருஷம் வைகாகிமீ பதினேழார்தே தியிலே திரும்பவும் கோயிலுக் கெழுர்தருளின பின்பு, இங்மண்டலங்களெல்லாம் ஈரபதியான சாயா தீனமானபடியினுலே, தேவதாயமான திருவிடையாட்டங்களே, ராயரும் ராயர் மனுஷ்யரான பல தூர்க்காதிபதிகளும் உதகதாரா பூர்வகமாக க்ராமங்களே தானம் பண்ணி, கோயிலுக்குள் தங்கள் மனுஷ்யராக மணியமும் ஸம்ப்ரதியும் அரண்மணச் சீர்மையோடொத்ததாக ஆண்டு கட்டீ'ளேயிட்டு கொண்டிருக்தார்கள்.

36-a. DESCENDANTS OF SÖMIDĒVA.

మను జేశ యతడు కా ్ మలదేవి యందు

గనియొ మహాత్మ్మ రా ్ ఘవదేవ నృపతి
అతనికి బిన్న భూ ్ పా[గణి యొందవె సతత సౌభాగ్య బా ్ చలదేవి యందు ఆ కిన్నభూపాలు: ్ డారెప్ డనగా

ఆ కిన్న భూపాలు కు డారవి డినంగి నేపారు పురి తన కే కీరవుగా నిలిచి

సకలమహీపాల కే జాలంబు గొలువఁ (బకటిత తోజుడ్డ్ కే రాజ్యంబు సేసె.

Dvipada Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, p. 285. 36-b. PINNAMA OF ĀREVĪDU.

' పిన్నమ కాకర్ల రాజ్యంలో గాను గుండాండ మనే పట్టం బనేది లక్షు రాజ్యం ఠాణా వేనుకొని బాంధవజ్ఞాతినమేతముగా రాజ్యభారం చేస్తూవుండ గాను తొరకంటి నరసరాజుగారి తిమ్మమ్మగారిని వివాహంచేనుకొని * * *

Karņāţakarājya Vrttāntam, Journal of the Telugu Academy, X, pp. 194-5.

37. VIRŪPAŅŅA UDAIYĀR AND ŚRĪRANGAM.

சகாப்தம் ஆயிரத்து முர்நூற்ற அறபத்தாறுக்குமேல் ரக்தாக்ஷி வருஷத்திலே விருப்பண உடையார் ஸுதர்சனப்பெருமாள் கோவிலும் கட்டிவைத்து யர்தா ராஸிம்ஹீனயும் ப்ரதிஷ்டிப்பித்தார்.

Kōyilolugu, p. 132.

38. DĒVARĀYA I.

ఆ మీాదట్ శాలీవాహన శకవరుషంబులు ౧3_೨೩ అగు నేటి న్వభాను సంవత్సర దారభ్యం శకవష్మలు ౧3ర౬ క్రోధిసంవత్సర భాడ్రపడ మాసం వరకు ప్రాథదేవరాయలవారు విజయనగరం యేలీనయేండ్లు _೨೧.

Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, Cuddapah Dt., L.R. 37, p. 299.

39. THE REDDI INVASION (i).

ebj

3)

హరిహర దేవరాయ వడయలు విజయనగరమందు రాజ్యం యేలుచూ ఖండగా వారి కొమాళ్లు (పౌఢ దేవరాయ వడయలు వుదయగిరి (పభుశ్వం చేస్తూవుండే టప్పడు, వారి దివాణానికి నదరు గామములు చెల్లుతూ వుండెను. తర్వాత తూర్పు అద్దంకినగరశింహ్వాననాధీశ్వరులయిన చన్నా రెడ్డి అన్నా రెడ్డి మల్లా రెడ్డిగారు దండుతోటి వచ్చి పులుగులనాటినీమ అడా ఫ్రెడి చేసి సందున సింగమనేయుకిపట్టం పాడుఅయినది. బత్తలూరున్ను వుజాడు అయినది. పెదబుక్కపట్నం చినబుక్కపట్న ములు రెండున్నూ అరూ పకం ఆయను.

తరువాత విజయనగరం నుంచి జేవరాయ వడయలుగారు దండుతోటి వచ్చి వుదయగిరి (పవేసించి కొంతసైన్యం చంద్రగిరికి అంపించగా అప్పడు అద్దంకి చెన్నా రెడ్డి మొదలయినవారు సైన్యముతో (హెగ్లేళానకు లేచి పోయిరి. యీ (గామములు అప్పడు రాయలవారితట్టు ఆయను. అప్పడు నెల్లూరిసీమకు అడావుడికి లేచిపోయిన రెడ్డు కరణాలు తిరుగావచ్చి పెదబుక్క పట్టం (గామనెల్తానకు తూర్పు పెవవూరంపాడు అనిన్ని చినబుక్క పట్టం గామనెల్తానకు తూర్పు పెవవూరంపాడు అనిన్ని చినబుక్క పట్టం గామములున్నూ నిర్మాణం చేయించి పెవవూరంపాడు అనిన్ని వుళ్లయ గామములున్నూ నిర్మాణం చేయించి పెవవూరంపాటి (గామానకు దట్టణం గోపాలస్వామి దేవాలయం తూర్పున శివాలయం కట్టించి (పతిశ్శలు చేయించి వాటికి భూస్వా స్థ్యములు యేర్పరచిరి.

Kaifiyat of Bukkapattanam, L.R. 17, pp. 178-179.

40. REDDI INVASION (ii).

పెదరాయ వడయులు గారు విజయనగరము నందు రాజ్యం యేలుతూ పుండగాను వారి కొమాళ్లు అయిన (శీమన్మహామండలేశ్వర (బౌఢవడయులు గారు వుదయగిరి రాజ్యము చేయుచూవుండిరి. అప్పడు యీ సీమ పుదయగిరి రాజ్యానికి లో మైన సిద్ధవటం సీమలోకి పొత్తపినాటి సీమ చెల్లుతూవుండెను. చం(దగిరి సీమలోకి పులుగులనాటిసీమ చెల్లుతూవుండెను. యీ (పకారం పుండగా విజయనగరమునకు అధిపతియైన [హరిహర*] దేవరాయు వడ యులు గారికి శరీరం ఆరోగ్యం తప్పివుండగా పుదయగిరినుంచి (శీమ

శ్వహామండలేశ్వర (పౌడవడయులుగారు విజయనగరపట్టణానకు పోయి వుండ గాతూర్పున ఆద్దంకినగరసింహాననాధీశ్వరు ఔద వేమా రెడ్డిగారి తమ్ములు పెరు మాళ్ల రెడ్డిగారి పు[తులు చన్నా రెడ్డి అన్నా రెడ్డి మల్లా రెడ్డి గారలు దండు కద లివచ్చి రాచవేటికి (పవేశించి దుగ౯ం ముట్టడివేసి పోట్లాడి రాచవేడుదుగ౯ం తీసుకొని అక్కడినుండి దండుతోకూడా వచ్చి పొత్తపినాటి రాజ్యమున్ను పులు గులనాటి రాజ్యమున్ను కట్టుకొనిరి.

అద్దంకినగరసింహాననాధీశ్వరు లయిన మైన్మవాసిన చన్నా రెడ్డి అన్నా రెడ్డి మల్లా రెడ్డి గార్లు పొత్తపినాడు సీమ రాజ్యం యేలినందుకు దాఖలా యే మంకే నదరహు తాలూకు మజుకూరులో మవుశే తంగటూరు (గామ మందలి కైలా శేశ్వరుని ఆలయముకు గభ్యాసిడికి తూర్పు పాతురాయి మైన శాసనము:

స్ప్రక్షిశ్శకవరుమంబులు ౧3_೨೮ ఆగునేటి వ్యయసంవత్సర మాళు శేంద్ర ౧ం బుధవారంనాడు స్ప్రక్టి శ్రీ జగనొబ్బగండ, కేళాదిరాయ, అన్య మండలీకరగండ, ఆళగీయనరదనశీరుఖండన, అప్పయగోప దిసాపట్ట, చంజిమల చూరకార, అమరాభరణ, రూపనారాయణ, భుజబలభీమ, పాండ్యరాయ గజకేసరి, గుజరిదళవిఖాళ, రాచూరు దుగ౯విఖాళ, వైరీపీర, బనువళంకర, అద్దంకినగర సింహాసనాధీశ్వరుండు వేమా రెడ్డింగారి తమ్ముండుంన్నూ, మళ్ళా రెడ్డిగారి కుమారుకుంన్నూ అన్మా రెడ్డి అన్నా రెడ్డి మళ్లా రెడ్డింగార్లు తమ తండ్రిగారికి సుకృతముగాను పొత్తపినాటిలోను తంగటూరను కైలేశ్వర దేవ రకున్ను పున్నమనాటి తిరుణాళ్ల మహాత్సవాలల్లనూ అం కుంటలను సహ వెసంగిని ఆచండం ఆర్కమును చెల్లించువాడు.*

వీరి నాడు తంగటూరు పొందలూరు నగర కలెసెను.

అంతట విద్యానగరసింహానన రూడు లయిన (బౌడ్డేవరాయ మహారాయలవారి తట్టునుంచి రాయ్మైన్యములు పునయగిరిదుర్లానకు చేరి పొత్త పినాటికి దండువచ్చి నంతట అద్దంకి చెన్నా రెడ్డి అన్నా రెడ్డి మల్లా రెడ్డిగార్లు వీరు ముగ్గురు (?) పొత్తపిదేశం పడిచి దండుతోటి కూడా అద్దంకి సీమకు పోయిరి.

Kaifiyat of Ciţţivēli, L.R. 22, pp. 166, 171-2.

The eye copy of the inscription embodied in the Mackenzie Mss. is faulty; and it has been corrected with the help of the impressions obtained through the kind courtesy of the Superintendent for Epigraphy, Southern Circle, Madras.

41. INSCRIPTIONS OF MALLA REDDI (i).

:bl

昭布

Ì,

Ę

న్న స్మై శీ శకవరుమంబులు ౧3_ూ అగు నేటి సర్వజిత్తు సంవత్సర జ్యేష్ కు ౧ుడ్ గు సోమ్(గహణ పుణ్యకాలమందు [శీమతు జగనొబ్బగండ, కేళాదిరాయ అనేమా రెడ్డి నిజకరగండలప్పయ్యగారు (?) పృథివీరాజ్యం యేలుతూవుండి ... మహా దేవ రణనో త్రమనారాయణ(?), భుజ బలభీమ, పాండ్యరాయగజకేసరి, పరిధర(?) హేమా [దిదానచింతామణి [శీమతు పేమా రెడ్డిగారి మనుమండు మల్లా రెడ్డింగారు తమ తండి అన్నా రెడ్డింగారికి సుకృతంగాను లెంబాక కరలేశ్వర దేవరకు అం కుంటలు,చన్న కేశవ దేరకు మడి అం కుంటలు మహా తృవాలకు కాలువ పోలం సహా ఆచం[దార్క స్థాయి గాను యి. స్థిమి.

In the Village of Attirāla, Cuddapah District, L.R. 20, p. 335.

42. INSCRIPTIONS OF MALLĀ REDDI (ii).

న్న స్మి శీ శకవర్యలు ౧331 అగు నేటి విజయ సంవత్సర ఆషాధ స్ట్రాం ౧౧ శం॥ లెంబాక చెన్న కేళవ పెరుమాళ్లు తిరుమదుళు అన్నా రెడ్డింగారి కుమారుండు మల్లా రెడ్డింగారు యేలెటి కాల మందు దత్మిణపు భాగం కోట నెల్లూరి వ్యవహారి వేటండగో తం సాదవల్లి సింగమసెట్టి కొడుకు మల్లు తమతల్లి దండులకు సుకృతంగాను కోట కట్టించెను. మంగళమహా (శీ (శీ.

Inscription at Lēbāka, Cuddapah District, L.R. 20, p. 338. 43. MŌŢUPALLI INSCRIPTION OF PRINCE DĒVARĀYA.

స్వ స్క్రీశ్ శకవరుషంబులు ౧౩౧౨ అగు నేటి దుర్కుఖ* నంవత్సర మాఖ స్ట్ర్ ౧ శుక్రవారము స్వ స్క్రీశీమన్మ హారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర చతున్న ముద్రాధీశ్వర హరిహరరాయ కుమార దేవరాయ వ్రెడయలు మోటుపల్లిని యిచ్చిన ధర్మశాననము: వ్రౌడదిగిన సరుకులకు నుంకాలు మోటుపల్లి పట్ట ణపు మర్యాదలు యొప్పటికి యెన్ని సరుకులు దిగిన అయిదు లెఖ్ల ఆయం ఏపిడి కవ్వటి దిగుమతి సరుకులకు గరిశ వకటి యింటికి ఎనిమిది నుంకములు రాజకరుకను ఆరు వల్లాలు యేబది,పగడాల కట్టకు అయిదు రూకలున్నూ అడ్డగ ఏపడమట ... ల్కుతోపులు నేయించే వారికి తోపు మాద వెలచేసి యొనిమిది చేసి తరుగు మాటికి రూకను పెట్టి ఆయాలకు జాడి పదింటికి వకటి. ముద్రసరుకు

The Saka and cyclic years do not agree.

కొండు కానులు. పొన్నూరి వెల్లపచ్చడాలకున్ను యీ మర్యాడను, నన్న చీరెకు సారూపానకు నాలుగుకానులు. కయికాల చీరెలకు నరూపానకు కాను కొఖ్యము రాచవారుకొని అందు మూడవపాలు దేవరాజ వృడయలు బడయుదుకు.

L.R. 42, pp. 422-3.

44. DĒVARĀYA I, AND VIJAYA AND AHÖBALA CÖDADĒVA.

తడనంతరం కొన్ని దినములకు విజయనగర శింహాననాధీశ్వరు లయిన ప్రాథడేవరాయలు యితిని కొమారుడు విజయదేవరాయలు యాయిరు వురులూ యీ అహోంబళ చోడరాజుతో *యుద్ధానకు చతురంగబలనమేతంగా నచ్చి అఘోంద మయిన యుద్ధము చేసి జయించిరి. అనందిగ్ధంలో పట్టం పాడు అయినది. వున్న వత్కకులు మొదలయినవారు కొందరు దేశాగతులయి, కొందరు యిందుకు పడమర వూరు కట్టుకొని కాపురం వుండి వున్నారు.

Kaifiyat of Hanumadgundam, L.R. 37, p. 246.

45. VIJAYARĀYA.

తర్వాత విజయనగర సింహాననాధీశ్వరుం డైన (పౌడ దేవరాయల కుమారుడు విజయదేవరాయలు యా (పాంత్యమునకు వచ్చి పైన (వాశిన మల్ల రాజులతో † యుద్ధముచేసి విజయలక్ష్మీని 🕂 కొని (పభుత్వం చేస్తూవుండెను.

Kaifiyat of Puspagiri, L.R. 13, p. 52.

^{*} An inscription of Ahōbala Coda dated S. 1342 (1420 A. D.) is found in the temple of Bhairavasvāmi in the village.

 $[\]dagger$ Note: వీరు ఇద్దరు (\cap) అ్రవతిమల్ల గంగయడేవచోడమహారాజు. ఇతనిది. శకం \cap 305 ఈశ్వరసంవత్సరం మాఘ శ్రం \star గురువారం నాటిది కాసన మొకటి ఫున్సగిరి సమీపర్ల మగు గోటూరు (గామములో ఖౌరవేశ్వరుని దేవాలయ మందున్నది (LR. 13, p.50).(__) అ్రపతిమల్ల గణపతిదేవ మహారాజు కొడుకు ఆహాల్ ఖిళ్యు దేవ చోడమహారాజులు. ఇతనిది శకం \cap 38 \subseteq అగు నేటి ప్లవ సంవత్సర వైశాఖ బ 30 గురువారము నాటిది కాసన మొకటి పై స్థలమునోనే కలదు. (Ibid). విజయంతాయులు జయించినది ఆహాల్ ఖిళ్యం సే

46. DĒVARĀYA I AND ANNADĒVA CŌDA.

(Rājahmundry Museum Plates: Lines 35-50.)

8

भक्तीश्वरस्य तनयो महितोऽत्रदेवस्तस्याभवज्ञगति जङ्गमपारिजातः । सौन्दर्यसीमपरिभृतजयन्तकीर्त्तिः छावण्यनिह्नुतनवीनसृगाङ्कमृर्त्तिः॥

वेश्याङ्गनायितविरोधिधरातलेन्द्रो बाहुप्रतापविभवादनदेवभूपः। भूत्वा तुरुष्कनृपतेस्सगरे सहायः कर्णाटसैन्यमसिमात्रसखो व्यनैशीत्॥ उद्दण्डवृत्तिविभवात्त्रिपुरीमिवेशो

यो जग्मवागमुखवैरिवराण्यज्ञैषोत् । संजीवनं सुरवरद्विजपुङ्गवानां जागर्लयं जगति चाडकुलान्नदेवः ॥

भायोंन्नतस्सुकृतवान्सुरविष्रवर्यविश्वासविस्तृतसमस्तविभूतिभेदः । भीविश्वनाथचरणार्वनसक्तमक्तिर्मृत्युअयो जयतु चोडकुलान्नदेवः ॥

श्रीचक्रवर्तितनयामिहगांबिकां यः सूर्यान्ववायसुरुतैकफळं सुशीळाम् । पिन्तुण्डिभूपसहजां ळळनाळळाम-भाग्योन्नतां उदवहद्गिरिजामिवेदाः॥

श्रीवीरभद्रनृपतिभुवनैकवीरो
यस्मात्मजत्वमभजद्रविवंशदीपः ।
सोयं विनिर्जितसमस्तिवरोधिभूपो
जागर्ति चोडकुलमण्डनमन्नदेवः ॥
येनैव भृविदितमात्तिलिसीम्नि सर्वान्
निर्जित्य दक्षिणदिगीश्वरवैरिभूपान् ।
तत्पद्दनावरणमध्यगताश्च नम्नाः
संरक्षिता दशसहस्रामिता विपक्षाः ॥

अध्वर्षुभूतिपनयुंडिन्रुपेण येन श्रोगौतमीनिकटकाकरपर्तिवेद्याम् । आलभ्यकश्रद्धमुखान्पशूनकारि वीराध्वरी निजसुद्धत्परिरक्षणाय॥ पादाम्बुजपणतकाटयवेमवंशः कीर्त्येकवत्सलतया समरक्षि येन। सोऽयं विभाति शरणागतभूपरक्षा-दीक्षागुरुर्जयति चोडकुलान्नदेवः॥

JHRS. i, p. 184; E. I. xxvi, pp. 44-5.

47. VĪRARĀYA (VIJAYA?)

్షవుడ్ దేవరాయలవారి ్షభుక్వం చనినపిమ్మట్ శాలివాహనశకం దెకరిరి విశ్వావనునామ సంవత్సరం దారభ్యం శకవరుచంబులు ౧కిండులు సామ్య సంవత్సరం వరకు వీరరాయలు విజయనగరం యేలిన యేండ్లు అయిదు.

Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, L.R. 37, p. 301.

48. PRÖLUGANŢI TIPPA AND THE TEMPLES OF VIJAYANAGARA.

ఆ ముని మణికుల జలనిధి

సోముని కైవడి జనించెక్సురచిరవిభ వ్రా ద్రాముడు నమధిక నమర స్థేముడు నౌ (పోలుగంటికితిప్పనథా(తి౯. (1) ఆ మం(తీం(దుడు (పౌఢరాయనృప డంకడాధీశ నంపత్క_ళా సామ్(గిన్విలసిల్లిమల్లి మమఖాక్స్వత్క్తీ_క్తి విన్ఫూ ర్తి ను దామాసాధ్యమహోమహత్వమున నంకథాయు క్తి దోశ్శ క్తి వా చామాధుర్యమున౯ బురావిభులతోంకజర్పించు వర్సస్వీయై. (2)

సీ. కదలని భ_క్తితోం క గట్టించెం బంపావి రూపాకు చేవుని క గోపురంబు విశ్థలపతికింగా క వించి యర్పణం జేసి మహసీయతరభోగ క మంటపంబు మాల్యవంతము రఘు క మొందవధూభ ర్తకు ఘనకిరీటం బుపా క యనమునంగా దరిసెనం బిచ్చై ము కే తంగ వీరన్నకుం గట్టాణిముత్యాల కే కంఠమాల తే. [బాహ్మణుల నిల్పె న[గహా కే రముల యందు దిక్కు లన్నింటం గీర్తులు కే పిక్కటిల్ల వెలసె దుర్మంత్రి నంఘాత కే విభవజాత తిమురకుముదారి యుగుచు నా కే తీప్పశౌరి. (3)

Nārasimhapurāņam, 1: 21, 22, 24. (Āndhra Sāhitya Pāriṣat Publications, No. 18.)

şĻ

49. DĒVARĀYA II AND KOŅŅAVĪŅU.

శాం ౧_ అరం శకం వరకు కుమార కాకతీయ రుడ్డేవ మహారాయల వారి [పభుత్వం జరిగిన తరువాతను రెడ్లు [పభుత్వానకు వచ్చి పోలయ చేమా రెడ్డి గారి [పభుత్వం లగాయతు దాచ (రాచ) చేమా రెడ్డిగారి [పభుత్వం శాం ౧3రం శకం వరకు నూరు సంవత్సరములు అధికారం చేసిన మిాదట గజపతివారు అధికారం చేన్నూ [వుండిరి]. నరపతిసింహాననస్థుడై న [పౌథ దేవరాయలు గజపతి వారిని జయించి యీ దేశములు ఆకముంచుకొని శాం ౧3౬ం శకం లగా యతు [పభుత్వం చేస్తూవుండే దినములలో ..."

Kaifiyat of Mulkipūdi, L.R. 3, p. 492.

50. KONDAVIDU AFTER THE FALL OF THE REDDIS (i).

తదనంతరము గజపతి సింహసనస్థుడైన లాంగూలగజపతి జమయ్యతు చేసుకొని కటకము మొదలుకొని వుదయగిరి పర్యంతము వున్న గిరిదుర్గస్థల ములు ఆ[కమించి శా ౧3ర_త శకము లగాయతు శా ౧3౫3 శకమువరకు ౧_త సంవత్సరములు [పభుత్వము చేసి దుర్గము మరామతు చేయించి పెద మాలెంకోట చినమాలెంకోట లనేవి కట్టించెను.

తదనంతరము ఆనెగొంది నరపతి సింహాననస్థులయిన (పతాపచేవరా యలు 2 నంవత్సరములు హరిహరరాయలు ౧2 నంవత్సరములు వెరసి _9ర సంవత్సరములు శా ౧311ర శకము లగాయతు శా ౧32౬ శకమువరకు ప్రభుత్వము చేసిరి. ఆటుపిమ్మట తిరిగి గజపతి సింహాననుస్ట్ము జైన కపిలేశ్వర గజపతి పయిన బాసిన నరపతివారిని జయించి శా. ౧322 శకము లగాయతు శా. ౧3౮3 శకమువరకు యేడు సంవత్సరములు (పభుత్వము చేసెను.

తదనంతరము యితని కుమారు డైన త్రీవీరత్రీపతాప పురుజుకేత్తమ గజ పతి మహారాజులుంగారు (పభుత్వానకు వచ్చి అనేకరాజ్యములు సాధించి విద్యానగరము సాధించి నృసింహదేవరాయలవారిని పూడించి హంప్వీర పరా(కముడై (పభుత్వము చేస్తూ యిచ్చిన ధర్మశాననం.

Kaifiyat of Kondavidu, Mac. Mss; 15-4-40, pp. 16-7.

51. KONDAVÎDU AFTER THE FALL OF THE REDDIS (ii).

అటుపింమట గజపతి సింహాననస్థు డై న లాంగూలగజపతి శా. ౧3రం శకం లగాయతు శా. ౧3౬ర శకం వరకు ౨౫ సంవత్సరములు రాజ్యము చేసెను. అటుపిమ్మట (బౌఢ దేవరాయలు 2 సంవత్సరములు, హరిహారరాయలు ౨౨ సంవత్సరములు, వెరసి ౨౯ సంవత్సరములు. శా. ౧3౮3 సంవత్సరం పర్యంతం వర్కు రాయలవారి అధికారం జర్గెను. త గణేశ్వరగజపతి నరపతివారిని పలాయనం చేయించి 2 సంవత్సరములు శా. ౧3౯ం శకం వరకు రాజ్యం చేసెను. త నరసింహ దేవరాయలు (పభుత్వానకు వచ్చి అశ్వపతివారిని నర్మద దాటిరాకుండాను, గజపతివారిని కృష్ణ దాటిరాకుండాను చేసి పరా (కమంచాతను శా ౧ర౧౫ సం॥ వరకు ౨౫ సంవత్సరములు భూపాలన జేసెను.

Kaifiyat of Anantapuram, Guntur Dt., L.R. 5, pp. 532-3.

52. DĒVARĀYA II AND PŪSAPĀŢI RĀCIRĀJU.

మ. దిననాథడ్యుతి రాచిరాజు రణధా క త్రిం దామెరాధీశు తి మృన నోడించెం జళుక్యపీరఘనరా క జ్యస్థాపనాచార్యత౯ గనియొ౯ మ్లేచ్ఛుల గౌల్ప్ తద్వివిధ దు కి ర్గగాహింయై ప్రాడ్డే వనృపాద్(పభుభీమణ(పథితద్ కి వ్యద్వికము(పాడిచే౯. 1 ఆ. వె. [హెడ్డేవరాయ శ్రీ బహుమతుఁడై మించె ధరు జళ్ళక్యవంశ్ శ్రీ వరస్పపాలు రాజ్యలాభమును జె శ్రీ లంగించుటు దదంక బిరుదనామ మంది శ్రేమగాంచె. 2

Visnubhaktisudhākaram (unpublished).

53. (a) THE CONQUESTS OF RACIRAJU TAMMA.

సీ. నకలసౌజన్య రాజన్య కే చ[కవ_ర్తి రాజు కబళ్ళ్వరస్వామి కే రాజ్యధుర్యు భూసురారామతరువాటి కే పూసపాటి రాచవిభుతీమమై ఉద్దండ కే రాచమాన.

A Cātu Verse.

53 (b).

సీ. వారిలో దమ్మభూ క పతి మాళిదోద్దండ తతబలనామ సింక్ దరమే యొన్న దండిమై బెల్లము కే కొండ సాధించెను (పౌఢి గౌల్చను రంగ క్ రాజుకొండ (తిభువనరాయాంక కే దీపితు రావుసిం గనను బరాజితు క్ గా నొనర్చె నని శరణన్న బౌక్ హాతిఖానుని గాచె బటుశ్_క్తిచే నోడ క్ పల్లీ గానియె బటుశ్_క్తిచే నోడ క్ పల్లీ గానియె సీ. గరినరిపుజాలభయదవి క్ క్రమము గలిగి (పాజ్యసా మాజ్యవిభవదూ క్ ర్వహత్య గనియె నౌర! యన్మద్వశివృగో క్ త్రావసీశ కోటి కాతండె మేటి కి క్ రీటివిభుడు.

Vişpubbaktisudhākaram (unpublished).

53(c).

మం. అని నందాపుర్కైలనన్ని ధిగజేం క్రదానీకముకా గూల్చి యం డెనెస్కా త్రీగజపత్యభిఖ్య గుడ్కై కే లేంద్రుండు త్రీ రంగరా జన రేంద్రుం డల యోడపల్లి విభుడుకా కే జన్యంబులం దోడు గై కొనియెకావారల పట్టణంబుల సిరుల్ కే ఘోర్ష పాతాపంబునకా.

> గీ. త్రిభువనీరాయబీరుద్వ కే దీ ప్లు డైన రావుసింగని సంగర కే రంగమందుం దునిమెం బెదవీటిచెంత న కే ద్వివతుం డగుచుం గలన శరణన్న బావాతి కే ఖాను గాంచె.

2

Uşābhyudayam (unpublished).

54. DĒVARĀYA II AND GOD TELUNGURĀYA OF ŚRĪKĀKOLANU.

సీ. శకవత్సరంబులు శ్రీ లైల ర్మం *గుణచండు లగు (కోధనాబ్దంబు శ్రీ నందు ఖాడ్ర పదశుద్ధద్వాదశి శ్రీ ఖానువారంబున భూపతిపీర్మ శ్రీ తాపదేవ రాయలకును బుణ్య శ్రీ మాయతంబుగు గొండ పలి కేసనొడియలు శ్రీ పఱుగు దెలిపి నంగని † మీర్నేని శ్రంగరాయనిగార లీనా మొసంగిరి శ్రీ భూనుతముగ

గీ. నెలమి శ్రీ కాకుళంబున కే వెల**యు** తెలుగు వల్లభస్వామి కతిభక్తి కే వర్ధిలంగ నముదుపడి పిన్మతిరువడి కే ఘములకున్ను ‡ అంగరంగవై భవముల కే కమర మతియు.

1

^{*} Ms. has 'శ \$භාාతා'

^{† ,,} కేసనెడియలు కేమి తెలిపి 1 ణంగుచు

^{🗼 ,,} సమతపళిపిన్నతిరువడియమాలు శాన్న 🥏 🦠

సీ. మేడూ రుపొలములో ్ బా డిగ*నష్ట్రలో

గాతి తేజస్స్వామ్య ్ మలరునట్టి

న్థలకరణం జైన ్ సత్య సంపన్నుండు

కంచర్ల రామన ్ గారివశ్యమ

గా సర్వమాన్యంబు ్ గను మణ్లుణట్లని (?)

పొలుపొందు బం[డెండు ్ పుట్లువిత్తు

లాగి బాఱుమేర బా ్ గొప్ప † నారవిచం[ద

గీ. ననుచు నీరాతీమైని శా 🕽 ననము నందు [వెలయఁ] [బఖ్యాతీ జగతీలో 🕽 విశేద 🖇 మయ్యె గజపతీశ్వరుఁ జేలెడు 🅽 కాలమందు నిట్టిమర్యాద వ_రైల్లై 🕽 నెట్టణముగ.

2

Šarabhakavi: Adhyātmarāmāyaṇam, (unpublished) Madras Govt. Or. Mss. Lib. Tr. Cat. Vol. III, pt. III, Telugu R. No. 313.

55. PINA SINGA ANNAPÕTA.

క. నమొండ్లటాన్యాని నరెపలి తిమ్మని నలకొండవీటి కే దిక్కున మొంఆయ౯ దమ్ముటము వేసి గౌల్ఫీతి వమ్ముక్కారాయరావు కే ననహోతాంకా.

1

సీ. పౌరువంబున నీవు కే పానగల్లాదిగాం గోటరాజ్యం బెల్లు కే గొల్లలాడి యేపుమై రాజమ కే హేందంబు మేరగా రెడ్డిరాజ్యం బెల్ల కే రేంగంగొట్టి

^{*} Ms. has పోడనారు పోలము లోడు}_

^{† ,,} తాగిఖాడు మేరఖాగుగ నాచంద్రతారార్ఞమై

^{🗜 ,,} నమచు నీరాత్మె వలడు శాసనంబు

^{§ ,,} ట్రాఖ్యాతి జగతి విడుబమయ్యే

బాహుబల్మిని జెన్న కే పట్టంబు మేరగాం దిగుటురాజ్యంబెల్ల కే జెబ్బందీసీ మొక్కలంబునం జొచ్చి కే ముడ్డోగి గీటుగ బోయరాజ్యం బెల్లం కే బాడిచిమైచి నేర్పు నెఱపించి రాయల కే ని(గహించి యట్లు నంబెట్ల గెలిచితి కే వాహవమున విమలచారిత్ర సింగభూ కే విభు సుపుత్ర వర్ణి తాటోపరాయరా కే వన్నపోత.

Velugöțivāri Vamśāvaļi, vv. 153-4.

1

2

3

56. MĀDAYA LINGA.

- గీ. మలయఁ గృష్ణకడను \$ మాఱ్కొని నిల్చిన గన్నడీలనెల్లఁ \$ గదిమితౌర మాధవేం(దఫు(త \$ మహనీయచారి(త నంగర్శపతావ \$ లింగభూప.
- గీ. మెఱసిలోకమెఱుఁగ కే మీళాతండ్రిమాధవ త్యాధిపుండు గౌల్చెం కే గన్నడీలం దొడరి చలమచర్ల కే దుర్గంబుం గొంటివి ధరణిలోన లింగ కే నరవరేణ్యం.
- ఉ. ఎత్తిన కోపవృత్తి మద ి మెత్తి తురుమ్కులు బాఱదోలి యా మొత్తములైనదుర్గములు ి ముప్పదిరెండును నొక్క ఛాటినే యత్తటిం గొన్న రాజవీల ి యాంతక మాదయలింగశౌరితో నెత్తొరలేని భూపతుల ి నెన్మంగ నేలధరాతలంబున౯.

సీ. చలమర్థి గండఁ డై 1 సంబెటపిన్న నిఁ [జాధుఁడెఱుంగను 1 బఱపినాఁడు తేజంబుగాఁ (జౌఢ1 దేవరాయలచేత నరుదుగా బిరుదం చెక్కినంది నాండు.

క. సురథాను గెలిచినాఁడవు నరవరు ధట్టించి పంచిశనాఁడవు మున్నే కరిరాజుఁ దోలినాఁడవు సరి యెవ్వరు నీకు మాదశ్జనపతీలింగా.

Velugōţivāri Vamśāvaļi, vv. 119, 120, 124, 126, 130.

57. THE MUHAMMADAN OFFICERS IN THE SERVICE OF THE KINGS OF VIJAYANAGARA.

తకువాతను (হাঁক దేవరాయ మహారాయలవారు రాజ్యపరిపాలనము చేసే టప్పడు విజయనగర మందు రత్నసింహాననాధీశ్వరుడై యుండగా স্বা॥ శక వరుషంబులు ౧3014 అగునేటి రుధి గో ద్దారి సంవత్సర మందు పోచం అన్నారి అనే సరదారునికి పాణెము (పభుత్వము దయచేసినారు. గనుక అప్పడు ఆ ఫోచం అన్నారి రాయలవారి ఆజ్ఞ (పకారం పాణెము (గామకోట కట్టించినారు. తరువాతను సాబది ములుకు అనే తురక సర్ధారునికి పాణెము యిచ్చినారు. ಅತನು ತಾಲಿವಾಘನಕ್ಕಂ ೧3೧೩ ಅಗು ನೆಟ್ರಿ ಶಿಮುಖ ಸಂವತ್ಸರಂ ಲಗಾಯಿತು ತಾಲಿ వాహనశకం ౧3314 అగు నేటి విజయ సంవత్సరం వరకు యిరు వై సంవత్సరములు యేలినాడు. తరువాత ఖానాఖాన ప్రౌడయరు అేనే తురక శా ॥﴿। ೧૩૩೬ జయసంవత్సర ఆరభ్యం శా॥ శకం ౧3౬౬ అగు ర క్రాతీ. వరకు రాయలవారి ఆజ్ఞానుసారం యీ పాణెం (గామం (పభుత్వం చేసినాడు. తరువాత యితని కుమారుడు సులతానీ వృడయరు శా⊪శకం ౧రం౬ (కోధినామనంవత్సరం వరకు యా (గామం (పభుత్వం చేసినాడు. యీతని కుమారుడు రాజాఖానుడు रा। बहु तर्ठ १ शक्रुं इस्से २०॥ ४० स्ट्रिक्ट तर्राट स्ट्रा ३०४४ रू १०॥४० వరకు విద్యానగరమందు రాజ్యపరిపాలనము చేస్తూవున్న సాళువ వీరనర సింహారాయల ఆజ్ఞానుసారం - యాగ్రామం యేలుకున్నాడు. తరువాత పాళువ నరసింహారాయలు రాజ్యం యేలుతూవుండగానే యీ పాణెం [గామం పెనుగొండ సావడికి చెల్లేది. ఆప్పడు పెనుగొండలో నరసానాయనిం గారు అనే ఆయన ్రష్టుత్వం చేస్తూన్నండిరి. ఆనరసానాయనింగారు రాయల వారి బొక్కినంమింద కావలీవుండే బొక్కినము దేమప్పనాయని కొమారుడు హూన్నప్పనాయనిగారికి యీగామం నాయంకరానకు పాలించిరి. (యిందుకు రుజువు పాణికేశ్వరదేవునిదేవాలయం యదట వున్నశాననం).

Kaifiyat of Pāṇem Pāļaiyapat; L.R. 6, pp. 216-7.

58. DĒVARĀYA II.

சகாப்தம் ஆயிரத்து முர்நூற்று நாற்பத்து மூன்றுக்குமேல் ப்லவ வருஷத்தில் எல்ஃக்கரை நிஃயிட்ட உத்தம நம்பி விஜயநகரத்திலே போய் கேசவேட்டை ப்ரதாப மஹா ராயரை சதுரங்கமாடி ரஞ்சிப் பித்து ஜயித்து அவர் கையில் அனேகம் வரிசைகளேயும் பெற்று தம்முடைய தம்பிக்கு ராயர் முத்ரையும் சக்ர ராயரென்கிற பேரும் ப்ரத்பேகமாக ஆ தீன முண் டாக்கி ஸைகல ஸ்வதர்த்ரங்களேயும் உண்டாக்கிக் கொடுத்து தம்முடைய ஆதீனத்துக்கும் தம்பி சக்ர ராய ராதீனத்துக்கும் ஸம்பர்தமில்லாதபடி கேசவேட்டை ப்ரதாப தேவ மஹாராயரைக்கொண்டு பண்ணிவைத்து ஸகல பிருதுகளும் வாங்கிக் கொண்டு திவ்யதேசங்களெல்லாம் ஸேவித்து ஸ்ரீகார்யங்களெல்லாம் பரி சோதித்துக்கொண்டு ஸ்தலத்திலே வந்து திருவிடையாட்ட க்ராமங்கள் பரிசோதனேபண்ணி திருவரங்கச்செல்வம் சதசாகமாக வளர்த்திவைத்து ஜீயாள் ஸ்ரீவைஷ்ணவாள் ஏகாங்கிகள் ஆசார்ய புருஷாள் எல்லாரையும் ஆதரித்துக்கொண்டு பூர்வ வ்யவஸ்தை தப்பாமல் நடப்பித்துக்கொண்டு ராயர் பேரும் ராயர் பிரு தும்பெற்று கோயிலுக்கு வர்து தாம் ஸ்ரீகார்யம் கிர்வஹித் துக்கொண்டு தாம் கோவணவரான திருப்ப தியார் கொத்திலே சேர்ந்து சில மர்யாதையும் தம்முடைய தம்பிக்கு சேனுபதி மர்யாதை வரிசையும் பற்றி அனுபவித்துக்கொண்டு வர்தார். இப்பேர்தானே அவரவர்களுக்கு இரண்டாதீனமாக ஈடர்து வருகிறது.

Kōyilolugu, p. 131.

59. UTTAMA-NAMBI.

சகாப்தம் ஆயிரத்து முக்நூற்று ஐம்பத்து நாலுக்குமேல் செல்லா நின்ற பரீதாபி வருஷம் அனுமக்த தேவருக்கு கோவிலும் கட்டி ப்ரதிஷ்ட்டிப்பித்து தக்ஷிண ஸமுத்ராதிபதி தென்றையகர் கைங்கர்யமாக அந்த உத்தம நம்பி பண்ணிவைத்தார். அவருக்கு கீழ் பத்து புத்தாரை திருவிடையாட்டமாக தென்றையகர் ஸமேர்ப்பித்தர்ர்.

SOCIAL CONDITIONS IN THE FIFTEENTH CENTURY. (α). PALNĀŅ.

Palnād in general:

క. రాసికుండు పోవండు పల్నా. జెనంగంగా రంభ యైన కే నేకులే వడుకుక్ వసు ధేశుం డైన దున్నును గుసుమాస్త్రుం డైన జొన్న కే కూడే కుడుచుక్.

డే. అంగడి యూర లేదు వరి శ్రీ యన్నము లేదు శంచిత్వ మేమి లే దంగన లింపు లేరు (పియ శ్రీ మైనవనంబులు లేవు నీట్మొక్ భంగపడంగు బాల్పడు, కృ శ్రీ పాపరు లెవ్వరు లేరు దాత లె న్నంగను సున్న గాన పలి శ్రీ నాటికి మాటికి బోవ నేటికి కె? 2

The Villages of Palnād:

గీ. చిన్నచిన్న రాళ్లు క చిల్లర దేవళ్లు నాగు లేటిసీళ్లు క నాపరాళ్లు నజ్జ జూన్నకూళ్లు క సర్పంబులును దేళ్లు పల్లెనాటిసీమ క పల్లెటూళ్లు.

.

The Village Purohit's house:

ఉ. దోసెడు కొంపలో బసుల క తొక్కిడి మంచము దూడేణముకా బాసినవంటకంబు బసి కి బాలురశౌచము వి స్థరాకులుకా మాసినగుడ్డలుకా దలకు కి మాసినముండలు వంటకుండలుకా రాసెడు కొట్టలుకా దలడు కి రాదు పురోహితు లింటికృత్యముల్.

Food:

క. జొన్నకలి జొన్నయంబలి జొన్నన్నము జొన్నపినరు కే జొన్నలే తప్పక్ నన్నన్నము నున్న సుమీ పన్నుగు బల్నాటిసీమ కే (పజ లందఱకున్. ఉ. ఫుల్ల నరోజనే(త! యల) పూతనచన్నులచేందుం [దావినాం డల్ల దవాగ్ని [మింగితి) నటంచును నిక్కెద వేల ? తిం[తిణి పల్ల వయు క్త మా నుడుకు) బచ్చలిశాకము జొన్నకూటితో మెల్ల న నొక్కముద్దం దిగ) [మింగుము! నీపన కాననయ్యెడిక్. 6

Water scarcity:

క. సిరీ గలవానికిఁ జెల్లును దరుణులు బదియాఱుపేలు ఏ దగు జెండ్లాడు దిరివామున కిద్ద రాండా పరమేశా! గంగ విడుము ఏ పార్వతి చాలుకా.

7

Religion:

డి. వీరులు దివ్యలింగములు ∮ విష్ణువు చెన్నుడు కల్లిపోతురా జారయం గాలభైరవుడు ∮ నంకమశ్_క్రియ యన్నపూర్ణయు౯ ాగేరెడు గంగధారమడుం ∮ ాగే మణికర్ణిక గాం జెలంగు నీ కారెమపూఁడిపట్టణము ∮ కాశిగదా పలినాటివారికి౯.

8

Houses:

ఉ. మిద్దెలు మిద్దె లన్న మన కే మేడలకం టెను సొంపు నించి బల్ నిద్దపునాధజాలముల కే లీల వెలుంగు నటంచు నెంచి నే నద్దిర ! మొంనహోతి నక కే లాభరణమ్ము, లమర్చ్ కోస్తుందిక్ దిద్ది కచంబు జెక్కిన న కే తీం బురడించును మిద్దె లిచ్చటన్.

9

Some Villages: Pulipādu:

గీ. ఊరు వ్యాత్రువగర క మురగంబు కరణంబు కాపు కపివరుండు క కసవు నేడు గుంపు గాంగ నిచట క గురిజాలసీమలో నోగు లెల్లం గూడి క రొక్కచోట !

10

Nemalipuri:

క. నెమలిపురి యమపురముగా యముఁ డాయెను బసివిరెడ్డి కే యంతకు మిగుల౯ యమదూత లైరికాఁపులు క్రమ మెఱుఁగని కే దున్న లైరి కరణా లెల్ల౯.

11

Adigoppula:

క. గుడిమాఁది (కోఁతితోడను గుడిలోపలి నంబివారి క కోడలితోడ౯ నడివీథలం జెతోడను నడిగొప్పల యోరుగాలి క నడిగితి ననుమా.

12

60(b). THE MASARA KINGDOM.

ఈ. గొంగడి మేలుపచ్చడము ∮ కుంపటి నల్లుల కుక్కి మంచముకా జెంగట వాయులై లము ల ∮ జీర్ణ పుమందులు నుల్లిపాయలుకా ముంగిట వంటకట్టియల ∮ మెాపులు దోమలు చీఱపోతులుకా రంగ! వివేకి కీమసర ∮ రాజ్యము కాఁపుర మెంత రోంతరా!

10

- ఉ. వంకరపాగలు౯ నడుము \$ వంగినకత్తులు మైలకోఁకలు౯ సంకటిముద్దలుం జనుప \$ శాకములు౯ బలుపచ్చడంబులు౯ డెంకగునోరచూపులును \$ డేఁకువ దప్పినయేసబానలు౯ ఆంకుల (బహ్హ యీమనర \$ రాజ్యము నెట్లు సృజించె నక్కటా! 14

15

60(c). THE RENADU COUNTRY.

Food:

క. గరళము (మింగితీ నంచుకా బురహార గర్వింపు బోకు కే హో ! హో ! హో ! నీ బిరు దింకు గాన వచ్చెడి మెంటాసెడి ేనాటిజొన్న కే మెదుకులు దినుమిగా ! 16

60(d). VYĀPĀRIS OF THE WEST.

శా. దస్ప్రాలుక్ మసిబుఱ్ఱలుక్ గలములుక్ క్ దార్కొన్న చింతంబళుత్ పుస్తుల్ గారెడిదుస్తులుక్ జెమటకం క పు ల్గొట్టునీర్కావులుక్ అ స్తవ్య స్తపుగన్నడంబును భయం క జై తోంచుగడ్డంబులుక్ వస్తూ చూ స్తిమి రో స్థిమిక్ బక్డమటక్ వ్యాపారులక్ (గూరులక్. 17

60(e), KARŅĀŢA.

శా. కుల్లా యుంచితిఁ గోఁక సుట్టితి జర్ కే కూర్పాసముం దొడ్డితి౯ ఇట్లల్లిం దిలపిష్ట్రముం మెసవితి౯్ క్ విశ్వ్ స్త వడ్డింపఁగా నల్లా నంబల్ [దాకితి౯్ రుచులు దో కే సం బంచుఁ బో నాడితి౯్ దల్లీ కన్నడరాజ్యలక్ష్మీ దయ లే కే దా నేను [శ్రీనాథుఁడ౯. 1

60(f). VIJAYANAGARA.

Śrīnātha and Mumma:

సీ. పంపావిరూపాకు శ్రీ బహాంజటాజూటికా రగ్వధ్రపనవసౌ శ్రీ రభ్యములకు తుంగభ్రదానము శ్రీత్తంగవీచీఘటా గంభీర ఘుమఘుమా శ్రంభములకు కళసాపుర్పాంత శ్రీ కడళీవనాంతర దాకపాలతాఫల శ్రీ న్యబకములకు కర్ణాటకామిస్తీ శ్రీహోటకరత్న తాటంకయుగథాశ్మి ధక్యములకు నిర్ని బంధనిబంధ**ైపు** 1 నెనయుకవితఁ డెలుంగునను సంగ్రృతంబునం 1 బలుక నేర్తు మాఢడేవేం(దరాయ భూ 1 పాలవరుని సమ్ముఖంబున దయం జూడు 1 ముమ్మ సుకవి.

19

20

60(g). NĀRIVĀGU.

The boundary between the kingdoms of Kondavīdu and Vijayanagara:

చ. తరువున గాండివం బిడఁడె 1 ధర్మజునాను గిరీటి యేను వా క్సరసీజనే[తయానతి వి 1 చారముచొప్పన గర్వహీనత౯ మరలి తెనుంగుభూమి కన 1 మానగతిం గొనిపోవువాడ నై బిరుదులు నారివాఁగుకడు 1 బెట్టితి సత్కవి సార్వభాముడన్.

60(h). MĀREĻĻA SĪMA.

సీ. నడువీధిలో రాళ్లు \$ నాగులే దేవళ్లు పరగట సావిళ్లు \$ పాడుగుళ్లు ఐదువెన్నెలకూళ్లు \$ నంబటికావిళ్లు నూరూర జిల్లేళ్లు \$ నూటనీళ్లు నడుముకు వడదోళ్లు \$ నడువీధికల్ రోళ్లు కరణాల వడిసెళ్లు \$ కాపు ముళ్లు

21

... నేరెళ్ల కే వాఁగునీళ్లు సిరులు జెలు **ప్రెందుమారెళ్ల** కే సీమయందు. 22

60(i). DRĀVIŅA.

People and their habits:

 దు తైండే నాగళ్లు క దున్న పోతులయేళ్లు కలవు మాపటివేళ క గంజినీళ్లు మాటమాటకు ముళ్లు క మఱి దొంగ ఉేవళ్లు చేం దైనపచ్చళ్లు క చెఱకునీళ్లు వంటపిడ్కలదాళ్లు క వాడనూతులనీళ్లు విన విరుద్ధపుంబేళ్లు క వెడందనోళ్లు సఖులచన్నులమైళ్లు క చెల్లనిమామిళ్ళు పరు మైనవావిళ్ళు క పచ్చపళ్ళు దళ మయినయట్టికంబళ్ళు కే తలలు బోళ్ళు చలముకొని వెదకినను లేవు కే చల్లనీళ్ళు చూడవలసెను [దావిళ్లు కే కీడుమేళ్ళు.

23

The Tamil Pillai:

గీ. మేంతం గరిపిల్ల పోరున కే మేంకపిల్ల పారుంబోతుతనంబునం కే బందిపిల్ల ఎల్ల పనులను జెరుపంగం కే బిల్లీపిల్ల అందమునం (గోంతిపిల్ల యా కే యుఱవపిళ్లో.

24

Feasts:

సీ. తొలుతనే వడ్డింతు క దొడ్డమిర్యఫుడారు చెవులలో బాగ వెళ్లీ కే చిమ్మి రేంగం బలు తెఱంగులతోడు కి బచ్చళ్ళు చెవిగొన్న బహ్మారంధ్యముదాంకు కి బారునావ యవిసాకు వేంచిన కి నార్నెల్లు ససీ లేదు పరిమళి మెంచిను కి బండ్లు సాగచు చేపాకు నెండించి కి వేసిన పొళ్ళును గంచాను గాంచిను కి (గక్కువచ్చు తే. నఱవవారింటివిం దెల్ల 🕽 నాగడంబు చెప్పవత్తురు తమ తీరు 🕽 సిగ్గు లేక

చూడవలసెను [దావిళ్ల కే కీడుమేళ్ళు.

25

60(j). THE POSITION OF DANCING WOMEN.

కవితల్ సెప్పినఁ బాడ నేర్చిన వృథా క్రిక్ష్ణంబౌ; యీలు గోళిం జవరాం[జే కద భాగ్యశాల్నులు! పుంక్ గ్ర్హం బేల, పో ? పోఁచకా నవరంగా సాగ సిచ్చి మేల్యువతివే క్రిమం బిచ్చి ఫుట్టింతువే నెవరుం మొచ్చి ధనంబు లీచ్చెదరు గా క్రే పావవుండై వమా ! 26 Śrīnātha, a Cāṭu verse.

61. MALLIKĀRJUNA.

తర్వాత, శకం ౧3౫ర పరీథావి సంవత్సర దారభ్యం శకం ౧32౨ అగునేటి [పమోదూత సంవత్సరం వరకు మల్లికాజుకాన రాయలు విజయనగరం యేలిన యేండ్లు ౧౯ా.

Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, L.R. 37, p. 301.

62. PEDA SINGAMA ANNA AND POLĒPALLI BUKKA.

ఆమెదసింగమనేనికి బినసింగమనేడును అన్నమనేడును గలిగిరి, ఆయన్నమనేడే అరుకచేను బయట గండికోటకు ముట్టడిగా దిగుగు బోలెపల్లి బ బుక్కరాజు రాత్రియుద్ధంబున నన్నమనేని జంపుగ, నతనితమ్ముడు సింగమ నేడు దనమఱుది జూపల్లి కొండభూపాలుని నప్పన వెట్టిన [నాతుడు] కరవాల హైరవ, గండభేరుండ, నంగడిరకుపాలక, దట్టిణపోర్దండమండితం బయినసేను గలమేటి గాన నాబుక్కరాజు పొడచేటి కోటు జొచ్చిను గోటయొక్కి బుక్కరాజునే కళయం బిచ్చి తెచ్చెను. క. థాటిం బాడచే దొక్కితి హాటకముగ బుక్క రాజు 3 కభయమునుగితా మేటివిభీమణునకువలె సూటిగ నీజయము నిండం 3 జూపలికొండా.

Velugōţivāri Vainśāvaļi, 146-7.

కి. పొడచేటికోటలోపల బెడిదంబుగ బుక్కరాజు ≸ బీరంబెల్ల౯ వడి నడఁచి పట్టి తెచ్చితి కడిము౯ (శీరావుసింగ ≸ కరుణాపాంగా.

Velugōţivāri Vamsacaritra, p. 84.

63. THE SERVICES OF KAMPARĀJA MALLA AND JANNAYA NĀYAKA.

இதுகளுக்குமுன் சகாப்தம் ஆயிரத்து முர்நூற்றெண்பத்து மூன்றில் சித்ரபானு வருஷம் அணியரங்கன் திருமுற்றத்திலே முன் னிருர்த வெண்கலத் திருக்கொடிக்கம் பத்தை வாங்கி பெரிய திருமடைப் பள்ளியிலே வைத்து, செம்பினுலே திருக்கொடிக்கம் பத்தில் ஆணேத்தகடு ராச்சித்தகடு உட்பட பலதகடும் நூற்றுப்பன்னிரண்டு தகடும், கம்பத்தின்மேல் பெரிய திருவடி நடினைரும் உட்பட செப்பின்மேல் பூசின தங்கம் ஆயிரத்தறு நூறு பலம். இதுவும் பல திருவாபரணங்களும் கம்பராஜாமல்லர் சுன (மல்லிகார்சுன?) ராயர் கைங்கர்யம்.

ஆலி நாடன் திருக்கோபுரம் தென்புறத்தில் த்வார பாலகர் துலுக்காவணத்திலே சேதமாகையில், திருவாழியாழ்வாண்யும் பெரிய திருவடியையும் ஏறியருளப்பண்ணிவைத்தது ஜந்நய நாயக்கர்.

Kōyilolugu, p. 141.

64. THE SERVICES OF KAMPARĀJA.

கோபு ரங்க ஈரயக்கன் த்வாரபாலகாரன கங்கையும் யமுணேயும் தூறுக்காவணத்திலே சேதமாகையில், அவர்களே ஏறியருளப்பண்ணி வைத்தது இதுக்குமுன் பஹுதான்ய வருஷத்திலே திருச்சிராப்பள்ளி சாவடிக்கு வர்த கம்ப ராஜாவின் கைங்கர்யம்.

Kōyilolugu, p. 142.

65. THE SERVICES OF TIRUMALAINATHA UTTAMA-NAMBI.

சகாப்தம் ஆயிரத்து முன்னூற்றறுபத்தாறுக்குமேல் ரக்தாகூழி வருஷம் முதல், திருமலே நாத உத்தம நம்பி, விஜயநகரத்துக்குப் போய் தண்டு பண்ணி, புறப்பட (பிரௌட?) தேவராயர், மல்லிகார்ஜுக ராயர் முதலான பேர்கள் கையிலும் இருபத்திரண்டு க்ராமமும் வாங்கிக்கொண்டு, ப்ரஜோத்பத்தி வருஷத்திலே கோயிலுக்கு வர்து, பெருமாள் தேவன் மண்டபத்துக் கொடுங்கையும் வைப்பித்து, திருக்கொட்டாரத்துக்குத் தென் வடக்கான கீழ் திருமதிகள் பழகி விழுந் துபோகையில் அஸ்திபாரத் தளவும் பறிப்பித்து, கல்படை செங்கல்படையுங் கட்டிவைத்து, முதல் கட்டி பெரிய திருமண்டபத்துக்குக் தளவரிசையும் BE BE ES கிழக்கே நூற்றுக்கால் மண்டபமும் கட்டிவைத்து, அதிலே ஜ்யேஷ்டாடி ஷேகத்தில் ஸஹஸ்ர கலசாபிஷேகமும் பண்ணுவித்து; திருச்சிராப்பள்ளி சாவடிக்கு ராயமுத்ரை மநுஷ்யராக, குழித்தண்டல கம்பராஜா வருகை யில், "இந்த சீமைகளே விடவேணும்" என்று திருமலே ராஜா சொல்லுகை யில்; இவருக்கும் அவருக்கும் விரோதமாய்; சகாப்தம் ஆயிரத்து முக் நூற்றெண்பதில் ப்ரமாதி வருஷம் புரட்டாசி மாசத்திலே தென் கரை வடகரை சவையார் நாட்டார் அனேவரும் குடிகளும் புறப்பட்டு, சீமையைப் பாழ்பண்ணி, பன்னிரண்டு வெருஷம் ஆயிரக்கால் மண்டபத்தி அம் தேசார்தொத்திலும் குடியிருர்து; பின்பு சகாப்தம் ஆயிரத்து முக் தொற்றுத் தொண் ஹூற்றிரண்டில் கர வர்ஷத் திலே, திருச்சிராப்பள்ளி சேமை தண்டல் சீர்மையும் திருமலே ராஜாவின் சீர்மையாகையில், தென் கரை வடகரையாரணவரும் திருமில ராஜாவைக் கண்டு, தங்கள் தங்கள் கொமத்திலே போன பின்பு இந்த மண்டலத்துக்கு மேல் புறத்து ஒழுங்கு மண்டப கொறடு தூர்ந்துபோகையில், அர்த மண்ணும் மெடுப்பித்து . . . ஈடத்தினது திருமலே நாத உத்தம ஈம்பி.

Kōyilolugu, p. 139.

66. THE SERVICES OF SĀĻUVA TIRUMALAI RĀJA.

ஆலி ராடன் திருவீதியில் வடக்கு திருவாசல் சக்களவண் பண்ணின திருப்பணி ஜீர்ணமாகையிலே, சசாப்தம் ஆயிரத்தை முர்நூற்றுத் தொண்ணூற்றிரண்டில் கா வருஷத்திலே திரும்‰ ராஜா அர்தத் திருகோபுரத்தை ஜீர்ணேத்தாரணம் பண்ணிவைத்து, வெளியழகி யானிலே கிழக்கே ஆலி நாடன் திருமதிளிலே ஆயிரக்கால் மண்டைபத்துக் குச் செவ்வையாகப் போகும்படி திருக்கோபுரவாச அமுண்டாக்கின படியினுலே, அது முதலாக பெருமாள் திருவாய்மொழித் திருநாளுக்கு வெளியழகியானிலே பெழுந்தருளி, அந்த வாசலாலே ஆயிரக்கால் மண்டைபத்துக்கு எழுந்தருளுகிறது. . . .

அழு பெமணவாளன் திருமண்டபத்திலே சந்தன மாத்தாலே மண்டப மேடையும் அதிலே செம்புமேல் பொற்பூச்சான மூன்று குடமும் கட்டுவித்து, அதிலே தந்த சப்பாமும் மஞ்சமும் வைப்பித்தது ஸாளுவ திருமீல ராஜா.

Köyilolugu, pp. 142-3.

67. THE SERVICES OF KŖŖŅARĀYA UTTAMA-NAMBI.

அவர் தம்பி கிருஷ்ணராய உத்தம நம்பி, சகாப்தம் ஆயிரத்து நானூற்றென்பதில் ப்லவங்க வருஷத்திலே, ஏறமாஞ்சி திம்மப்ப நாயக்கர் முதலானவர் கையிலே இருபது க்ராமம் திருவிடையாட்டமாக தாரைவாங்கி திருக்கொட்டார முகப்புத் திருமண்டபமும், நலந்திகழ் நாராயண ஜீயர் ப்ரதிஷ்டையான செங்கமல நாயகியார் எழுந்தருளி மிருக்கிற திருமதிகளும் பழகிச் சரிவாகையில் அதுவும் கட்டிவைத்து இரண்டாம் நெல்லுக்கூடம் பெருச்சாளியறுத்துச் சரிந்துபோகையில் உள்ளுத் தளவரிசையும் கட்டி, கல்தூனும் நிறுத்தி உறுதியாக எடுத்துக் கட்டிவைத்தார்.

Kōyilolugu, p. 140.

68. PRATĀPA DĒVARĀYA.

స్వ్రక్తి శ్రీవిజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧322 అగు నేటి యీశ్వరనామ సంవత్సర మాఖ శుడ్ధ X లు (శ్రీమ(దాజాధిరాజ పరమే శ్వర (శ్రీ వీర(పతాపచేవ మహారాయలు వెనుగొండలో నిజరాజధానిగాను వ(జసింహాననారూఢుడై పట్టణమందు సామాజ్యము సేయుచుండగా రేచలకా గోత్రోదృవు లయిన వెలుగోటి చిట్టికొండమనాయనింగారి పాత్రులున్ను కుమారతిమా నైనాయనిగారి పుత్రులున్ను అయిన వెదకొండమనాయనిం గారు &&c.

* 10 10 14 1 12

69. THE GAJAPATIS.

पतिस्त्रिषामस्ति सरोजिनीपतिः त्रयीमयात्मा तमसां निष्द्नः । प्रकाशसंवीतद्गिम्बरं जनाः शिवस्य मृतिं समुदाहरन्ति यम् ॥

तदोयवंशे तद्यु प्रतापवां-श्चिरस्य राजा कपिलेश्वराह्वयः। अभूदभूतोपमपौरुपोर्जितो जितोभयारातिगणो गुणोश्वतः॥

प्रसद्ध कर्णाटमहीपतेः पुरीं निरुष्य विद्यानगरीं निजैवंकैः। समुन्नतं मानमिवोच्छ्यं करं समाददे कर्कशचकविकमः॥

कुमारहंबीरविभुर्षदाश्चया विजित्य कार्तान्तदिशं प्रतापवान् । अशोधयच्छात्रवशोणितोक्षितां कुपाणिकां दक्षिणसागराम्बुषु ॥

स राजधानीं कटकाभिधामशा-दकण्टकामुत्कळदेशनायकः। दिगन्तसामन्तकिरीटमालिका-मणिद्धतिद्योतितपादपङ्कजः॥

Anantavaram Copper-plates, Āndhra Patrika Ugādi Sancika, 1928-9, p. 175.

70. AKAŢABHĀNUDĒVA AND KAPILĒŚVARA.

अतः परम् अकटा (अवटा) भावनामा राजा बभूव। असौ धार्मिको जातः । पकदा भगवद्ये विकापितवान् । 'अहमपुत्रः । इदम् राज्यम् कस्याकापयति सर्वानि'ति । तदा राजो मगवता आक्राणितम् । 'ब्राक्कणगृहे कपिळनामक- भृत्योस्ति स तु गुडभाण्डं गृहीत्वा विमलादे व्या अग्रे स्थास्यति । स एव पालनीयः । स तु राजा भविष्यति' इति । अनन्तरमपरिदेने राज्ञा तथा दृष्ट्वा बालकप्रतिपादनम् कृतम् । पट्टराइये समर्पितम् । उक्तं च । "ईश्वराज्ञाम् आत्वासौ पुत्रवत्यतिपालय-ताम् । मदन्ते ऽसौ राजा भविष्यतीति" । अतः परम् कतिकालानन्तरम् भगव-दिपितचित्तो राजा कालधर्ममुपेयिवान् । तस्य राज्यभोगकालः पञ्चदशवर्षाणि १५ । एतद्योगेऽतीतशकवत्सराः १३७४ ।

इति गङ्गवंशीयराजानोऽष्टादश । तैस्सम्भूय गङ्गवंशीयैर्भुक्तवत्सराः ३२०॥

Kaṭakarājavaṁśāvaļi, (Ind. Off. Ms.), Aufrecht, cc. i. p. 77; Kaifiyat of Jagannātham, (Skt.), Mac. Mss. 15-6-48, f. 12-b.

Kaifiyat of Jagannātham (Tel.), Mac. Mss. 15-6-48, f. 17-b-18.

71. GAJAPATI KAPILĒŚVARA.

अतः परम् कपिलेश्वरदेवनामा पालितभृत्यो राजा बभूव यस्य प्रशस्तिः समुद्रयमुना संवादेन कीर्तिता।

्रुशेः कालिन्द् १ प्रिय किस् १ सगस्य की वेति नाम द्विषो शायेत १ तत्केनास्ति कालिन्द्रवा ६ - १००० व्यक्ति व्यक्ति सम्बद्धाः काष्ण्यं किन्तव ? कज्जलाश्चपतनाद्रौडेन्दुवामभ्रवाम् ; को हेतुः ? कपिलेश्वरः करिपतिः कोपादुदीचीमुखः॥

अस्याद्वावसरे पूर्वसहचरः वनमालिदासपुत्रः काशीदासनामा चौर्यवृत्या पूर्वसहचरः स्थितः। राजत्वानन्तरम् राज्ञा न पृष्टः। तदा मानसे विचारितम्। 'राज्ञा पैश्वर्यमत्तेन अहं विस्सृतः। यथा सारणं भवति तथा विश्वयमिति विचार्य राज्ञो नगरे चार्ति कत्वा प्रविश्य चौर्यकर्मणानेकद्रव्यादिकम् नीतम्। तद् दृष्ट्वा राज्ञा बिलद्वारमानम् कृतम् । द्वाद्शाङ्गुलविस्तारगर्तेन काशीदासेन गन्तुं शक्यते । तत्स्मृत्वा काशीदास आकारितः। उकं च। 'किमिद्म् कृतम्' इति। तेनोक्तम्। 'पूर्विमित्रेण राज्ञा श्रीमता न पृष्टं मदीययोगक्षेमम्। कथं निर्वेहिष्यतीति विचार्येदं कृतम् भवदीयज्ञानार्थं सारितम्'। तच्छ्त्वा राज्ञोक्तम्। 'वरम् वरयेति'। तदा ब्राह्मणेनोक्तम्। 'भवदीवपौरोहिस्यं देहीति'। तेनोक्तम् 'दत्तं पौरोहित्यमि'ति। तदारभ्य राजनगरे श्रीजगन्नाथमन्दिरे च पौरोहित्यम् कृतम्। पट्टज्योतिष्कपदम् प्राप्तम् । तेन राज्ञा श्रीजगन्नायक बहिः प्राकारम् कारितम् । अनन्तरम् गङ्गास्त्रानार्थे वङ्गदेशं गत्वा तत्र तुलसीपुरनामकाग्रहारम् ब्राह्मणेभ्यो दत्तवान् । नवमवर्षे पश्चिमदिग्विजयं कृतवान् । द्शमवर्षे किमुण्डिनामराज्यम् गृहीतवान् । एतस्यैका-दशवत्सरे राज्ये महार्घ्यम् जातम् । भरणाभिधधान्यराशेः पञ्चाभिधशतकार्षापण-मृल्यं जातम्। चदुर्दशवत्सरे महेन्द्रनामकदेशो जितः। राज्यस्यैकोनविंशतिवत्सरे राज्ञा विद्यानगरे गत्वा तत्रस्थाधिपान् जित्वा राज्यमात्मसात्कृतम्। त्रयोविंशति वत्सरे पवनवशाद्राज्यम् नष्टम् । एतद्वत्सरे कुण्डजोरिनामकराज्यस्यम् राजानम् जित्वा तत्पर्ती बन्दीकृत्य सकीयद्यालम् नरसिंहरायनामानम् अभिषिकवान्। पञ्जविंशतिवत्सरे सेतुपर्यन्तम् राज्यम् इतवान् । अनन्तरम् श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रे आगस्य भगवर्द्दर्शनं कृत्वा भगवद्ये निवेदितम् । मम बहवः पुत्राः जाताः । कस्या-क्रापयति भगवानिति। तदा रात्रौ स्वप्नादेशो जातः । 'पुरषोत्तमरायस्य राज्यं द्यितामि'ति । अनन्तरमतिविक्कितेन राज्ञा सचिवानाह्नयोक्तम् । 'पुरुषोत्तमरायो राजा भविष्यति । पाल्यता' मित्युक्त्वामुं गृहीत्वा कृष्णजोरिनामकराज्यम् गतवान् । सप्तविशतिवर्षे राजा कालधर्ममुपेयिवान् । अस्य राज्यभोगकालः सप्तविशति वर्षाणि । २७ । पतद्योगेऽतीतशकाब्दाः शशिशून्यमनवः । १४०१ ।

Kaṭakarājavaṁśāvaļi, (Ind. Off. Ms.) Aufrecht, cc. i. p. 77; Kaifiyat of Jagannātham, (Skt.), Mac. Mss. 15-6-48, t. 12-b, 13-b.

ఇంతట నదరు మొగలాయాలు తమవద్ద వున్నబంచాచిన్న వాడు కపిల హామంతరాయడికి రాజ్యాధిపత్యం యిచ్చి యీ దేశాన్కి అంపించివేసినారు. బంగమాళికొమారుడు కాశీచాసున్ను యీరాజున్ను చిన్నప్పడు యిద్దరు కన్నాలు వేస్తువుందురు.యటుతర్వాత తనకు రాజ్యాధిపత్యం వచ్చినందున నదరు కాశీదానును లక్యు పెట్టక పోయేసరికి రాజుయిల్లు కన్నం వేసి యావత్సామ గ్ర తీసుకొని వెళ్లిపోయినాడు. అంతట రాజుగారు ఆకన్నం కొలిచి 'యా కన్నం కాశీదాను వేసినాడు; ఎక్కడ వున్నాడో పట్టుకుని రమ్మ,'ని ఆజ్ఞయిచ్చినారు. ఆ దొంగను పట్టుకొని తెచ్చినారు. 'ఈ కన్నం ఎందున వేసినా'వని అడిగి తే, 'మీాకు రాజ్యాధిపత్యం కల్లీనందున పరామరిక చేసినారుకారు ; గనుక కన్నం వేసినాను' అని చెప్పినందున, ఆ తమ్మణం (శ్రీస్వామివారిమందిరంలోకిన్ని తమ యింటికిన్ని పౌరోహితుణ్ణి చేసి కాశీపాద జోస్సి అని పేరుపెట్టినారు. త్రీ స్వామి వారికో వెలకు పై చాకారంగోడలు పెట్టించినారు. అక్కడనుంచి గంగా స్నానముకు జెళ్లితులసీపూరు అనేపేరు జెట్టి బంగాల్ బాహ్యాలకు ఆ (గహారం చేసినారు. తిరిగి యిక్కడ (పవేశించి వఖ సంవత్సరం యిక్కడనే వుండిరి. ఆ తరువాత ఇశ్చిమదేశానికి పెళ్లి ఆదేశాలు సాధించి కట్టకం అనేరాజ్యంలో వుం డౌను. అక్కడనుంచి తీర్లీ యిక్కడికి వచ్చే కాలమందున తోవలో కిముడి సాధిం చినాడు. అంతట కాటకం అంటినది. భ ౧కి ౧ం౫ కాణాలగవ్వలు... ధర అయి నది. ఆన్నం లేక అనేక జనులు చనిపోయినారు. అటుతరువాత మహేం ద్రవర్వతం మాద కోటకట్టుక కొన్ని దినములు ఫుండిరి. కపిలేశ్వరపురం అన్న అ(గహారం చేసి నారు. అటుతరువాత అళి, కనక, కెరడా, కుంజుగు, యీస్థలాల రాజులను కొట్టి రాజులను సాధించి అక్కడనుంచీ కుండజరీ దేశంలో మల్లీ కా అనేటటువంటి కోట కొట్టి సాధించినారు. అటుతరువాత కాటకం తగిలినది. భ ౧ కి ౧ంం కాణాలగవ్వల ధరను అమ్మినది. అనేకజనులు అన్నం లేక చనిపోయినారు. అక్కడనుంచి విద్యానగరం కొట్టి సాధించి అక్కడ అమీరు అనేవారికి రాజ్యా ధిపత్యం యిచ్చి తిరిగి యీ దేశానకు వచ్చి దామాదరపురం అనే అ(గహారం చేసినారు. అంతట గాలివాన తుపాను అంటి దేశాలు యావత్తు నీటిమయం అయి అనేకజనులు పోయినారు. అంతట కే[దర్భురీదేశం కొట్టి, చం[దావతీ దేవి అనేపట్టపు దేవిని బందీఖానాలో వేసి, నరసింగరాజును రాజ్యాధిపత్యంగా జేసి, అంతట సేతువపర్యంతం తమబావుటా యేకచ్ఛ్ తాధిపత్యం చేసుకొని ్రీజగన్నాధతే తంలో తను (పవేశించినారు. అంతట తమకు కొమాళ్ళు వున్నందున ఎవరికి రాత్యాధిపత్యం యిచ్చేనని (శీస్వామివారిని (పార్థ నచేసేవరకు అవుడు ఆజ్ఞ అయినది'సానిదాని కొడుకు పురు**పో_్త్తమ రాయడికి** అవుతుంది' అని. ఆ చిన్న వాడిని తీసుకొని కుండఝరి అనే దేశాన్కి వెళ్లి నారు. అక్కడ కృష్ణాతీరమందు ఆ రాజుగారు పరలోకగతుడాయెను.

Kaifiyat of Jagannātham, (Tel.), Mac. Mss. 15-6-48, f. 18-a-b; Kaṭakarājavamśāvaļi, (India Office Ms.) Aufrecht, cc. i. p. 77.

72. THE VICTORIES OF GAJAPATI KAPILĒŚVARA AND HIS SUBORDINATES.—(i) GAJARĀVU TIPPA.

సీ. యవనుల గెల్వఁడే \$ యంబరాయలు జూడ నెట్టన కంభము \$ మెట్టుబైట పరిపంధియోధులు \$ బరపడె వాడిమై యుద్దండవృత్తి కో \$ సూరియొద్ద కాటయవేమభూ \$ కాంతుసైన్యం బెల్లు గొట్టుడె యలగుండు \$ కొలని[కేవు జమడపామాత్యుని \$ సావిగాం గొట్టండె కొండవీడాపెద్ద \$ కొండగడిని (పబలరణరంగజయాభేరి \$ భాంకృతుండు రాయచేకోలుగండధ \$ రాధినాథు రామరఘురామబలభ(ద \$ రామనిభుడు దీ ప్రబలుండా న గజరావు \$ తీప్పమనుడు.

Mac. Mss. 15-4-3, p. 113.

73. THE VICTORIES OF GAJAPATI KAPILĒŚVARA AND HIS SUBORDINATES.—(ii) DĀMERA TIMMA.

సీ. కటకంబులోపలి 3 గజవాడ బెజవాడ యొద్ది బండారిల్లు 3 యోధుగల్లు తోటకూరంగళ్లు 3 తొండమారయగుళ్లు వెరటిబచ్చలితోంట 3 బెడదకోట వీరపుంగవులకు \$ వేఁటలు మాడెలు మణికి విహారంబు \$ మాహురంబు గజయూధములఁ \$ గట్టుఁగంబాలు గంబాలు పట్టణంబు గురాల \$ పల్లెఢిల్లీ ఇట్టిగజరాజుశౌర్యంబు \$ లెన్నిమాడ కొలది మాతిన దేవర \$ కొండకొండ

ఇట్టిగజరాజు కౌర్యంబు ్తే లేన్ని మాడి కొలది మీరాజిన దేవర ్క్ కొండకొండ నీదు కోర్గంటిసింహంబు ్ నిఖలబీరుదు దిశల ములు సూపు చామెర ్ తిమనిభూప.

Mac. Mss. 15-4-3, p. 167.

74. NIRVĀŅARĀYA alias PEDARĀYA.

క. వెలుగోటికోటమై గొడు గలవడఁ బట్టించుకొన్న శ్రీ యగ్గజపతీ దా వెలుగోటిరాయవిభుఁ డన నలఘుతరంబైన నామ శ్రీ మతనికిఁ గల్లె౯్.

1

సీ. రాండ్ సావళి డాయు శ్రీ రామచం దుని లేవం గురుబలంబు నెదుర్పు శ్రీ నరునిపగిది భండనంబున నిల్పు శ్రీ భాగ్ పుభంగిని హేలాహలము జుఱ్ఱు శ్రీ హరునిమాడ్కి... నురాండు వెనుకొను శ్రీ గరుండని చాడ్పున ననహాయుం డగున్మిక శ్రీ మార్కు పోల్కి... ధరను గేసరిం జూచు శ్రీ శరభంబురీతీని కరితండములంగన్న శ్రీ హరివిధమున రణజయోత్సాహలడ్ గ్రామమనుండు. నిలిచె మహనంది పడమట శ్రీ నిఖల మెఱుంగ వంశోపావన రేచర్ల శ్రీ వంశ్జండు రాజతిలకుండు వెలుగోటి శ్రీ భాయమనుండు.

అప్పుడ	5. 이 사람들은 사람들이 되었다. 그 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들이 되었다. 그는 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들은 사람들이 되었다.	3
š .	పరిపంథికోటి విచ్చఁగం	
	దఱుముచుఁ జెండాడి ఖడ్డ ∮ ధారావీధి౯	
	దురమున సింగయరాయం	
	డరిమిలి జయలత్ని కాంత ∮ నాకర్పించె౯.	4
ఆసమ	యంဃား:	5
۶.	సకలవై ష్ణవసన్నా హ 🐧 సమితి చేరి	
	పరిణమింపగ 👼 కుంఠ 🕽 పదముఁ గాంచెఁ	
	[దిజగముల వెల్లు సం[గామ శ్ర దీశ్యగురుడు	
	రాయభూపుండు రెండవ 🅽 రాఘవుండు.	6
అప్పడ	[1] (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1)	7
	2001년 1일 1 : 1 : 1 : 1 : 1 : 1 : 1 : 1 : 1 :	
సీ.	వచ్చి తె రేచెర్ల 🐧 వంశపవి తుండ	
	సత్యవచోల్లాన 🏿 నిత్యయశుండ	
	అనుచు సంతోషచిత్తుండై 🕽 యభినుతించి	
	యిష్ట్ర మెయ్యది వేఁడుమికా ∮ యిత్తు ననిన	
	ఫాలమునం గేలు గీలించి (వస్తుతించి	
	రసికతను బెల్కై సింగయ 🕽 రాయవిభుడు.	8
. ಸಿಂಗರ	రు రాయభూవిభుఁడు 🐧 (శీహరి జూచి నుతించి దేవ (శీ	
_ ಶಂಗಪ	యలోనం బూని ధన 3 రాసుల వి(పుల కిచ్చి యాగముల్	
సంగత్	గా నొనర్ఫినను 1 సద్ధతి గల్గుట దుర్ల భ౦బ యీ	
ಸಂಸಂ	రభూమివంక మిము 🕽 సందరిసింపను గల్గాం జాలదే.	9

Velugōtivāri Vamšāvaļi, ₹v. 190, 197-201, 209, 214.

75. VIRŪPĀKŅA.

శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧ర్కెక్ అయ్ని జయ సంవత్సరం వరకు విరూపాత్ రాయలు విజయనగరం యేలినయేండ్లు _೨.

Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, L.R. 37, p. 302.

76. TAMMAYA BASAVA REDDI.

- క. వారలలోపల బసవ మె సైరమణుడు పేరుఁ బెంఫుఁ కి గలమస్మీఁడై భూరి(పతాపజయల త్రీరతుఁడై వెలెసె నుదయకి గిరిరాజ్యమున౯. (1)
- సీ. కటకాధిపతి యైన శ్ గజపతిరాజుచేం బతి లేనిపల్లకి శ్ పదవి నొండె మహిమచేం గర్గాట శ్ మండలాధిపుచేతం గడ లేనిరాజ్యభో శ్ గములు గాంచెం బ్రౌఢపౌరుషములు శ్ రాజిల్లీ మెఱయంగా మలకవజీర్ల కు శ్ మ్మలికం జేసెం డెలుంగాణభూములు శ్ గలమన్నై వారిచేం బలవంతమునను గ శ్ ప్పములుగొనియెం జాటుధాటీనిరాభూట శ్ ఘోటికావ ళీఖురోద్దూతనిబిడధూ శ్ ళీవిలి_ప్త మండితాశాంగనా కంచ శ్ మండలుండు

Vennelakanti Sūrayya: Vişnupurānam, 1: 37, 41.

(2)

77. SĀĻUVA NARASIMHA.

బాహాంబలశాలి తమ్మయ 3 బసవవిభుడు.

తరువాత శాబివాహనశకం ౧ర $_$ 90 అగునేటి కాళయు $_$ క్తి సంవత్సరం వరకు సాళ్వ నరసింగరాయలు యేలీనయేండ్లు $_$ 90. Kaifiyat of Malamīdi-Kambhāladinne, <math>L.R. 37, p. 302.

78. THE SERVICES OF KANDĀŅAI RĀMĀNUJA DĀSAR. $\sqrt{}$

சகாப்தம் ஆயிரத்து நானூற்றுப்பதின்மூன்றில், கர்தாடை ராமாதுஜன் வக்து பன்ணின ைங்கர்யக்குக்கு விவரம்:--பிரவுட கேவ ராயரை வீச ஈரசுங்க சாயர் ஐசிக்கு, காகிரி ககரத் திலே இருந்து ராஜ்யபாரம் வஹிக்கச் செய்தே, அவருடைய தமையனை ராம ராஜா ஸகல சாஸ்த்ரமும் படித்து விரத்தாய் தீர்த்த யாத்ரை பண்ணி, ஹ நுமதுபாஸரை பண்ணி, திருவயோத்திக்குப் போய், ஸ்ரீராம மாடைகளேயும் ஸ்பர்ச வேதியையும் லபித்து, வைராகி வேஷத்துடன் காகிரிக்கு வர்து, தம்பியான வீராரசுங்க ராயரைக்கண்டு, ஒரு ஸ்ரீராம மாடையும் கொடுத்து, தனக்கு நூற்றெட்டுத் திருப்பதிகளிலேயும் தேசார்திரி முத்ரை ஈடக்கத்தக்கதாக ராய சாஸாமும் நிருபமும் வாங்கிக்கொண்டு திருமஃப்பெருமாள் கோயிலிலேயும் ஸ்ரீசாம மாடை மைர்ப்பித்து, அவ்விடத்தில் ஸ்தலங்களே எல்லாம் ராய சாஸாப்படிக்கு ஸ்வாதீனம் பண்ணிக்கொண்டு, சகாப்தம் ஆயிரத்து நானூற்றுப் பதினென்றில் ஸௌம்ய வருஷத்திலே திருவரங்கர் திருப்பதியிலே வக்து, பெருமாளுக்கு ஒரு ஸ்ரீராம மாடையும் ஸமர்ப்பித்து, கக்தாடை யண்ணன் திருவடிகளிலே ஆமுந்த, விசேஷ் நிஷ்டனுப், ஸகல சாஸ்த்ரங்களேயும் படித்து, ஏகாங்கி வேஷம் தரித்து, அண்ணன் ஸக்கிதியிலே "கக்தாடை ராமா நுஜ தாஸர்" என்று தாஸ்ய காமமும் பெற்று....

Kōyilolugu, pp. 143-5.

79. THE REVOLT OF THE SAMBETA CHIEFS :-

(i) SAMBEȚA VĪRA NARASIMHA.

విద్యానగరాభిధాన మహారాజధాని యందు రత్నసింహాననాధీశ్వరు సాళువ నరశింహ దేవరాయ మహారాయలు రాజ్యపరిపాలన చేస్తూ వుండగా వారి వద్దను జాతీలో ప్రట్లవారు వంకర కుమారధూళీబసినాయడు అనే అతను మూడు చేలమందితోకూడా మహారాజు దగ్గిర కొలువు కొలుస్తూ సరదారు డయివుండెమం.

అప్పడు మహాశాజు యేలుబడిలోకి అడకమై వుండేటి కడపకు వుత్తర భాగమందునను రెండు ఆమడల దూరమున వెరనిపాటను (పభుత్వము చేస్తూ పుండేటి అంత్యంబరగండ మన్యగజఫత్తి సంజెట పిన్మయదేవ మహారాజులవారి జూతి అయిన సంజెట ఏరనారసింహారాజుగారు సమస్తానంమింద విరోధించ్చి వెరనిపాటికి ఆగ్నేయభాగమందు ఆమడన్నర దూరమున లంకమల అనేపర్వత మున మద్దిగుండాల స్థళం ఆస్పదం చేసుకుని చుట్టుపట్టుల తెట్టులు కాపు చేసు కొని తనమైన్యముతోకూడా అక్కడ నిల్చివుండి దేశ మంతా చరా చురా చేస్తూవుండగా, యీన్నామము నరసింహదేవ మహారాయలవారికి జాహీరు అయినందునను, తమసాన్నిధ్యమందు వున్న వంకర కుమారధూళి బసినాయణ్ని పిలిపించి సెలవు యిచ్చినది:

''సీవు సీమందితో కూడా పోయి కడపడేశమందు పుష్పగిరికి పడమంర రామవరుగుల దూరమునను, కామలాపురముకు పోయి అక్కడ వుండి లంకమ లను చేరివున్న సంజెట పీరనారసింహ్మరాజుగారివల్ల దేశమునకు [వుష[దవం] లేకుండా, ఆదిక్కున కాశీరామేశ్వరాలకు పొయ్యేమార్గాలను జనులకు వుప (దవం లేకుండా కాపాడుతూ మరిన్ని (గామాదులను జా(గతగా కాపాడుతూ వుండుము."

అని ఆజ్ఞాపించినందువల్ల ధూళిబసినాయడు తనమందితోకూడానున్న వచ్చి కామలాపురంనద్ద [పవేశించి వుండి సదరహు మద్దిగుండాల కోటకు, పైకాపు లయిన మూడు తెట్లమొదనున్ను పోయి కార్య వెట్టి ఆ తెట్లదగ్గిర వృష్ణ సంజెట్ల నారసింహ రాజులవారి తాలూకు మందిని విరగబాడిచి, మద్ది గుండాల కోట్ అంది వి_స్తరించి కార్యము చేసినంతట్ వీరనరసింహ్హారాజు అక్క డ నిఖావు చేయలేక ఆ స్థళము విడిచి వుదయగిరి చేరెను.

ఆతాగాయతినుంచి పయిన చెప్పిన ధూళిబసినాయడు అనే ఆయన తిరిగి కామలాపురం చేరి భారామార్గమున్ను (గామాదులు మొదలయినవి కాపాడుతూ తగినమందిని నిలుపుకొని వుండెను.

Kaifiyat of Pattūrupāļem, L.R. 9, pp. 248-9.

80. REVOLT OF THE SAMBEȚA CHIEFS:—(ii) SAMBEȚA ŚIVARĀJA.

పిన్నయదేవ మహారాజులువారి కొమారుడు శివరాజుగారు ప్రభుత్వము

చేస్తూ వున్న దినములలోను సరినమాను లైన వారిని లక్ష్మములో తేక అం

దినమట్టుకు చుట్టుపట్టు వున్న సీమలలోను కావలి పయికము వనూలు చేసుక

తాము అనుభవించుకుంటూ వుండగాను శా \parallel శకము దర $_{2}$ రుధిరోద్దారి సంవత్సరమందు విజయనగరమందు శింహ్వాసనస్తుడై రాజ్యంచేస్తూ వుండిన సాళువ నరసింహరాయ మహారాయలు

సంజెట్ వారి వ_త్త్ర్ల మానములు విని సహించక దండు కదలివచ్చి మెరని పాటి కసుబాకు దత్తుణ భాగ మందు దిగివుండి కోటమోదికి గుండ్లు నడిపినారు. ఆ మొహావా్లకు కోటలో బురుజులుమోద నుంచి ఫిరంగులు మొక్కా బీలా చేశినందున వెలపట వున్న సైన్యము గగ్గితిప్ప చాటున పోయివుండి ఆ దినము రాత్రి ఆ గగ్గితిప్ప అనే కొండకు వుత్తరభాగమున ఒక పక్కను కోట బురుజుల కంటే వున్న తముగా వుండే అంత పొడవున తెల్ల వారే వేళకు సారువ కట్టించి తెల్ల వారే టప్పట్కి అందుమోద మొహావా్లలు ఖాయంచేశి గుండ్లు కోటమైకి నడిపి నందున కోట బురుజుల మోద ఫిరంగులు నిలిచినవి కావు. మౌక్లులో వచ్చిన గుండ్లు కోట ప్రాకారములు మూడున్ను చాంటి నగరు మహాళ్లలో వచ్చి పడుతూ వచ్చి నందున నగలుక్ మహాళ్లు నేల సదునుగా కూలినవి. కోటకొంమలు బురుజులు తమాము కూలిపడినవి. అంతట కోటలో వున్న ఫోంజులో కొంత మంది తప్పించుక పరారి అయిపోయినారు మిగిలిన వారు యూవత్తుజనం రాజులయొక్క శిశుబాలవృద్ధ లైన అశేమ జనంతో నున్ను కోటలో మై వగతిని పొందిరి.

Kaifiyat of Pēranipādu, L.R. 5, pp. 131-2.

81. SĀĻUVA NARASIMHA AND SAMBEŢA GURAVARĀJA.

ముంమ్మడి ప్రాంథ దేవరాయలవారి యేలుబడిలో పూర్వం నెల్లూరి పట్టణమండు సింహాననారూఢు లయిన నల్లసిద్ధి చోళమహారాజువారి వద్ద నరదారు డైన సంమ్మెట్ కొండాజు వంశీకుడు నమ్మెట్ వెంక్ట్ జు అనే వాడు (పబలుడై సిద్ధవటంతాలూకు కొన్ని (గామములు (పభుత్వంచేస్తూ పుండాను.

యా మల్లికాజ్ నరాయల యేలుబడి తరువాత విజయనగర సింహా సనాధీశ్వరు డైన సాళ్ళు నృసింహ దేవరాయలవారి (పభుత్వంలో పయిన ్ వాసిన సంజెట్ వెంక్ట్ జు కొమారుడు గురవరాజు అనేఆయన కసుబా సిద్ధ పట్టాను వాయవ్యభాగ మందు రెండుపరుగుల దూరాన మాచుపల్లె అనే గామానికి దట్టేణభాగ మందు కొండవద్ద కోట్ గట్టించి కొంతమైన్యముతో కోట్లో ఫ్రండుకొని [పభుత్వం చేసినా డని జనులు [పఖ్యాతిగా వాడుకొనే వారు.

Kaifiyat of Siddhavaţţam, L.R. 9, p. 275.

82. THE WAR BETWEEN SĀĻUVA NARASIMHA AND SĀĻUVA MALIDĒVARĀJA.

నరపతిసింహ్హాననానకు అధిపతి అయిన మీానరగండ కథారి సాళువవీర నరసింహడేన మహారాయలవారికిన్ని మలిదేవరాజుగారికిన్ని విరోధం కలిగి నందున, రాయలవారు దండుతో నచ్చి బొమ్మనవరానకు తూర్పు మైపున 'ఆగౌతీప్ప' అనే నామం కలిగిన నన్న కొండ వుండగా, ఆ కొండకు పశ్చిమాభాగ మందు 'దదెను నవుకు' మెట్టువలె వుండగా, ఆది న్నెకు కొండకు తూర్పు మైపున మొదలు చేసి నేలపాటునుంచి కోనుదదెను (P) రాకట్టు కట్టి, ఆ మాగా౯న పిరంగి బండ్లు నడిపించి, మైదిన్నెమింద మాచా౯ కాయం చేసి అక్కడినుండి కోట్ మీందికి గుండు నడిపించినారు. అందువల్ల కోట్ పోటుపోయి నందున జనబచ్చా లతోకూడా నగళ్లయదట ఓకకోనేరు వుండగా ఆ కోనేట్లో (పవేశించి దేహ ములు వదలిరట! తర్వాత కోట నగళ్ళు పడకొట్టించి సరిసింహదేవ మహా రాయలు వుదయగిరికి పోయిరట! ... ఆ యుద్ధనమయమందు అడావడిచేతను, దోపుచేతను, ఆ పట్నంలో నివాసు లయిన నంసార్లు (గామం విడిచి వారియిచ్చ వచ్చిన(పకారం యితరస్థళాలకు తేచిపోయినందున (గామం వుజాడు అయి లభ్మీకరించి పాయను.

Kaifiyat of Bommavaram, L.R. 17, pp. 142-3.

83. KAVUTĀĻA SĪMA DURING THE REIGN OF SĀĻUVA NARASIMHA.

యా యాదవరాయన్ని పభుత్వము అయినతరువాతను యొవరెవరు పాళాగాండ్లు అయిన వుష్మదవము సీమకు అధిక మైనప్పడు, సాశ్వనరసింగరా యనివారు [పభుత్వము వహించి పాళాండ్లను అణచివేసి యీకవితాళ్లగామా నకు చుట్టుపట్టున వున్న గామాదులు దూరమైనందున సామీప్యమందు నెగడిం చిన[గామాలు;—

యా (గామములు నెగడించి కవితాళము (పాచీన(గామము గనుక నదరహూ (గామాలు కవితాళము నముతు అని వ్యవహరించుకున్నాడు. యీ సాళ్వ నరసింగరాయనివారి (ప్రభుత్వం శాలీవాహన శకవగుమములు ౧రం3 లగాయతు శాలీవాహనశకం ౧ర_93 అయ్యేవరకు పరిపాలన యథా(పకార ముగా లేక తక్కువ అయినందున కవితాళసీమ (పజలు అంతా స్థళం వడలి తుంగభ దానది అవతల యిప్పడు మొగలాయివారి తాలూకు అయివున్న మూనువేయ సీమకు లేచిపోయిరి.

Kaifiyat of Adavāni, L.R. 40, pp. 338-9.

84. PURUŞŌTTAMA GAJAPATI.

अनन्तरमस्य पुत्रः पुरुषोत्तमदेवो राजा बभूव। तत्रैव कृष्णवेणीतीरे राजपदम्
प्राप्य भगवदर्शनार्थम् श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रमागत्य दर्शनम् कृत्वा कटकस्थराजधान्याम्
स्थित्वा राज्यम् कृतवान्। अनन्तरम् ज्येष्टाः कुलोनराजपुत्राः श्रुत्वा उक्तवन्तः।
यद्यसदीयसावलीनामकैकन्नीप्रहारं सहिष्यसि तदा राज्यं भोक्ष्यसे इत्युक्तवाङ्गम्
अष्टाद्राम्रातरः प्रहारितवन्तः। भगवद्रनुष्रह्वशात्तदङ्गे किमिष न लग्नम्। अस्मदोयप्रहारादिकम् विफलितम् । अयम् भगवद्रनुष्रहीत इति मत्वा सर्वे देशान्तरम्
समाश्रितवन्तः। अनन्तरमस्य राज्यभोगकालस्य सप्तमवर्षे भोगमण्डपनामकप्रासादं कारितवान्। नवमवत्सरं कूर्मभेडाभिधमध्यप्राकारं कारितवान्।

अक्षिन्वत्सरे स्पकारैस्सम्भूय राक्षोऽप्रे निवेदितम् । 'भो दासमुदुिलनाम्ना स्पकारेण पाषाणाविष्वतिपष्टकावशेषम् प्रोक्ष्य पिण्डीहृत्य अग्निमध्ये पाचियत्वा दग्धापूषम् सगवद्गीणं समाप्य अनन्तरम् गरुडपृष्टमागे भगवद्गीणं हृत्वा सुज्यते' इति । तदाकण्यं राक्षोक्तम् 'सहो कि हृत' मिति । अनन्तरम् तदुपरि पदाहितं दलवान् । तिक्षित्रेव रात्रो खप्तादेशो जातः । 'मदीयस्पकारोपरि पदा(ह)तिर्दत्तः तेन राक्षो मदोयदग्धापूपं न दत्तम् । ते सन्तोषो नैव जात' इति । तच्छुत्वा राजा दासमुदुिलतामानमामुय बहुमानपुरस्सरम् महास्पकारपदं दत्वा उक्तम् । 'यथा

पूर्वं दग्धापूपं इत्वा भगवद्र्षणं विधाय भोजनीयमिति। तेन तथैवाचरितम्। अनन्तरम् राज्ञा दक्षिणदेशं गत्वा काञ्चीनगरे पश्चिती कन्यास्तीति श्रुत्वा तामानेतुं हुतः प्रेषितः। अनन्तरम् दूनो गत्वा काञ्चीनगरस्यराजाग्रे उक्तवान् । 'भगवन्, राजाधिराजेन गजपतिना पुरुषोत्तमाभिधेयेन भवदीयपश्चिनीकन्या स्नीकियते दीयतामि' ति । तच्छूत्वा काञ्चीपितना नाङ्गीकृतम् । अनन्तरम् द्रेतनागस्य राङ्गोऽग्रे उक्तम्। 'विष्रहं विना कन्या न दीयत' इति । तच्छूत्वा राज्ञा ससैन्येन तत्र गत्वा बहुयुदं कृतम्। न जितम्। ततः पराद्धाखेन राक्षागत्य श्रीजगन्नायकात्रे दुः खि-तेन विज्ञात्योयोध्य शयितम्। दासमहास्पाकारस्योक्तम्। भगवद्ये निवेद्य काञ्ची-पतिः कथं जेय' इति । तदानीं रात्रौ सूपकारस्य खप्तादेशो जातः । 'त्वमधैव जेतुमग्रे गन्तस्यम् । त्वया पश्चादागम्यतामिति वक्तस्यमिति'। तेन तथोक्तम् । तच्छूत्वा राजा खसेनाम् गृहीत्वा दक्षिणदेशं प्रस्थितवान् । अनन्तरं कतिदूरे गत्वा राज्ञा चि-न्तितम्। 'ईश्वराक्का जाता। भगवद्भमनं जातं वा नवेति' सन्देहे ईश्वरेणाक्का..... माणिकीनामकगोपालिकासकाशाद्धि भुक्त्वा मृत्यार्थम् खकीय (श्री)वत्समुद्रिकां दत्वा नामुक्तवान्। 'राज्ञे दत्वा मृत्यं नेय'मिति। सा राज्ञोऽश्रे गत्वा कथितवती। 'राजन्, शुक्क ऋष्णवर्णकाश्वानारुह्य गताभ्याम् भवदीयसैनिकाभ्याम् द्धि भुक्तवा मूल्यार्थम् दिव्यमणिखचितमस्यमुद्धिकां दत्वोक्तम्। "राक्ने दत्वा भवदीयमृत्यं प्राह्मम्" इत्युक्तम् । एतद् गृहीत्वा मदीयमृत्यं दीयतामित्यु'कत्वा दत्तवती । मुद्रिकां दृष्ट्वा राज्ञा चिन्तितम् । 'गतं भगवते'ति । अनन्तरं सानन्देन राज्ञा तस्या बहुमानम् कृत्वा उच्णीषमध्ये मुद्रिकां स्थापयित्वा गतम्। ततः काञ्चीनगरे प्रविद्य युद्धेन जित्वा कन्यारत्मम् गृहीतम् । तत एव सत्यवादिनामककृष्णम् ति-रानीता । कृष्णप्रतिमान्तराण्यानीतानि । ततश्चागत्य कतिदूरे विचारितम्। 'प्रभुणाग्रे गतं न वेति'। तत्काले पकेन गुडकारेणागत्योक्तम्। 'राजन्, भवदीया-श्वाद्रदपुरुषद्वयेन मत्तो गुडसारादिकम् नीत्वा प्रपानकं कृत्वा पीतम् । मूल्यार्थ कशा दत्ता। राह्ने दत्वा भवदीयमुख्यं प्राह्यं मित्युक्तम् । तद् दृष्ट्वा राह्ना सहर्षेण तस्मै सुवर्णनिष्कम् दत्वा तस्य बहुमानम् कृतम्। 'भगवद्धस्तजलमद्यावधि सर्वैः पेयमि' खाजापितम्।

तत आगत्य गोदावरीतीरे स्थितम् । काञ्चीराज्ञा सैन्यं गृहीत्वा युद्धार्थमाग-तम् । तच्छूत्वा सैन्यैहकम् 'अस्मिन् बलं नास्ति' इति । ब्राह्मणेन दैवीबलं कृतस्य त्वा (१) गोदावरीराजगुहर्गोदावरीमावाह्यित्वा गोदावरोम् पूजितवान् । तद् दृष्ट्वा काञ्चीराज्ञा स्थयं गतम् । अनन्तरम् श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रमागस्य श्रीमृतिंदर्शनं कृत्वा भोगमण्डपे सस्यवादिनम् स्थापयामीति चिन्तितवान् । तदानीं रात्रौ स्वमादेशेन आज्ञा जाता । 'नात्र
तिष्ठामी'ति । तदा राजा महानदीपरपारे चतुर्द्वारनामकनगरस्थराजधान्याम्
स्थापितवान् । अनन्तरम् राज्ञा पश्चिनीकन्याविवाहविषये नाङ्गीकृतम् । बहुजनप्रार्थनया कटकराजधान्याम् सा परिणीता । कतिदिनानन्तरम् ऋतुस्नानदिवसे रात्रौ
गमनसमये तदीयधान्योक्तम् । 'इदानीमागतम् , स्थितम् , पुनरागम्यते कि' मिति ।
तच्छुत्वा राज्ञो मनसि विस्मयो जातः । 'किमिद् मिति । विचार्य परावृत्य गतम् ।
तस्यां रात्रौ धवळेश्वरनामधेयेश्वरस्थाज्ञा जाता । 'पतत्कन्यायाम् मदीयगमनं
जातम् । अस्या गर्भे पुत्रो भविष्यति । स्तु महाराज्ञो भविष्यति', इति । तच्छुत्वातिहृष्टेन राज्ञातिमस्ययेन सा कन्या नगरमध्ये स्थापता । अनन्तरं काळे पुत्र उत्पन्नः ।
तस्य जातकर्मादिकं कृत्वा 'प्रतापजनामणि'रिति पदं दत्वा स्थापतः । अनन्तरमतिपण्डितेन राज्ञानेकविद्रज्ञनसम्पादनं कृतम् । अनेन शास्त्रविषये निवन्धनादिकम् कृतम् । ततः काळवशेन पाळितपुत्रम् प्रतापकृददेवनामकम् राजानमभिष्वय काळधर्ममुपगतः । अस्य राज्यमोगकाळः पञ्चितिवर्षाणि । २ ।
पत्योगे गतशकाब्दाः रसाक्षिमज्ञमिताः । १४२६ ।

Kaṭakarājavaṁśāvaļi, (India Office Ms.) Aufrecht., cc. i., p. 77; Kaifiyat of Jagannātham, (Skt.), Mac. Mss. 15-6-48, f. 13-b—15-a.

ఆ స్థలమందునే నదరు పురుపోత్తమ దేవు రాజు అయినాడు. అక్కడనుంచి యూ దేశానికి వచ్చి కటకంలో వున్నాడు. అంతట అన్నదమ్ములు ౧రా గురు. "అన్నలాగున తనకు (శీస్వామివారు తనకు యావరం యిచ్చినారుగదా. మేము నబిళీతో కొట్టుతాము. స్వామివారి ఆజ్ఞ గనుక అయి తే తగులదు" అని అన్నారు. అని కొట్టినారు. వఖడెబ్బ అయినా తగల లేదు. కనుక "భగవంతుల ఆజ్ఞ నిజమే" అని ఈ దేశం వదలి వేసి అన్య రాజ్యాలకు వెళ్లి పోయినారు. ఈ రాజు భోగమంట పం కట్టించినాడు.లోపల రాతితో (పా కారం కట్టించి కూర్మబేడా అని పేరు పెట్టి నాడు. ఈ రాజుగారి గురువు పద్మాచార్యులు పరలోక్ పా ప్రం అయినారు. వారి పేరట్ (శీస్వామివారి యెదుట్ గోడను విగ్గహం నిలిపినారు. దాగుముద్ది అనే వంట్రబాంహడు రోజు పిండివంట్ వండిన తరువాత మిగిలిపోయిన పిండి రొట్టే కాలిచి గరుడ స్థంభం పెనుక నుంచి స్వామివారికి ఆరగింపు చేసి దొంగతనంగా తను తీనేవాడు. ఆనంగతీ రాజుగారికి పితూరీగా తెలియు జేసినందున వాడిని పట్టి తెప్పి స్థే అంతట్ (శీస్వామివారి సెలఫు అయినది. "అది మాకం యివ్వం గనుక

భోగం చేసినాడు" అని సెలవు యిచ్చినారు. నాటినుంచి "రాత్రి బడా శృంగారం అయిన తరువాత యీలాగు (పతీదినం భోగం చేస్తూ అది నీవు అనుభవించేది" అని వాడ్కి బహుమానం చేసి 'మహాస్వారం' అని పేరు యిచ్చినారు.

కంచి కోటలో పద్మిసీ స్ట్రీ ఫ్రస్నడని విని హరకారాలను అంపించినారు. వీరికి యివ్వడానకు అంగీకారం కానందున తీరిగి వెళ్లిపోయి వచ్చి యీ సంగతి రాజుగారితో తెలియజేస్తే బహు హాంకారచిత్తుడ్డై చతురంగబలాన్ను తీసుక వెళ్ళి యుద్ధం చేసి ఓడిపోయి పరారి అయి వెళ్ళిపోయి వచ్చి యిక్కడ యూస్వామివారికి ఈ సంగతి తెలియజేసి నంతట [శ్రీస్వామివారు ఆజ్ఞాపించి నారు. "రేపు వుదయాన మేము యిద్దరం బలరామకృష్ణులము నల్ల తెల్లగుట్రం యొక్కి యుద్ధానుకు బయట వెళ్లుతాము నీవు దుర్గామాధవ దర్శనం చేసు కొని బయలువెళ్లమ"ని ఆజ్ఞ అయినది.

అటుతరువాత మరునాడు రాజు దుర్గామాధవ ఈశ్వరుడి దరిసేనం చేసి చతురంగబలం తోను బయలు వెళ్ళినాడు. (శీ స్వామివారు వెళ్లినో **లేదో** ఆని, చింతచేత వెళ్ళుతూ వుండిరి. (శీస్వామివార్కి మార్గంలో దాహం వేసింది. అక్కడ మార్గంలో గొల్లది పెరుగు అమ్మతున్నది. దాని పెరుగు యిమ్మని అడిగి తే '' పెరుగు పెల యెవరు యిస్తార''ని అడిగి తే ''మా చేతిము[దిక యిస్తాను నీ వద్ద వుంచి వెనుకనుంచి మా రాజు వస్తూన్నాడు వుంగరం యిచ్చి నీ ఖరీదు పుచ్చుకొమ్త"ని సెలవు యిచ్చి పెరుగు దాహం పుచ్చుకొని వె**ల్లి** హాయినారు. అంతట్ల యీరాజుగారు అక్కడికి వెళ్ళినారు. ఆగొల్ల మాణికి అనేది రాజుగారి దగ్గరికి వచ్చి ''మీాసరదార్లు వుంగరం యిచ్చి పెరుగు దాహం పుచ్చుకొని యీవుంగరం మీకు యిచ్చి యిందుల ఖరీదు పుచ్చుకొమ్మని సెల వుయిచ్చినారు." అనేటప్పటికి ఆరాజుగారు సంతోషించి ఆ వుంగరం పుచ్చుకొని కళ్ల అద్దుకుని 'నీకు ఏమి కావలెన'ని అడిగి తే తన పేరు పృథివీ యందు శాశ్వ తంగా వుండవలె నని కోరినది. అపుడు నదరు గొల్ల దానిపేరు పెట్టి మాణిక్య పట్టణం అనేపేరట పట్టణం కట్టించి ఒక శివాలయం కట్టించి వఖ గుమాస్తాను వుంచి (దవ్యం యిచ్చి అక్కడనుంచి యేప వకు వెళ్లిపోయినారు. అక్కడినుంచి కంచి (పవేశించి దేశం కొట్టి నదరు పద్తినీ స్ర్మీనిన్ని సాత్మిగోవాలస్వామినిన్ని అనేక (దవ్యములనున్ను, అనేక దేవతలనున్ను, తీసుకొని వస్తూండగా అక్కడ యీ రాజు విచారించినాడు. [శీ స్వామివారి రాకడ ఏమి తెలియదాయెను. అని నందేహపడుతుండగా [శీ స్వామివారు వస్తూవుండగా మార్గంలో తీర్గి దాహం అయ్యేటప్పటికి ఒక గుడియావాడ్కి తన చేతి కొరడా యిచ్చి బెల్లం పానకం పుచ్చుకొని, ''వెనుకనుంచి మారాజు వస్తూవున్నాడు. యీకొరడా యిచ్చి నీబెల్లంఖరీదు పుచ్చుకొమ్మ''ని సెలవు యిచ్చి వెళ్ళిపోయినారు. నాటి నుంచి యీదేశంలో గుడియాల చేత నీళ్ళు [తాగుతున్నారు.

రాజుగారు ఈ జే తంలో (ప్రవేశించి సాత్రీ గోపాలమూ_ర్తిని (శీ జగ న్నా ధస్వామివారి భోగమంటపంలో వుంచినారు. అక్కడ వుంచడానకు (శీస్వామివారు అనుకూలించనందున అక్కడనుంచి తీసుకొని వెళ్లి కంతుల బాయి అనే గామంలో మండపం కట్టించి వుంచినారు. అంతట కటకం కోటలో రాజుగారు పద్మిస్టీ శ్రీ ని పెట్టుకొని వున్నారు. అంతట శ్రీ, ఋతు మతి అయి చతుర్థన్నానం చేసిన తరువాత రాజుగారు రాత్రి పద్మిస్టీ శ్రీ నద్దకి పెళ్లేకుప్పటికి పద్మిస్టీ శ్రీ వద్ద వున్న దానీలు మూచి ''యిపుడు మూరు వచ్చి వెళ్లీ పోయి తిరిగి యిపుడే వచ్చినారు.'' అని అనేటప్పటికి యామాట విని ఆశ్చర్య పడి వి భమముగా వుండేటప్పటికి ఆ రాత్రి ధవ శ్రేశ్వరుడు స్వప్త మందు ''మేము వెళ్లీ నాము. నీన్వరూపంగా ఆచిన్న దాన్కి కుమారుడు పుడుతాడు. చక్రవ ర్తి అవుతాడు' అని ఆజ్ఞ యిచ్చినందున ఆరాజు బహు నంతోపించి బహు జాగ్రతగా ఆ స్రీని పరిపాలినచేన్నూ వుండగా కుమారుడు పుట్టినాడు. అతనికి పతాప జనామణి అని పేరు పెట్టినారు. ఈ పురుపోత్తమడేవు బహుపండి తుడు, అనేక విద్వాంసులను విద్యయందు జయించినాడు.

ఈ రాజు 30 నం॥ రాజ్యం చేసినాడు.

Kaifiyat of Jagannātham, (Tel.) Mac. Mss. 15-6-48, f. 19-20.

85. THE ĀRAVĪŅU KINGS. Āravīţi Bukka and his Ancestors:

సీ. ధరఁ (బసిద్ధుం డైన కే తాతపిన్న మరాజు తగ నెన్న నేరాజు కే తాత తాత భావజ్ఞు: డగు సోమి కే దేవభూపాలు: డే ధమం= (పవత=కు కి తాతతం(డి గురుశౌర్య**డై**ర్యభా శ్రీ సురుండు రాఘవదోవ థాత్రీశుం జేశూరు శ్రీ తండ్రితండ్రి పెన్నమరాజన్యుం శ్రీ డున్నతసౌజన్య వినుత్రపతాఫుం జే శ్రీ ఘనుని తండ్రి.

యతఁడు దను మన్నెపులీ యని కే యుఖలదిశోలు జెలుగి పొగడ సాళువనరకేసింగరాయ రాజ్యసంస్థాపకుం డయ్యెం కే (జాఢి నారి వీటిబుక్కనారేం(దుండు కే ష్టాటితారి.

Padya Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 19-2-4.

86. ĀRAVĪŢI BUKKA.

ప్రభవించే నతని కౌ శ్ భళజేవియండు ప్రభుమణి బుక్లభూ శ్ పాలచం[డుండు యొక్కువగుణముల శ్ నియ్యా రౌవీటి బుక్లన రేందుడు భువిఁ శ్ బుట్టు నంత వారిజాప్తోదయ శ్ వర్ణిత వేళఁ దారలగతి యయ్యెఁ శ్ దక్కు రాజులకు నరనాథమణి సాళ్వ శ్ నరసింగ రాయ వరసఖుం డయి బుక్ల శ్ వసు ధేశంఁ డమరె బుక్లభూపాలుండు శ్ బుధులకు నెల్ల దిక్కి తండే యనంగఁ శ్ దేజంబునందె.

Dvipada Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, p. 285

87. SĀĻUVA NARASIMHA'S WAR UPON THE QUTB SHĀH AND THE GAJAPATI.

నారసింహ్మరాయలవారు కుతుపుశాయివారి మాదను గజపతివారి మాదను మోహరం చాయగాను, యాబుక్కరాజున్ను నాల్లువేల మురికి నాడు రాచరికమున్ను, రెండువేలాయేనూరు కమ్మవెలవులున్ను అల్లుండ్లు కుమార్లు మున్నూటితోను నారసింహ్హరాయలవారితోను డిబ్లీ ఆ(పాంత్య మునకు గమనం చేసిరి. కుతుబుళో పాచ్ఛాయి మొన విరిగినంత, బార్ నో గజపతివారిళాజు వారికి సహాయం వచ్చి యొదిరించి యుద్ధం చేసేయడల రాయలవారిళాజు విరిగి వచ్చి నర్మదాతీరం చేరినంతలో బుక్కరాజుగారు న్వజనం ఫౌజుతో కూడా యొదిరించి నిలిచి కుతుబ్ శాహవారిని సహగాను గర్వభంగం చేసి పలాయనం చేసినందున రాయలవారికి [శేయస్సు వచ్చెను; గనుక నారసింహ్మరాయలువారు మెచ్చి వీరికి [వుండే] లక్షరాజ్యముగాక ఆరవీడు, చెలమనూరు అనెడు స్థలాలు రెండులక్షులు రాజ్యం జహగీరు యిచ్చిరి.

> Karņāţarājya Vrttāntamu, Journal of the Telugu Academy, X, pp. 194-5.

88. PURUŞŌTTAMA.

सुतोऽभवत्तस्य सुरेन्द्रतेजसः पुरन्दरश्रीः पुरुषोत्तमो नृपः। वसुन्धरा यत्र वसुपमे ददौ महीधरस्थेम्नि पतिवताविधिम्॥

88

यसै नित्यतरप्रतापद्दनज्वालायमानभ्वज-स्तम्भावद्वकुसुम्भरकवसनप्रेक्षाविभग्नद्विषे । सन्धायाभवयाचनाञ्जलिमहो दत्वोदयाद्विं मया-दात्मानं मुमुचे नृसिंहनुपतिः कर्णाटदेशाधिपः ॥

23

Anantavaram Copper-plates, Āndhra Patrika, Ugādi Sancika, 1928-9, pp. 175-6. 89. KAPILĒNDRA AND PURUSŌTTAMA.

कुळेऽभवश्रंशुमतो नृपालास्तले भुवो दिक्पतितुल्यलीलाः । बिलेशयाधीशभुजान्तरालाः बलेन लन्धक्षितिचक्रवालाः ॥ वंशे रघूणामुदपादि राजा भूजानिरादित्यसमिद्धतेजाः । रामाकृतिः श्रीकृपिलेन्द्रनामा सीमातिशायीश्वरतुल्यधामा ॥

2

चोलदाविडनेपालपाण्ड्यमालवकेरलाः । कपिलेन्द्रनृपे कृद्धे युद्धे कर्णाटकीर्तयः ॥

3

सा पार्वतीनाम यथार्थनाम्नी यावाप सापत्न्यमिलारमाभ्याम् । करं गृहीत्वा कपिलेश्वरस्य सा गामसापत्न्यवतीमतानीत्॥

8

सा पार्वती सकलगण्यगुणातिरेकं
भूपालमौलिमणिरञ्जितपादपीठम् ।
तस्मादस्त पुरषोत्तमनामधेयं
विस्मारितारिधरणीश्वरभागधेयम् ॥

Eq

वीरश्रीपुरुषोत्तमो गजपितः विद्वत्सभाभ्यन्तरे होषो विक्रमिणां कथासु नितरां होषाहिभूषो विभुः। हात्रृणां गणनेऽहिकङ्गणससः सौन्दर्यसीमा स्वयं तत्पुत्रोऽयमिति प्रगल्भवचसामुत्रेक्षणीयोऽन्वहम्॥

Se.

जीवग्राहमहिं प्रगृह्य समरे कर्णाटभूमीधवं दीनोक्तिप्रवणं नृसिंहमनुजाधीशं पुन[मुंकवान्]। [यो]हंबीरमहारिषुं समतनोत्पादाञ्जपीठानतं सोयं श्रीपुरुषोत्तमां गजपतिमेद्वाग्विलासास्पदम्॥

હ

Sarasvatīvilāsa, Adyar Library Ms. XXX: L. 14.

90. NARASĀ NĀYAKA.

శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧ర_౨౮ [పభవ నంవత్సర మందు నరస రాయలవారి [పభుత్వంలో హామని తిమ్మప్ప హావళిచేతను [గామాదులు పాడు ఆయను. గనుక నిట్టూరు [గామమున్ను పాడుపడి వుండినది యేండ్లు ౧రు. శక వష్యాములు ౧రర ౨ వి[కమ సంవత్సరం వరకు పాడు అయినది.

Kaifigat of Malamidi-Kambhaladinne, L.R. 37, p. 304.

91. IMMADI NARASIMHA AND NARASĀ NĀYAKA.

యా విద్యానగర సింహానసాధీశ్వరు జైన సాళువ నరసింహా చేవ మహారా యలు రాజ్యము యేలే టప్పడు పైన (వాసిన రామేశ్వర (గామమును నరసింహ దేవ మహారాయల వద్ద కార్యక ర్త అయిన నరసానాయనింగారు రంపకన్నమ నాయడు అనేఆయనకు నాయంక రానకు యిచ్చివుండి. ఆయనకు కొన్నినాళ్లు పొద్దుటూరు సహాగాను రామేశ్వర్మగామం నాయంకరమునకు నడిచిన తరు వాతను యీ సాళువ నరసింహరాయమహారాయలు రాజ్యము యేలే టప్పడు యేలే నరసానాయనింగారికి వ్యవహారదత్.త అయిన కత్మ్మత్సము లేకుండా తప్పించి జాతీలో ఆరువేలవారు అయిన నాదిండ్లు అనేయింటి పేరు కలిగిన తీమ్మరునయ్యగారికి (పథానత్వము యిచ్చిరి. నరసానాయనింగారు కార్యద కులై వుండగాను రంప కన్నమనాయనిం గారికి రామేశ్వర్మగామము (పొద్దు టూరు సహాగాను నాయంక రానకు యిచ్చినట్టు రుజువు యేమం టైను మవుజే రామేశ్వరము రామయచేవుని దేవాలయంలో రంగమంటపము దట్టిణభాగ మందు శీలా శాననము వున్నది. శాలివాహన శకవరువములు ౧ర అం అగు నేటి కాళయు క్రి సంవత్సర మార్గశీర బ 3ం లు దిన మందున (వాసీవున్నది.

నాదిండ్ల తిమ్మరుసయ్యగారికి వ్యవహారదక్కత అయిన తరువాతను కొండిన్యగోత్రము ఆప్రంబసూత్రము యజుశ్యాఖాధ్యాయు లైన రాచిరాజు గారి కుమారుడు సాఘవ గోవిందరాజుగారికి రామేశ్వరము నాయంకరముగాను స్వాధీనము చేసి నంతట ఆగోవిందరాజయ్యగారు యీరావామేశ్వర్గగామం యీర్పాట్లో పున్న తీరామలింగయ దేవునికి ధూపదీపనై వేద్యములకుగాను థారా పూర్వకముగాను యిచ్చినారు. యిందుకు రుజువు ఆరామేశ్వరుని దేవాలయ ములో గోపురముయొదుటను మంటపములో నిల్వపాతి వున్న రాయి పైనశాస నము శాలివాహనశకవరుషములు ౧ర3ం అగు నేటి [పభవ సంవత్సర కా శ్రీక

92. IMMADI NARASIMHA AND TIMMARASAYYA.

అంతట నరసానాయణింగారికి ఆస్టోదా చేసి సాళువ తిమ్మనుసయ్యగారికి సాళువ నరసింగ రాయణివారు యువరాజత్వం యిచ్చినందున యీతిమ్మరుసయ్య గారు వ్యవహారదత్తులై వుండగా, రామేశ్వరం స్థానీకులు పోయి తిమ్మర్నయ్య గారిని కనిపించుకొని పూర్వం మురికినాటి సీమలోని రామేశ్వరం అనేపల్లె (గామ మందలి పూర్వం (శీరామ పతిష్ఠిత మైన రామేశ్వర దేవుణికి నడుస్తూ వుడాను. ನರನಾಯಣಿಗಾರಿ (ಪಭುತ್ವಂಲ್ ಆರಾಮೆಕ್ವರಂಪಲ್ಲ ದೆವುಣಿಕಿ ನಡುವಕುಂಡಾ ರಂಪ కంనమనాయణింగారికి (పొద్దుటూరు (గామంతో కూడా వుమ్తళిగె యిచ్చి ఫ్రండి. అందుచాత కంనమనాయణిగారు దేవుణికి ఖర. భూమిమాత్రం యిచ్చి పల్లెలామే అనుభవించుకుంటూ వుండిరి. ''ఇప్పడు తమరు బాహ్హణ(పభువులు వచ్చినారు. దేవ్రబాహ్మణవిశ్వాసం కలవారు. కాబట్టి మీారు దేవతావిషయ మందు అభిమానం వుంచి పల్లై తిరుగా దేవుణికి యిప్పించి నయివేద్యదీపారాధ నలు నడిపించి యీయాయశస్సును పొందవలసినది" అని చెప్పుకొన్నందులకు తిమ్మన్ను అయ్యవారు విశ్వసించి అయినా గాని దివాణంకింద వుండేపల్లై తాను అయి విడతీసి దేవునికి యివ్వడం వుచితం కాదని ఆపల్లె (శీనరసింహ దేవరాయల వారినన్ని ధిని కవుండిన్యగోత్ర ఆప్తుంభసూత్ర యజశాఖాధ్యాయు లైన రాచిరాజుగారి కొమారు 👼 న సాళువ గోవిందరాజయ్య గారికి నాయంక రానకు యిప్పించి ''ఆపల్లై పూవ౯ మందు (శీము_క్తిరామేశ్వర దేవుణికి భోగానకు నడుస్తూ వృండేది. గనుక మీారు ఆధమా౯నకు (పాత్తులు అయితిరి" అని గోవింద రాజయ్య గారితో తిమ్మర్సయ్య గారు మందలించి నందున ఆమాట విశ్వ సించి గోవిందరాజయ్యగారు రామేశ్వర్షగామం రామయదేవరకు థారా (గహితముగా యిచ్చినారు. యిందుకు రుజువు సదరు దేవాలయములో శిలాశాసనం శాలివాహనశకం ౧ర3ం ౖపభవ కా_ర్హిక్ల ౧౨ అని ౖవాసి వున్నది.

Kaifiyat of Prodduţūru, L.R. 3, p. 5.

93. PRATĀPARUDRA GAJAPATI.

जातस्तस्य स्रुतः प्रतापपदवान् रुद्राधिपरश्रीनिधिः स्यातानन्तगुणान्विताचलमहाधर्मप्रहप्रोतसुकः । विष्वस्तालघुदुर्जयारिनगरः प्राताच्युताग्रज्वल-द्वासद्गतिरिवेश्वरो घृतशिवः श्रीराजचुडामणिः॥ भमाख(काहि !)ताभिषेकमुख्यसक्तियाप्रव-र्घितामलप्रभाधिमासु भासुराङ्गसौष्ठवः । अनन्तरं पितुर्महीमशादशात्रवामयं प्रतापडिम्मदीधितिः प्रतापरुद्रपार्थिवः ॥

38

वेतण्डवजगण्डमण्डलगळदानाम्बुधाराष्ट्रतो-त्पादन्यकृतदैन्यसैन्यनिवहश्चणणक्षमामण्डलाम् । यात्रां दक्षिणदिग्जयाय विद्धारसंप्राप्य कृष्णातटीं सोऽयं रुद्रनृपः समैच्छद्नघो दातुं द्विजेभ्यो महीम् ॥

१९

शाकाव्ये द्वयनेत्रवेदशशभृत्सङ्घणकरौद्याह्वये कार्तिक्यां गुरुवासरे गजपतिश्रीवीररुद्राधिपः। खस्य श्रीयुतमातुमुडिविदितं चन्द्रोपरागे मुदा विषेभ्योऽदिशद्यद्वारतिङकं कृष्णातटीपश्चिमे॥

20

Anantavaram Copper-plates, Āndhra Patrika, Ugādi Sañcika, 1928-9, pp. 175-6.

94. PRATĀPARUDRA GAJAPATI.

अनन्तरमेतत्पुत्रः प्रतापरुद्धदेवनामा राजा बभूव। राजत्वतृतीयवत्सरे धव-छेश्वरनामध्येश्वरस्य प्रासादः कारितः। जाजिपुरनामकक्षेत्रे चर्चिकादेव्याः मन्दिरं निर्मितम्। अनेनादिदशमवर्षे दक्षिणदिग्विजयः कृतः। सेतुपर्यन्तम् गतः। विद्यानगरं जित्वा एकच्छत्रं राज्यं शशास्त्र।

अनन्तरं त्रयोदशवत्सरं महार्थं जातम्। अरणनामधयधान्यराशेः विश त्यधिकशतकार्षापणम्ब्यम् जातम्। स्वकीयनगरं धनाधिकम् चौरैनीतम्। राजा बौद्धान् ब्राह्मणांश्चाद्वय पृष्टवान्। 'मदीयधनं केन नीतिमि'ति। ब्राह्मणेने कथितम्। बौद्धेस्सर्वेद्वविद्यावस्ताक्षितं दापितश्च। तद् दृष्ट्वा राजा ब्राह्मणानादरेण बौद्धानां विशेषसम्मावनादिकम् दत्तवान्। राजपट्टमहिषी 'ब्राह्मणास्सर्वमावेन पूज्या' इति बहुमानं कृतवती। तत्र राक्षोक्तम् 'बौद्धा विशेषक्चा मान्याश्च'। पट्टमहिष्योक्तम् 'तादशवािवशिष्टा ब्राह्मणा' एव। एवं विचारणायाम् राक्षा 'घटमध्ये किमस्ति ये वस्यन्ति त एव विशिद्धा महात्मेना स्थिका' दृष्टुक्त्वा सर्पेश्वटं स्रिपेधानं कृत्वा सभामध्ये स्वापितम् । बौद्धेरुक्तम् 'सपोंऽस्ति'। ब्राह्मणैरुक्तम् 'मस्नेति'। पिश्वानं विदः कृत्वा दृश्यमानम् भस्तेव । तदा 'ब्राह्मणा अधिकतरा' इति सम्भाव्य सापिताः । बौद्धकृतब्रन्थादिकम् जलमध्ये निक्षिप्तम् । केवलममरकोशज्जमरसमर्शिद्दभकेत- सिंहवीर्शिस् इति सर्वोपयोगिग्रन्थादिकं स्वापितम् ।

तत्समये गौडदेशाक्षेतन्यदेवेनागत्य श्रीनीलाद्रिनायकस्य दर्शनं कृतम्। राक्षे वड्सुजादिशिताः। अक्षिण्ठनसरे राज्यकालस्य सप्त(सप्तद्श?) मवर्षे मुगलनामकम्लेक्खा आगत्य कटकनिकटे स्थिताः। कटकरक्षकेनानन्तसामन्तरावाभिषेन कटक- दुर्ग स्थक्ता सारक्रगढनामकदुर्गे स्थितम्। श्रीजगन्नाथप्रतिमाचतुष्टयम् नौकायां स्थापित्वा चिलकाभिधजलमध्ये चजायिगुहानामकप्वते स्थापितवान्। मुगलाभिधयवनमुख्येन असुरासुरस्थानुनामकेन श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्र आगत्य मन्दिरमध्ये प्रतिमादिकं भग्नं कृतम्। अनन्तरं दक्षिणदिग्विजयार्थम् गतेन राक्षा श्रुत्वा वय- नादिकं गत्वोन्मुक्षीकृत्वा गङ्गातीरपर्यन्तम् नीतः।

अनन्तरं विद्यातिवर्षे महेन्द्रकटकविजवार्थ गत्वा तत्रत्यराजमण्डलम् जित्वा मिल्लकास्थिताधिपेन बहु युद्धम् इतम् । बहुसैन्यादिकं नष्टं जातम् । अनम्तरम् तेन सन्धि विधायागत्य कटकं प्रविद्य अष्टाविद्यातिवर्षे धवलेभ्बरसिक्षधौ कार्ति-कशुक्कचतुर्थ्याम् कालधर्ममुपगतः । पतस्य राज्यभोगकालः अष्टविद्यातिवर्षाणि । २८। पतद्योगेऽतीतदाकाच्दा वेदेषुमनवः । १४ ४ ॥

Kaṭakarājavaṁśāvaḷi, (India Office Ms.), Aufrecht, cc. i., p. 77; Kaifiyat of Jagannātham, (Skt.), Mac. Mss. 15-6-48, f. 15a-16a.

ఇతిని కుమారుడు [పలాపరు[ద దేవురాజు కొన్ని దినములకు ధవేలే క్వరకోవెల కట్టించినాడు. జాజిపురం గిరిజాదేవి మందిరం కట్టించినాడు. గంగ మొదలుకొని సేతుపర్యంతం ఏక చ్ఛుతంగా రాజ్యం చేసినాడు. విద్యానగరం పాధించినాడు. బహువుష్ట్రద్ర మయిన కాటకం పెట్టినది. భ౧ కి ౧_౨ం కాగాల గవ్వలు ధర అయినది. యానమయంలో రాజుగారియింట్లో దొంగలు కన్నల పెట్టి నమన్నవస్తువులు దోచుకొని పోయినారు. అంతట్ జాడ్డులనున్ను [బాహ్లాటునున్న పిలిపించి మాయింట్లో సామానులు ఎవరు ఎత్తుకుని పోయినారు.?

అనిఅడిగి తే బ్రాహ్మలు చెప్పలేక పోయినారు. జాడ్ధులు నక్పచ్ఛంగాన(?)ఎవరు ఎత్తుకుని పోయినారో వారిని తెలియజేసినారు. అంతట బ్రాహ్మణుల యందు రాజుగారికి కించిత్తు నీరనబుద్ధి వుదయించినది. ఇంతలో (శీరాణి అయిన పట్టపు దేవికి బహుఅభిమానం వుండెను. ఒకరోజున రాజువారికి పట్టపు దేవికి బ్రాహ్మణుల గూర్చి జాడ్ధులగూర్చి వివాదపడినందున ఒక ఆలోచనచేసి ఒక ట్రొత్త కుండలో పామును వుంచి బ్రాహ్మణులను జాడ్ధులను పిలపించి యీ బిండెలో ఏమిపున్న దని పుచ్ఛ చేసేవరకు జాడ్ధులు చెప్పినారు "యిందులో పామువున్నది," బ్రాహ్మణులు అన్నారు, "యిందులో భన్మం వున్నది."అంతట మూత తీసిచూ స్తే భన్మం వున్నందున రాజుగారు బహుఆశ్చర్యపడి ఆ తడ్డణం జాడ్ధులను దేశం పారు(?) చేసి అక్కడనుంచి బౌహ్మణులయందు బహుభయభ క్తులుగా రాజుగారున్ను పవ్వంచినారు. జాడ్ధళా స్త్రం తెలమాకు అమరకోశం వీరసిం గును (?) యీ రెండుశాస్త్రాలున్ను వుంచి తతిమ్మా (గంథాలు చింపేంచి వేసినాడు.

అంతట గాడ్ దేశంనుంచి నదియా అనే గామంనుంచి మైతన్నస్వామి సన్యాసి వేమం ధరించి వచ్చినాడు. మడ్భు జాలతో దరిసెనం యిచ్చినాడు. అంతట రాజుగారు దడ్డణాన్కి వెళ్లీ నారు. ఆ సమయంలో మొగలు చతురంగబలంతో వచ్చి కటకం కోటలో [పవేశించి తమబావుటా యెత్తి అక్కడనుంచి [శ్రీ జగన్నా ధంతే అానికి వచ్చేసరికి [శీన్వామివారిని యిక్కడి వారు తీసుకొని వెళ్లీ అడవిలో పర్వతంమింద గుహల్లో వుంచినారు. యితర మయిన దేవతలు యిక్కడ వున్న వి గహాలను మొగలువారి తాల్లూకు జనులు దూవత్తు కొట్టి వేసినారు. మరికొన్ని దినములకు యూ ఖబరు రాజుగారు విని యిక్కడికి వచ్చి ఆముగలువాణ్ణి యుద్ధం చేసి కొట్టి గంగపరియంతరం పారు చేసినాడు. అక్కడ మల్లికా పాచ్ఛాతో అనేకయుడ్డం చేసినాడు. ఆతరువాత విహితం సంపాద్యం చేసి తెరిగి కటకం వచ్చి [పవేశించి ధవిళేశ్వరంవద్ద శరీరం చాలించినారు. ఈ రాజు 3ఓ సంగి రాజ్యభారం చేసినారు.

Kaifiyat of Jagannatham, (Tel.) Mac. Mss. 15-6-48, f. 20-a-21-a.

95. VĪRA NARASINGARĀYA'S DYNASTY

ஸ்ரீமச் சந்திர வமுசத்திலே! எது வெங்குர ருசா உண்டாஞன். அந்த எது (வமுசத்)திலே அனேக ருசாக்கள் உண்டாஞர்கள். அனேக வம்முசங்கள் உண்டாச்சுதுகள். அதுகளிலே துளுவ வமுசமென்கிற வமுசத்திலே! திம்ம ருயனென்று! வெகு சவுரிய பருக்கிறமத்துடனே! வெகு கீரித்தி உள்ளவஞமிருந்தான். அவன் துளுவ வமுசத்திலே வெகு கீரித்தி அடைஞ்சு லோகத்திலே வெகு பிறசுத்தஞமிருக்குரவன்! அவனீடத்திலே புக்க மாசாணியென்று ஒரு பட்டமவீடியடுத்திலே ஒரு ருசா உண்டாஞன். அவனிடத்திலே வெகுனீரைய குண வக்ஷண உக்கிற கெம்பீற பிப்படி அினைக குணங்களுடனேகுட நறசிங்கருயனென்று ஒரு முசா பிறந்தான்.

Narasingarāya's Coronation:

நறகிங்களுயற் வித்தியாககரி பட்டணத்திலே நவறெத்தின நிற்ம் மிதமா (பிருக்கொ) சிங்காசனத்துலே மிருந்து பட்டாபிஷேகம் பண்ணிக் கொண்டு | உத்தண்டனெங்குர மந்திரியுடனேகூட தெலுங்க தேசம் ரெக்ஷச்சுக்கொண்டு அதுக்குமேல் கற்ணுட தேசத்துலே யிருக்குர பாளேயகாறற் தண்டயைகற்கள் மிவர்கள் கப்பம் குடுக்காதப்டியினுலே ! உத்தண்டன் பெங்குர மக்திரி முசாவுனுடைய உத்தாறத்தும்படிக்கி **ச**துரெங்க சேண்களுடனே கூட கற்ளுட தேச**த்து**க்கு போய் அவற்களுடனே யுத்தப்பண்ணி சீவகி ருயீன புடிச்சு அர்த தேசத்திலே தானே பட்டங் கட்டிவைச்சு அந்த பாளேயகாறற் கய்யிலே கப்பம் வாங்கிக்கொண்டு மஃயாள கேறளத்துலே | விசய முசாவுடனே வெகு யுத்தம் பண்ணி செயிச்சு அவன் கய்யிலே அனேகம் திருவியம் பாண்டிய ருசாவை சினேகம் பண்ணிக்கொண்டு வாங்கிக்கொண்டு அவனிடத்திலே னி(ன்)றும் வெகு சேண்கள் சேத்துக்கொண்டு சோள திறுடை தேசங்களிலே கப்பம் வாங்கிக்கொண்டு அங்கேனின்றும் உத்தற தேசத்துக்கு போய் ၊ கலிங்க பங்காள தேசங்களில் மட்டுக்கும் போய் அந்த தேசத்திலே அந்த முசாக்கள் வெகு செனங்களுடனே யுத்தத்துக்கு வந்தவற்களே செயிச்சு கெசபதி முசாவை கொண்ணுப் போட்டு கெங்கா தீறளுசா சேணயுடனெ யுத்தத்துக்கு வர்து அவர்களே செயிச்சு அனேக தூலுக்காளே செயம் பண்ணி வெகு தொவியம் ஆண குதிரைகள் புடிச்சுக்கொண்டு விசயாகரிபட்டணத்துக்கு வர்து முசா நாறகிங்களுயமெ கண்டு சகல சமாச்சாறமும் சொல்லி அப்போ நறகிங்க ளுயர் சக்தோஷப்பட்டு அக்த மக்திரிக்கி விசெய உத்தண்டேக்திர னேன்றும் பேற் குடுத்து அவன் கொண்டுவர்த திருவியங்களே l அனேக தேவாலயங்கள்கட்டி விறாபாக்ஃதேவற் கோவில் நன்னுய் கட்டி வைச்சு பூதானம் கோதானம் கன்னிகாதானம் முதலான ஷே(ா)டச மகாதானங்கள் பண்ணி லோகத்திலெ கீரித்தியை அடைஞ்ச அப்போ சகலமான ருசாக்களும் யிர்த நறசிங்க ருயருக்கு ! ருசாதி ருச ருச பாமேசுவற ரூய மகாறுயரென்று பேற் சொல்லி சகலமான பெரும் காணிக்கைகள் வச்சு கண்டாற்கள். அப்போ மகாறுயற் சந்தோஷப் பட்டு அவற் அவர்களுக்கு வஸ்திர பூஷணங்கள் முதலான வெகுமானம் பண்ணி ஹிம சேது மட்டுக்கும் வெகு கிரித்தியை அடைஞ்சான்.! அப்படிப்பட்ட மகாருயனுடைய வீ கள் \ திப்பாக்ஷி ஞகலாதேவி மிர்த **ெண்டு வீகளிடத்திலே**! க**வு**சபே! சுமுத்திரை பிர்த ரும**ெக்**ஷ்மணற்கள் I உண்டாஞப்பொலே வீற வல் களிடத்திலே கிஷ்ணமுயனென்று 1 செண்டு பிள்ளே உண்டாஞர்கள். வோபாப்பிகா வீ பினிடத்திலே கிஷ்ணமுமினப் போலே றங்கமுயன் அச்சு தருயன் | யென்று செண்டு பேர் | உண்டாஞர்கள். | மிர் த *ஞை* போகளும் வெகு சூறுளாய் ! அனேக வித்தைகள் சம்பாதிச்சு ஆண **தெரை**மேல் சவாரிபண்ணி | பிவர்கள் ஒருத்தருக்கு ெழும்ப சென்கத்துடனே கூடவளந்தார்கள். அதின் பிறகு 1 சகை வருஷம்! தூசாக! சாற்வரி வருஷத்திலே! ஈடுசி நறகிங்க மாறுயற் பற லோகத்தை அடைஞ்சாற்!

Kongudēšarājākkaļin Caritram, Madras Govt. Or.

Mss. Lib. 16-6-9, Folios 74ff.

95-(a). KONĒRIRĀJA AND ŚRÎRANGA.

முன் கர வருஷைத்திலே திருச்சுராப்பள்ளி சீமை முதலான துகள் திருமலே ராஜாவுக்கு நடந்தபின்பு, இந்த ராஜ்யத் துக்குக் கோனேரி ராஜா கர்த்தாவாய், திருச்சுராப்பள்ளியிலே பாளேயம் பண்ணிக்கொண்டிருக்கை மில்; ஆனேக்காவலாருக்கு கோனேரிராஜா ஸஹாயம் பண்ணி, மஞ்சள்பொடி யிறைத்து விளேயாடும்படி பண்ணுவித்தும், திருமலே சோலே மெல்லேயை யமைத்துக்கொள்ளும்படி பண்ணுவித்தும், கோட்டை சாமந்தனர் சென்றப்ப நாயக்கர் உள்ளிட்டாருக்குக் குத்தகையாகத் திருவிடையாட்டச் சீர்மையை அமைத்துக்கொண்டும், கோயிலிலேயும் ''புரவரி, காணிக்கை, பட்டு, பரிவட்டம்'' என்று அரேகம் பொன்களே எடுத்துக்கொண்டு ஸ்தலத்தை நெருக்கி, பஹு ஈதி பாதை பண்ணுகை மில்; இரண்டு ஜீயாளும் ஏகாங்கிகளும் அகளங்கன் திருவீதி கீழ் கோபுரத்திலே யேறி சரீரத்தை யுபேக்ஷித்தாலும் உபத்ரவம் மறுபடியும் பண்ணுகையில், கர்தாடை ராமாநுஜன், இந்தச் சேதிகளெல்லாம் அறிக்கை பண்ணினபடியினுலே; பலகாலும் நேரஸா நாயக்கருக்கு தெற்குத்திசையில் ராஜகார்ய வ்யாஜமாக அகேக தளத்துடனே நாஸா நாயக்கர் வர்து கோனேரி ராஜாவை ஸம்ஹரித்து, திருச்சிராப்பள்ளி உட்பட்ட ராஜ்யமும்; அடுத்த கள வருஷம் ஐப்பசு மாசம் பதிகாலாக் தேதி நாகம நாயக்கரும் குமாரர் நரஸா நாயக்கரும் வந்து பெருமாளே . வேவிக்க, கர் தாடை ராமானு ஜம் அவர்களே வேவிக்கப்பண்ணிவைத்து திருவிடையாட்டச் சீர்மையையும் பலரும் ஒத்திகையாக அனுபவித்த சீர்மையையும் பெருமாள் ஸ்ரீ பண்டாரத்திலே கண்டுகொள்ளும்படி வாங்கி, திருவிடையாட்டங்களும் ந்தலா நாயக்கர் ராய்ஸ் முகமும் விடுவித்துக்கொண்டு; திருவிடையாட்டச் சீர்மையிலே, வெட்டிவரியும் நாட்டுத்தஃயாரிக்க முட்படப் புரவரியும் ஸர்வமாக்யமாகக்கழிப்பித்துக் கொண்டு பெருமாளுக்கு முத்துக்கல் கண்டமாலே பதக்கம் முதலான பல திருவாபரணங்களும், அறுவாணம் திருவெண்சாமரம் பட்டுவகை பலவும் ஸ்ரீ பண்டாரத்திலே முதலிடுவித்து, கருவுகலத்திலே ஸ்தாபித மும் கட்டுவித்து திருக்கொட்டாரம் கெல்லும் அமுதுபடியும் குத்தக் கொழிக்க *நூறு* கோயிலகுயார் விழுக்காடு **நாஸா நாய**க்கன் உபயமாக என்றென்றைக்கும் நடக்கும்படி வாங்கிவிட்டு; பெருமாள் திருவாராதநக் கட்ட**ுள சாத்து**ப்படி வர்க்க வகைகள் நித்யக்கட்டளேகள் முதலா**னது** களுக்கும் மாதவப்பங்காரைக் கட்டளேபிட்டு, ஒன்றுலொன்று குறை யில்லாமல் நடப்பித்தார்.

Kōyilolugu, pp. 144-5.

96. VĪRA NARASIMHA.

విద్యానగరమందు పీరనరసింహరాయలవారు బ్రాంహ్మీముహారా ర్హాన లేచి ఆరాధ్యుల నామావళులున్ను అధ్యాత్మ సంక్రీర్తనలున్ను పాండవ సీతలు (భమరసీతలు గజేంద్రమోత్మము ఖారతసావిత్రి దధివామనస్తోత్రము గంగావతరణము నద్దీపార్థనమున్ను ఖారత ఖాగవత రామాయణం ముచికుందన్నతి అక్రూర స్తృతి భీమృస్తుతి సంజ్ఞయసీతి విదురసీతి చాణూర (చాణుక్యశీ) సీతీ ఇవి మొదలైన విన్ని సీతీ వైరాగ్యశతకం పురాణ శవణమున్ను రాజసీతు

లన్నీయు విని, దర్పణావలో కానంతరం కన్యకామణులు కపిలకామాధోనువను స్పర్శనంబుచేసి వి[పవరుల దర్శనంబుజేసిన పింమ్ముట దంతథావన ముఖమజ్ఞన నామతీర్థ మై విభూతి ధరియించి పేరోలగం మై కూర్పుండగాను, నూటయెని మిది తిగుపతులనుంచిన్ని తీర్థ్(పసాదములున్ను డబ్జై ్భరెండు దేవస్థలాల నుంచి విభూతిగంధ్రపనాదములున్ను రాగా యెదురుకొని ప్రత్యుద్ధానముచేసి అంజ లిచేనందుకొని శిరసావహించి స్థలాంతరాలనుంచి వచ్చిన అయ్యంగార్లున్ను ఆరాధ్య వీశంవారలనున్ను వుచితాసనములయందు కూర్చుండ నియమించి అష్టస్వయంవ్య క్రం శ్రీరంగం శ్రీముష్టం వెంక్కటాచలం సాల్స్ సామం తో తా[ది నైమిళారణ్యం పుష్కరతే (తం ఇవి మొదలయిన స్థలాలకు సురతీ ಶಮು ಗಲವಾ ಅನಿ ಅಡಿಸಿನಂದುಕು ದೆವರವಾರಿ (ಪರ್ಾವಾಠಿಕೆಯಮುವಲ್ಲ ಆಯಾ స్థలాంతరముల వున్న ము[దక్ర్తలు ప్రెఖటి కొకటి కొదువ లేకుండా నడుపు తావున్నారు ; మాటయెనిమిది తిరుపతులున్ను నిత్యోత్సవములుగా నడు స్తావున్నవి, అని అయ్యంగార్లు పలుకగా, పృథివ్యాప్తేజోవాయురాకా ষ্টেৰ্ট্টেষ্ট্ৰ ক্ৰি ক্ৰত্য ক্ৰমেন্দ্ৰ ভাষ্ট্ৰ ক্ৰি ক্ৰিয় ক্ৰেয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় ক্ৰিয় কৰা ক্ৰিয় ক -చిదంబరం మొదలైన డెబ్బై రెండు దేవస్థళాలకున్ను పదునెనిమిది శక్తులకున్ను నిండుపడితరములు గలిగి నిత్యోత్సవములు గలిగివున్న దనేటట్టుగా ఆరా ధ్యులు జెలుపంగా,విన్న వాడై చాలనంతో షభరితుండై వార్లకు పట్టెలు యిచ్చి ధర్మాసనం ధర్మయ్యను పిలువనంపగా ఆయనవచ్చి నిలిచి దేవరవారు అన తిచ్చిన (పకారం (దావిడ రాజ్యములోగల అ(గహారములుకున్ను ఆంధ్రదేశం హాయనన దేశం, మొరనునాడు మెల్నాడు కర్ణాటకం ఘట్ట్రశీమ చేర చోర పాండ్య మగధ మళయాళ ఆదిగాగల అ గహారములకున్ను అవధి ఆటంకము లులేక నిత్యకర్మానుష్టానపరులై ఋగ్యజు స్నామాధర్వణ పాఠీణు లయి షట్ఫ్ స్త్రహేరీణు లయి పంచయజ్ఞ పరాయణు లై అతిథినంతర్పణలు చేసుకొని నిర్విచారులై సుఖవనతీగా పున్నారని విన్నపంశాయగా, రాయలవారు విననవ ధరించి దళ్నాయకుల పిలువనంపగా, వారువచ్చి పొడగని నిలిచి వినయము తోడట్టు సింహాననరాజ్యములలో గల గిరిదుర్గ వనదుర్గ జలదుర్గ స్థలదుర్గముల యందు కావలికట్లు (పహరి బడగరములున్ను బీగము(దలు స్వామివారి(పతా పమువల్ల జతనమై వున్నవి, సామంతరాచకార్యములు విశేషములుగా లేదు ; అని విన్నపంశాయంగా ; ఆ వెంబడిగా తలారి జంగవు**య**్య వచ్చి రాయలవారి

సముఖానకు అడ్డపడి చేతులు కట్టుకొని నిలిచి దళనాయకులతోను విద్యానగర పట్టణములోనున్ను వెలిపాళ్యముల యందున్ను యాదిహెచ్చరికలు గలిగి రాత్రి పగళ్లు తలార్లు జతనమై జాగ్రతగా కాస్తావున్నారు; గనక పట్టణములో గల అష్టాదశవద్దాదులవారున్ను అత్యంతసంతోషసరులై అతిమై భవములతో డట్టు నిత్యకల్యాణములున్ను పచ్చతోరణములున్ను గల్గివున్నా రని విన్నపం శాయంగా దళనాయకులు విని రాయలవారికి విన్నపంజేసినారు.

ఆ పిమ్మాట విఠల విరూపాడ్స్వామి ధ్వజాకోహణమై వున్నది. రఖో త్సవానకు విజయంశాయవలెను. అని విన్నపంశాయంగా దగ్గరవున్న దళనాయ కులు ఆ తీరున్నై రాయలవారు విచ్చేస్తావున్నారు. స్వామి రథారూడులయిన తోడుతోనే వచ్చి విన్నపంశాయ మని అంప్పించి రాయలనగరి తొమ్మిని నం[పతులనున్ను పిలువనంపగా కరణాలువచ్చి పదునెనిమిది రేవుల లెఖ్గ లున్ను వినుపించిన తర్వాత రాయలవారు దిక్కులనుంచి వచ్చిన కమ్మ కాకిత ములు యేకాంతముగా విసుపించ్చగా విని (పథానులను దళవాయిని రప్పిం చుక కొంతదడవు యే కాంతపు కొలువుగా నుండి ఆ పిమ్మట నిండుకొలువునకు వచ్చినవారై సకల సామాజికులను రప్పించుక నాలుగారుఘడియలు పేరోల గంఖై కూర్చుండి వుండగా నగరిఅక్టుండ్లు కొమాళ్లు దొరమస్నీలు (పభువులు పాళ్యగార్లు అమరనాయకులు ఆ ప్రాలు ఆ శ్రీతులు విద్వాయలు పుక్రోహితులు ఆచార్యపురుషులు జియ్యంగార్లు యతీశ్వరులు దైవజ్ఞులు భేషజులు రాతులు మావతులు చేర్వగార్లు రాజులు వంది 3 లాళీకులు పాటకులు పఠాణీకులు శా స్త్రజ్ఞులు నాటకాలంకారులు విద్యాధికులు వీణాధరులు ఇవి మొదలుగా గల డెబ్బై రెండు వినియోగాలవారున్ను వచ్చి కొలువుండగా దైవజ్ఞులున్ను లకుణికులున్ను దళనాయకులతోను ఆగతానాగత భూత భవిష్యద్వ ర్వమాన ములుగా (ಪసంగం ತೌಯಂಗಾ,

Rāyavācakam, pp. 2-5.

97. VĪRA NARASIMHA AND UMMATTŪR.

మహారాజాధిరాజ వీరసరసింగ రాయలు విజయనగరపట్టణంలో నవ రత్నఖచిత్వమైన సింహాసనమందు పట్టాభిమేకం చేసుకొన్న శేశ సంగరం దెరంద అగునేటి శౌర్వరి సంవత్సరంలో * వీరనరసింగ రాయడని తమ తమ్ములలో రాజ్యమును బహునీతితో పాలించుతూ తమతండి నరసింగ మహారాజు కాలం లో యేయేజేశములలో కప్పములు యిచ్చిరో ఆడేశములకు మనుష్యులను పంపి కప్పమడిగినచోట్ డావిడడేశం, చోళడేశం, సాండ్యడేశంవారు కొంత డ్రవ్యం యిచ్చి యీ వీరనరసింగ రాయని స్నేహమును చేసుకొని పోయిరి. కర్ణాటక డేశం, కొంకణ డేశమును † పాలించే వున్మత్తూరు, తలకాడు మొద లైన గడ్లలోవున్న పాలెగాండ్లు కప్పం యిచ్చి పంపనందున వీరనరసింగ రాయడు మిక్కిలీ కోపించి, అనేక సేనలను చేర్చుకొని తనకు తమ్ముడైన కృష్ణ రాయలను విజయనగర పట్నంలోవుంచి తాను అచ్యుతరాయడు, (శీరంగ రాయడు యింకా కొందరు రాచకొమాళ్లతోను (పయాణమై పోయి వున్మత్తూరు సమీహపమున దండుదిగి 'మాకు ముందు యిస్తూనచ్చిన (దవ్యమును యిచ్చిపంపితే మిమ్మున యిచ్చటనే రాజ్యమను పాలించుటకు నిశ్చయంచేసి పోతున్నాము. లేకుంటే మా కోటలను పట్టుకొని మా మనుష్యులను పెట్టి రాజ్యమను పాలింతు'మని చెప్పి మనుష్యులను పంపించెను. అప్పడు పుమ్మత్తూ రిలో 'త్యాపరాజ'నేవాడు చెప్పి మనుష్యులను పంపించెను. అప్పడు పుమ్మత్తూ రిలో 'త్యాపరాజ'నేవాడు చెప్పి మనుష్యులను పంపించెను. అప్పడు పుమ్మత్తూ రిలో 'త్యాపరాజ'నేవాడు చెప్పి పంపించిన వయినం:

"మేము యీ దేశంలో బహుదినములుగా రాజ్యమును పాలిస్తూవుంటిమి. మావంశంలో వుండేవారు గాని యీ దేశంలో కొంకణవమ్మకారాజులు బహుదినములు రాజ్యపరిపాలనచేసిరి; వారుగాని వేరెయొకరాజులకు కప్పం యిచ్చినదిలేదు. అట్లావుండగా మీ తండి నరసింగ రాయడు బలంచాత జయించి కప్పంతీస్కుని పోయెను. వ్యవహారపడితే మీ మీము కప్పం యివ్వవలసిన న్యాయంలేదు. అయినందున మేము కప్పం యిచ్చి పంపమ"ని చెప్పి పంపెను.

ఆ పిమ్మాట ఆసమాచారం వీరనరసింహరాయడు విని మిక్కిలికోపించి, ''ఆపాళెగాండ్లు మనరాజ్యంలో పట్టాభి పే.కం చేసుకొనియున్న హరిహరరా యడు మొదలైన వారికి కప్పం యిస్తూవుండి, యిప్పడు యింత వ్యవహారం చాయవలసిన పనియేమి వున్నది.'' అని ఆ వుమ్మత్తూరికోట ముట్టడి వేసి మూడు నెలల పర్యంతం యుద్ధంచేసినంతట ఆపాళెగాండ్లు బహుబలమును జేర్చుకొని

The date is wrong.

[†] By Konkan, Kongu has to be understood in the context.

Konkaņadēśarājula-vṛttāntamu, L.R. 11, pp. 614-7.

97-(a). VĪRA NARASINGARĀYA'S CORONATION.

மகாளுசாதிருச விரகறுகிங்களுயற் அவர்கள் விசயககிபட்டணத் திலே | நவரெத்தின கசிதமாயிருக்குர சிங்காசனத் திலே பட்டாபிஷேகம் பண்ணிக்கொண்டது | சகை வருஷம் | தசளக | சாற்வறி வருஷத்திலே வீர நறகிங்க மகாறுயரென்று தன்னுடைய தம்பிகளுடனே றுச்சியம் வெகு னீதிகளுடனே செஷிச்சுக்கொண்டு தங்கள் தெகப்பன் ஈறசிங்க மகாறுயற் காலத்திலே எக்தெர்த தேசங்கள் கப்பட் குடுத்தார் களுமோ அந்தந்த தேசங்களுக்கு மனுஷைற்களே அனுப்பிவிச்சு கப்பம் கேட்ட விடத்திலே | திறுவிட தேசம் சோள தேசம் பாண்டிய தேசம் யிவற்கள் செ**ருது** திருவியம் குடுத்து அனுப்பிவிச்சு 1 **பி**ர்**த வி**ற ஈறசிங்க ருயனெ கணேகம் பண்ணிக்கொண்டு போறைகள் | கற்ணுடகதேசம் கொங்க தேசம் செக்ஷக்கிற ! உன்மத்தாரு (தலி)க்காடு முதலான கெடிகளிலே பிருக்கிற பானயகாற்கள் கப்பம் குடுத்து அனுப்பிவிய்யாத படியிணுலே வீற நறகிங்கறுயர் | சொம்பவும் கோடிச்சுக்கொண்டு அனேக சேணேகள் சேற்பானம் பண்ணிக்கொண்டு ஆணேகள் குதிரைகள் முதலாய் தண்டு சன்தைம்பண்ணி தனக்கு தம்பியாயிருக்குர கிஷ்ண ராயரெ I விசயாகரிபட்டணத்திலே வைச்சு தானும் அச்சு*தரு*யற் ஸ்ரீறங்களுயற் | மின்னம் அனேக ளுச குமாறர்களுடனே உண்மத் தாரு சமீபத்திலே பெறங்கிக்கொண்டு நடிக்கு முன்னுலே குடுத்துக்கொண்டு வர்த் திருவியம் குடுத்து அனுப்பிவிச்சால் டிவக்கள் மிவடத்திலேதானே ருச்சியம்! செஷிக்கிரத்துக்கு! நிச்சயம்பண்ணி போவொம் | கப்பம் குடுத்து அனுப்பிவிய்யாமல் போனுல் | உங்கள் கோட்டைகள் ஒம் புடுங்கிக்கொண்டு எங்கள் மனுஷற்களே வைச்சு ருச்சியம் ரெக்ஷப்போமென்று சொல்லி மனுஷற்களே அனுப்பிவிச்சாற். அப்போ உன்மத் தூருலே தியாபன் ருசா எங்குறவன் சொல்லி அனுப்பி விச்ச வயணம் | டைங்கள் யிர்த தேசத்திலே வெகுளைரய் ருச்சியம் **சொக்ஷச்சுக்கொண்டு யிருந்தோம். எங்கள் வ**முசத்திலே யிருக்குர பேற்களாகுட்டும்। பிர்த தேசங்களிலே கொங்கன வரும்ம ருசாக்கள் வெகுளுள் ருச்சியம் பரிபாலனம் பண்ணிரைக்ள் ! அவர்க ளாகுட்டும் வேரை ஒரு முசாக்களுக்கு கப்பம் குடுத்து து மில்லெ. அப்படி பிருக்க 1 உங்கள் தெகப்பன் நறசிங்க ருயர் பெலத்துறைலே செயிச்சு கப்பம் வாங்கிக்கொண்டு போனர். விவகாறப்பட்டால் ! உங்களுக்கு ரைங்கள் கப்பம் குடுக்கிர னியாயமில்‰. ஆகச்சே ருங்கள் கப்பம் குடுத்து அனுப்பமாட்டோமென்று சொல்லி அனுப்பிவிச்சான் 1 அதின் பிறகு 1 அந்த சமாச்சாரம் வீற நறகிங்களுயற் கேட்டு இளும்பவும் கோபிச்சுக்கொண்டு | பிர்த பாளேயகாறர்கள் நம்முடைய ருச்சியத் திலே பட்டாபிஷேகம் பண்ணிக்கொண்டு பிருந்த 1 ஹரிஹறருயற் முதலான பேருக்கும் கப்பம் குடுத்துக்கொண்டு வர்துயிருக்க 1 யிப்போ யித்தினெ விவகாரம் பண்ணவேண்டிய காரியமென்ன பிருக்குது பென்று அந்த உன்மத்தூரு கோட்டையை | முத்திகை செய்து | மூணு மாச மட்டுக்கும் 1 சண்டை செய்த விடத்திலே 1 அந்த பாளேயகாறர்கள் வெகுபெலம் சேத்துக்கொண்டு பிவர்களே கோட்டை கெட்ட சேற விடாமல் அடிச்சாற்கள். அப்போ நறசிங்களுயற் | அந்த கோட்டை வாங்கமாட்டாம(ல்) தண்டு திரும்பி ஸ்ரீறங்க பட்டணத்துக்கு வர்து முத்திகைபொட்ட விடத்திலே முன்னுலே பெரிய நற(சி)ங்களுயற் சேவுகொளியணுக்கு பட்டம் கட்டியிருந்தார்கள் | அந்த சீவகிறுத்தா(ரி)ன் **மகன் வெகு பெலத்துடனே ஸ்ரீர**ங்கபட்டணம் கோட்டை கெட்டி பண்ணிக்கொண்டு உன் மத் தூரு தலேக்காடு பாளேயக்காறருக்கு சொல்லி அனுப்பிவிச்சு | அங்கெ யிருந்து வெகு சேணகள் அழைப்பிவிச்சு கோட்டையை விட்டு வெளியிலே வர்து வீற ரறசிங்க*ரு*யற் தண்டுலே விழுந்து யுத்தம் பண்ணினர்கள். அப்போ வீற நறசிங்களுயற் கொஞ்சம் அப்செயத்தை அடைஞ்சு தண்டு திரும்பி வித்தியாகளிக்கு வர்து கிஷ்ணருபருடனே அர்த உன்மத்தூரு ஸ்ரீறங்கப்பட்டணம் வெசு பேர்தொபஸ்காயிருக்குரபடியினுலே ரெம்பவும் சேணேகள் சேத்துக்கொண்டு அனேக | மெஸ்துக்கள் கொண்டு அந்த தேசம் கட்டவேணுமென்று போசின்பண்ணி ரு(ச்சிய) பரிபாலனம் பண்ணிக்

கொண்டு பிருந்தார்கள். பிறகு வீற நறகிங்களுயற் அனேக தற்பங்கள் பண்ணி | துலாதானம் மகா புருஷ்தானம் ! லூர்ணமேரு தானம் அசுவ தானம் கெச்தானம் கோதானம் பூதானம் கன்னிகாதானம் பிற்ம பிறதிஷை தானம் பிதுகளெல்லாம் பண்ணி அனேக அன்னதான சத்திரங்கள் போடுவைச்சு பூதானத்துலே பரசுராமண் போலே லோகத்திலே கீரித்தியை அடைஞ்சு ருசாதிருசு ருச பரமேசுவற! பிறவுட பிறதாப! மகாளுயரென்று! கிதாபு! பிறுது! அடைஞ்சு! சகை! வருஷம்! துசராஉலிடு! ருத்துருத்காரி வருஷ்த்திலே வைகுண்ட பதத்தை அடைஞ்சாற்! அதுக்குமேல் அவற் தம்பி கிஷ்ணைறுயற் பட்டம்.

Kongudēśarājākkaļin Caritram, 16-6-9, ff 79 ff.

98. BUKKARĀJU RĀMARĀJU.

యీ బుక్కరాజుకు పెద్దరామప్పయ్యగారు జననమైరి. యీ రామరాజు గారు కందనూరులో [పసిద్ధంగా రాజ్యం చేస్తూవుండిరి.

> Karnāṭakarājya-vṛttāntamu; Journal of the Telugu Academy, X, pp. 194-5.

99. BUKKARĀJU RĀMARĀJU'S DATE.

శాలీవాహన శకవర్షంబులు ౧ర౨ం అగునేటి కాళయు_క్తి సంవత్సర మార్గశిర బ ౧౧ స్ట్ (శీమన్మమండలేశ్వర రామయదేవ మహారాజులుగారు సిధయ గైరవాడంబరయ్యగారి మనుమడు నమలపండుగకు యిచ్చిన కపాల శిధ భికుకు ధర్మశాననము. (శీమన్మహామండలేశ్వర మేదిసీమిగానరగండ సాళువ యింమడి నరసింహరాయ మహారాయలు పృథ్వీరాజ్యం సేయుచుండ గాను ఆయన (పతి నరసానాయక వృడయలు రాజ్యం యేలుతూవుండి శాస నంవేయించి (యిచ్చిన) తే కం చిరబడిలోను మానాయంకరానకు పాలించి యియ్య నవధరించిన యనుమనచింతలను నాగులకాలువ మడిలోను ఆరెమా నిమడి రెడ్డిమాన్యాలకు పుత్తరపు అత్వన ఓ అ తోట కొండిరెడ్డివారి మామడి [తోట] కు పర్మటను కాలువకు పుత్తరాన ఓ ౧ తోటాను, మామిడి మాక ౧ న్ని అతురాలాను మడి యిద్దుమున్నూ తోట తూమెడున్న మామిడిమాకుంన్ను యింమ్హడి నర్సరాయలకు పుణ్యంగాను, నరసానాయనీ కిన్ని తమతండ్రి మన్నెపులీ బుక్కరాజుకున్ను పుణ్యముగానున్ను కపాలశిధ భిక్ష కుగాను థారపోసి యి.స్త్రీమీ. యిందులోగల అష్టభోగతేజ స్వామ్యములున్ను ఆ చం(దాక కాస్థాయిగాను మింపుత్ర పౌత్రపారంపర్యంగాను అనుభవించేది.

Kaifiyat of Yanamalacintala, L.R. 4, pp. 453-4.

100. THE INVASION OF SAVĀYI BIBBI.

అప్పడు కలుబురిగిలో దాలతుచేసే బమ్మని బాదశాహా వారి తాలూ కు సవ్వాయి బీబీ అనేది కందన పూలిలో వృంజెను.

అంతట ఘండికోట దుగా౯న్కు పడవుర మూడు ఆమడ దూరమున చి[తావతీ నదీతీరమున ఆర్వీడు అనే [గామాన చం[దవంశం అని వాడుకొనే ఆర్వేటి బుక్కరాజుకు యిద్దరు భార్యలు.

റ ಅಬ್ಬಲದೆವಿ. ೧ ಬಲ್ಲಾ ದೆವಿ.

అందు బల్లాదేవియందు రామరాజు అనే ఆయన కలిగౌను. ఆ రామరాజు విజయనగరంవారివద్ద నకలసైన్యాధిపతి అయివుండి కందన ఫ్రాలు సాధించేటందుకు గాను డాబ్పైవేలు గు(రఫు ఫౌంజును వెంటతీసుకొని దండు కదలిపోయి కందన ఫ్రాల్క్ ముట్టడిదిగి సవ్వాయి బీబీని కందన ఫ్రాలినుంచి దమ్య దేశాన్కు పంపించి కందన ఫ్రాలు తాను కట్టుకుని అక్కడ వుండి తుంగ భ్రదాతీరమున కోటకట్టించి అక్కడ నిలిచివుండెను. యితజే ఆదవాని దుగ్లా మున్ను సాధించినాడు. యితనికి కందన ఫ్రాలున్ను యిం కా కొన్ని గామములు కందన ఫ్రాలి సీమలోనివి పుమ్మళిగా నడుస్తూవుండేది. కందన ఫ్రాలీ రామరాజు అని ప్రసిద్ధిగా వాడికె కలదు.

Kaifiyat of Kandanavolu, L. R. 16, pp. 418-9.

101. RĀMARĀJA'S VICTORIES.

ళా. గబ్బుల్ డెబ్బదివేవు రాశ్వీకులు వే కే డ్క్ కొల్వగాఁ గింకఁ బౌ నెబ్బుల్ గప్పగు గందనోలుు గొను వే కే డ్క్ జుట్టుముట్ట్రి సవా బిబ్బీ నుబ్బణగించి తోలె నరిరా కే డ్బీముండు లంకాసర ణ్యబ్బం[దాభుడు బుక్కభూవరుని రాక్ మాధీశుు డాహా యనకా. (1)

మ. హరి భోగోన్నతుం డాదవేనిపతి కా శ్ చాధీశనప్తాంగనం హరణోదంచితుం డారవీటినగరా శ్ ధ్యత్యండు బుక్కత్తమా వరపుతుండగు రామభ్రముడు హరి శ్ ద్వల్గ ద్యశోజాహ్నవీ స్థిరసౌభాగ్యుడు దత్సముల్ గలరెధాశ్రికి మాండు గాలంబులకా. (2)

క. అక్కుంభి నీశ్వరునకుకా లక్కమదేవికి నిరూప కే లక్షణ లత్మ్మీ న్యక్కృత నై మధుఁ డినజి దుక్కతితుఁడు తిమ్మభూవ కే రు౦డుదయి౦చెక్. (3)

Padya-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 14-4-6, p. 130.

102. SAMBĒŢA GURAVARĀJA.

వీర త్రీయక్ కాయలవారి కుమారుడు (శీమన్మహారాజాధిరాజ పర మేశ్వర (శీ వీర[పతాప దేవరాయ మహారాయలువారు విద్యానగరమందు రత్మ సింహాననంయన నుండి స్క్రూమున రాజ్యపరిపాలన చేస్తూన్నండగాను మహారాజాజ్ఞానుసారముగాను (శీమన్మహామండలేశ్వర సంజెట గురవ రాజు అనే ఆయన మాచుపల్లి మొదలయిన యీ సామాప్యమందున కొన్ని గామములు యేలుకొనే టందుకు క ర్థఅయి యా స్థళానకువచ్చి చూచి యిక్కడికి తూర్పు పుత్తరం రెండువైపులను పినాకేనినది పున్నదిన్ని పశ్చిమ దత్తిణ దిక్కులయందు పర్వతములు పున్నవి గనుకనున్ను యిది జాగ్రత స్థళమని యోచనచేసి మాచుపల్లె (గామానికి దత్తిణఖాగమందు గుండ్లకట్ట బండ్లమ్మకొండ అనే తెండికి సామాప్యముగా కోట నిర్మాణం చేయించినారు,

యిదిగాక యిక్కడికి ఆగ్నేయాఖాగమందు పరుగున్నర దూరమున వ్రేక గండి కలదు. ఆ గండి అనే ఉభయ పర్వతముల మధ్యనుంచి పూర్వవాహిని అయి పినాకినినది [పవహిస్తున్నది. ... ఆ గండివద్ద వ్రేక కొండమైన తెట్టై పెట్టించి అక్కడ వ్రేక చాకీనిన్ని కోటకు నిండు పశ్చిమం అరపరుగుదూరం బండికనమ అనే కనమమీగద వ్రేక చాకీనిన్ని వుంచి గురవరాజుగారు తగు సైన్యముతో కూడ గుండ్లకట్ట బండ్లకొండ సామీగాప్యమున కట్టించిన కోటలోవుండి [పభుత్వం చేస్తూవుండిరి. యీ గురవరాజుగారి ముచ్చటలు [పజలు గ్రళములోనారు [పసిద్ధిగా చెప్పకోవడము మాత్రమే కాని శిలాశాసనములవల్ల రుజువు కనుపించినది కాదు. ...

ఆయన (గురవరాజు) చాలా దినములు జీవించి (పభుత్వము చేసినందున ఆయనను తాత గురవరాజు అని చెప్పకొనేవారు. ... ఆ గురవరాజు (పభు త్వములో (పజలకు అతి చారుణశిక్ష్ చేయిస్తూ వుండేవారు. (పజలవద్ద (దవ్య ఆకర్షణ చేసేయడల త్వరగా సొమ్ము ఇవ్వకహోతే స్త్రీలను తీసుక వచ్చి స్త్రవా లకు చిరతలు పట్టించేవారు. ఆ లాగంటి దినములలో వినుకొండ జెల్లంకొండ తట్టున కూంచిపూడి అనే (గామంనుంచి (బాహ్మణులు భాగవతులనే వేషధా రులు కీర్తన నిమి త్రమై యీ స్థాళముకు వచ్చివుండి సంజేట గురవరాజుగారి యొక్క దారుణ(పభుత్వం చూచి యిక్కడనుండి లేచిపోయి విద్యానగరము నకుపోయి అక్కడ వీరనరసింహరాయలు రాజ్యపరిపాలన చేస్తూ వుండగా భాగవతులు దర్శనం అయి కేళిక అడుగగా శలవుయిచ్చినారు. కూచిపూడి మేళంవాండ్లు చాలా విద్యావ స్త్రులని (పసిద్ధిగా వినికిడి వున్నందున రాయల వారు స్త్రీలు సహా చూడవలెనని నగర్లవద్ద దివాణములో క్రీర్తనకు సెలవు యిచ్చినారు. అక్కడ కీ ర్తన వినికి చేసేటప్పడు సంజెట **గు**రవరాజు వేషం వేసి వైకడు, మరి యిద్దరు బం(టోతుల వేషములు వేసుకొని, వైకడు స్త్రీ వేషం వేసుకొని సంబెట గురవరాజువలెనే ఆ వేషగాడు కూర్పుండి రాయల సమఈమ ముందు ఆ స్త్రీయొక్క స్థనాలకు చిరతలుపట్టించి సొమ్తు యివ్వమని తహశ్శీలు చేసినట్టు వినికిచేసినారు.

అప్పడు రాయలవాడుచూచి ''అదియేమ'' ని అడుగగా సముఖస్తు లయినవాడు భాగవతులముఖతా ఆ వర్తమానము తెలిసి ''సిద్ధవటం సీమలో సంజెట గురవరాజు అనే ఆయన (పజలవద్దనుంచి (దవ్యాకమ౯ణచేసేయొడల స్త్రీలను తీసుకొనిపోయి యా ప్రకారముగానే తహశ్శీలు చేస్తున్నారు. గనుక ಹೊಲಿಸವಾರಲಕು ತೆಟ ಪಹಗಲಂದುಲ್ತಾತೆ ಯಾ (ಪಕಾರಮು ವೆಮಮುಲುಕಟ್ಟಿ ವಿನಿಕಿ చేసి నార"ని విన్నపంశాయగా చాలా తీడ్లుంచేసి మరునాడు ఉదయమందు ఆ సంగతి తిరుగా జ్ఞాపంకం సేయమని ముఖ్య స్త్రులయినవారికి ఆజ్ఞ యిచ్చినారు. ಆ ರ್[ಠಿ ಕ್ರಿಕ್ಷನ ನಾಂತನ ಮಯನ ಪಸುಕ ಆಲ್ಲ ವಾರಿನ ಪಿಮ್ಮುಟ ರಾಯಲವಾರು కాలోచిత కృత్యములు తీర్చుకుని ఆస్థానమునకు వచ్చి పేరోలగముననుండి తమవద్ద కార్యభారకులు వచ్చి సంజెట గురవరాజుగారి వర్తమానం జ్ఞాపకం విజ్ఞాపనజేయగా విని [పధానులను సేనానాయకులును పిలుపించి మాహిముకు సైన్యము సిద్ధం చేయించవలసిన దని సెలవుయివ్వగా ఆస్థానపంజరములో చిలుక ''జయం జయం జయం" అని మూడు సార్లు పలికినది. ఆ పలుకులు మహారాజు విని ''యి దే మనకు శకునము" అని అప్పడే పేషుఖానే బయట వేయించి సిబ్బందీ బట్టువాడాలుగ చేయించి సైన్యం యావత్తుకు ఖర్చు వెచ్చ ములకు యిప్పించి, ఆమోహీముకు రాయలకు కొమారుడు అనిపించుకొని వున్న యిసుమాలు ఖాను డేనే తురకను సరచారుడుగా మొక్కరరుచేసి ఆతనిని పిలుపించి సమత్తమ మందు వలసిన బుద్ధిమతులు సెలవు యిచ్చి తాంబూలం యివ్వగా ఆనరదారుడు తెంబూలం అందుకొని సంజేట గురవరాజు తల తె స్తున్నా నని (పతిజ్ఞ పలికి సై న్యమును వెంట జెట్టుక వచ్చి గురవరాజుగారు ఖన్నకోటకు పశ్చిమం వైపున వున్న బండ్ల కనుమమీాద లడాయిచేసి కనుమ పై వున్న చౌకీ విరగ బాడిచి కనుమ ఫారు అయివచ్చి కోటకు పశ్చిమ భాగమం దు దిగివుండి ఆదినంరా తి కోటకు పశ్చిమం వైపున వున్న బండ్లమ్మకొండ తిప్ప మాదనున్ను తూర్పువై పున వున్న గుండ్లకట్ట అనే సన్నకొండ మీాదనున్ను దమదమాలు యెత్తి మొహచా౯లు ఖాయంచేసి కోటమీాద లడాయి షురువు చేసినంతట, శ_క్తి వున్నంత మట్టుకు కోటలోనుంచిన్ని చేటువారు జవాబు యిచ్చినారు. అంతట కోటలో నిభావు చెయ్య లేక కౌలుమీరాద కోట యివ్వగా అప్పడు గురవరాజును పట్టుకొని తలకోసి తీసుకొని పోయినారు. కోటలో స్త్రీలు బాలులు అందరు దేహత్యాగము చేసినారు.

103. VĪRA NARASIMHA AND THE PORTUGUESE.

Narasingarāya's Minister:

അറാമൈദ കണ്ണനൂർ തുക്കിൽ എത്തിയന്നെ നരസിംഹമായരുടെ മന്ത്രിയും അവനെ കപ്പലിൽ കയറിവന്നു കണ്ടു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ; ആയ്യ എങ്ങിനെയെന്നാൽ: പറങ്കികളുടെ ജയമാഹാത്മ്വും കേട്ടറിഞ്ഞ പ്രോറാം, മായർ മന്ത്രിയെ ആനുഹന്തിയിൽ നിന്നു കണ്ണനൂരിൽ അയച്ചു മാനുവെൽ "മാജാവോടു സഖ്വ്വത ചെയ്യാൻ മായക്ക് മനസ്സുണ്ടെന്നും, മാജപത്രന്നു തൻോ മകളെ ഭായ്യയാക്കി കൊടുക്കയുമാം എന്നും രാ കൊണ്ടുവന്ന മത്നമാലകളെ വാങ്ങുവാൻ നീമസം തോയോരുതെ എന്നും ബോധിപ്പിക്കയും" ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടും മായരുടെ മാജ്വ ശ്രീതചം കോക്കുകൊണ്ടും വറങ്കികറാക്ക് വളമെ സന്തോഷം ഉണ്ടായി; കാമണം മായമ മസല്യാനമോടു കടിപ്പുകഭാവിച്ചു, അവരെ അകററി, നിത്വം തടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നും.

Kēraļa Paļama, Chap. 29.

104. MILITARY POLICY.

മുമ്പെ എത്ര ആറാ ചെറുത്തുമരിച്ചിട്ടും വട്ടാണികളോടു വിടാതെ തോററപ്പോറാ, ഇങ്ങം കുതിരപ്പടവേണം എന്നു കണ്ടു രായർ തുളുനാടു വിടിച്ചടക്കി, ഹൊന്നാവര, ഭട്ടകള, ബാക്കനൂർ, മംഗലപുരം മുതലായ അഴിമുഖങ്ങളിൽ ആവശ്വപ്രകാരം കുതിരകളെ വരുത്തി പാപ്പിച്ചുകൊ ണടിരുന്നു.

കതിക്കാർ എവിടെനിന്നും വന്നു സേവിച്ചാൽ വളരെ മാസപ്പടി ഉണ്ടു. എതുമതം എന്നു ചോദ്വാവും ഇല്ല. കോഴിക്കോട്ടിലെ അവസ്ഥാ വിചാരിച്ചപ്പോറാ മസല്വാനരോടു പൊരുവാൻ പറങ്കിമതം നല്ലതു എന്നു റോയർ പക്ഷമായി കോറക്കുന്ന വാക്കും(?) നല്ലവണ്ണം പോരാടുന്നവക്കു രായർ തൻ കന്വ്യകമായെയും മററും കൊടുക്കും. വീരന്മാരിൽ അല്പം ഒരു കലശൽ ഉണ്ടായാൽ, വാറാ എടുത്തു രാജമുഖേന പൊരുതു തീച്ച്വരുത്തും. തട്ടാന്മാരും മററും വല്ലസംഗതിക്കായി വാശി പിടിച്ചാൽ ആയതിന്നും അങ്കും കുറച്ചു തീക്കുകയാത്ര ന്വ്യായം. അതുകൊണ്ടും യുദ്ധഭാവം എല്ലാ രിലും ഉറച്ചു. മരണഭയത്തിൽ വളരെ അവമാനം. സ്ത്രീകളും വല്ല അഭി മാനവും വിചാരിച്ചു, വിഷാകുടിച്ചു മരിക്കും. രാജാവു മരിച്ചാൽ എഴു അപ്രകാരം വെട്ടിമരിച്ചു സ്ഥാമിയെ അനുഗമിക്കും. അതുകൊണ്ടു എല്ലാവക്കും യുദ്ധാഭ്വാസത്തിനു വളരെ ഉത്സാഹമുണ്ടു. മുസല്യാനരോടുള്ള പടക്കു ചിലപ്പോഠാ നാലും അഞ്ചും ലക്ഷാം വുരുഷാരം ചേരും.

Ibid.

105. THE KINGDOM AND THE CAPITAL.

മാജ്വം അഞ്ചുനാടായിട്ടുള്ളതു: പടിഞ്ഞാറു തുളനാട്ട പിന്നെ സഹ്വപ്തത്തിന്റെ കിഴക്ക് ഭക്ഷിണവും കണ്ണാടകവും പൂവ്വ സമുദ്ര തീരത്ത് തെലുങ്കം ചോഴമണ്ഡലവും എന്നിവയത്രെ. മാജധാനിയായ വിജയനഗരം തുംഗദ്യോതീരത്ത്രത്തെന്നു; മറുകരയിൽ ആനഗ്രന്തിയുണ്ടും. വിത്രപാക്ഷീഗപരം മല്ലികാഴ്ജുനം മുതലായ മഹാക്ഷേത്രങ്ങളും കിഷ്ലി സ്കാദി അഞ്ചുകന്തുകളും രാജഗ്രഹങ്ങളും ശോഭനമായി കാണുന്നു. നഗ രത്തിലെ ചുങ്കം നാഠാതോറും ഫറ്റ,000 വരാഹൻ പിരിവു. രാഠ ആനക്കു നില്ലാൻ കരിങ്കൽ പന്തിയുണ്ടും. കതിരകഠാ അന്നു ഏകദേശം രാ,000. അതിൽ ഓരോണിന്നു രാഠ റും വുറ വരാഹൻ വിലയും ഉണ്ടു.

Ibid.

106. THE PUTTĀSTI OF ĀLAMKOŅDA.

ఆలకొండయొక్క పుట్టాస్తివివరం:

వీరనరసింహారాయల వారి కాలమందున గవురప్పనాయని యేలుబడిని రక్తాాంటి (A. D. 1504?) సంవత్సరము ౧ టికి పుట్టాస్త్రివివరం:

I. (a) వెలిపోలం :---

గు త్రైమేటీలు ౧ూ కి మేటి ౧ కి సమాహిని వీసబడి ఖ ం4ం కి గ _ం వరహాలు లెఖను పొలం ఖ ౯ కి గు త్ర రొఖ్యం గ 3౬ం లు.

కట్టుగుత్త పొలం కోనాల ముద్దయ్య అంతు కట్టుగుత్త కాఫులు జనం ౧౫ కి పొలం ఖ ౨౹. కి గుత్త గ 3౬ ५०. వృభయ వెలిపొలం గుత్త గ 3౯౬ ५० కి. (b) నీరారంభం చెరుకు ఆకు,కూర లోటలు వల్లనం॥ ౧కి గ ౬ం ఆకు,కూర లోటలు మల్లనం॥ ౧కి గ ౬ం చింతలకోన వడ్లు ఖ ౨ౢ౫౺ం ఉభయం కంమృతం ఆదాయం వల్లనహా ఖ ౫౫౺.

II. సిద్ధాయాలు:—

(1) eox 5:-

గౌరప్పనాయని వారి పేరట అంగళ్లు ಬಲಿಜ ಸಟ್ಟಿ ಅಂಗಳು 0_9 ೯್ಡಮಾರಿರಾಕುಟಿಂಗಾರಿ ಅಂಗಳ್ಲು = నల్లతించు సెట్టి అంగళ్లు వీరి సెట్టిగారి అంగళ్లు = అంతు అంగళ్లు 83 * మాస్యం అంగట్ల SON S నిలచిన అంగళ్లు 3= 8 ಅಂXಷಿ ೧ ಕೆ ಲ್ ೧ ಕ್ರಾನು X గౌరపనాయని వర్గన అడుకోలు సహాగాను X OX (X 340) దుగ೯೦ ಬಿರ್ಾ అంతు అంగడి సిద్ధాయం ఆడుకోలు సహాగాను గ ౫340 †

(2) మగ్గసిద్ధాయాలు:---

(a) మగ్గాలు ర౧౧ కి మాన్యం మగ్గాలు ర౭ గాక నిలచిన 320 కి వివరం :—

పద్మసాలె గురివి సెట్టి గారి మగ్గాలు EX కుణిగిరి లింగి సెట్టి గారి మగ్గాలు ೧೦೦

[#] ఈ మొత్తము సరియొనదికాడు ; పట్టీలోని అంగర్ల సంఖ్యను కూడిన వాని మొత్తము 3౯ యాని తేలుచున్నది ; ఒక వేశ పట్టిని చూచి బాసిన బాయుసకాడు ర అం గర్జుగు బొయిక చేడ్డును భమాదవశమున వదితిపెట్టివాండే మా. † ఈ మొత్తముగూడే సరియొనది కాడు.

	శారప్పనాయని వారిపేట లో	తోగటమగ్గాలు_	9 30	
	వీరయ్యగారి మగ్గా లు		೧೬	
	అంతు మగ్గాలు		ഗറ∩ §	
	మాగ్యం		४० राष्ट्र	š
	నిలచిన మగ్గాలు		8008	
	ಸಲ ೧ ಕಿ ಮಗ್ಗಂ ೧ ಕಿ ಲ್	ఖను గ ౧౫ల్	ಸ್ಪರ್_ಪ್ರಿಸಿ) ත්ක්ර
	ဂ కီ రొఖం	గంూ		
	గారప్పనాయని వర్తన	X _s	00	
	దుగ౯ం విరాళం	X c	0	
	కానికె సంమంధం	Χ,	7	
	అంతు మగ్గాల రొఖం	×	9 3	
	(b) వెలిమగ్గాలు, తెల్ల మా	గ్రాలు		30
	₹ారప్పనాయని పేటలో శా ం	స్పరపువాని తెల్ల:	వుగ్గాలు	റം
	వు భ యం మ గ్గాలు			<u>್</u>
	మాన్యం మగ్గాలు			റാന്നുട്
	నిలచిన మగ్గాలు			3_9 \$
	ಮ್ರಂ೧ ಕೆ ⊼೮ ೧ ಕೆ ಲ್ ∣	ಶಿಖನ × 4-2	ಕ್ತಾನಿ ಹ	ည်းထံ ဂေါ်
	మాదటి గు త్త మగ్గాలుకు	at the face of a fire to a facility to the		
	ఆడుకోలు	X 340		
	వుభయం	X aayo		
	అంతు మగ్గాచాయం	X_93840		
(3)	గొల్లకురుబ సిద్ధాయం:			
	బోయని మా (రాతనిగారి క	రల్ల పుల్లరి యోడు	∩§X	ХО
The Section	యెరగొల్ల సోమంన వల్ల		_ X .	ರ
The second code of the form	చల్లా మాచంనగారి వల్ల	? 4	X	وره

(4) జాతిసిద్ధాయం :—

III. మణిహం పై కాలు :__.

ఆకుల గుత్త :— తాండ్రమాటి లింగెనెట్టి వల్ల యేడు ౧కి గ ౨ౢౢౢౢౢౢుండు స్ట్రామం సుంకం తొడిమి సహాగాను సిరఫ్రెళ్ల పరమన నాగెనెట్టి గారి వల్ల యేడు౧కి గ ౬ుం గానుగ గుత్త: గాండ్ల తిమ్మి సెట్టి వల్లను ,, గ 300

^{🏶 🍎} మొత్తము గూడ సరిపోడు.

[ే] సిద్ధాయాముల నన్నిటిని గూడిన వచ్చు మొంత్రం:— అంగడిసిద్ధాయుం గ. గక్కు గొల్లకురుఖసిద్ధాయుం గ. ౧౯ உట మగ్గసిద్ధాయుం (a) గ. ౨ ౨ ౩ ఖాతిసిద్ధాయుం గ. రర గా (b) గాగు వెరసి గాగు గాగు

బచ్చుగు త్ర: పానుగంటి తిమ్మి సెట్టి, చిలం ಯೆಡು ೧೯ ಗ ೧೨೦ ಮಲ್ಲಯ್ಯಗಾರಿ ವಲ್ಲ సురసారాయా గు త్తలు: (శీరామ గౌని X 200 వల్ల పింజారిగు త్ర: సాబరాతు మలికి భాయివల్ల X 300 నీలిగు త్త: ఫ్రామారి గోవిందువల్ల X 20 అంతు మణిహంవల్ల *Soeo X వృభయ మణిహాలుసహాగాను " X _98_95 IV. ఇండ్లు:---ವಿಲ್ಲರರಾಜಯ್ಯ ಶಿಂಗಯ್ಯಾಗಾರಿ ತೆಗ လာဝန္တာ ဂဝနီ 00 పగడాల తిమ్మయ్య అప్పయ్యగారి X OX

వెట్టికాండ్లకు గాను సా 3కి యద్దులు దుంల లెఖను; అంతు సిద్ధాయం మణిహాలు కానికె ఆడుకొలు సహాగాను యేడు దకి రొఖం గ _ అరం340.

X

X

అంతు యేడు ౧కి నకలసువర్ణాదాయం గ ౨౯౬ం; థాన్యం వడ్లు ఖ xxyo.

V. (గామాల రాయ రేఖ :—

కానికే సహాగాను

కూరపాటి (గామం వల్ల పెద్దసెట్టిగారి లింగా

రెడ్డిగారివల్ల యేడు ౧ కి గ ౧....ం గిజిగానిదొడ్డి గొల్లతిమ్మనగారి వల్ల ,, గ ౧ంం పెద్దదొడ్డి చెంన్ఫారెడ్డివల్ల ,, గ ౧౩ం పింనదొడ్డి(గామం ౧కి ,, గ ౫ం కొంకలవారి నెరడిచెలకా(గామం ౧కి ,, గ ౧౩ం ముకిళ్లుగామం ౧కి ,, గ ౧౩ం

[🗯] సరియైన పెబ్లక్రము. గ. 🛥౧కర్గా 👵 🔻

మారెళ్లగామం ౧కి	యేడు ౧కి గ	0_00
[బహ్హ దేవునిమడువుల(గామం ౧కి	" X	000
లకుమసాగరం (గామం ౧కి	" X	೨೦೦
దొంతురాతి (గామం ౧కి	" X	٥٧
మునస రాండ్ల్మగామం ౧కి	" ×	റം
లింగదొడ్డి (గామం ౧కి	" ×	Хo
అാ ള് പ്രത്യായ റച്ചു വേട്ട് പ്രത്യാ	×	* ٥٨٩
స్థళ సం మ ంధం	×	-9FE0
వుభయ ం	×	8_೨೧೦
థాన్యం వడ్లు	þ	уху
అ ം ക്	X	8850

ఆలవకొండ దుగ౯ం పాడుఅయ్యే సంవత్సరం [కోధన కైశాఖ బహుళ 3 వరకు పుట్టాస్త్రి గ గ.అంగం రాయ రేఖ గ ర.అంగం స్థళ సంమంధం వడ్లు ఖంగుంగం పుట్టి సహా అంతు గ రర్మం నగరికి వినిపించి [వాయించినది దుందుభి సంవత్సరం వరకు ; పూర్వం లెఖ బడిన ముద్దయ్యసానికి అమరం పాలించిన నిమిత్యం, పీరనరసింహరాయలవారి కాలమందు గౌరప్పనాయనివారి సీమ ఆయకట్టు లెఖ వినుపించుమని రంగప్పరాజయ్యగారు సెలఫు యిచ్చినందున వినిపించినవారు చన్న మరాజు వరదయ్య చందిరాజు పూబళయ్యగారు; వినుపించి నది వివరం: దుందుభి సంవత్సరము వరకు నీమ పుట్టాస్త్రి గ రండాం కి చేవ తా అగ్రహారాలకు పోయిన గామాలు ర3 కి లెఖ గ ంంగరం గాక నిలచినది గ వింగరం.

L.R. 6, pp. 324-8.

107. ĀRAVĪDU RĀMARĀJA'S CHILDREN.

ఆరామభూపత్ి కంగనావుణులు పైరైన యాాభారాం కోబిక లక్కమమృ

[🕈] ಸಕ್ಷಿಯಿನ ಕ್ಲುಕ್ಷಮು. X. ೧೧೭೮

యంబుజనే(తీ రం 🌶 గమ్మయు నమల మాంబయు నన నల్లు 🐧 🔁 రందులోన

ఆరామనృపు లక్క కే మాంబ పుణ్యమున ధీరత హేమాద్ది కే తీమ్మభూవరుని వరక్త్రీ కొండభూ కే వరుని (శీరంగ ధరణీశు మువ్వరు కే తనయులు గాంచె

Rāmarāju Timma:

అంద గజండైన క్రామాతీమున్నపతి యిందువంశవతంసు క్రితింద్రన్నాలు రాజశీరోమణిక్ రాజులరాజు రాజచం దుడు రామక్రాజుతీమున్నయ్య.

Dvipada-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, p. 286.

108. RĀMARĀJU TIMMA.

సీ. ్ శీవీరనరసింహాం క చే బత్రిడో హర గండ పెండార మే క ఘనుండు గాంచె పెంక లేశ్వరునాజ్ఞ క విగతదృష్టికి దృష్టి దయమికాఱ నిచ్చె నే క ధమంలామూ రై కణంక మికాగాముల క గట్టుపై వేసవిం బుట్టించె జలము లే క భూనుతుండు మానువ కడ సవాం క బూని పోరను బరా జయము నొందించె నే క శౌర్యశాలి అట్టి మజ్జనకునకు స క త్యాభిరతున కారపీటి రామ తీ.తి క పాత్మజనకుం దిమ్మభూపాలమణికిం బుక్ణ్యమ్ము, గాంగం బలుకం జెన్ఫొండు క్రీ బాల క భాగవతము. క. గండరగూళికి గండర గండని కుద్దండ రాయ 1 గణవారణ స్త్రీ గండాంకున కెం తెంబర గండనికిం బట్టువాడ క గజసింహునకుకా.

(2)

క. కదన ధనంజయునకు **మహ** మదవుల్క (పాణదాన కే మంతి కొడ్డియరా ಯದಿ ಶಾಬಟ್ಟುನ ಕರಿರಾ యదళవిభాళునకు పాండ 🌶 వాన్వయపతికి౯.

(3)

ఉత్సాహ. పండితాంబుజాత మి(త! 1 భయద జన్య మేదినీ ఖండి తాహిత (పకాండ కాండ 🕽 మండలీ జితా ఖండల! [పశ్గ్రశ్గ్ర) కే ఘనతరానుభావ యు ద్దండరాయ హృదయ భల్ల! 1 దానకల్ప భూరుహా!

(4)

మ. సహజాంభోజ దినేశ! గౌతవర రా 🕽 జ్యస్థాపనాచార్య! య ప్రహార్ దాయమనోభయంకర! మహా 🕽 జన్యస్థలీపాథ్ ! శ స్త్రహతాన్నమ నృపాలపాలిత! కళా 🏿 సా(మాజ్య సంఫూజ్య! ని త్యహీత (శీ (పద! పట్టవాడ గజసింహా! క దానళూరో త్తమా.

ళా. ్రీమడ్వీరసృసింహారాయ నృపతి 🕽 ్రేయోదయానాధిత స్వామి(దోహరగండనూపురవీరా 1 జ్రదామరా ట్రిమ్మభూ పామిత్యజిక్ తపుణ్య సత్ఫల సమ 🐧 స్వాశాంతని రౌంతని స్పీమావీ౯[పతిపాదన[వతయశా 🏿 శీతాంశువంశోనిధీ(?) (6)

109. THE CORONATION OF KRSNADEVARAYA.

యీ రాజ్యపట్టం కృష్ణ రాయలవారికి కట్టవలెను. అని దళనాయకు లతో పలకరించి, నందు ... కృష్ణ రాయలవారు తాము పెద్దలమైతిమి, తమ మర్యాదాగా రాజ్యపరిపాలనం జేసేటందులకు పట్టాభిమేకం అథిస్థానక ర్హలు సేయమని మంచివేళజూచి ముద్దుటుంగర మిచ్చినారు.

గనక దళనాయకులు అయ్యమరుసు, కొండమరుసు, బాచరసు, యల్ల మరసు, పీరమరసు, అప్పాజి, లక్కణదళనాయకులు యొల్ల నదళనాయకులు, అప్పరఫిళ్లో, మన్నారుపిళ్లో, రాయసం రామచం[దయ్య, బొక్కసం భౌస్కరయ్య, అవసరం వెంకటయ్య, [తీయంబకయ్య లత్త్మీపతి, [పథాని తీప్పరసు, దళవాయి లింగరసు, సాళువనారా... కాడు, ఆర్వీటి బుక్కరాజు, సాళువేమకరాజు, [శీపతీవారు, బూదహల్లీవారు, నంద్యాలవారు,అవుకువారు,...... తొరగెంటివారు, రాచూరు తీమ్మరాజు సంగరాజు, వెలుకొంటివారు...... పమ్మసాని అక్కప్పనాయడు, కమ్మదొరలు, తుళువదొరలు మొదలయిన వారలందరున్ను,

నగరి విద్వాంసులు చతుర్వేది రామాదీకీ తులు, అష్ట భాషాకవిత కృష్ణావథానులు, శాబ్దికం పాండిత్యం వెంకటరామ శాస్త్రుర్లు, సహ్మాస్తాని ప్రభాకర జోస్యులు, కవీశ్వరులు మరిన్ని గలిగిన పిన్న పెద్దలు అందరున్ను శాస్త్రోక్త క్షముగ శంభముహార్తా మందలి కృష్ణ రాయలవారికి మంగళస్నా నం సేయించి, కళ్యాణ వేదికయందు బంగారు పీశమున కూర్పుండ నియమించి, దశదానములు షోడశమహోదానములున్ను సేయించి న్వర్ణతుల రజితతుల రత్వ తుల మా క్రికతుల మేరవులు కోటిగోదానాలు సహ్మాసకుటుంబు పతిష్టలు మొద లయిన దానధర్మములు సేయించి, చతున్నముడ్రములనుంచిన్ని బంగారు కలక ముల వుదకములు తెప్పించి మరిన్ని గంగా యమునా సరస్వతీ గోదావరీ నర్మదా సింధు కావేరీ తాక్రమపర్ణీ మొదలయిన మహానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి అష్టాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన మహానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి అష్టాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన మహానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి అష్టాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన సుమానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి అష్టాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన సుమానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి తప్పాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన సుమానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి అష్టాదళ వాద్య ఘోషములున్ను ముదలయిన సుమానదుల వుదకములున్ను తెప్పించి ఈ కొంప్పుట్లు కన కాభిమేకం, నవ

అగరు కస్తూరి తట్టుపునుగు మొదలయిన సుగంధాదులు ధరియించి వారల నం దరినిన్ని విడిదీల కంపించి, ఆపింమ్హట అల్లుండ్లు కొమాళ్లు బంధుపరిజనుల సున్నూ స్నేహితులనున్ను పం_క్తిని పెట్టుక (పసాపడి, సుగంధజలముల హార్డ్ల పత్రాళనముచేసి, ఆచమనీయ్యము జేసి, గిలుకుపావాలు మెట్టి, సంత్వేపరామాయణం చదువుతాను శతపదాలునడిచి, రత్వకంబళిమింద కూర్చుండుకొని, అప్పాజి మొదలైనవార్లనున్ను దళనాయకులనున్ను (పథానులనున్ను పిలువ వంపించి, వారలతోను కృష్ణరాయలవారు ఆనతిచ్చినది.

Rāyavācakam, pp. 15-17.

110. KŖŅARĀYA AND SAMBEŢA GURAVARĀJA.

యా నృసింహారాయల కొమారుడు క్రిష్టరాయలు విజయ నగరమందు రత్నసింహాననాధీశ్వరుడై రాజ్యము యేలుచుండగాను, పైన (వాసిన సంజెట గురవరాజుయొక్క క్రభుత్వదారుణము కృష్ణ దేవ మహారాయలు విని సహించక యిసుమాలు ఖాను అనే తురుక సర్దారుని వెంబడి కొంత సై స్యమును యిచ్చి యీ గురవరాజును శిమ్జేశీ ఆ స్వాధీసంలోని దేశం వశేపర్చుకో వలసినదని సెలవు యియ్యగా అతడువచ్చి మాచుపల్లెకోట సాధించి గురవరాజును శిరచ్ఛే దనచేసి ఆకోట పడదోసి ఆ (పదేశము జ_ప్రిచేసెను.

యా గురువరాజు శానాదినములు జీవించి వుండె గనుక **తాతగు**రవ రాజు అని యితణ్ణి జనులు పిలుస్తూ వుందురని జనులు వాడుకొనేవారు.

యీ గురువరాజు కొమ్మాళ్లైన సంజెట నలకంపమురాజు, చినసంగమ రాజు,వీరు పుభయులున్ను పోయి రాయలవారివద్ద తమతం(డి యేలిన రాజ్యము యేలేకొరకు కొన్ని దినములు కాచుకవుండగా, రాయలవారు అను(గహించి సిఫ్టోటం తాలూకా యితనికి స్వాధీనం యిచ్చినందున, రాయలవారికి కప్పము యిచ్చుకొని దేశము యేలుతూ వుండెను. యీ రాయలవారి యేలుబడిలోనే యా చిన సంగమరాజు జ్రీమక్ మహామండలేశ్వర గుమ్ముడూరి ఫ్రాబుళ్ దేవ మహారాజులకు వుంమళిగె గాను మాచుపల్లె(గామం [యిచ్చి*] వుండగా, ఆ ఫ్రాబళీయ్య దేవ మహారాజు కడప తీరువెంగళ నాడుని దేవదాని అయిన కొండసానికి ముత్తుము చేను మాన్యము యిచ్చినారు అని (పమాది సంవత్సరం మట్టుకు (వాసివున్నది. గాని శకం (వాయలేదు. లెఖనంఖ్య (పకారం చూ స్తే శకం దరరద అవుతున్నది.

Kaifiyat of Siddhavatam, L.R. 9, pp. 275-6.

111. THE ORIGIN OF THE KELADI CHIEFS.

ಆ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದ ಭೂಕಾಂತೆಯ ವಕ್ಷ್ತ್ರಪದ್ಮ ಮೆನೆ ರಾಜಿಸುಗುಂ | ಶ್ರೀಕರಮೆನಿಸಿ ಯಜಸ್ರಂ ನಾಕವನಿಳಿಕೈದ ಕೆಳದಿ ಯೆಂದೆನಿವ ಪುರಂ ||

1

ಆಪುರದ ಮುಂತಣಿಳಿಯ ಸ ಮಾಪದೊಳೊತ್ತಾಗಿ ಚೆಲ್ವ ಪಳ್ಳಿಯಬಯಲಿಂ | ಬಾ ಪಳ್ಳಿ ಕೃಷಿಕಜನಸ ದ್ವ್ಯಾ ಪಾರನಿಳಿಂಪವಲ್ಲಿ ಯಾರಾಜಿಸುಗುಂ || ಮಿನುಪಾ ಪಳ್ಳಿಯಬಯಲಿಂ

2

ಮನುಪಾ ಹಳ್ಳಿಯಬಯಲಂ ದೆನಿಪೂರಿನ ಮೂಲಿ ಬಸವಪಂ ಕೃಷಿಕರ್ಮಾ | ಭ್ಯನುಷಗತಜೀವನಂ ತಾ ನೆನೆಸಿ ವಿರಾಜಿಸುತುಮಿರ್ದನದರೊಳಜಸ್ರಂ

3

ಅನುಪವುತದ್ಭ ಸವಪನಂ ಗನೆ ವಿಲಸಿತಬಸವಮಾಂಬೆ ವಿಶ್ರುತಸೀಮಂ | ತಿನಿಯರಧಿದೇವಿ ಯತಿಪಾ ವನತರಸಚ್ಚರಿತೆ ಯೆನಿಸಿ ರಾರಾಜಿಸಿದಳ್ ||

1

ಆ ಪುಣ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯುದರ ಶ್ರೀಪಾರಾವಾರದೊಳ್ ಸುಧಾಕರನೆನೆ ಸ | ದ್ರೂಪಂ ನಿರುಪಮಸುಗುಣಕ ಲಾಪಂ ಚೌಡಪನೆನಿಪ್ಪ ಸುತನುದಯಿಸಿದಂ ||

5

ಇಂದುವಿನೊಡನುಜ್ಜ್ವುಲಿಸುವ ಮಂದಾರಂ ಜನಿಸಿದಂತೆ ತಚ್ಚ್ವಾಡವ ಭೂ | ಆಂದಿರನೊಡನುರುಭದ್ರವ ನೆಂದೆಂಬ ಕುಮಾರನೊಗೆದು ರಾರಾಜಿಸಿದಂ||

6

ಇಂತೆಸೆನ ಕುಮಾರರೊಗೆದನಂತರಮಾ ಬಸವಸಂ ಭಾಗ್ಯಾ ಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಂ ಪಡೆದು ಸಂತಸ ವಡುತ್ತೆ ಕುಮಾರರ್ಗ್ಗೆ ಯೌವನೋದಯಮಾಗಲೊಡನೆ ಸತ್ಕು ಲಸಂಭವೆಯರಸ್ಪ ಕನ್ಯಾ ರತ್ನ ಂ ಗಳಂ ವಿವಾಹಮಂ ರಚಿಸಿ ಕತಿಸಯದಿನಸಮಿರ್ದು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನೈದಲೊಡನೆ ತತ್ಪತ್ನಿ ಯಸ್ಪ ಬಸವಮಾಂಭಿಕೆ ಯಾ ಪುತ್ರರಿರ್ವರಂ ಪೋಷಿಸಲಿವರ್ಗಳ್ ದಿನದಿನದೊಳ್ ವರ್ದ್ಧಿ ಷ್ಟು ಗಳಾಗಿ ಸಳ್ಳಿವಯಲಗ್ರಾಮದೊಳ್ ಸ್ವಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತಕೃಷ್ಯಾ ರಂಭಾದಿವ್ಯಾ ಪಾರದ್ವಾರದಿಂ ಪರ ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಂ ಪಡೆದು ಪಟುತರಭುಜಬಲಶಾಲಿಗಳೆನಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುತಿರ್ದನಂತರದೊಳ್ | 7

ನರವೀರಶೈನಕುಲಶೇ ಖರ ಬಸವಪಪುತ್ರಚೌಡಸಂ ಶ್ರೀರಾಮೇ | ಶ್ವರಕೃಪೆಯಿಂ ತತ್ಕೆಳದಿಯ ಪುರವರಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕ ಧೀಶ್ವರನಾದಂ ||

8

11

13

14

ಸರಟಂ ಚೌಡಪನೈದುತಿರ್ಪ ಪಥಕಂ ತಾನೈದಿ ಕಾಣ್ಬಂದದಿಂ ಸಿರಮಂ ಪಾಯ್ಕ್ಕಲಭೀಕ್ಷೆ ಸಿತ್ತುಮದನೆಟ್ಬಟ್ಟಲ್ಕೆ ಲಕ್ಕೈದಿ ಮಾ | ಮರನಂ ತೀಘ್ರದೊಳೀರ್ದು ಮಲ್ಲಿ ಸಿರಮಂ ಪಾಯ್ಕುತ್ತಿರಲ್ ನೋಡುತ ಚ್ಚುರಿವಟ್ಟು ಜ್ಜ್ವಲಿಸುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ವರಶಾಲೀಕ್ಷೆ (ತ್ರಮಂ ಪೊರ್ದಿದಂ || 9

ಬಳಿಕಾ ಚೌಡಪನೊಪ್ಪುವ ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರವನಭೀಕ್ಷಿ ಸುತೆ ತತ್ಕೃತ್ಯಂ | ಗಳ ನಾರಯ್ಡು ಬಳಲ್ದು ಜ್ಜ್ವಲಿಸುವ ಮಾಮರನ ತಣ್ಣೆ ಅಲನುರೆ ಸಾರ್ದಂ || 10

ಆಗರುನಂ ವಿಗತಶ್ರಮ ನಾಗಿ ತದುರ್ವೀಜಮೂಲದೊಳ್ ಸುೞಿವೆಲರ್ಗಂ | ಮೈಗೊಟ್ಟು ಗಾಢನಿದ್ರಾ ಯೋಗದೆ ಮಱಿದೊಱಗಿರಲ್ ತದಂಬಿಕೆ ಯಿತ್ತಂ ||

ವರಸುತನುಣಬರತಳುವಿದ ಪರಿಯೇಂ ಕಾರಣಮೊ ನೋಡಿೈನೆನುತಾಲಯದಿಂ | ಪೊಈಮಟ್ಟು ಗರ್ದೆಯಂ ಸಾ ರ್ವಅಸುತೆ ಮಾಮರನ ಮೂಲಮಂ ನೆಆಿ ಸಾರ್ದಳ್ || 12

ಆ ಮಾನುರಡಡಿಯೊಳ್ ನಿ ದ್ರಾಮುದ್ರಿತನೇತ್ರನಾಗಿ ಮಲಗಿಹ ಸುತನಂ | ಪ್ರೇಮದೊಳೀಕ್ಷ್ಮಿಸುತಿರಲು ದ್ವಾ ಮಾಹಿ ಯದೊಂದು ಚೌಡಪನ ಶಿರಪೆಡೆಯೊಳ್ ||

ಪೆಡೆಯಾಡುತ್ತಿರಲೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಡುಚೋಡ್ಯಂಬಟ್ಟು ಮಗ್ಗನ ನೆಜ್ಜಾಸೆ ಮುಳಿಸಿಂ | ಕಡಿದವುದೆಂಬತಿಭಯದಿಂ ಮಿಡುಕುತೆ ನಿಂದೆಮೆಯಸ್ಥಿಕ್ಕರೀಕ್ಷಿಸುತಿರ್ದಳ್ ||

ಇಂತು ನಿಂದು ನಿಟ್ಟಸುತಿರಲ್ ಚೌಡಪನ ಶಿರದ ಮೇಗಡೆಯೊಳ್ ನಲಿನಲಿದು ಪೆಡೆ ಯಾಡಿ ಕೆಲವುಂಪೊಟ್ತು ಪೋಗಲೊಡನಾ ಸರ್ಪಂ ಮೆಲ್ಲನಿ ಯಿ ವಾನೇ ಪರಿದು ಪೋಗುತ್ತ ಮಿರಲಾ ಬಸವಮಾಂ ಬಿಕೆಯೈತಂದು ಮಱತಿದೊಱಗಿರ್ವ ಸುತನನೆೞ್ಬರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತನ್ಮ ಸ್ತ್ರಕದ ಮೇಗಡೆಯೊಳ್ ಸರ್ಪಂ ನಲಿನಲಿದು ಪೆಡೆಯಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತಮನುಸಿರ್ದು ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದ ಬರ್ದು ಕಿದೆಯೆಂದತಿನ್ಯಾ ನೋಹದಿಂ ಮಗನಂ ಮುದ್ದಿ ಸಿ ಗಾಥಾಲಿಂಗನಂಗೈ ದೊಡನೆ ಪರಿದು ಪೋಪ ಪಾವಂ ತೋಅಲಾಗಳಾ ಸರ್ಪಂ ತನ್ನ ಸೆಡೆಯನೆತ್ತಿಕೊಂಡಿವರಂ ತಿರಿತಿರಗಿ ನೋಡುತ್ತುಂ ಮೆಲ್ಲವೊಲ್ಲನೈದುತ್ತಂ ಸನ್ನೆ ದೋಱಿ ಕರೆದ ಭಾವಮಂ ತೋಱುತ್ತುಂ ಪರಿಯುತ್ತಿರಲವರದಱ ಪಿಂಗಡೆಯೊಳ್ಬೆಂಬಅಾವಿಡಿದೈದಿ ನೋಡುತ್ತುಮಿರಲಾಸರ್ಪಂ ನಿಕ್ಷೇಪಮಿರ್ದ ಶಾಲೀಕ್ಷೇತ್ರ ದೆಡೆಗಿೞಿದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ತಿವರ್ಗಳಂ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಪೆಡೆಯನೆತ್ತಿ ಪಡೆಯಗ್ರದಿಂದಾತಾಣವುಂ ಮುಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿ ಯದೃಶ್ಯಮಾಗಲಿವರಿದು ಕಾರಣಸರ್ಪಮಹುದೇನಾದೊಡಮಾತಾಣಮಂ ಪರೀಕ್ಷಿ ಸಿ ನೋಡಲ್ವೇೞ್ಕಿಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಯಾತಾಣಮಂ ಕುಱುಪಿಟ್ಟು ಮನೆಗೈದಿ ನಿಜಾನುಜ ನೊಡನೀ ವೃತ್ತಾಂತಮನುಸಿರ್ದೊಡೆನಿವರ್ ಸಂತಸದಿಂ ಮಜ್ಜನಶಿವಾರ್ಚನಭೋಜನಾದಿಗಳಂ ರಚಿಸಿ ಬೞಿಕಂ ಪರಿಮಿತರಾದಾಪ್ತ ಜನರ್ವೆರಸು ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ಸಾರ್ದು ಕು**ಅುಪಿಟ್ಟ** ತಾಣ ದೆಡೆಗೈದಿ ಹಲಮಂ ಕಟ್ಟ್ರಸಿ ಪೊಡಿಸಲಾಗಳಾ ನೇಗಿಲ ಮೊನೆಗೆ ನಿಕ್ಷೇಪಕಟಾಹದ ಬಳೆಗಳ್ ಸಿಲುಂಕಿ ಘಣಘಣರೆಂಬ ಧ್ವನಿಯಾಗಲಾಗಳಾಸ್ಥಳವನಗುಲಾಸಿ ನೋಡಲಲ್ಲಿ ಭೂರಿನಿಕ್ಷೇಹ ಕಟಾಹಂ ನಾಗರಮ ಆತ್ರಿ ಯೆಂಬ ಕತ್ತಿ ಸಹಿತಮಿರಲಾನಿಕ್ಷೇಪಮಂ ವಶಂಮಾಡಿ ಮ ಅತಿಯಾಗಿ ಬೈತಿರಿಸಿಕೊಂಡಾ ತಾಣದೊಳ್ ತತ್ಕಾ ಲೋಚಿತಮಾದ ಗೃಹಮಂ ನಿಮಿರ್ಚಿಸಿ ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತಂ ತಾವಲ್ಲಿ ನಿಲ್ತಾ ವುದರಲ್ಲಿಯುಂ ಬಲಶಾಲಿಗಳಿನಿಸಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತು ಮಿರುತಿರ್ದು ಕತಿಪಯ ದಿನಂಗಳ್ ಪೋಗಲೊಡನೆ ॥ 15

> ವೆಂದೆವಾ ಚೌಡಸವುನ್ನೆ ಯಂಗೆ ಶುಭಯುಕ್ಕೇಂದ್ರತ್ರಿಕೋಣಂಗಳಿಂ ಪರವೋಚ್ಚಸ್ಥಿತ ಸದ್ಗ್ರಹತ್ರಯಗಳಿಂ ಕ್ರೂರಾರಿದುಶ್ಚಿತ್ಕ ದಿಂ | ಬೆರೆದುತ್ಕು ೃಷ್ಟ ಸುಲಗ್ನ ದೊಳ್ ಪ್ರಬಲಚಂದ್ರಾವಸ್ಥೆ ಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟದಂ | ಸ್ಫುರದತ್ಯುನ್ನ ತರಾಜಯೋಗದೊಳಿ ಲೋಕಾನಂದನಂ ನಂದನಂ || 1 16

ಬಗೆಬಗೆಯ ದಾನಧರ್ಮಾ ದಿಗಳಂ ವಿರಚಿಸಿ ಸದಾಶಿವಯ್ಯ ನೆನುತ್ತುಂ | ಸೊಗಯಿಸುವಭಿಧಾನವನಿ ಟ್ಟಗಣಿತಹರ್ಷದೊಳೆ ಚೌಡವಂ ಪೋಷಿಸಿದಂ ||

17

ಇಂತು ಪೋಷಿಸುತ್ತು ಮಿರಲಾ ಬಾಲಕಂ ಬಾಲೇಂದುವಿನಂತೆ ಪ್ರತಿದಿನಂಗಳೊಳ್ ಪರ ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಂ ಪಡೆದು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತು ಮಿರಲಾ ಸುತನಂ ನಿಟ್ಟ ಸಿ ನಲಿಯುತ್ತುಂ ಮತ್ತ್ರಮಾ ಕು ಮಾರಂಗೆ ಯೌವನೋದಯಮಾಗಲೊಡನೆ ಸತ್ಕು ಲಸಂಭವೆಯರಪ್ಪ ವೀರಮಾಂಬೆ ಭದ್ರ ಮಾಂಬೆಯೆಂಬಿರ್ವರ್ ಕನ್ಯಾ ರತ್ನ ಂಗಳನತಿವಿಭವದಿಂ ವಿವಾಹಮಂ ರಚಿಸಿ ಕೆಳದಿರಾಮೇಶ್ವರ ಗೃಹಮಂ ದಾರುಮಯವನಾಗಿಸಿ, ಸದ್ಭ ಕ್ತಿಯಿಂದರ್ಚಿಸುತ್ತುಂ ತತ್ತೃ ವಾಕಟಾಕ್ಷ ಮೂಲಡಿಂ ದಿನದಿನದೊಳ್ ಭಾಗ್ಯಾ ಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಂ ಪಡೆದು ನಾಲ್ದೆ ಸೆಯೊಳ್ ಪರಮಪ್ರಖ್ಯಾ ತಿವೆತ್ತು ವರ್ತಿ ಸುತ್ತು ಮಿರ್ದನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥ 18

Keladin pavijayam, Canto 1, vv. 41, 43, 44, 47, 49, 50, 53, 54, 56-63, 65, 66.

112. KŖŅADĒVARĀYA AND CAUŅAPA.

ಇಂತೆಂದು ಬಗೆದಾ ಚೌಡಪಭದ್ರವರಂ ಹತ್ತೆ ಕರೆದು......ಈ ಸಮಯದೊಳವಿದ್ದ ಕರ್ಣರುಂ, ಶಬರರುಂ, ಮತ್ತಂ ಕೆಲಂಬರ್ ತುಂಡುಮನ್ನೆ ಯರ್ಕಳುಂ ಕಂಡುನಡೆಯದೆ ಬಲವದ್ವಿ ರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರೋಪದ್ರವಂಗಳನೆಸಗುತಿರ್ಪರ್. ಆವುದರಲ್ಲಿಯುಂ ನೀವೆಮ್ಮ ಕಜ್ಜಂಗಳಿ ಸಮಿಾಪದೊಳಿರಲ್ವೇೞ್ಕಿಂದೊಡವಡಿಸಿ ತುರಂಗಾಂದೋಳಿಕಾಚ್ಛತ್ರ ಗನುಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಚಾಮರಾದಿ ವಿಭವಂಗಳುಮನುಚಿತಮಾದುಡುಗೊ ಅತಿತೊಡವು ತಾಂಬೂಲಂಗಳನಿತ್ತು ಮೆನ್ನಿ ಸಿ ಕೆಲವಶ್ವ ಪದಾತಿಗಳಧೀನದೊಳಿರ್ದು ಸಂಗಡಮೆಡೆಯಾಡಲೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಲಂತಾಗಲೆಂ ದೊಡಂಬಟ್ಟವರ್ಗಳ್ ರೂಢಿವೆತ್ತು ಕತಿಪಯದಿವಸಮಾರಾಯರ ಸಮಾಪದೊಳತಿಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತು ಮಿರಲಾಕಾಲದೊಳ್ ಮೂಡದಿಕ್ಕೆ ನೊಳ್ ಶಬರರುಂ ಮತ್ತಂ ಕೆಲಂ ಬರ್ ತುಂಡುಮನ್ನೆ ಯರುನೊಂದಾಗಿ ಪುಂಡೆದ್ದು ದಾೞಿನರಿದಾರುನುಂ ಬಗೆಯದೆ ರಾಜ್ಯನುಂ ಬಾಧಿಸುತ್ತು ಮಿರಲೀ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಂ ಕೇಳ್ದು ಚೌಡಪ ಭದ್ರಪರೊಡನೆ ಸೈನೈಮಂ ಕೂಡಿಸಿ ಅವರ್ಗಳಂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬರ್ಪ್ರಪೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಿ ತಾಂಬೂಲವಿತ್ತು ತೆರಳ್ನಲಿಯ್ದ ದುಭಯಸೈನ್ಯ ಕ್ಕಂ ಕೆಯ್ಗ ಲಸಿ ತುಮುಲಯುದ್ಧಂ ಪಣ್ಣ ಲಾಗಳಾ ರಾಯಸೈನ್ಯ ದಾಕೆವಾಳರ್ ನೊಂದು ನುರ್ಗಾಗಿ ಮೊಗಮಿಕ್ಕಲಣ್ಮದೆ ಮುಱಿದು ಪಿಂದಿಗೆಯುತ್ತುಮಿರಲ್ ಚೌಡಪನಭಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಧೈರ್ಯಂಗುಂದರೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮೇಶ್ವರನ ಪಾದಾರವಿಂದಮಂ ನೆನೆಯುತ್ತತಿಶೀಘ್ರ ದೊಳ್ ತುರಗಾರೂಢನಾಗಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ಕ್ಕಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂದು ವೀರರಸದಿಂ ಪೊರೆಯೇಱುತ್ತು ಮರ ಲಾಪ್ರಸ್ತ್ರಾವದೊಳ್.

> ಇಂತಾ ಚೌಡವೆನಹಿತಕೃ | ತಾಂತಂ ಕರಮಿಸೆವ ಭದ್ರವಾನುಜಸಹಿತಂ || ಸಂತಸದೆ ಮರಳ್ದು ಸೇನಾ | ಸಂತತಿವೆರಸೆಯ್ಡಿ ರಾಯರಂ ಮಿಗೆ ಕಂಡಂ ||

ಇಂತು ಕೃಷ್ಣರಾಯನಂ ಕಂಡು ನಿಗಳಹೆಡಗುಡಿಗಳಿಂಗೊಳಗಾಗಿಸಿ ತಂದ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ ನುನ್ನೆಯರಂ ತತ್ಪಾದಾರವಿಂದದೊಳ್ ಕೆಡಹಿಸಿ ಸಂಧಾನಮುಖದಿಂದೊಡನೆಯ್ದಿದ ಕೆಲಂಬರ್ ತುಂಡುವುನ್ನೆ ಯರ್ಕಳಂ ಕಾಣಿಸಿ, ಮತ್ತಂ ಕೆಲಂಬರಗಿದಿತ್ತರ್ಥಾಭರಣ ವಸ್ತ್ರ ವಸ್ತುವಾಹನ ಚಯಂಗಳುಮಂ ಮುಂಗಡೆಯೊಳರಿಸಿ, ಸಂದರ್ಶನಂಗೆಯ್ಯಲ್ ತಕ್ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನಭಿವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ತೃಂತಪ್ರಮುದಿತಮಾನಸನಾಗಿ ಚೌಡಪಭದ್ರಪರನಾಲಿಂಗನಂಗೆಯ್ದು ಮನ್ನಿಸಿ ಹತ್ತೆ ಕುಳ್ಳಿಂಸಿಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಾಮ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಮರಳ್ದು ಮರಳ್ದು ಕೇಳ್ದು ಪೊಂಪುದಿಂಯ ಪಟು

ಸರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಪ್ಪಿನರನಿನ್ನು ಂ ಪೆರ್ಚಿಸಿ ತುರುಷ್ಯ ರ್ಗಲಗಣಸಾಗಿ ನಿಲಿಸಲ್ಟೇಟ್ಕೆ ಂದು ಮನೆ ದಂದು ತದುಚಿತಮಾದ ತೊಡವುಡುಗೊಹಿತಿ ತಾಂಬೂಲಂಗಳುನುನಿತ್ತಾದರಿಸಿ ಚಾಮಾಕರ ಲಾಂಭನ ಲಾಂಭಿತಮಾದ ನೆಗಟ್ಟುಯಿಗಳಿಂ ವಿರಾಜಿಸುತಿರ್ಪ ಪೊಸಪಲ್ಲಕ್ಕೆ ಯಿಕ್ಕಿ ನಿಜನಿವಾ ಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಪಿ......ಉತ್ತ ರದಿಕ್ಕಿ ನೊಳಿಸ್ ವಿದ್ಧ ಕರ್ಣರ್ ದಾಲಾವರಿಯಲ್ಪೇಲಕ್ಕೆ ಂದು ದುರ್ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯಂ ರಚಿಸುತಿರ್ದವರೆಂಬ ವರ್ತಮಾನಮಂ ಬೇಹಚರರ ಮುಖದಿಂ ಕೇಳ್ದು ತುರುಷ್ಕ ರ್ಗಾಸ್ಪದಮಾಗದಂತು ಚೌಡಪಭದ್ರಪರಂ ಗಡಿಮುಖದೊಳ್ ನಿಲಿಸಿದೊಡೆನ್ನು ಕಜ್ಜಂ ಮುಂದೆ ಶೇಖರಮಪ್ಪುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತತ್ಕಾಲೋಚಿತಮಾಗಿ ಪರಿಮಿತಾಪ್ತಮಂತ್ರಿನಿಯೋಗಿಜನರ್ವೆರಸು ಒಡ್ಡೋಲಗಂಗೊಟ್ಟು ಚೌಡಪಭದ್ರಪರಂ ಬರಿಸಿ ಹತ್ತೆ ಕರೆದು ಸಮಾಪದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಾ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಂ ಮಂದಸ್ಥಿ ತವದನಾರವಿಂದನಾಗುತ್ತುಂ ಆ ಚೌಡಪ ಭದ್ರಪರೊಡನಿಂತೆಂದಂ!!

ಆರಿಚಯಮೆಡೆಯಾಡದವೋಲ್ | ಕರಮೊಪ್ಪುವ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಕೆಳದಿಯಮುಖಜೊಳ್ !! ಹೊರಪಾಳ್ಯ ವಾಗಿ ವರ್ತಿಪ | ಸುರುಚಿರ ಪರಮಾಧಿಕಾರಮಂ ನಿನಗೀವೆಂ !!

ಕೆಳದೀ ಯಿಕ್ಕೆ ರಿ ಪೆರ್ಬಯ | ಲೆಲಗಳಲೆ.....ಯೊಪ್ಪವ ಮೋದೂ ॥ ಕ್ರಪಿಸಲಾತವಡಿ (?) ಯೆಂಬೀ | ವಿಲಸ ನ್ಮಾ ಗಣಿಗಳೆಂಟುಮಂ ನಿಮಗೀವೆಂ ॥

ಮಿನುಪೆಂಟುಮಾಗಣಿಗಳುಮ | ನನುನಯದಿಂ ನಿಮ್ಮ ಪಂಶಪಾರಂಪರೆಯಿಂ ॥ ದನುಭವಿಪ್ರದೆಂದು ವರಶಾ | ಸನಮಂ ತತ್ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನುಱ³ ಬರೆಸಿತ್ತಂ ॥

ಇಂತಪ್ಪ ರಾಜಲಾಂಭನೋಪಯುಕ್ತ ಮಾದ ಬಿರುದುಗಳುಮನಿತ್ತು ಮನ್ನಿ ಸಿ ತದಾರಭ್ಯ ಕೆಳದೀಮೂಲ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮನ್ನೆಯ ಚೌಡಪ್ಪನಾಯಕನೆಂದು ಕರೆವುದೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಮಪ್ಪಂತು ನಾಲ್ಗ ಡೆಯೊಳಿರ್ಪ ಮನ್ನೆ ಯರ್ಗಂ ರಾಯಸಂಬೆರಸಿ ಸಂಗಡಮುಚಿತಮಪ್ಪ ಗುರಿಮಾನಿಸರಂ ಪ್ರಯಾಣಮನೊಡರ್ಚಿಸಿ ನೀವುಂ ನಿಮ್ಮ ಮೂಲಸಂಸ್ಥಾನಮಂ ಸಾರ್ದೆಂಟು ಮಾಗಣಿಯ ಪ್ರಜಾಪರಿವಾರಮಂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಮುದ್ರಾಧಿಕಾರದ ಬಿಣ್ಪುಗುಂದ ದಂತಾಣೆ ಗೋಸಣೆ ಯಂಕೆ ಝಂಕೆ ನಾಣ್ಯರಾಯಸ ಮುಂತಾದುವಂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಮಗುಂಟಾ ದೆಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಂಗಳೆಲ್ಲಂ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಂಗಳೇ ಸರಿಯೆಂದು ಬಗೆದೀಪ್ರಕಾರದೊಳ್ ನಿರ್ಭೇದ ಮಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತುಂ ಸುಖಮಿರ್ಪದೆಂದೊರೆದು ಅವರಿರ್ವರ್ಗಮುಚಿತಮಪ್ಪ ದಿವ್ಯತರನವರತ್ನ Keladin pavijayam, Canto 1, pp. 21-6.

113. KŖŅADĒVARĀYA'S CONQUESTS.

கெஷ்ணமுயற் விசயரகரி பட்டணத்திலே | ரவரெத்தின மயமா யிருக்குர செங்காசனத்துலே சகை | வர்ஷம் | தசாஉடிசு | றத்தாகூ வருஷம் | சைத்திர மாசத்திலே பட்டாடுஷேகம் பண்ணிக்கொண்டு | தன் தம்பி அச்சுத ருயற் ரெங்க ருயருடனேயும் தன்னுடைய மக்திரி தற்மத் துடனே கிஷ்ணமூற்த் தி ருச்சியம் அனேக செக்ஷச்சு பென்று தங்கசாஃப் போட்டு அதுலே ரெங்க ஞையகருக்கு ஒரு தற்மும் உண்டுபண்ணி அங்குமேல் விசயரகரிகோட்டை நண்ணுய் கட்டி 1 பேணு கோட்டை சக்திரகிரி மிதுமுதலான கோட்டைகள் கட்டி வைச்சு வெகு செனம் சேற்மானம் பண்ணி அனேகம்। ஆனேகள் அனேகம் குதிரைகள் | மிதுமுதலானதும் சேற்மானம் பண்ணி ருச்சியங்கள் கட்டவேணுமெண்ணு இருவிட தேசத்திக்கு போய் அவடத்திலே காஞ்சி செஞ்சி வேலூர் கெடிகள் கையிவசம்பண்ணிக் கொண்டு வேலூர்க் கோட்டை வெகுபத்திரம் 5 L_19 தங்கள் மனுஷ்ய ருச குமாறர்களே வைச்சு ருச்சியம் தற்மனீதியாய் செக்ஷச்சுக்கொண்டு யிருந்தார்கள். அப்போ கற்ணுடக தேசம் ருசாக்களிலே உன்மத்தாரு ருசாக்கள் சிவனசமுத்திரத்தை கையிவசம் பண்ணி அர்த கோட்டை செண்டு புறத்திலேயும் காவேரி வருகுர படியினுலே அந்த கோட்டையை நண்ணு கட்டி அனேக பிரிங்கி முதலானது ஆ(யுத)ங்கள் ூலேயும் கெட்டிபண்ணி அந்த தியாப ருசா ஸ்வற்க்கத்தை அடைஞ்சான். அதின் அவன் மகன்கெங்கை முயன் அதுலே ருச்சியம் ரெக்ஷச்சுக்கொண்டு அந்த கோட்டையை வெகு ஆபுகங்கள்னவேயும் அனேக செனங்களினைவேயும் வெகு பத்திரம் பண்ணிக்கொண்டு பிருந்தார்கள். அதின் பிறகு ருய கிஷ்ண்ணருயர் கறுடைக தேசத்து பாளேயகாறர் ருசாக்களுடனே உயித்தியம் `ண்ணி செயிச்சு அந்த தேசம் கட்டிக்கொள்ள வேணுமென்று பூற்வத்திலே தன்னுடைய தமையஞர் வீற நறகிங்களுயர் செயமில்லாமல் வர்தபடி கினுலேயும் அவர் கற்ப்பகம் குடாமல் கிருக்குறபடியினுலேயும் அவர்கள் பேரிலே வெகு கோபத்தை அடைஞ்சு ஆண குதிரை பதாதி பீரங்கி முதலான ஆயுதங்களினுலேயும் செறுது பாளேயகாறருடனேயும் கூடப் பிறப்பட்டு கறுணுடக தேசம் காவேரி தீரத்திலே பச்சிமறங்கத் துக்கு கெழக்கே சிவனசமுத்திர கோட்டையை முத்திக்கை செய்து அவனுக்கு சத்துருவாயிருக்குற சிக்கருயின சேத்துக்கொண்டு யின்னம் சிறுது பாளேயகாறருடனே | கூட | பிரெதபருவதம் | கெவுருயனெமலே யிவடத்திலே தண்டு பெறங்கிக்கொண்டு ஒரு வருக்ஷத்துக்கு மேலே ஒத்தினக்கடபை காவேரீ வ(ழி)யாய் கோட்டை அல்லா பண்ணின விடத்திலே அந்த கெங்கை முபன் கெங்கன்சுச்சு பெங்குரகாவேரீ மடுவிலே விழுர்துபோனுன். அதன் பிறகு கிஷ்ணருயற்! அர்தக் கோட்டை கையிவசம் பண்ணிக்கொண்டு அதிலே தங்கள் மனுஷற்கள வைச்சு ஸ்ரீறங்கபட்டணத்துக்கு வர்து அர்த பட்டணமும் செயம் பண்ணிக்கொண்டு ஸ்ரீறெங்கபட்டணத்திலே | காம்ப கெவுடன் வீறப்ப கெவுடன் மிவற்கள் வசத்திலே செரு து தேசங்கள் விட்டு சிக்கருயன் வசத்திலே செருது தேசங்கள் விட்டு அங்கங்கை பிருக்கிற பாளேயப் செயம் பண்ணி அங்கங்கை மனுஷற்கள் பட்டுக்களெல்லாம் ஏற்ப்படித்தி கற்ணுடக தேசம் கோடி திருவியமென்று கட்டுசெய்து தன் ஹடைய தெஸ்தறத்துலே | கணக்கு தாக்கல்ப் பண்ணிக்கொண்டு கற்டைக தேசத்துக்கு பெரியப் பட்டணமாய் ஸ்ரீறங்கப்பட்டணத்தை கெட்டிபண்ணிக்கொண்டு யிருந்த! சகை வருஷம்! தூ(சா)நூசி பிறபவ வருஷத்திலே | மகாபிருது உண்டுபண்ணி அதிலே கிஷ்ணருப கொடி சங்க சக்கிறமிருக்கிரதாய் கொடிபோட்டு | அங்கே யிருந்து பிறப்பட்டு குடகு மலேயாளம் கேறளம் மிதுவெல்லாம் ஒரு புறமாய் செயிச்சு! கப்பம் நிகுதி பண்ணிக்கொண்டு | பாண்டிய தேசம் சோள தேசமும் கையிவசம் பண்ணிக்கொண்டு அங்கேயிருந்து விசயநகரிப்பட்டணத் அக்கே வர்து அனேக சேண்கள் அனேக பாளேயகாறர்கள் அனேக குதிரைகள் மருர்து குண்டுகள் ஆயுதங்களுடனேயும் சமுத்திறம் போஃ தண்டு பிறப்பட்டு உத்தற தேசத்துக்கு போய் கலிங்க தேசத்து ருசாவை கினேகம் பண்ணிக்கொண்டு அவணயும் அழைச்சுக்கொண்டு பிர் துதேசம் வழியாய் குச்சறதேசம் மாகததேசம் **பின்னம் அ**னேகம் தேசம் செயம்பண்ணி கப்பம் வாங்**கிக்**கொ**ண்**டு அனேகத் துறுக்கற்களே செயிச்சு திரும்பி வித்தியாககாபட்டணைத்துக்கு வர்து கவறெத்தின் மயமாயிருக்குற செங்காசனத்திலே யிருர்துக் கெண்டு 1 எதுகுலோத்பவ ருசமாற்த்தாண்ட ருசகெம்போ மகாமுச பூசத கிஷ்ணறுய மகாறுயற் யென்று வெகு கீறித்தியை ஹிம் சேதுமட்டுக்கும் வெகு கீறித்தியை அடைஞ்சு சதாசிவருய னெங்குற சேணுகிபதியுடனே (கூட ருச்சி)யம் செஷிச்சுக்கொண்டு பண்ணிஞர். மேரு சுவற்ணதானம் முதலான வெகு தற்ம்மங்கள் COSTLE மகா தானம் பண்ணி | சகை ഖന്റെടുംപ് | வைகுண்டத்தை அடைஞ்சாற்! சகை வருஷம் | 558°M20€ 1 வருஷத்திலே ப ஸ்ரீறங்கப்பட்டணம் ப அரிகேருசய்யற் பகிஷ்ணமூசா அப்பளேயினுலே | ஸ்ரீபச்சம றங்க சுவாமிக்கி | பூமிதானம் பண்ணின வயனம் |....

வருஷும்। தசாசமிரி பாற்த்திவ வருஷம் மாக சுத்த சர் தொகெறண புண்ணியகாலத் திலெ | ஸ்ரீ கிஷ்ண ருயற் அவற்கள் துங்கபத்திரு தீரத்திலை! விறாபாக்ஷ சுவாமி கோவிலில் சமீபத்திலே। உதயகிரியிலே விஷ்ணசுவாமி பூசை நிவேதனத்து உச்ச வத்துக்கு வேதமூற்த் கி கிருமலே தாதாசாரி பவுத்திரன் தாதாசாரிய புத்திரன் 1 ருக்கு Michala *தா தாசாரியாரு*க்கு பட்டணத்திலே பிருக்கிற முப்பத்தேழு கோத்திரம் கம்மவாரு ! கூட வருஷும்। க-க்கு ஒரு விறுகன் படிக்கி குடுக்குரதாய் திட்டம் பண்ணி கலியாணம் பண்ணுகுர செனங்கள் பெண்ணுக்கு ஒரு பணம் பிள்ளேக்கி ஒரு பணம் பிர்தப்படி பிர்த செனங்கள் கய்மிலே வாங்கிக்கொளவு பண்ணிகுடுத்தான். | கிஷ்ணருயற் மென்று சாசனம் வருஷம் | நெஎ |

> Kongudēśarājākkaļin Caritram, Madras Govt. Or. Mss. Lib. 16-6-9, folios 84ff.

114-(a). THE CAPTURE OF BIDAR.

A Cāţu:

మ. నమరట్ ణినిం గృష్ణరాయల భుజా క శాతాసిచేం బడ్డ దు ర్లమదోర్దండ బెడందకోట యవన క బాతంబు నప్తాన్నమా ర్లమున్ గాంచి 'శేబా నహా హరిహరం క గా ఖూబు ఘోడాకి తే తమమకీబాయిలభాయి దేములికి' యం క దు రిశృటికిం బో నుచుకా. (1)

Peddana.

A Cātu.

మ. గవకుల్పల్లి డమయ్యె ఢిల్లీకిని మ క క్కాకోట మేలయ్యె మం డువకు౯ (గొ త్తగు గొ త్తడంబు లమరె౯ క బోలేరు చందేరుల౯ దవనం ఔక్కె బెడందకోటపురకాం క తాగర్శనీ రోగ్గదన (పవణం ఔన భవత్ప్రియాణ జయవా క ర్రక్ గృష్ణరాయాధినా.(2)

114-(b). A DESCRIPTION OF THE CAPTURE OF KALUBARIGA.

A Cāṭu:

సీ. చెడిపిరా లొత్తిన కే యడుగు దమ్ములకును

గట్టుపయ్యెడు జించి కే చుట్టుకొనుచు

బయలైన కుచకుంభ కే పాళులకును జంటి

శిశువుల మాటుగా కే జేర్చుకొనుచు

గనుగండలకు వడ కే గాలికి జాటుగా గచభరంబులు విప్పి కే కప్పుకొనుచు పీడిన తురుము నీ కే వియ దాంక నడలించి చేలాంతము ముగుంగు కే జేర్చుకొనుచు ఖానమల్కవజీరుల కే మానవతులు పాటుపరువున నీవు క కే లృరిగు గానిను బమసి దెనచెడి నలుగడు కే బఱతు రార! ఆహాఫ్ఫా పేంది! కృష్ణరా కే యత్తింది!

114-(c). THE DESCRIPTION OF THE CAPTURE OF KALUBARIGA.

[పజోత్ప త్తి సంవత్సరం తయిమాసం తే ౧_౨ ది కుతుప్పశాహ నిజాంశాహ మిాదికి కూచీ చేసి వెలిగుడారం వేసి తర్లిపోయిరి. మూడు యేండ్లు దండుచేసి మూడు సంస్తానాల మీాద కార్యంచేసి కలుబరిగౌవద్ద విజ య స్తంభం వేయించి మూడు సంస్తానాలవారి వద్ద పగుదీ తీసుకొని ముగ్గు ... తో (P) లిపించ్చుకొని విజయనగరపట్టం (పవేశించి వుండి

Vijayanagarasāmrājyamu, Bhārati, VI. ii. p. 621.

114-(d). THE SIEGE OF KALUBARIGA.

కొన్ని దినములకు కల్యాణం కలుబరిగి మీదాదికి యుద్ధనన్న దృతే నమ స్త మైన జహగీరుదార్లను పిలుపించగా కడవకొలను (గామంలో వున్న ముసిలీ చన్నమనాయడు తన జమీాయతుతో కూడా విజయనగరానకు కృష్ణరాయల వారి సముఖానకు పోయిన తదనంతరం రాయలవారు సైన్యముతో కూడ ప్రయాణమై కలుబరిగౌ మీాదికి వెళ్లగా నమ స్థమైన నిజాములు ఆకలుబరిగ డగ్గిరికి ఖారీఖాజులు స్తామంగా కూడి వున్నందున రాయలవారు సమ స్థమైన వారిని పిలిపించి; యీం యుద్ధమందు వెనుకకు తిరుగక లడాయిచేసి శ తుపలా యునం చే స్తే మీాకు సకల బహాచూ నాలు యిప్పిస్తున్నారము అని పీరకంక ణాలు తాంబూలాలు యిచ్చినంతలోగా లడాయికి షురుషు అయి యుద్ధము సేయగా అపుడు బహుమంది సర్దారులు మెసా ముసిలిచన్నమనాయడు సొన్న లాపురం హండేవారు యింకా పాళ్లవారు సహా యేక స్త్రులై యుద్ధానకు నడచి నంతలో ఆగాధయుడ్ధ [పనరిణీ ఆయి కృష్ణ రాయల వారి ఫౌజు విరిగినందున ಕಾಯಲವಾರು चಡ್ರು ತಿ ಘಲ್ಲುನ ಕ್ರಾಸಿ ಯಾಸಮಯವುದು ಯವ್ವರು ಮದು రెక్కి శ్(తుపలాయినం చేస్తున్నా రో వారికి సకల బహానమానాలు బీరుదులు యిప్పిస్తూన్నా మని చెప్పి నందున ముసిలీచన్న మనాయడు యింకా కొంతమంది సర్దార్ల తోకూడా తురుష్కులవారి లష్కరుమూదికి యెదురెక్కి తరుముకొని వస్తూవుండిన నిజామాది ఖాజుల మీాదికి దూరి చిత్రాస్వాతి సంధించి నట్టుగా యుద్ధముచేసి మొదటి కోపు విరుగకొట్టి నందున యావత్ఫౌజు యేక రాసిన దూరగా నిజాముల ఫౌజు విరిగి శానాహత్మై పోయినందున కలబరి గౌలో వరా హధ్యజ మె త్రించి జయాభేరి వేయించి ఆ మాదట నమ స్వైస్తాన జాగీరుదారు లను నరదార్లను పిలుపించి నొప్పదప్పలు విచారించి జఖముపట్టి యిచ్చి ముసిలి చన్నమనాయణ్ని విచారించగా భారీగాయములలో స్థళాంతరమందు పడి వుండగా ఖాసా కృష్ణ రాయలవారు పోయి జఖములు కట్టించి తమడేరా దగ్గిర నేడేరా వేయించి కాపాడి స్వస్థ మైన మీదట ఫౌజులో కూడా విజయనగరా నకు పోయి సకల మైన వారికి సెలవు యిచ్చి కడవకొలను మెనా ముసిలి చన్న మనాయణ్ణి చూచి పాలకీ, వుభయచామరాలు, ఖాసాపట్టుడు గుఱ్ఱం, కల్కి-తురాయి, వుడాసు, వావడా, గండవిండేరం, తెల్లనిశాని, ఒం ఒ**మ**ాద

నగారా మొదలయిన బిరుదులు అయివత్తారుమండలీకరగండ పూర్వసింహాన నాధీశ్వర అనేపేరుయిచ్చి కడవకొలను (గామంపర్యంతం వుండే అరణ్యం దయచేయించ వలెనని మెసాముసిలీ చెన్నమనాయడు కృష్ణరాయల వారిని అడగగా మనివి చిత్తగించి అదే (పకారము యిచ్చి పంపించినందున చన్నమనాయడు అప్పణ తీస్కుని (గామానకు వచ్చేను.

Kaifiyat of Nadimidoddipālem, L.R. 39, pp. 11 f.

115. THE REVOLT AND SUBJUGATION OF THE PĀĻAIYAGĀR OF PATTŪRUPĀĻEM.

బస్వినాయడు కాలం అయిన పిమ్మట్ అతని కొమారుడు చెదరంగప్ప నాయడున్ను యథా[పకారము [గామాదులు మాగా౯లు మొదలయినవి కాపాడుతూ వుంజెను. తరువాతను యితని కొమారుడు ముసలినాయడున్నూ యథా[పకారముగానే మందితో వుంజెను.

అంతట కృష్ణ దేవమహారాయలు రాజ్యభారం చేస్తూవుండి నప్పడు మునలినాయడు విస్తారం మందిని కూర్చుకుని స్వామి[దోహం తలచి రాయసం స్థానానకు తిరుగుబాటు చేసి వుండి మహారాజు థాటికి దేశములో నిలువ చాలక ను దేశం విడిచి లంకమల అనే కొండస్థళానకు పోయివుండిరి.

అంతట కృష్ణ దేవ మహారాయలవారు పుష్పగిరికి విజయంచేసి వుండ గా * రాయలవారి సాన్ని ధ్యమందు వున్న కామరసు తిమ్మయ్యగారి ముఖాం తముగా రాయలవారికి శరణాగతులై విజ్ఞాపన చెప్పి పంపించుకోగా తిమ్మ రసయ్యగారు రాయలవారి వద్ద సమయం విచారించుకోని చాలా మనివి చేసి ముసలినాయణ్మి తీసుకునివచ్చి పాదాకాంతులను చేసి సంతట ముసలినాయడు శరణాగతుడై "పుష్పగిరికి వు త్తరం పది పరుగుల దూరమున దువ్పూరి తాలూ కాలో జిల్లేళ్ల (గామములో రాయలవారి తట్టునుంచి (పభుత్వం చేస్తూవున్న రంగపతిరాజు అనే రాజకుమారునిచేత అయ్యే ఫితూరీ వుప్పదవమునకు సహిం

This event took place in S.S. 1436 (A.D. 1514)—see L.R. 8, p. 100.

చేలేక కామలాపురం స్థళం విడిచి నామందితో కూడాలేచి పోయి లంకమల చేరివున్నాను".

అని మనివి చేసుకోగా రాయలవారు దయచేసి ''మీంకు యెన్నటికి ఆడే పణ లేకుండా నడిచే జీవనము దయచేయిస్తున్నాము" అని పుష్పగిరి పొలి మేర హద్దుచేసుకొని యిందుకు వృత్తరభాగ మందు దువ్వూరి తాలూ కాలో అడక మై వున్న పేరనిపాటి పొలిమేర పర్యంతమున్ను యీలోగా వున్న అరణ్యం నరికి పల్లెలు కట్టుకొని యీ పొలములో యేమిపయిరు ఆకరం అవుతున్నదో అది మీారు అనుభవించుకొమ్మనిన్ని యెప్పటివలెనే కాశీరామేశ్వరాలకు పాయ్యేటి యీ మార్గం కాపాడుతూ త్రీస్వామి పుష్పగిరి దేవుని వుత్సవములు సాగిస్తూ వుండమని శలవుయిచ్చి తమసాన్నిధ్యమందు వున్న మర్రూజు అనే ఆయనకు శలవు యిచ్చిన లాగు యేమం టై: ''ముసలినాయడు కోరిన తావున పూరు కట్టించి యిచ్చిరమ్మ" నిసెలవుయిచ్చి రాయలవారు రామేశ్వర యా(త కు సాగిపోయినారు. అటు పిమ్మట మల్లరాజు ముసలినాయడి వెంబడి వచ్చి అరణ్యం యావత్తు నరికించి కాశీరామేశ్వరాలకు పొయ్యే భాటలోను బోడ దిన్నెమింద పత్తూరు అనే నామధేయం చేసి (గామము నిర్మాణము చేసి మంట్రా జుచెరువు అని తనపేరను చెరువుకట్టించి కృష్ణరాయల వారివద్దకు పోయి కలుసుకొన్నను.

Kaifiyat of Pattūrupāļem, L.R. 9, pp. 250 f.

116-(a). KŖŅARĀYA'S VICTORIES.

कर्णाटाह्वयदेशसौख्यजननी श्रीतुङ्गभद्राचृता मातङ्गोषतमास्यवास्थितिधरश्रीहेमक्टान्विता। पम्पाधीश्वर विष्ठलेश्वर कृपाद्दिप्रभामिष्डता श्रीविद्यानगरी विभाति धरणीधम्मिष्टमाणिक्यवत्॥

तस्यां काञ्चनमण्डपे परिलसन्माणिक्यहीरावली-प्रान्तप्रोतविद्युद्धमौक्तिकमणिश्रेणीरवैरञ्जितम् । आरह्य द्विरदा (दि)रि पीठमतुलां स्मामीश्वरस्यात्मको निस्तन्द्रं प्रश्रशास तुर्वसुकुकोत्तंसो नृसिहो नृपः ॥ कीर्तिस्फूर्तिभिरम्हापि प्रतिकलं ज्योत्म्सां परं जुम्मयन् [सद्धत्मेन्यभि का]मितेन सकलान् संप्रीणयन् प्राणिनः। नित्याभिन्नकलाभिन्नस्सुकतरं घिन्वन् बुधानां वजान् तस्माद् दुग्धपयोनिधेरिव विधुः श्रीकृष्णरायोऽजनि॥

बाल्येऽसौ सकलकलाकलाप्रयुक्तं सत्रा (पा)णं सपदि विजित्य गङ्गराजम् । मङ्कत्वा तच्छिवनसमुद्रमुत्कटं द्रागावासं व्यतनुत निर्भरं शिवानाम् ॥

दुर्गं जित्वाऽथ सोसाबुदयगिरिवरं तत्तदः(त्ररः) हुत्तराजम् बन्दीकृत्याशु हत्वा युधि नगरवरं कोण्डवीट्कोण्डपल्यो । जीवग्राहं गृहीत्वा गजपतितनयं पोट्टनूर्पट्टणाग्ने विश्वस्थाच्यप्रतापो विख्दयुतजयस्तम्ममुखैन्यंकानीत्॥

सोऽयं कृष्णनरेश्वरो गजपति जित्वा तदीयश्विया साकं तस्य सुतामुदृद्ध यवनक्ष्मापं सपादं ततः। गोव्वूरुस्खलवासिनं सरमसं जित्वानु विद्राव्य तं हस्स्यश्वान् स तदीयदुर्गमतुलं राच्यूरुमादत्तवान्॥

कृष्णामुत्तीर्य सोऽयं यवनजनपदं विह्नसात्क्रत्य सर्वे फीरोजाबादिसंबादुरुसगरसमाख्यानि दुर्गाणि जित्वा। मङ्क्त्वोद्येः पारशीकं कलुविरगपुरीं द्राक् सपादार्थमानान् कान्त्वा व्याक्षयनान् दोर्बलघनमहिमा त्रीन् सुरत्राणपुत्रान्॥

Lakṣmīnārāyaṇa: Saṅgītasūryōdayaṁ, Madras Govt. Oriental Mss. Library, R. No. 4516.

116-(b).

సీ. ఉదయాచలేం దంబు క మొదల నెవ్వని కుమా రతకుఁ (గౌంచాచల క రాజమయ్యె నావాడపతి శకం క ధర సింధురాధ్యకుు లరిగాంపు లెవ్వాని క ఖరతరాసి కాపంచగౌడథా క (తీపదం బెవ్వాని కసివాఱుగా నేగు క వట్టిబయలు సకలయాచకజనా శ్ శా పూ_ర్డి కెవ్వాని ఘనభుజాదండంబు శ్ కల్పశాఖ పబలరాజాధిరాజ వీ శ్ ర[పతాప రాజపరమేశ బీరుదవి శ్ (భాజి యెవ్వం డట్టి (శీ కృష్ణ దేవరా శ్ యా[గగణ్యుం డొక్కనాండు కుతూహలం శ్ బుప్పతిల్ల.

(1)

శా. ని స్త్రండ్రపతిభా సుధీనుత, దిశో కి నీస్టలద్యశ్ (శ్రీవధూ హస్తాగామలకాయమాన, మహనీ కి యాంభోజగర్భాండ, సై న్యస్త్రామాత్థ రజో(వజస్థనితకృ కి ష్ణాగాతమించుధ్యభూ మ్యస్త్రోత్కలరాట్పురీహరణ లీ కి లావార్య శౌరోయదయా! (2)

కవిరాజవిరాజితము:—

నల నృగ రంతి భగీరథ భారత కే నందన కల్ప యనల్పయళ శ్చులికితలోక విలోకివధూజన కే సూనళరానన మానఖనీ [పళయఘనాఘనఘూషజయానక కే భాంకృతి భీమచపేటలుక తాటబరగీకటకటిషితిరక్షక కే కన్నడరాజ్య రమారమణా!

(3)

శా. హిందూరాజ్యరమాధురంధర భుజా 1 హింగామణికంచుక తుందన్వచ్ఛయశోగుళుచ్ఛ! యవన 1 మోణీ ధవస్థాప నా మందీభూత కృపాకటాశ్.! యనకృ 1 నా2్డ్యత్ర-ళింగాంగనా బండీ(గాహవిగాహితో త్తరకకు 1 జ్ఞాటీ సమాటీకనా!

(4)

ఉత్సాహ :---

వర్ణసీయకీ_ర్తి మైళ క వా (పభూతభూతిదృ కృ_ర్లకుండలావితీర్ణి కి కర్ణడీర్ణ హృద్భమ ద్దుర్ణయారి మానహారి కి దుర్భరాన కార్భటీ ఘూర్ణమాన కొండపల్లి కి కొండపీడు మండలా!

Allasāni Peddana: Manucaritram, 1:11; 2:79, 81; 3:142, 144.

116-(c).

Cațu Verse:

సీ. అమిత (పతాపబా క లార్కమిన్నా ర్తిచే నడన గోల్పడియొన క య్యుడయశేఖరి భేరీధణంధణా క ఘోరనాడములచే వినుకొండ దుగ్రంటు క విరిగిపడియొ వాహినీ సవుతాబు క వాహాముఖంబురా లక్క—యికరంగె బె క ల్లంబుకొండ (కూరరాహుత ఖడ్డ క కులిశథారలచేతం గాలసి చెట్టన గొట్టం క గొండపీడు కూలె బెజవాడ కంపించెం క గొండపీటు కూలె బెజవాడ కంపించెం క గొండపీటు పనీలెం గటకంబు గగ్గోలు క పడియొ ఢిల్లీ పకథాటిగ నీవు దం క జెత్తి నపుడు కీతికాతోపాయ థారేయ క కృష్ణరాయం!

116-(d).

A Cațu Verse:

శా. రాయ(గామణి కృష్ణరాయ! భవదు క (గ(కూర ఖడ్లాహిచేం గాయం బూడ్చి కళింగ దేశ నృపతుల్ క "కానిర్డ్లు రీ హోమణీ మాయాభీకుముటూరులోటు కుహుటూ క మాయాసటాజాహే రే మాయాగ్గేయమడే" యటం(డు దివిరం క భా జారునిక్ యుత్తునిక్.

Nandi Timmana.

(6)

116-(e).

கிரிபோல் விளங்கிக் கிளரும்புயக்கிட்ண ராயண் தரைமீது சிங்காத்திரியில் செயத்தம்பம் நாட்ட வரம் ஆதரவால் அளித்தே வடகூவம் மேவும் கருமாமணி வண்ணனே சீசிகருத்தில் வைப்பாம்.

Haridāsa: Irusamayaviļakkam, p. 2, v. 5.

117. KŖŅĀRĀYA'S WARS.

కృష్ణరాయల వారు అశ్వపతి వారి మీాదికి కార్యం తల నెట్టి పొయ్యేట ప్పడు వెంచుసాని తిమ్మానాయణి వారికి సై న్యంతో కూడా (పరుాణం అయి రమ్మని, కూనపులీ రంగపతిరాజు సై న్యంతో గూడా మీారు వారు వుభయ సై న్యములు కలిసి రమ్మని, (వాయించి నందున అడే(ప్రకారం విజయనగరానకు పోయి (పభువువారి దశ్౯నం అయివుండగా మరి వమదినం కృష్ణరాయల వారు అల్లుళ్లు కొమాళ్లు మం(తీసామంతకవిళటవిద్వజ్ఞననమేతముగా మం(తీ కొమారికముతో నదరు చేసుకొని వుండగా రాయల వారి పట్టపుయేనుగ మదందిని చదురుకు వచ్చినందున, రాయలవారు సమత్తమం చూస్తూ వుండగా పెదరంగపతీరాజు చదురు స్తంభం చాటున వుండి తనచేతి పి (రె) ఉంక కారున పొడిచి వెనక్కు మళ్ళించి నందున మెచ్చి రాయలవారు రాయకొమారు వద్ద (పదం?)యిచ్చి నగరభోజనం పంస్కెండు మందికి బోన కావిళ్లు,దివిటీలకు చమురు సెలవు యిచ్చి దయచేసి తీమ్మానాయణి వారితో సెల్వుయిచ్చినమాట. లోగ డనుంచి వారికి రాయసంస్థానంలో సెలవు అయిన (పకారం వారి ముఖాసాగామాలు నిరాచ్ఛేదనగా సెల్వుయిచ్చినారు. * * *

ముఖానా (గామాలు అనుభవిస్తూ వుండగా కృష్ణ రాయల వారు గజపతి వారి మీాదికి కార్యం తలఔట్ట్రకు పొయ్యే టప్పడు వెడరంగపతిరాజు గారికి నిరుాపం రాయించి నందున అప్పడు తన అల్లుళ్లు కుమాళ్లు సై స్యంతో కూడా ప్రభువుల వారి దళానకు అగాడీన గజపతి వారి మీాదికి పోయినందున వుభయద ళానకు కార్య సరణి అయి నప్పడు మహా ప్రభువు లయిన రాయల వారు వెదరంగ పతిరాజును పిలిపించి యిక్కడ కార్యంలో, కష్టపడి నట్టు అయి తె నీవు కోరిన బహుమానం యిస్తూ వున్నాము. ఆని సెలవు దయచేసి తాంబూలం యిచ్చి నందున, అదే (పకారం గజపతి వారు యేలే వుదయాడి పట్టణం చతుందిక్ కూల లగ్గలకు విడిచి నప్పడు వెదరంగపతిరాజు తమ సైన్యంతో వుత్తర మందు రాయదళానికన్నా ముందర వుదయాడిపర్వతం కంచుబోరుతలు పులు వాకిలి మొగసాల వద్దను లోగడ మహా (పభువుల వారు యిచ్చిన పంచ వన్నె నిశానీ యెత్తగా, ఆనిశానీ యెవరి దని మహా (పభువు వారు విచారించగా, అప్పడు రాయల వారి కాలాడీలు పోయి ఆనిశానీ కూనపులి వెదరంగపతి రాజు గారి దని మనివి శాయగా, అప్పడు వారు నంతో షపడి రంగపతిరాజును పిలి పించి ''నీతా (తవంతానకు మెచ్చితిని; నీకు యేమి బహుమానం కావలెనో అడుగు''మని సెలవు దయచేసి నందున ''లోగడ మహా (పభువు వారు సకలమైన బహుమానం దయచేసినారు యింక వఘ మనివి వున్న ది, దయచాయవలెను''. ... అక్కడ కార్యం నిర్వాహకం చేసుకొని గజపతి వార్మి జయించి జయ్ పద మంది నరపతి సింహాననాధీశ్వరు లయిన మహా (పభువు లయిన కృష్ణ రాయల వారు తిరుగా విజయనగరం పట్టణం (పవేశం అయి రాజ్యం పరిపాలం చేస్తూ వుండిరి.

Kaifiyat of Cintakunţa, L.R. 7, pp. 321 ff.

118. ABOUT THE KINGDOM OF ORISSA.

అప్పాజీ మొదలయిన ఆ ప్రైలతో మాటలాడుతూ వుండ్డగా గజపతి వారల రాజ్యంబు (శీ పురుషాక్ష్ములమాన నుండ్డింద్ది వేగుల వాయువేగి హను మం త్రయ్యాను మనో వేగి పురుషామృగమయ్యాను వచ్చి నిలిచి రాయల దేవునితో విన్నపం సేసినారు. విద్యానగర మంద్దనుండ్డి పయనగతుల తలికా గజపతి రాజ్యంబు సీమభూములున్ను చూస్తా రాజమహేంద్రదవరం కటకము మొదలయినవి వీడించ్చి ముకుంద్ద బాహుబలేంద్రులు జగన్నా థాననుండ్డగా పురుషోత్తమానకు పోతిమి ... ముకుంద్ద గజపతివారు బాంస్క్ ముహలార్తాన నిదుర మేల్కాంచిన వారై వి[పవర్యద్యయదర్శ సంసేసి షోడశేషా[తులున్ను తామున్ను నిత్యాసారిగా రెండ్డానుడ మూడానుడ దూరం పోయి తిరుగావచ్చి ముఖమజ్జన నామతీర్మమై [గహారాధనసేసి జగన్నాథులకు పూజావిధాన[పకారాన షోడశోపచార పూజలున్ను నమార్గనామార్చన వైవేద్యాలు సేసి [పదతీణ నమస్కారము

లునేసి పురము గృహం వెలువడి వచ్చే సమయాన పరదునేదాల్లు స్థానాపతు లయిన అఘపురం వారి అనంత్తోజి పంత్తులున్ను, మానసింగ్లువారి మాధవ య్యాను, చాందువారి చెంన్న గిరయ్యాను, కటకంవారి కరుణాకరయ్యాను, **ప్రా**రగంట్రివారి ప్రాబళయ్యాను, ఢిల్లిసురతాణివారి ఢాకోజిపంత్తులున్ను, బెడదకోటవారి బేకోజీపంత్తులున్ను, గోలకొండ్డవారి గోపోజీపంతులున్ను, అహ ముదానగరం అయ్యపరాజున్ను, విజయాపురం వీరమరాజున్ను, పురాణపురం పురందరయ్యాను, భాగానగరం బాబోజిపంత్తులున్ను మొదలుగాగల ముఖాము లైన స్థానాపతులు అండ్దరున్ను (పాతః కాలమంద్రు స్నానసంధ్యావందనాదులు ఆచరించ్చి తెల్లని పట్టుధోవతులు కట్టుకొని చలువలు భయిరవాసలుగా వేసు కొనిశంచిరుచి తోడట్టు దేవలార్చన సమయానకు వచ్చినవారై దేవపూజా గృహం ముంద్దర లట్మీచావడిలో కూర్చుండగాను గజపతివారువచ్చి నవ రత్నఖచితమైన బంగారుపీటమీాద కూచు౯ండి వారివారి పురాణీకులనున్ను పిలుపించ్చుక పురాణ శవణమైన తరువాత ఆ శ్రీతులయిన విద్వజ్ఞనులుంన్ను ఆశీవ౯చన పూర్వకముగా యిచ్చిన విభూతి గంథాడుత నారికేళలకుచఫలా డులు గజపతివారు రెండ్డుచేతులా అంద్దుకొని శీరసావహించ్చి వారలకున్ను ಸ್ಥಾನ್ ಪತ್ರು ಕ್ಷಾನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ಷಾನಿಯಲು ಪರ್ಕ್ಲಿಶಾಕುಲುಂನ್ನು యిప్పించ్చి వాల౯ను విడిదీలకు పంప్పినవారై వేరొఖ్క ౖ బాంహ్మని బిలిచి పాడ్ పత్తాళనంసేసి గంథాత్తపుప్పములచేత లెన్సగా పాదపూజసేసి నూరు ఘెట్లుంన్ను వక్కలాకులుంన్ను యిప్పించ్చి ఆపాదతీర్థమున్ను పుచ్చుకొని ఆపాద రేణువు శిరసావహించి తర్వాత తాము పాద[పత్రొళనం చేసుకొని ఆచమనం సేసినవారై బంధుజనముల తోడట్టు బంగారుపళ్లెరములు వుంచ్చమని (పసా పాటుకు కూర్పుంన్న తావున వఖపదార్థమున్ను కొదవ బడకుండ్డా నకలమున్ను వడ్డించ్చమని ఆపం జ్తిని వఖ తావున తెరగట్టి ఆ తెరలో నవరత్న స్థాపిత్మాన వీఠమున సుఖాశీనులయి కూచు౯ండ్డగా పది వన్నెబంగ్గారున నూరు శేరుల సేయించ్చిన పళ్ళెరముంన్ను ఆ పళ్లెరం మధ్య వెలహెచ్చు గోమేధికముంచ్చి పెళ్ళెరములో వడ్డించ్చి [పసాపడేపట్ల వఖతేప కలుపుకున్మకూర మరి వఖ తేవ కలుపుకోనుండ్డా భత్యూలలో ప్రెఖసారి భత్యించ్చినది రెండోతేప భత్యిం చ్చకుండా బానినలు హాచ్చరికలుగా చూస్తూవుండ్డి పరాశున ముట్టి నప్పటికిన్ని జె త్ర్మెక్ లచేత హ స్త్రముమీంద స్పరీశించ్చి ముట్టవలదు గనుక్త ఆరీ తె తిథుగా

అంట్టక ఆరోహణం సేసి యీరితున నకలవస్తువులున్ను భుజియించ్చి తేచిన పిమ్మట చేతులు గట్టుకొని శతపడాలు నడు స్తుంన్ను సంతే పరామాయణం పారాయణం అయిన తర్వాత వస్త్రాభరణాలంకారులై పేరోలగంటై నకల మైన వారున్ను నగరివాకిట కూర్చుండ్డి వుండ్డగా గజపతివారు వఖఅంత స్తు చావళ్ళోనికి వచ్చి కూర్చుండి [జెబ్బై *] రెండు వినియోగముల వారుంన్ను పిలుపించ్చి వారు వారు వుండ్డ తగిన వునుకులు కూర్చుండ నియమించ్చి [పస్తా ప్రాచితముగా పోడశపాత్రుల తోనున్ను పరస్థలపునియోక్కులతోనున్ను సంఖామణ శేయగా,

నిజాంశాహువారి నీలా ద్రిపంత్తులు వారుంన్ను, యొదులశాహు కుతు పనమలక వారి స్థానాపతులున్ను అంప్పించ్చిన కాకితములున్ను, 'కన్నా౯టకా ధీశ్వరులు కార్యముఖానకు నడిచేవా రై చతురంగబలమున్ను జత సేసుక జైలు మెరసి నరుదులకు వచ్చి కనుపించ్చుకొనే వారై వున్నారు. యీ వరకు ఉత్త రం దత్తుణం దొరల కార్యాలకు హానివృద్ధులకు సహాయంసంప త్త్రి నడుపుదురు. [పబలమైన కార్యాలఇతే అంద్దరున్ను ఏక (గీవమై ఉత్తరం అఘుపురం వారి కార్యాలకున్ను నిర్వహింత్తుదగా. యిప్పడు అం త్తేసి కార్యాలు యేమి వుంన్నవి ? సరుదున వుండ్డే వారు గనుక యితరం గాదుగా యెదులా హున్ను నిజాంశాహున్ను కుతపనమలక వారున్ను సరదుస్థలాలు స్థోమశుడ్ధి గా యాచనసేయగా పనిలేదు. అంద్దుకు మించ్చిన కార్యాలఇతే అహ మదునగరం పర్య**ం**తం వత్తురు" అని ఘసంగ్రామాసి అంప్పినారు. " మనుష్య ్రపయత్న్మమన అపజయమని యెంచ్చరాదు. కన్నా కటకం వారికి జయం నిశ్చయం అఇనప్పటికింన్ని సరుదుల మూడు తెగలవారున్ను విరిగినట్టయి తే మీ సీమలన్ని న్ని కోలుబోయి మీకున్ను అవధివచ్చును. కాబట్టి దీర్హ యోచన విచారించ్చుకొని యాది హెచ్చరికలు గలిగి నడిపించ్చు కోవలెను." అని మం తాలో చనగా అన్నంద్దులకు గజపతివారు "అంన్నిటికింన్ని మనపాలిట జగన్నాయకులు వున్నారు." అని మంద్దలించ్చినంద్దులకు, మూడు తెగల వారి నియ్యోగులున్ను " మీాకు జగన్నాయకులున్ను తమదొరలకు క్రైవస్స్న ఖన్నారుకా. కన్నా౯టకం వారు యేరుదాటిరాకుండా తమ మూడు తెగల క్షలిమాబలున్నులున్ను కృష్ణదాటి రాకుండా పాళ్యం దిగివుండేటట్టు అంపుతు న్నారు. మాతోగ నామజాదులుంన్ను సరదుస్థలాల బలవంత్రులై యుండేటట్టు కట్టడ శేయండా." అని తెలుపగా, గజపతివారున్ను 'ఆరీతి అమరిక సేసేమ'ని కొండ్డవీడు, ఉదయగిరి, బెల్లంకొండ్డ, నాగార్జునంకొండ్డ, కందుకూరు మొదలైన స్థలాదులకు యాది హెచ్చరికలు కలిగివుండ్డ తగ్గద నేటట్టుగా నామజాదుల పంపి నవ్వారై పోడశే పాత్రులనున్ను, వారిదుర్ధాలున్ను, సీమ భూములయందున్ను యూది హెచ్చరికలు గలిగివుండ్డమని మంద్రలించ్చగా వారు వాల్లుకా సరదుల కున్ను రస్తు సాముగీలు అంప్పినారు.

Rāyavācakam, pp. 69-74.

119. TIMMARASA ON THE CHARACTER OF THE GAJAPATI.

రాయల వారితోను అప్పాజి పలుకరించ్చిన వివరం:—'గజపతి వార నంగ్గా ఫుణ్య శ్లోకుండ్డు; తురకలనలెగాదు. దేవ[బాంహ్షణ విశ్వాసంకద్దు. అడెట్లం టేసు, ముకుంద్ద బాహు బలేం[దగజపతి వారలకు శ(తువులైనవారు జగన్నాయకులను పూజించ్చే అర్చకులకు వెయ్యూరులు లంచ్చమిచ్చి వ్రెద్దిక సే సుక నిత్యకృత్యమున్ను జగన్నాయకులను సేవించి తీర్థ[పసాదములున్ను పుచ్చు కొనిగాని [పసాబజేది లేదు; గనక వఖ నాటికి తీర్థములో వత్సనాభము కలిపి యిమ్మని నియమించ్చగా ఆఅర్చకులు ఆడ్రోహానకు లోస్టై ఆతీరున నే తీర్థములో వత్సనాభము కలిపి స్వామి నన్ని ధిని తీర్థం[పసాదించ్చే వ్యేళ నంబి వానికి చేతు లు వణక సాగాను. అప్పడు గజపతి వారు మాచి, 'చెయ్యి వణక నిమిత్య మేమిసి' అని అడుగగా భయస్థుడై చెప్ప వెరచి వుండ్లై; గనక గజపతి వారుజూచి, 'యేల వెరచేరు? కలిగిన అర్థం నిలువరముగా చెప్పను. గనక ఆవిషోదకము తెమ్మని చేత తీసు కొని అప్పడు చెప్పిన శ్లోకం.

ఆరిర్మితం విషం పథ్యం అధర్మోధర్మతాం(వజేత్ అనుకూలే జగన్నా థే విపరీతే వివర్యయమ్.

అనే శ్లోకం చదిని తీర్థం పుచ్చుకోగా ఆవిషం జీన్నా కానకు వచ్చెను. అవా త్ర్వాలోక (పెనిద్ధమాయను, వారు అటువంట్రి దైవజ్ఞుల"ని గజపతివారి గుణాతిశయములు యొంచ్చినవారై వేగురులకు వుడుగర చక్కలాకులున్ను ఇార్యేసి ఘట్లున్ను యిచ్చి యింకా ''ఆయా దేశ్యులను బోయి నానాటి వార్తలు డెలిసి వచ్చి చెప్పవు''ని వాయు వేగి హనుమంత్రయ్యను మనోవేగి పురుషామృగయ్యనున్ను అంప్పించి,

Rāyavācakam, pp. 81-2.

120. GYMNASIA AT THE CAPITAL OF THE GAJAPATI.

పట్లములోనికి వచ్చి గజపతివారి నగళ్లున్ను జూడశేహ్మతుల యిండ్లున్ను వాల్ల౯గరిడిన్ని ఆగరిడిలో సాధనసేసేవాల్ల౯నున్ను చూ స్త్రిమి. వారు నేసే సాధన మెరవళ్లు దేవదానవులు సహా సేయలేరు; సీమాం త్రరం జగజెట్లు జేసే సాధన మెరవళ్లు చూచి వుంద్దురు ఆతీగుగాదు. వారలేయె త్తవలెను అటు వంటి సంగ్గడాలు. యెత్తేదిగాక అడ్డముగా యెత్తుతున్నారు. తొంమ్మిది పడ్డెల గోతాం మానిసి చెయ్యెత్తు హడుగు వాటిని యెత్తేదిన్ని పైబడ తోసుకోనే దిన్ని గాక గోతాం తొడల నడుమ యెత్తుకొని అడ్డదూలానను వేలాడుతావు న్నారు. అదియేలాగం క్రేమ జగడములో రాతురాతును చంక్క నిడుకొని అమాంత్యముగా కొంచ్చుపోదురు. అదిగాక గుర్రాలు విడువక పోరాడి తె శక్యముగాదని విడిచిపోదురు.జీరాసంజ్ఞోకం గురాలవారికి పోటు వాటు తాకిన అంద్రకు వెరవరు. అటువంట్రి కాతును చంక్క వేసుక బాయ్యేమని చూతురు. ఆసమయానకు తెలివిగలిగి కడకతోడ బలిమిగలిగి వుండేటంద్రుకు యీరితున సాధనలు సేతురు. రుమ్మి మ తె్తిఖండం వఖ మనిషి. తలమాపుకడ్దు. ఆమర్యాం ఖండం తీసుకొని మారుగజాలు గోడలు యేమిన్ని లేకుండా నరుకుతావున్నారు. చిం త్త్ర చేవకంబాలు ఆ ఖడ్గంచేత అరిటి బొండై నరికినట్టు నరుకుతావున్నారు. గెడ్డపారలు రెండొకటేకా నాటి తెగపో నరుకుతా వున్నారు. వారలు తాలాపు బిల్లలు గెంప్పనిండ్డా తెచ్చి పెట్టుక నాలుగయిదు తాళాలు వఖటిగా మెలీపెట్టి వే స్తే కరమల వాండ్లు వాటిని విడిపించ్చ లేక సమ్మెటలో గట్టి విడిపించ్చి చక్కగా కొట్టి మరుచునాటికి తెచ్చి యిస్తావున్నారు. మరిన్ని యినుపగుదియలు గురి పెట్టి విరువుమన్న దిక్కుం స్నై విరుస్తావున్నారు. యీసీమ జెట్లు ఆక డకు వచ్చి జూచి సాధన మెరవళ్లు తమకు అసాధ్యమని వత్తురు. అచ్చట కలిమి బలము లున్ను యెక్కటా జూచింది లేదు.

121. CONQUEST OF THE KINGDOM OF THE GAJAPATI BY KRSNADĒVARĀYA.

అంతఃపురము వదలి ఆస్థాన్మ పవేశమై మహ్మ్ పథానులైన సాళ్వ తిమ్మప్ప గారిని పిలిపించి పూర్వదిగ్విజయయాత్ర వెళ్లవలసినది; గనుక యేత్త్వ యత్నములు చేయమని సెలవుయిచ్చి శుభసూచనాథ్యమై ఆ రాత్రి రజక గృహముమిగద నమ్తలు చల్లించినంతలో ఆ రజకుడు అన్నంతిని తనయింటి పందిటిలో పండుకొని కుషామతిచేతను,

> కొండవీడు మనదేరా, కొండపల్లై మనదేరా కాదని యొవ్వడు వాదుకువచ్చిన కటకంచాక మనదేరా.

అని అన్నాడు; గనుక ఆ మాటవిని రాయలవారితో చెప్పినంతలో అదే శుభసూచన చేసుకొని [పథానసేనాపత్రిసైన్యసమేతముగా పూర్వదిగ్వీజయ యాత్ర విచ్చేసి ప్రవయగిరి దుర్గము సాధించి అద్దంకి, వినుకొండ, బెల్లముకొండ, నాగార్జునకొండ, తంగౌడ, కేతవరం, మొదలయిన గిరిదుర్గములు యేకథాటి గౌకొని, అక్కడినుండి కొండవీటికి వచ్చి శాలివాహనం ౧ర32 శకమందు కొండవీటిదుర్గం లగ్గలు పుచ్చుకొని [పతాపరుడ్డ గజపతి కుమారుడు వీరభ్డడ గజపతివారిని సామంత సేనాధ్యమ్ సమేతముగా జీవ్రగాహముగా పట్టుకొని దుర్గము స్వాధీనము చేసుకొని యా వీరభ్డడ గజపతివారికి అభయ చానం యిచ్చినారు. యిందుకు సాదృశ్యం పద్యం:

* చ. మునుపొక కొండపీటికడ \$ మూఢత రుడ్రుడు కృష్ణనందనుం మనసీజునిం వధించె నది \$ మానుషమా ! నరసింహ కృష్ణరా యనృపతి కొండపీటి కడ \$ నాహవభూమిు (బతాపరుడ్ర నం దనుండగు వీరభ్యం గరు \$ ణామతిం గాచె జగ్రృసిద్దుండై.

యా(పకారంగా గజపతివారికి అభయంయిచ్చి సింహాచలపర్యంతరం దేశములు సాధించి కటకంవరకు వెళ్లి గజపతివారిమోద మోహరంచేసి గజపతి కుమా రైను బలాత్కారముచేతను వివాహముచేసుకొని సింహాచలము మొదలు ఆవలిదేశములు గజపతివారికి విడిచివెట్టి అక్కడినుండి కొండవీడు

This verse is found with slight variations in the introduction to Nandi Timmana's Parijātopaharaņam, (1:21).

(పవేశించి సాళ్వ తిమ్మప్ప (ర్సు) గారి మేనల్లుడైన పట్టివంటి (?) నాడెళ్లగోప మం[తికి యీ కొండవీటి దేశానకు (పభుత్వము యిచ్చి రాయలవారు తిరిగీ విద్యా నగరానకు వె [ల్లిరి].

శాలివాహనశకము ೧४३८ లగాయతు శా ೧४৯৯ శకమువరకు కృష్ణ రాయలు ్రపభుత్వము చేసెను.

Kaifiyat of Kondavidu, Mac. Mss. 15-4-40, pp. 18 f.

122. TIMMARAJU KONDRĀJU, THE GOVERNOR OF KONDAVĪDU.

ఇట్లా తేయగో తపవి తుండును నాప్తుంబసూ తుండును నైరాజిల్లు రాజాధిరాజ పరమేశ్వ రాష్ట్రద్ర గాజమనో భయంకర సమరాంగణసాహిత్య సార్వభామబిరుద సరస నరసవిభు కృష్ణ రాయరాజ్యలత్రీ సైనీరీత్ పత్యులంబగు కొండవీడత్రీణ కౌత్యేయుండగు పినకొండాజును.

Rangapparāju: Sāmbopākhyānam, 1:20.

123. KŖŅARĀYA'S CAMPAIGNS AGAINST THE GAJAPATI.

్రీముఖ సంవత్సరం చి(తిమాసం (శీరామదెళమి జగపతి మీదికి దండు యొత్తి తల్లి హోయి జగపతి కుమార్తె లత్త్మీ దేవమ్మ వారిని హవాలాచేసుకుని విజయనగరపట్టణానకు వచ్చి రాజ్య (పతిపాలనం చేసిన వివరం.

Vijayanagarasāmrājyamu, Bhārati, VI. ii. p. 622.

124. KŖŅARĀYA'S CONQUEST OF WARANGAL.

తరువాత నరపతి కృష్ణ దేవమహారాయలు విజయనగరమందు రత్న సింహాననాసీనుండై పృథ్వీ రాజ్యము సేయుచుండి దిగ్విజయకాంకు చే తూర్పు దేశంబులకు యె త్రివచ్చి కొండవీడు కొండల్లీ యినుకొండ నాగాజు నకొండ మొదలయిన దుగ్లాములు సాధించినప్పుడు ఏకళిలానగరంబున నున్న తురు మృల జయించి బారదోలి ఏకళిలానగరంబు దనయాజ్ఞలో వుంచి కాకతీయ వంశ రాజులకు తగుమాత్రం జరిగిస్తూ వచ్చేను.

Kaifiyat of Anumakonda, Mac. Mss. 15-4-5, p. 108.

125. KŖŖŅARĀYA'S INVASION OF KAĻINGA.

కపిలేశ్వర గజపతి కొమారుడైన పురుపోత్తమ గజపతి ఆం(ధ కళింగ దేశాలు (పభుత్వం చేసినాడు. యీలుతూ వుండి పశ్చమం ఉదయగిరి మర్యంతము (పభుత్వముచేసిరి. వుదయగిరి దుగ్లములోన గజపతి వారి తరుపున తీరుమల కోప(రౌత?) రాయ మహాచాత్రుణ్ణి వుంచ్చిరి. కొండవింట్రి దుగ్లములోన (డాత?) రాయ మహాచాత్రుణ్ణి వుంచ్చిరి. కొండవింట్రి దుగ్లములోన (పతాపరుడ్ర గజపతి కొమారుడు వీరభ్డ గజపతి, కొమారహంపీర పాత్రుని కొమారుడు నరహరిదేవు, శ్రీ నాథరాజువారు రాజకొమారుడు లట్ట్మే పతిరాజు, జన్యావల కనుమాచాత్రుడు, సుబ్రవాలచండ్ర మహాచాత్రుడు, పూనపాటి రాచిరాజు, రాచూరి యల్లయాను, వుద్దండఖానుడు వీరు తగిన సైన్యంతో వుండిరి. కళింగదేశ (పభుత్వము చేస్తూవున్న (పతాపరుడ్ర గజపతి కటకపురియందు శింహాననస్తుడై (పభుత్వము చేస్తూవున్న (పతాపరుడ్ర గజపతి కటకపురియందు శింహాననస్తుడై (పభుత్వము చేస్తూవున్న (పతాపరుడ్ర గజపతి కటకపురియందు శింహాననస్తుడై (పభుత్వముచేస్తూ వుండేవాడు.

పశ్చిమ రాజ్యమందు విద్యానగర పట్టణమందు నరపతిరాయ సింహాన నాన్కు అధిపతులైన శ్రీమన్మహా రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర (శ్రీవీర (పతా ప (శ్రీవీర కృష్ణ దేవరాయ మహారాయలు సైన్యముతో కూడా తల్లికాపోయి, పుదయగిరి దుగకామున్ను సాధించి, దుగకాంమిాదవున్న తీరుమల రాతరాయ మహాపా తునించి బట్టుకొని, అక్కడేనుంచి సైన్యంతో కూడా కదలివచ్చి, విన కొండ, జెల్లంకొండ, నాగాజుకానకొండ, అద్దంకి, అమ్మనబోలు, తం గోడు, క్యాతవరం, మొద లైన గిరిదుగకా స్థళదుగాకాలు సాధించి, కొండవేటికి విచ్చేసి, దుగకాంచుట్టువార నడచప్పరాలు పెట్టించి దుగకాం లగ్గలు విడిపించి, అందు మీరాదవున్న పాత్రసామంతులను మన్నె వారిని జీవ్రగాహముగా పట్టుకొని వారికి అభయదానములు యిచ్చి అక్కడనుంచి విద్యానగరంకు విజయంచేసి శాలి వాహన శక వరుషంబులు ౧ర3ల అగు నేటి యువనామ సంవత్సరము నందు కళింగ దేశము జయించవలెనని విచ్చేసి కనాకాటక దేశము నడచి, జంమ్హిలోయ ఇడి కోననుంచి కొలాము మాగాకనను పొట్నూ దునుండి వడ్డాది మాడుగలు సాధించి కటకముమికాద మోహముచేసి (పతాపరుడ్ర గజపతితో యుద్ధము పేటిక్కురుడు సందుకురుడు లేదిపోయం తరువాతను

సలహాకాయి, నరపతి కృష్ణరాయల్కు తన కుమా రైను యిచ్చినాడు. అంతట నరపతి కృష్ణరాయలవారు తిరిగీ విద్యానగరమునకు లేచిపోయిరి.

Kaifiyat of Sāmaralakōṭa, L.R. 19, pp. 147-9.

126. KŖŅARĀYA'S ATTACK UPON CUTTACK.

ఆంధ్ర కళింగ దేశములు ్రవతాపరు్ద గజపతి మహారాజులుంగారు యేలుచుండగాను పశ్చిమరాజ్య మందలీ విజయనగర పట్టణాధీశ్వరులైన నరపతి సింహాననస్మలైన వీర్మవతాప త్రీ కృష్ణ దేవ మహారాయలు చతురంగ బల నమేతుండై కదలి కళింగదిగ్విజయాధకామై విజయము చేసి నప్పడు పెద్దాపురం మొదుగా తూర్పున కటకమునకు లేచి వెళ్లి నారు; గనుక అప్పడు దండు అడావడిచాతను యీ దేశము కొంతఘాళు అయినది. యిటుతరువాత కృష్ణరాయలవారు తీరిగి పశ్చిమరాజ్యమునకు సాగిపోయిన తనువాతను గజపత్ నారు దేశాధిపత్యం చే (సిరి).

Kaifiyat of Kimmur, L.R. 19, pp. 209-10.

127. KŖŅARĀYA'S WAR ON KAĻINGA.

కృష్ణ దేవరాయల తండి నరసింహ్హ చేవరాయలు; ఆయనతండి యీశ్వర చేవరాయలు. ఆయన ఆనెగొందె క**సుబాజే**సి దత్మణం శ్రీరంగం తిరుచనాపల్లి మొదలయిన దేశములను మేలెను.

ఆయన కుమారుడు నృసింహ్హడేవరాయలు మహామహీమ గలవాడు అయి ఆనెగొంది మొదలు చేసుకొని రామేశ్వర పర్యంతం యేలెను. ఆయన కుమారుడు కృష్ణ దేవరాయలు; తండ్రియేలిన రాజ్యములుగాక యింకా పడమట నమ్ముద పర్యంతమున్ను రాజ్యం యేలి శ్రతునంహారం చేసెను. ఆయన అల్లుడు నరదారుడయి దళాన్ని కూర్పి లక్షుల పర్యంతం గండ్రాన్ని కూర్పి చిత్తూరు, చెండగిరి, కడప, కందనోలు, శిధవట్నం మొదలయిన దేశాలు కట్టు కొని హైదరాబాదు పర్యంతమును పోయి కుతుబుశాహి మొదలయిన నిజాము లను వెరవసాట్టి గండికోట గట్టుకొని గడిడుగా అలలో తాణాలు చేసి రాజ్యా లు అన్ని తీసుకొని యా కృష్ణరాయలు చేత యేలించిను.

అంతట కృష్ణ దేవరాయలు ప్రత్తరపు భూములు సాధించవలెనని వచ్చి వినుకొండ బెల్లంకొండ గజపతివారికింద వుండగాను గజపతి దేవు తమ్ముడు [పహ రేశ్వరుడు అనే ఆయన కొండవేటిలో వుణ్ణగా ఆయనతో అఘోర ఘోరం అయిన యుద్ధంచేసి ఆయనను చంపి కొండవీడు వినుకొండ బెల్లంకొండ యీ మూడు దుగా౯లుసాధించి బంగాళా పరియంతం యీ లోగా యేవరు యెదురు లేకుండా సాధించికటకం సాధించి కల్యాణం కలుబరిగె అనె కిల్లాలు సాధించి పోయినారు ... దాగ్గర జయ గృంభం వేయించి సిహ్హాచలం పర్యంత బారామన్నె లు సాధించి గజపతి డేవు(పు)న్న కటకం చుట్టు ముట్టడి వేసి గజపతిని పట్టుకో వలెనని యత్నంచేసినంతల్లో గజపతి దేవువారు సమాధానానకువచ్చి మాట్లాడి నంతల్లో కృష్ణ రాయలవారు చెప్పిన వుత్రరం: ''మీనాకు మాకు సమాధానం కావలసివుంటే మీ కుమా రైను మాకుయిచ్చి పెండ్లి చేయమ" ని అంటే గజపతివారు సమ్హతించకపోతే అంతట ప్రధానులు ''మనకోట తప్పి వేసి మనమున చంపిపోతారు. యేలా 🗖 నా యీ విపత్తు జరపవలెను. " అనిసమ్తతి చేసి నంతల్లో నమ్మతిలేక నే కుమార్తెను ''లుఖ'' అనే ఆమెను పెండ్లిచేసి నంతలో అంతట ఆమెను వెంటతీసుకొని ఆనెగొందికి తిరిగీవచ్చెను. అంతట కృష్ణ దేవరాయలు శాలీవాహన శకవర్హంబులు ౧3_9౭ (జాతి సంవత్సరములు ౧రంర) అయినతారణసంవత్సర జ్యేష్ శ్లు ౬ ఆదివారం శరీరంచాలించెను.*

Account of the Narapati Kings, L.R. 50, pp. 313-15.

128. KŖŅARĀYA AND THE PORTUGUESE.

കൃഷ്ണമായക്ക് ടുതയച്ചു ഗോവയിൽ വാങ്ങിപ്പോയതു.

ആനഗുന്തിയിൽ അകാലം വാഴുന്നവൻ നമസിംമാമായരുടെ അനുജനായ വീരക്കുല്ലുദേവമായർതന്നെ. മററ എല്ലാമായരിലും ശ്രീതപം ഏറിയവൻ തന്നെ; ഇവനോട്ട മമതയാകിൽ ഇസ്ലാമിനു ഭക്ഷിണ ഖണ്ഡത്തിൽ വാഴ്ചയില്ലാതാക്കുവാൻ വിഷമമില്ല എന്ന അറാബുകെക്ക് കണ്ടു ലുയിസ്സ് വാതിമിയെ തൻറെ മുതനാക്കി തുംഗഭദ്രാതീമത്തുള്ള നഗമത്തിലേക്ക് അയച്ചു; അവനോടുകൂടെ ഒപിഭാഷിയായ ഗസ്പാമെയും കാഴ്ചക്കു വേഗതയുള്ള കുതിമകളെയും അയച്ചു. ഉണ്ടായ വഞ്മമാനങ്ങളെ എല്ലാം മായമെ അറിയിച്ചു ക്രിസ്തുവേദത്തിൻെറ സാമാംശവും അറി

^{*}The date is wrong.

യിച്ചു, "രായരെ ഇടങ്ങ പക്ഷത്തിനും അനുകൂലനാക്കി ചമക്കേണം. മലയാളത്തിങ്കന്നു മാപ്പിള്ളമാരെ നീക്കേണ്ടതിന്നു വടചെന്നു നോക്കുക യില്ലയോ? നിങ്ങറാ ചുരത്തിൻവഴിയായി ഇറങ്ങിവന്നും ആക്ര മിച്ചാൽ നാം കടൽവഴിയായി ചെന്നു പീഡിപ്പിക്കാം. എന്നാൽ കതിരക്കച്ചവടത്തിനും വൈകല്വം കന്നും വരികയില്ല. വിശേഷിച്ചു മംഗളപുരംതാൻ ഒട്ടക്കുളതാൻ നമുക്കു നല്ലസ്ഥാനമായി വരുന്ന പ്രകാരം തോന്നുന്നും. അവിടെ കോട്ട എടുപ്പിപ്പാൻ അനുവാദം തരുന്നും എങ്കിൽ നിങ്ങറാക്കല്ലാതെ, മററ ഒരുത്തക്കും കുതികോറ വരാതിരിക്കേണ്ടതിന്നും ഞങ്ങറാ കടലിനെ അടച്ചുവെക്കാം. "എന്നിങ്ങിനെ വലപ്രകാരം കാത്യു

എങ്കിലും ഗോവയിൽ ന് മാസം അല്ല; സൌഖ്യത്തോടെ നിന്നു വാത്തത, അഭിൽ ഖാൻചാരത്തിനേൽ നിന്നു ഇറങ്ങിവന്നപ്പോറാ കൊററ്റു നഗരത്തിന്നകത്ത ഒട്ടാ വരാതിരിക്കുമാറാക്കി; വഴികളെയും അടച്ചു വെച്ചു (മെയി ഫ്രൂ). പിന്നെ നഗരക്കാരും കലഹിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോറാ അറാബുകെക്ക് നഗരത്തെവിട്ടു റാബന്തറിൽ വാങ്ങി വാക്കേണ്ടിവന്നു; അവിടെ ക്ലേശിച്ചു വസിച്ചു. ശത്രക്കളോടാം വിശപ്പോടാം പൊരുതു കൊണ്ടു മഴക്കാലാം കഴിച്ചു; വലപറക്കികളാം ഭീനപ്പെട്ടു മരിച്ചു. മറോ വർ വയറുനിറപ്പാൻ മറുപക്ഷം തിരിഞ്ഞു തൊപ്പിയിട്ട ശേഷം അറാബു കെക്ക് മഴയില്ലാത്ത ഭീവസം വന്നപ്പോറാ ശേഷിച്ചവരോടുകൂടെ കപ്പു ലേറി അഞ്ചു ദ്വീപിൽ ചെന്നിറങ്ങി തല്ലുംലം ആശ്വസിച്ചുകൊറാകയും ചെയ്തു. (ഫരുകാ ആഗസ്ത).

Kēraļa Paļama, Chap. 43, p. 113.

129-(a). Kṛṣṇarāya and the muhammadans.

The origin of the muhammadan kingdoms of the deccan.

అమరగార్లలోను నిండ్డుకొలువైవుండ్డగా అయ్యనమలక అంకుశరావు తోను, 'మీారు విజయాపురాన బహుదినాలు వుంట్రిరి. గనక యెదుల సాహు వారి దొరతనమునకన్నా మీా దొరతనం పూర్వమైనది అని వింద్దుము. వారి పూర్వో త్తరములున్ను నిజాంశాహు కుతపనమలక వారి వత్త్ర్లమానము లుంన్ను మీారు జెలిసివుంద్దురు. గనక వీరలకు దొరతనం వచ్చే డేరీతు?' అని అడిగినందులకు అయ్యనమలక రాయల జేవునితోను విన్నపంసేసిన వివరం:—

"బౌడదకోట బరుదు అనే ఆయన కొంత్రాజ్యమున్ను కొంత్రదుర్గాలు న్ను ఆ[కమించ్చుక బలవంత్రుడై రాజ్యం సేస్తావుండ్డును. ఆయనవద్ద గిండ్డిబెట్టుక వుండ్డగా ఆతగానికి యొదులశాహు అనే పేరువచ్చెను; జేగల పట్టుకవుండ్డగా నిజాంశాహు అనే పేరువచ్చెను; కుక్కలకాపాడేటంద్దులకు చేర్వగాడై యుం డ్డాగా కుతుపనమలక అనిపేరునచ్చేను. యీ ముగ్గురిలో యెదులశాహు అనే ఆయన విజయాపురమున్ను, నిజాంశాహు అనే ఆయన అహముదానగర మున్ను, కుతుపనమలక అనే ఆయన గోలకొండ్డానున్ను యీ మూడుసంస్థానా లున్ను చేలుతావుంద్రురు. బెడదకోట బరీదువారు వీరల దొరతనము లనంగ్గా నూ రేండ్లదనింన్ని, వారిలో నిజాంశాహు పెద్దలు, ఆ తర్వాత యొదులశాహు, ఆ పిమ్మట కుతుపనమలక, యీ క్రమాన సింహాశ్మననాలను ఉడుగర బహు మానం వక్కలాకులున్ను నడుపుచు[ందురు]. యీ మూడు యిండ్లనున్ను మంచ్చి గు[రాలుగా లక్షుగు[రాలున్ను నూరు యేనుగ ఘట్టాలున్ను గలవు. కాల్బలం యేలే రాజ్యముగాదు; కొలిచే తురకలులేరు. కన్నా౯టకాన చతు రంగ్గబలముంన్ను కలదు; గనక యిక్కడి జగడాలనేపు౯ ఆదేశమువారు యొరుగరు; అటుగనక కన్నా కటకంవారి ముంద్దర కడమ దొరతనాలవారు నిలువ లేరు." అని కన్న కార్యములు తెలిపినందులకు అంక్కు శరావు జగదేవరావు పలకరించ్చినది:-

"సరె అని మలక రావుచెప్పినది. అనిమొనలను తారసిల్లినప్పడు తురకలు యొదురు బలమున్ను తనబలమున్ను జూచుక జగడం సేసేదిలేదు; ముష్కరముగా నడవగా యొదటివారు విరిగినట్టాయనా యొంద్దుబోయినా విడువక నరుకుదురు. యొదటివారు హన్మత్తుగా నిలిచినట్టాయనా వెనక బతిమాలుదురు. ఆ వర్త మానములు యొరిగి వాకిటిపిన్న పెద్దలు నియ్యోగులు జగడం సేసేది కార్యం గాదు; తీసిరమ్మం ఓ ఆ మణమే తీసివచ్చే దిం త్రేగాని అనిమొనలకు వచ్చి వెనక తీసి వచ్చినట్లు అయితే [పభుత్వానకు కొదవగా అనే అభిమానం యెంచ్చి నిలిచేది లేదు. అటుగనక కన్నా కటకంవారు విచమడులై కార్యా కార్యములు తెలిపి జగడమిచ్చి పోరాని కార్యమైతే యొదు రెక్కి నడచి ఉత్తరింతురు. కాబట్టి పభుత్వాను కొడవగా అనే అభిమానం మెంచ్చి నిలిచేది లేదు. అటుగనక కన్నా కటకంవారు విచమడులై కార్యా కార్యములు తెలిపి జగడమిచ్చి పోరాని కార్యమైతే యొదు రెక్కి నడచి ఉత్తరింతురు. కాబట్టి పథు శ్రేకిగలదు. గనక బంట్లు బయిడళాలున్ను అందరున్ను పనికివత్తురు." అని తెలుకగా వెద్దనున్న అమరనాయకువారలు అంద్దరున్ను ఆతీరున్నె అవునని విన్న

పం సేసినారు. గనక రాయలవారు ''ముంద్రువెనకలు జగడాలు జుక్కెలు సేసి జయాపజయములలో వుండ్డిన మీకాపు లెస్సాయగా తెలుసువు. గనక తురకల మీకాది కార్యం సేయవలసి వుంన్నది. అంద్రరున్ను తలలు కడుకొంటి పయనము లై ఫుండ్డుడా.'' అని అంద్రరికింన్ని [ప్రత్యేకం [ప్రత్యేకంగ్లా ఉడుగరవక్లలా కులు యిచ్చి పంప్పినవారై రి.

Rāyavācakam, pp. 65-9.

129-(b). THE AFFAIRS OF BIJĀPŪR.

అని అయ్యమరసు విన్నపంజేసి ఆస్తాలోచగా వార్తలాడుతా వుండగా విజయాపురాననుండి మేగర్లువచ్చినారని మారీచి రామయ్యవచ్చి కృష్ణ రాయలవారితోను విన్నపం జేసినవివరం: విజయాపురానకు బోయి పట్టణం వెళిపాళ్యములు కోటకొ త్రళములు రవుతులు మావుత్తులు, యేనుగు గుర్రాలు కాల్బలం, అమరనాయకం వార్లను అందరినిన్ని జూచి నగరివాకిటికి పోయి దాదిమహలు ముందుగా ముందర దివాణంలో ముందర ఆయా వజీర్లు దొరలు దొండోపండితులు మొదలైన వారు నియ్యోగులు వారివద్ద కుతప నమలకవారి మేజీయలు ముకుంద్రపండితులు మొదలయినవారు కూర్చుండి ఆలోచన చేసినది:—

"కర్నాటకం సింహాననానకు నడవంగా కృష్ణ రాయలవారిని అధిస్థాన క్రర్లల జేసిన దారభ్యం తురకలమీద కార్యం శాయనలెనని ఆలోచన జేసి అందులైకై యత్నములు సేస్తావున్నారు. అన్ని వివరాలకు విజయనగరాన నుండిన్ని కాకితములు (వాసి వెచ్చెను. అశ్వపతి గజపతి నరపతులలో నరపతి సింహ్మాననమే అధికము. కడమ రెండు సింహ్మాననములున్ను వాని వెనుకను." అని పిన్న పెద్దలు ఆలోచనగా చెప్పినందులకు గోలకొండవారి ముద్దాపండి తులు, "సింహాననాలం ఓ మూడున్ను నరి; యిందులో సింహ్మాననాధిక్యములు కలవా?" అని ఆగ్రహపడగా; "నిజాంరవుతులు మావుత్తులు లశికిరీతనాన సరి గదా. (దవ్య సామ్మగియుందు దుర్గములయందు కొడవ; అట్టి పట్ల అధికమని చెప్పవలసిన కారణమెద్ది?" అన్నందులకు గోలకొండవారి ముద్దాపండితులు వ్యంగ్యో క్రమంగా, "కాక యేమి? మారేమి యుందులో సర్యానాధిక్యములు

యొంచ అవకాశేమేమి వున్నది?" ఫ్రేకరికోకరు యేకవాక్యముగా ఆడుకొన్నం దులకు బాహాబలేం[దునివారి (బహ్మాపంత్త్రులు వారలతోడను ''యీ మూడు సింహ్మాననము లనగా (బహ్మా విష్ణు మహేశ్వరుల అంశలుగా వుండును. అందున తారతమ్యములు యేరీతో ఆరీతువలౌనే; అశ్వపతి గుర్రాలకున్ను, గజపతి యేనుగులకున్ను, నరపతి కర్ణాట సింహాననానకున్ను; గనక నరపతియే హెచ్చు; అది యేలాగం బేను: భగవద్వాక్యం: 'నరణాంచనరాధిపం' అనే వచనమువల్ల నున్ను, ఆ రాజ్యములోను దేవాదాయం బహ్మాదాయం పుణ్య తీర్థములు నదులు పుష్కరుణులు గలిగివున్నది. ఇదిగాక విష్ణువు [పత్యత్.మై వెంకటాచలాన వున్నారు. ఆ రాజ్యములో వుండే స్వామికి కడమ రాజ్యము లలో వెద్దలు బుద్ధిశాలులు బాంహ్మలు యతీశ్వరులు మఠాధిపతులు రాజులు ముదలైనవారలందరున్ను కానుక కప్పములు కొంచుపోయి స్వామికి సమ ర్పించి వస్తావున్నారు. గనక కర్నాటకం సింహ్హాసనానాధిపతులు పుణ్యశ్లోకులు. ఆ పిమ్మట్ గజపతి సింహ్హాసనమంద్దు జగన్నాయకులు వేంచేసి వున్నారు. గనక రెండోపర్యాయము. అశ్వపతివారున్ను గంగాతీరాన విశ్వనాథుల రాజ్య ములో వున్నారు. వారి తెగలవారు యొదులశాహాం, కుతపనమలక, నిజాం శాహు, యీ మూడు తెగలవారున్ను కర్నాటకం సరుదున వున్నారు. వీరు కర్నాటకాధిపతులతో సరియననగునె?"

అని మధ్యస్థభానముగా అన్నందులకు దొండ్డ్ పండితులు, ముద్ద్ పండి తులు, దాద్ పండితులు ముగ్గురున్ను దొడ్డనియ్యోగులు గనక తెలుగుకొని తమదొరలు మద్యపానులు, దేవ్షబాంహ్మణవిశ్వాగములు లేవు; మ్లేచ్ఛులు గోహింగకులు. వారిని గొలిచినవారము గనక దూరదృష్టి విచారిం దుకొన అవ కాళ మంతలేక అహం కారగుణమువల్ల అనవలసిన దంటిమి. (బహ్మాపంతుల వారు పలకరించినది యథార్థమ."ని యొంచినవారై ఆతర్వాత మండ్రతా లోచనగా వార్తలాడినవి.

"క ర్మాటకంవారు నరదు బలమించ్చి వ్రేస్తే గజపతివారికిన్ని మనకున్ను మున్నెరిక గా వుండగా పుండును. ఆ రీతు గాకుండ అందున కైన యత్నం గని సరదుదు ర్గాలను రస్తుసామ్మగీలు వేయించి బలవంతముగా యేనుగు గుర్రా లు కాల్బలములు వుంచవలెను."

అని ఆలోచన జేసినవారె యొదులుశాహువారితోను యీ పర్యాయ ములు యొదుక సేయగా ఆగ్రహపడి, ''కర్ణాటకంవారు తుంగభ్ర దాటి వచ్చి రా యీవరకున్ను? యీశ్వరనాయకుండున్ను, నరసనాయకుండున్ను, వీరనరసింహ్రా రాయలవారున్ను యేలినందుకన్నా కృష్ణరాయలవారు యేలేది యేమున్న ది?, " అని అన్నందులకు దొండోపండితులు మొదలయినవారు ''రాజనీతి అని మొనకు రాదు. గనక పుండేయత్న ములు వుండగా ైదె వసహాయం యేతీనో తెలియదు. గనక నిజాంశాహువారున్ను, కుతపనమలకవారున్ను విజయనగ రాననుండి కాకితములు (వాసి వచ్చినది విని ఆలోచనపరుతై యిక్క డికి కాకితములు అంప్పి తమ తమ నరదుస్థలములు పదిలపరుచుకొని యాది హెచ్చరికలతో వున్నారు. బాహాం బలేం(దునివారి (బహ్హాపంతులు వారి వారి సరుదు గిరిదుగ్గముల యందు రస్తు సామ్మగీలు వేయించి బలవంతముగా వుండేట ట్రుగా యేనుగు గురాలున్ను రవుతులున్ను అంపించే వారై వున్నారు. మన మున్ను ఇక్కెరి బనవాపట్టణం శంకరనాయడు ఆదికొమాళ్ళు ఖోయరామప్ప గారి నరుదుస్థలాలకున్ను రస్తుసామ్మనీలున్ను మూక స్త్రాహిదులున్ను అంపించ వలె'' ననగా 'ఆ తీరుననె అంప్పించ'మని 'విజయాపురం కోటకొ త్రళములున్ను లెస్సగా తీర్చి రస్తుసాము(గీలు పేయించ'మని మందలించగా, వాకిటి పారుబత్యకార్లు యొనిమిది దినాలనుండిన్ని ఫిరంగి, జవురుజంగులు, గుంట్ట్ర కోవులు, దం తెనరాళ్లు, యొత్తురాళ్లు, గసికలు, పులితలలు, కోట వెలుపట గు(రాలు జొచ్చిరాకుండా గు(రపు నిలువురాళ్లు వేయించేదిన్ని, దిక్కులకు వేగుర్లను అంప్పి నానాటి సమాచారములు తోడుతోనే వచ్చి తమతో తెలుఫు మని అరవై వేగుర్లను విద్యానగరపట్టానకు అంపించినారు. విజయాపురదేశ ములోగల (పజలందరున్ను ఆలోచనపరులై వున్నారు. నరదుల వుండేవార్లు యా వార్తలు విని చీటిపాటిచిక్కుచిల్వానములు విజయాపురానకు అంపుతా పున్నారు." అనిన్ని ఆ పట్టములో వారువారు ఆడుకొనే వా<u>ర్త</u>లున్ను కన్న విన్నది యంతాను విన్నపం సేయగా, రాయలవారున్ను ఆస్పాజి ఆయ్యమరసు ్ొడమరసుగారు విని, ''విజయాపురం, అహమదానగరం, గోలకొండ వారికీ యిక్కడవుండే వారి స్థానాపతులు నడిచిన ప్రవర్తమానములకు (వాసి అంప్పేన కార్యానికి యాది హెచ్చరికలు కలిగి, యిరత ఆలోచనచేసి యుడుల శాహు

కున్ను తెలిపి ఆయనాను సరుదుస్థలాలకు రస్తుసామ గ్రీలు అంప్పించినారు; గనక వారి యాది హెచ్చరికలున్ను కలిమిబలుములకున్ను సరివుంన్న దా?" అని వేగుల వారికి వుడుగరల యిచ్చి విజయాపురాన్నె వుండి నానాటి వర్త మానములున్ను లెస్సగా తెలుసుకొని రమ్మని అంపి వద్దనున్న పూడిగాల వార్లను కడకు పొమ్మని అప్పాజి మొదలయిన సామాజికులున్ను రాయల వారున్ను ఆలోచనగా మాటలాడుకొన్న వివరం:

Rāyavācakam, pp. 46-51.

129-(c). PRECAUTIONARY MEASURES AT AHMADĀNAGARA AND GŌLKOŅDA.

అహముదానగరమునుండ్డిన్ని వేగుల రామున్ను గోలకొండనుండిన్ని వేగుల గోపోజిన్ని వచ్చినారని తెలుపగా, వద్దనున్న వార్లను కడకు నంపించి వేగర్లను రప్పించుక అచ్చటి సమాచారములు అడుగగా వారు విజయనగర ముననుండిన్ని తరలినదారభ్యం అహముదానగరం గోలకొండ ప్రవేశమయ్యే పర్యంత్యం నిత్యపయనగతుల **వూళ్లు**న్ను పట్టణములున్ను చాటి ఆయాసరుదులు న్ను పరస్థలం సీమవారినిన్ని పర దేసులనున్ను, మరిన్ని మార్గస్థులుగా వచ్చేవారి నిన్ని శోధించేదిన్ని,కమ్మ కాగితములు లేనివార్లను ''యెక్కడనుండి వస్తున్నా వు? యొవరి ভౌగలవారు?" అని బౌదిరించి అడి గోదిన్ని, ఆ తర్వాత బొమ్మనోదిన్ని ; ఆ పట్టములోనికి ఖోయి వెళిపాళ్యములు జూచి కోటలోనికి పొయ్యేటప్పడు యొరుకగలవారు వచ్చి వీరు తమవారనిన్ని వీరినుండి వక కార్యమున స్టే మేమే నేరస్తులమనిన్ని భరవసముగా చెప్పిన తర్వాత శిఖామీద శిఖావేశీ కోటలోప లికి అంపుదురు. కడమ జనులవారికి ఆశిఖా జూపితేను కోటలోనికి విడుతురు. కొత్తవాలు అనే తలారికి ఆ ము(దజూపి పట్టములో సంచరించవలెను. కోటలోవుండే దినాలెల్లూ తీరిగి తమ సీమను వచ్చేటప్పడు మొదటిపారు బత్యగానితో యెదుక జేసి పారుబత్యగాని శిఖాచేతికిచ్చి శిఖావేయించుకొని కొత్తవాలు ఆనే తలారికి జూపి కోటవాకిళ్లకు వచ్చి వాకిళ్లవార్లకున్ను ఆ ము డజూపిన తర్వాత అంపుదురు.

129-(d). PUNISHMENTS AND REWARDS IN THE MUSSALMAN KINGDOMS.

అటువంటి దుర్హటముల నన్నిన్ని నేర్పున గడచి దివాణం ముందర దిన మొక్కంటికి ఆజ్ఞలు చేసేదిన్ని, నడిమికి తెగవేసేదిన్ని, రంపాన మను గోనెలో మనుష్యుల వేసి గట్టియినుపగుదియల గా క్ట్రేదిన్ని, చౌలకు శింగ్గాణి కొనల నారుల తగిలించేదిన్ని, రెండుతులాల బరువుగల రాళ్లు కాళ్లకు గట్టి, పాడుగోడలకు యిరుగడల దిగవేసేదిన్ని, మూటకట్లుగా కట్టి యొండ్డలో దొల్లించేదిన్ని, కాలు చేయి కర్న నాసిక ఛేదనం చేసేదిన్ని, ఇదిగాక సీమ మణియగార్లను అనేక విధముగా బాధలు పెక్టుదిన్ని, యేనుగ కాలగట్టి దొర్లించేదిన్ని, యీ రీతిగా అనేకవిధ ములుగా చూడ భీకరమైన బాధలకు వెరచి నగరికి పైకంయి నే (పాణాలతో విడుతురు. యిచ్చేటందుకు అవకాశం లేకుంట్రే హింగచేతనే నడివీధిలోచంపు దురు. యీ రీతీ యానబెట్టి బాధలు చూస్తావుండి వెంబడినే ఆయాధిపత్యము నగరి మహలుకు ముందర యొదురుగానే కట్టివుందురు. గనక అంద్దుండి ఆయా చావిళ్లవారు సలాము సేయంగ్లా మొదటిదొర మిత పరిజనములతో మహలు మాద కొలువై యుండ్డి కొలువుదీరి నగరికి పోయ్యేటప్పడు వున్నతమైన మార్గ ములుగానె కట్టివుండ్డును. గనక ఆవున్నతస్థానమందు నిలిచి వెలిచావళ్లలో వుండేవార్ల కాను జూచి వారివార్ల కాకు నిత్యకట్టడ బహుమానము సన్మానంబులు నడిపించే (కమానికి నడిపించమని ఉత్తరవు ఇయ్యగానే ఆయాపనులవారు ్కొక్కం వుడుగరలు, దట్టి, కాబాయి, తలపాగ, పట్టీలు, యివి అంస్కింస్త్రి ఆయా చావిళ్లలోనే వుండ్డును గనక తోడుతోనే తెచ్చి మొదటిదొర ముంద్ద గానె వారివార్లకు యియ్యగా సకలమైనవార్లున్ను కొలువుచేసివుందురు; గనక యెంద్రబవచ్చినా వార్లకు గాసం కట్టడచేసివుండ్డును; గనక వారలకు (గాసం యిప్పించి మరి వెనక నగల్లోనికి పోదురు.

129-(e). PREPARATIONS OF WAR IN THE MUSSALMAN KINGDOMS.

" నియ్యాగులు దిక్కులనుండ్డి వచ్చిన కమ్మకాగితములు చదివించుక విని... ఆలోచనసేయగా విన్నవివరం :

'విజయాపురం అహముదానగరం గోలకొండ్డమూద కార్యం సేయమని మూడులకుల గు(రాలున్ను, వెమ్యు యేనుగలున్ను కొంత పాయదళమున్ను నామజాదుల చేసినారు. వారువచ్చిదిగి తే వారలతో పోరాడేది దుర్ఘట్లమై పుండ్డును. ఉత్తరాన అఘపురంవారున్ను, దట్టిణాన కన్నా కాటకంవారున్ను, తూర్పున గజపతివారున్ను కనుపించుకొనేటట్టు పున్నది. అశ్వపతి గజపతి నర పతులలో యీమాడు సింహాననాలవారినిన్ని విరుద్ధమైనవారియెవ్వరినిన్ని కన మని కొలిచేవారముకాము. మూడుసింహ్లాననములకున్ను గురిలేక పుండగాను మూడు తెగలరాజ్యములోను యేలుబడియైన గడిస్థలాలు ఆక్రమించ్చుకొని మెడబలీమిని దినాలు క్రమిస్తావుంట్రీమి. వారితోవారు అన్యోన్యమై కార్యం సేయమని తమతమ సరదులవుండేవాల్లకాని కనుపించ్చుకొన్నుని నామజాదులు అంప్పి తే వారితో పోరాడేది శక్యముగాదు. తాము జేసిన అదృష్టమువల్ల నున్ను తమదొరలపాలీటీ కర్మారు వల్ల నున్ను, అం త్రరమంస్పేలమై అరువై యేండ్లు బట్టిన్ని, అవనికి అధిపతులు లేకుండ్డగ యెదులశాహు, కుతుపనమలక నిజాం శాహం అనేపేరు కలిసివుంన్నది.'

'సింధు దేశముననుండి గో దావరీపర్యంతమున్ను అఘుపురంవారున్ను, కేరళం మొదలు కృష్ణ వేణిపర్యంతమును కన్నా కాటకంవారున్ను, జగన్నా ధం నుండి బెడదకోటపర్యం త్రం గజపతివారున్ను యేలుదురు. యీమామాడు సింహా ననాల వారికిన్ని అంద్రబడిగాక అనాధ్యమైన దుర్గాలున్ను చేపట్టి త్రిపురాలవలె వున్నది గనక భయములే'డని తమలో తాము ఆలో చన జేసుక వుండ్డగా 'తాత్కా ళికమతి' అనే ఆయన వారితోను, ''మీారు జేసిన ఆలో చన యథార్థ మాను. త్రిపురాలలోనున్న రాజ్.సులు మహాబలవంత్తులు. యీన్వరవర మాను. త్రిపురాలలోనున్న రాజ్.సులు మహాబలవంత్తులు. యీన్వరవర మాను కామగమనం గలిగి సురులు అనురులు మొదలలైన వారలచేత ప్రేఖ్క రేవేతనయినా లయం లేకుండ్డా వరమడుకొంటే పుండిల్లో యేండ్లకు ప్రెఖ

సారి మూడుం ముక్కాలుఘడియ త్రిపురులు ముగ్గురున్ను కూడివుండ్డి ఆలోచన ಹೆಸು೯್ನಿನ ಮಾಪ್ಪಟಿವ ಶನ ಯಥಾಯಧ್ರತ್ತ ಸಂವರಿಂపುದುರು. ಅಟುವಂಟಿ (ತಿಪುರಾಧಿ పతులకు కాలం కూడేటప్పడు భూదేవి బంహ్మాదేవునితోనున్ను,విష్ణుదేవునితో నున్ను, పరమేశ్వరునితోనున్ను 'అధర్మపతులైన (తిపురులను మాయలే'నని మొరబెట్టగా (బంహ్మ దేవుడు 'త్రిపురాలవారిని వఖరిచేత నిర్గహించ శక్యము గాడు. నీవు రథమై వేదములు గుర్రాలై, మేరుపర్వతము విల్లై, ఆది శేసుడు నారియై, ఈ రాబ్ధిశాయి నారాయణా స్త్రమై, ఫాలలో చనుడ్డు రథికుండై ్రతిపురాలను నేల గూలి స్ట్రే అప్పుడు ఆదానవులు నాశ్మై పోవుదురు', అని అను గ్రహించిరి. ఆరీతిగాను విజయాపురం, అహముదానగరం, గోలకొండ్ల అనే త్రిపురాలకు మూడుసింహ్లాననాల వారున్ను యొప్పడు క నుపించుకొంటా వున్నా ⁶ అప్పడు అపాయంవచ్చేది నిశ్చయమ"ని తాత్కాళికవుతి తెలుపగా, ఆనియ్యోగులు అందరున్ను 'ఆరీతు అవును. అయినా వుంన్నదినాలకు రాజ లకుణములున్ను మండ్రాలో చనలున్ను నడపవలె గనక వూరకే వుండరాదు. యిప్పడు కన్నా౯టక సింహాననానకు కృష్ణ రాయలవారిని అధిష్టానకర్తల జేసిన దారభ్యం తురకలమీాద కార్యంజేసే ఆలోచన అక్కడవుండే ముఖాములు కాకి తములు అంపినారు'. అది నిమిత్యం ఆలోచనపరులై హాని నృద్ధులకులోనై యొదులశాహువారికి (వాయించ్చి అంప్పించ్చినారు; గనక వారున్ను తమతమ కాగితములు, సరదుస్థలాలకు ర స్త్రు సామ్మ గీలు అంప్పించ్చి గడిస్థలాలకు బల వంతముగా వుండేటట్టు ఠాణ్యములకు నామజాదులు అంప్పించ్చి మొదటి స్థలానికింన్ని యాదిహెచ్చరికలతో వున్నారని (వాసివచ్చెను. 'మనరెండు తెగలవారుంన్ను, సీమనరుదులు ఫున్నదుర్గములు కోటన్థలములకు అంప్ప తగిన వార్లను అంప్పించి కన్నా ౯టకంవారు దళము కూర్చుకొని స్థలము తర్లి సరు దులకు వచ్చేవా 7 వక్క్ పడేశాన దిగినా రని కమ్మ కాగితములు వ స్తే అప్పుడు అందుకు తగిన ఆలోచనజేసి నడిపించ్చుకొంద్దాము. ఇప్పడు నానాటి (పవ_ర్హక ములు తెలిసివచ్చి చెప్పమ'ని నూటయిద వై వేగల్ల౯ను పయనం సేసీ అహము దానగరంవారున్ను గోలకొండ్డవారున్ను అంప్పగా విద్యానగరానకు బహు వేషభాషల బహురూపాలుగా వచ్చి వారువేగుల్ల౯ను అంప్పించి మరింన్ని ఆలో చన సేసే వివరం:

'కృష్ణరాయలవారు తురకాణ్యం మీాద దళమొత్తి వచ్చి అని మొనల కార్యంపూని నడిపించ్చే యడల జయాపజయములు యెవరికి ?' అని డై వజ్ఞు లయిన బాంహ్మాలనున్ను, ముల్లాశా నృ ప్రవీణులయిన పక్కి రులనున్ను, భూత భవిష్యద్వ ర్త మానములు తెలిసిన శఖునజ్ఞులునున్ను పిలుపించ్చి అడుగగా వాల్లుకా, 'కన్నాకాటకమున విష్ణు అంశగా నృపతి ఉద్భవించి యీరాజ్యమున్ను అశ్వపతిరాజ్యమున్ను గజపతిరాజ్యమున్ను అంత్తా జయించ్చి జయ స్తంభము వేయించ్చి మగుడిపోయేటప్పుడు కల్యాణ వెంకేటేశ్వరుల దశి౯ంచ్చి నూట యెనిమిది దివ్య తీరుపతులనున్ను ఉబ్బై రెండ్డు దేవస్థానములునున్ను పదు నెని మిది శక్తులనున్ను సేవించ్చి సేతువుకుబోయి రామనాథుల దరికాంచ్చి ధనుష్కా టిలో ఖడ్లముకడిగి కన్నా౯టకం సింహాసనాన అరువై నాలు గేండ్లు యొదురులేక యేక చ్రకముగాను రాజ్య మేలేటట్టు వున్నది.' అని చెప్పినారు. గనుక పిన్న పెద్దలు ఆతీరే అవుగాబోలు. మ్లేఘలు అధర్మానకున్ను, నిర్దయత్వమునకున్ను, రాడ్ సకృత్యమునకున్ను వెరవరు. గనక భూడేవి తాళునా? (తిపురాలకు వచ్చి నట్టు వచ్చునేమో తెలియడు', అని అందరున్ను ఆలోచనసేసుక తమతమ యిండ్ల కుపోగా వారితో కూడావుండ్డి నగరువెడలి పక్కిరులతోకూడా పట్ట్రము ਡెళ్లి వచ్చి భాగీరథినుండిన్ని రామధనుష్కోటికివచ్చి వచ్చేవారివెంబ్బడి నీళ్లు దాటి కన్నా కాటకమునకు వచ్చి యెప్పటివేషముదాల్స్తి పట్టమునకు న స్త్రిమి."

అహముదానగరం గోలకొండ్డలో కన్నవిన్నవార్తలు పేగుల అరవ రాముడున్న పక్కీ గోపోజి యిద్దరు తెలియ విన్నపము సేయగా రాయలవారి తోను, అప్పాజి, అయ్యమరసు, కొండమరసుగారున్ను, 'తురకాణ్యమనగా యెమునిరాజ్యమువంట్రిడి. ఆ పట్టము [యమునిపట్టము] అటువంట్రిడి.ఆవూరిలో ఫండ్డేవారు యమదూతలు అనేటంద్దులకు సండ్దేవాం లేదు. అటువంట్రి దిక్కులకు బోయి నకల నా త్రకాలున్ను పరామరిక సేసుక, స్వామివారి (పతాపమువల్ల మేఘలయిన వారి నగళ్లున్ను రాజ్యములున్ను నూరుఖాషల భూములున్ను మహారా మై, గుజ్జెరి, గుక్టోజి యిటువంట్రి గాయకులతో కలహస్థులై కష్టబడక సంచ్చరించ్చి పట్టానకు వచ్చినారు. అం త్రేగాని అరాపేద కాలు పేద మనుష్యు అయివవారికి హోనురాను శక్యమా?' అని నగరుపేగులకాను కొనియాడగా

రాయలవారు చాలా సంతోషబడి తలా యేనూ రేసి ఘట్లుంన్ను ఉడుగరలు యిచ్చి యెప్పటివలెనే ఆయా పట్ట్రముల సంచ్చరించ్చి నానాటిసమాచారములు వచ్చి విన్నపం సేయమని అంప్పించ్చి,

Rāyavācakam, pp. 56-60.

129-(f). MEETING OF THE MINISTERIAL COUNCIL.

వద్దనున్న వాల౯ను కడకు పొంమ్మని రాయలవారు సామాజికులతో ''విజయాపురం వర్తావాలున్ను అహముదానగరం గోలకొండ వాత్ర్హ లున్ను విఎట్టి రేగా. ఆ రెండ్డు[మూడు?] యిండ్ల వారికిన్ని చాలా ఆలోచనపుట్టి యం _ తే సివార్తలకు హేతువుయెంద్ది?''అని అడుగగా సామాజీకులు ''యీవరకు తురకాణ్యముమింద కార్యం సేయవలెనని వదం త్త్రి పుట్టిందిలేదు. గనక యీ సింహ్ాననస్థులనుండి విచారం లేక వుండ్డంగా వూర కే వుండ్డిరి. యిప్పడు స్వామి వారు సింహాశనానకు క త్ర్కాలై దానమొత్తములు కనుపించ్చువా త్ర్కలుగా ఆనతి స్త్రీరి. గనక అరిజనులైనవాల్లకు ఆలోచన పుట్టకవుండ్డునా? మీరారు దినమున్ను, ఆమూడు తెగల వారి ముఖాములతోను వినయమైనవా త్ర౯లు ఆన తిస్తేను వారు బుద్ధిశాలులు గనుక తమ యేలీనవారిని,న్వామివారినింన్ని * ... అట్టి పట్ల, గతాన సింహ్హాసనస్థులైనవారు, సేసిననంబృళం సారికెలు యిప్పించ్చి దిక్కులస్థానాపతులతోడట్టు కొలువుకు వేస్తే కమ్మకాగితములు గలిగి తేను మాటపలుకులు నడిపించినట్టయితే ఇ (ఎ) ప్పడున్ను నడుచుక వచ్చే మర్యాద నక్కలాకులు యిచ్చిఅంప్పదురు. ఆరీతిగ స్వామివారు పట్టాభిషీ కృలైన దారభ్యం నిలిచినవారికేమి రాతురాణువకేమి బాక్క సాననే రొక్కరూపా యలు ఇమ్మని కట్టడజేసి కైజీతం ని**ల్పి** గతం అమరపు దొరతనములవారి సీమనంబంధాలున్ను నడిపి నగరినియ్యోగులకు పరస్థళం నియ్యోగులకు బహు మాన సంమ్రానములున్ను ఉచితముగా రొఖరూపాయిలున్ను యిచ్చి, మూడు తెగలవారిపట్ల లియ్యమైనమాటలున్ను ఆడుతాఉన్నారు. గాబట్టి ఆమూడు తెగల నియ్యాగులున్ను కన్ఫాక్ట్ కాంన్నె బహుదినాలుగా పుంన్నారు. యిది

^{*} ఇచ్చట కొంత (గంథపాత ముండునట్లు తోంచుచున్నది.

గాక వాలు సీతీ[పబంధములు చదివివుంద్దురు. కాబట్టి ఆలోచనపరులై [వాసీ అంప్పించ్చినారు." అనినంద్దులకు రాయలవారు ''మేము ఆ[గహపడి ఆరీతీని యీరినీ ఆనతీచ్చినవారముగాము. వారికి వారియేలీనవారి మర్యా దగా బహుమాన సన్నానములుగా వినయమైన నరసనల్లాపములుగా అంద్దుము." అనినంద్దులకు అయ్యమరసు 'స్వామివారు వినయపూర్వకముగా యెప్పడు ఆన తీచ్చినారో అదే విపరీతమని యెంచ్ఛవచ్చును. అడెట్లంటిరా అంద్దుపు నీతి పద్యం:

క. ఘనుడా వినయం బాడిన వినయంబా మూఁదనదియు 1 విపరీతమగు౯ కొననుండి విల్లు వంగుట వినయంబా యెదుటి వాని 1 వేగమె త్రుంచు౯.

అనే అర్థముగనక కన్న కార్యములున్ను విన్న వాత్ర్మ అన్నదరూ లోచన ఆనుమానముగానున్ను నియ్యోగులు (వాసేది చాణుక్యనీతి ; గనక ఆ రీతిని (వాతురు. అక్కడి వారు ఆకాగితములు జూచుక ఆ వార్త ఆలోచన నడపతగిన దే. ఆ వాత్యలు పరిశోధించ్చి చెప్పినారు" అని సామాజికులు విన్నపంసేశీనారు. గనక 'మనముంద్దర నడిపించే కార్యములకు హేతువు తోస్తుంన్నది'. అని పలుకరించ్చి అప్పాకి మొదలయినవాలుకా అంప్పించ్చుకో వచ్చిన తర్వాత,

Rāyavācakam, pp. 61-4.

129-(g).

రాయలవారు అప్పాజి మొదలైనవారితోను 'మేము ఏక దేశాన ఏక వదంతిగా తుర కాణ్యంమీంద్ర కార్యం సేయవలెనని యెంచిన ఆలోచనకు యిప్పడే వడిపిస్తావున్నారు. యీ కార్యం డైర్యంమింద నడిపేదో, భీతిచేత హెచ్చరిక పడేదో?' అని అడిగినందులకు, ఆప్పాజి (పభృతులైనవారు, 'దిక్కులు వార్తలు వింద్దుడు. వివ్మ వేళకు ఆ (పసంగములు తలపక నాలుగార్లు ద్వములు వెనక నరదుస్థలాలు మాచే విమిత్యముగా ఆసీమాధిపతి వస్తున్నా.

డని వదంతిపుట్టించి ఆయాస్థలముల వుండేవారికి కోట కొ త్తళములున్ను రస్తు సామ్మ గీలున్ను వైచియాది హెచ్చరికలతో వుండవలే నని సమదళంవారు సంత రించేటట్టు నడిపించేది గంహరమున్ను ైధౌ ర్యమున్ను గాక యీరీతీ నడిపించే డెల్లా బుద్ధి చంచలత్వాన నడిపించే (పయోజనము' అని అన్నందులకు, అయ్యమరసు కొడమరనుగారు ''తురకలనగా మద్యపానులు, మందుతీనేవారు, లాహిరిపురు షాలు, గనక వార్లకు చాలా భీతిగలిగి యుండును. పానముచేసినంత భాద్దున్ను తమ దేహములు తాము యెరుగరు; గనుక ఆ సమయమందు స్మరణ యెరుగరు. అప్పడు యెవ్వరు అడ్డమైన నరుకుదురు. కలియుగరా**షనుల** తీరై వుందురు. స్మరణ తెలిసిన తరువాత తమజాతి స్వభావం యిటువలె గదా అని విచారపడుదురు. (బాంహ్మాలు వుష్ప పులుసుతో అన్నం (పసా పడుదురు ; గనక వారికి మదమాత్సర్యములు లేవు. అని యెంచి వాకిటి పారు పత్యమంతా వారినె సేయమని తమ ఆజ్ఞలో నడుచుక వారిమాటమీాద నామజాదుల అంపుతా వారు తీసి రమ్మం బే తీసి వచ్చేటట్టు యేర్పాటుచేసి తామున్ను వారి బుద్దిమతులలో నడుచుక వత్తురు. అటు గనక నియ్యా గులు యేరీతిని నడిపి స్తే ఆరీతున నడుచును. నియ్యాగులతో ద్వివిధమైతే దొరనుండి తమ ్రాణాలకు హానియై దొరతనమునకున్ను చలనం వచ్చును. యేక (గీవమై ఆ మూడు తెగల నియ్యాగులున్ను ఆలోచన ేసుక నడిపించే కార్యమ''ని తెలిపి, ''వారు స్వాయత్తులుగారు, పరా యత్తులుగాని. స్వామివారు ఉభయాయత్తులు. కాబట్టి, దేవరవారి ఆలోచ నకు నరిలేదు. తురకలు మూడు తెగలవారున్ను యేకాలోచనపరులై కార్య ముఖానకు నడిపి సై లక్ష్మయా భై వేల గు రాలున్ను వేయింన్నే నూరు మద హత్తులున్ను మూడులట్ల పాయుదళమున్ను. వార్లను జయించేటందుకు అంతకన్నా ద్విగుణమైన బలముచేత జయించవలెను. కర్నాటకాన అన్ని గు[రములున్ను సంతరించేమా ? కాదు. చతురంగ బలాలున్ను వుండవలె ననే టందుల కై కైజీతం గుర్రాలు పండ్రాయ్ వేలున్ను, అమరనాయకం గుర్రాలు యిరువైనాలుగు వేలున్ను, కైజీతం యేనుగలు యా భైఘట్టాలును అనురవు యేనుగలు నూట యిరువై ఘట్టాలును, 📑 🕏 రాణువ నూతనం స**హాగా** మూడులుకులున్ను ఆమరం వగను అయిదులకులున్ను, బలం బంటున్ను యా

మట్టుబలముతోనున్ను వివరంమీ సమరమీ స్టేను తురకల కార్యమనగా యెంత?"అని విన్నపం సేయగా రాయలవారి సామాజికులలోను [కొండరు*], 'డైర్యమువల్లనున్ను, లఱ్మీకటాత్ మువల్లనున్ను, డైవసహాయంవల్లనున్ను జయంగలుగును. అందుకు,

န္က်. ထဲေတ် နာ တွေ့ လွှဲေတ် မမီး ျကေတ် မမီး ျွှဲလွှဲေတ် ဆံဝီး ထဲေတ် ဆံဝီ လွှဲမေတ်နာနာ ထဲေတ်နာနာ လွှဲမေတ်နေတဲ့ လွှဲမေတဲ့ လွှဲမေတ်နေတဲ့ လွှဲမေတဲ့ လွှဲမေတ်နေတဲ့ လွှဲမေတဲ့ လွှဲ့ လွှဲမေတဲ့ လွှဲမေတဲ

అని పెద్దలు చెప్పదురు; గనక అన్నిటికిన్ని డైర్యము ముఖ్యము; గనక మూరు డైర్య శాలులు; మూరు పూనిన కార్యము లన్నిన్ని చేకూడును. యేనుగ లున్ను, గు[రాలున్ను, కాల్బలమున్ను కారణముకాదు. డైవసహాయమువల్ల నే రాజ్యములు జీవులు పరిపాలించవలెను. తొల్లి ఆరుగురు చ[కవర్తులు తాము పున్నతావున్నె పుండిగదా ఆజ్ఞాచ[కముచేత స్ప్రడ్వీపములున్ను యేలిరి. ఆ పిమ్మట పదార్గురు రాజులున్ను భూమి పాలించిరి. ఆ రీతినే స్వామివారికి వెంక లేశ్వరుల సహాయం గలదు,' అని తెలుపగా విన్న వారై, 'ముందరి కార్యాలోచనకు ఆనుసారిగా నడిపించుడా' అని అప్పాజి మొదలయిన వారితో ఆనతిచ్చి ఆయా దిక్కులనుండి వేగర్లు కమ్ముకాకితములు తెచ్చి నారా అని పరామరిశించగా,

Rāyavācakam, pp. 51-4.

129-(h). THE SUMMONING OF THE AMARA-NĀYAKAS.

అయ్యనమలక, అంక్క్ శ్రానుండ్డ్డు, రాణాజగచేవు, గణుతీతిమ్మప్ప నాయడు, రామారి రామనాయడు, పెమ్మసాని రామలింగనాయడు, హండే మల్లారావు, బోయి రామప్ప, హరివాణం కొమాళ్లయిన పదునెనిమిది కప్పణాలవారున్ను, దళనాయకులు అప్పరిషిళ్ల, కుప్పరిషిళ్ల, సాళువనాయడు, కొమార తీమ్మప్ప, సంగ్రరాజు, చెర్వ[పధాని, తీప్పరసు, అయ్యప్పనాయడు, కొటికం విశ్వనాథనాయడు, చెవ్వప్పనాయడు, అక్కప్పనాయడు, కృష్ణప్ప నాయడు, వెలిగోటి యాచమనాయడు, కన్నడ బసవప్పనాయడు, సాళువ మేక రాజు, మట్ల అనంతరాజు, తీమ్మరాజు, వీరమరాజు మొదలైనవారున్ను, బొంమ్మి రెడ్డి నాగా రెడ్డి బసువారెడ్డి మొదలయిన రెడ్డికొమాళ్ళన్ను, కమ్మ సాయకులు, విఠలప్పనాయడు, అల్లుండ్లు కొమాళ్లు రాచరికం మొదలైన అమరనాయకం వాల్లుకాంన్ను రక్పించి వారివారి యోగత్సేమాదులు అడిగి మావద్ద యేనుగ గుర్రాలు బంట్లు పరిజనాలు యెంత్రవుంన్నదని అడిగినందు లకు విఠలప్పనాయని స్థానాపతులున్ను, పరశం రామనాయడి తెగాను అమర గాలుకా స్థానాపతులలో వీరభ్రదయ్య అనే ఆయనాను దళపతి రాయడున్ను రాయలవారితోను "స్వామివాకు కై జీతంకట్టిన వెనక అమరపుసీమలకు నగరి లెఖ్లల్ల పకారానకు కుంద్రకంలేకుండ్రా వారువాల్లుకా యేనుగ గుర్రాలు రావుత్తులు మావుత్తులు, బంట్లుపరిజనములున్ను నంత్రంచినారు. యిన్నాళ్లు వెల కాదు. స్వామివారు యేవ్యాళ రాచకార్యానకు ఉద్యుక్తులై కదలుదురు అనిన్ని చిత్తంవచ్చినప్పడు గణితిబెట్ట కరణీకులకు ఉత్తరవు యిచ్చి వారువచ్చి గణితిబెట్టినప్పటికింన్ని, నగరి లెఖ్లక్సాన్నా పడేసి యేనుగలున్ను, నూరేసి గుర్రాలున్ను మనిషిబంట్లున్ను అధికముగా వుండ్డవలేనని సంత్రంచ్ఛినారు. స్వామివారి సొంస్మున్ని యిన్నాళ్లు ప్రసాబడ్డంద్రుకు నగరి అవసర కార్యాలకు చిత్రం రానడిచే వారై యున్నాళ్లు."అని విన్నపం సేసినంద్రులకు రాయలవారు చాలా సంతోపుపరులై,

Rāyavācakam, pp. 64-5.

130-(a). VICTORY OF NANDYĀLA NĀRAPA OVER QULY QUŢB SHĀH.

చ. వదలక యుత్క్ ళేం[దుని స క వాయి బరీదు నడంచు దుర్ణయుక్ గుదపనమల్కఁ దల్లడిలఁ క గొెక్టి మహాదృతసంగరంబులో నెదిరిచి కొండవీటికడ క నెవ్వరు సాటి విచి[తశౌర్యసం పదపస నారసింహు విభు క పట్టికి నారనృహలమాాళికిక్.

Kaļāpūrņōdayam, 1: 33.

130-(b). MUSLIM CHIEFS KILLED BY KRŅĀRÁYA.

A Cāţu:

बीराग्रेसर कृष्णराय अवता कृता रणप्राङ्गणे।
प्रौद्धाः केचन पारशीकपतयः प्राप्ताः पुरीमामरीम्॥
पीरुत्तेति गुरौ वलक्किषि सुरत्राणेति शब्याम् पुनवींबीति प्रणतौ सकामिति सुरात्र सोराननात् कुवंते॥

131-(a), SĀĻUVA TIMMARASA.

Cāţus:

శా. గుత్తిం బుల్లెలు గుట్టి చం[దగిరిలో కే గూడెత్తి పెన్గొండలో హత్రికా గత్రమునందు పేడి బలుదు కే ర్గాధీశు తాంబూలపుం దిత్తులో నిస్తి పదస్థులైన ఘనులకా కే దీవింప, దీవించెదకా మత్తారాతియయాతి నాగమనుతుకా కే మం[తీశ్వరుకా దిమ్మరుకా. (1)

క. అయ్య యనిపించుకొంటివి నెయ్యంబును గృష్ణరాయ క నృపపుంగవుచే నయ్యా ! నీనరియేరీ ? తియ్యని విలుకాడవయ్య క తిమ్మనునయ్యా !

131-(b).

(2)

" అపూర్వమైన మనుష్యులు దొరికి తేను నకలమున్ను సంతరించ్చ వచ్చును" అని రాయలదేవుండు పలకరించగా, అయ్యమరసుగారు విన్న పంజేసినది: "సింహ్మాననస్థునకు స్ర్మీలున్ను రత్మములున్ను కలిగినది. అయితే అంతకన్నా అధికం మహీపతులకు", అనగా నీతిపద్యం:

క. పత్ని ధర్మతీయుఁ బురుషులె రత్నము లెప్పడుఁ బురం(ధి ఏ రత్నములు శిలా రత్నము లవనీవతంలకు పత్ను లె రత్నములె వగవ ఏ బద్దెన రేం(దా. *

^{*}See Nitisastramuktāvaļi (Forgotten Poets Series, iii), v. 6.

అని అన్నారు; గనక రాజులైనవారలు అనువైన పురుషరత్నాన్ని సంతర్ని ఆయన నవరత్నములున్ను చతురంగబలములనున్ను సంతరించ్చు గలడు. అటుగనక అప్పాజి సాధారణ నియ్యోగిగా నెంచవద్దు. ఆయన అసాధారణ నియ్యోగి. అఘటనఘటనాసామర్థ్యం ఆయన కే గలడు. అవి యేలాగం లేవను: అందరున్ను మనుష్యులు. అందరికిన్ని అవయవాలు సరి. ఇందులో ఉత్త ములు మధ్యములు అధములు అని మొరిగి యేర్పరచ వలెను. అది యేలాగం గంటేను: గుణాధిక్యము వల్లను యొక్కవ. మారిన్ని పంచలో హములున్ను అన్నియు సరి. అందున బంగారు హెచ్చింది. యేంది అంటే వురియకకు రాంగా వన్నె హెచ్చించినట్లు గుణాధిక్యంవల్ల మనుష్యులలోనున్ను అప్పాజిని అధికు డని యెరుగవలెను. అది యేలాగంలేవను:

శ్లో. శతేషుజాయతే శూరు సహ్మాసేషు చ పండితు వక్తా శతసహ్మాసేషు దాతా భవతి వా నవా.

అనే నీత్మి పకారానకు నూటికి వక బంటును వెయ్యింటికి వఖ పండితు డున్ను లత్తకు వఖడు వక్తుండై సభాస్థలిని మాటపలుకులాడును. సీమలో వఖడు దాత అనేది కలండో లేడో అన్నట్టు వఖరుగాక అందరికిన్ని ఆగుణములు యాలవచ్చీని ?" అని అయ్యమరుసు విన్న పంజేసి ఆప్తాలో చనగా వార్తలాడు తావుండగా విజయాపురాననుండి వేగర్లు వచ్చినారని మారీచి రామయ్య వచ్చి కృష్ణ రాయలవారితోను విన్న పంజేసినవివరం.

> $Rar{a}yavar{a}cakam$, pp. 45-6. $\sqrt{132}$. ALLASĀNI PEDDANA.

తర్వాత మరి కొన్ని దినములకు విజయనగరం సింహాననాధీక్వరుండైన త్రీ వీరకృష్ణ రాయ మహారాయలువారివద్ద బాంహ్మాడు నందవరీకుడు అళసాని చెక్కరాజుంగారి కొమారుడు అళసాని పెద్దయ్యంగారు అనే కవీక్వరుడు శేషమయునవాడుగనుక రాయలువారి అంకితం—మనుచరిత్ర, విష్ణుజి త్తీయం, యీ రెండ్డు పాకృతం, తెనుగు చరిత్రలు—చేసినందున రాయలవారు చాలా బుజ్జిగించి వుండేవారు. అప్పడు యీ కోకటమనే గామం, అయా కవీక్వరునికి వుంబళిగాను ముచ్చివుండగాను, యీ కి పై ష్ణవమతం పుచ్చు కొని, యీ గామం తీ పై ష్ణవమతం పుచ్చు కొని, యీ గామం తీ పై ష్ణవమతం పుచ్చు

గామానికి [పతినామం శరగోపపురమనే నామము పుంచెను. గాని యా కవీ శ్వరుడు యా అ[గహారంచేసిన శాసనం లేదు. యీ దేశంవారున్ను యీ [గామ స్తులున్ను, యీ కవీశ్వరుడు [ఖాంహ్మాలకు అ[గహారం యిచ్చినట్టుగా వాడు తున్నారు. యీ కవీశ్వరుడు చేసిన పద్యాలలో కోకట అ[గహారంచేసినట్టు చెప్పినాడు. *యీ కవీశ్వరుడు దేశములో బహు[పసిద్ధిగా ఆం[ధ కవితాపితా మహిండు అల్ల సాని పెద్దన అని పద్యాలలో వున్నది. యీ కవీశ్వరుడు సమ ర్థడు అని [పసిద్ధిగా పెద్దలు వాడుతున్నారు.

తర్వాతను యీ కృష్ణ రాయల ప్రభుత్వంలోనే యీ అల్ల సాని ఔద్దన అనే కవీశ్వరుడు, శాలివాన శకవమ౯ంబులు దరరం బహుధాన్య సంవత్సర పై శాఖ శ్రధ్ధ దిని యీ గామంలో ఫండే సక లేశ్వర దేవునికి నై వేద్య దీపారాధ నలకుగాను చేను ఖ ౨ రెండుపుట్లు ధారహోసియిచ్చి సదరు దేవాలయంలో శిలాశాననం వేయించినాడు. యిదిగాక యీ దేవళం ప్రాకారంలో తట్టుగానే చంన కేశవస్వామి దేవునికి యీ శకంలోనే కాతీ౯క శ్రధ్ధ ది. అలు చంన కేశవ స్వామికి ఖర్మం చేను థారహోసియిచ్చి శాననం వేయించినాడు.

Kaifiyat of Kokatam: L.R. 10, pp. 99-100.

133. ŚRĪRANGA, THE FATHER OF AĻIYA RĀMARĀJA.

విద్యానగరం సింహ్వాననాధీశ్వరుడైన కృష్ణ దేవ మహారాయల వారు రాజ్య పాలన చేసేటప్పడు త్రీరంగరాజు కందనూలుసీమ అధికారం చేస్తూ ప్రండిగా ఆరాయలవారు మలిసాలపుకొండకు వేటకువచ్చి నప్పడు యీకొండకు అన్నా వచ్చిచూచి యీగోసులకొండకు కృష్ణగిరి అని పేరువెట్టి కొండకు దమ్మేణభాగమందు గామనిమా౯ణం చేయవలెనని యోచనచేసి ఆ పకారమే గామంకట్టించి పేటకూడాకట్టించి గోపాళస్వామి దేవాలయమున్ను గామమున్ను కట్టించి విగ్రహ్మపతిష్ట చేయించినారు.... ఆ శ్రీరంగరాజు కన్నూలుసీమ శాలీవాహన శకము ౧రరరి అగు పార్థి కవసంవత్సరం మొదలు

This alludes to the following line in a cdfu composed by Peddana after the death of Kranadevaraya:—

[్] కోకట్ గామాద్య గ్రే కాగ్గహిరంజు అడిగిన నీమల గ్రామండుని చై ' but the line refere to Kṛṣṇarāya's gift of Kōkaṭa as an agrahāra to Peddana; and it cannot be taken as a proof of the poet's gift to the Sri Vaiṣṇavas.

కొని శాలీవాహన శకం ౧ర౭ు. అగు (పమాదీచ సంవత్సరంవరకు యీ సీమ (పభుత్వం చేశినారు. *

Kaifiyat of Krsnagiri: L.R. 55, p. 162.

134. VIŚVANĀTHA NĀYAKA.

స్ప్రక్రీ విజయాభ్యుదయ శాలీవాహన శకనరుమంబులు ౧రుగ౧ అను నేటి సర్వధారినామ సంవత్సర (శావణ శ్రం ౧ు. లు త్రీమన్నహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర త్రీవీర[పతాప కృష్ణమహాదేవరాయలు ఆశ్వపతి గజపతుల గౌలిచి సకలరాజ్యం శాయగాను త్రీమతు అడపం చిన్ననాగమనాయని కొమారుడు విశ్వనాథనాయనింగారు త్రీపాలుకంటి సోమేశ్వరునికి దండం బెట్టి సమర్పించి యిచ్చిన తీర్థకా కానికె దానశానన[కమ మొట్లన్నను:— మాకు కృష్ణ రాయలు నాయకతనాన్కు యిచ్చినది పాలంకంటను స్వామికి యిచ్చిన తీర్థకా కానికె చిరపవెండి సహాగాను ద్యావరకు పగటి అవనరానకు మాస్వామి కృష్ణ రాయలకు పుణ్యం గాను మాతల్లి తం[డులకు సుకృతంగాను ఆచం[దా కలస్థాయగాను యిచ్చిన దానశాననం.

An inscription at Muruvani in the \overline{A} d \overline{o} ni taluk of the Bellary Dt. L.R. 23, pp. 7-8.

135. KŖŅADĒVARĀYA AND THE TAMBAĻAS OF PUŅPAGIRI.

ఈ ప్రకారం వుండగా ఆ కృష్ణ రాయలవారు పుష్పగిరి మహాతే తం పినాకిగీ తీరమందు వుండబడిన మహాస్థళాలు చూచి అచ్చట తీర్థన్నా నములు చేసి స్వామిని సేవించవలెను అని హితపురోహితులతో చతురంగబలంతో యా మాగ్రముగావచ్చి స్వామి సన్ని థానముకు పోతూవుండగా తత్పూర్యం ఆ స్థళమందు శివాచ్యకులు తంబళవారనే కులంవారు మిక్కిలి అయిశ్వర్య మున్ను ఆచారవంతులయి అరువైనాల్లు అండలాలవారు చాలా [పసిద్ధిగా వుండి యా రాయలవారు వచ్చే సమయంలో నదరు తంబళవారు [పపంచం రీతిగా పృథిపీపతులు దేవస్థళాలకు వచ్చినంతట వాల్యకు నడుచుకునే మర్యా తలు వినయివిధేయులై నడుచుకో నుద్యు కులుగాకుండా తాము నంథ్యాధ్యను

The dates are wrong.

ప్రానములు చేసుకొంటున్నూ స్వజాతీస్వరూపం పరిచయులకే అన్యులకు (బహ్మావంశ స్త్రులని తో చేరీతులు గల నడవడి కెలను అనుసరించుకొని వుండగా యీ రాయలవారు యీతంబళవారియొక్క ఆచారమున్ను వీరు వుండే రీతులున్ను తత్కాలమందు దృష్టిగోచరానకు బాహ్మలనే (భమసి అంజలి చాయగా వారు రాయలవారిగుండా అంజలీ చేయించుకొనేటందుకు అహు౯లము కామని లేశమాత్రము తెలుసుకోక అయిశ్వర్యాతిశయమువల్ల పుట్టిన హంకారబడ్ధులయి అప్పడయినా న్వజాతిత్వం (పకటమయ్యో నడతలు **పు**ండచూపక రాయలవారు చేసిన అంజలి 'యీశ్వరార్పణము' 'యీశ్వరుడు అష్టఅయిశ్వర్యములు శాశ్వతముగా కలగజేసుగాక', అని చెప్పినందున రాయ లవారు 'వీరు యీర్మా ప్రకారం అనిన హేతువయోమి ?' అని ఆలోచనచేసి _ స్తళ జ్ఞులవల్ల వీరి వర్తమానము విచారణచాయగా అల్పకాతులు యీ స్థళమందు యాలాగంటి బాహ్మణకర్యం అనుసరించడానకున్ను వుండడానకున్ను అహాంకారని తెలిసి పీరియొక్క ఆహాంకారము నివ_ర్థి చాయవలౌనని తలచినవారయి వారికి తగినశిడ్ తత్కాలమందే చేయించి ఆ ప్రదేశమందు బాహ్మణ అ(గహారము నిర్మించినట్టు అయితే దేవతాసాన్ని ధ్యమున వేద పారాయణములు మొదలయిన వుత్సవాలకు అనుకూలంగా నడుచుననిన్ని మనసా నిశ్చయించుకొని పుష్పగిరితే బ్రామందు వుండే దేవతాదశ్లనములు చేసి త త్ర్ణుళమందు అనేకములయిన దానములున్ను చేసి తదనంతరమందు గోటూరికివచ్చి అచ్చటవుండే అ(గహారీకులను మీకు అ(గహారముగా పినా కినీతీరమందు సవ౯మాన్యంగా వృత్తులుయేర్పరచి యిస్తున్నాము. గనుక గోటూరు అ[గహారమున్ను పుష్పగిరి అ[గహారము రెండు అనుభవించుకొని రెండు స్థళములయందున్నూ కాపురస్తులుగా వుండవలసినదని శృతపరచగా [బాహ్మలకు మిక్కిల్ సంతోషమయి సులభంగా పినాకినీస్నా నమున్ను దేవతా డళ్ళనమున్ను, సదాఘటన అయ్యేటందుకు **ఆ**కర**మవుతు**న్నది. అని అంగీక రించి రాయలవారితో 'అ జ్నేపకారం చాయవలను. ఆజ్ఞానుసారం అనువ ర్తిస్తు న్నాము' అని చెప్పకోగా అప్పడు రాయలవారు అ(గహారము నిర్మించి గృహా పకరణములతో సహా ధారాద త్రము చేసియిచ్చినారు.

Kaifiyat of Hanumadgundam, L.R. 37, pp. 245-8.

136. CHESS AT KRŅARĀYA'S COURT.

 $C\overline{a}tus:$

క. శతనంఖ్య లొక్కాటైనను నతతము (శీకృష్ణ రాయ) జగతీపతితోం జతురంగ మాడి గౌలుచును ధృతిమంతుఁడు బొడ్డుచెర్ల) తీమ్మన భళిరే! (1)

ఉ. ధీరుడు బాడ్డు చెర్ల చిన కి తీమ్మనమం(తి కుమారు: డంచితా కారుడు సత్కళావిదుడు కే కౌశికగో తుడు పద్మనేత నే వారతబుద్ధి నందవర కే వంశ్యుడు సత్కవిలోకనాథు: డా చారనమ (గవ ర్తనుడు కే చారువచస్థితీ నెప్పవా: డొగి౯. (2)

137. ON PRINCIPLES OF GOVERNMENT.

"వీరనృసింహరాయలవారు సింహానన పరభారకం వహించి నడిపించిన దారభ్యం యీనికు అచ్యుతరాయలు చెంద్రమాళిన్ని మేమున్ను కూర్ఫుం డ్డుకయుంటిమి. ఇప్పడు మమ్మున రాజ్యపరభారకం వహించు మన్నారు; గనక తమకు... సింహాననస్థులు నడిచే దేరీతు ? ్రవజలను రత్మీంచే దేరీతు ? పరిజనులకు నడిపించే దేరీతు ? ధర్మము ఆర్జించే దేరీతు ? ్రవయంచేసే దేరీతు ? శ్రతువుల జయించే దేరీతు ? మంత్రుల పోషించే దేరీతు ? ఆ ప్రజనుల పాలించే దేరీతు ? ఆ శ్రతికుల కొలిచినవారిని ఆదరించేప్తే దేరీతు ? ఆ ప్రజనుల పాలించే దేరీతు ? ఆ శ్రతికుల కొలిచినవారిని ఆదరించేప్తే దేరీతు ? ఆ ప్రజనుల పాలించే దేరీతు ? ఆ శ్రతికుల కొలిచినవారిని ఆదరించేప్తే దేరీతు ? ఆ మన్ను దెలిసే దేరీతు ? శాశ్వతమైన క్రీఫ్త్రిక్కాతులు గలిగే దేరీతు ? ఇవి మొద లైన రాజసీతు లన్నియు తాము తెలిసినవారుకదా. మాకు తెన్నగా తెలియ చెప్పవలె" నని ఆనతిచ్చి నందులకు, అప్పాజి,అయ్యమరసు, కొండమరసు, బాచ రసు మొదలయినవార్లు నలుగురున్ను 'స్వామివారు ఆనతిచ్చినది నీతికార్యమె నరి. నకల నీతులున్ను విచక్షణములున్ను నకలకార్యనిర్వాహకములున్ను, సామర్థ్యములున్ను ...మయ్యేది సామాజికులలో ఆలోచించేడి సకల సాట్రహులున్ను ...మయ్యేది సామాజికులలో ఆలోచించేడి సకల సాట్రహులున్ను సాధకి'మని రాయల దేవునితో రాజసీతులు విన్నపంతేసినది.

సింహా, సనాధిపతి అనంగా విష్ణు అంశగాని యితరంగాడు. అదియేలా గం టేను, 'నరాణాంచ నరాధిప'మని భగవద్వాక్యం ఉన్నది. అందుకునీతిపత్వం:

- క. తరుణుండై నవరత్నా భరణుండై గంధపుమ్మ కపరిమళయుతుండై నరనాయక పరివృతుండై పరంగినవాండమరు నీట నకథాపతి యనంగకా.
- క. త్రీరమ్యుడు విజయుండును ధీరో దాత్తుండు సుగుణ శ్రేజోనిధియై యారయ సింహాననమున నారూడుండగుట యొప్ప శ్నానభ నడుమంక్.*

ఇట్లు సింహ్మాననస్థండు స్వామ్యమాత్య సుహృత్కోశ్ రాష్ట్రబలంబు లను రాజనస్తాంగంబులు దెలిసి, ఆందోలికా అంబర ఆభరణ వాహన రాజ సన్మాన కర్పూర తెంబూలంబులను ఉచితనస్తాంగంబులను రాసి యొరుగ వలయు. సామభేదదానదండమాయా పాయ ఉపేతుమేపాం(దజాలంబులను నప్తోపాయంబులు తెలియవలయు: రాజులకు స్త్రవ్యననంబులు గలవు. అందు లకు నీతిపద్యము:

గీ. వెలఁది జూదంబు పానంబు 🕽 వేఁట పలుకు [పల్లదంబును దండంబు: 🕽 బరునఁదనము సామ్మునిమ్ప్రమోజనముగ 🕽 వమ్ము సేఁత యనెడు స్త్రవ్యసనములు 🕽 జనదు తగుల.†

ఇదిగాక సుత నిధి దేవాగేహ వన తటాక కృతి [బహ్మా[పతిష్ణ మొదలై నవి న ప్రసంతానంబుల బడయుచు, కవి విద్వాంస పౌరాణిక ఇతిహాస భట్టపరి హానగాయను లను సభాసప్తాంగ పరివేష్టితుండై దుష్టజన నిగ్రహం బును శివ్వజనపరిపాలనంబును జేయవలము.

These two verses are evidently taken from the same work, the Sabhāpati (See A Descriptive Catalogue of Telugu Mss. in the Mahārāja Sarfōji's Sarasvati Mahal Library, No. 815).

[†] Andhra Mahabharatam, Udyogaparvam 2: 44.

ధింకా రాజనీతులు అనేకములు గలవు. అందుల కించిత్తు విన్నపం జేసీ తిమి. అని అప్పాజి అయ్యమరసు, కొండమరసు, బాచరసు మొదలయిన వారు విన్నపం జేసీ నందులకు, కృష్ణ రాయలువారు వార్ల నుజూచి "మీక్ భూతభవి మృద్వ ర్థమానములున్ను దూరదృష్టి కార్యములున్ను ఆగత అనాగతములున్ను తెలిసినవారలు గనుక రాజనీతులన్ని న్ని కరతలాముకముగా పలికితిరి. [భమరము వాయువుచేత పువ్వలవానన లెరింగినట్లు [భమరకీట న్యాయముగా నున్ను నగరికి ఆదాయమున్ను అయ్యేటందులకు యేరీతు?" నని అడిగినందు లకు సామాజికులు "ధర్మం తప్పక నడే స్తే నెల మూడు వానలున్ను గురుసును. భూమిన్ని బహువుగా ఫలించును. నగరివారు నాయము తప్పక అప్పనం తీ స్తేను నగరివారికి అధిక [శేయస్సున్ను గలుగును. అందునుంచి బాక్కన భండారములకు రొక్కరూపాయీలు బహువుగా వచ్చును. అని రాజనీతి చెప్పి నందులకు, పద్యం:—

కే. న్యాయము (పజావెక్కువకు ను పాయము (పజకలిమి సిరి కు కే పాయం బగుట్ న్యాయమె భండారము నర నాయకులకు నండు క్రీర్తి కే నారాయణుడా.*

ఇదిగాక ... కలియుగాదిని పరీత్మిత్తువుహారాజు రాజ్యాభిషి క్షుండై మీగావలెనే ... కలిదోషమునకు వుండతగిన స్థలములున్ను వుండేటందుకు నియ మముజేసి రామరాజ్యమువలెను (పజలకు మృత్యువువలన తన్కరులవలన ఆగావృష్టిదోషమునకు భయములేకుండా ధనధాన్యము లపరిమితముగా కట్టడ సేయించి సమర్థ్యలై శతాయువు పరిపూర్ణులయి సుఖాన వుండిరి. గనక ఆరీతివ లేను స్వామివారున్ను ధర్మపరిపాలనంజేసుక రాజ్యం యేలవలెనని" తెలిపినాకు.

Rāyavācakam, pp.17-28.

^{*}Baddena: Nitisastramuktāvaļi (See Forgotten Poets Series, iii, pp. 1-2.) The reading [పజెప్పు నుపాయుము, is more appropriate than పెక్కువక్సు బాయుము found in the printed text of the work.

138. ADMINISTRATIVE MEASURES OF KRSNADEVARĀYA.

ఆసీతులంతా అప్పాజి మొదలయిన వారిచేత లెస్సగా విని, రాయల వారు, ''యీనింహని యీన్ని యీన్యోక్సర నాయడున్ను, నరసింహ్మనాయడున్ను, వీర సృసింహరాయలవారు రాజ్యపరిపాలనం గావించినారు. గనక యిప్పడు ఆరాజ్య ములున్ను, దుర్గములున్ను, జేశములున్ను, కోటకొ త్రేళములున్ను, విష్ణ్యస్థలము లున్ను, పుణ్యభూములున్ను, సామంతసరుదురాజ్యములున్ను, జూచి రావలె నని'' పలకరించినందులకు, ''స్వామివారు ఆనతీచ్చినకార్యం ఉచితమేసరి. పెద్దలు ఏలీన రాజ్యములు తొక్కి మూడవలెను. ఉన్న తావున్నె యున్నట్లయితే యేకార్యమున్ను తెలియదు. అటుగనుక రాజ్యములో గల పడలున్ను స్వామి వారిని పొడగనవలెను. శ్రతుజనులకున్ను, సామంతరాజులకున్ను, పరఖీకరమ గునట్టుగాను చతురంగబలములతోడట్టు అష్టదిక్కులను తొక్కి మూచి క్రీక్తి వెల యుడేసిరావలెను.'' అని విన్న పంజేసినారు.

గనక కృష్ణ రాయలవారు ఆనందము బొంది భూవిస్తారమున్ను రాజ్య ములున్ను జూడవలెను, అని నిశ్చయించి మునుకలుగా చారులవలన ఆయా దేశములున్ను ఆయా దిక్కులనుండే దొరలు మన్నెరికముల నడతలున్ను వారి వారికలిమి బలములున్ను, (గామాదులున్ను పల్ల్య పట్టములున్ను, పండిత పాను రజనులు ఆడుకొనే వార్తలున్ను, కోటకొత్తళములయందు నడవడికెలు దెలిసి నానాటి [పవ ర్థకములున్ను గోప్యముగావచ్చి పలకరించేటట్టుగా, కాలువేగం కలిగి, బుద్ధివిచక్కణులై బహుభాషాంతరములు తెలిసి, బహాయాపములుగా నున్ను సంచరించి అంతరంగవార్త లరసి వచ్చేటట్టుగా, విజయాపురం, అహ ముదానగరం, ఔడదకోట, రాజమహేంద్రం, ఆరంగం, చెన్నపట్లం, శ్రీరంగ పట్టం, చదరంగపట్టం, (శీరంగం, మధుర, రామేశ్వరం, పుమ్మత్తూరు, శివస ముడ్రం, పెనుకొండ, గోలకొండ, గురంకొండ, మేల్నాడు, మొరసునాడు, ఘట్టంసీమ, అరవరాజ్యం, మళయాళం, కొచ్చి, కొంకణ, కేరళం, విరాట పురం, వరాటడేశం, మత్స్య దేశం, విదర్భ దేశం, కాంభోజనగరం, కాశ్మీర ఖండం, ఢిల్లీనగరం ఇవి మొదలయిన తావులకున్ను, తులువ, హైమ మొద లయిన దట్టిణ రాజ్యములకున్ను, చం[దగిరి, గండికోట, కడప, నంద్యాల, బెల్లంకొండ, రాచూరు, ముదుగల్లు, నిడికల్లు, మైసూరు మొదలయిన స్థలము లకున్ను వేగర్లన్ను నియమించి అంపించి,

''పట్టణముల సంచరించంగా అహంకరించినారనిన్ని, పరుల్లతోన పోయి నారని వినినా నున్ను వారిని ఆజ్ఞ సేయమని కట్టడచేసినార మని మారందరున్ను నగరి ఆజ్ఞ మారక నడుచుకొమ్మ''ని ఆనతిచ్చినారు. గనక అది మొదలు సర్వ మైన వార్లున్ను భయస్థులై పట్టములోనున్ను, వీధులయందున్ను, మార్గముల యందున్ను యెనరు యెదురు తాకినా యేమని తలంచేవారు లేక సుఖముగ సంచారంచేసే రీతికినడిపించి,

రాయలవారు నిత్యకృత్యములున్ను రాత్రికొలువు తీరిన తర్వాత నగరు శోధనకు విచ్చేసి సకలకార్యములున్ను తెలుసుక, ఆరుణోదయానికి నగరికి వచ్చి కొంత తడ్చు పవ్వళించి యుదయాననే లేచి దంతధావన, ముఖమజ్జన, నామతీర్థపు కొలువుజేసుకొని పెద్దకొలువునకువచ్చి, తాము రాత్రి నగరి శోధ నకు బయలు మెరసిన వేళ గనుగొన్న కార్యములు, విన్న కార్యము లన్నియు మనస్సునకు జెచ్చుకొని, తలారి జంగమయ్యను ఖాచి 'రాత్రిపట్టములోని ్ పవ ర్వమానము లేమి ?' అని అడుగగా సకలకార్యములున్ను విన్నపం జేసును; గనక తాము చూచినందులకును సమరసముగా వున్న ట్రాయనా విని వూరకే వుండురు. నడచిన కార్యములలో బలడుర్భలములు తెలుపక పోతే, 'యాపాళ్యాన యిటువంటి వీధిని యీ యా్ శేణిలో యిన్నోయింటి వద్ద రాత్రినడచిన న్యాయములు తెలిసినవాడవుగావు. ని న్నన నేరములేమి? నీవు తలారికం చేసేదిన్ని మేము రాజ్యపరిపాలనం చేసేదిన్ని లెస్సాయెను'. అని ఆగ్రహాపడగా తలారి భీతిజెంది, తాను రాత్రిపగలు నిర్ణాహారము లేక, వీధులను మనుష్యుల నుంచుక ఓ.ణే.ఓ.ణే నడుచు వార్తలు పరా మర్శించి రమ్మని భ్రడపరచి రాయలవారికి యొవ్వరు మరుగుపడ విన్నవించి నాకో ఆనిపరామరిశించగా రాయలవారు నగరుశోధనకు వెళ్లి, పరామరిశించ గా కన్న కార్య మింతేగాని విన్న కార్యముగాదు. అనియెంచి ఆదారభ్యం పట్ట్ల ములో కావలికట్లవారిలోను జతనముగా గాచి నడచుకార్యములు వచ్చి తెలు పుమని దిట్టపరచి 'రాయల దేవునివారు రాత్రి నగరుశోధనకు వె**స్లుదునని యెవ్వ** రిని అడుగక వీధులలో దుడుకులు రానియ్యక హెచ్చరికతో నుండు'మని పలికి తానున్ను తనకు ఆ ప్రలయినవార్లన్ను తన్ను కొలిచిన వార్లలోడట్టు రాయల దేవునివారు కొలువుదీరి నగరిలోపలికి పోయిన డీణమే హజారమువడ్డ కాచి

కుండి నగరు బీగము[దలు అయిన రెండు ఘెడియలకు రాయలవారు లీలావ తారముగా బయలు దేరే జాడచూచి, కనుపించుకోగ, అంతటంతట హెచ్చరి కగా రాగా, రాయల దేవునివారుజూచి తలారిజంగమయ్యను బిలిచి మేము నిత్య కృత్యమున్ను నగరుశోధనకు బయలుమెరసి వత్తుము. నీవున్ను నీ తెగలవారున్ను దూశాన కనుపట్టక రమ్మ, ని ఆనతీచ్చినారు. గనక తలారి జంగమయ్య ఆదా రభ్యం భయముగలిగి రాయలవారు నగరుశోధన జేసీ తీరుగా నగరు [పవేశం అయ్యేవరకున్ను వీధిపీధులవెంబడినే తీరిగి మరిగి తనవిడిది కొంపకుపోవును. యూనర్తమానములు అప్పాజిగారు మొదలైన సామాజికులు విన్న వాటై వారు వారు ఆలోచనపరులై తమతమ యిండ్లలో రాత్రపగళ్లు మాటపలుకు లాడు కొనేటప్పడు యాది హెచ్చరికలు గలిగి ఆప్తాలోచనులు నడుపుతావుందురు.

యారీతిని వుండగా కృష్ణ రాయలవారు నిత్యకృత్యమున్ను, [పాతః కాల మందు పద్య నీతి చదువమని పింట్టావుంద్దురు. గనక వఖనాడు పద్యనీతి చం[దయ్య తనకు రాకూడక తనకుమారుని నగరికి అంపగా ఆయనవచ్చి సంజయనీతి, విదురనీతి, చాణుక్యనీతి, భర్తృహరి నీతిశతకము ఇవి మొదలైన నీతి చదివినాడు. గనక వఖపద్య మైనా తప్పక చదువగా, రాయలవారు సావ ధానచిత్తులై వినేయొడల పద్య[బడైన?]నీతిశతకమున వఖ నీతిపద్యము:

క. బలవర్గము సామంతుల బలమున కగ్గలము గల నృ ్శ పాలునికొప్పక్ బలిమి పెఱనృపతి కాజ్ఞా బలసంపద కెంతదవ్వు ్ బద్దె నారేం[దా.*

అని సీతిపద్యము చదువగా రాయలవారు ఆ పద్యము ఇనుమారు ముమ్మార్లు చదువమని మనస్సునకు తెచ్చుక వఖనాడు కొలువులోపలను కరి ణీకుల పిలువనంపి వారలతోను ''కర్నాటక సింహ్హాసనానకు యెన్నిలమ్లరాజ్య ములు ? ఆ రాజ్యములో గీరిదుర్ల, స్థలదుర్ల, వనదుర్ల, జలదుర్లములు యెన్ని ? కోటలు యెన్ని ? నగరములు గామభూములు యెన్ని ? యేయే దుర్గానకు యెంత నగరి జాక్డసానవుండే ? కొక్కురూ పాయలకున్ను, నవరత్న భూమణ

^{*}See Mtildstramuktdvafi (Forgotten Poets Series, 111), v. 11.

ములకున్ను, స్థాపించివుంచిన నిజేష్ పములకున్ను, సీమమణియగార్ల మీదాద చెల్లు నిలువకున్ను, నగర్కై జీతం, యేనుగ, గుర్రం, పరిజనాలకున్ను వివరము లెఖ్ల [వాసి తెచ్చి చదువ"మని తొంమిమైదినం[పతులనున్ను పిలిపించి ఆనతిచ్చిరి.

గనక చిన్నభండారం అల్లాలనాథుండు విన్నపం జేసినది: "యీమన్మ వీరనృసింహరాయలవారు లెఖ్లపఖ్లలు అడిగి పరామరిశించినవారు కారు. ఇప్పడు స్వామివారు లెఖ్లలు పరామరిక జేస్తున్నారు; గనక యేయే లెక్కలు విన్నపం శాయమన్నారో ఆయా లెఖ్లలు శేఖరించి (వాసి నేట మర్నాట అన్నియు విన్నపం జేసీ"మని లెఖ్లపఖ్లలు జా (గతగా రేయిపగలు (వాసి శేఖరించి ఆ మరుచునాడు లెఖలు విన్నపం జేసినది:—

''విద్యారణ్య స్వాములవారు యీ పట్టం గావించేటప్పుడు సింహాడ్మననస్థు నికి నిడే పించినది తొంబై తొంపుదికోట్లు యా భై యారులకుల (దవ్యంగాక, భూషణములు నాలుగుకోట్లున్ను, నవరత్నములు ఆరుకోట్లున్ను వున్నది. అవి గాక యీవరకున్ను సింహ్మాననస్థులు సింహ్మాననమున్ను నడుపుకొని సెలవు సిద్ధాయాలుపోగా బొక్కనానవుంచినది పందొమ్మిదికోట్ల యాభైయారుల కుల ఇదిగాక కర్నాటకరాజ్యం పదికోట్లు యెనభై నాలుగులకు లున్ను, దేవాదాయం (బంహాండ్లిదాయం, సర్వమాన్యం, మఠపురము లకు అరవై లడ్డులుపోగా నిలిచినది పదికోట్లున్ను ఇరవై నాలుగులడ్లు రాజ్యాన జీరాసంజ్ఞోక గుఱ్హములకు నోజు గుర్రంప్రెఖ్కంటికి నూరే శిఘట్ల లెక్క గు(రములు వెయ్యింటికి లక్షమట్లవంతున గుర్రాలు యిరువైనాలుగు వేలింటికి, యిరువైనాలుగులడులున్ను; యేనుగు వృఖ్యంటికి రోజుకు వెయ్యేసి ఘెట్లలెక్క, యేనుగులు నూటయిరువైయింటికి పండ్రాండు లడులకున్ను యేనుగలు వెయిన్నేనూరు; బంటు వెృఖ్కంటికి నెలకు ఘట్టిరెం డేసి వరాల లెక్క బంట్లు వెయ్యింటికి రెండువేల వంతున రెండులకుల బంట్లకు రోజు నాలుగులకులున్ను, యీ లెఖ్మ (పకారాన అమరనాయకంగు రాలు పం[డెండు వేలున్ను, యేనుగలు ... న్ను * కాల్బలములు రెండులడ్లలున్ను, ఇంద్రుకు

^{*} ఇచ్చట గంథపాతమున్నట్లు తోంచుచున్నడి. స్ట్రామల సంఖ్యయంల గాల్బ లము సంఖ్యయు జెప్పుబడినట్లు యేమంగుల సంఖ్యయు జెప్పుబడక పోవుటయే యాతలం తున కాథారము.

రోజులకున్ను ఆయకం, ఆదవని, చెయ్యేటిదుర్గం, గు_త్తి, గండికోట, చందిని, గు్రంకొండ, మద్దూరు, సోమగిరి, [తీశిరపురం, కుస్మత్తూరు, పెనుకొండ, ము_స్తీదులయిన [గిరి*] దుర్గములున్ను, నంద్యాల, త్రీరంగపట్టం, వుమ్మత్తూరు, దళనాయకులకోట, వల్లంకోట, మధుర, పాళ్యంకోట, దిండికల్లు మొదలయిన [జలస్థలదుర్గములున్ను*] నత్యవీడు, కొట్టికల్లు, డంగినీకోట, నారణవనం మొద లైన వనదుర్గములు గల రాజ్యమున్ను యేలుకొని కొలుస్తా పున్నారు, లెఖ్లకమానికి సీమలు కొని యేనుగు, గు్రములు, బంటు, బయదలు ఆ పద్ధతీకి కొలువక వున్నారు. గనుక, చిత్తానకు తే నవధరించేటట్టు సేయవలెను."

అని విన్నవంసేయంగా రాయలవారు కరణాలతోను అమరనాయ కానకు'నగరికనిలె కావలి ప్రకారానకు యేనుగు గుంఠం బంటు బయదలకు వివ రముగా లెఖ్క వ్రాపిత్రమ్మ'ని ఆనతిచ్చిన తర్వాత నగరికై జీతం యేనుగు గుంఠం, రాణువకు లెఖ్క యేమిన్ని చదువలేదని మనస్సున యెంచి అప్పాజి అయ్యమరును మొదలైన వారిని జూచి, 'ముందర నడిపించతగ్ల కార్యములకు ఆలోచన యేమి'? అని అడిగినందులకు అందరున్ను వూరకే వుండగా, సాళువ తిమ్మరునుగారు ఆలోచనపరుడై యేమిన్ని పలకరించక, 'స్వామివారి చిత్తానకు సరిపోయినట్టు నడిపింతాము.' అని నంబుద్ధి[సందిగ్గము?]గా విన్నపం జేసీనాడు. గనక రాయలవారు తమచిత్తాన 'సింహ్హానన పరభారమునకు కర్తల జేసీనమాత్రం యం లే; కాని నకల ప్రపంచమున్ను సామాజికుల ముఖాంతరముగానే నడుస్తా వున్నది; తమ మాట పలుకు యెవ్వరు వినేరు ? అధికారతరుణమందు స్వాతం త్యమగా నడిపి స్తే మంత్రిన్నమై కార్యములు కొనసాగడు; కాబట్టి వాకిటి పిన్న పెద్దలు తమరయ్యే తెలుగుకొని వెఖ కార్యం నడిపి స్తే అప్పడు తమకు స్వతం తమకు న్వతం తమకు నుంచి,

వఖనాటిరాత్రి నగరి శోధనకు. బయలు డేరినట్టు నగరు వెడలి పట్టణానకు రెండామడ దూరాన ఉత్తరపు దిక్కున ఫ్రెక్ డేవళము వుండగా అక్కడికిపోయి నిలిచి నంబివాణ్ని నీళ్లు తెమ్మని దంతధావనముఖమజ్జననామతీర్థమై స్వామి నివేదనమైన (పనాదపణ్యారములు తెప్పించుక ఆరగించి కూర్చుండగా అంతట పట్టంలో మైప్పటివలెనే సాళువ తిమ్మరుసుగారు నగరికి వచ్చి రాయలవారు ప్రజ్వీదయమైనారో ఆని పరామర్శించగా అచ్చట కాచియుండే దాదులు

హెగ్గడకత్యలు ఖోనక తెలు అణ్మ గర్లు, నిన్న రాత్రి రాయలువారు నగరశోధనకు పోయిన బ్రే యింకా రాలేదిని పలికినారు. గనక వారలతోను 'యికను యెవరు వచ్చి అడిగినాగాని రాయలవారు శిక్ భారమై యింకా పుష్పోవయం సేయలే ద'ని చెప్పేటట్టు నియమించి హజారముఖానకు వచ్చి కూర్పుండి గూఢచారు లను అష్టదిక్కుల మార్గములనున్ను పరిశోధించి యేకాంతముగ వచ్చి పలుకరించ మని అంపగా,ఆచారులు యెనిమిది నిక్కులకున్ను బోయి విచారించిరి.గనుక వారిలో పరిశోధకుండే న గూఢచారుడు వచ్చి సాళువ తీమ్మనునుగారితో 'పట్టానకు రెండామడ దూరానకు ఉత్తరముగాను పల్లి కొండ రంగనాథన్వామి గారి నన్ని థికి ఏకాంతముగా విచ్చేసి కూర్పుండుక పట్టణముదిక్కు ముఖము చూస్తువున్నారిని రహస్యముగా పిలువగా, అప్పాజి దొరమన్నీ లకు అమరనాయ కుల కందరికిన్ని 'రాయలవారు వేటబోవుతా వున్నారు. మూస్తామములతోడట్టు శీమగతిగా రమ్మ'ని అందరికి చీట్లు [వాయించి అంపించి తాము మునుకలుగా తరలిబోయినారు. గనక పట్టణములో గల రాతులు, మావృత్తులు, బంట్లు, పరి వారములున్న దొరలు, మన్నెరికములున్న అందరున్న ఆడ్ ఇమే కదలి పోలనారు.

అందుకు మునుకలుగా తిమ్మరనయ్యగారు కూడాను విల్లుబెట్టు మేరకు అందలముడిగ్గి బంటు బయదలునున్ను యేనుగు గుర్రములనున్ను, బారుదీరి పండేటట్టు కట్టడజేసి మితపరిజనముతోడట్టు కొంతదూరముబోయి అచ్చట అందరినిన్ని నిలువమని యేక దేశాన తాము వక్కారే కోట వెలపట ఫ్రెంటిగా పోగా, రాయలువారు తీమ్మరునయ్య వచ్చేదిగని పచ్చడము నిండారుగా కప్పు కొని నిద్రబోయ్యేరీతిగా పుండగా అప్పాజి రాయలవారివద్ద చేతులు కట్టుకొని నిలుచుండి పుండగా కొంత సేపునకు కనుపించుకోక ఆతర్వాత రాయలవారు నిదుర మేలుగాంచిన రీతిగా లేచి అప్పాజిని మాచినవారై "మారు యిచ్చటికి విచ్చే టికి యాలవ స్త్రీని సి?" అని అడుగగా తీమ్మరసయ్య అడ్డబడి విన్నపం జేసినది: "స్వామివారు నిన్న రాత్రి నగరు శోధనకు బయలుమెరసినాట్టే యిచ్చటికి విచ్చే సిన మాగ్గము తెలియక యథావత్తుగానే నగరికిపోయి పుష్పోదయమైనారో అని అడుగగ హెగ్గడిక తెలున్ను అణ్మకళులున్ను రాయలవారు నగరిశోధనకు తోయినేట్టే వచ్చినవారు గా రని చెప్పగా మనస్సుకు చాల విచారమై ఆయా

దిక్కులకు చారుల నంపగా ఇచ్చట విచ్చేసి వున్నా రని చెప్పగా విని యా వ్రార్త (పకటించరాదు అని మనస్సున యెంచి, రాయలవారు వేటమార్గ ముగా సాగిపోయినారు. కనుక దొరమస్మీల అందరినిన్ని తమతమ స్తోమముల తోడట్టు తీ.(పగతిగా సాగిరమ్మని చీట్లు అంపించి వద్దనున్న వారితోను 'రాయలవారు వేటమార్గముగా సాగిపోయ్యే టప్పడు రమ్మని ఆనతిచ్చి పంపి నారు. గనక పోవలసి వున్నది' అని వార్లతో మందలించి కదలివ స్త్రీని. స్వామి వారు యీరిన రావచ్చునా? యావార్త లోకులకు తెలిసితేను పట్టమున్ను కోలుపోవును. దునేదారులు విన్నానున్ను అపక్రీన్తి. గనక యింతటికార్యము జేసేది అనుచితము. స్వామివారి చిత్తాన యింతకార్యమెంచి రావచ్చునా?" అని నీతి మార్గములుగానున్ను భయోత్పాదకములుగానున్ను తెలిపినందులకు రాయలవారు, ''సింహాసైనన పరభారకం వహించే మీగా వంటి పెద్దలు వుండగా అట్టికార్యములు యాలవచ్చీని? మీగారుతృణాన్ని బట్టితే మేరువు సేయగలకు. ఆమేరువునే తృణముగా నడిపించ గలరు. అఘటనఘటనాసామర్థ్యములు మూకే కలవు," అనివ్యంగో క్తులుగా ఆనతిచ్చి నందులకు సాళువ తీమ్మరసయ్యు పలకినది:

"ఆరీ తే అవును; అవి యేమి యం బేను, స్వామివారు సకలకార్యభాగ ములున్ను మామిాద పూనిక జేసి నడిపించంగా ఆరీతున నడుస్తా వున్నడి. చిత్తా నకు రాకుం బే మేమనగా తృణమా తం. తృణ గాహి యయిన యిండనీలము ఖ్యాతి బొందును. తృణమని యెంచి (గహించక వున్నట్టాయనా జాతీనీలము గాదని వెల తరుగును. అటుగనక యేలిన స్వామివారి (పతాపమువల్లనే గదా కొలిచిన వారు ఘనమాట, కొలిచిన వార్లను ఘనముగా నడపగానే యేలిన వారికి క్రీ ర్మిఖ్యాతులు గలుగుట." అని ద్వంద్వార్థముగా విన్నపముజేసి 'పట్టా నకు విచ్చేయుడా' అని తెలిపి నందులకు,

రాయలవారు "తన దొరతన మనంగా యేంది? తమ అంక్ల వంక్ల లకు యెవరు వచ్చేరు? రానివారిని మేము యేమి చెప్పేము? దండించ నర్హులముగాము. దండనాయకత్వం లేనివారికి ధరణి యేలే డెట్లు? ధర్మనాల నంజేనే డేరీతు? దుష్టని[గహం శిష్టపరివాలనం నేయలేను", అని చెప్పి తీరుగా "అందుకు (పతిచింత కట్టి వచ్చేము; లేనప్పటికి రాకూడద"ని నాలుగారు ఘడి యలు ఆలోచన సేయగా, సాళువ తిమ్మరసయ్య "స్వామివారు ఆనతిచ్చిన యంతమట్టున్ను యదార్థమున్ను కార్యనరవిన్ని అవును. అందులకు యిదిబుడ్డి యని ఆనతిచ్చిన ట్రయితే స్వామివారి [పతాపమువల్ల అన్ని కార్యములున్ను అమరికలు అయ్యాని" అని తెలిపి నందులకు రాయల దేవుని వారు "తంమును స్వతం[తులు తెచ్చిరిగా, ఆరీతు స్నే నడిపించుడా"అని ఆనతిచ్చి "యిన్నాళ్లున్ను సీతిపద్యము విందుము. వఖనాటియంద్రున విశేషమైన బుడ్డి మార్గములుగా వఖ సీతిపద్యము వింటిమి. గనుక అది మొదలుగా ఆరీతున నడిపించుకోవలెనని బుడ్డి బాడమి, సామంతబలముకన్నా అధికమైన బలాల నంతరించి తురకల మట్టు బెట్టు వలె నని యెంచినారము. యిందుకు యేమంట్టే కై జీతము లేక యేకార్యము లున్ను కొనసాగదు. గనక యిప్పడు కై జీతము యేనుగు, గుంఠం, బంటు, బయదలు సహితముగా గట్టి ఆము స్త్రీదు తోడట్టు పట్టు [ప్రవేశం గావలెను " అని ఆనతిచ్చినారు.

గనక, సాళువ తిమ్మరగయ్య "యీ కార్యమునకు స్వామివారు యీనుగు న రావచ్చునా? యాడ్ ణాన్నె దేవరవారి చిత్తానకు వచ్చేటట్టు యేనుగు గు(రాలు బంట్లు నందరినిన్ని సంతరించేను. మఱీ వెనుకను చతురంగబలముల తోడట్టు పట్టణానకు విజయంసేయండా," అని విన్నపం జేసి నందులకు 'యీ డ్ ణాన్నె నగరికి యేనుగ గుర్రము బంటు సహితముగా అమరిక జేసేను'. అని విన్నపముజేసి తోడుతోనే దారమన్నె వార్ల ను, అమరనాయకంవార్ల ను రవుతు రాణువును, డాబై ్బై రెండు నియోగాల వారున్ను కొలువునకు రమ్మని కందా చారం కరణాల పిలిపించి వారితోను 'సింహామైననాన అమరనాయకం యేనుగు లెన్ని, గుర్రాలెన్ని, కాల్బలమెంత?' అని అడిగినందులకు గణికులు పలుక రించిన వివరం.

"గు(రాలు యిరమైనాలుగువేలు, యేనుగఘట్టాలు మాటయిరుమై, కాల్బలము రెండులడులు. ఇందులకు స్థితి నెల ఫ్రెఖంటికి నలమైలకులవంతున సంవత్సరానికి నాలుగుకోట్లు యొనమైలకులకు అమరనాయకానకు సీమలు యేలుచున్నారు." అని గణికులు విన్నపం చేసినందులకు వారలతోను రాయల వారు "అమరం యేనుగు గు(రాలకున్ను, బంట్లకున్ను నేడు నాలుగారు ఘడి యలలో గణుతిపెట్టి, గణుతిలేని యేనుగు గు(రాలు కాల్బలమునకున్ను పీరనర

సింహ్హరాయల వారు యేలుకొన్న దారభ్యం యావరకున్ను పదినంవత్సరాలా యోను. గనక వారివారి మోది రొక్క నిలువలు లెఖ్క జూచి లోడుతోనే నిలు పరూకలు హరుపు సేయమని" నిరు త్తరవుగా ఆనతిచ్చిని. గనక అదేరీతికి కరణా లు వెలపటికి నచ్చి గు(రం రాణువ గణుతి పెట్టంగా వఖటికి నగమున్ను నాలుగింటికి వఖపాలున్ను గణుతికి తక్కువబడా. గనక అమరగార్ల మోది నిలువ రొఖ్కము నకు ఆడుణమందే ప్రెప్పజెప్ప మనగా, వార్లు బహుదినాలనుంచిన్ని [పఖ్యాతి గా తిన్న వారు కాబట్టి తమ మోద నేరంతప్పిహోతే చాలునని తమమోది మాపాది అయిన రొక్కానకు యియ్య వెరవు లేదు గనక, "నీమలను యెప్పటి వలె నడికి తేను యిప్పడు వుండే యేనుగ గు[రాలను నగరికి వెలకట్టి యిచ్చి ఆ పిమ్మట తాము నంతరించుకొనేము." అని విన్న పం సేయగా 'మంచిచే' యని అమరగార్ల మోది నిలువలకు యేనుగు గు[రాలను వెలకట్టుకోగా [యేనూరు] యేనుగలున్ను, పం[జెండువేల గు[రాలున్ను, లడుబంట్ల యేతే దారలునున్ను నగరి శరబడి ఆయను. గనక ఆయేనుగ, గు[రాలు, కాల్బలను, రాయలవారి సముఖానకు తెచ్చిపిడిచి " చిత్తంవచ్చినవారికి పెచ్చ బెట్టండా" అని విన్నపం సేయంగా,

రాయలవారు ఆశ్చర్యబడి అప్పాజీగారితో '' అఘటనఘటనాసామ ర్థ్యము మీకాకె కలదు.'' ఆని ఉచితనప్పాంగము, కుళ్ళాయి, కబాయి, తాళీ, చౌకట్లు, పీతాంబరం, గంధకస్తూరితాంబూలాదిగా యిచ్చి, కైజీతం యేను గలకు తుళువ మావటీలున్ను, కైజీతం గుర్రాలకు కబ్బిలి కాతులున్ను, మొర నరాతులనున్ను, తుళువరాతులనున్ను, యేలిక బంట్లను (వాయించి, ఆపిమ్మ టను రాయలవారు బంగారు చౌడోలుము స్త్రీపు అయిన మా స్త్రీ మదహా స్త్రీ యనే యేనుగను యెక్కుకొని సాళువ తీమ్మరనయ్యను తమ వెనకను కూర్పుండమని చతురంగబలముతోడట్టు విద్యానగరపట్టం (ప్రవేశమై తర్వాత అప్పాడి తీమ్మరను మండలయిన వాండ్లను యిండ్లకు పంపించి తమ ఆ పులతోను, ''అప్పాడి సాళువ తీమ్మరసయ్యలనలే నియ్యోగులు క ద్దాగిఅటువంటి నియ్యోగులు పుండగా వఖనాటనే కైజీతం కట్టవ తెననిన్ని, లేకుంటే పట్టానకు రామనిన్ని దుమ్మర వచనంగా పలకరించి నందుకు, తాలిమి గలిగి ఆ తీరుననె అమరిక జేసేను. అని యేనూరు యేనుగులున్ను, పం[డెండువేల గుర్రాలున్ను, లడువనినిషిబంట్లన్ను

నిమిషమా తాన సముఖానకు రప్పించి, ''చిత్రం వచ్చినవారికి సెలవు సేయమ నగా, చూచి ఆశ్చర్యపడి ముందరతురకాణ్యం మీందకార్యం సేసేవారమై కర్ణాటక రవుతుల మావుతుల నంతరించవలె నని దృష్టిచేత కబ్బిలి రాతుల కున్ను, తుళువ రాతులకున్ను, మొరస రౌతులకున్ను, పండెండు వేల గురాల కున్ను యేలికబంట్లుగా వాయి స్త్రిమి," అని మాటిమాటికి కొనియాడు లాపల కరించి మరివెనక గురాలు పండిండువేలున్ను, యేనుగులు యేనూరు రాతు లు మావటీలు వెచ్చబెట్టి ఆయాగు రాల రౌతులకు మావటీలకున్ను సంబళం సారికెలు కట్టడజేసి ఆయాలాయం గుర్రాలకు కడ్డికవళములు పరామర్శించేటట్టు నలుగురు పారుబత్త్యగార్లను ఆరుగురు కరణాలనున్ను పదారుగురు అంగజాదుల నున్ను ఆరుగురు ముడుపుగొల్లలనున్ను కట్టడజేసి, నానాటి చెల్లు వెచ్చానకు బొక్క సాన యిమ్మనేటట్టుగా నిర్హుత్తరవుచేసి నల్ల పజలు లక్షుకున్ను నెలనెలకు సంబళం దిద్దుమని వెృఖకర్ణీకం యేర్పాటుజేసి, మరివెనుక, "నేడుగదాదొర తనమున్ను (పభుత్వమున్ను యేర్పాటు ఆయను.'' అని సంతసించి, మరిన్ని "అమరగార్లకు యేనూరుయేనుగలు, పండ్రాండువేల గుర్రాలున్ను క్రయంగట్టి యిచ్చేటప్పడు ఫ్రెఖ్రైన అన్యాయ మనకుండా వారువార్ల సమ్మతిమీందనే [కయంగట్టి యిచ్చిరి. గనక ఆయేనుగుల [కయం విన్న ప్పటికిన్ని సగటున యేనుగ వక్కంటికి ఆరేసివేలలెఖ్క, యేనుగలు యిరువై యింటికిన్ని లమ్ యిరువై పేలనంతున యేనుగఘట్టము యాథై యింటికి ముప్పైలడులున్ను, గురాల [కయం గు[రం వఖ్యంటికి యేనూరు వరాలవంతున గు[రాలు వెయ్యంటి**కి** రెండులకులు లెఖను గురాలు పండ్రాండు వేలకు యిర్మువై నాలుగు లడులున్ను ನಿಮಿಷಮ್ಮಾರಂಲ್ ಗ್ ಮೆನುಗು ಗು[ರಾಲವಲ್ಲ ನಗರಿಕಿ ಆಯ್ಡಾಫ್ ನಾಲುಗು ಲತ್ತ లకు ఆదాయం జేసెను."

Rāyavācakam, pp. 28-45.

139. RĀJANĪTI BY KŖŅADĒVARĀYA.

క. ఏ పట్టున విసువక ర కాపురుండవు గమ్ము [పజల 1 చక్కి: విపన్ను ల్లూ పెట్టిన విని తీర్పుము; కాపురుములమిగాండ నిడకు 1 కార్యభరంబుల్.

8. στα 30 λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ λ	
రాష్ట్రమునుగోరు, దానం గా క ర్యమె యనంగ	
రాదు; (బహ్యాత్రము లైన 🐧 [పజలయోక	
ముఖపుం గోర్కిండదంతరా క త్రుం డొసంగండే.	2
ఆ. ఆజ్ఞ వలయు నృపతి శ్రీ కాభీరభిల్లాది	
కంపకోల నూల నాజ్ఞ చెల్లు	
నంట; సార్వభాముఁ 🄰 🖀 న భూపతీయాజ్ఞ	
కెల్లవారు దల్ల క డిల్లవలదె?	3
క. దుర్గము లా ప్ర ద్విజవర	
వర్గమున కె యిమునై; దుర్గ శ్రీ వ త్ర్తత్తి క	
త్వర్థళభరాధిరాజ్యవి	
నిర్గత సాధ్వనత పొడమ శ నిలుపకు కొలఁదిక్.	4
ఆ. మొదలు జౌనిచి పిదపు ్క గుదియింప నెవ్వాడు	
దనదుతొంటి హీన 🕽 దశ్ర దలంపు,	
డలుగు:; గాన శీల 1 మరయుచు (గమవృద్ధిం	
జెనిచి, చేశచేశఁ శ్ర బనులు గొనుము.	5
ఆ. అనభిజాతుఁ, గీక 🄰 టాలయు న(శాంతు	
నలుకుమాని బాంకు 🕽 పలుకువాని	
నాతతాయి, గడుసు శ నన్న చేశ్యు, నధర్ము	
విడుము వి(పు నేల 1 వేఁడి తేని.	6
క. తక్కుము మగులఁ బథిచ్యుత	
పక్కడ వర్ధితులు; దాల్లి క (భష్టగువి(పుం	
్డ్ క _{్ర} ం డలుగఁడ్ (పోచిన	
కాకు గెప్పాక్స్ పూట్ 1 కూటికి గాయ్.	7

చ.	చదివి యధర్మభీతి నృప శ్రశా స్త్రవిధిజ్ఞతల న్వయస్సు డౌ
	బృదిటికి లోను నేఁబదికి 🕽 బాహ్యము 👼 యరుజన్వపూర్వు 💆
	మద మఱి రాజు పార్థన న శ్రీ మాత్యతఁ 者 కొని తీర్పు పాఱువా
	రొదవిన నంగము ల్మిగుల 1 నూర్హిత మాటకుం బూంట సాలచే.8

వ. అట్టి మం తివర్గంబు దొరక దేని.

9

ళా. నీతిం దాన తలంచి చేయు బని గాకేనీ కాకపోనీ, బల [వాతార్థాడ్యత నెమ్మినుండ కొరు:[బోక్ష న్మంతి యంచుం గుణా తీతుం గుమ్మడికాయ యంత యగు ముక్తెం జై మనంబేర్ప,న స్ట్రీ తా నాతని చేతిలో బదుకువాణకోడే యాంజుమిం మిందటక్.10

క. ఒక్కని విరివికినె దొర ల్పెక్కం[డే, నొక్కనొకని శ్రీ వెంబడి ననుంగు ల్పెక్కం[డు నిలువం బనులగుం; గక్కనము గుదింపం బెంప శ్రీ గాం గాకుండుకా.

11

క. ధనముఖ్యము కేవల మే పనియుంగా, దాస్థగలిగి శే పలువురు (పభువుల్ పనిసేయక, తద్వశ్యం బునకు నలోభానృశంస్య శే ముల్ ఋతముం జెలుల్.

12

క. భాండాగారహయాద్యము లుండియు ననువగు మనుష్యు శ లొదవమి నవియుకా మండలి నవయ నరి కొదిఁగి యుండిన సింహాసనంబు శ లుర్వి న్వినమే?

13

లే. బాహుజాం(ఘిజముఖవిడం శ్రీ బనకు నయినం గాలిచి మనువి[పధర్యంబు శ్రీ డెలిసి యైనం, బూని నంకటముల నిల్పు: శ్రీ గానం దఱచు బాహ్మణుని: [బభు:జేయుట శ్రీ పతికి హితము.]

- డే. ఆయతికాని కీకు మమ శ రాలయముఖ్యము, లాతఁ డర్థ తృ ష్టాయుతుఁడై నిజోర్వి నగు శ స్ట్రికిఁ దద్దనముం దొరల్సీ, రా జాయతనంబుఁ జేర్పు; మఱి శ యట్టి దపథ్యము, కాన నొంటిగాఁ డే యధికారి గావలయు, శ నించుక తీన్నను వాఁడె రూపఱు౯.15
 - చ. మును దనసీమ చేసికొని, క ముల్లిడి గుద్దట వెండి చేనిమె _ త్రవకయి వేరు వెల్లకియు: కి [దవ్వెడుకర్వ కునట్లు, శ[తుతో నెనసియ యైన, దుర్గబల కే మే కొనియైన, నిజాత్మచింత లే క నెగడం జేసి, లోన మఱి కే కంటకళోధన: జేయు టాప్పగు౯. 16
 - క. మొదలనె యొరుదలకానిం జేదరంగా నాడ కాత ి కింతింపు; పదిం బదిగమృషయేని మంతి విడు ముదస్తుంగాం గాక యుండ కే నొక్క మతమున౯. 1
 - క. ధరణి నసాధ్యనగాటవు లిరువుగ భూపీడసేయు 1 నెఱుకల పొరుగూ హైర వగు నస్థితిళూగుల కెరవుగ నిచ్చునది మిథము 1 నెట్లయిన నురు౯.

వ. వి శేషించియు నప్పార్వతీయబలంబు లోనం గూడకయు రాజునకుం బజాబాధ దఱుఁగ; దెట్లేని బెదురువాపి వారలు జేకూర్చుకొనవలయు; నవిశ్వా సంబును విశ్వాసంబును, నలుకయు నెలమియు,నతీవై రంబును నత్యానుకూల్యం బును, నల్పులగుట నల్పంబునన యగు; నెట్లంటేని.

> శా. విల్లుం దానును భిల్లుఁ డొక్కాఁ డరుగ్≀న్విం దింట దుగ్గాన్నము్ భిల్లుం డన్యుడు వెట్ట, నార యుడుక √న్వీకించి, దొబ్బంచు వాఁ డెల్ల న్వమ్ముగఁ జేసి, త నృసుపరా ∮ నెందేఁ దెగం జూడఁగా నుల్లంబై 'చన నంపు నార చెడు'నా, √ నూహించి పో నంపడే. 20

ð.	ఆపాలకూటనే నిజ	
	మేపాటియుఁ దప్పరాడి 🕽 రే; నెరసునఁ గొం	
	తేపాటి గన్న నలుగుదు;	
	రీపని యొం తనక వౌడుగు 🕽 టెద నాటవికుల్.	21
ಕ	. ఆటవిక వశ్యకలన న 1 త్యమున, వైరి	
	మనుజపతిమైత్రి దూతస్వమ్మానమునను,	
	గూర్ని దతి భృతింగాల్వుర క కును, సహరి	
	తోషికపు సేవ నెలమి కా 🌶 తులకుఁ గలుగు.	22
Š.	. మే లగు ఘోటకమును శుం	
	డాలంబును నా ప్రసుభటు 🕽 నకె యిమ్ము; తటి	
	న్మేలగు మెలపున మందురం	
	బాలింపుము; దొరలపాలు 🕽 పఱుపకు మొపుడు౯.	28
18	. కార్య మొక్కుడు గనిన మా 1 త్సర్యమున నొ	
	కండు గా దని ఖండించుం: కే గ నైతింగి,	
	యిరువురను గా దనక కొల్వు 🕽 విరిసి, మాంద	
	నల్లవాఁ ఔన్ని నది సేయ 1/ నగు శుభంబు.	2.8
Š	పగ జెలిం గాని, లో దస్యులం	
	జిగిరింపఁగఁ జేసి, నృపతి 🕻 చిక్కువడఁ బను	
	లెగి సేయక, తారే ది	
	క్కుగ నడతు రశ్ంక నల్లు 1 కొని దున్సచివుల్.	25
	క. ఇప్పింతు రాత్మవశులకుఁ,	
	దప్పింతురు పరుల; కార్చి 🕽 తప్పింతురు; 😙	
	జిప్పగిది వాఁడె యని వే	
	చెప్పినఁ ఔరవారు నమ్మి 🕽 చేరకయాండ్.	26
	26	

ఆ. వాడిం బాదలు జఠక క పై శ్వానరుడు గఫ	
్ పముఖదోషయు_క్తి ∮ బలిమిచెడిన,	
వెలి మహాషధంబు 🕽 బలమిచ్చుగతిఁ, (బతి	
ేసీయ, వారిమదముఁ 🕽 జెఱుచుఁ బరుఁడు.	27
వ. వారిమిగిల్ (పతిసేయ నెట్లం లేని.	28
క. భండారముతో హయమద	
శంండాలఘటాళి దనదు క సామైన, సాగా	
నుండిన, నాతడ వాయదె	
పండితుఁడును బిరుదునైన 🐧 పతికిని బయలై.	29
క. కడుపున నౌకకడి దఱిఁగినఁ	
ాజెడఁజూచుకు, కాక పతికిఁ 🕽 జెలియుం గలఁడే?	
ఒడిదండ విడువఁ జెల్లునె P	
నడప వలయు నేర్చినట్లు ∮ నమ్మక యొకృప౯.	30
చ. ఒకటికి రోయకుంటఁ గను 🦠 మున్నవియుం, (దుపదుండు వ	স ুপ ক
ష్ట్రికి బస్ట్ జూపి వేఁడ ముని సింహాం డొకండు తమన్న వేలు	
జాకఁ డపవి(తభూమిఁ గని) యొల్లక యేఁ జనఁ దా (గహిం	
యకనియెఁ దాన న క్లైుఱుఁగ∮నా జనుసర్వముఁ గాన ళక్య	
క. మీఁ ఉడరునఁ గీడొన్నిన	
వాఁడని, జయ మైన, హింస 🕽 వదలి కొనుము 👸	
హోఁడి; యహ్ యేమగొఱ బ	
ల్వాడి సెడిన, నట్టిదయకు 🏌 వైరియు నముస్ట్లా.	32
ేం. దేశ∑ైశాల్య మర్థసి ∮ ద్ధికిని ముహాల,	
మల యొకింతైన గుంటకా 1 ల్వలు రచించి,	
నయము పేదను నరింగోరు 🕽 నను నొపంగి,	
్రపబలు జేసిన నర్గత్తుర్మములు వేరుంగు.	38

ెంకే. [పజ నవసి చెన్నం బిలువ, క క ప్పనులం గొలుచు నమ్మి, యిం డ్లింధనంబుల క కాయె, ననెండి కలనిన కైంద్ర యధికారి క గల నృపతికి నేడుదీవులు గొన్న న క మృద్ధి లేదు.

34

- మ. స. ఉరవాచాగంబు భోగం కబుభయము నొకపా కల్పు గసేనావనార్థం బిరువా ల్నిండారు బండా కరిలు చొరనొక పా కలిట్లుగా నాయ మొప్పం, జరడృష్టినై ్వరి పత్యేక ఈ సమమ సచివమ క్షామ్స్వ పత్యే ఈ సంబుం ధరణీనాథుం తొనర్పం క్రమాసం, దగుం దునుమంక దస్కారాళి న్ని జోర్విన్. 35
 - క. లాలన నారకుులగమి నేలి, తొలిసి (ముచ్చు, నాజ్ఞ కి యుడ కతఁడు చెఱం కా, లాఁతి నిడ, నయశ్మెం తే లేవదే శూలపృథువ కి ణిజె క్రైయమున౯.

36

- చ. ఎఱుఁగ నగు౯ స్వక్ కి నవ కి నీశుండు నాలుగు పాళ్ల మూండుపా లైఱుంగక మోంచినట్టి పని కి కిష్ట సుహృత్తతి జెల్ప నొక్క పా లెఱుంగ నగు న్నయాధ్యమతి కి నిట్లు నిరాగ్రహుం డైనం జేయు నె త్తతి విపదు(గదండపర కి తం[తుండు గాక చిరంబు రాజ్యము౯. 37
- ేం. క న్నొకటి ని(దఫ్రాం బెఱ క కంట జాగ రంబు గావించు భూరుహి క (గంబుమికాండి యచ్ఛభల్లంబుగతి భోగ కే మనుభవించు నెడను బహిరంతరరులమై కే దృష్టివలయు.

38

డే. అంత్రపత్ పాతమున కి నర్థము నూళ్లు ని సంగ నుబ్బున్ భిత్తుజటాధరాదికులు కి భిన్ననిజ[వతు లౌదు; రైన దు రృత్వజాశిశుచ్వుతులు కి పెక్కాగు; భ_క్తియ చాలు, దానం ద తృత్తుభితత్వ మేయఘముణ్దార్భదు, శంకం దలంగు మయ్యాడకా. 89

- క. మును వార తయనిజ్ఞా పన కోర్వుము వధ్యకోటి కే పట్టును జెదరం దన కప్పుడె కీడగు నను జనముకా బట్టుటకుమును పె శే స్త్రమ చాలుకా.
- క. శూరాలాపములకు నతి శూరుడు దా నయ్యు నృపతి కే సోఁ కోర్వఁ దగుశా; వా రుబ్బుదు రందున, నిజ శూరత దొర లందుఁ గనుట కే సూ కార్య మిలకా.
- శా. రేవు ల్మావు మతంగజంబును మణి కి త్రీఖండము క్రాదియుకా రా, వాణిజ్యము పెంచి యేలఁగ సగు; కి న్వర్ణ ంపు జెవ్వక్ రుజక్ హావళ్లక్ దిగు నన్యభూ ప్రజల రా కి జాయాయిజాత్యోచితిక్ బ్రూపంగాం దగుం; దోంట దొడ్డి గను లాకి పు ల్పూడ బంప న్లగుక్.42

41

- ఆ. హాడను వచ్చుదాఁక కే నపరాధిపై రోవు మాంగి చెఱుపవలయు కే హాడను వేచి, లత్యుసిద్ధి దాంక కే లావున శర మాంగి కాండ విడుచు నంప కే కాండుపూలె.
- ళా. పోవం ఖోలు ఆఘు[పయాణత దినంకులు ల్గొన్ని, యొండొంట నే కా వైరిత్మితి కంబువు ల్వఆదరాకగా నిల్పు జాలుంబలెం, ద్రోవ౯ైన్యము గూడ వైరి బలసాంక్రమం డైన బూజాదులం ఖోవం ఖోలు, జరో క్రిచేత ననుడేకులో కావరింపం దగుక్.
 - చ. [దవిణము నొవ్వు గొంట,నొఱ్మ దాబలలో నిడుచుంట,భూమి గొం తవలికి నిచ్చు చుంట, [బథ్మమా ప్రత్య జూడక శంక నుంట, లోం జూవయు వృహాళ్లికై యభయ్యము వృణిభూషలు గు ప్రింబంపి, భూ ధవ్రు డరియం దిడ్డా దగు భిశ్వం,దనయం దివి మాన్పు కోందగుడా. 45

- కే. ఆహితుండు వేండిన, నేలెడు మహి నగమే నిచ్చి, తొగనిశ్రమైతిగాని విభుం డహిళియము మాన్పికోం దగం; నహిళియ మహిళియముక౦ాట్ శ్రీకము గాదే.
- 46
- చ. పలుకులు వేయు నేమిటికిఁ? క్ బౌర్డ్ఫిర్గు డాత్మ భుజాభృతక్షనూ తలమునఁ గుట్టుకీడు బహాంక్షరా యరయించి యడంచి, చంచలా కుంల గమిలో మొలంగు పురుక్షుండును బోలె నశంక నించుచుకా మొలఁగుడ యేని, రాజృఫలకోమే యది? రాజ్యము దుఃఖలబ్ధికే?47
- తే. మౌదరి చేరని బలియుని కే బిగియం. బట్ట కతనిమై వడినే వచ్చి కే హ_త్త జే.త క్రమము, పెనఁగౌడు బలుమింను కే తాంటు జే.దు నొడ్డుగాలంపు వేట కాణక డుపవు గాదె ?

- సీ. దండపారుష్యంబు కే కొండెంబున నతర్క మరిసంధి కెడయీక కే మరలు బడుట యవలీత ప్పెన్ని కక్స్నవిచేశ్యు. జెఱుచుట, [పత్రిపవర్తకున కేకర్పడుగు జే.త జనునవిశ్వాసంబు కే గనుుగొని మెలుగుట, విశ్వసనీయుని కే వేర్పఱుచుట మామోట మం[తంబుచో కే మిక్కిలీడుకొంట, మం[తాఖేత్తకు నాజ్ఞ కే మఱచియుంట
- తే. వింత పుట్టినఁ గనుగల్గి క్రేచింత సేయు కుంట, మాన్యులపట్టున క్రేన్హ్ చూపె చూడకుంట విహీమలు క్రీ గూడుకొంట వ్యవని యై యుంట చలముంట క్రీ వలదు పతికి.

క. త్రివిధా త్పాతము లొదవిన నవనివిభుడు విడువ వలయు కే నధిక దవ్యం బవనీసురముఖ సురముఖ పవనసఖముఖముల భు_క్తి కే బలిహా చువిధికా.

50

- ఉ. సృద్ధ పరస్పరంబు దొర్శపట్టున యోాధుని పట్టున స్మృఫుల్ వర్ధన మొందు జేయు దగు; ఏ వారి హీతాహింతచర్య లొంద వం తర్ధి; మిథోవ్యథావహ హీస్ త (పథమాననమానతా[పథా ధూర్ధరతాదులం దగిలి ఏ (దోహఫు జింతు దలంప రేమియు).51
- చ. ధరణిపు డెందునే దగదు కే తాం జన, నూఆట కొక్కనిం దగుం దార నానరించి పంప, నరి కే దుర్భలుచేం జెడం, డాతం డర్డ్లభూ కరితురగర్ధిం లేక కొఱకగాం, డటుసేయ ద్విజాన్యు డల్కకుం నెరవగు, నాతండుక్ వలయు, కేనిండిన దుర్గబలోర్వి యాం దగుక్.52
- క. అడవులు గడిదేశములవి దడములుగాం జెంపు; మాత్మ శ ధరణీస్థలికికా నడుములవి పొళ్లుపాళ్లుగం జూడిపింపుము దస్యుబాధ శ పొందకయుండకా.

- చ. ఈమం: గుఱుమన్నెపుం గహన క చారిజనం బెడ దోషదృష్టి కం డ్యము గడుగంగం బూన్కి; దెగ క దల్లిన సర్వము; బాస నీగి వ శ్యముగ నొనర్వం దాడి కగు క నా గడికొల్లలకు; నృతాపరా ధమును నహా(నదండము న క తర్క్యము సర్వము నేలువానికికా.54
- ేం. సింధుర మహాశ్వముఖ్యము ∮ ల్ఫేర్చు దాల దీవి వణిజుల కూళ్లు స∮ద్ధృహములు పురిం గాలువుం దేజంబు వెల మేలు ∮ గలుగం[బాంత మారింగాల జేయు వరి నవి ∮ చేరకుండం

తే. గడినృపుల రాయబారుల క యెడు గొలువున
సరససల్లాపములు రాజు శ్రీ సలుపవలయు:
గార్యఖ డ్లము లను చరు ్రల్గా నం బలుక
వలయు; నవి మైత్ర్వి దాందేలు శ బలుకవలయు.

ెం. తా నవంబుగ దొరఁజేయు ∮ వాని మంత్ర మునకు పేగమె లోఁజేయఁ ∮ జనదు; వాఁడు కొత్తమన్నన రహి ననుఁ ∮ గులకుఁజెప్ప నయిన నదిచెడు, మఱి వాఁడు ∮ నడఁగుఁ గాన.

యిన నదిచెడు, మఱి వాఁడు ∮ నడఁగుఁ గాన. **57**

సీ. హితబహు (శుతధర్మ క రత శూరతా స్వాపూ ర్వతల మాన్ది వ్రజల దుక్కముల నిలిపి పులిజున్ను మొదలుగాఁ క బురుమాయుమావధి కం దుండ నవరణ క ల్పొందు పఱచి చీమంత యొనను క సామంతశోటికి మితము దప్పక యుండ క టీ.తు లానంగి యాయాధికవ్యయా క నధికంబునుం (బజా విరుజంబుం గాంగ బంకడరువుం గూర్పి

తే. ఈ జీణరిపుధాతిం జరదృష్టి కే చేతం జూచి బకవాఠగతి(గహించి, తాయ్ బజయు నొవ్వ కయ పగఱ గాత్రములనె చీక్ కాకుపఱుచు నృపతి డొందానం జేయిడి కే నిద్దపూవు.

58

56

క. ఎచ్చోగజాఘోట(కయ తచ్చర్వణనుభటజేవికతెద్విజనురపూ జోచ్చనిజభోగముల కగు వెచ్చము వెచ్చంబు గాడు క విత్తంబునకుకా.

- ఆ. [పతిన వలదు పై రి కే పట్టున నృపతికి దండు వెడలు దీఱ కే కుండుు దీఱు: ; గాక యుండియుండి కే కాలాంతరమున నా: ; గార్య కాడా యంక కే గాడా నృపుడు. 60
- క. పోరానిపట్లు బాడుచుట మైరిబలము దిరుగ జయమొు కే స్వర్గమొు యగు నా నారూపయం[తత్తాన్ని) కారాదులపట్లు [బజనె కే కవియింప నగు౯. 61
- చ. మనమున కొండు రెండు మఱు శ్రీ మం త్రముల న్నరిపోవఁ జెప్పినం జనపతు లాతనిం బీలువ శ్రీ సాగుదు ; రాగతి సారెం బీల్చున చ్చనువున కే ధనాదిం గొని శ్రీ సంగతి గానివి (కొవ్వి చేయం జె ప్పు ; నృపతి దద్బహిశ్చరిత్మముం జరుచేం బరికింపంగాం దగుకా.62
- క. గడివాడు చెడునయేందగుం జైడం జేయుట; చెడండయేని శ్రీ చెల్మియె తగుం; బై గడివాండే పనికగుందన గడివాం డరియైనం, దనకెశ్గడి కావం బడుకా.
- ేతే. రాష్ట్ర మొరియింపు, కొనుము దుశ్రములు, తదవ రోధమగపడ్డం బుట్టింటి శ్రీ రూఢి నెరఫు, పరుసములు త(దిపుల రాయ శ్రీ బారు లెదుటం బలుకశుము, సంధి యొక వేళ శ్వలసియుండు. 64
- ఆ. ఆభిచారి ఘనగక్రాంబు దూపితరుజ్ని రంతరాదిగహన క్ర దంతురో(గ క్రీకటోర్వి మేరు క్ర గిరినమార్థము వచ్చు నేనిం జొరకు పంపెక్ యిడుము కొనంగం

క. రాణింపు బల్కి తనపని జాజైకొనుఁ, గొలుచు సంత∮నపుఁ దఱిఁ, దొలఁగుం ్రాణ చెడు గవుడుమానిసి; నాణె మెఱుఁగ బచ్చు గాఁగ 🏿 నరపతికిఁ దగు౯.

66

సీ. తజ్ఞమండలిఁ గూర్చి 3 ధాతువుల్ దెలిసిహే మాదులు గొని (పకృశత్యనుగుణాల్ప జేవనాహృతులచేఁ శ్రీ జెలఁగ్ మహాబలో ్ దేకంబు మర్దన కే రి త్ర్య జేసి స్నేహార్ద్స్లు డగుచు న) శేషంబుు బోషించి నరవర్ణముల తప్పు 🤰 సరణు లుడిపి సతతద్విజ (పతి 3 ఫ్లాశాలియై బలి యించు పట్టులు బలి 🕽 యించి, పలుచఁ

తే. జేయుపట్టులు పలుచఁగాం J జేసి తేజ మొనఁగ శోధన మఱవక 🀧 యెనఁగ వలయు సాంగరాజ్య మొకెత్తుగ్ కార్హంగరాజ్య మొక్కమెత్త్రగ నృపతి యాగ్ర్యాప్యపరత.

67

సీ. సౌఖశాయనికభిశమక్సూర్వకము కాల్య ವೆಳ್ಯ ಗಾರ್ತಾಡಿಕ 1 ದ್ವಿಜ್ಲಾಗ್ ಪ್ಲಿ జాము ఫ్రావ నమాత్య క సామంతపూర్వకం బర్ధాక్షనస్థకాశయస్థగోష్ఠి దినమధ్యమమున మశ్ర నమల్ల పూర్వకం బగుసూదసూపకృ 3 న్నృగయగోష్ఠి యపరాహ్ణమున దేవ 🏿 తార్చనా పూర్వకం బార్యధర్మాది కృశద్యతులగోస్టి

తే. భు_క్రిమీంద విదూషక 1 పూర్వకము **పు** రాణకవిగోష్ఠిచారపూ 3 ర్వకము సంజ జాము గాయకగోష్ఠి నిశ్వా సుష్పు ప్రి పూర్వకము ్పేయసీగోష్డి 1 పొసుగుు బతికి.

š.	హితులు హితాహితులు సదా	
	హితులును నై రాజునెడల 3 నిటు (తివిధమున౯	
	ట్మీతి ననుచరు లుందురు సం	
	తతము౯; మఱి వారిఁ దౌల్ప్ నడ౯ విను మనఘా.	69
చ.	. హితులుభిషగ్గ్రహజ్ఞ బుధ క బృందకవీం(దపురోహితుల్ హితా	
	హితులు ధనార్జనాది నృప \$ కృత్యనియు క్తులు వెండి కేవలా	
	హితులు దశావశార్పితస శే మృద్ధరమాహరణేచ్ఛు; లౌట నా	
	హితమును నట్లకాఁ జతుర 3 వృత్తిఁ జరించుట నీతి తేనికికా.	70
8	. పా(తభూతు లెస్సఁ శ్రీ బరికించి యతఁ డడు	
	గకయ నొకఁడు సెప్ప 3 కయ మునుపుగఁ	
	బననపండ్లు దిగిన శ్ర పరిగ స్వప్నము గన్న	
	నాఱిగ నానఁగి వెఱుగు ∮ పఱుచు టొప్పం.	71
Š.	, పిత్ప దేవ(కియలను విధిఁ	
	బితృ(కియలె సూమ్మ్ లగుటు 1 బితృ భక్తుడ వై	
	્રિજા કે ફેંગ્સ કે	
	చ్యుత భ_క్షుల కొనఁగి పనుపు 3 మున్నతగతికికా.	72
š	. దానము ద్విజరఈగాకును	
	జానము నిజరడ్ణకుఁగ 🤰 శరణము చొరు మెం	
	తే నారాయణు; 'రాజ్యాం	m 9
	ెతే నరకం (ధువ'మట౦ట ∮ దీఱు⊼ె యొ౦ట౯.	73
Tige 1	l. ఆరి పతిభ <u>ిక్తి</u> స్ట్రీపుంస కో పాళీ వావి	
	యతి వశిత్వము దిగుజాతు ∮ ల[గజాతి	
	ననుసరించుట, హితవృత్తి 🕽 నధిపుపనికీ	
	ళృత్యు: డొదవుట సృషదండ 🕽 భీతి: జమ్ము.	74

ఆ. చంపి థార్మికుండు కే సతీఁ బొంది మఱి (బహ్మె	
చారి బాంకి నత్య క శాలి యార	
గించి నదుపవాసిక్ కేడించి శూరుఁడు	
చింది ధనియు నగు విశ్చి(తనరణి.	75
ఆ. (కణిధి న్వపురగృహీయు శ భామావిదుండు (కణి	
ధ్యంత రావిదుండు 🕽 నగు; నతండు	
లింగమా (తకృశుండు కి లీప్సాతిక (దవ్య	
దానధనియుఁ గాక 🐧 తఱియఁ జొరఁడు.	76
క. తనుభృశ దమనజ సుకృతము	
ధనద త్రేన కొనఁగవలయుఁ 1 ద త్ర్వత్రుకుమ	
ర్వ మజ్ఞన భోజనలే	
పన వనన (పనవవహాన) పరతం బతికి౯.	77
క. నానావిధషాడబముల	
నాను నృవాహార మెపుడు 🕽 నపరాహ్హమునం	
గాని మతి శుద్ధకోవ్థతం	
గాని తమి న్ఫ్లుక్తి యెపుడు: క గడు: బథ్య మగు౯.	78
క. విను వర్గసమత నృఫుడు	
న్నను ధర్మాంశంబె హెచ్చేశనా పెఱవుడికె	
త్మిన నీరును దొగి యలరా	
జనపు మడికి నెక్కినట్లు శ్రీ చను ముద మంద౯.	79
 కె. వెలయించు నట్టి యొకమణి 	
వెలుఁ గానం గొనుము ధరణి 🕽 వెండి సువేషా	
జ్జ్వలతకు వలడే వాసర	
ఘుల మణులవిభూషణములు ∮భూపతివాల్ప్ €.	80

క. చేయునది రాజ్యమఁట యఘ మే యవధిగ నీఁగువార్మమే, మనఁ జన; దా మ్నాయంబు నశ్ క్యాను - స్టేయముఁ జెప్పదు; స్వశ_క్తిఁ శ్రీ జేయఁగఁ జెప్పక్.

81

వ. మనుదండధరాదులు విశేషించి దోషం బెతింగి దండించియే ధర్మ పరులను బరుగిరి; (పజాపరిపాలనంబు పనిగాం (బజానాథుండు బహుముఖం బులం బుట్టింపం బుట్టి విరాట్స్ మాట్ప్రభృతి వేదోదితశబ్దవాచ్యు 🖀 దేవ నదృశుండగు మూర్థాభిషి క్షుడు సోకోర్చి యిలకు నగు నలజర్లు తీర్చినంగాక జన్మంబు నఫలంబగునె? కేవలేం[దియ్మపీతి బందీకృత పరకళ్(త పథికపరిమత్ప్ర హారణ [వా ప్రవిత్తముడ్డలు బాటచ్చర (పభువులకు జరగదే? యింతలాం పట్య మేమి పని యని యవనియెడ నవన వై ముఖ్యంబు చెల్ల; దెట్లనినం దొల్లి కృతయుగంబును గృతవీర్యనందనుండగు సహ్మసభాహుం, డాత్మీయదో స్తృం భనంభృతయగు నీవిశ్వంభర నేద్వీపంబున, నేనాఁట, నేవీట, నే[తోవ, র্ন্মির, ররিষ, রুষ্ণ্রে ఉమి సేయం దలంచు నప్ప డందందు నసీముసలచాపాది శేస్త్రాన్త్రారియే తోంచి యాజ్ఞయడు; నట్లాజ్ఞయిడ సంతీమం బగు నీయుగం బున యుగానుసారంబుగా మితసారం బగు రాజలోకంబునకు శక్యంబు గాదు గదా ? అట్టి యనుష్టానంబు మాకు లేదిం దేమి (పయోజనం బని శ క్ర నుష్టానంబు వీరికి విడువవచ్చునే?.... కావున సావధానుండవై కొలఁది కుతదృష్టంబు లుపేటింపక రడ్డణశిడ్డణంబు లాచరించుచు నశ క్యంబునకా రైశరణాగతరడుకుం డగు పుండరీకాతుమాంద భారంబిడి యనహం కృతిఁ (బవ_ర్హిల్ల నెల్ల సంసిద్ధలు కరస్థంబు లగు. నదియట్లుండా, నట్లయిన పట్ట బద్ధుండగు రాజు ధర్మంబునంద దృష్టియిడి నడవవలయు.

Āmuktamālyada 4: 204 ff.

140. ACYUTARĀYA AND RĀMARĀJA.

అటు వెన్క కృష్ణ రాయల్కు పుత్రనం తానం లేనందున రామరాయలకు తన కుమా రైను యిచ్చి వెండ్లి చేసి యువరాయలుగా పుంచుకొని, కాలమయ్యె టప్పడు అన్న కొడుకు అచ్యుతరాయలుకు రాజ్యం, యితనికి యువరాజత్వం యిచ్చిన వెనుక రామరాయలు కొన్నాళ్లు వెన్క ఖుద్దు సింహాననాధిపతియై రాజ్యం చేస్తూవున్న ప్పడు.....

Kaifiyat of Penugonda: Mac. Mss. 15-6-8 pp. 2-3.

141. ACYUTARĀYA'S VICTORIES.

సీ. పద్మా ప్రరుచి మించు క పద్మరాగపురవి

గూర్చిన ఇతక మ కీ క్కువ మెలుంగు

బసిు డి[వాంతలపచ్చ క పట్టు పచ్చడ మొన

పరివన్నెయై కటిం క బరిఢవిల్ల

బహురత్నదీ ప్రులు క [పనరించు మేలుకు

ల్లా కిరీటముకం కెం. క జోక గాంగం

గస్తూరికా తిల కి కము పుష్పమాల్యంబు

మించు తుమ్మెదల కా కి మెత యొనర్ప

దండ నుత్కక యవనాం(ధ కి ధరణినాథు

లర్థి సేవింప రత్మసిం కి హాననమునం

గొలువు గూర్పుండి కృష్ణుని కి చెలువు మీరాతె

చ. తీరువడి గెల్ఫ్ పాండ్యనర క దేవునిఁ బట్టముగట్టి యుత్క్ శే శ్వరుఁ గరుణించి (మొక్కిన సక వాయికీ దా నభయం బాసంగి పెం పరుదుగఁ గ్రీ క్రిఁ జేకొనిన క యచ్యుత రాయల మం(తీరత్నమై తీరముగ నున్న నంజవిభు క తీమ్మరసుం దగుఁ (బస్తుతింపఁగ౯.

Tārakabrahmarājīyam : Madras Govt. Or. Mss. Lib. R. No. 347.

142. THE GAJAPATI INVASION.

అంతట గజపతిదేవువారు తిరిగీ కృష్ణరాయలు రామప్పయ పోయిన తర్వాత ఆనెగొందిమోదికి మున్పటిపగ మనస్సునవుంచి తల్లి వచ్చె టప్పటికీ అక్కడవుండె వెద్దమనుష్యులు కృష్ణరాయలు వుండేటప్పడు సాధించేటందుకు చేతగాక యిప్పడు వచ్చేది యేమిపౌరుషము అని [వా_స్తే అంతట విచారించు కొని తిరిగీ మళ్లీ తన పట్టము చేరెను.

Account of the Narapati Kings: L.R. 50, p. 316.

143-a. GANI TIMMĀ NĀYAŅU.

సీ. చండరో మన్స్టూ ర్హిం క్ ప్ స్ పొండమారయగుళ్ల కోటనిరాఘాట క ధాటిం గూ లైన నచ్యుత దేవరాకుయలు రాయమన్నీల జూజు గితం డని పోటుం క బాగడ నెగడా గడి దాంటి రాకుండ క వడిం దాకి మలక కా ల్బలముల నేలకా క ల్బలము జేసె నెఱదిమునం గొనసారి క్ నెరదిమన్న బిగం బట్టి ఘటియించే గృద్ధ కం క్ కాలీ (మోంలం దోలీ తొప్పరలాడి చేం క (బోలీ తీమని నృపుని వధియించే నాబాల క్ వృద్ధముగను సోమకులముఖ్య భాగం వ క్ రామభీమ బిరుదములు మించ గని తీమని కే నరవరుండు.

Person

సీ. ఒక పారి కందనోల్ 🐧 హొన్నప్పనాయనిం **జెండవె కుచ్చెల** 🐧 చేనిమేర వీరయశాంతభూ 🐧 విభునిఁ దోలాడవె తలుకి పాఱంగ ను 🕽 ద్దండవృ త్రి నన్నూరియొద్ద ను 🐧 న్నతవి[క మంబునం జాయని గౌల్వవె 🕽 జగము లెఱుఁగ ళాంతభూధవలింగ ∫ జనపాలుఁ గొట్టవె రాణ మాఱఁగఁ గృష్ణ 🕽 రాయ లెఱుఁగు జేఁ(ఖోలి తిమ్మయు జెండి క చెండాడవె చెలు వందఁగా మట్ట్ల 3 చెఱువు నొద్ద బయిరవఖానునిఁ 🕽 బాఱంగఁ దోలవె పరగంగ నీదే రొంపి 🕽 చేరల యొద్ద ఖానఖానుని హీత 🕽 ఖానుని మొదలుగాం గొట్టి సహ్హంగముల్ ∮ గొనవె జగతి ఆం ధ్రాధేశాధీశు \$ లయిన మన్నెలు బోర 🛂 🚉 🐧 🐪 రాల్ఫవే మల్లాపుకరంబు బయట

నీవు జయశాలిపై న నిశ్వైదుర వెఱచి సూరినాయని సూరుడు శ సురుగు టరుడె చారుమింనాంక రేచర్ల శ శాసనాంక రాయభూపాలు తిమ్మభూ శ రమణుతిమ్మ.

2

సీ. చెనసి యేదులఖాను కే సేనలఁ గొట్టైవె పెనుక ముందయి గముల్ కే విచ్చిపాఱి నారసి కందన ఫైాలీ కే హాగాన్నప్పనాయని మడికాచెపే విఱుపు కే మందు లీచ్చి మురియ భిమౌనృత్తి కే ము_క్రిశాంతయలింగ జననాథుఁ గొట్టెపె కే జగ మెఱుంగ నాలంబులోను జేస్క్ (బోలీ తీమ్మయు జంపి పంపెపె దేపేం(దు కే పట్టణమున

కెన్నఁ జిత్రంబు లీటువంటి కే వెన్ని లేవు ప్రజ్ఞతో నీవు సేసిన కే పౌరువములు గాయగోవాళ బల్లర కే గండ బీరుద రాయభూపాలు తీమ్మభూ కే రమణుతీమ్మ.

3

మం. ఘనత౯ బర్వతకందరద్ధలమున౯ కే గాల్న్ల్ప్ మైకొన్నచోం గినుక౯ గన్నడరాయాఘోట మృగపంక్తిక్గూల్ప్ నుద్వ్ప్ త్రీమె జెనకె౯ మత్తమతంగజ[పభు నదక్ ల్చె౯ రామతో నేపున౯ గనితిమృడిడితివాలసింహాంబాగడం కే గాబబోలదే యేరికిక్.

Velugotivāri Vamsāvaļi: vv. 230, 231, 233, 240.

143-b.

వీరి [ప్రభుత్వ కాలములో గుండ్ల కమ్మయను నది సమీపాపమును బుట్టకోట యను పట్టణములో జాబోలు తిమ్మరా జనునతుడు తన తమ్ములైన కొం [డాజు, నాగరాజు, అన్నమరాజు, మొదలైనవారలను సహాయముగా దీసికొని సైన్యములో గూడు బోయి పల్నాడు గురిజాలదేశముల పశువులను దొంగిలిం చెను. వినుకొండసీమ, తంగేళ్ల రాజ్యము, పొదిలెరాజ్యము, అమ్మను ఫ్రాలు, ఉదయగిరి, చిరువెళ్ల, సిద్ధాపురము సీమ ఈ డేశములను దోంచి నందికనుమలో మనుష్యులు నడవకుండం (దోవ నరికొట్టను. మఱియు రాయలవారి కోట నాక్ర మంచెను. అట్టి దుర్మాన్గం డగు చాబోలు తిమ్మరాజును నపరివారముగ సంహ రించుట్కై యచ్యుత దేవరాయల వలన నీ గనితిమ్మానాయండు పంపంబడి తిమ్మరాజుతోం బుట్టకోటయొద్ద గొప్ప యుద్ధముం జేసి వాని నపరివారముగం బరిమార్చి తొండమారయగుండ్ల కోటను గూడ సాధించి యచ్యుత దేవరాయల వలన నెక్కువ మన్నన గాంచెను.

ఈ గనితిమ్మానాయుడు రొంపిచెర్లయను (గామమునొద్ద భైరవఖాను ని, ఖా౯ఖాననువానిని, హీత్య యనువానిని సంహరించి వారిరాజ్యము నచ్యుత దేవరాయల వారికి డెలిపి వారియనుమతి దా నా[కమించుకొని యేలెను. మల్లాపురమునొద్ద నాం[ధడేశాధిపతులను గొందఱను జయించెను. సూరినా యని సూరానాయు డను వానిమాండ నీ తీమ్మానాయుడు దండెత్తి, యా సమాచారము వినినమా[తముననె సూరానాయుడు మిగుల భయపడి దేశ ము వదలి పరుగెత్తుగా, నా దేశము నీ తీమ్మానాయు డా[కమించుకొనెను.

మఱీయు నీ తీమ్మానాయుడు త్రీశైలమునొద్దఁ [బభుత్వము సేయు చుండగాఁ గృష్టానదీతీరవాసు లైన మన్నెదొరలు తీమ్మానాయని నెదిగిం చుట కాలోచించి రామరాజును నెల వడిగిరి. అంతట రామరాజు వారి గర్వో క్తులకుఁ జోడ్యమంది పీరికి గర్వభంగ మగుఁ గాక యని నెల విచ్చెను. అవుడా మన్నెదొరలు 30000 కాల్బలము, 2000 గుఱ్ఱములు గూర్చుకొని మల్లాపురమునొద్దఁ జేరిరి. అంత నీ సమాచారము చారుల వలన నెఱింగి తీమ్మాని నాయుడు మహా త్రర మైన సేనను, బోయదొరలను, చెంచులను విశేమముగు గూర్చుకొని నానావిధాయుధములతో వచ్చి యతీ(కూరమైన యుద్ధముఁ జేసీ రావిళ్లతమ్మన్న, కోనేటితిమ్మయ్య, చెఱువునూరి నారాయుడు, పేరూరు నాయుడు, కొండా సింగయ్యగారు, అప్పయ్యగారు మొదలైన బెక్కు సర్దార్లను సంహరించెను. అంత శ్వతువు లండఱు నాయుధములు పాట వైచి శేషించిన సేవతోం గూడు బరుగౌత్తి పోయిరి. ఈ విధమున శాలీవాహనశకము ౧ర౫... (టీస్తు శ. ౧ు.3ం) విరోధినంవత్సరము ఖాద్రపదశుద్ధ రామి ఆదిత్యవారమున బయము గలిగినడి.

అనంతరము కొంత కాలమున కావళియోబళ రాజను నాతఁ డీ గని తిమ్మా నాయుడు మిక్కిలీ యిఱుకటములో నుండినది చూచి వీరి మూఁదికి దండె త్తి వచ్చి సంహరించెను.

ఈ తిమాండైనాయుడు సంద్యాల తాలూ కాలోని గని రాజధానిని ముఖ్య నివాసముగాం జేసికొని యున్నందున గనితిమాండైనాయు డని వ్యవహారము గలిగెను.

Velugōţivāri Vamsacaritra, pp. 83-85.

143-(c).

త్రీమంతు వెలుగోటి క చినతిమ్మభూపాలుం డెలమి త్రీగిరిదేశ క మేలుచుండె

పూర్వసాగరకృష్ణ క పొసఁగు కొల్లేర్గడి గర్వించు¹ నలమన్మై క కదుపునెల్ల

సాధించు మని పెక్కు 🐧 శేలవు³ వీడ్యము లంది యాదరంబున నయ్య 🐧 పరు**సు** నంపి³

విధివళ యన కొండ 🕽 వీడు (పొద్దున వెడలి తదనంతరంబున 🕽 దర్శిల జేరి

చనుడెంచి కోటల కే నన్నాహముల జాడ⁴ గనుఁగొని కజ్ఞాళ్ల కే కాడఁ జేరి

తనర్ వినోధిభా 🔰 (దపదశు <mark>డ్డ్రాప్రమమి</mark> వరుసతోడుత భాను(గ౯?) 🕽 వారమునను

మల్లాపురము బైట్ \$ మంది ముప్పదివేలు నెత్తైన⁶ గుఱ్ఱంబు \$ లేడువేలు గొడుగులు పడిగెలు \$ గుఱు తైన యరిగెలు⁷ కొలఁది మిగాఱిన పెట్లు \$ [కోవు లమర

¹ కొలైతు గడిగరిలించు).

² More correctly සමන්.

³ ఆదరంబు ఆయ్యై వరుస్తుంది.

⁴ ఫూడి.

⁵ ack.

⁶ ಡುಕ್ಷ್ಮನ.

⁷ ಅರಿಗಿ ಪೆಲ.

మెఱుఁగు టీశుల తోడ శ మెఱయు బాందళములు గరిమెతో ఫౌజులు శ గా నొనర్సి గర్వో క్తు లాడుచు¹ శ గాఢంబుతో వచ్చి నిర్భాగ్యు లందఱు శ నిలచి రఫుడు ఎలగోలు ముందఱ శ నేర్పడ నడిపించి దండిఫా జావెన్మం శ దగిలి నడువ

గజదళ్విభాళుఁ డా క కణి౯ంచి సెలవన్నఁ దెగునతోఁ బోయెను క తీ(వగతిని

తొడరిన యొలగోలు కే తోడి మూంకలు గూడి యడరి వారును దాము కే నంటు గదిసి ఘోరయుద్ధంబులో కే గొట్టి చెండాడుచు బారిబోక ముప్పిళ్లు కే బాడిచి నపుడు ధీరత రావెల కే తిమ్మయ్య మృతి బాందె చేరూరు నాయని కే పీటా మణుగౌ

కోనేటితిమ్మయ్య కే కొంటే రావెలసింగు కూలీ రప్పయ్యయుఁ కే గొదవలేక

తడయక యొఆగొండు \$ తనయుండు విచ్చేసె సుడిసి చింతలచెఱ్వు \$ సూరి మడిసె వీ రాదిగా వెక్కు \$ విధము సైన్యము దొరల్ పడిరి నివ్వెఱఁ గంది \$ కడమవారు కలుగి మున్నేహోయి \$ క్లని తలపోసి దద్దిర్లి పాఱుచుఁ \$ దలుకి మౌగడి

హాయములు డిగి గొడ్డు \$ లందలా ల్కుంచలు [తీరైన] ఒక్యముల్ \$ పాఱవైచి

¹ గర్బో<u>స్ట్రాడు</u>చు.

పెట్టిమంచంబులు కే పరుపు గుడారులు Xಟ್ಟಿ⊼್ Xಲವಾಂಡಿ ≸ ಪಾಕ್ಟ ಶಿచ್చಿ నవరత్న్మములతోడ 🌖 నలు ఫ్రెందు సొమ్ములు కవఁగూడు నవినీత 1 $\mathfrak f$ కామినులును పట్టుమాంజిష్టలు ్ వై ఠాణిశాలువ లరు డై న14-చీని-చీ 🕽 నాంబరములు క స్తురివీణెలు శ గంధంబు నగరును ్బ**స్తు**తీ కెక్కిన² ∮ పరిమళములు జల్లులు గంగాల(?) 🕽 సమకట్లు మొదలుగా నె హైన వ<mark>స్తువు క</mark> లెనఁగ నొనఁగి శొట్టినవడ్లును 3 గోనెల బియ్యాలు పట్టితెచ్చిన యమై కే పాఱ**ై** చి³ సమరంబునం దోడి 🕻 సమ్మాంగముల నిచ్చి యాప్తుల నొప్పించె 1 నకట యనుచు నాహచంబున బ_త్తి \$ సాయుధంబులు వైచి సాహానయోధులు 🕽 జనిన తెఱుగు పెదవులు దడుపుచు 🏿 భీతిల్లి వణుకుచు ಜಡಿಸಿ ವಾಱಕಯುನ್ನು 1 ಜಹ್ಯು ಮನುಕು మడమెత్తు పరువులు 🕽 మాని యబ్బయసూరు పడివాగె విడి పెద్ద కే పరువుండో గదలె బలమొల్లఁ జంపుక 1 బరువరాఘవరెడ్డి గారగ యై దూపాటి 🕽 కోట్ల జూచ్చె మదవాక్యములచేత 🐧 మన నేర నటు ఖోయి⁵ పాదలకు రావెల 🕽 పోత్సేడడ

¹ నమనీత

¹⁰ మొదలయిన.

^{2 [}పన్తుతితో పెక్కు...

^{3 8} m 20.

⁴ సమరంగమున కాడి.

වී න්**න** බිහින් හා කි^{ණි} ගා.

గుటు తెలుంగని కొండ 1 గుహలలో బడిపోయెం బరిఁ బాకి రావెల 1 బస్వి నేండు (೯೩೧ ಹೆಕ್ಕಮುಖ್ಯಾದ 1 ೯೦ಡಮ್ ಯಿನಿ ಹೆಮಿ యొవ్వక 2 నారయ్య 1 యురకవయ్య పట్టి విడ్పినమాటు 🌶 [బజ లెఱుంగక ముందె చందలూరికిం దిమ్మ కే సరగం బాస్త్రున్న దూడల శక్యమా 🕽 తుదిదంటు మేయను పాతె నూడనిరావి 1 పవకతయ్య కళవళంబునఁ గంచె § కం మెనవ౯నగారు నెలవెఱుంగక గుంట కే నీళ్లేం బడిరి కాకంది తీరుమలు 🕽 యేకంతం బోయెన్లో ಮೆಸುಮುಲ ಬಸನನ 🌖 ನಾಟುಂಗರಾದು కొటమాలి(న) కిలారి 🛭 కొండుకోనయగారు పరిచేతఁ బాలి ఫ్రాయి 🕽 పఱఁగి రంత మటి చింతగుంపల్లి 1 మాచుగంగనగారు యొదవడి యటు తీఁ 🛪 🕽 లేటఁ బడిరి ముప్పాళ్లమాచన క మునుపు రావౌలమాచు యుప్పి చెట్లను బడి 1 యుతికి రంత మదిద ప్పగ స్పైడ్డి కే మల్లు రేంగులు జూచ్చె గతులభాగముమల్లు శ గానరాడు పలువిత్తు చలపాది 🕽 పాతకుం డగు కంచి తొలుతనె పాలడ్లు 1 తూము వెడలో పయ్యాలపాపయ్య క పంచబంగాళ మ చయ్య నేనుఁగువారి 1 నరువుఁ గదిరె(?)

¹ வி ஐ வி .

² నవ్వశ.

³ కాకితిరుమలు

⁴ తెలతొనిపాలడుగు తించువైకే.

జన్యాలచిటిరాము 🐧 నబలతీస్పానేడు యన్యాయమున్న బోయి కే యడవి బడికి (భవుడ జెంది యల పొట్ల క పల్లి లక్ష్ముయలింగు తుమికి చెట్లను బడి 1 తూ తెనంత ఉప్పమ్ముక్ నవచ్చు 🕽 నుసురు కల్లినం జాలు ನಅ ಫ್ರಾಜಯ್ ಭಕ್ಷ ಹೆಂಗ ನಯ್ಯ (పాణంబు గల్లీన \$ బలుసు టాకులు జాలు ననుచు(ను) జా_స్త్రిస్ నంబు జాత దూబల గంపై న \$ ధూళినాళెప్పిమల్లు ఇబ్బరింపునుడ్ బోయి క్ బయలు (వాకె రణభూతములు స్కే రాత్రి సంగామల్లు ಜಂಕಿನ ಕಂಡಿ ಗಿಲ್ರಾ 1 ನಂಕೆ ಟಯ್ಯ దాని **వై** చెడిపోకు శ్రీ తలంగు మున్న నగోపు³ మళ్లి మాడక వెళ్లు క మద్దిమల్లు మందిఁ గూడక పేఱు ్ మాఱుఁ(దోవలఁ బోయెం జిందుబాల్లేపల్లి కే సింగరయ్య 4 కా వేరిమేరగాం క్రోగల్లుమస్నీ లలో ≅ిన్నచ్చియంబర్సు 5 కే పీఁగి ఔర్లో మునుపటి విఱుగుళ్ల క మొక్కపో మెస్నడు నెనయు జింతలచెక్సు శ యొల్లీ నేండ మానంబు లే నట్టి 🌶 మాలబుక్క యతిమ్ము నై సేన కడ్డము వైగక \$ శిలలు [వారకె మలు దేవుప్పడచిం 🐧 తల్ చెర్ల నాయండు కలిలోని నూనె మై క కడలు వెట్ట నడుసుప (లామయ 3 యాకస్వి నేఁడును మదిం దల్కి 7వడి గుళ్ల కే మడకుం జనిరి

¹ భూళిపాళ్ల .

² కలంగుచు కిలారి.

³ తలగు నుంన్నువగోతు.

⁴ ఈ సినమాలికయొక్క కడపటిభాగమున నీపం_కి కానవచ్చుచున్నది. సందర్భ్ చితము గాకపోవుటచే దీని నిచ్చట జేర్పితిమి.

⁵ చెన్నొందియుంబురుసు.

⁶ చింతమ.

⁷ మకితాలక.

ಗ್ರಾಯಗ್ ವಾಳುನಿ § ಗಜದಳಂಬುಲ ಪೆಶೇ బాయక మనసేన 🕽 బడ్డసాటు వినం జెప్పడా మాకు 🐧 వెనుక నచ్చిన యట్టి పవ౯తమాచన 🕽 (భవులు మాని కావున మీారడ్లు కే కథలు జెప్పటకాదు పాయ \S^1 వినరయ్య $\mathfrak z$ (పౌడ్గులార పంట కమ్మలఁ గొల్వఁ క బాప మింతట నుండి యొంటి మై దున్నుక క తింట మేలు జగతి మిడుతనభట్ల శ్రీ శకున మింతకు వచ్చె యింక్ బో ట్లాడుట కే యేల మనకు² **ొండలోఁ దల మా**ఁదు 🕽 కొనిన³ చందంబున బు డైతి మింకేటి కే (బదుకు లయ్య ತ್ಯಾವುಪ್ರಶಲ್ ನಿ ಕ್ಷಲಪ್ಯಾಬುವ ಪ್ರ ಗ್ರಾಮ వీ.పుహోట్లను భూమి శ్రీ విడున వలసె రేచౌల౯కులసింహఌ J ధృతి నెదిర్చిన⁴రివుల్ భూతలంబున లేరు 🕽 మీంతరం బె గట్టుపై జింబోతు 🕽 గతి నుండ నేరక గుట్టు చెడితిరి నర కే కూళలార పడుచుకొడుకులు గాక శ్ర పట్టువీడ్యము లంద మిడుతలు ఆగ్నితా శ్రీ మెలంగ గలవౌ ఊరూరి గుడిపంచ శ నొదిగి జోగుల రీతి మోరుండ లైతీరి నీ మూఢులార ರಂಟಿಕೀ ಹೆಡ್ಡಟ್ಟಿ 🏿 ರೆಮುನಿ ಕಥ ಲಾಯ నంటుం దప్పెడు నిలు కే పాన లేక

¹ పోవక.

² పోట్లాటయె పూరుమనకు.

³ మోపుకున్న.

కే రేచలకాపతి సింహాఘాత కెదితిన.

నిన్న మొస్నటి దుక్క్ (P) \$ నీచులం తయె మీరారు యెన్నటి మస్పీల \$ నెఱుఁగరాదు ವ ದ್ದಂಟಿ ವಾಲಾಗ್ ಟಿ 5 ವಾರಿತ್ ಜಗಹಂಬು సు డ్లెఱుంగవు నీపు 🤉 సూరినేఁడ వెరసి¹లెక్కౖకు రెండు \$ వే లాయె చావులు ఆరయ ముక్కులకోత 3 లాఱువేలు కాకిభాషల నోటఁ శ గనవులు గఱచుక ధరమాఁద బొరలు భూ 🕽 వరులు²హితులు **దె**నచెడి తమసీమ ్ ది క్కైఱుంగక తీర్తి విసిగి యూరక జీవి శ్రీ విడుచువారు ఘన మైన గిరిగుహా క గహనభూములు జూచి యొనరఁ గన్నులు మూసి 🦸 యొఱలువారు ఎండమావులు సెల 3 యేఱు లంచునుబాతి యుసురుసు రనుచును 🤋 నూర్చువారు³ మలలమ్మ నేఁబోయి శ్రీ మాయిల్లు సేరిన యొలమి జాతర లని శ్రే యేగువారు ಇರುಗುಲಸ್ಸಾಮ್ನ್ಯ 5 ಯಾಪ್ ರೀ ಗಡೆಪಿನ సుతులు నీ పేర ని శ్రీ సురుగువారు ಆക്കോർലുന്നു 🏌 ലമ്മു \ldots ్ మానమీాకు 4 తీసి కట్టుక వస్త్రి 1 దేవళ్ల కోకలు దోయాకొన్నను రెడ్డి కే లోడు మీంకు చుక్కకెడు రి.క దిక్కు కే చూడ మెన్నండును ్రముక్కొద పోనిండు శ్రీ మొత్త నేల

^{1 30%}

² భూపతులు.

³ యుండమావులు శల యేరులని పారియం ఔవుసురుసురనుచును యుడ్ఱువారు

⁴ ఆండువాండ్లసొంను లమ్మికొంన్ని వేణ తుచ్చుకుం టెనూరె యానమీకు

⁵ దాచికట్టుక వ స్థి.

మాంద సకినము గాదు ్ మొంటం బెట్టగా వ స్త్రి తల విడుడి కంప ్ తరువులార రణభూతములు సోంక్ ్ రావగ ల్లెటుంగకి " యొంటలీ బి జ్రేమ్స్ చు 2 ్లో బారలువారు ఎనయ నాతని మహిమ ్ నెటింగెన మంటిమా శోమవాణిశులు ్ జెప్ప లేరు

భాజు కదసిన దింక 🌶 బాహా వి(క్రము ముర్వాకి నవరణ యేమని 🌶 చప్పవచ్చు

నేజోళ్ల (P) సొంపును ీ కే నెలమి గుఱ్ఱపు వంపు మరగనాథుని కేమి కే నుడువనచ్చు సేనాధిపతి యేపు కే చిత్రానుని చూపు పురహరు కేమని కే పొగడవచ్చు పొగాగాణముల [మూత కే పోయు నంబుల ి దేత తగదేవతల కేమి కే తలంపవచ్చు తమ్మెటధ్వనులును కే దార ⁸త ప్పెటలును

కరిఘటంబులు పెక్కు క్రినిస్థిపై రుల్ డ్రాక్కు ముదమున నెవనందు క్రిమాంహరించు (P) భటుడు మెచ్చని యీవి క్రిమవరంబు కొన్నేని (P) నిరు వంద నెవ్వాడు క్రియాడువచ్చు

Pagnaration of Carlo Sagra Andrews

భేరీరవము లేమి J బౌణకు (P) వచ్చు

¹ సఖినము.

¹a రాత్రిపగలెడుగక

³ వ్రమయాక.

⁴ యాజోర్లసోతు

⁵ మరగభావుని.

⁶ చంద్రపాలుని చూపు.

⁷ ಖಯೆ ಉಂಬುಲ.

^{8 555.}

జముదాళములు మెండు 🕽 నకలాయుధము లుండు వి(కమం బెవనందు 🕽 వెలసియుండు శా(తవుల్ భయమంది 🅽 శరణన్న: గాచెడి కారుణ్య మెవనందు 🎜 గలిగియుండు

సింహానాదంబును 🕽 చి(తభేదంబును(?) వెనఁ గణ౯ముల కేమి 🕽 విసువువచ్చు 1 జడిగొనఁగా సేయు 🎜 సం(గామభావంబు

కదసిన తొలివాన 🕽 కాల మమరౌ

పడుగులు పేక లై 🕽 పడిన మొండెంబులు కొండల పొడుగు లై 🅽 యుండుఁ దలలు

భర మాండ నురురక్తి కే ధారా(పవాహంబు చెలంగ వారిధు లెల్లం కే గలంక వాతె

భానుమండలమెల్లఁ 🕽 [బభవించెఁ గెంజాయ నూనినతారక 🕽 లుడ్డుగుడువ

మౌదరి దిక్పతు లతి 1 భీతిని బాందిరి మేరు శైలము తోడ 1 మేది నడు గౌ

పేదాత్కు డాత్మకా ్ విన్నయంబును బాందె సాధనంబున మంత్ర ్ సంధ్య మఱచె

బేతాళు సన్నిధి కే భీతి నాభ౯టముగా నంబ³ైతె యని తాండక్కువంబు నాడౌ

ఖేచరంబులు మింటఁ ≸ గౌరలి భూమిని (వాలి భూచరంబులు గూడి ≸ పోసఁగి యుండొ దూపాడు కొలుకుల ≸ తుది మాక౯పురి కోట దాపునఁ బట్టించె ≸ ధర్మదార

¹ వెనకర్ణముల కేమి వెనపవచ్చు.

^{2 🖥} అంబులు మేదినడరె.

³ మాత.

క్రీ కై లపతినార క సింహా లిద్దఱు నాట్స్ విశద(?)మల్లాపురి క వీరు సాట్స్ నడుమ నిర్గులసాని క నాట్య[త్రిపుర సాట్స్ కణంగి రేనుక గుండ్ల క కమ్మ సాట్స్ కరవాలపతి తార క కంబులగిరి నాట్స్ సిరి తెల్లురాయని క చెఱువు సాట్స్ మరునలోడుత గొడ్డు క వాని సోబనసాట్స్ యురువంక దార వ క ట్రింపు సాట్స్ (?) త్రిజుగంబులను గీతి౯ క దీపింపంగా గెల్ఫె విజయుం డై జగముల క వెలసియుండు

అనుచు నీథాటి కోడిన శ్రీ యహితవరులు బబ్బరింపంగం జగములు శ్రీ బస్తుతించు నమరనిశ్యంక రేచల౯ శ్రీ శాసనాంక విజయ మిదె² కొమ్ము తీమ్మయ శ్రీ పిన్నతీమ్ము.

Velugotivāri Vamšāvaļi: Mac. Mss. 15-4-3, pp. 124-29.

144. ACYUTARĀYA'S PATRONAGE OF LITERATURE.

క. ఆ రాయల కృషణ గండా చారము (వాయుచును గీ_ర్డి కే సంపాదించుకా ధీరగుణాఢ్యుడు కండా చారము నంజరుసుతిమ్మ కే సచివుడు సీరులకా.

అమ్మమీాశ్వరుం డొక్కనాడు చతున్నము[దము[దితమధ్యభూభువన సింహాననాధీశ్వరుం డగు నచ్పుత దేవరాయల కొలువుచేసి వచ్చి నిజనివాస భానురచం[దళాలా[పాజ్లణమణిమంటపంబున విజయనగరరాజధానిం గల బంధువగ౯ంబును విద్వత్కవిం[దులును వందిమాగధగాయకవారకామినీ

Angeles en en general de la companya de la companya

¹ వేటెందు.

² සරනනාවීඩ.

నీకరంబును సముచిత(పకారంబున సేవింప సుఖగోష్టిం (బవ_ర్తింపుచు నీజ స్వామి యగు నచ్యుత దేవరాయలు [పతినంవత్సరంబు త్రీ, వెంక కుళ్వరునకు సత్కావ్య[పబంధపుష్పాంజలి సమపికాంచుచు గీ_ర్తిసుకృతంబులు నిర్వ హించుకొను చున్న వాడు. త దనుమతంబున న వ్విభునకు నాకు నభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధియుఁ జతుర్విధపురుషార్థసిద్ధియుఁ గల్లునట్లుగా నా యిష్ట్రదైవం బగు త్రీరామవిభునకు నంకితంబుగా నొక్క పుణ్య[పబంధంబు జెప్పింపవలయు నని....

Tārakabrahmarājīyam : Madras Govt. Or. Mss. Lib. R. No. 347.

145. RĀMARĀJU TIMMA'S SONS.

ఆ విభునకు సెక్ట్లో మమ్మయు లట్ని జేవి గోపమజేవి కే తీరువులజేవి యనగ నల్గురు భౌర్య కే లైరందులోన ననుమోదమున బెడ్డ కే యగు సెడ్ట్మాంబ రాజితక్కిర్తివి కే (కములగు కొండ రాజును తీరుమల కే రా జప్పరాజు రామరాజు ననంగ కే రహిమించు సుతుల ధీమాననీయుల కే దిరముగాం గనియె.

Timmarāju-Appala:

అమిత వైభవుఁ డైన కీ యప్పలరాజు రమణియ మైన కూ క్రక చెర్ల యొద్దఁ గడు మించు నాజిరంక్గంబును గడిమి దొడరి సవాబర్కడుల నిజ౯ముంచి తరణిమండల విభేక్రదన పూర్వకముగ మరలాకమునకు రాక్రజులు మెచ్చ నరిగౌం.

Dvipada-Bālabhāgavatam : Mac. Mss. 13-2-19, ff. 286-7,

146. SĀRI AHŌBAĻA NĀYAŅU.

ఆ చిన్నవాడు (అహోబళనాయడు) యానాదుల ఆధీనముగానే పెరుగుతూవుండి అహోబళానకు వస్తూవుండేవాడు గనుక, అహోబళ్ళళ మందు స్థానాచార్యు లయిన త్రీమా౯ శకరోపజియ్యంగారు ఆ చిన్నవాని పూర్వో త్వరము తెలుసురొని వుండిరి. వీరత్రీ, అచ్యుత దేవమహారాయలు విజయ నగరమందు సింహాననారూఢులై రాజ్యము పాలిస్తూ వుండగాను జియ్యంగారు రాయలవారి వద్దికి పోయివుండగా అక్కడ చారివారి (పస్తాపన చెయ్యగా జియ్యంగారు విని వారివాడే ప్రోబుళపతినాయని తమ్ముని కొమారుడు ప్రోబు ళపతినాయడు వున్నాడు. అహోబళ్లళమందు యానాదిచెంచుల వళాన వున్నాడు. తమ సెలవు అయితే పిలిపిస్తున్నానని చెప్పి నందుకు పిలుపించ మని రాయలవారు సెల్వు యిచ్చి నందున జియ్యంగారు ప్రౌబుళపతినాయడ్ని విజయనగరానకు వెంట పెట్టుకపోయి రాయలవారి దళ్లనం చేయించి అప్ప సించగా ప్రౌబుళపతినాయడు రాయలవారి దయకు పాత్రుడై విజయ నగరమందు వుండెను. పూర్వం చారివారి వద్దవుండే సదా౯ల౯ తాలూకు వారున్ను కొందకు ప్రొబుళపతినాయను హిర్వం చారివారి వద్దవుండే సదా౯ల౯ తాలూకు వారున్ను కొందకు ప్రౌబుళపతినాయనుతో కూడా విజయనగరమందు కని పెట్టుక పుండిరి.

శాలీవాహన శకవరుషములు ౧రు 2 మన్నథ సంవత్సరమందు అచ్యుత దేవరాయమహారాయల వారికి గు త్రిదుర్గం మీదాద కార్య ప్రస్తే అయి నప్పడు తిమ్మానాయని మీద కార్యానికి పోతూవున్న సమయమందు వ్రోబుళపతి నాయడు తనతో వున్న జమలతో కూడా పోయి వుండెను. దుర్గంచుట్టు వారిని ఘీరాయించి లడాయి చేస్తూవున్న సమయములో ప్రోబుళపతినాయడు తన జనంతో కూడా దుర్గంపై కి హల్లూ చేసి ప్రేక బురుజు మీది జండా మొత్తగానే రాయలవారి ప్రధాని యైన తిమ్మ రాజు మొదలయినవారు ''చారి ప్రోబుళపతి జండా కోటలో పడ్డది'' అని ప్రభువునకు విన్నపం చేసిరి. అంతట ఫోజు రూవత్తు దుర్గమునకు నాలుగు తట్ల నుంచి పై కి మొగాబారి దుర్గం తీసుకొనిరి.

అప్పడు అచ్యుత రాయమహారాయలవారు ప్రోబుళపతినాయణ్ని సమ మమానికి పిలుపించి కూర్చుండనిచ్చి అప్పడు గు త్రినీమకు యావత్తు ప్రోబుళ పతినాయడికి కావలినిర్ణ యించి యిప్పి స్టే ప్రోబుళపతినాయడు మనవి చేసినడి. "అన్నం పెట్టి మంచినీళ్లు దయచేయించ వలసినది. ఫూరి కె మంచినీళ్లలో ఆకలీ తీరద"ని మనవి చేసినాడు. అప్పడు ముఖ్య స్త్రు లయిన వారిని పిలిచి "వీరికి పూర్వమందు జరిగే మామూళ్లు వనతులు తేమి ?" అని అడుగగా చారిపెద పూబుళనాయడికి నడిచే జాగీరులు బిరుదులు చెప్పినారు. ఆ మాటలురాయల వారు ఆలించి అప్పడు దయచేసినవి. పూర్వమందు నడిచే బిరుదులు ౧. పూర్వమందు వీరిపెద్దలకు నడిచే మాననమ్మానములు——యివిగాక జాగీర్లు యిదిగాక కావలి గుత్తి నీమ చాంగలమ్మరి అహోబళం కందుకూరు దంపూరు జంబులమడక గండికోట సిరిపైళ్ల యీతాలూ కాలను గ ౧ంం కి గ ౧ం ల లెఖ్లను మన్నే కావలి ; ఖ ౧ కి ీ అ లెఖ్లను మాన్యములు దయ చేసి ఆ బ్రాకారం సన్నదు కాకితములు బాయించి దయచేసినారు.

Kaifiyat of Mutyālapādu: L.R. 56, pp. 45ff;

Mac. Mss. 15-3-52, pp. 72 ff.

147. PERIYA RĀMAPPA.

చెలుగుచు నుపనూరి కే సింహంబు పేరం బురుపో త్రమధ్యాన కే పూ డ్లాత్తు పేరం దగు గో స్ట్రోబనవేం[ద కే తనయుని పేర సుగుణాడ్యు పరనతీ కే సోదరు పేర ఘనత స్వామి [దోహ కే గండని పేరం జనరామ విభునికి కే జ్యేమ్లుని పేర దీపించు నచ్యుత కే దేవరాయ[ప తాపదత్తుణబాహం కే దండాంకు పేరం జతురత నీకావ్య కే సారంబునకును బతియైన పెదరామ కే పాథికాతుపేర

అరుణాచేలేం[దపూ కి జామోదవిభవ ధరమించు నన్ననం కి దలిపురాధ్యమ్ [ప్రియబంధువనమై[త కి పిహ్పలగో(త దయనత్యదాత్రిణ్య కి ధర్మన్వర్యావ తగ మించు వ్యాసతీ కే ర్థ్మీయశీష్య సుగుణాడ్య పరసతీ కే సోదరచరిత. ఆయతోన్నతశౌర్యు: కే డచ్యుతోదేవ రాయ్మతాపకార్యధు కే రంధరుండ అంచిత కొదమనా కే యంకరగండ మించి వ్రైమ స్వాక్ మి (దోహగండ చేకొన్న నుపనూరి కే సింహద్భుజాంక వాకిటి చిన్నభూ కే వర సహితుండి!

Cokkanātha Caritra: Madras Govt. Or. Mss. Lib. D. No. 1051.

148. ACYUTADĒVARĀYA.

తదనంతరము అచ్యుతరాయలు శా ೧४४६ శకములో పట్టాభిషి క్ష్ముడా శా ೧४९3 శకము వరకు రా సంవత్సరములు (పభుత్వము చేసెను. గనుక మహా(పథాను లయిన రామయభాస్కరునిం గారికి యాడేశానికి ఆధికారం యిచ్చిరి; గనుక ఆయన వచ్చి యిక్కడ (పవేశించి పూర్వము రెడ్లవారు (పభు త్వము చేసిన పాతపట్నములో దేవాలయములు రాజగృహములు పడిపోయి వుండగా ఆరాళ్లు తెప్పించి దుర్గానికి పశ్చిమభాగమందు కిందిమావులకోట కట్టించి ఆశోటలో పట్నం కట్టి ఆమధ్యమందు గోపినాథస్వామివారికి దేవాల యము బహు పనితనముగా వి స్థరించి కట్టించే సమయమందు యీ దేశము లో ఫుండే ఉెబ్బైయిద్దరు పాళాండ్లు బహు మవాసి చేతను మళ్లబాడుగాం డై ఏ గ్రైస్తరించి ఫితూరి జరిగిస్తూ సర్కార్కు రుజువు లేకుండా వుండిరి. గనుక పీరిని సాధించడానికి మరి వక పువాయము లేక సామంతో గాని సాధించ గూడ దని విచారించి గోవినాథస్వామివారి దేవాలయం చుట్టూ (పాకారం కట్టించి ఆ హకారంలో దేవాలయానికి వృత్తరభాగమందు ఆగాధమైన బావి తవ్వించి [పదత్రీణము చేస్తూవుం కు చేమరించి మనుష్యులను పడతోయడానకు వనకు చేసి దేవాలయము పని తీరిన. తరువాత గోపినాథస్వామివారిని (పతిష్ఠ చేసి దరోబస్తు పాళాగాండ్లను స్వామివారి వుత్సవాన్కి రమ్మని నమ్మిక కవుళ్ళిచ్చి పిలువనంపించి స్వామిదర్శనము సేయడానకు ఒకరొక రే తూర్పు సింహాద్వారం లోమంచి వెళ్లి స్వామిదర్శనము చేసి పు త్రర ద్వారము వల్లనుంచిన్ని వెడలి వచ్చేటట్టుగా నియమించి దేవాలయంలో పలికి దర్శనానికి వెళ్లి నవారిని తీసుక పోయి బావిలో పడదో నేటట్టుగా బందో బస్తు చేసి య్రా పకారముగా యు_కి చేతను 2_ పాళెగాండ్లను హతపరచి దేశం నిష్కంటకముగా చేసి తాను కట్టించిన పట్నానకు కొండపీటిగో పినాథపున మనే అభిధానం యేర్పరచి మరిన్ని యీళురమందు వెన్నముద్ద కృష్ణన్వామి మూలస్థానేశ్వరుడు అంగడి వీరభ దుడు మొదలయిన దేవస్థానములు నిర్మాణం చేయించి... ముత్త మయిన మొగలాము పౌజును జయించి ఆంద్రమండలము అనహాయశూరు డెడ్ షభుత్వము చేసెను. యిందుకు పద్యము:

* నీ. నిర్మించే నే మంత్రి కి నిరుపమ్మ హేకార నవకంబుగా గోపి కి నాథపురము నిలిపినాఁ డే మంత్రి కి నియతమై భవముల గోపికావల్లభుఁ కి గూర్మి వెలయం బాలించే నే మంత్రి కి ప్రవకటధర్తల్యాతి మహిమ మూఱంగ ఆంధ్ర కి మండలంబు గౌలిచినాఁ డే మంత్రి కి లలితవి(కమములం ప్రబలుండై యవనుల కి బలమునెల్ల

నత్ డు భూపాలమ_త్తేంద్ర కే నతతవినుత ధీవిశారదు: డచ్యుత కే దేవరాయ మాన్యహితవ ర్తను:డు శౌర్య కే మహిత యశు:డు భాను తేజుండు రామయ కే భాస్కరుండు.

Kaifiyat of Koṇḍavīḍu: Mac. Mss. 15-4-40, pp. 20-22.
149. RĀMAYA BHĀSKARA.

సీ. త్రీ మీరాఱు కన్నడ కే తీ.తినరాచ్యుతరాయ నన్నం[తీరత్నంబు కే జలజనాభు పాదాబ్జనేవావి కే భాసురహృదయుండు కొండపీటీ ధరా కే మండలేం[దు

This verse is taken from an inscription of Ramaya Bhaskara found in the temple of Göpinātha at Kondavidu.

డైన రామయభాస్ట్ శ్రామాత్యసోదరి యనఘ(పతాప శ్యుల్లార్యపత్మి పార్వతీశ్వరచేవు శ్భ్త్వించి ౖామాదిభోగముల్ శ్రలుగఁ జేయు

చిన్నమాంబిక నిజకృత కే స్థిరతరా(గ హారవం కాలపాటిశం కే భాపరాఖ్య రామచం(దపురాభ్యర్ణ కే సీమ యందు వి(పనత్ఫలనంథాన కే విమలమతిని.

1

సీ. కర్ణాటభూపాల \$ ఘనకృపాకలితవి స్ట్రీడ్ల గజాంతల \$ టీ. మైవరుండు చండ[పతాపభా \$ స్కరుడు భాస్కరదండ నాథు సోదరి మహా \$ న్నతగుణాఢ్య పూని జాడశమహా \$ దానవిద్యా[హెడి చిరకీ ర్వి గన్నట్టి \$ చిన్నమాంబ దుగ్ధాంబునిధితోడు \$ దులదూంగు గోపికా నాథు సముదంబు \$ నలువు మాఱ

> ధరణిఁ గట్టించె నాచం[ద ∮ తారకముగ నఖలహీత మైన యీధమ౯ ∮ మాచరించె.**

4

Ibid.

150. RĀMAYA BHĀSKARA OR BĀCA.

తే. గోలకొండ తురక \$ గోవుల భట్టించు కొండవీటి వి[ప \$ కులము నెల్ల బాచవురును చేరి \$ భట్టించుచున్నాడు తురక మేలొ బాచ \$ మరసు మేలొ ?

Appakavīyam, 3:230.

^{*} This verse is taken from an inscription of Cinnamamba, found on the bund of the tank at Vankayalapada.

151. ORIGIN OF THE MADURA NĀYAKS.

"ఇదిగాక మ్దాసు గవర్నమెంటువారి ప్రైక్షకాల యందు తంజా పూరిరాజులకథలు" అను ప్రైక్షక మందలి శాసనము పై విషయమును బలపఱు చుచున్నది.

తంజావూరిరాజుల కథయందు (వాయంబడిన దానియొక్క సారాం శము:—''ఆదిలో విజయనగరమునందు అచ్యుత దేవరాయలవారు మేలుచుండగా, పాండ్య దేశాధిపతి యైన చం(ద శేఖరరాజు మధుర యందుండి రాజ్యమేలు నప్పడు చోళ దేశాధిపతి యైన వీర శేఖర రాజు తంజనగరమునందుండి చం[డ శేఖరరాజు మీంద దండె త్త్రిపోయి జయించి పాండ్యరాజ్యమును అపహ రించుకొనెను. అంత చం[దేశేఖరరాజు విజయనగరమునకు పోయి గూర్చి విన్నవించుకొనగా, విజయనగరరాజు ఆ[గహస్తుడ్డా, తోషేఖానా (ఉ(గాణము) అధికారి యైన నాగమనాయనివారి రప్పించి సైన్యము నిచ్చి యిట్ల నియె. మీారు వీర శేఖరచోళుని జయించి దట్టిణ దేశమునంతయు మీా స్వాధీ నము చేసికొని వారివారివల్ల పేష్క్షష్ వసూలు చేయుచు రాజ్య మేలుచు మాకు కప్ప మిచ్చుచు నుండవలో నని చెప్పెను. అజ్లే నాగవునాయడు దండె త్త్రిపోయి వీర శేఖరచోళుని చంపి చోళదేశానికి తానే (నాగమనాయడే) అధికారియైనదే కాక (క్రమ్మప్రకారముగా పాండ్యుని కిప్పించ వలసిన రాజ్యము నీయక్ దానిని ఈ నాగమనాయడే అపహరించెను. అందువలన విజయనగర నరపతిరాజు నాగమనాయని మీాద కోపము జెంది ఆ నాగమనాయని కొడుకైన విశ్వనాథ ಸ್ಯಾನಿಕಿ ಸ್ಥಾಮಿ-ಬ್ಬಿ ಸ್ಗಾಮನ್ಯಾನಿನಿ ಜಯಂಪ್ರವಲಯುನನಿ ಹೆತ್ತರುವು ಹೆಯಗ್, ఈ విశ్వనాథనాయడు రాజాజ్ఞ (పకారమే తండ్రియనికూడ చూడక నాగమ నాయనిని జయించి, ఆరాజ్యమును చర్రడే శేఖర పాండ్యుని కీయగా నతడు సంతోషించి తనకు పుత్రనంతానము లేనందున విశ్వనాథనాయనినే స్వీకా రము చేసికొని తన పాండ్య రాజ్యమునకు పట్టముక టైను. ఈ విషయము నంతయు విజయనగరరాజు విని సంతోషిం చెను.

ఇట్లుండగా చోళరాజ్యమునకు తగిన రాజు లేకుండి నందువలన అచ్యుత డేవరాయలవారు తన భార్యకు చెల్లె లైన మూ _ర్తియమ్మను చేవప్పనాయడు గారి కిచ్చి వివాహము చేసి చోళదేశమును వారి స్వాధీనము చేసెను."

శ్రీ మన్మహామండలేశ్వరు లయిన రాజాధిరాజ పరమేశ్వరు లయిన త్రీ మహారాజరాజత్రీ ఘననగర విద్యానగరపట్నం సంస్థానక త్ర౯ అయిన రాజ మహారాజ్మ్ ఆచ్యుత దేవమహారాయలయ్యవారు పృథిపేసాంబాజ్యం చేయుచుండు వ్యాళ్ చెల్లె శాలీవాహనశోకం ౧౩౫ద మూద [పభవ సంవత్సర వైశాఖ శ్రు ౧ంగు గురువారం (శవణనడ్ తం శుభయోగ శుభకరణ మందు* వారి బొక్కనం మొదలయిన సమన్మమైన వాత్కా కార్యములు కోటకం నాగమ నాయకునకు త్రీరంగనాయకులవారి స్వష్టలబ్దం చాత గంగాస్నానమున్ను, మరకత విశ్వనాథస్వామి లింగమున్ను విశ్వనాథస్వామినాయడు అనే పు(త సంతానమున్ను పొందియున్న యొడల (శ్రీ మ(దాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వరు లయిన మహారాజ్మ్ వీశ్వనాథనాయనయ్యగారు ప్రెఖనాటికొకనాడు స్వామి కటాడం చాత విద్య యందున్ను సాధనం యందున్ను బుద్ధి విశేషం వ్యాపించి అన్నిట మహాసామర్థ్యం కలిగియుండిన యొడల (శీ మన్మహామండలేశ్వరు లయిన రాయడేవులవారి కార్యభాగముల యందు కొనసాగేటట్టు నడతలు గల వారై అంగవంగకళింగాది దేశములు దిగ్విజయం చేసియున్న యెడలనున్ను ఒకానొఖ దిన మందు సమస్థానకార్యవృద్ధారణం చేశినందున అచ్యుత దేవ మహారాయలయ్యవారు అమరనాయక పట్టెవద్ధకాన భూమిపాలన సమస్థానక ర్త వ్యముగా చాండ్య చేరచోళమళయాళ మండలాధిపత్యానకు చేరిన మామూళ్లు అష్టదిక్కులున్ను యేర్పరచి తూర్పు సము(దం మన్నారుకోట ఆగ్నేయం అనంతళయనం దట్టిణం గూడల్లూరు నైరుత్యం పెద్దేరు కోయముత్తూరు వాళ యారు పడమర ఘట్టంకనమ వుత్తరం వాలికొండ స్వేతనది ఈశాన్యం తంజ నగరం సరిహద్దు కావేరాంత్యం యీమధ్యమమందు లోనుగా గల పుభయ కావేరీ రామేశ్వర శేతు ధనుశకోటి తాం[మపర్లి చి[తానది మీరనది కృతమాలా వేగవతీ నితే. పనది వరాహనది సురభీనది వుత్తర స్వేతనది ఆ మావతి సాల్స్ గామ నది రత్ననది భవాని యివి మొదలయిన పుణ్యనదులున్ను (శీరంగం తోతా(ది వుధుర అళగిరి మొదలయిన విష్ణుస్థలాలు కూడిన జ౦బు కేశ్వరం మధురచొక్క నాథమానాడి. మొదలయిన శివస్థలాలు కూడిన గిరిదుగ౯ వనదుగ౯ స్థలదుగ౯

The date is false. The Saka year is too early for Acyuta; and the cyclic year Prabhava does not fall within his reign which began in Virodhi and ended in Subhakit.

జలదుగ౯ (శీ (తిశిరగిరి మఘరాపురీపట్నం సాలకలు మొదలయినవి కూడిన రాజ్యములకు చేరిన నాడూ పల్లెలూ (గామాలూ ఫూళ్లు ప్యాటలు కోటలు స్థల నగరములతోను కూడిన రాష్ట్రములకు ఆస్థాన మైన మధురాపురీ పట్న నకు చేరిన దేవ(బాహ్మణక్ష్తియవైశ్యశ్రూడ్ల అష్టాదశవన౯ పంచవన౯ం నహా (పజలతోనుకూడి రాష్ట్రం యావత్తూ కలిగిన మధురానగరానకు నీవె రాజ వనిన్ని, రాయదట్టిణసింహాసనస్థాన మనిన్ని రాజసస్తాంగముతోనున్ను, సభాసేవాంగముతోనున్ను కూడుకొని సభాసేవాంగమున్ను యిప్పించి (శీమన్మ హామండలేశ్వర అచ్యుత దేవమహారాజులయ్యవారు దైవ(పసాదలబ్ధవశాత్ చాతను కరుణతోకూడి బలిజవన౯ గెరికెపాటి వరశమున కల్గిన ౖ శ్రీ విశ్వనాథ నాయనయ్యవారికి పాండ్యమండలాధిరాజు అనే ౨५ రెండున్నరకోటి (దవ్యం రాజ్యానకు శాస్త్రాక్తమగా పట్టాభిమేకం విజయనగరమందు చేయించిరి. మరిన్ని ఆక్కడ భూవరాహాది అనేకం బిరుదులున్ను అనేకం...లున్ను తమ కులదేవత అయిన దుగాకాలట్ష్మీ అమ్మవాలుకాన్ను యిష్ట్రదైవ మయిన లట్మీ నారాయణస్వర్నవి[గహమున్ను దయచేసి చతురంగసేనలున్ను మంత్రి సామాజికులనున్ను యిప్పించి నందున విశ్వనాథనాయనివారు మరిన్ని అనేకం బాహ్మాణులను రప్పించుకొని (పయాణం అంపించుకొని యిచ్చటికి వచ్చి మధు రాపురీపట్నములో నగళ్లు కలుగ జేసీ అచ్చట వునికి పట్టాభిషి క్షు డై రాజ్యం ತ್ಸಿಂ ವನು.

Kaifiyat of Karnāţa-Kōţikam Kings, L.R. 8, pp. 319-22.

153.

आकर्षः युग्मद्वयलसितसरोजातिमार्गेण वार्युं कृत्वोदञ्जत्वचारं दळयुगिवरसत्पद्ममध्येकदृष्टिः । तन्वन्नम्रौकवासं परमशिवपद्ध्यानकृद्यो महात्मा श्रीकण्ठाकाशवासी स जयित नितरां योगिनामग्रगण्यः ॥ १ ॥ चतुष्पष्टिकळा यस्य वदनेन्दौ विमाति बत् । श्रीकण्ठाकाशवासी स ब्रह्मनिष्ठो महान् किल ॥ २ ॥ ईश्वरांशावतारेण नावादुरितमेदिना । पण्मतं स्मापितं लोके श्रीकण्ठाकाशवासिना ॥ ३ ॥ विधाय नामरूपादिमेदकृद्दैतखण्डनम्। अद्वैतं स्थापवाञ्चके श्रीकण्डाकारावासवान् ॥ ४ ॥ स पव यन्त्रमृतित्वं प्राप्येक्योपासनावशात्। अस्वया सह पूजादिं गृह्वाति गजकानने ॥ ५॥ पोडाणामत्तमे पीडे कुलहोसरनामके। निवासं कहते खीये श्रीकण्डाकादायास्ययम् ॥ ६॥ तसादेव महापीठं कुलशेखरनामकम् । तक्षीनं महेशाज्ञागौरवादन्वयं खलु ॥ ७ ॥ काशीक्षेत्रे च हालाखे क्षेत्र (त्रे) रामेश्वराभिषे । क्षेत्रे सुगन्धिविक्रराधोशक्षेत्रे च विश्वते ॥ ८॥ गजारण्ये महाक्षेत्रे पश्चसेतेषु नित्यशः। पतस्याज्ञावद्यादेव पूजा देवस्य जायते ॥ ९ ॥ पताह्यो महायोगी श्रोकण्डाकाशवासवान्। ध्यायन् परात्परां देवीभीश्वरीभवसत्खलु ॥ १० ॥ एवं स्थितं रायनामा चक्रवर्त्तिसुताशये। विश्वेशं प्रार्थयामास प्रसन्नस्सो द्वजीविमम् ॥ ११ ॥ श्रीकण्डाकाः वासी में वर्तते भक्तिमदरः। तं प्रार्थय स्तृतं सोऽयं तव द्द्यादिति स्क्रुटम् ॥ १२ ॥ चकवर्ती रायनामा श्रीकण्डाकाशवासिनः। अनुप्रहारस्त्रतं लेमे विश्वेशाजा हि ताहशी॥ १३॥ तन्मन्त्री च तदैवास्य श्रीकण्डाकाशवासिनः। अनुप्रहात्सुतौ लेमे शिष्यौ द्वौ च बभवतः॥ १४॥ रायनामा ततो राजा श्रीकण्डाकाशवासिने। सन्तुष्टः पाण्ड्यसंस्थानं प्रददौ गुरुदक्षिणाम् ॥ १५॥ पाण्ड्यराज्यं गृहीत्वा तत् श्रीकण्ठाकाशवासवान्। मम कि कार्यमेतेनेत्यालोच्य स्थितवान् ततः ॥ १६॥ रायराजमहामन्त्री शिष्यो नागव्यनायकः। तस्याजनि सुतस्सोऽयं विश्वनाथाच्यनायकः॥ १०॥

ससेवानिरतस्यास्य विनीतस्य मुदान्तितः ।
श्रीकण्ठाकाशवासी तत्याण्ड्यराज्यं ददी किल ॥ १८ ॥
लब्दा पश्चाक्षरं तस्मान् श्रीकण्ठाकाशवासिनः ।
पश्चग्रामान् ददी तस्य विश्वनाथाक्यनायकः ॥ १९ ॥
तद्वंशाजो महादेवदीक्षितो वाजपेयकृत् ।
जयतीशप्रसादेन सर्वविद्याविशारदः ॥
विद्यया गुक्णा तुल्यः दाने कल्पद्रमोपमः ।
महादेवो महायज्वा राजते देवराजवत् ॥

ई स्रोकालु जम्बुकेश्वरंत्रो कापुरस्तुलैन कर्णाटकं वेलिनवारि गुरुबु अध्य-गळच्यतारि वद्द्यंटे माशिनदि-

गुमला विद्वलनायक

Kaifiyat of Karņāţa-Koţikam Kings, L.R. 8, pp. 324-6.

154. VIŚWANĀTHA NĀYAKA.

విశ్వనాథనాయకుడు 'మహాసామర్థ్యం కలిగియుండినయడల (శీమన్మ హామండలేశ్వరులయిన రాయజేవులవారి కార్యభాగములయందు కొనసాగే టట్టు నడవగలవా రయితే...... వ్రెఖా వ్రెఖదినమందు నమస్థాన కార్యనిద్ధారణ చేసినందున' '[శీమన్మహామండలేశ్వర అచ్యుత దేవమహారాయలయ్య వారు... శ్రీవిశ్వనాథనయ్యగార్కి పాండ్యమండలాధిరాజు అనె _94 కోటి దవ్యరాజ్యాన్కు శాస్త్ర్స్తోక్లముగా పట్టాభిశేషకం విజయనగరమందు చేయిం చిరి.'

Mac. Mss. 14-4-97, ff. 97-99.

155.

సీ. ఆచ్యుతరాయ లేక్యవసీశవూళికి నరుదు లౌ పలువగ కే బిరుదు లీచ్చే దట్టిణసింహాన కే నాత్మీణస్వామాజ్య ధారేయుఁ డయ్యె నేక్థరణివిభుఁడు ఘనముగా విజయదుక్కను మహాలత్మ్మీనే ధీరుడు దొచ్చి [బక్రిష్ట జేసె మధురాపురంబున కే మహానీయపాండ్య భూ మండలం బేలె నే కే మహింపమాళి అతఁడు నృపమా త్రుడా మహాక్రహవజయాంక భూవరాహాది బిరుదసంకభూతక్త్రి కా_ర్తికీచం[దధవళిత కే గగనవాటి అలఘుండౌ విశ్వనాథనాకుయకకిరీటి.

Adyar Library, 32-E-31.

156. GANI TIMMA AND CĀBÖLI TIMMA.

సీ. కొలది మాంతిన పుట్ట కే కురున లంకాపురి గొనకొన్న జలరాశి కి గుండ్లకమ్మ మిరియాల కంట్లాలు 3 మిథిలాతనూభవ దివిజారి చాబోలి 🕽 తీమ్మరాజు గురు తెవ యాకుంభ కేకర్ణంజెకొండాజు పొదలిన రాడుసుల్ 🕽 బోయమూఁక నయముగా మారీచు శ్రీ నాగరాజనుమయ్య మొదలుగా నీ మన్నె కే మూక లెన్న దగ్గరి యేరువ౯ 1 గగ్గ్ లు పడుజేసి పల్నేటిగురుజాల కే పసుల దెచ్చి వినుకొండ నీ మెల్ల ్ వెడుదర(?)మాందించి తం గేడ రాజ్యంబు శ దొంగిలించి పొదిలే యమ్మన్న స్రాలు 🕽 వడవడ వణకించి కదిసి యుద్దగి రిండ్లు ∮ కన్న వెట్టి పాడుగానా సనిల్మేపా యెల్లఁ గొల్లాడి -ධර්බණූ නට්බ්ව වී කිෂාවා න්ඩී సిద్ధాపురపు సీమ 🕽 విద్దర ఫ్రానీక బందులు వట్టించి 🐧 [పజలు గాట్టి

తొండమారయగుళ్ల కే దుండగంబులు జేసి సందికనుమం చెరువు కే నడువనీక చోరుతనమున నీరీతి కే జూటు సేయు దండుఁ గూడుక బల్లర కే గండ యశుండు చదిపి చాబోలు రావణు కే సంహరించె రమణ వెలుగోటి చినతిమ్మకరాఘవుండు.

Mac. Mss. 15-4-3, p. 142.

157. POLICE ARRANGEMENTS OF THE TIME OF ACYUTA.

పందికోన అనేపాళ్యానకు మూలపురుషుడు కంపిలీరాయడు అనేవాడు బోయజాతివాడు విజయనగరమందు పిడిదరపిడిగా దళవాయి పట్టం వుండెను. గనక ఆ విజయనగరంలోను అచ్యుతరాయలవారి మన్మం తంలోను యీకం పిలిరాయడు కార్యా కారణాలచేతను పోజుబంది చేత రాజ్యం చతుర్ది క్కుల జయ్మ పదం జేసి రాయలవారి దయ చాలాగా సంపాదించి వుండగాను అందుకు అచ్యుత రాయలవారు యీ దళవాయి కంపిలరాయణ్ని పిలిపించి తుంగభ (దానదీ నరహాం..దవాని గు_త్తిగండికోటా యీ సర్కారు తాలూ కాల రాజ్యం బేబందు గా వున్నది. ఆ రాజ్యం కావాడే టందుకు నీకు నలుగురు కొమాళ్లు వున్నారు గదా! వీండ్ల పేరు జటంగిరాయడు, వెంకటదాసరినాయడు, వెంకటప్పనాయడు, పాపానాయడు నలుగురుకొమాళ్లున్ను పోజుబందు చేసి రాజ్యం బందోబస్తు చేయించ వలె నని యీలాగున సెలవు యిచ్చికి. గనుక ఆప్పడు యీ దళవాయి కంపిలీరాయడు పెద్దకొమారుడు జటంగిరాయణ్ని పిలిచి గండికోట సముతు జూగీరు నిన౯యం చేసి ఆ తాలూకు కావలిరొఖ్గం నిన౯యం చేసి అక్కడికి జటంగిరాయణ్ని పంపించిరి. రెండో కుమారుడు వెంకటదాసరినాయణ్ని మూడో కుమారుడు వెంకటప్పనాయణ్ని, నాలుగో కుమారుడు పాపానాయణ్ని యా ముగ్గురు కుమాళ్లనున్ను పిలిపించి కోటకొండా చనంపలి యీనముతులు మారు దొరతనం చేసుకొని గుత్తి, గండికోట, కందనూలు, ఆదవాని యీ రాజ్యం కాపాడుకొని సరకారు రాజ్యంలో (గామ (గామాలకు కావలీరొఖ్డం, థాన్యము, వర్డన, రుసుము వైగ్ రాలు మన్నె కావలి నూటికి అయిదుమాడలు (X _94) (పకారం థాన్యం వరహాకు (ఫుట్టికి?) తూ మెడు (పకారం సురగు త్రలు మాటికి మూడు మాడల ప్రకారం మాగ్రానరి బిడిగెయెద్దులకు మాటికి మూడు మాడల ప్రకారం యిస్తా మని నిన్నాయం చేసి రాగిళాననాలు వరాహము(ద తో ననదు ప్రతాలు చేయించి యిచ్చి పయిన (వాసిన నముతుల దొరతనం చేసుకొని మంది గు(రంచేత సరకారు రాజ్యం కాపాడుకొని వుండవలె నని యాలాగు నిన్నయం చేసి అంపించిరి.

Kaifiyat of Pandikona, L.R. 8, pp. 208-9.

158. RĀMARĀJU ŚRĪRANGA AND HIS SONS.

రాజేంద్ర విను మంక కే రామయతిమ్మ రాజానుజుండు [శ్రీకరంగరా జలరు ఆ మనుజేందున కే కనమానశీల కామిని తిమ్మాంబి కే కామణి వెలసె

His sons:

వారి కెన్నగు గోన క వసుధావరుండు సారోన్న తుండు తీమ్మ క జగతీవిభుండు [శీనదాశీవరాయ క శేఖరమణికి భాసురస్మాబ్య క పద్దవి నొనంగి అమితక ర్ణాటరాక్ జృస్థాపనాంక రమణీయుండగు క నట్టి రామభూపతీయు ధృతిశాలి యగు నట్టి క తీమమలరాజు దితమైరి వెంకటాక్ ది మహీవరుండు నను కుమారులు బుట్టి క రాది[పసిద్ధి మనుజనాధులం బోలు క మాన్యవ ర్వనులు.

Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19.

159. RĀMARĀJA'S MARRIAGE WITH KŖŅARĀYA'S DAUGHTER.

డే. ఆపటుకే ైం రామవసు కథాధిపచం[దుఁడు కృష్ణరాయధా తీపతిసార్వభావుదుహిక్ తృటియుఁడై వితత ప్రతాపసం తాకితశ్ తుఁడై యల సక్రవాశివరాయనిరంతరాయవి ద్యాపురరాజ్యలత్మికి ని కి దానము దానయి మించే నెంతయుకా.

Rāmābhyudayam 1:55.

160. ŚRĪRANGARĀJA AND HIS SON RĀMARĀJA.

గీ. మఱియు నా లక్కమాంబికా కే మణికిం గొండ భూమిపతియును (శీరంగ కే భూవరుండు గలిగి రందులో (శీరంగ కే ఘనున కొదవె రమణం దిరుమలాంబిక యందు కే రామనృపతి.

1

Rāmarāja:

డే. వీపున (దోహిఖావము వుహించిన సల్కడుతిమ్మరాజు ద త్పాపనఈాయు నల్కడు యుశ్రంబుగ శౌర్యము మీంజు (దుంచి వి ద్యాపురి యందు: జాల ఘను: శ్రీ డయ్యె సదాశివరాయరాజ్యపం స్థాపకు: జైసిరంగ వసుశ్రావరరావున రేం(దు: డున్నతిక్. 2

Padya-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 14-1-34, p. 16.

161. RĀMARĀJU TIMMA AND SALAKARĀJU TIMMA.

క. నలకయతిమా స్థానురదు ర్విలసితవిలయాబ్ధిలగన **్రీ విహ్వాలవసుధా** వలయస్థితికృతివినృత[ో] జ్వలతర ధరణివరాహ ్రీ వరబీరుచాంకా.

Ibid. p. 110.

162. AĻIYA RĀMARĀJA.

- మ. దివిజేం దాభుడు కృష్ణరాయధరణి వే చేపేం దుజామాత (శీ ధవపాదాంబుజబంభరం బమరు మే వే ధావేధ రామప్ప శా త్రవకంఠాంతరర క్రశీకరసరిశ్వానోర్మినిధౌంల్ తఖ డ్లవనీకీ రైలతాంతగంధలహరి వే తాంతాక చాభోగుండై. (1)
- మ. మహి నెన్వా రెన నల్కరాజచినతి కే మృజ్మైప కంఠారుణాం బుహవిశ్చర్వణతర్పి తాసిశేఖకిం కే బుష్పాయుధస్మిద్ద వి (గహాసాభాగ్యపరంపరాపరిధికిం కే గణా౯ట్కై శ్వర్యని ర్వహణావార్యభుజధ్వజాయుధపరీ కే వారుండు రామప్పకుకా, (2)

Sāmbopākhyānam. 1:32-3.

163-(a). SALAKAM TIMMAYYA AND ALIYA RĀMARĀJA.

ఈలాగున ఫుండగా కొన్నిదినాల మీంద విజయన[గరంలో*] అళియ రామప్ప దొరతనం చేయవలె నని యత్నం చేయగా సలకంతీమ్మయ్య అనే వాడు బాక్కనం మీంద వుండి యితనికి అధికారం లేకుండా చేసి తానే చాయ వలె నని సిబ్బందిని కూచికా యీందన్ని చంపవలె నని యత్నం చాయగా రామప్పయ్య యీందని కూచికా యూతన్ని చంపవలె నని యత్నం చాయగా రామప్పయ్య యీందని కూచికా మన్ని పెంమ్మనాని తీమ్మానాయని కొమారు డై న రామలింగనాయని తాపుకు వచ్చి హండెహనుమప్పనాయడు మొదలయిన వానికా కుమ్మకు తీసుకొని పోగా నలకంతీమ్మయ్య డిల్లీ పాదుపాలు నిజామపా: పరీదుపాహవారిలో చేరుకొని దండు కూర్చుకొని వీరితో తుంగభ్రదా తీర మందు చాలా యుద్ధము చేసి పాదుపాహ ఫౌంజును అపజయం పొందించి నలకంతీమ్మయ్యను చంపించిరి. తరువాత రామప్పయ వీజయనగరం ధొరతనం చేస్తూవుండెను.

Kaifiyat of the Zamindar of Uyyālavāda and Sangapaţla: L. R. 6, pp. 454-5; Mac. Mss. 15-3-50, pp. 177-8.

163-(b).

(శెమ్మసాని) యరతీమా సైనాయడు (పభుత్వం చేస్తూ వున్న కాలమందు (శీవిద్యానగరపట్టణ మందు కృష్ణ రాయలవారి అల్లుడైన అళియరామరాజు గారు రాజ్యం చేస్తూ వుండగా పూర్వము రాయలవారి జ్ఞాతులు రామరాజుల మాద ద్వేషించి రాజసింహాననం నీకు అక్కర పనిలేదు అని బహుళా వుప్పద పం చాయవలెను అని (పయత్నం చేస్తూ వుండగా యీరారామరాజుల వారికి (పభుత్వము చేసే దానికి నిర్వాహకము లేక విజయనగరపట్టం విడిచి ఘండి కోట యేలే తీమా సైనాయని ఆనరాకు వచ్చి చేరి నందున యీరాతీమా సైనాయని వారు చాలా భరవుసా యీచ్ఛి నిలుపుకొని వుండిన కాలమందు యీరావ ర్తమాన మును విజయనగరములో వున్న రాయలవారి జ్ఞాతులు విని విస్తారము సైన్య మంతో కూడా వుచ్చి యూ ఘండికోటలో వుండే తీమా సైనాయని తావుకు పెద్ద మనుష్యులను పంపించి రామరాజును తమకు పట్టి యియ్య మని అడిగినందున యీరా తీమా సైనాయడు చెప్పినది:—"మా ఆనరాకువచ్చిన వారిని మేము పట్టి యీమ్మస్తే లేదు. మీరాతో యుద్ధము చేసేము." అని చుట్టూ వున్న హెలెగాండ్ల

వాగా రా మందిని గూర్చి సైన్యం స్ట్రామం జేసుకొని యీ అళియరామరాజులో కూడా యీ గామానికి మూడు (కోసుల మీద పశ్చీమాన యుద్ధంచేసి కోమలీవద్ద వారి సైన్యం విరిచి పోయి నందున వెంబడించి రామరాజువారు తిమ్మానాయని వారున్ను విజయనగరపట్టానకు పోయి అక్కడ పున్న సలకము తిమ్మన్న వాగా వారిని హతంచేసి శ్రీతుభయం లేకుండా అయి నందున తదారభ్య రామరాజులవారు రాజయి తిమ్మానాయణి వారికి అనేక ద్వ్యంయిచ్చిం."

Kaifiyat of Tādipatri, L.R. 11, pp. 501-2.

163-(c).

(కృష్ణ రాయలవారు అ స్థమించిన వెనుక) " రాయలవారి భార్య తీరు మలాదేవి అనేవారికి వృక కుమా రై వృడగా ఆ చిన్న జాన్ని అల్లుడు రామ రాయలు వారికి యిచ్చి వివాహం చేసి తమ దగ్గర వుంచుకొని వు న్నందున అళి యరామరాయలు ఆనే పేరు వచ్చెను. ఈ రామరాయల వారికి విజయనగరం పట్టాభిమేకం సేయపలె ననే యత్నంలో వుండగా సలకయ తిన్నుడు అనేవాడు కృష్ణ రాయల వారి బొక్కసబండారాల మీంద వుండెను. గనుక రామరాయల వారికి పట్టాభిపేశిం చేసేది తనకు సరిపడక లోగాలోగానే కొంత పడార్థం ನಾಗಿಂದಿ ತಾನು ವಾಲ್ಲಿ ಖ್ಯ್ ಘಾಟ್ ಎಡಿ ಹೆಸಿ ಅಳಿಯರಾಮರಾಯಣ್ನಿ ೯೭೮ ವೆಯ వలె నని విజయనగరానకు కూచిదరకూచి చేయించి ఫౌజుతో వస్తూ వృండగా యా వర్తమానం ఆళియరామరాయలువారు విని మొహరు తీసుకొని రాతోరాతు నచ్చి పెనుగొండకు దాఖలు అయి అక్కడ నుంచి పెమ్మనాని తిమ్మానాయణ్ని, హండేవారిని, మెసాపెద్దానాయణ్ని యింకా జహగీరుదా ర్లకు శిఖాప[తాలు పంపించి మా మా యావత్ఫవుజులతో కూడా యెకాయెకీ వచ్చేదని (వాయించి యున్నందున అదే (పకారముగా సకలమైన వారితోకూడా మెనావెద్దప్పనాయడు హోయి నంతలోగా రామరాయలవారు సలకయతీముని దుర్మారాలు అందరికి చెప్పి తరతరాల నుంచీ మీరు స్వామికార్యములో బహాం ষా మహన్నతు చేసి కష్టపడి సకలబహుమానాలు బిరుదులు సంపాదించు కొన్నారు. ఇప్పడున్నూ యీ కార్యనిర్వాహకంచేసి శ్రతుఖండన చేస్తి రాయనామాకు విశేషించి బహుమానాలు బిరుదులు యిప్పిస్తున్నా మని చెప్పి

Kaifiyat of Nadimidoddipālem, L. R. 39, pp. 16-18.

164-(a) ALIYA RĀMARĀYA.

హా స్త్రీనావురమందు చందనంశపురాజుల (పభుత్వం తప్పి పాండవ వంశపువారి యింటి ఆడుబిడ్డ సంతతివారు కోసం రాజు, తిమ్మరాజు, రామం రాజు అనేవారు ముగ్గురు వచ్చి అవుకు బనగాని పల్లెలలో కోసం రాజు వుండెను. తీమ్మరాజు ఆనే ఆయన చందిచందావరముకు పోయెను. రామరాజు కృష్ణ దేవరాయల దగ్గిర వచ్చి వుండగా కృష్ణ దేవరాయల కొమా రైను రామరాజుకు యిచ్చి వివాహము చేసెను. కృష్ణ దేవరాయలకు పుత్రసంతతి లే సందున ఆయన తదనంతరమందు ఆయన అల్లుడు రామరాజు రాజ్యాధిపతి అయి శా॥ ౧రండు వరకు (రాజ్యం) చేసెను. అప్పడు ఆదవానికి వచ్చి అక్కడ లోగిలి కట్టించి తుమ్మళము వాకిలికి పోయ్యే మాగ్లములో మొండుబురుజు వర్యంతము కోట్ కట్టించి శుద్రకవారపుపేట కట్టించినారు.

164-(b). ALIYA RĀMARĀJA.

తరువాత అచ్యుతరాయలవారి అన్న అయిన రంగరాజుగారి కొమా రుడు శ్రీమ దాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీనీర[పతాప శ్రీనదాశివదేవమహా రాయలు విజయనగరమండు రత్నసింహాననారూడులై పృథివీరాజ్యము చేయు చుండగాను కందనఖ్యాలు రామదేవరాజుగారి కొమారుడు శ్రీరంగరాజుగారి కొమారుడు రామరాజు—ఈ రామరాజు కృష్ణదేవమహారాయలవారి కొమారి తె తిరుమలమ్మను వివాహం అయినందున, కన్నడ భాషతో అళియ రామరాజు అని వాడికే. ఈయన సదాశివరాయలవారి వద్ద అధికారదతుండే యువరాజత్వం చేస్తూ వుండెను.

Kaifiyat of Kandanavõlu, L.R. 16, p. 451.

165. USURPATION OF SALAKAM TIMMAYA.

"శా. శ ౧౩౮౭ అగునేటి తారణ సంవత్సరంలో కృష్ణ దేవరాయల వారు నిర్యాణం అయిరి." "తదనంతరం విద్యానగరసంస్థానంలో వుండే బొక్క సంగాల్ల నల్కంతిమ్మయ్య అనేవాడు విద్యానగర్మాంత మందు అడా వుడిచేసి కొన్ని దినములు వ్యవహారం చేస్తూవుండే యడల లోపట్నానకు యొవరున్ను అధిపతి లేక పు న్నందున దేశం అరాచకం అయి వుండిను. యీలాగున జరుగు తూ వున్న తదనంతరం తిర్మలరాయలు రామరాయలు వీరువుభయ్తులు అన్న దమ్ములున్ను కృష్ణరాయలవారికి అల్లుండ్లు కనుక వీరికే పట్టాభికేషకంచేసి విద్యానగరపట్టణానకు రాజధాని నిష్కర్ల చేసుకొని వుండిరి."

Kaifiyat of Dūpādu, L.R. 8, p. 446

166. THE EXPLOITS OF THE PEMMASĀNI CHIEFS. Cina Timma:

సీ. జూటూరు కాడను క ళూరత్వ మేర్పడ రణభూమిలో నల్క క రాజు గౌల్ఫెం గోరి బేతముచెర్ల క కోట ధూళీగం జేసీ చింతగుం(టఘుపతి క పంత మణంచె బెడకంటి కాడను క భీకరాహనమున వెండియు నలకని కి విఱుగం దోతె సాహానుండై నట్టి కే సంజీవఖానుని విదళించి యపు డాద కే వేనిం గొనియె

దిమ్మ రై నట్టి సలకయ క తిమ్మవిభుని టుంచి రాయల పట్టున కే నుంచి తౌర పృథుల గౌలుపుల సురథాని కే పెమ్మసాని యక్ష్మాబాని చినతిమ్మ కే యలఘుధర్మ.

Kaifiyat of Kurivikolam, Mac. Mss. 15-3-15, p. 40.

Pemmasāni Nārasimha:

సీ. రమణ మీగా పెదతం డ్రి క్ రామలింగవిభుండు ముగురు వజీర్లను క్ మొక్క పఱచె మీగా తండి పెదతీమ్మ క్ భూతలాధ్యత్యండు దస్తూరిఖానుని క్ మ _ స్తణంచె మీగా యన్మ చిన్న భూ క్ నాయ కేండుండు మ_స్త ఖానుని బలము చీక్కాకు పఱచె అది విచారించి సీ క్ వశ్వరాయని బల మడు చెవే జమ్మల క్ మడుగు బయల అహహ నీగౌల్పు నెన్మంగ క్ నవనిలోను దరమె శేషునికైన ముక్ష్క్రతురుడ్కు మ_స్తకన్మ స్త చరణ సక్రమ స్థశ్ స్త నవబిరుదసింహా పెమసాని క్ నారసింహా.

Cāṭupadyamaṇimañjari, Pt. II, pp. 87-8.

167. TIMMARĀJU CINNA-TIMMA AND HIS BROTHERS.

ఆవాధ్లా వైనా త్రము శ నథాలా నలట్ని గోపమాంబిక నతి శ గుణనిధానంబు గోపమాంబయు తిమ్మ శ కుంభినీశుండు నే పైన భ_క్తి లశ్రీమిశుం బూజించి మహిమతో దిరుమల కే మనుజనాథుండు విహితదిగ్విజయుండు కే విట్ట లేశ్వరుడు రాజిల్లు చినతిమ్మ కే రాజేం[ద నీవుం చేజంబు గల సాప కే తిమ్మభూపతియు

నను నట్టి నలువుర కే నాత్మనంభవులు గని రిందువంశం**బు** కే ఘనతకు నౌక్కె.

Dvipada-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 13-2-19, p. 287.

168. CINNA-TIMMA.

నరి నృఫుల్ [పజలును కే జయ వెట్ట చెం[ద గిరిముఖ్య దుర్గముల్ కే గీనుక్ష గై కొంటి; నిలిచి వేటాడి తా కే నెమ్మెలు దిరుగు ఖలశ్తురాజ మృక్గ శేణి మీంద త్రీరంగనాథుని కే సిరి నిల్వం జేసి

తారసి పలు దుర్మ శ చాంధుల నణఁచి

నాగూరు గైశొని \$ నవహా_క్షికములు ద్యాగంబు: బెట్టితి \$ తనియ నర్థులకు;

పరుష తలగ్గలు 1 వట్టించి ఖోన గిర్గి గొంటి వుప్పొంగి 1 క్రీ డై వౌరం;

తలచిన యంతలో క దన్నరసునాఁటు గల మహీపతులచేఁ క గప్పంబు గొంటి;

శర ణన్నయాపాండ్య కే జననాథురాజ్య పరినిష్టితునిఁ జేసి కేసాలించి తథ్౯;

బెడిదంబు గల బెట్టు ∮ పెరుమాళీ మదము ముడిగించి తెలగోలు ∮ మూఁకల చేత

పంచతిరుపతుల ద్యర్పంబులు జెఱచి పంచబంగాళ మై ్ర పరఁగంగఁ జేసి

శర ణన్న తిరుపతిఁ 3 జక్కగా నిలిపి తరుదుగా మున్నటి 3 యట్లు రాజ్యమున తో వాళ్ళుట్టాఖ్య కే దుర్గంబు దాటి సావిఁ జే రియనంత కే శయను సేవించి అత్మీణ గతినిల్పి కే తా కెన్నైకుమరి దత్మిణాశాజయ కే స్థాభాబు మొఱయ రణనమాగతమైది కే రాజశార్దాల గణకంఠనవర కై కే కణస్కి మైన యుడిదంబు గడిగితి కే నంఖోధి లోనం

Ibid. pp. 277-8.

169. RĀMARĀJA VIŢŢHALA.

సీ. కటకాఖ్యకటకస్థ క్ కరటిరాడ్గజాఘటా సంభాతమదాభర క్ స్త్రంభకంబు పాండ్యభూమిాభృత్స క్ భౌసభాజితభటో దృటభుజాబలగనకా క్ భంజకంబు మఖ్యామహాదుగకా క్ తుఖ్యారపతివాపు స్థాయి వేపధునముకోడ్డానదంబు ఢిబ్లీ పురాధీశ క్ పల్ల వ్రాష్ట్ భావి విర్ణులాభక దాభకుడు పదంబు రామనరనాథతీమ్మభూ క్ రమణవుత్ర విర్యాభిధానపృకథ్వీకళ్త ధాటికారంభనం(భమ క్ ధ్వనితపటహ గణనముద్దితధణధణం క్ ధణరనంబు.

Padya-Bālabhāgavatam, Mac. Mss. 14-1-34, f. 17-b.

170-(a). TWO STAGES IN THE GROWTH OF RĀMARĀJA'S POWER.

తదనంతరం నచాశివ దేవమహేళరాయలు సింహాననాధిపతీయై రామ దేవ
మహేళాయలు దండనాయకు లై [పవతీ౯ంచగా శాలీవాహనం ౧ర౫౬ శకం
మొదలుకొని శాలీవాహనం ౧ర౭౩ శకంవరకు ౧౮ నంవత్సరములు
రాజ్యము చేసిను.

తరువాతను రామదేవమహారాయలు సర్వాధికారి యై అతిశయ పరా (కమం చాతను శా ౧ర౭ర శకం మొదలుకొని శా ౧రూ ఓ శకం నరకు ౧3 నంవత్సరములు (పభుత్వం చేసెను.

Kaifiyat of Santarāvūru, L.R. 39, p. 508.

170-(b)

అటుపిమ్ముట సదాశివ దేవమహా రాయలుగారు విజయనగరమందు సింహాననారూడు డై పృథ్వీ పాలనం చాయగాను రామరాజయ్యగారు దండ నాయకులై (పవ్రించంగా శాలివాహన శకం ౧రండు లగాయితు శాలి వాహన శకం ౧రండు సంవత్సరంవరకు _93 సంవత్సరములు రాజ్యం చేసిన మాదట రామరాజయ్యగారు సర్వాధికారులై శాలివాహన శకం ౧రండులు లగాయితు శాలివాహన శకం ౧రండులు ప్రభుత్వం చేసినారు.*

Kaifiyat of Allūru, L.R. 39, pp. 375-6.

171. RĀMARĀJA'S CONQUEST OF KALYĀŅI AND KALUBARUGA.

ಆ ಚೌಡಪ್ಪ ನಾಯಕರ ತರುವಾಯ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯು ದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷ ೧೪೩೬ ನೆಯ ಶ್ರೀಮುಖಸಂವತ್ಸ್ತರದ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ೩ ಯಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯ ಚೌಡಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಕುಮಾರರಾದ ಸದಾಶಿವರಾಯ ನಾಯಕರಿಗೆ ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಂ—

> ವರಚೌಡಪನ್ನ ಪತಿಯನಂ ತರದೊಳ್ ತತ್ತ್ವನುಜನಹ ಸದಾಶಿವಧರಣೀ | ಶ್ವರನರಿಕುಲಮದತಿಮಿರೋ ತ್ಕ್ಕರದಿನಕರನಾಳ್ದ ನೊಪ್ಪುವವನೀತಳಮುಂ ॥

ವಿಸುಗುವರಾತಿಜಾಲವದಟಿಂ ವಿಗೆ ವುಗ್ಗಿಸೆ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯರೀ | ದೆಸಿಗೆ ಚಮೂಸಮೂಹವೆರಸೈದಿರೆ ಚೌಡವಸೂನುವೆಯ್ದಿ ಸಂ || ಧಿಸೆ ವಿಗೆ ಮನ್ನಿ ಸುತ್ತೆಮಗೆ ಮಾರ್ಮಲಿತಿರ್ಪಹಿತಾವನೀಶ್ವರ | ಪ್ರಸರದ ಗರ್ವಮಂ ತವಿಸಿ ನೀಂ ಬಹುದೆಂದು ತೆರಳ್ವಲೊಲ್ಮೆಯಿಂ ||

ಇಂತೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಿ ಯುಚಿತಮಾದುಡುಗೊಅೆಯನಿತ್ತು ನಾಂ ಬರ್ಪನಿತ ಆತೊಳ್ ನೀಂ ಮುಂತೆಯ್ದಿ ಕಲ್ಯಾ ಇ(ಕಲ್ಬು ರ್ಗಿ) ಕಲುಬುರಗಿ ಕೋಂಟಿಗಳಂ ಕೊಂಬುದೆಂದೊರೆದು ಕೂಡೆ ಕೆಲವಶ್ವ ಸದಾತಿಗಳಂ ಕೂಡಿಸಿ ಬೀಅ್ಕ್ಕೊ ಡಲೊಡನೆ ಸೈನ್ಯ್ಯಸಮೇತಂ (ತಳರ್ಮ) ತೆರಳ್ದು ದಾಲು ವರಿಯಲೀವಾರ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ದು ತಾಮ್ರತುಂಡಾಗ್ರೇಸರನಪ್ಪ ಆಮದಾನಗರದ ಭೈರೀನಿಜಾಮ ಪಾದುಶಾಹನನುಮತಿಯಿಂ ಫೇರೋಜಿಖಾನ, ತಾಲೀತಖಾನ,ಸಂಜರ್ಖಾನ,ಶಾಠೇಖಾನ, ಮುನಿಲ

^{*} The dates are not correct.

ಖಾನ, ದಸ್ತುರಖಾನ, ವಜ್ರಖಾನ, ರಾವುತಖಾನ, ಬೊಕ್ಕ ಸಿಂಗರೆಂಬತ್ಯದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರ ಮಶಾಲಿ ಗಳಪ್ಪ ವಜೀರರ್ಕಳೊಂದಾಗಿಯಪರಿಮಿತಸೈನ್ಯ ಸಮೂಹಸಹಿತಂ ತೆರಳ್ದಿಯ್ತಂದು ಜಂಬು ಖಂಡಿಯೆಂಬ ಸ್ಥ ಳದೊಳ್ ಬಾಹ ಮಾರ್ಗಮಂ ಕಟ್ಟ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ದಿರ್ಚಿ ನಿಲಲವರ್ಗಂ ಕೆಯ್ಗ ಲಸಿ ಮಹಾಯುದ್ಧಂ ಪಣ್ಣಿ ರಾಯಸೈನ್ಯಂ ನಿಂದು ನಿತ್ತ ಅಿಸಲಣ್ಮ ಜೆ ಮು ಅಿದು ಪಿಂಡೆಗೆ ಯುತ್ತು ಮಿರ ಲಭೀಕ್ಷಿ ಸಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕಂ ತಾನೆ ತೆರಳ್ದು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ಯುತ್ತು ಮಿರಲ್ ಸಂಗಡಮೆಟ್ತಂದ ವಜೀರರ್ಕಳ್ವೆ ರಸು ಬೊಕ್ಕ ಸಿಂಗನಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂದು ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ಯ ಲಾ ಬೊಕ್ಕ ಸಿಂಗನ ಕ್ರೂರಾಸಿವಿಘಾತಿಯಿಂ ಸದಾಶಿವನಾಯಕಂ ತೊಟ್ಟರ್ದ ಜಿಲೆಯಂ ಪಹಿಂದು ಪೆಗಲ್ವಿಡಿದು ನಡು ಬೆನ್ನುಂಬರಂ ಮುರಿಸಾದ ಮಸೆದೋ ಅಲಾಗಳಾಗಾಯಮಂ ಸೈರಿಸಿ ಮಹಾಧೈರ್ಯಪರನಾಗುತ್ತಾತ್ಮ ಸೈನ್ಯಂವೆರಸತ್ಯ ಂತಕೋಪಾಟೋಪದಿಂ ಕಗ್ಗೊ ಲೆಯಂ ಬಿಲ್ದು ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ಯುತ್ತು ಮಿರಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್—

ಎಸೆವಾ ತಾಲಿತಖಾನನೊಂದುಕಡೆಯೊಳ್ ಫೇರೋಜುಖಾನಂ ದಲೊಂ । ದೆಸೆಯೊಳ್ ದಸ್ತುರಖಾನನೊಂದುವೊಗದೊಳ್ ಶಾಠೀಯನೊಂದಿಕ್ಕಿನೊಳ್ ॥ ಮಸುಪಾಸಂಜನಖಾನನೊಮ್ಮೊಗದೆ ವಜ್ರಾಖ್ಯಂ ಮುನಿಲ್ಖಾನ ಬೊ । ಕ್ಕಸಿಗಂ ರಾವುತಖಾನಕಾಂಕಿ ಖತಿಯಿಂ ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ದ ರಂದಾಜಿಯೊಳ್ ॥

ಇಂತಷ್ಟವಜೀರರ್ಕಳೆಣ್ದೆ ಸೆಗಳೊಳಾತ್ಮ ಸೈನ್ಯಂವೆರಸು ಒರ್ಮೆ ಮುತ್ತಿ ಮುಸುಂಕಿ ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ಯುತ್ತು ಮಿರಲಾಗಳಾ ಸದಾಶಿವನಾಯಕಂ ಧೈರ್ಯಂಗುಂದದೆ ನಿತ್ತ ಈ ಸಿ ನಿಂದು ಮಹಾ ಯುದ್ದ ಮಂ ರಚಿಸಿ.

> ತಾಲಿತಖಾನನ ಸಮರದ ಲೀಲೆಯನುರೆ ನಿಲಿಸಿ ಕುಂತದಿಂ ದಸ್ಕುರನಂ | ಕೀಲಿಸಿ ಫೇರೋಜನ ಕ ಣ್ಣಾಲಿಗೆ ನೀರ್ವರಿಸಿ ಕೆಡಪಿದಂ ಶಾಠೆಯನಂ ॥ ಟಿಂಕಿದ ಸಂಜನಖಾನನ ಬಿಂಕವನುರೆ ಮುಱಿದು ವಜ್ರಖಾನನನಾದಂ | ತೇಂಕಿಸಿ ರಾವುತಖಾನನ ನಂಕದೆ ಗೆಲ್ಡಿ ಸೆವ ಮುನಿಲಖಾನನ ಮುಱಿದಂ ॥ ಮುಱಿದ ವಜೀರರನೀಕ್ಷಿಸು | ತುರುತರಕೋಪದೊಳಿದಿರ್ಚಿ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತಂ ॥ ತಱುಬಿ ಮಾರ್ಮಲಿತು ಕೆಯ್ಡೆ | ಯ್ದು ರುಬುವ ಕಲಿ ಬೊಕ್ಕ ಸಿಂಗನಂ ನೋಯಿಸಿದಂ ॥ ಮಿಕ್ಕುರುಬುವ ಭಟರಂ ಖ | ಡ್ಡ ಕ್ಕಾ ಹುತಿಯಿತ್ತು ಕುಂತದಿಂ ಕೆಲಕೆಲರಂ 🏿 ಸೆಕ್ಕ್ಕಿ ಶರಹತಿಯಿನನಿಬರ | ಡೊಕ್ಕೆ ಗಳಂ ಡೋರುಗಳಿದನಾ ನೃ **ಪತಿಲಕ**ಂ ॥

ಇಂತೀ ಪ್ರಕಾರದೊಳ್ ಮಹಾಯುದ್ಧೆ ಮಂ ರಚಿಸಿ— ವರಜಂಬುಖಂಡಿಯೆಡೆಯೊಳ್ | ತಱುಬಿದ ತೌರುಷ್ಕ ಪಡೆಯ ಖಾನರನೆಲ್ಲಂ || ಕುಱಿದಱಿದು ಬೊಕ್ಕ ಸಿಂಗನ | ಸೆಱಿನಿಡಿದೆಲ್ತಿಂದು ರಾಯರಿಂಗೊಪ್ಪಿಸಿದಂ ||

ಇಂತೆಸೆವ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಪ್ಪ ಬೊಕ್ಕಸಿಂಗನಂ ಕೆಯ್ಸೆ ಅತಿವಿಡಿದೊಪ್ಪಿಸಿ ರಾಯರಂ ಪರಮಸಂತೋಷಂಬಡಿಸಿ ಬಹುಳಸನ್ಮಾನವನಾಂತು ಮನ್ನೆ ಯರ್ಕಳೊಳ್ ಪರಮಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಯಂ ಪಡೆದನಂತು ಮಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಆತರ್ನಾಯಿಯೊಳಂ ಪೊ |
ಕ್ಕಾತಂ ರಾಯರ್ಗೆ ಮಲಿತ ಕಲ್ಯಾಣದ ವಿ ||
ಪ್ಯಾತಸುದುರ್ಗವರಾತಿ |
ವ್ರಾತವನುರೆ ಪೊಯ್ದು ಲಗ್ಗೆ ಯೊಳ್ ಸಾಧಿಸಿದಂ ||
ಮೆರೆವಾ ದುರ್ಗವನಾ ಸೃಪ |
ನುರೆ ಕೊಂಡಿಮ್ಮ ಡಿಸದಾಶಿವೇಂದ್ರನೆನಿಪ್ಪೀ |
ಬಿರುದಿನಭಿಧಾನಮಂ ಮಿ |
ಕ್ಕರಸರ್ ತಲೆದೂಗೆ ರಾಯರಿಂ ಪಡೆಪೆಸೆದಂ ||

ವುತ್ತವಾ ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗವುಂ ಕೊಂಡು ಬರ್ಪವಸರದೊಳ್ ಕಲುಬುರುಗಿಯವರ್ ಮಾರ್ಮಲಿತಿರಲ್ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಕರಕಮಲದೊಳ್ ಪಿಡಿದಿರ್ಪ ಜಮವಾಡನೆ ಕೋಂಟಿಗಂ ಪರಿದು ತಮ್ಮ ಸಮಿಾಪದೊಳಿರ್ಪ ಮನ್ನೆ ಯರ್ಕಳಂ ಕರೆದೀ ಕೋಂಟಿಯಂ ತೆಗೆದು ಕೊಂಬುದೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಲವರ್ಗಳಿದೆಮಗಶಕ್ಯಮಾದ ಕಜ್ಜಮೆಂದು ಮುಂ ಪೋಗಲಣ್ಮ ದಾ ಲೋಚಿಸುತ್ತುಮಿರಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್—

ಭೀಕರತರರಿಪ್ರಸೇನಾ |
ನೀಕವನಸಿಯಱಿಯುತಧಿಕಶೌರ್ಯದೊಳೊಳಬಿ ||
ಜ್ದಾ ಕಲುಬುರುಗಿಯ ದುರ್ಗವ |
ನೇಕಮುಹೂರ್ತದೊಳೆ ತನ್ನೃಪಂ ಸಾಧಿಸಿದಂ ||
ಕಲುಬುರುಗಿಯ ದುರ್ಗವನಿಂ |
ತಳವಿಯೊಳಂ ಕೊಂಡು ರಾಯರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಯ ||
ಗ್ಗ ಳನೆನಿಸಿ " ಕೋಂಟೆಕೋಲಾ |
ಹಲ " ನೆನಿಪೀ ಬಿರುದನಾಂತು ರಾರಾಜಿಸಿದಂ ||

ಇಂತು ಕಲುಬುರುಗಿಯ ದುರ್ಗಮಂ ಧೂಳಿಗೋಂಟಿಯಂ ಕೊಂಡನಂತರಂ—
ಕಡುಗಲಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯರುರೆ ಜಾಲೆಯ ಪಾಲ³ಡೆಗೆಯ್ದೆ ಬಂದು ಮೆ |
ಲ್ಲಡಗಳಿನೆಯ್ದೆ ಸಂಧಿಸದಹಂಕೃತಿಯಿಂ ಕರಮಂದಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂ ||
ದೆಡವ ಮುರಾರಿಯೆಂಬಧಟರಂ ಮುಱಿದೇರ್ದವರಿರ್ಪ ಕೋಂಟೆಗೊಂ |
ಡೆಡವಮುರಾರಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಂ ಪಡೆದೊಪ್ಪಿದನಾ ನರಾಧಿಸಂ ||

Keladin pavijayam, 2: 1-24.

172. RĀMARĀJA'S VICTORY OVER BARĪD.

ಮತ್ತಮದಲ್ಲದಾ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಂ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನಂ ಕರೆದು ತನಗೆ ಮಾರ್ಮಲಿತಿರ್ಪ ಬರೀದ ಪಾದುಷಾಹನ ಮಹೋದ್ರೇಕಮಂ ಮಟ್ಗಿಸಿ ಬರ್ಪುದೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿ ಕಳಿಸಲ್ ದಾಲಾ ವರಿಯುತ್ತೆಯ್ತರ್ಪ ವಾರ್ತೆಯಂ ಬರೀದಪಾದುಶಾಹಂ ಕೇಳ್ದ ತ್ಯಂತಕೋಪಾಟೋಪದಿಂದತ್ಯ ದ್ಭುತಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಪ್ಪ ವಜೀರರ್ಕಳ್ವೆರಸು ಅಪರಿಮಿತಹಸ್ತ್ಯು ಶ್ವಪದಾತಿಸಮೂಹ ಸಮೇತನಾಗಿ ತೆರಳ್ದಿ ಯ್ತಂದು ರಣಕ್ಕಿ ದಿರ್ಚಿ ನಿಲಲ್ ಉಭಯಸೈನ್ಯ ಕ್ಕಂ ಕೆಯ್ಗ ಲಸಿ ಮಹಾದ್ಭುತಮಾದ ತುಮುಲಯುದ್ಧಂ ಪಣ್ಣ ಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್—

ದಂತದ ಸೂನಗೆ ಸೊಂಡಿಲೊ | ಳಾಂತಸಿ ಮೆಯ್ಗ ಮರ್ದ ಜಿಲೆಯ ಬಕತರ ಜೂಡಾ || ಲಂ ತೊಳವಾನೆಯನೇರ್ದಿದಿ | ರಾಂತಂ ಧುರಕಾ ಬರೀದಯವನಾಧೀಶಂ ||

ಮತ್ತ ಮಾವೇಳೆಯೊಳ್-

ಭರಿಕೆಯ್ಗಳೊಳಾಂತಸಿ ಬಕ
ತರದಂತಂಗಳೊಳನುರ್ದ ಸೂನಗೆ ಯೆಸೆಯಲ್ |
ಕರಪದವೊಗೆದೆಡೆಯಾಡುವ |
ಗಿರಿಕುಲಮೆನೆ ಕವಿದುವಾನೆವಿಂಡೆಹ್ದೆ ಸೆಯೊಳ್ ||
ಕುಱಿವಿಂಡಿನ ಮಧ್ಯದೆ ಪೊ
ಕ್ಕು ರುಬುವ ಹೆರ್ಬುಲಿವೊಲಾ ಸದಾಶಿವರಾಯಂ |
ಶರಕುಂತಖಡ್ಗ ಹತಿಯಿಂ
ತಹುಬಿದ ತೌರುಷ್ಕಸೈನ್ಯಮಂ ಬಱಿಕೆಯ್ದಂ ||

ಮುಱಿನಡೆದಾತ್ಮ ಸೈನ್ಯ ನನಭೀಕ್ಷೆ, ಸಿ ಪಲ್ಮೊ ರೆದಾ ಬರೀದನ | ತ್ಯು ರುತರಕೋಪದಿಂದುಱಿದಿಭಾಶ್ವವದಾತಿಸಮೇತನಾಗಿ ಸಂ || ಗರದೊಳಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂದುರೆ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಸಂಮುಖಕ್ಕೆ ಭಾ | ಸುರಮದದಂತಿಯಂ ಭರದೆ ನೂಂಕುತೆ ತುಳ್ಳಿದ ನಂಬಿನಬ್ಡಿಯಂ |!

ಮದದಂತಿಯೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದ |
ತುದಿಯೊಳಗಿರ್ದಾ ಬರೀದನೆನಿಸುವ ವಿಲಯಾಂ ||
ಬುದವುಂಬಿನ ಮಟ್ತಿಯಂ ಕೆ ಈ ತಿ |
ದುದು ಧರೆಯೊಳ್ ಶೋಣಿತಾಂಬು ನೆರೆ ಪರಿವಿನೆಗಂ ||
ಇಸುವಂಬಿನುಱುಬೆಯಂ ಸೈ |
ರಿಸುತ್ತಾವನೆಯ್ದೆ ವಿಶಾಂಟಿ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಚೂ ||
ರಿಸುತ್ತಾವನೆಯ್ದೆ ಮಿಂಟಿ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಚೂ ||
ರಿಸುತ್ತಾವನೆಯ್ದು ಮಿಂಟಿ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಚೂ ||
ರಿಸುತ್ತಾವನೆಯ್ದು ಮಿಂಟಿ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಚೂ ||

ಇಂತಾ ಬರೀದಪಾದುಶಾಹಂಗಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂದಿರ್ವಕ್ಕೆ ಂಗಳೊಳು ಅುಬಿ ತ ಅುಬಿ ಮುಸುಂಕಿಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ದ ಧಟರ್ಕಳನಾತ್ಮ ಕರಾಸಿಕುಂತಯವುದಂಷ್ಟ್ರಾನಿಶಾತಸಾಯಕಮುಖನಿಘಾತಿಯಿಂ ಸಿಂದೆ ಗಿಸಿ ಬರೀದಪಾದುಷಾಹನಡರ್ದ ಮದೇಭದ ಸಮ್ಮು ಖಕ್ಕಂ ತದೂರ್ಧ್ವಮುಖಕ್ಕಂ ತಾನೇ ಅಿದಶ್ವವನಡಿಗಡಿಗೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ಸಿ ತನ್ಮ ಹಾಗಜದಂಗೋಪಾಂಗಗಳೊಳ್ ತೊಡರ್ಚಿದ ನಿಂದು ಪ್ರೇರಣೆ ಜೊತ್ತಗಂಗಳುವುಂ ನಿಲುನಿಲುಂಕಿ ಪೊಯ್ಪೊಯ್ದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅತಿಂಚೆಯಂ ಸಡಿಲ್ಟಿಸಿ ಪಾಕರಮಂ ಪತನಂಗೆಯ್ಸಿ ತತ್ತುಂಜರವನಾತ್ಮ ಪಶಂಗೆಯ್ಪ ನಿತಅತಿಗಳ್ ಬರೀದಪಾದು ತಾಹಂ ಸಾಧನಚಮತ್ಕೃತಿಯಿಂ ಸಮಾಪದೊಳಿದ್ದ ಮಗುಅತೊಂದಾನೆಯ ಬೆಂಗೆವಾಯ್ದು ಹ ಅತಿಹಂಚಾದ ಸೈನ್ಯ ಮನೊಂದುಗೂಡಿಸಿ ಹುರಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಮಗುಲ್ದು ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂ ಮಾರ್ಮಲಿತು ರಣರಂಗಕ್ಕಿ ದಿರ್ಚಿ ನಿಂದು ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ಯು ತ್ತು ಮಿರಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್—

ಇಂತು ಸಣ್ಣಿ ದ ಯುದ್ಧ ರಂಗದೊಳ್ ಬರೀದ ಪಾದುಷಾಹಸೈನ್ಯ ಮಂ ಮುಱಿದು ತದೀಯ ಹಸ್ತ್ಯ ಶ್ವಸಮೂಹಂಗಳುಮನುದಗ್ರಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಪ್ಪ ಕೆಲಬರ್ ವಜೀರರ್ಕಳುಮನವನೆ ಡಾಲು ಡಮಾಮಿ ಸತ್ತಿಗೆ ಕೆಂಪಿನ ನಿಶಾನಿಯುಮಂ ಮತ್ತಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛಲಿಪಿಲಾಂಛನ ಲಾಂಭಿತ ಮಾದ ಕಾಂಚನಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕ ಕಚ್ಚ ಅಿ ಸಹಿತಮಡರ್ವಾನೆವೆರಸಾ ಬರೀದಪಾದುಷಾಹನುಮಂ ಕೆಯ್ಸೆ ಈಿದೆಂದು ರಾಯರ್ಗೊಪ್ಪಿಸಲ್ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನಭಿವೀಕ್ಷೆ ಸಿ ಮಹಾಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ರತ್ನು ಭರಣತಾಂಬೂಲಗಳನಿತ್ತಾದರಿಸಿ ತತ್ಸ ದಾಶಿವನಾಯಕಂಗಮರಿದಲೆ ಮೇಘಡಂಬರ ದಿವಾಪ್ರದೀಪ ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳನಿತ್ತು ಬರೀದಪಾದುಷಾಹನ ಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕಮಂ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನ ಕಿಅುವೆರಲಿಂಗಿಕ್ಕೆ ಸದರ್ಬೊಕ್ಕಸೀಸಂ ಬಿಟ್ಟು ತದಾರಭ್ಯಂ ''ಬರೀದಸಪ್ತಾಂಗಹರಣ ಸದಾಶಿವನಾಯಕ'' ನೆಂಬ ಬಿಂಕದ ಬಿರುದಿಸಭಿಧಾನಮನಿತ್ತು ಪಿರಿದು ಮನ್ನಿ ಸಲ್ ಮನ್ನ ಹೆಯನಾಂತು ಸಂತಸಂದಳಿದು ತತ್ನ ಮಿಾಪದೊಳತಿಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ದ ಮನ್ನ ಹೆಯನಾಂತು ಸಂತಸಂದಳಿದು ತತ್ನ ಮಿಾಪದೊಳತಿಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ದ

Ibid 2: 24-49.

173. RĀMARĀJA'S VICTORIES OVER BIJĀPŪR AND AHAMADNAGAR.

ಆರಾಯರ ನೆಣಿಸದಹಂ | ಕಾರವೆ ವಿಜಯಾಪ್ರರಾಧಿವನ ಬಲದಿಂ ಕೆ || ಯ್ದೋಱಿದ ಶಾಠೆಯನೆಂಬ ವ | ಜೀರನನಂಕರೊಳೆ ಮುಱಿದನಾ ನೃವತಿಲಕಂ |

(ನಿಜಾಮಷಹ ಅದಿಲ್ ಆಲಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ.)

ವುತ್ತಮದಲ್ಲದೊಂದವಸರದೊಳ್—

ನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಖಗೆ ಗರ್ವೋಜ್ರೀಕಜಿ ಸಂ | ಯುಗಜೊಳ್ ರಾಯರ್ಗಿದಿರ್ಚಿ ಕೆಯ್ಗೆ ಯ್ದವುದಾ || ನಗರದ ನಿಜಾಮಷಾಹನ | ಮೊಗಮಿಕ್ಕಡ ತೆಱವೆ ಧುರಜಿ ಮುಱಿಮೋಡಿಸಿದೆಂ || ಇಂತವರ್ದ ರಣಾಂಕಣದೊಳ್ ಅಮದಾನಗರದ ನಿಜಾಮಶಾಹನ ಮದೋದ್ರೇಕಮಂ ಮುಈದು ಪಲಾಯನಂಗೊಳಿಸಲ್ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಂ ಪ್ರಮುದಿತಮಾನಸನಾಗಿ ಸದಾಶಿವನಾಯ ಕಂಗೇಕಾಂಗವೀರನೆಂಬ ಬಿಂಕದ ಬಿರುದಿನಭಿಧಾನವನಿತ್ತು ಮತ್ತಂ ಜಿಂಜಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ಪನಾಯ ಕಂಗೆ ಬಲವಂತನೆಂಬ ಬಿರುದಿನಭಿಧಾನಮಿರಲ್ ಬಿಡಿಸಿ ತತ್ಸದಾಶಿವನಾಯಕಂಗಂ ಬಲವಂತನೆಂಬ ಬಿರುದಿನಭಿಧಾನಮಿರಲ್ ಬಿಡಿಸಿ ತತ್ಸದಾಶಿವನಾಯಕಂಗಂ ಬಲವಂತನೆಂಬ ಬಿರುದಿನಭಿದಾನಮುಮನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನು ಭರಣದಿವ್ಯಾಂಬರಂವೊದಲಾದುಡುಗೊಂತೆ ವೀಳ್ಯಂಗಳ ನಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿ ಜಯೋತ್ಸವದೊಳ್ ಸಕಲಸೈನ್ಯಂವೆರಸು ನಿಜಪುರಪ್ರವೇಶಂಗೆಯ್ದು ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿ ಸದ್ಧ ರ್ಮದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯು ತ್ತು ಮಿರಲ್—ತತ್ಸ ಮಿಾಪದೊಳ್ ಪರಮ ವಿಖ್ಯಾ ತಿವಡೆದು ವರ್ತಿಸುತ್ತು ಮಿರ್ದೊಂದವಸರದೊಳ್.

1bid 2:50-53.

174. SADĀŚIVA NĀYAKA'S VICTORIES OVER MINOR CHIEFS.

(ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯ ಸಾಳುವ ನಾಯಕನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದೊಪ್ಪಿಸಿದುದು.)

ಲೂಟವರಿದಾಂತ ರಿಪುಸೇ | ನಾಟವಿಯಂ ನಿಜಕರಾಸಿಯಿಂ ತಱಿದು ಕರಂ || ವಿತಾಟಾದ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯ | ಕೋಂಟೆಯನಾನೃಪತಿ ಲಗ್ಗೆ ಯೊಳ್ ಸಾಧಿಸಿದಂ ||

ಬಗೆಯದೆ ರಾಯರಟ್ಟದ ನಿರೂಪವನದ್ಭು ತಸ್ಳೆನ್ಯ ಗೂಡಿ ಸಂ | ಯುಗದೊಳಿದಿರ್ಚಿ ನಿಂದೆಸೆವ ಗುತ್ತಿಯ ಸಾಳುವನಾಯಕೇದ್ರನಂ || ಜಗುಳಿಸಿ ಯುದ್ಧ ದೊಳ್ ಪಿಡಿದು ರಾಯರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಮನ್ನೆ ಯರ್ಕಳೊಳ್ | ಮಿಗಿಲೆನೆ ಸಾಸಮಂ ಮೆಱಿದನೆಯ್ದೆ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕಂ || (ಬಂಕಾಪುರದ ಮಾದಣನಾಯಕನೊಡನೆ ಕಲಹ.)

ಮತ್ತ ಮದಲ್ಲದೊಂದವಸರದೊಳ್ ಆ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕಂ.

ಧರೆಗಧಿಕನೆನಿಷ ಬಂಕಾ | ವುರದುರುಮಾದಣ ಫ್ರಿಡೆಯರುಮಂ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ರಾ |। ಯರಿನಷ್ಟಾದಶಕಂಪಣ | ವೆರೆದಾಗರದವನಿಯ ವರಮಂ ನೆರೆ ಪಡೆದಂ ॥

ಮತ್ತೆಮದಲ್ಲದಾ ಸದಾಶಿವರಾಯಕಂ ರಾಯರನುಮತಿಯಿಂ ಬಂಕಾಪುರದ ಮಾದಣ ವೊಡೆಯರ ಮುಖದಿಂ ವುದಗದ ಕೆಲಸಮಂ ಸಂಪ್ರೂರ್ಣಮನಾಗಿಸಿ ತನ್ನ ಹಾತಟಾಕದೆಡೆಯೊಳ್ ಶೃಂಗಪುರದಿಂ ಸ್ವಾಮಿಗಳಂ ತೆರಳ್ವಿಸಿ ತಂದು ರಾಯರ್ಗಂ ತತ್ಸ್ವಾಮಿಗಳ್ಗಂ ಭೇಟೆಯಂ ಮಾಡಿಸಿ ತಮಭಯಮುಖದಿಂದಧಿಕಸನ್ನಾ ನಂಬೆತ್ತ ನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ—

(ಗುತ್ತಿ ತಿಮ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ)

ನುತ್ತಮುಮಾರಾಯರಿಗಂ | ತೆತ್ತ್ರಿಗನೆಂದೆನಿಸಿ ನಡೆಯದುರೆ ಮಾರ್ಮಲೆತಾ || ಗು(ಮ)ತ್ತಿಯ ತಿಮ್ಮಾ ಖೈಯ ದು | ರ್ವೈತ್ವನ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಯರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಂ || (ತುಳುವಾಗ್ರೇಸರರನ್ನು ಜಯಿಸಿದುದು) —

ವುತ್ತ್ರಮದಲ್ಲದೊಂದವಸರದೊಳಾ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕಂ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯರಿಂ ಬೆಸಂ ಬಡೆದು ಘಟ್ಟವ ನಿೞಿದು ಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ಸಾರ್ದು —

> * ತುಳುವ ರಾಜರ್ಕಳೆಲ್ಲಂ | ವುಲೆತಿರೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮೆ ಆತಿವ ಕಾಸರಗೋಡೊಳ್ 🔢 ತೊಲಗದ ಕಂಬವನಾ ನೃಪ | ತಿಲಕಂ ತಾಂ ನಿಲಿಸಿ ಮೆರೆದನತಿಸಾಹಸಮಂ ॥

ಇಂತು ಮಲೆತಿರ್ಪ ತುಳುವ ಮನ್ನೆ ಯರ ಮದಮಂ ಮು ಅಿದು ಸ್ವಾಧೀನಂಗೆಯ್ದು ಕರಮಂ ಕೊಂಡು ಹಣಮಣಿಹಮಂ ತೆತ್ತು ಕಟ್ಟಳೆಯಂ ರಚಿಸಿ ಮರೆಅ್ದಿಯ್ತಂದು ರಾಯರಿಂದುಚಿತ ಮಾದುಡುಗೊಂತೆ ಮುಂತಾದ ಬಹುಮಾನಮಂ ಪಡೆದಾರಾಯರಿಂದಪ್ಪಣೆವೆತ್ತು ಸೈನ್ಯಸಮೇತ ನಾಗತ್ಯಂತಸಂಭ್ರಮದಿಂ ತೆರಳುತ್ತಿಯ್ತುಂದಿಕ್ಕೇರಿಯ ಪುರವರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಭದ್ರಸಿಂಹಾಸನಾ ಸೀನನಾಗಿ ಸದ್ಧರ್ಮದಿಂ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾಲನಂ (ಗೆಯ್ದ) ನಂತು ಮಲ್ಲದೆಯುಂ—

Ibid 2:54-62.

175. DODDA SANKAŅŅA NĀYAKA.

ಆ ಸದಾಶಿವ ನರೇಂದ್ರಾ† | ಗ್ರೇಸರಾನಂತರಮಾತನಾತ್ಮ ಜನೆನಿಪಾ ॥ ಶ್ರೀ ಸಂಕಣನೃ ಪನರಿಗಜ | ಕೇಸರಿ ಸದ್ಧರ್ಮದಿಂದಮಿಳಿಯಂ ಪೊ**ರೆ**ದಂ || (ಜಂಬೂರ ವಿರುವಣ ಪೊಡೆಯ ರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ.) ಜಂಬೂರ ವಿರುಪಣ ಪೊಡೆಯ | ರೆಂಬವನುಪಟಳವನೆಸಗೆ ಸಂಕಣನ್ನ ಪನಾ ॥ ಜಂಬೂರಂ ಕೊಂಡುರೆ ಕ ಣ್ಗೆ ಂಬಾದುಡುಗುಣಿಯ ಕೋಂಟಿಯಂ ವಶಗೆಯ್ದಂ ॥

ಇಂತು ಜಂಬೂರ ವಿರುವಣವೊಡೆಯರಂ ಮುಱಿಯಲಾತಂ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಗೆ (ಯ್ದೆ)ವಂ ದು ರಾಯರ್ಗೆ ದೂರಲಾ ವರ್ತಮಾನಮಂ ಕೇಳ್ದು ಕರೆಯಲಟ್ಟಲ್ ತಾಂ ಬರ್ಷನ್ನೆ ಗಂ ಸದ್ಮರ್ಮ ದಿಂ ರಾಜ್ಯ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ವು ದೆಂದು ತನ್ನ ನುಜ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣನಾಯಕರಿಗೆ ನಿಯಾಮಿಸಿ ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತವಾ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣನಾಯಕಂ ತೆರಳ್ತು ವಿದ್ಯಾನಗರಿಗೆಯ್ದಿ ರಾಮರಾಯರಂ ಸಂಧಿಸಲ್ ಜಂಬೂರುಡುಗುಣಿಗಳನಾವಿರುಪಣ ವೊಡೆಯರಿಂಗಿತ್ತು ನೀಂ ಹುಜೂರೊಳಿರ್ಪುದೆಂದು ನಿಯಾ ಮಿಸಲಿಂತು ರಾಯರ ಸಮಾಪದೊಳ್ ತದ್ರಾಜಕಾರ್ಯಾನುಕೂಲಿಯಾಗಿ ಕತಿಪಯನತ್ಸರಂ ವರ್ತಿಸುತ್ತು ಮಿರಲಾಪ್ರಸ್ತಾ ವದೊಳ್—

> ಮೆಱಿವಾಸಂಕಣ ಭೂಮಾ ಶ್ವರಗಿರ್ವರ್ ಪುತ್ರೆ ರೊಗೆದರವರೊಳ್ ಪಿರಿಯಂ ॥ ಧುರಧೀರ ರಾಮರಾಜಂ | ಕಿಱಿಯಂ ವೆಂಕಟನ್ನ ಪಾಲ ನರಿಕುಲಕಾಲಂ ॥

^{*} ಈ ನಾದದಲ್ಲಿ ಕಂದಲಕ್ಷಣವು ಕೆಟ್ಟದೆ—ತಿದ್ದ ಲವಕಾಶನಿಲ್ಲ. † ಈ 1-2 ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪದ ಲಕ್ಷಣ ಕೆಟ್ಟಿದೆ.

ನೆ॥ ಇಂತೊಗೆದ ಸತ್ತುತ್ರರಿರ್ನರ್ ದಿನದಿನಂಗಳೊಳಭಿವರ್ಧಿಸಿ ಮನೋಹರಾಕಾರ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕ ವತರಿಸಿದ ರವಿಚಂದ್ರರೆಂಬಿನಂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತುಂ ಬಾಲಲೀಲೆಯಂ ನಟ್ಟ ಸುತ್ತಿರಲಾ ಪುತ್ರರಿರ್ವರಂ ರಾಯರ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಲ್ ಅವರ್ಗಳ ರೂಪರೇಖಾ ವಿಶೇಷಂಗಳಂ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ಮುಂತೀ ಬಾಲಕರ್ ಮಹಾವರ್ಧಿಷ್ಟು ಗಳಪ್ಪ ರೆಂದತ್ಯಂತಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಪಿಂತೆಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಕಾರ್ಯಂಗಳೊಳತಿಸಾಹಸಂಗೈದು ಜಯಕಜ್ಜಂಗಳನಾಗಿಸಿದ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯ ಕನೆ ಮೊಮ್ಮಂದಿರೆಂಬ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದಾ ಕುಮಾರರ್ಗೆ 'ಪಾಲ್ವೆಣ್ಣೆ ಯುಂಬಳಿಗೆ'ಯೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಿ

ಮಾಸೂರಂ ಮಲ್ಲೂ ರಂ । ಭಾಸುರವುನಿಸಿರ್ದ ಪೊಳಿಯಪೊನ್ನೂ ರಂ ಭೂ ॥ ವಾಸವ ಸಂಕಣಭೂಪಂ । ಗಾ ಸಮಯದೊಳಿತ್ತು ಪೆರ್ಮೆಯಿಂ ಮನ್ನಿ ಸಿದಂ॥

(Pages 43-44.)

176. DODDA SANKANNA'S OTHER VICTORIES.

ವುರಲ್ದೂ ಸಂಕಣ ಭೂಮಿ |
ಶ್ವರನುರುವಿರುಪಣೊಡೆಯರುವುಂ ಸಂಗರದೊಳ್ ||
ಮುಱಿದೊಪ್ಪುವ ಜಂಬೂರಂ |
ಕರಮೆಸೆವುಡುಗುಣಿಯ ಕೋಂಟೆಯಂ ವಶಗೆಯ್ದಂ ||
ಒಡನೆ ಮಾದೇವಪುರದು |
ಗ್ಗಡದ ಪರಿಸ್ತರಣಂ ವಶಗೆಯ್ದು ಬೞಿ ||
ಕ್ಕೆ ಡವಲದೊಳು ಅುಬುವಹಿತರ |
ಸೆಡವಂ ಮುಱಿದಾ ಧರಿತ್ರಿಯಂ ಸಾಧಿಸಿದಂ ||

(Page 63.)

177. THE CAPTURE OF GOA BY RAMARAJA.

ರಾಮರಾಯರೋಲಗದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದೆಲ್ಲಾ ದುರ್ಗಂಗಳೆಮ್ಮ ಧೀನಮಾದುವವಿದ್ಧ ಕರ್ಣ ರಾಳುತಿರ್ಪ ಗೋವೆಯ ಗಡಮೊಂದೇನಾದೊಡಂ ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡತ್ತಿಲ್ಲಿ ಂತಾದೊಡಮಾ ಗಡಮಂ ಸಾಧ್ಯಂಗೆಯ್ಯ ಲ್ವೇಟ್ಕು ಮೆಂದು ನಿಜನಿಯೋಗಿಜನರೊಳಾಲೋಚಿಸಿ ಪಿಂತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾ ನಕ್ಕೊದ ವಿದ ರಾಜಕಾರ್ಯಂಗಳೊಳತಿಸಾಹಸಂಗೆಯ್ದು ಜಯಕಜ್ಜಂಗಳನಾಗಿಸಿ ಪರಮಪ್ರ ಖ್ಯಾತಿಯಂ ಪಡೆದ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನಾತ್ಮ ಜನಪ್ಪ ಸಂಕಣನಾಯಕನೆಯ್ತಂದಿರ್ಪನೀತನ ಮುಖದಿಂದಾ ದೊಡಮಾಕಾರ್ಯಮಂ ಸಾಧಿಸಲ್ವೇಟ್ಕು ಮೆಂದು ಮನದೆಂದು ನಿಜಾನುಜನಪ್ಪ ವಿಠಲರಾಯನ ನಾ ರಣಮುಖದೆ (ವಶಗೆಯ್ವ) ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮನೊಡರ್ಚಿಸಿ ಸಂಕಣನಾಯಕನಂ ಕರೆಸಿಸ್ವಮನೋಭಿಪ್ರಾಯಮನುಸಿರ್ದು ಬೇಗದಿಂ ನಡೆದೆಮ್ಮ ಕಜ್ಜಮಂ ಶೇಖರಂಗೆಯ್ದು ದೆಂದೊರೆದು ಸೇನಾಸಮೂಹಮಂ ಕೆಯ್ವರ್ತಿಸಿ ಬೀಟಿತ್ತೂ ಡಲೊಡನಾ ಪ್ರಸ್ತಾ ವದೊಳ್—

ಶ್ರಿ ವಿಟ್ಠ ಲರಾಯರ ಕೂ | ಡಾವಿಭುವರನೈದಿ ದಾೞಿವರಿದಂಬುಧಿ ಮ || ಧ್ಯಾವಷ್ಟಂಭನ ಮೆನಿಸಿಡ | ಗೋವೆಯ ಗಡಮಂ ಸಮಾಕದೊಳ್ ಸಾಧಿಸಿದಂ || ಇಂತು ಗೋವೆಯ ಗಡಮಂ ಕೊಂಡು, ಮರುತ್ತಿಂಡನಾ ಸಂಕಣನಾಯಕು ರಾಯರು ಕಾಣಲತ್ಯಂತಪ್ರಮುದಿತಮಾನಸರಾಗಿ ಮಾಳೇನಹಳ್ಳಿಹೋಬಳಿಯ ನುಚಿತ್ರಮಾಗಿತ್ತೆ ನರ್ಘ ರತ್ನಾ ಭರಣಾಂಬರತಾಂಬೂಲಮಂ ಭುಜಕೀರ್ತಿಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳುಮಂ,....................... ನಿತ್ತಾದರಿಸಿ ಬೀಟ್ಕ್ಕೊ ಡಲಪ್ಪಣೆಗೊಂಡತ್ಯಂತಹರ್ಷದಿಂ ಸ್ವಕುಟುಂಬಸಹಿತಂ ವಿದ್ಯಾ ನಗರಿಯಿಂತೆರಳ್ನೈ ತಂದಿಕ್ಕೇರಿಪುರವರಮಂ ಸಾರ್ದನಂತರಂ.

(ಸೊದೆ) ಗೋನೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದೆ ಕಾಲ.

ಶಕವರುಷ ೧೪೩೮ ರಾಕ್ಷ ಸಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲೂ ಸೊದೆ ಅವರಮೇಲೆ ವಿಕಲರಾಯನ ಕೂಡೆ— *Keladin pavijayam*, pp. 45-6.

177. SANKANNA'S OTHER VICTORIES. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರೊಡನೆ ರಾಮರಾಜನೆ ಯುವ್ಧಗಳು. ರಾಮ ರಾಯರ್ಗೆ ಮಲೆತರೆ |

ತಾಮಸರ ತುರುಷ್ಕರಥಟನುಡುಗಿಸಿ ಘನಸಂ || ಗ್ರಾಮದೆ ಭೈರಾದೇವಿಯ | ಸೀಮೆಯನುರೆ ಥೂಳಿಪಟ್ಟವುಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ತರತರದೊಳ್ಳಿದಿ ಮಾರ್ಮಲೆ | ತುರುಬುವ ಯವನರ್ಕಳಧಟನುಡುಗಿಸಿ ಘನಸಂ | ಗರದೊಳ್ ಶರನಿಧಿಯ ಪರಿ | ಸ್ತ್ರರಣಮುಮಂ ವಡ್ಡಿ ಯವನಿಯಂ ಸಾಧಿಸಿದಂ ||

Keladin: pavijayam, 3: 83, 88.

178. CIKKA SANKAŅŅA NĀYAKA.

ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ ನಾಯಕ.

ಆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣನಾಯಕರ ತರುವಾಯ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯು ದಯ ಶಾಲಿವಾಹನೆ ತಕವರ್ಷ ೧೪೮೧ ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ೫ ಯಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ ನಾಯಕರಿಗೆ ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಪಟ್ಟಂ.

> ವರಸಂಕಣಾವನೀಶನ | ತರುವಾಯಿಯೊಳಿಸವ ತನ್ಮ ಹೀಶ್ವರನ ಸಹೋ || ದರನೆನಿಪ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ | ಧರಣೀಶ್ವರನಾಳ್ದ ನೊಪ್ಪುವವನೀತಳಮಂತು|

> > Keladinrpavijayam, 4:1.

179. CIKKA SANKAŅA'S VICTORY OVER SALĀBHATA KHĀNA.

ಗರುವಿಕೆಯೊಳ್ ಸೋದೆಯ ಹಿರಿ |
ಯರಸಪನಾಯಕಸಮೇತಮೈದಿದ ವಿಜಯಾ ||
ಪುರದ ಸಲಾಬತಖಾನನ |
ವರಸೈನ್ಯ ವನಾಜಿರಂಗದೊಳ್ ಮೊಚ್ಗು ಸಿದಂ ||
ಮತ್ತತಿಚಲದಿಂದಿಭಹಯ |
ಪತ್ತಿಚಯಂ ವೆರಸು ಸರ್ವಸನ್ನಾ ಹದೆ ದಂ ||
ಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾ ತುರುಷ್ಕರ |
ಮೊತ್ತವನಂಕದೊಳೆ ಮುರಿದನಾ ನೃಪತಿಲಕಂ ||

ವುತ್ತವುದಲ್ಲದೆ ಯೆಡೆಯೆಡೆಗೆಯ್ತಂದು ದಾಟಿ ವರಿಯುತ್ತಿರ್ದ ವಿದ್ಯ ಕರ್ಣರ್ಕಳದಟಂ ಮುರಿದು ಭುಜಬಲಪ್ರತಾಪದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯುತ್ತು ಮಿರಲಾ ಕಾಲಜೊಳ್.

Keladin pavijayam, 4: 6-7.

180-(a). TIMMAYA NĀYANA.

- మం. అరయగా దిమ్మయనాయనేం[దుడు భుజాక్యత్తాసిచే: గార్యభా సురపారాభవ భా[దశుద్ధ చవితీక్సోమాఖ్యవారాన డ గ్గర్ నాగాజు౯నికొండ యొద్ద రిపుల౯క్ష్మండించె నాఖండలే శ్వరనాగేశ్వరలింగభూవినుతకృశిష్ట్రావాహినుల్ సాత్సీగ౯. (1)
- చ. అలవును దాళజంఘులను శ్రైవాహయులకా దృపదేం దప్పుతునికా దాలి నగరుండు భాగ్యుడు శ్రీదోణతనూజుడు (దుంచినట్లు వి హ్వాలముగ సోమవంశ్జుని శ్రీ హావళీ యోబళరాజు నాజిలో నలిగి వధించె తండిపగశ్రై భళీ మా వెలుగోటి నాయుడుకా.(2)
- క. ఆవడియోబనృపాలుని యావడినే నాయనయ్య ్ర్ యసిధారం దౌగకా గా వడినె రంభ ైక్ కొనె యావడి సేయంగ దివిజు ్రలక్కడ బౌదరకా.

(3)

Velugōţivāri Vamśāvaļi, 253-5.

180-(b).

నాయనప్పనాయుడు తనతం[డిని జంపినాడన్న పగచేత నావళియో టుళ్ళాజను గృష్టానదీతీరమం దుండు నాగార్జునముకోటయొద్ద యుద్ధము జేసి శాలివాహనశకము ౧ర్జర్ (కోస్తు ౧౫ర్జ) పరాభవసంవత్సరము భాడ్ర పద శుద్ధ ర ్థ్ సోమ వారమున బరిమార్చి పగ తీర్చుకొనెను.

Velugöțivāri Vamsacaritra, p. 86.

181-(a). THE EXPLOITS TIMMAYA YARA TIMMA.

నీ. ఆజీముఖాను వెగ్రెన్స్డెడ్ పోడేమి బిట్ట్ దర మట్టితివి పాండ్య గ్రేషళ్విభాళ

కలని**లో**న నఖూపుశ్ఞానుం బోందోలవె

పరువెత్త (బతిగండ్స్ భౌరవాంక

కుదియించి యల చింత్రాగుంట ధమాకారావు

ನಡುವ ಕಾಯವೆ ಕ್ಯಾಭಾಜಂಗ

బతిమాలు జేసి భూశ్వతిరావు నాగని

గాన పె రణలయ్నకాలకు డ

చండించి దేవర్కొండ ఠాణీలను

మర్దించెపే చల్మమ_ర్మిగండ

మర్కి-భరామభూశ్రమండలేశ్వరునిం జెం డాడవె యవనకోశలాహలాంక

మునుపుం బోందోలనె కే ము స్తఫాఖానుని * దండితో దానచింకతావుణిశ

థాటిచేఁ జిక్టులకళోట మట్టించవె యెలమితో మన్యభక్రదేభమూ ర్హి

ధరయెల్ల నెఱుఁగంగ్ క్ష్మురఖానునిఁ జెండ్ పెగండర్కగండివిరుద

పశుగణంబులు గొల్ల క్రపట్టించవే శౌర్య వై ఖరి గాయగోకవాళబిరుద

ముగురు రాజులు మెచ్చ్యమగఁటిమిఁ జూపవె గడిదుగ౯మునఁ బరాశ్మకమమృ గేం[ద

నీ (పతాపంబు మహిని వక్ష్ణింప వశ్మెం నర్వచినుదుల శొమరవేకశ్యాభుజంగ

[🗱] మునుపురాగా ముస్తపాఖానుల బో దోలవె

బళిర! వెలుగోటితిమ్మభూ క్రపతికొమార మతిఫణిశ కుమార తిక్రమ్మత్మితీశ.

సీ. సీరు లెచ్చి కణాకాటకేసింహాననాధ్యతుంట డాదరింపగ నౌవ్వఁ కే డతిశయలై విఱిగిన నని నుండు కే జెంఱుంగ డౌవ్వుడు కల నైన నేమఱుపాటుకేతోన నైనం దురకమూకల జూఱుకేదోలె నౌవ్వుడు మహారో గాటోపమున గొండకేవీటియొంద్ద

దను భజించిన బంధుకతతినెల్లఁ దనయంత వారింగా నెవ్వుడు కే వసుధ * బౌనిచె

నతఁడు బల్లరగండ కేళళాదిరాయ గాయగోవాళ గండరశగండ చండ సర్వ బిరుదులకొవుర వేళళ్యాభుజంగ బిరుదభరితుండు చినతిమ్మశనరవరుండు.

వెలసె నెవ్వాడు మధుమదా క వృతతురుష్క పమ౯ర క్రీరసచ్ఛటా క వర్ధమాన భంగనంఘాతకృష్ణాత క రంగిణీశుం డధిపమా తుండె పిన్నతి క మ్మవనివిభుడు.

సీ. శ్రీకరంబుగ నీవు క చిహ్మీలు ై గ్రాన్న, జేవరకొండకు క దిగులుపు టై భీకరంబుగ నీవు క పేరూరు: ై కొన్న నానల్లగొండ శౌ క ర్యం బణంగె జేవులప ల్లీవు క తీవితో: ై గ్రాకాన్న నరవపల్లెకు జయం క బల్లు దొలుగౌ నాగులపా డీవు క పేగమె కైకొన్ను దూలుం(దగొండ గ క గ్లోలువడియె

వాడపలి నీవు ై కొని కే వఱలు పేళం గడమదుర్గంబు లన్ని యుం కే గల్వరించె నెన్మ నెలుగోటితిమ్మాయ కే చిన్నతిమ్మ మహిమ హేంద్రకుమార తి కే మ్మాత్సితీంద్రం.

సీ. రామరా జెఱదిమ్మ క భూమింతు పంపున మలు జొచ్చి బోయల క బౌళుకుం దీర్చె ము_స్థపాఖానుని క ము_స్త్రీదుం జెడం దోలి భ(దగజంబులు క బట్టి తెచ్చె మొనసి దేవరకొండ క మూంకలు వచ్చిన ఘారాజి శీరములు క గొట్టివేసెం జండించి యిభ రాము క శాహం పంపుల నెల్ల ధరు గృష్ణసాత్మిగాం క దఱిమి గౌల్ఫె నిట్టి విజయంబులెన్మి లే క వెన్మిచూడ

నిట్టి విజయంబులెన్ని లే కే వెన్ని చూడ రాజమా తుండె వెలుగోటి కే రాయపేందు తిమ్మఘనుచిన్నతిమ్మధా కే త్రీశనుతుండు మహితయ శుండు కుమారతి కే మృ ప్రభుండు.

మ. అళిరామ ప్పొఆదిమ్మరాజమణియు శ్ న్మా వేంకట్టొబ్బాపుడుకా సెల వన్నంతనె యేఱు దాఁటి గడౌలో శ్ జిబ్బేల పేరూరు దే వులప ల్నా గులపాడు వాడపలియు శ్ న్ము వ్యైత్తుగాం జేకొనెకా బళి! పెల్లోటికుమారతిమ్మండు ధరా శ్ భ ర్తల్ భయం బందగాకా.6

మం. రఘురాముం డెఱదిమ్మరా జనుబ్నా కే రంజిల్ల హన్మంతుడై ఖగరాజై వెలుగోటి తిమ్మఘనుడే కే గాంభీర్యశౌర్యంబులకా బగవారికా దెగటార్చి రాజహితుడై కే ఖాసీల్లె నెల్లప్పడుకా దగు నారాజుకు మన్మె శేఖరునకుకా కే దడై వైఖరిం బోల్ఫగకా.

చ. తివిరి నితాంతకుంతమును క దిమ్మయతిమ్మవిభుండు (గుమ్మినకా యువనులు నేలు గూలు నమక్రయంబున నాలుక సాంచి తత్తను [స్పవదరుణంఋు (గోలి పౌలు) చేశా దిశ్ లల్లనాడు (దేయ్ భీ మవిధిని కొండవీటికడ్) మండలదీవిని భూతజాలముల్.

8

Velugōţivāri Vaniśāvaļi, 258-65.

181-(b).

' భూపతీరావునాగన్న యనువానిమాఁద దేవరకొండపఠానులు యుద్ధ మునకు వచ్చినపుడు ఆనాగన్న యీ దుజ్ఞతీమ్మానాయని సహాయముగా గోరగా నపుజెఱ్ఱతీమ్మానాయడు పఠానులను సంహరించి నాగన్నను గాపాడెను... .. దేవులపల్లి పేరూరు, నల్లగొండ, అరవపల్లి, గోఁగులపాడు, వాడపల్లి, యా స్థలములను గర్జ్ఞాటాధీశులు గా నున్నయళీయరామరాయల వారి సెలవు[పకారము న్వాధీనపఱచుకొనెను.

Velugōţivāri Vamšacaritra, p. 86.

182-(a). KONDÖJU, THE BARBER.

A Cațu:

క. ఎంగిలి ముచ్చుగులాముల సంగతిగాఁ గులము జెఱుపఁ శ్రీ జనుదొంచి రయా యింగిత మొఱిగిన ఘనుఁ డీ మంగల కొండాోజు మేలు శ్రీ మం(తులకన్నకా.

Kandukūru Rudrakavi.

182-(6).

యిదిగాక విజయనగరమునందు రామరాజయ్యగారికి పనిచేసి మెప్పిం చినందున రామరాజయ్యగారు దయచేసి మంగల కొండో ఆకు యిచ్చిన శాస నము పొత్తపినాటిసీమలోను తీరు వెంగళనాధునికి చెల్లే పూటుకూరు (గామము లోను మంగలవాకు నగరికి అచ్చే పన్ను కానికె వైగ్ రా అవుకులో సర్వ మాన్యము యిచ్చివుండగాను పొత్తపి సీమలోను పొందలూరి మంగల యల్లో ఆకు పన్ను పఠ్యాయములు సర్వమాన్యం మన్నించి యిచ్చిన శీలాశాసనం Kaifyat of Cittiveli: L.R. 22, p. 180.

183-(a). SADĀŚIVA.

తదనంతరము నచాశివడేవ మహారాయలు భూభారము వహించి విజయ నగరమందు రత్మసింహాననారూడులై పృథివీరాజ్యము చేయుచుండగాను ఆ తేయగో త్రపవి తులున్ను సోమనంశోడ్భవులున్ను శ్రీమన్మహామండలే శ్వర కందనభూలి రామరాజుగారి పౌతులున్ను, మహార్తి రాజుగారి పుత్రు లున్ను అయిన విశలయ్య దేవ మహారాజులగారికి యీదేశానకు (షభుత్వము యిచ్చిరి. గనుక అతను (పభుత్వం చేస్తూ కొండవీటిలోను ... కొండ సింగరయ్య బెరుమాళ్లకు శాలీవాహానం ౧ర23 అను నేటి వికోధికృతు నంవత్సరం ఆషాధ శ్రం ౧ంతి పుణ్య కాలమందు (తోట) నమర్పించెను.

్ర్మీ సదాశివదేవమహారాయలున్ను శా. ౧ర౬ర శకం లగాయతు శా. ౧ర౯ం శకంవరకు _92 సంవత్సరములు (పభుత్వము చేసెను.

Kaifiyat of Kondavidu: Mac. Mss. 15-4-40, pp. 22-3.

183-(b). VIŚVANĀTHA NĀYAKA AND ŚRĪRANGAM.

சகாப்தம் ஆயிரத்தி நானூற்றிருபதுக்குமேல் மதுரை திருச்சிராப் பள்ளி விசுவநாத நாயக்கன் அதிநமாய், அவரைக்கொண்டு வாதால கேசிகர் குமாரர் நாஸிம்ஹாச்சார்யர் பெருமாளுக்கு ஸமர்ப்பித்தது:— (Gold vessels etc. names omitted.)

Kōyilolugu, p. 150.

184. THE DEATH OF RAMARAJA.

తదనంతరం కృష్ణ రాయల అల్లు డైన అళియరామ రాయలవారు రాజ్యాభారం చేస్తూ వుండిరి. ఆనమయమందు బహానాళ్లనుంచి నరపతివారి నమస్థానం నవుకలు యద్దరు తురుష్కులు వుండిరి. వకదివనమందు రామ రాజువారు చదురు చేసివుండిరి. ఆచదురులో ఆతురుష్కులున్ను వచ్చి వుండిరి. అనమయాన ఆచదరాన పంది పోతూ వుండగా చూచి యా తుర కలు వుమ్మి వేసిరి. అది చూచి వీరికి ద్వేషు లయినవారు రాయలవారితో చెప్పి వీరు యాం[పకారం చేస్తూ వున్నారు. మనహిందువులకు సమ్మగం వరాహఅవతారం గనుక మేము కొలిచే జేవుణ్ణి వీండ్లు యూం[పకారం తీర

స్కారం చేసిరి; గనుక వీరు సమస్థానంలో వుండేటందుకు యోగ్యులు కారని బహువిధాల రాయలవారితో చెప్పిరి. గనుక రాయలవారు ఆసంగతి మనస్సు లోనే వుంచి వారిని నగరిలోకి వచ్చేది అడ్డగింపు చేయించిరి. గన్కు అందు నిమిత్యం వారు ధణీల మనస్సు పకారం పోనలె నని కాచుకొని వుండిరి. యిట్లా రెండు మూడు నెలల పర్యంతరం జీతం ముశ్చేటందుకు లేక పోయినందున వాండ్లు యెక్కడికి పోయ్యేటందుకు వల్లలేక అశక్య మయ్యేవ్యాళకు అప్పడు రాయల వారితో చెప్పి అంపించినది యేమం ఓ: ''మేము మాజనాలతో సహా వుండి ళానాదినములు ఆయను. మాకు జీతం ముట్ట్రలేదు. జనులు వెచ్చానకు లేక [శ్వుపడుతున్నారు. గనుక జీతం ముక్టుటట్టుగా దయచే స్త్రే యిక్కడనుంచి రెండో జాగాకు లేచి పొయ్యేము." అని విన్నపం (వాసుకొని వుండిరి. అది రాయలవారు చూచి పుత్తరం [వాసీ పంపించినది యేమం బే: "నగదు జీతం ము బ్రేటట్టుగా లేదు. యే మయినా వెండి బంగారం మొదలయినవి వుండేది చూచి మీ లెఖకు సరిగ్గా అంపించుతున్నా"నని తాకీదు (వాయించి పంపించిన తర్వాత వాండ్లు ఆతాకీదు చూచుకొని ''వెండి బంగారు వైస్తా రూకలు కాక భోతున్న దా" అని తెలుసుకొని "తమచిత్తానికి యేమి హాష౯ంగా అంపించినా తీసుకు నేది నరి" అని తిర్గి విన్నపం చేస్కున్నందున,అందునిమిత్తం వక ఆలోచన చేసి, వాండ్లకు యివ్వవలసిన జీతముకు సరిగ్గా బంగారు తూపించి, దానితో పందిఆకారం చేయించి వాళ్లలావుకు పంపిచే వ్యాళకు వాండ్లు ఆసువణకా పందిని చూచి నిండా హాశ్చర్యపడి ఆరాత్రి ఆపందిని తాడుతోగూడా మిద్దౌకు కట్టి కేవలంగా విస్తారం పాదరకులు మొదలయినవి ఆపందితోకూడా కట్టి వుమ్మేశి, రాత్రికిరాతే తమ జనబచ్చాలతోకూడా వెళ్లి భాగానగరుకు పోయింది. అక్కడ వుండిన (పభువులతో తమవిషయమై జరిగించిన యావత్తు వ ర్ణమానం చెప్పి, ''జాత్యభిమానం వుంచవ లెను. గన్కు మేము యీర్మారం చేసి వచ్చినాము. మీారు శానా(పబలులు గనుక (పయత్నం భారిగా చాయ వలె" నని చెప్పకోగా వారు యీవ ర్తమానం ఢిల్లీ పాదుశోహారికి (వాశి పంపించి నందువల్ల అక్కడ పాదుశాహాత్ చేసేవారు యీవ ర్హమానం యా వత్తు మనస్సుకు తేచ్చుకొని, కొన్ని నాళ్లు జరిగిన తరువాత ఫౌంజును జమచేసి యావత్తు ఫౌంజను భాగానగరం పట్టానకు పొమ్మని సెలవిచ్చిని. అదే[పకారం భాజు యావత్రు భాగానగరం చేరినంతల్లో, భాగానగరంయొక్క ఫాంజులున్ను

ఇంకా కొన్ని ఫౌంజులున్ను జమ అయి ఆనెగొందికి నరపతి అయిన అళియ రామరాజు మిాదికి యుడ్ధానికి ఫ్రెచ్చిరి. రాయలవారున్ను తమఫౌంజుతో కూడా సిద్ధం అయి యుడ్ధ[పన_క్తికి ఆరంభించి ఆరునెలల పర్యంతం యుద్ధం చేసి, ఆయుడ్ధంలో అళియరామరాజువారి శీరస్సును ఛేదం చేసినందున రాయలవారి ఫౌంజు యొక్కడివి అక్కడ పలాయనం ఆయను. ఆతర్వాత ఆనె గొంది ఠాణావేసి నాలుగుతట్లు రాజ్యం బందోబస్తు చేసి తమతరఫున ఠాణా వుంచే నిమిత్తం సర్వార్లను నేమకం జేసిరి.

Kaifiyat of Gutti: L.R. 22, pp. 5-8.

185-(a). THE BATTLE OF RAKŞASI-TANGADI.

అంతట విజయనగరమందు రాజ్యం యేలుచూ పున్న సదాశీవమహా రాయలువారివద్ద యువరాజు అయిపున్న త్రీమన్మహామండలేశ్వర రామరాజ య్యాగారు శాలివాహనశకవర్ష ములు ౧ర౮౬ అగు నేటి రక్తాతీ సంవత్సరము నందు దఖ్ఖని పాదుషహాగార్ల వల్ల నుంచి, కృష్ణామలాపహారీసంగమస్థళమందు పరగణే హెక్సుగొండ రక్ష్మితంగడివద్ద యుద్ధములో సైన్యసహితముగా గదిక్ అయినతర్వాతను....

Kaifiyat of Ciţţiveli: L.R. 22, p. 184.

185-(b).

యాశకంలోనే (౧ర౮౬ రక్తాంటి) అళియరామరాయలు సైస్య ముతోకూడా దఖనిబాదశాహాలతో కృష్ణానదీతీర రక్కనతంగడి అనే స్థళంవద్ద యుద్ధము చేసి అళియరామరాజు దండు తోకూడా గది౯ అయినందున తుర కలు విజయనగరాన్కు వచ్చి స్థళం (భక్షుచేసి సదాశివరాయల్కు కొంత దేశం యిచ్చిరి. గనుక సదాశివరాయలు (పభుత్వం చేస్తూవుండెను.

Kaifiyat of Kandanavõlu: L.R. 16, pp. 488-9.

185-(c).

అతని కుమారుడు బుస్టరెడ్డి నాడుగౌడు అయి పుండగా అప్పడు అళియ రామరాజువారి మన్మంతరమందు చీశాపురడ అల్లీ యదలషహావాదుపా, భాగానగరు కుతుబువహా, దాలతాబాదు నిజాంబాదువహా యీనున్ను భాంజుతో వచ్చి సైన్యసహితముగా అళియరామరాజును ముంచివేసి విద్యా నగరద తఖ్ము గర్జి చేసిన తరువాతను మొగలాయీ చేసే వుప్పదవములకు సహించలేక సదరహు నాడుగాడు బుసిరెడ్డి స్థళం వదలి కన్నోలుతాలూకు గోసునూరు అనంత్తాపురమునకు లేచిపోయినాడు. దేశాయీలు అశ్క్షు లైన వారున్ను స్థళం వదలి విద్యానగర్మాంతముకు లేచి వచ్చినారు.

Kaifiyat of Gadwāl: Mac. Mss. 15-3-18, p. 98.

185-(d).

ఆయన అల్లుడు రామప్పయ తిరిగీ వృత్తరపుడేశాలనుంచి తురక నుస్లీ కు యిళ్ళారాల అనే నిజాం వీరిమోద తర్లి వచ్చినంతల్లో, రామప్పయ ఆనెగొందికి రాకమున్నే యొదురుగా పోయి యుద్ధం చేసి మరీఖు యిళ్ళాంచేత గాయంబు పడి శరీరం చాలించెను.

Account of the Narapati Kings: L.R. 50, pp. 315-6.

185-(e).

అంతట అళియరామరాజు సదాశివరాయలవద్ద యువరాజత్వం వహించి కార్యదతుుడై ఫుండి దఖనిబాదుశాహాలు అయిదుగురున్ను యేక స్తులై అళియరామరాజును దండుతోకూడా కృష్ణాతీరం రాజ్సీతంగడి అనే[గామం వద్ద ముంచి ఆనెగొంది విదావాడ్ స్థళములో ఫున్న దేవాలయములను కాల పెట్టి విజయనగరం దోచిరి. అప్పడు రాజ్యం అంతా తురకలు దోచిరి. గన్కులోగడ నడిచే అ[గహారములు నగరకల్పుకునిరి. గన్కు యీ లెంబాకల్(గహారమును నగరకలిసినది.

Kaifiyat of Lēbāka: L.R. 44 p. 242.

185-(f).

తరువాత అళియరామరాజువారి [పభుత్వము అయి రామరాజు రాజ్య పరిపాలన చేస్తూవుండగా శాలీవాహనశకవర్ష ములు ౧రం ఓ నెయ ర క్యాండీ నామ సంవత్సరద వై శాఖమాసములోను బిజావురవు అల్లీ యదులుషహా పా దువహా, భాగానగరు కుతుబుపహా, చౌల్తాబాదు నిజాంవహా భైరీ యామూడు మంది పాదుపాకులున్ను కూడి వారివారిఫౌంజతో వచ్చి పరగణెహ్యాను గొందదహాల్లి రక్క-సిగితంగడి (కృష్ణా) మలాపహారీసంగమస్థళమందు, రామ రాజుమీ దిన్నాగా యుడ్ధము చేసి సై వ్యసహితముగా రాజును ముంచి వేసి విద్యానగరకట్నం దోచుకొని మూడుమందిపాదుకుహాలున్ను ఫౌంజు సహా బిజాపుకమునకు తీరిగి పోయిన తర్వాత విద్యానగరపట్నమున్ను దీనెదినె యిదే (పకారముగానే ఖల మాతూవచ్చినది. తదనంతరమందు రాజ్యము అరాజక మయి చుట్టుపట్ల సాళాగాండ్ల వుప్రదవమునకు సహించలేక (పజలు చెల్పిచల్ అయి పోయినందున ఈ గామము బిల్కుల్ హాళు అయిపోయినది.

Kaifiyat of Sindavādi: L.R. 40 pp. 301-2.

185-(g).

అళియరామరాజువారు ప్రభుత్వం చేస్తూ వుండగా కోనేటి రంగరాజు వారు యాగు త్తిదుగ౯ం అధికారం చేసిరి. అక్కడ అళియరామరాజువారి మీందికి బిజాపురం అల్లి అబ్దల్ మహా, బదరు నిజాంపహా, కుతుబుమహో యీ మొదలయిన పాదుషాలు అయిదుగురు మేకస్టు లయి సరపతు లయిన రాజ రాజువారి మీందికి వచ్చి యుడ్డం చేసి యుడ్డమందు రాయలవారి బలం చాల [క] వచ్చినందున శిశిచ్చేదం చేసి సంస్థానం ముంచిరి.

Kaifiyat of Yarra-Timmarājuceruvu: L.R. 39, p. 47.

185-(h).

అళియరామరాజు [పభుత్వం చేస్తూ వుండగా యీ రామరాజుమింద యుద్ధానకు, తురుష్కులు కుతుబుళా హైదరాబాదు, అల్లీఅదల్ మా బిజా పురం, నిజాంమాబవాది(రీ)అహమదానగరం, నిజాంపా దాలతాబాదు, యిమా దుల్ ముల్ కు బిరాడు బురాకాపూరు, యూ అయిదుగురు పాదుపాయాలు సైన్యముతో వచ్చి అళియరామరాజుమింద తీరుగబడి యుద్ధము చేసి జయించి, రామరాజును తల కోసుకొనిపోయి రాజ్యం తమస్వాధీనం చేసుకొని వుండగా...

Kaifiyat of Tādpatri: L.R. 39, p. 232.

185-(i).

అటుపిమ్మట దక్క కాదుశోహలు యేక స్తులై మత ద్వేషం చేతను రామరాయలను వధచేసి దేశములు స్వాధీనము చేసుకొనిరి.

Kaifiyat of Santarāvūr: L.R. 39, p. 508.

185-(j).

యా సదాశివరాయల నాడె కృష్ణరాయలగారి అల్లుడు ఆళియరామ రాయలు రాజ్యానకు దక్షుడై పుండి వీరికి పేషుకషు యిస్తూపున్న దఖని పంచ పాదుశాహాలు.

- ດ బిజాపురం **ఆలి** అదలశాహా
- n బిదరు కుతుబుశాహా
- n అహమదానగరు నిజాంశాహ బహారి

యింకా యిద్దరు బౌదశాహాలున్ను యేక స్తులై కృష్ణాతీరము రక్మ-నదలంగడి అనే స్థళమున అళియరామరాయలతో యుద్ధము చేసి అళియ రామరాయలను గర్జి చేసి విజయనగర పట్నం కొల్ల జెట్టి సదాశివరాయలను పుంచిపోయింది. తరువాత యా సదాశివరాయలు కొన్ని దినములు (పభుత్వం చేసినాడు.

Kaifiyat of Sara: L.R. 33, p. 396.

185-(k).

అళియరామరాజుగారు రాజ్యపరిపాలన చేస్తూ వున్నప్పడు శాలీవాహన శకం ౧రంక్ అగు రక్తాండి, సంవత్సరములో బిజాపురం అలీ యడలుషహా బాదువహా, భాగానగరు కుతుబువహా, దాల్తాబాదు నిజాంషహా హైరీ, యా ముగ్గురు పాదువహాలు దండుతో వచ్చి కృష్ణానది మలాపహారి అనే సేరు గలి గిన నదీసంగమస్థళమండు సైన్యసహితముగా రామరాజును ముంచివేసినతర్వా తమ ఆరుసంవత్సరముల పర్యంతం (గామానకు పాలనక ర్థ లేనందున పాలె గాండ్ల వుప్పదమము (పజలు సహించలేక చల్బిచలు అయి వుండిరి.

Kaifiyat of Holulagondi: L.R. 34, pp. 163-4.

185-(1).

నీరు శాంతి బాందిన పిమ్మట నలకయ్య తిమ్మనాయలవారు రాజ్యప దవి చేసినారు. వీరు పోయినపిమ్మట అళియ రామరాయలవారు కావేరినది ఆరంభ చేసుకొని నర్మదానది పర్యంతం రాజ్యం చేసిరి. యీరానాజు విజయ నగరమునుంచి అనేక సైన్యములతో పుత్రంగా పోయి కృష్ణానది చాటి నకల మైన ప్లేచ్ఛులతో చ్వేపం చేసినందున పాదుషహా అదలషహాగారు సైన్యనహితముగా వచ్చి అళియరామరాజుగారిని తల కోసి చంపిరి.

Kaifiyat of Gulyam: L.R. 34, pp. 47-8.

185-(m).

యిట్లా కొన్ని దినములు రామరాయలవారు రాజ్యభారం చేసుకుంటూ పుండగా వారిమోదికి తురుష్కులు బిజాపురం ఆలి ఆదంచహ బహదరు, నిజాంపాహ, కుతుబుపాహక యీ మొదలయిన పాడుపాహకలున్ను, యింకా కొంతమంది పాదుపాహలున్ను జుమలా అయిదుమంది యేక స్తు లై యీ నర పతి అయిన రామరాయలవారి మీందికి వచ్చి యుద్ధము చేసి యుద్ధరంగమందు రామరాయలవారు నిర్వాహకం చేయలేక యీం పాదుపాహకలచేతికి పట్టుబడి చిక్కినందున వారు ఈ రామరాయలవారి తలకాయ కోసుకుని రాయల వారి సంస్థానం ముంచి తురుష్కులు [పాముఖ్యులై వెనుగొండ మొదలయిన, జాగాలలో తురుష్కుల తాణాలు పడి రాజ్యం విచారిస్తు పుండిరి.

Kaifiyat of Pāmumudi: L.R. 17, pp. 418-19.

185-(n).

యా నదాశివరాయల ప్రభుత్వదారభ్యం నర్వాధికారి అయిన త్రీ కృష్ణ దేవమహారాయలవారి అల్లుడు, అళియరామరాజు శకం ౧ర్కాండ్ రక్తాండి నంవత్సరమున బిజాపూరు, బిదరు, దాలతాబాదు, అహమదానగరు మొదలయిన దఖని పంచబాదళాహాలు యేకస్తు లై అళియరామరాజు తో కృష్ణాతీరమున రాశునతంగడి అనే గ్రామమువద్ద యుద్ధము చేసి, అళియ రామరాజును దండుతోకూడా ముంచి తురకలు విజయనగరానకు వచ్చి రాయలనగళ్లన్ను పట్టమున్ను దోచి అక్కడ పున్న దేవాలయములు కాల పెట్టి, అప్పడు పయిన (వాసిన నదాశివరాయలకు కొంత దేశము యిచ్చి ఖన్మంద్ను నదాశివరాయలు ఆరుయేండ్లు (పభుత్వం చేసిరి.

Kaifiyat of Puspagiri: L.R. 13, p. 76.

185-(0).

యా [పకారముగా రామరాజు [పభుత్వనుు చేస్తూవుండగా శాలివా మాన శకనరుషములు ౧ర౮౬ రక్తాతీ నామ నంవత్సరమున బీజాపురంనుంచి ఆలీ అదంవవా పాదుపవా, భాగానగరము కుతుబవవా, దాల్తాబాదు నిజాం మహ భైరి యీ ప్లేమ్మలు దండులో వచ్చి కృష్ణాతీరమందున హవేలీపరగణే హాళుగొందదహిళ్లీ రక్కసిగితంగిడి మలాపహరికృష్ణానంగమస్థళములో గొప్పగా యుద్ధము చేసి సైన్యసహితముగా రామరాజును ముంచివేసి విద్యా నగరపట్నం దోచుకుని తీరుగా బిజాపురముకు పోయినారు.

గనుక తదారభ్యము విద్యానగరపట్నము ఖల మాతూ వచ్చెను.

Kaifiyat of Ādavāni: L.R. 10, p. 37.

185-(p).

యా నదాశివరాయల (పభుత్వం ఆరభ్యం నర్వాధికారి అయిన కృష్ణ దేవమహారాయలవారి అల్లుడు అళియరామరాజు అధికారదత్యం డై వుండి శాలివాహనశకవర్షంబులు దర్శల అగు నేటి రక్తాత్రీ నం॥ మున యీ రాయలకు కరభారం యిస్తువున్న బిజాపురం, బిదురు, దాలతాబాదు, అహ మదానగరు మొదలైన దఖని పంచబాదశాహా అనగా దత్మణ్రహంత్యాన వున్న ** బాదశాహలు తురకలు యేకస్తులయి అళియరామరాజుతో కృష్ణా నదీతీర మైన రాశ్వనతంగడి అనే (గామంవద్ద యుద్ధము చేసి అళియరామరాజులో కృష్ణా రాజును దండుతో ముంచి మైని (వాసిన తురకలు విజయనగరానకు వచ్చి రాయలవారి నగళ్లున్న పట్టమున్ను దేవాలయములున్ను కాలబెట్టి దేశం దోచి, అప్పడు మైని (వాసిన సదాశివరాయలకు కొంత దేశము యిచ్చినందున తురకాంణ్యములోను నదాశివరాయలు దం యేండ్లు (పభుత్వము జేసీనట్టుగా శాసనములు వున్నవి.

Kaifiyat of Cuddapah: L.R. 8, pp. 128-29.

185-(q).

తరువాత సదాశివరాయలు రాజ్యం శౌయగా ఆళియరామరాయలు యువరాజత్వం చేస్తూ వుండగా బిజాపురం బిజరు వైగా దఖనిపంచబాదు మాహలు యేకమై వచ్చి అళియరామరాయలతో యుద్ధము చేసి అళియ రామరాయలను చంపి తరువాత పూరుగల్లు అనుమకొండ తీరుగా తురశాణ్యం అయ్నిది.

Kaifiyat of Anumakonda: Mac. Mss. 15-4-5, p. 108.

185 - (r)

రామరాజయ్య దేవమహారాయలు (పభుత్వానకు వచ్చి శా ౧ర౮3 శకం వఱకు రాజ్యంచేస్తూ వుండగా దక్క్ కా మదుశాహాలు యేకస్థులై కల్లా టకరా జయిన రామరాజును వధించి దేశములు స్వాధీనం చేసుకొని మల్కి విభురాం పాదుమహావారు మర్తుజా అనే తురక సరదారుణ్ణి యీస్టాలానకు మొహిం పంపించిరి.

Kaifiyat of Kondavīdu: Mac. Mss. 15-4-40, pp. 22-3.

186. RĀMARĀJANA BAKHAIR.

ರಾ|| ರಾ|| ಕರ್ತ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಮುಖಕ್ಕೆ.

ಸೇವಾನುಸೇವಕ ರಾಮಾಜೀ ತಿರ್ಮಲ ಹರಿಕಾರೆ ಅರ್ಜಿದಾಸ್ತು ಬಿಂನಹೆ|| ತೆ|| ದೇವೆ ರವರು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷಂಗಳು ೧೪೮೬ ರಕ್ತ್ತಾಕ್ಷೆ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ಆ ನಿರುದ್ಧ ಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿ ಣದೇಶಾಧಿಸತಿ ರಾಮ ರಾಜನ ಸನ್ನಿ ಧಿಯಲ್ಲು ಯಿರುತ್ತಾಯಿದ್ದೇನು. ಮುಂದೆ ಯಿಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನವಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಯದುಲ್ಶಾಹನ ಮಹಲದಾರನು ತಂಮ ಧಣಿಗಳ ಪ್ರಯೋಜನನಿಮಿತ್ಯ ವಾಗಿ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳು ತೆಗದುಕೊಂಡುಬಂದು ಬಾಗಲಿಗೆ ತಾನು ಬಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿ ಯಾ ವರ್ತಮಾನ ಅರಸುಗಳು ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ತಂಮ ದಳವಾಯಿನ ಕರಸಿ ಅಜ್ಞಾ ಸಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯದುಲ್ಶಾಹಾನ [ಮಹಲ್ ದಾರನು] ಕರಸಿ ಜಾಸೋತಿ ಚಾವಡಿ ಹಜಾರ ಚಾವಡಿ ಬಳಿಯಣ ಆನಂದಮಹಲಿನ ವಳಗೆ ಯಿಳಸಿ ಆ ಮಹಲದಾರನ ಯೋಗ್ಯ ತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೊಡ್ಡಿ ಪರಾಮರಿಕೆ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡ ಲಾಗಿ, ಅದೇಪ್ರಕಾರ ದಳವಾಯಿನ ಅರಮನೆ ಹರಿಕಾರನು ಕರತೆಂದು (ಮಹಲ್ ದಾರನ) ಅನಂದಮಹಲಿನೊಳಗೆ ಯಿಳಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ತಾನುಸಾರ ವೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೊಡ್ಡಿ ಪರಾಮರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪುನಃ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯಂತ ವರ್ತಮಾನ ಅರಿಕೆಮಾಡಿದವರಾದರು. ಆ ಮಹಲುದಾರು ಆ ದಿವ್ಯ ಆನಂದಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮರುದಿನ್ನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಯೆಮ್ಡು ಕೈಕಾಲು

ನೋರೆ ತೊಳದುಕೊಂಡು ನಿವಾಜುಮಾಡಿ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೆ ಆಲೋಚನಮಾಡಿದ್ದು. ''ಅರಸುಗ ಳಾದರೆ ನನ್ನ ತಂಮ ಸಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಕ್ಷ ಣದಲ್ಲಿ ನಂಮ ಧಣಿಗಳ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳು ತೆಗದು ಕೊಳದವೆ ಉದಾಸೀನಾಮಾಡಿದವರಾದರು. ನಾನು ದಾವಮಾತನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದು.ಯಲ್ಲಿ ತನಕಾ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಾಡಿದರೆ ಮಾನವುಳೀದು. ನಾನಾದರು ದುರೈಲಸೇವಕ,ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾನಾವುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಜೆ ವುತ್ತಮ. ಮಹತ್ತಾದ ಗಜವು ಯೇರಬೇಕಾದರು ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡಿ ಅಜಮಾಯಿಸಿ ಯೇರಬೇಕಾಗುತ್ತಾಯಿದ್ದೀತು. ಅರಸುಗಳ ಸಂಗಾತ ಹೆಚ್ಚು ರದ್ದ ಲು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ದೂರದ್ರಿಷ್ಟಿ ತಿಳಿದು ಮಾಡಬೇಕು."ತಾನೆ ತಿಳ್ದು ಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡು ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹ್ನಿ ದು.''ದೇವರವರಾದರು ನನ್ನ ನ ಬಂದಾಕ್ಷ ಣದಲ್ಲಿ ಸಮು ಖಕ್ಕೆ ಕರಸಿ ಪತ್ರಗಳು ತೆಗದುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದವರಾಗಲಿಲ್ಡ. ನಾನು ತಂದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಾ ದರೂ ಬಹು ನಾಜೂಕು (ಆಗಿ)ದ್ದಾವು. ಯಿನ್ನು ಮೇಲೆಆದರು ದಯಮಾಡಿ ಕರಸಿದ್ದಾ ಯಿತೇ ಹುಜೂರಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಗದಪತ್ರೆಗಳು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಸಾಕಲ್ಯ ನಾಗಿ ಯಾವದ್ವರ್ತ್ತಮಾನನು ಬಿನ್ನ ಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ"ನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹ್ನಿ ಲಾಗಿ,ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಬಹಳ ಹರುಷಿತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸಮು ಖಕ್ಕೆ ಬಾಹೊದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಕಾರಣ,ಮಹಲುದಾರ ಪತ್ರಗಳು ಸಹ ಆರಸುಗಳ ಸನ್ನಿ ಧಿಗೆ ಬಂದು ವಿನಯಸೂರ್ವಕ ವಂದನೆಯಮಾಡಿ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ವುತ್ತರಾ ಮುಟ್ಟಸಿ ಮತ್ತೂ ಕೆಲವು ಅಭಿ ಪ್ರಾಯ ಭಿನ್ನ ಹೆ ಮಾಡಿದನು.ಅನಂತರ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಸ್ತಾ ನಿಮಾಡಿದ್ದು, ''ದೇವರಾದರೂ ಮಹಾ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು, ಅಪ್ರತಿಪರಾಕ್ರಮ ನರಪತಿಗಳು, ಜೀವರವರಂಥಾ ಸಮರ್ಥರು ಪೃಥ್ವಿವಳಗೆ ದಾರು ಕಾಣೊದಿಲ್ಲಾ, ನವಕೋಟ ನಾರಾಯಣ ಅನಿಸಿಕೊಂಡು ಯಿಧೀರಿ, ದೇವರವರಂಥಾ ರಾಜ ತೇಜೋನಿಧಿಗಳಗೆ ನಾನೆಷ್ಟೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲಾಪೆ''ನೆಂದು ಅನೇಕವಿಧದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ಸಮಾಡ ಲಾಗಿ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜಗಳು ಪರಮಹರುಷಿತರಾದರು. ಮಹಲದಾರ ತಂದಂಥಾ ವೃತ್ತ್ರಗಳು ವೋದುವಂತಾ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳ ಕೈಗೆ ಕೊಡ್ಡಿ ವೋದಿಸಿ ಪರಮಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಆ ತರುವಾಯ ಆರಸು ಗಳು ಆನಂದಮಹಲಿನೊಳಗೆ ಸದುರು ಮಾಡಿಸಿದಕ್ಕೆ ಫರಮಾಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ವೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸಮಸ್ತ್ರ ಸಾಮಾದೀಕರಾದ ಯಪ್ಪ ತ್ತ್ರೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರ ಸಹ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತವರಾದರು.

ಅದೇಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗುದೊಂಬರು ಬಂದರಾದರು, ಸಂಗಡಲೆ ಆಡಲೀಕೆ ಹುಕುಂಮಾಡಿ ದರು. ನಾಲ್ಕು ಆರು ತಾಸು ದೊಂಬರು ಅಡಿದ ತರುವಾಯ ಅವರಿಗೆ ಯಲೆ ಅಡಿಕೆ ತರಿಸಿ ವುಡಿ ಗೊರೆಗಳು ಕೊಟ್ಟವರಾದ ಮ್ಯಾಲೆ ದೊಂಬರು ಮುಜುರೀಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗೆ ಅರ್ಲು ಮಾಡಿ ಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸೂಕರಗಳು ದಯಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಳಲಾಗಿ ನರ ಪತಿಗಳು ದಯಮಾಡಿ ಮಹಲು ಕಾರಖಾನೆದೊಳಗಿನಿಂದ ಹತ್ತಾರುಗ್ರಾಮಸೂಕರಗಳು ತರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹುಜೂರಲಿ ಡೊಂಬರಿಗೆ ಕೊಡ್ಡಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟವರಾದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯದ್ದು ಲಶಾಹನ ಮಹಲದಾರನು ಕುಳಿತುಯಿದ್ದ ನು. ಈ ಸೂಕರಗಳು ಮಹಲದಾರನ ದೃಷ್ಟಿ ಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲಿ ಕಣ್ಣು ಮೋರೆ ಸಹ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಆಡಿದ್ದು. "ನಾನಾದರು ಜಾತಿ ಮುಸಲಮಾನನು,ಕೆಟ್ಟ ಮೃಗಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದು, ಬಿದ್ದ ರೂ ಸರಿಯೆ ನೊಡಬಾರದು, ತತ್ರಾಪಿಸಿ ಕೆಟ್ಟಮೃಗಗಳು ನೋಡಿ ದರಾಯಿತೆ ಮುಸಲಮಾನರೊಳಗಿಂದ್ದ ವರು ಹಿಂದೂರೊಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಹಾಗೆಂ"ದು ಆಡಿದನು. ಆಮೇಲೆನರಪತಿಗಳು ಆಡಿದ್ದು "ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯೊಳಗೆ ಕೋಳಿ ಭಕ್ಷಣೆಮಾಡುತ್ತಾ ಯಿದ್ದಿ ನಿ;ಕೋಳಿ ಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಮಲಭಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತೆಂ"ದು ಆಡಲಾಗಿ, ಯಿದಕ್ಕೆ ಮಹಲದಾರನು ಆಡಿದ್ದು: "ನೀವು ಕೆಟ್ಟಜೀವಗಳ ಭಕ್ಷಣೆಮಾಡುತ್ತಾ ಯಿದ್ದೀರಿ, ನಿಂಮಜಾತಿ ಹೀನಜಾತಿ" ಯೆಂದು ಆಡಲಾಗಿ ಆ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಮಹಾಕೋಸವಾಗಿ, ನಗರದೊಳಗೆಲ್ಲಾ

ಯಿದ್ದಂಥಾ ಗ್ರಾಮಸೂಕರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಜಮಿಮಾಡಿಸಿ ವೆಂದು ದೊಡ್ಡಮನೆವಳಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಆಮನಿಗೆ ಬೀಗಮುಪ್ರೆಯನ್ನು ಮೊಹರುಮಾಡಿಸಿ ಯರಡನೆಯದಿವ್ಸ ಕೀಲಿಯಿ ತೆಗಸಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸೂಕರಗಳು ಭಕ್ಷಿ ಸೊಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ಜೋಳವನ್ನು ಭಕ್ಷ ಹೆಮಾಡಿ ಮನೆ ವಳಗೆಲ್ಲಾ ವೃಷ್ಟಿಸಿ ಯಿ(ಧಾವು)ದಂಥಾ ಮನೆವಳಗೆ ನರಪತಿಗಳು ನೂರುಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಡ್ಡಿಲಾಗಿ ಸೂಕರಗಳು ವೃ ಷ್ಟ್ರಿಸಿ ದಂಥಾ ಮಲದೊಳಗಿನ ಜೋಳದ ಕಾಳುಗಳ ಭಕ್ಷಣೆಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದವು. ಆ ತರು ವಾಯ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಮಹಲುದಾರನ ಕರೆಕಳುಹ್ನಿ ತೋರಿಸಿ "ನೀನಾದರೂ ನಮ್ಮ ನ ಕೆಟ್ಟ ಜೀವಗಳ ಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾಯಿಧೀರಿಂದು ಆಡಿದೆಲ್ಲಾ ! ಅವೆ ಸೂಕರದೊಳಗಿನ ಮಲದೊಳ ಗಿನ ಕಾಳುಗಳ ತಿನ್ನು ತ್ತಾಯಿದ್ದಾವು; ಕೊಳಿಗಳಲ್ಲಾ ನೀವು ಭಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ನಿಂಮ್ಮ ದು ದಾವ ದೊಡ್ಡ ಜಾತಿ" ಯಂದು ಆಡಲಾಗಿ, ಆ ಮಹಲದಾರನು ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಮುನುಸುಹುಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ತಿರಿಗಿ ನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಅರಸು ಗಳು ಕರೆಕಳುಹ್ನಿ ಅವಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾನಪಾನಮಾಡಿ ಅಧಿಕವಾದ ತಸಲೀಫ್ವಗಳು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಡ್ಡಿ ಕಳುಹ್ನಿದವರಾದವರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮಹಲದಾರನು ತಮ್ಮ ಥಣಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯದ್ದು ಲಶಾಹಾ ಪಾದುಶಾಹಾನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಹಳ ಕೋಪಿಷ್ಟ ನಾಗಿ ತನ್ನ ತೆಲೆಯನ್ನೂ ಲಿನ ಮುಂಡಾಸನು ತೆಗದು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅರ್ಜುಮಾಡಿದ್ದು "ಪಾದಷಾಹಾ ಸಲ್ಡಾ ಮತ್ತು, ಯಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಾದಶಾಯಿ ಮುಳುಗಿತು. ಮುಸಲಮಾನರ ಕ್ರಮವೇನು ವುಳಿಯಲಿಲ್ಹಾ, ಯಿಂದು ಬೆಹಮಾನನಾದಿವು, ಬಹಳ ಜೋರಾವರನಾಗಿ ಯಿದ್ಧಾನೆ, ಮುಸಲಮಾನರ ಗುನಾನೆ ಗಣನ ವಾಡೋದಿಲ್ಲಾ, ಹಜರತು ಪಾದಶಾಹ ಸಾಹೇಬರವರು ಆ ನರಪತಿಗೆ ಗೆರ್ದುಮಾಡಿ ಯಾವತ್ತು ಕರ್ನಾ ಟಕದೇಶದವರೆಲ್ಲಾ ಠಾಣ್ಯ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವುಲು ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಿದರಾಯಿತೆ ಮಾನವು ೀತು. ಯಿಲ್ಲವೆ ಲೇಶಮಾನವು ಳೋದಿಲ್ಲಾ, ಈವಾತು ಹಿಡಿದು ಕು(ಕೋ)ಖುರತು ಕರ್ನಾ ಟಕ್ಕೆ ಬಿಜಮಾಡುವುದೆಂ"ದು ಅರ್ಜುಮಾಡಲಾಗಿ ಪಾದುಶಾಹನವರು ಮಹಲದಾರಗೆ ಆಡಿದ್ದು, "ನಾನಾದರು ನರಪತಿ ಕುಮಾರ(ಗೆ) ನೆನಿಸಿ ಕೊಳುತ್ತು ಇವೇನೆ. ಅವರ ಅವಹಿತ ಮಾಡಲಾಗದು. ಆರಸುಗಳಾದರು ನಮಗೆ ಹಿರಿಯರು,ಅವರನ್ನೂ ಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಬೋದಿಲ್ಲವು? ಯಂದು ಆಡಲಾಗಿ ಆ ಮಹಲದಾರನು ಮುನುಸುಹುಟ್ಟ ಪಾದಶಾಹಗೆ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹಾರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ದಾರುಯಂದರೆ ಜಹಲನಾಪುರ ತಮ್ಮು ಅಖಬಗ ಜುಲಾಯಿ ವಾದುಷಾ, ಯದ್ದು ಲಶಾಹ ವಾದುಷಾಹ, ಸವಾಯಿ ಜಗಜಂಪ ಸುಗುಣ ಕನ್ನ ಡ ಜಾಣಪಾದಶಾಹರು ಜಹಲನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮೇಜವಾನಿ ನಿಮಿತ್ಯ ಕಲತುಯಿದ್ದರು. ರತ್ನ ಖಚಿತ ವಾದಂಥಾ ವಸಂತಮಹಲಿನೊಳಗೆ ಸಭೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗ, ಅಶಾರಾ ಕಾರಖಾನೆ, ಹನ್ನೆ ರಡು ಮಹಲು ವಗೈರೆ ವಿದ್ಯಜ್ಜ ನಸಭೆ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಯಿದ್ದ ದಕ್ಕೆ ತಪಸೀಲು.

ಆಠಾರಾ ಕಾರಖಾನೆ ಹೆಸರು —

೧ ತೊಸೆ	ಖಾನೆ	೧ ಬಬರ್ಜಿಖಾನೆ	೧ ಪರಾನಖಾ
೧ ದಪ್ಪ	ರಖಾನೆ	೧ ತಾಲಿಂಖಾನೆ	೧ ಜಕೀರಖಾನ
೧ ಶಿಕಾರ	ಖಾನೆ	೧ ಚಿರಾತಖಾನೆ	೧ ದಿವಾನಖಾ
೧ ಕಲ್	ಬತುಖಾನೆ	೧ ಷೆಮುರಖಾನೆ	೧ ದಸ್ತರಖಾ;
೧ ಶಿತಾ.	ಖಾನೆ	೧ ನಗಾರಖಾನೆ	೧ ಅವಬಖಾನೆ
೧ ಸರಾ	ಸಖಾನೆ	೧ ಪೀಲಖಾನೆ	The state of the s

ಬಾರಾ ಮಹಲುಗಳ ಹೆಸರು.

೧ ಕೋಟೆ ಮಹಲು	೧ ಜಕಾಯಿತು ಮಹಲು	೧ ಜಾಸೂದ ಮಹಲು
೧ ಗಾಡೀ ನುಹಲು	೧ ತಟ್ಟಿ ಮಹಲು	೧ ಸಿಂದಿ ಮಹಲು
೧ ದೀವಟೀ ಮಹಲು	೧ ಪಾಯಿನ ಮಹಲು	೧ ಪಾಲಖೀ ಮಹಲು
೧ ಯಿಮಾರ್ಡಿಮಹಲು	೧ ದರ್ಜಿ ಮಹಲು	೧ ಪರೋನಿ ಮಹಲು
		ಅಂತೂ ಬಾರಾ ಮಹಲು. ೧.

ಬಾರಾ ಬಲೂತೀಯವರ ಹೆಸರು.

0	ಗೌಡ	೧ ಕಂಮಾರ ೧ ಮಾಡಿಗ
0	ಬಡಿಗೆ	೧ ತಳವಾರವ ೧ ಮಟಪತಿ
C	ನಾಯಿಂದ್ರರವ	೧ ಕುಲಕರ್ಣಿ ೧ ಅಗಸ
C	ಜೋಯಿಸ	೧ ಅಕ್ಕ ಸಾಲೆ ೧ ಬಾರಿಕರು

೧ ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನಿಗಳು

೧ ಸೀಮಾನುೂಲ ಪಾರಪತ್ಯ ದವರು ೧ ದಳಾವಾಯಿ

೧ ಹೇಜೀಬರು

೧ ರಸವಾದ

ಬಾರಾಬಲೂತಿ ಯವರ ಹೆಸರು.

೧ ಕಂದಾಚಾರಿಗಳು

೧ ಮುಜಮುದಾರರು

೧ ವೇದಪಾಠಕರು

೧ ದೃಶ್ಯ

ಇನ್ನು ಯುಪ್ಪ ತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರು.

೧ ರಾಯಸದವರು

೧ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

	[ಅುವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಗಳ	.]*
೧ ಅಕ್ಷ ರ	೧ ಶಿಲ್ಪಿಶಾಸ್ತ್ರವು	೧ ಸೂರತ್ವ
೧ ಪ್ರರಾಣ	೧ ಆಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭ	೧ ನೃತ್ಯಾ
೧ ಯಿತಿಹಾಸ	೧ ವೈಶ್ಯಾ	೧ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ
೧ ಆಕರ್ಷಣ	೧ ಛಂದಸ್ಸು	೧ ವಾಗ್ಬಂಧನ
೧ ವೃಧಾರತೃ(?)	೧ ಕವಿತ್ಯ	೧ ಶಾಸ್ತ್ರ
೧ ವೇ ದಶಾಸ್ತ್ರ	೧ ಸಂಗ್ರಾಮ	೧ ವೇಷಾ
೧ ಲಕ್ಷ ಣ	೧ ಜಲಸ್ತಂಭ	೧ ಧೀರತ್ವಾ
೧ ಶಿಕ್ಷಕಲ್ಪ	೧ ದೃಷ್ಟಿಸ್ತಂಭ	೧ ತಾಳ
೧ ಅಲಂಕಾರ	೧ ವೇದ	೧ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರ
೧ ಭೇತಾಳಮಂತ್ರವು	೧ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	ಅಂತೂ ೩೨
೧ ವುಛಾಟನ	೧ ನರಪರೀಕ್ಷ	೧ ಪ್ರವೇಶಾ
೧ ಆದೃಶ್ಯಾ	೧ ಬಿಲ್ವವಾದ	೧ ವೀಕಾ
೧ ಗಣಿತ	೧ ನೃತ್ಯ	೧ ರತ್ನ ಪರೀಕ್ಷ
೧ ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧ	೧ ಪ ರಕಾಯ	೧ ಮೃಗಪರೀಕ್ಷ
೧ ಅಶ್ವಪಂಕ್ಷ	೧. ಗಾಂಥರ್ವ	೧ ಧಾತುನಾದ

^{*} The heading in the text is 300 am arren which is quite inappropriate.

೧ ಇಂದ್ರಜಾಲ

0	ಅನೃತ್ಯ (?)	೧ ಪಕ್ಷಿ ಪರೀಕ್ಷ ೧ ಸ್ತಂಭನ
	ಸಂಚಾ	೧ ವಾಗ್ವಾದ ೧ ಅತ್ಮ ಪ್ರವೇ(?)
0	එ නී ෂ්	೧ ಭೂಪರೀಕ್ಷ ೧ ವೇಣು
0	ನೋಹನ	೧ ತಾಲ್ವ ವಾದ ೧ ಗಜಪರಿಕ್ಷ
		ಆಂತ್ಕ* ೩೨

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಐನತ್ತು ಆರು ಬೇಡ ಹೆಸರುಗಳು.

೧ ಅಂಗ	೧ ಗೌಳ	೧ ಮಾರುತ
೧ ಕಾಳಿಂಗ	റ ಹೂಣ	೧ ತುರುಷ್ಕ
೧ ತೆಲುಂಗ	೧ ಹುನ್ನೂ ರ	೧ ಶಾಂಡ್ನಲ
೧ ಕೊಂಗ	೧ ಕಾಶ್ಮೀರ	೧ ಮಹೆಜನಾ
೧ ಕೇರಳ	೧ ಸೌರ	೧ ಗಾಂಥೆರ್ವ
೧ ಪಂಚಾಳ	೧ ಮಾಳವ	೧ ಶಿರುಗರ್ತ
೧ ಸಿಂಗಾಳ	೧ ಕುರು	೧ ಹಿಂದವಾ
೧ ಕುಂತಳ	೧ ಚೀನಾ	೧ ತ್ರಿಗರ್ತ್ತಾ
೧ ನೇಪಾಳ	೧ ಮ್ಲ್ರೇಚ್ಬ	೧ ಆರ್ಡ್ಗಾವರ್ತ
೧ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ	೧ ಮಳೆಯಾಳ	೧ ಭೋಟಿ
೧ ಕಿರಾತ	೧ ಹಯುವಾ	೧ ಮಹಾಭೋಟಿ
೧ ಛೇದಿ	೧ ಸ್ಟ್ರೆಂಥನ	೧ ಆಭಟಿ
೧ ಅಂಬಾ(ಗ?)	೧ ಕೊಂಕಣ	೧ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
೧ ವಂಗ	೧ ಕುನ್ಮಾ ವತಿ	೧ ಪಾರ್ವರಾ
೧ ಲಾಳ	೧ ಕಲಹಾವತಿ	೧ ಖರ್ವರಾ
೧ ಬಾಗಳ	೧ ಮುಂಗಲ	೧ ಮಧ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ
೧ ಚೋಳ	೧ ವುಗಥ	೧ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ†
೧ ಪ್ರಾನಿಡಾ	೧ ಕರಾ, ಟಕಾ	

ಅಂತೂ ೫೬ ಐವತ್ತಾರು ಜೀಶಗಳು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಪನ್ನ ಐವತ್ತಾರು ದೇಶದವರು ಸಹ ಸದರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಯಿಹೊ ಸಮಯದಲ್ಲು ವಂದುಕಡೆ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರು ನರ್ತ್ತನಮಾಡುತ್ತಾಯಿದ್ದರು; ಗಾಯನದ ವರು ಗಾಯನಮಾಡುತ್ತಾಯಿದ್ದರು; ವೀಣೆಗಾರರು ವೀಣೆವಿದ್ಯಾ ತೋರಿಸುತ್ತಾಯಿದ್ದರು; ಯಮನಿಯಮಾದಿ ವಿದ್ಯಾ ವಂತರೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಕುಳಿತು ಯಿರಲಾಗಿ ತತ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯದ್ದು ಲಶಾಹ ಪಾದುಶಾಹನ ಮಹಲದಾರ ಹೋಗಿ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರಿಗೆ ನಯವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಎರಗಿ ಸಲ್ಲಾ ಮು ಮಾಡಿ ತನಗೆ ಅನುಭವವಾದ ಪೂರ್ವವರ್ತ ಮಾನವೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತಾರ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಯರಡು ಕರಗಳು ಮುಗಿದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಈ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಯಾ ಮಹಲದಾರನ ಅರ್ಜೀ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ವಿಚಾರಿ ಸಿದ್ದು "ನೀನಾದರು ಅಲ್ಲಿಯದುಲಹಾಹನ ಮಹಲುದಾರನು; ನೀನು ನಿಂಮ್ಮ ಥಣಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿ

^{*}The list which is given in two sections contains only 59 items (29+30); one of them nftya is mentioned twice.

[†] The list gives only the names of fifty-two countries. Maharastra is mentioned twice.

ಮಾಡಿಕೊಂಬುವದು ಬಿಟ್ಟು ನಂಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದು ಪರಮ ಆಶ್ವರ್ಯ ತೋರು ತಾಯಿಧೀತು. ನರ ಪತಿಮಾಡಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಮ್ಮ ಥಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೇಲೆ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಹಾಗಾ ಯಿತು, ಯಿದು ಯೇನು ವಿಚಾರ''ವೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಆ ಮಹಲುವಾರನು ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು. "ನಾನಾದರೆ ನಮ್ಮ ಥಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೇಲೆ ಬಂದವನಲ್ಲಾ " ಯಂದು ತಾನು ಥಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ತನ್ನ ಆರ್ಜು ಥಣಿ ಖಾತಿರಕ್ಕೆ ತಾರದೆ "ನಾನು ರಾಜಭೂವರನ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಳುತ್ತಾ ಯಿದ್ದೇನೆ; ಆತನವೇಲೆ ನಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ಪರಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ನಿಂಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದವನಾದನು" ಯಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡವನಾದನು. ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಮಹಲ ದಾರನ [ಮಾತು] ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ತಂಮೊಳಗೆ ತಾವು ಆಲೋಚನಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ವಳ್ಳಿತು ರಾಜಭೂವರನ ಗುಮಾಸವೇನು ಯಿಧೀ'ತೆಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನಮೇಲೆ ಹಲ್ಲಾ ಘರಮಾಯಿಸಿ 'ಯಲ್ಲಿಸರಿಯಂತ್ರ ಕರ್ನಾ ಟಕದೇಶವಿಧೀತೊ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ್ರವೂ ಠಾಣ್ಯಾ ಹಾಕಬೇಕು. ಗನೀನುಗೆ ತಂಬೀ ಪ್ರಹಜಾಯಿಸಿ ಹರಾಮ ಹೊಗಸ ಬೇ'ಕೆಂದು ಸಿಧಾಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂರು ಮಂದಿ ಪಾದತಾಹರು ತಮ್ಮ ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನಿಗಳು, ಸೇನಾನಾಯಕರು, ದಳವಾಯಿ, ಕಂದಾ ಚಾರಿಗಳು ಯಾವತ್ತುಮಂದಿ ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರನ್ನು ಕರಿಸಿ ಸೈನ್ಯ ಸಿಧಾಮಾಡಿಸಿ ಪೆಷಖಾನೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸುವದೆಂದು ಬುಧಿ ಕೊಡಲಾಗಿ ಅದರಂತೆ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರ ಸೈನ್ಯ ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರು ಸಹ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ವಾದ ವಿವರವೂ.

ಜಹಲನಾಪುರಿತೆಖ್ತು ಅಖಬರ ಜಿಲಾಲದಿನ್ ಮೊಗಲು ಪಾದಶಾಹನ ಸೈನ್ಯಗಳ ಏವರವು. ಆಶ್ವಗಳು, ತೀರೆಂದಾಜಿಗಳು, ಕರೋಲುವಾಲೆಕಾರರು, ಕೊತ್ತಲದೇಖೀಲು.

೧೨೦೦೦ ಕೊತ್ತಲ. ಉತ್ತಮ ಅಶ್ವಗಳು, ೫೦೦೦೦. ತೀರಂ ದಾಜೆಗಳು, ೫೦೦೦. ಕರೋಲು. ಹೇದೆಗಳು, ೫೦೦೦. ಬಾಲೇಕಾರರು(..) ಐದುಮಣುವಿನ ಗುಂಡುಹಿಡಿಯುವ ತೋಫುಗಳು, ೪೦೦೦. ಯರಡುಮಣುವಿನ ಗುಂಡು ತೋಫುಖಾನೆಗಳು ೫೦೦೦.(..) ಮಣುವಿನ ಗುಂಡುತೋಫುಖಾನೆಗಳು ೬೦೦೦. ಮಣುಕಾರರು ೨೫೧೨೦. ಗಜಗಳು ೧೦೦೦೦. ವೋಷ್ಟ್ರಗಳು ೨೦೦೦೦೦. ಪಾಲಖೀಗಳು ೫೦೦೦೦. ಸುತರನಾಲಿಗಳು ೭೮೪೦. ಗೊಲಂದಾಜರು ೮೭೦. ಕೊಂಬುಗಳು ೮೬೦. ಗಾಡಿಗಳು ೬೦೦೦೦. ಜನಪಾದಗಳು ೨೫೦೦೦೦೦. ರೆಖಲೀಗಳು ೮೦೦೦. ಹತರನಾಲಿಗಳು ೯೬೫೦. ಜಜಾಲು ೧೨೯೬೦. ತಪಟೆಗಳು ೯೪೩೨೦.

ಯೊ ಪ್ರಕಾರ ಸೈನ್ಯಮುಸ್ತ್ಟ್ರಿದಾಯಿತು. ಇವರಂತೆ ದೌಲತಾಬಾದಿನ ತಮ್ಮ ನಿಜಾಮಶಾ ಭೈರಿಗೂ ಪಾದಶಾನೆ ಸೈನ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹನಪಾದಶಾಹನ ಸವಾಯಿ ಜಗಜಂಪ ಸುಗುಣ ಕನ್ನಡಜಾಣ ಪಾದಶಾಹನ ಸೈನ್ಯವೂ ಮುಸ್ತ್ರೈದಾಗಿ ಯಾ ಆ ಬಲ ಸ್ತ್ರೋಮ ಗಜತುರಗ ರಥ ವೋಷ್ಟ್ರ ಕಾಲುಪ್ಯಾದಿಗೆ ಸಹ ಸರಂಜಾಮಿ ಮಾಡಿ ಬಾಟ್ಟ ಕೊಟ್ಟು ನರ ಪತಿಮೇಲೆ ಮೊಹಿಮು ಹೊರಡುವದಕ್ಕೆ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಹೊರಗೆ ತಂಮತಂಮ ಪೇಸುಖಾನೆ ಸಂಗಡ ಝಂಡೆವು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದವರಾದರು. ರಾಜಭೂವರನ ಹೇಜೀಬು ತಿಂಮಾಜಿ ಭೀಮಾಜಿ ಜಹಲ್ನಾ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮೊಕಾಮು ಯಿದ್ದ ರು. ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಷಾಹರ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಮೊಹಿಂ ಹೊರಟ ಸಮಾಜಾರ ತಂಮ ಥಣಿ ರಾಜಭೂವರಗೆ ಜಹಸೂದನ ಸಂಗಡ ಬರಸಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ, ಜಾಸೂದನು ಬಂದು ನರಪತಿಗಳಿಗೆ ಭಯಭಕ್ತಿ ಯಿಂದಾ ಕರಕಮಲ ಮುಕು ಳಿತನಾಗಿ ಹೇಜೀಬ ಬರಕೊಂಡ ಚಿನ್ನವತ್ತ ಳೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಮತ್ತೂ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಅರ್ಬುಮಾಡಿದನು. ನರಪತಿಯವರು ವಿಜಯದಶಿಮಾದಿವ್ಯ ಮನೋಹರವನಾಂತ್ರದೊಳಗೆ ಸದರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತವಜೀರ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನಿಗಳೂ,

ದಳವಾಯಿ ಕಂದಾಚಾರದವರು ಮೊದಲಾಗಿ ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರುಸಹ ಹಾಗೆ [ಯಿದ್ದಂಥಾವರ] ತಪಸೀಲು—

- ೧ ಪಿಡ್ಡಿಗಿ ಜಕ್ಕಣನಾಯಕ
- ೧ ಮದೆಗಮೂಸೂರು ವಿರುಪಣ್ನ ನಾಯಕ
- ೧ ಯಿಕ್ಕೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರನಾಯಕ
- ೧ ಸೋದೆ ರಘುನಾಥನಾಯಕ
- ೧ ಚಿತ್ರಕಲ್ಲು ಸೀನಪ್ಪ ನಾಯಕ
- ೧ ಛಂದವಾರದ ಭೀಮನಾಯಕ
- ೧ ಕೊಲ್ಲಾ ರದ ಕೇಸಿನಾಯಕ
- ೧ ಬಿದನೂರು ಸೋಮಶೀಖರ ನಾಯಕ
- ೧ ಸಕರೆಪಟ್ಟದ ಜಕ್ಕಣ್ನ ನಾಯ್ಕ
- ೧ ಆದವಾನಿ ವೆಂಕಟಪತಿನಾಯಕ
- ೧ ಸೀರೆದ ಪರುಪನಾಯಕ
- ೧ ತೆಳವಾರ ತಿಮ್ಮ ಣನಾಯಕ

- ೧ ಪೆನಗೊಂಡೆ ಯಲ್ಲಷ್ಟ್ರನಾಯಕ
- ೧ ಬಳ್ಳಾಪುರದ ಯಲ್ಲಿನಾಯಕ
- ೧ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟದ ರಾಮರಾಜು
- ೧ ಗುಡಿಕೋಟಿ ಆಚ್ಬ್ಯುತನಾಯಕ
- ೧ ಬಂಕಾಪ್ರರದ ಯಲ್ಲಪ್ಪನಾಯಕ
- ೧ ನೆಂದ್ಯಾಲ ಸದಾಶಿವನಾಯಕ
- ೧ ದೇವನಹಳ್ಳಿ ಹನುಮವೃನಾಯಕ
- ೧ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಪೆದ್ದಿ ನಾಯಕ
- ೧ ತಾಡಿಪತ್ರಿ ಬಿಸಲಪ್ಪ ನಾಯಕ
- ೧ ಗತ್ತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಾಯಕ
- ೧ ಕಡಪೆ ವೆಂಕಟಪತಿನಾಯಕ

ಯಿಾ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರಸಿ ನರಪತಿ ಪಾದಶಾಹನು ಮಾತನಾಡಿದ್ದು. ''ಮುಸಲಮಾನ ಪಾದಶಾಹರು ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಕೂಡಿ ಯೇಕಸ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸೈಸ್ಯ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಲುಕುಗಿರಿಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ; ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಲಸ್ತೋಮಸಹಿತ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಯಿನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಕೇ ನರ ಸಂಚಣಿ ಬಲವನ್ನು ಯುಟ್ಟು ಶರತುನುರ್ದಿಯಿಂದಾ ಹಿಮ್ಮ ತು ಹಿಡಿದು ಶತ್ರುಗಳ ಮೋರೆಮೇಲೆ ಹೊಡದು ಚಲಾಯಿಸಿ ಸಿಪಾಯಿತನ ವುಂಟುಮಾಡಿ ಗನೀಮರಿಗೆ ತಂಬಿ ಪೋಹಜಾಯಿತಿ ತಿರುಗುಮುಖ ಮಾಡಿ ಯಶಸ್ಸು ತನ್ನಿ ರೆಌಂದು ಅನೇಕಬಗೆ ಸಮಸ್ತ ವಜೀರರಿಗು ಮನ್ನೆ ರಿಗು ದಿಲಾಸ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಯಿವರಿಗೆ ಜಮದಾರಖಾನೆಯಿಂದಾ ಪೂಚತವಸ್ತ್ರಗಳು, ಜರತಾರು ಬುಟೀದಾರಿ ಜಲದಾಹರಿ ಕಿಮುಜಾಫಿನ ಕುಡಿತೆಗಳು, ದಗಲಿಗಳು, ಅತಲಸು ಫೆಜರೇದ ಶಲ್ಮಾ, ನಾನಾವರ್ಣದ ವಿಶೇಷವಾದ ಜಿನಸುಗಳು, ಜಾಫರಾಣಿ ಲಾಕಿ ಗುಲಾಬಿ ಸಫೇದು ಮೊದಲಾದ ನಾನಾವರ್ಣದ ಶಾಲುಗಳು. ಬಂದರಚೀಟೆ ಹಾಗೆ ಬನಾತು ಶಕಲಾತಿಗಳು, ಜಮರ್ದೀಬನಾತುಗಳು, ಸುಲತಾನಿ ಬನಾತು, ಕಲಾಪಿಯಾದಕ್ಕೆ ಯಲ್ಲಾ ಸಭೆದದುರಂಗಿ ಬನಾತುಗಳು, ಜಮೇದಾರಿಗಳು, ಜರತಾರಿಯಿಜಾರಿ ಗಳು, ಜರತಾರಿಮಂದೀಲು ತುಕುಮಾಬಂದುಕು ನೆಚಕ್ಕಂಡೊ(?)ಜಿನಸುಗಳು, ಹುನ್ನಿನ ಹಚ್ಚಡ, ಮುಂಡಾಸ, ಹಾಗೆ ಮುತ್ತಿ ನತುರಾಯಿ, ಕಲಿಕಿತುರಾಯಿ, ಕಂಠಮಾಲೆಗಳು, ರತ್ನ ಖಚಿತದ ಕಡಗ್ಗ ನೊಹನಮಾಲಿ, ನವರತ್ನ ದ ಪದಕ, ಹಾಗೆ ನಜ್ರವೈಡೂರ್ಯ ಗೋಮೇಧಿಕ ಪುಷ್ಕ ರಾಗ ಮರಕತ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಪಚ್ಚ್ವಿದ ಮುತ್ತಿನ ಹವಳ ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂಥಾ ಕರ್ರಕುಂಡಲ ಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರವಾದ ವಿಶೇಷಗಳು, ನಾನಾವಿಧವಾದ ಚಕ್ರ(ಅಸ್ತ್ರ?)ಗಳ ವಿವರವೂ.

೧ ಹಲಿಗೆ, ೧ ಖಡ್ಗ, ೧ ಕತ್ತಿ, ೧ ಚಕ್ರ, ೧ ಬಿಲ್ಲಂಬು, ೧ ನಾಗ, ೧ ಪಿಂಡಿವಾಳ, ೧ ತೋಮರ, ೧ ನಾಗ, ೧ ವಾಶ, ೧ ಗದೆ, ೧ ಅಂಕುಶ ಮೊದಲಾದ ಮುವತ್ತೆರಡು ಆಯುಧಗಳು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಥೈರ್ಕ್ನ ಶೌರ್ಕ್ನ ಚಾತುರ್ಕ್ನ ಮಾಧುರ್ಕ್ನ ಗಾಂಭೀರ್ಕ್ನ ಯುಕ್ತಾದಿ ಬುದ್ಧಿ ಮತಿಗಳು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಸಂವತ್ಸರ ಕ್ಷಪ್ತ, ಮಾಸ ಕೃಪ್ತ, ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯ ತಾನುಸಾರ ಅವರವರ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಪರಾಮರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ ನರಪತಿ ತಾನು ಅಷ್ಟ ಪ್ರಭಾನಿಗಳು ಹಾಗೆ.

ಶ್ಲೋ ದುರ್ಗಾ ಧ್ಯಕ್ಷೋ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಃ ಧೆರ್ಮಾ ಧ್ಯಕ್ಷ ಶೈಮೂಪತಿಃ | ಪುರೋಧಾ ದೂತಪೈವಜ್ಞಾಃ ಸಪ್ತ ಪ್ರಕೃತಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದುರ್ಗ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಬಲಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಸೈನ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಹೇಜೀಬ, ಪುರವ, ದೇವ ಸ್ತಾನವಮಾ(ಜೈವಜ್ಞಾ?)ದಿ ಯೇಳುಮಂದಿ. ಹಾಗೆ ಯಾಪ್ರಕಾರ ಸಪ್ತಾಂಗಲಕ್ಷ ಣದವರು ಸಹಿತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾನು ವೀರಾತಿವೀರನಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ಹೊರಡೋಣ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಮೂರನೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಜಾಸೂದರು ಅರಮನೆ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕ್ಕೆ ಸಮಾ ಚಾರ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಬಂದದು:—ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹ ಸಾದುಶಾಹಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದವಿವರವು: ನಾವು ಮೂರುಮಂದಿಕೂಡಿ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ನರಪತಿಯದೇಶ ಕರ್ನ್ನಾಟಕವನ್ನು ಮುಲುಕುಗಿರಿ ಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ಯ ತೆರಳಿಹೋಗುತಾ ಯಿಥೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಯುಕ್ತ ವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕು. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸಾರ ಆಧೀನ ರಾಷ್ಟ್ರದಮೇಲೆ ಮಾರ್ಗ್ಗಾ ವಿಡಿದು ಬರುತಾಯಿಥೇವೆ. ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗ ಕೊಡುವದು, ನಾವು ನೀವು ಕಲತು ಶರ್ತುಮರ್ದಿಯಿಂದಾ ಕರ್ನಾಟಕದೇಶ ಬಿಜಮಾಡುವದೆಂ' ದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹ್ಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿ ಬಂದ ಹೇಜೀಬರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಾಶಾಹ ಜವಾಬುಕೊಟ್ಟದು ''ರಾಜಭೂವರನಮೇಲೆ ನಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು;ಮಗನೆನಿಸಿ ಕೊಳುತ್ತಾಯಿಧೇವೆ;ಸರ್ವಥಾ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹ ಮಾಡಲಿಕೆಬಾರ ದೆಂ''ದು ಹೇಳಿ ಬಂದ ಹೇಜೀಬರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಾನುಸಾರ ವಸ್ತ್ರಆಲಂಕಾರ ಕಡಗ ಕಂಠಾಭರಣ ಪದಕ ತುರಾಯಿ ನೊದಲಾದ ಅಶ್ವಗಳು ಗಜಾದಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೂಡಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ ದವರಾದರು. ತರುವಾಯ ರಾಜಭೂವರನ ಹರಕಾರ ನಾಗೋಜಿ ನಾರಾಯಣ ಮೂರುಮಂದಿ ಸಾದಶಾಹರ ಬಳಿಯಿದ್ದ ನು. ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಅಲ್ಲಿಯದುಲ್ಲಾ ತಾಹ ಪಾದುಶಾ ಹನಬಳಿಗೆ ತಂನು ಹೇಜೀಬನ ಕಳುಹಿಸಿದ ಸಮಾಚಾರವು, ಅದಕ್ಕೆ ಯದುಲ್ಲಶಾಹನು ಪರಿಹರಿಸಿ ''ನರಪತಿ ಪಾದಶಹನಮೇಲೆ ನಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಿಲ್ಲ'' ವೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹ್ನಿದ ಸಮಾ ಚಾರವು, ತಮ್ಮ ಥಣಿ ರಾಜಭೂವರನ ಬಳಿಗೆ ಬರಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು, ಹಾಗೆ ಅಲೀಯಮ್ಡಲ್ಲ ಶಾ ಹನ ಬಳಿಯ ನರಸತಿಗಳ ಹೇಜೀಬು ಯಿದೇಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿ ಕಳುಹ್ಸಿ ದರಾದರು. ರಾಜಭೂವರರು ಬಹಳ ಹರ್ಷಿತರಾದರು. ಆ ತರ್ವಾಯ ಬಿಸಲಪ್ಪನಾಯಕ ಸೇನಾಪತಿಸಂಗಡ ನರಪತಿ ಪಾದಶಾ ಹನು ಅಲ್ಲೀಯದ್ದು ಲಶಾಹಗೆ ವೂಚು ಹೊದಕಿಗಳು,ಮುತ್ತಿ ನತುರಾಯಿಗಳು, ಕಡಗ, ಕಂಠಮಾಲೆ, ಐದು ಕೊತಲಿ ಕುದುರೆಗಳು, ದ್ವಯಗಳು? ಆತನುಮಾಡಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹ್ನಿಕೊಡ ಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹ ಪಾದಶಾಹನು ಕುಶಾಲು ಆಗಿ ಸದರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ನರ ಪತಿ ಕಳುಹ್ಸಿದಂಥಾ ಬಹುಮಾನವಂನ್ನು ತೆಗದುಕೊಂಡು ಹರುಷಿತನಾದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಪ್ರತಿ ಆಂಗ್ರಿ, ಗಜತುರಗ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ ಮಣಿಮಗುಟ ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂಥಾ ವಿಶೇಷ ನೂತನ ವಾದ ವೂಚು ಹೊದಿಕೆಗಳನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮವಕೀಲನಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮೂರುಮಂದಿ ವಾದಶಾಹರ ಹೇಜೀಬರು ಅಲ್ಲಿಯದುಲಶಾಹನು ಬಳಿಯಯಿದ್ದರು. ಇವರು ನರಪತಿಯ ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ದುಲ್ಲ ಪಾದಶಾಹನು ಯೇಕಸ್ಥೆ ರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ವಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾಯಿದ್ದಾ ರೆಂದು ತಮ್ಮ ಧಣಿಗಳಿಗೆ ಖಬರು ಬರಸಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ ಯಿದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬುಧಿನಂತರಾದ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಬರ ಸುಬೇದಾರನ ಅಲ್ಲಿಯದುಲ್ಲಾ ಶಾಹಾ ಪಾದಶಾಹನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹ್ಸಿ ಲಾಗಿ ಯಾಸುಬೇದಾರ ಬಂದು ಪಾದಶಹಗೆ ಅಖಲು ಹೇಳಿದ್ದು ''ನೀನಾದರು ಮುಸಲಮಾನ ಸಾದಶಾಹನು; ನೀನು ಕುಳಿತು ಹಿಂದೂ ಬೇಮಾ ನನಸಂಗಡ ರಾಜ್ಯವಟ್ಟು ಮಾಡೋದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು; ಯಿದರಿಂದಾ ನಿನಗೆ ಬುಜರಿಗಿಕ್ಕೆ ಬಾಹೋ ದಿಲ್ಹಾ, ಕೀರ್ತಿಮಾತಿನ ವಾಶ್ಯ ಬರಲರಿಯದು; ವಳ್ಳಿದು, ಯಿಂದಿನವರಿಗೆ ಯೇನಾದದ್ದು ಆಗಿಹೋ ಯಿತು; ಯಿನ್ನ ಮೇಲಾದರೂ ಚಂನಾಗಿ ಅಖಲು ಸಮಾಜಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರುಮಂದಿ

ಪಾದಶಾಹರ ಸಂಗಡ ಸಹಿತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಲತು ನೀವು ನಡಳೊಂಡು ನೀವು ನಾಲ್ವರುಕೂಡಿ ಯೀಕಮುಖರಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಯಿಂದು ಬೆಹಮಾನನ ಮುಲಾಜೆ ನೋಡಬೆ ಹೊಡದು ಚಲಾಯಿಸಿ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶ ಠಾಂಣ್ಯ ಹಾಕಿ ಕೀರ್ತಿಬಾಹಂತೆ ಕೆಲಸಾಮಾಡೋದು. ಇದರಿಂದಾ ಭೂಷಣ ಬರುತ್ತಾ ಯಿಧೀತು. ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಹೋದರೆ ಧೀನು ಮುಳಿಗಿಹೋದಿ. ದೇಶ ನಾಶನ ವಾದೀತು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ಥ ಳಭ್ರಷ್ಟ ನಾಗಿ ಹೋದತೆರುವಾಯ ಬಹುಮಾನ ವುಳಿಯದು. ಪೀಷ್ ಆಂದೇಷಾಬಲ್ಲ ಬುಧ್ಧಿ ಶಾಲಿ ನೀನು,'' ಯಂದು ಅನೇಕಬಗೇಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರಿಂದಾ ''ನೀನು ಮೊಡ್ಡ ವನಾಗುತ್ತಾಯಿದ್ದೀ. ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗುತ್ತೆ ನಿಂನ ಬಜಾವು ಯಿದ್ದೀ" ತೆಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದಾ ನಯಭಯದಿಂದಾ ಅಖಲು ಹೇಳಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲ್ಲಾ ಶಾಹ ಪಾದಶಹನು ಯಿವರ ವಾತು ಕೇಳಬೇಕಂಥಾ ವಚನನಿರುದ್ದ ವೇನುಕಾರಣಮಾಡಬೇಕು? ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದ ಶಾಹರಿಗೂ ಸಮಯೋಚಿತ ಅನುಸಂಧಾನವಿಟ್ಟು ಬಂದವರ ಸಂಗಡ ಸಮಾಧಾನದ ಪ್ರತ್ತರವು ಹೇಳಿ ಯರಡುಕಡೆ ಅನುಸಂಧಾನಬಡದೆ ಬಂದ ಸುಬೇದಾರಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ''ನಾನು ಕೂಡಿದಾಕ್ಷ ಣವೆ ರಾಜಭೂವರನು ದೊಡ್ಡ ಪಾದಶಾಯಿಧಾನೆ. ''ಅವಶ್ಯ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ತಿಳಿದು ಚನ್ನಾಗಿ ಯಾಮಾತು ಹಿಡಿದು ಜಯಿಸುವಂಥಾ ರಾಜ ಕಾರ್ಯವ ಮಾಡುವ" ದೆಂದು ಸುಬೇದಾರಗೆ ಹೇಳಿ ಅನುಸಂಧಾನವಿಟ್ಟು ಆತನ ಬುಜರಿಗ್ಗೆ ತಕ್ಕ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದವರಾದರು. ಈ ಸುಬೀದಾರನಾದರು ಮೂರುಮಂಡಿ ಪಾದಶಹಾರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಯಾವದ್ವರ್ತಮಾನ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯದುಲ್ಲಾ ಶಾಹಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಮಮಾ (?) ಅನಿಸಿದ ವರ್ತಮಾನ ಯಾವತ್ತು ಹೇಳಿದವರಾದರು. ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ದು ಲಶಾಹನ ಬಳಿಗೆ ಸುಬೇದಾರನ ಕಳುಹಿಸಿ ಅನುಸಂಧಾನವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡದುಬರುತ್ತಾ ಯಿದ್ದಾರೆಂದು ಸಮಾಚಾರವೂ ವಿದ್ಯಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಈ ಸಮಾಚಾರ ಬಿಸಲಪ್ಪ ನಾಯಕ ಸೇನಾಹತಿ ಕೇಳಿ ನರಪತಿಗೆ ಅರ್ಭುಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದರಂತೆ ತಮಾಮು ನಜೀರರೆಲ್ಲ ರಾಜಭೂ ವರಗೆ ಅದೇವ್ಯಕಾರ ಬಿನ್ನ ಹಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು:— " ನೀನಾದರು ದೊಡ್ಡ ಪಾದಶಾಹ. ನವ ಕೋಟ ನಾರಾಯಣ ನೆನಿಸಿಕೊಳುತ್ತಾಯಿಧಿ; ಅಪ್ರತಿಪರಾಕ್ರಮ ನೀನು ಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಿನ ಮಾತು ಬಿಡಬಾರದು. ಶತ್ರುಗಳಾದರೆ ಶೂರರಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ದರು. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ವುಷದ್ರಕೊಟ್ಟು ಧಾಮಧೂಮ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ವೆಲ್ಲಾ ನಾಶಮಾಡಿ ರೈತರ ಸಿರೆ ಸೂರೆ ಮಾಡಿಹೋದರು. ತರುಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ದಂತಭಗ್ನ ವಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ವೆಚ್ಚಾಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೇ ವಜೀರ ವುಮರಾಯವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅವರವರ ವಿದ್ಯಮಾನವರಿತು ಭೂಷಣ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಸ್ತಸೈನ್ಯವು ಜಮೆಮಾಡಿ'' ಯುದು ಸಮಗ್ರಸೀಮಾಮೂಲ ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನಿಗಳು, ಸೇನಾಪತಿ ದಳವಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯರು, ಭನ್ನ ಹಮಾಡಲಾಗಿ ನರಪತಿ ಬಹಳ ಹರು ಷಿತರಾಗಿ, ಅದರಂತೆ ಖಜಾನಾವೊಳಗಿನ ರೊಖ್ಖಾ ತೆಗಿಸಿ ಬಾಟ್ಲ ಕೊಡಿಸಿ ಯಾವತ್ಸಾಮಾಜೀ ಕರಿಗು, ಶಿಫಾಯರಿಗು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಡ್ಸಿ ಸಾಮಾನು ಪೇಷಖಾನೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಮುಂದಾಗಿ ಕೆಲವುಮಾತುಬಾರಿನ ಸಂಗಾತ ಹರೊಲು ಫೌಜು ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ತನ್ನ ರಾಣಿ ವಾಸದವಳಗೆ ಬಂದಾತನಾದನು.

ಹಿರೆ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆ. ಆಕೆ ಮಹಲಿನೊಳಗೆ ಬಂದು ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂತಾ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹಿರೆ ಮನ್ಮಂತರ ಜಡಿತ ಜವಾಹಿರು, ಜಡಾವು, ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂಥಾ ಅಲಂ ಕಾರ, ಚಂದ್ರಸೂರ್ಕ್ನ ಶಿತುಪಾಲ ರಾಗಟ, ಚೌರಿ, ಹೆಳಲುಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತಿನಸೂಸಕ, ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂಥಾ ಹೊನ್ನ ಹುವ್ವು, ಬುಗಡಿ, ಕಾನಬಾವಲಿ, ವಾಲಿ, ಕೆಂಪುಚಳತುಂಬು, ನಾಗೊತ್ರ ವೊದಲಾದ ಸರಿಗೆ, ಕಠಾಣಿ, ಚಿಂತಾಪಟ್ಟಿ, ತಾಯತ್ತು, ವೋಹನಮಾಲಿಸರ, ಮುತ್ತಿನಸರ, ಯೇಕಾವಳಿ, ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದಂಥಾ ಪದಕ, ತಾಯತು, ಸರಪಳಿ ಪುತ್ತಳಿಸರ, ತೋಳುತಾಯ ತ್ತು, ಬಾಜೂಬಂದು, ನವರತ್ನ ಚೂಡೆ, ಯಿವು ಮೊದಲಾದ ಕಂಠಾಭರಣಗಳು, ವಜ್ರಖಚಿತ ವಾದ ವುಂಗುರಗಳು; ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಪುಡಿದಾರ, ವಡ್ಯಾಣ; ಹಾಗೆ ಚರಣ ಅಲಂಕಾರದ ಎಶೇಷವಾದ ಗುಮ್ಮೆಟ್ವೆಗಿ, ಕಾಲುಂಗರ, ಅಣಿ, ಮೆಟ್ಟುಪಿಲ್ಲಿ, ಕಿರಿಪಿಲ್ಲಿ, ಕಾಲಂದಿಗೆ, ಉಲ್ಲುಗೆಜ್ಜೆ, ಸರಪಣಿಸಹ ಅಲಂಕಾರ; ವಸ್ತ್ರಗಳು-ಜರತಾರುಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ, ಜಾದರು ಹುವ್ವಿನ ಹಚ್ಚಡ ಗಳು, ಕೊಟ್ಟು ಗೌಲಿ, ಖಚೊರ, ಪಚ್ಚಿವು, ಪುನುಗು ಮಿಶ್ರವಾದ ಶ್ರೀಗಂಧ ಚಂದನಾದಿ ಪರಿ ಮಳ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಜಾಫರ, ಪುನುಗು, ಜವ್ಪಾದಿ, ಗಂಬೂರ, ಪಚ್ಚಕರ್ನ್ನೂರ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯ, ಬುಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟು, ಕಂಮೆಂಣೆ, ಗಂಥದಯಂಣೆ, ಪೂದು ಮೊದಲಾದ, ಹಾಗೆ ಪುಷ್ಪ ವಿಶೇಷ, ಮಲ್ಲಿಕಾದಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೊಗೆ, ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಸರಮಲ್ಲಿಗೆ, ಯಿರುವಂತಿಗೆ,ಕೊಂಡಲಿಡಿ,ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ನೂತನವಾದ ಪಾರಿಜಾತ, ಪಂಚವರ್ಣದ ಮುಳ್ಳು ಶಾವಂತಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾ ಪರಿ ಮಳಪ್ರಷ್ಪಾದಿಗಳು - ಹಾಗೆ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ದಾಳಿಂಬರ, ತೆಂಗು, ಕದಳಿ, ಮಾವು, ಹಲಸು, ಅಂಜೂರ, ಖರ್ಡ್ಜರ, ಸೆಂಬ. ಬೋರೆ, ಜಾಂಬು, ಫಲಗಳು; ಅತ್ರುಷ್ಟಾಂಬಾದಾವಿ, ಗೊಡಂಬಿ, ಚಾದವಾಳ ವೊದಲಾದ ಪಂಚ ಖಜ್ಜಾಯ; ಸಂಬಾರ ಬೆಲ್ಲ, ಮೊಕದುಂಮು ಸಕ್ಕರೆ, ರಾಯಪುಡಿಸಕ್ಕರೆ, ಚೀಣಿಸಕ್ಕರೆ, ನಾಬತು ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಫಲಾರದ ಜಿನಸುಗಳು, ಹಾಗೆ ಭೋಜನಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಶಾಲ್ಮೋದನ, ಪಕ್ವಾನ್ನ, ಚಿತ್ರಾನ್ನ, ದಧ್ಯನ್ನ, ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯ !!

> ಶ್ಲೋ॥ ತೈಲಪಕ್ವಂ ಪುನಃಪಕ್ವಂ ಪಕ್ವಂ ಕೇವಲವಹ್ನಿ ನಾ । ಜಲಪಕ್ವಂ ಮಹಾಪಕ್ವಂ ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥

ಹಾಗೆ ಮಂಡಿಗೆ, ಬೀಸೂರಿಗೆ, ಯಂಣೂರಿಗೆ, ಕರದಹೊರಣಗಡುಬು, ಗುಳ್ಳುರಿಗೆ; ಹಾಗೆ ಬೆಲ್ಲಯಿಕ್ಕಿದ ಹೋಳಿಗೆ, ದೋಸೆ, ಹುಳಿದೋಸೆ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಸೂಸಲಗಡುಬು, ಅಲಸಂದೆಗಡುಬು, ತೊಲಿ ಖರ್ಜಿಕಾಯಿಗಳು, ಫೇಣಿಗಳು, ಶಾವಿಗೆಫೆಣಿ, ಸಕ್ಕರೆಫೇಣಿ, ಹಾಲುಫೇಣಿ, ಪರಮಾನ್ನ ಗಳು ಬಟ್ಟಿಗೆ, ಮಾಲತಿ, ಪರಡಿ ಮೊದಲಾದ ಅನ್ನ ಶಾಖಗಳು ದಶವಿಧ ವ್ಯಂಜನಪದಾರ್ಥ ಪಂಚ ಕೋಸುಂಬರಿಲವಣ ಮೆಣಸಿನಪಡಿ ನಿಂಬೆಹುಳಿ, ಸಮ್ಯೋಘೃತ, ಕ್ಷೀರ, ದಧಿ, ತಕ್ರಯೇವಮಾದಿ ಭೋಜನಪಧಾರ್ಥಗಳು; ಹಾಗೆ ವುಪ್ಪಿನಕಾಯಗಳು, ಮೆಣಸಿನಗೊಂಚಲು,ಯಾಲಕ್ಕಿ ಕಾಯಿ, ಆರ ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ಅಲ್ಲ, ಬೆಲವಂತದಕಾಯಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ನಿಂಬೆಕಾಯಿ, ಹೆರಳಿಕಾಯಿ ಸಹ; ಯಾಪ್ರಕಾರ ಷಡ್ರಸಾನ್ನ ಸಹಿತವಾಗಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಡವು ಪತ್ನಿ ಗಳ ಕರಿಸಿ ಭೋಜನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಸಮಗ್ರವರ್ಣ, ಕ್ರಮುಕ, ಚೂರ್ಣ ಕರ್ನೂರ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಕಾಯಿ, ಪತ್ರ, ಲವಂಗ ಮೊದಲಾದ ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯೇವಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತ ನಾಗಿ ಅಷ್ಟಘೋಗಂಗಳು ಅನುಭವಿಸಿ ಯಿದರಂತೆ ವುಳಿದಾದ ಹೆಂಡರೂ ದೇವಚಿಂತಾಮಣಿ, ತಿರುವೆಂಗಳಮ್ಮ, ಸುಭದ್ರೆ, ಮಿತ್ರವಿಂದೆ, ಜಾಂಬುವಂತೆ, ರಾಧೆ, ಮೋಹಿನಿ, ಚಾಮವರ್ಡ್ನಿನಿ ಮೊದ ಲಾದ ಅರುವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಂಡರ ಮನಿಗು ಬಂದು ಜೇಷ್ಠ ಪತ್ನಿ ಗೆ ಕೊಟ್ಟಪ್ರಕಾರ ವಿಶೇಷ ಗಳು ಕೊಟ್ಟು ಅನ್ನ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸರ್ವರಿಗೆ ಮಾನ ಬಹುಮಾನವಂ ಮಾಡಿ, ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳ ತ್ರರಿಗೆ ಬಹುಮಾನಮಾಡಿದರು. ಆತರ್ವಾಯ ತಮ್ಮ ಮಾತುಶ್ರೀಗಳು ಅಮ್ಮ ನವರು ಯಿದ್ದ ಚಂದ್ರ ಶಾಲಿ ಮಹಲನವೇಲೆ ಹೋಗಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಹಳ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕಾರವಂದನ ಮಾಡಿದನು, ಮಾತುತ್ರೀಗಳೂ ಬಹಳ ಹೆರುಷಿತರಾಗಿ ಹರಸಿ ಆತೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಝಡಿತ ಝಡಾವು, ನವರತ್ನ ಸುವರ್ ಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದ್ದು ನಿವಾಳಿಸಿ ಬಲಾದೂರು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣರಿಗೆ ಥೆಕ್ನವ ಕೊಟ್ಟು ಪುತ್ರನ ಕೈ ವಿಡಿದು ತನ್ನ ಮಹಲನೊಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅನೇಕಪ್ರಕಾರ

ಮಾನಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾದರು. ಆಮೇಲೆ ನರಪತಿ ಮಾತುಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನ ಹ ಮಾಡಿದ್ದು, ''ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಕೂಡಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಿರಗಿಬಿದ್ದು ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆರಂ ಭಿಸಿ ಕರ್ನಾ ಟಕದೇಶವೆಲ್ಲ ತಮಾಮು ಖಬಜುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಡದು ಬರುತ್ತಾಯಿಧಾರೆ. ಈ ದೇಶವಾದರೂ ಧರ್ಕ್ನ ದೇಶ, ಧರ್ಕ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನ, ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ಪು, ದೇವಸ್ತಾನ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿದ್ದಂಥಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಅವರ ಯಿಲಾಜು ಯೇನು ನಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಯಿಧೀತು? ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಕುಲದೇವತಾಪ್ರಸಾದದಿಂದಾ ಬಲಕ್ಕು, ದ್ರವ್ಯನಿಕ್ಷೇ **ಪ**ಕ್ಕು, ಯುದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿಗು, ದಾನದಕ್ಕು ಕಡಮಿಯಿಲ್ಲವು. ಸಕಲ ಸೈನ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡದು ಹೋಗ ಶತ್ರುಗಳು ಹೊಡದು ಹಲಾಕು ದಿಲಾಯಿ ಹತ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾಯಿ ಧೇನೆ. ನನಗೆ ಯೇನು ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡುತ್ತಾಯಿದ್ದಿ ರೆಂ"ದು ಮಾತುಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಅನುಜ್ಞೆ ಕೇಳಲಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ಕ್ಲೀಶಿತ ರಾಗಿ ವುತ್ತರಾ ಕೊಟ್ಟದು. 'ನೀನಾದರು ಸರಪತಿ, ದೊಡ್ಡ ಪಾದಶಾಹ, ಪೀಡಿದರಪೀಡಿ, ಯಾ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯೇಳು ಪಾದಶಹರಪಟ್ಟ ಆಗಿಹೋಗಿ ಯಿನ್ನು ಪರಿಯಂತ್ರ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ತಳ ದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾ ದೆಯಲ್ಲಿ ಯಿದ್ದಾರು. ಕಾಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಆವರದೊ ನಿನದೊ? ತಿಳದ್ದ ಲ್ಲ ವು. ಕಾಲಗತಿ ಯಿಂದಾ ಅಧಿಕ ವುಷದ್ರಗಳು ಕೊಟ್ಟು ನಡದುಬರುತ್ತಾಯಿದ್ದಾರೆ; ವಳ್ಳಿತು ಋಹಾನುಬಂಧವು; ನೀನಾದರು ಬಾಲಕನು, ಅವರಸಂಗಡ ವಿರುದ್ಧ ಯೇನು ಕಾರಣಮಾಡಬೇಕು ಕಾಲೋಚಿತಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಧಿಸಿ ನಡದು ಅನುಸಂಧಾನವಿಟ್ಟುಕೊಂಬೋದು ವುತ್ತುಮ ಕಾಣುಸುತ್ತಾಯಿಧೀತಿಂದು ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡಲಾಗಿ ಯಿದಕ್ಕೆ ರಾಜಭೂವರನು ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು 'ನಾನಾದರು ದೊಡ್ಡ ನರಪತ್ರಿ ಪಾದಶಾಹ ಅನಿಸಿಕೊಂಡು ಅಪ್ರತಿಷರಾಕ್ರಮ ವೆಂಬ ಬಿರಿದು ಹೊಗಳಿಸುತ್ತಾ ಯಿರಲಾಗಿ ಅವರ ಗುಮಾಸವೇನು ಯಿಧೀತು. ಅವರಾದರು ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಯಿದ್ದವರು. ನಾನುಕೊಟ್ಟ ದೇಶ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಯಿರುವಂಥಾವರು. ಅಂಥಾವರ ಸಂಗಡ ಅನುಸಂಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮಾನವು ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲವು. ಜೆಯಿಸೊ ಪರಿ ಯಂತ್ರವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡೇವೆಂದರೆ ದಾವದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲವು. ಶತ್ರುಗಳ ಹೊಡದು ಚಲಾಯಿ ಸುತ್ತಾಯಿದ್ದೇನೆಂ'ದು ಮಾತು(ತ್ರೀ)ಗಳಿಗೆ ಬಿಂನಹವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಮಾತುಶ್ರೀಗಳೂ ಬಹಳ ಹರುಷಿತರಾಗ ಪುತ್ರನ ಕೈಹಿಡಿದು ಸಮಾಧಾನರ್ಮಡಿ ಅನೇಕಪ್ರಕಾರ ಜಯವಾಗಲಿಂದು ಹರಸಿ ಅವೃಣಿಕೊಂಡು ಕರದು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಕನಕಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಪ್ರಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸುರಿಸಿ ''ಶತ್ರುಪರಾಭವ ಆಗಲಿಂ''ದು ಹರಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿ ಬಾಹುದೆಂದು **ಅವ್ಪಣೆಕೊ**ಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ, ರಾಜಭೂವರನ^{್ಸ} ಸಂಗಾತ ಮಹಲನೊಳಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪವು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರಲಾಗಿ ರಾತ್ರಿಲಿ ಗಾಢನಿಪ್ರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರಸು ದುಸ್ತಪ್ನ ಕಂಡದು. ಕರ್ಣ ಕುಂಡಳದ ಮುತ್ತು ಕಸುಕೊಳುತ್ತಾಯಿದ್ದರು. ಇಂತಾ ದುಸ್ಸ್ವಪ್ನ ಕಾಣುತ್ತಾಲೆ ಮೈಯ್ಯಮುರಿದೆದ್ದು ಹರಿನಾಮಸ್ಮ ರಣಿಮಾಡಿ ಮನಸಿಗೆ ಅಸಮಾ ಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅನೇಕಚಿಂತನೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಯೆ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರನು, **ೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪನ್ನ ರನು ಕರಸಿ ತಾನು ಸ್ಪಪ್ನ ಕಂಡದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮರು ಅದಕ್ಕಿ** ''ಸ್ವಸ್ನ ಮುರಿದು ದೇವರು ದಯಮಾಡ್ಯಾ ನು, ನೀನು ಮಹಾಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಯಾಹೋ''ದಿಂದು ಅನೇಕಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾದರು. ಅರಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದೆ ''ನಾನಾ ದರೆ ಯಿಂತಾ ದುಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡವನಲ್ಲಾ! ಯಂದೆಂದಿಗು ದೇವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿದವನಲ್ಲಾ. ಐಶ್ವರ್ಕ್ನಕ್ಕೆ ಹಾನಿಬಂತು. ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕುಲದೇವತೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿದಳು. ದೇವರ ದಯ ತಪ್ಪಿದವೇಲೆ ನನ್ನ ಯತ್ನ ವೇನು ಯಿಧೀತು! ವಳಿತು! ಋಹಾನುಬಂಧವು, ಧೈರ್ಯಬಿಡಬಾರದು, ಯೆಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ್ರವು ಧೈರ್ಕ್ನಲ್ಟ್ ಹಿಯಿದ್ದಾ ಕೊ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ್ರವು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೇನು. ಆ ತರು ವಾಯ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಿದ್ದ ದು ಬಿಡದು. ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯಿಂದಾ ಯೇಸಾದೀತು, ಯಿಂದು ಚಿಂತೆ

ಯಿಂದಾ ಕುಳಿತಿರಲಾಗಿ ಸಮಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವೆಜ್ಜನರೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಕಾಲಗತಿ ನೋಡಿ ಅಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ "ನಿಂನ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಅಪಜಯವಾಗಲಿ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ," ಯಂದು ಹೆರಸಿ "ನಿಂನ ಶತ್ರುಗಳು ಪರಾಜಯವಾಗಲೆಂದು ನೀನು ಜಯವಂತನಾಗಿ ಛತ್ರಪತಿ ಯನಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ರಂ ಡೇಯ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗಿ ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲು ಸ್ಥಿ ರಪಟ್ಟವಾಗಿ ಯಿಜೊವೆಂ"ದು ಬಂದ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ವ ಜ್ಞನರು ರಾಜಭೂವರರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದವರಾದರು. ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಗೆ ದಾನಧರ್ಮ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುವರ್ದ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳು ದಾರದಾರ ಮನೋಗತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮರಿಗೆ ಧರ್ಮಗಳಕೊಟ್ಟು ಅಪ್ಪಣಿಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ ತಾನು ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮರನು ಕರಿಸಿ ಐವತ್ತುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದಾನವೆಂನು ಮಾಡಿ ತಾನು ವೋಹಿಮುಹೊರಡುವದಕ್ಕೆ ಜೋಯಿಸರನ್ನು ವಳ್ಳಿಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನೋಡಿಸಿ ಅಮೃತಸಿದ್ಧಿ ಯೋಗದಿಂದಾ ಸಮಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರ ಸಂಗಡ ಪೆಸಖಾನೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸಿ ತಾನು ಹನ್ನೊಂದನೆ ತಾಸಿಲಿ ರಾಜಹಂಸನೆಂಬ ಸಾರಂಗ ತುರಗದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗೃಹದಿಂದಾ ವಿದ್ಯಾನಗರದಿಂದಲ್ಲು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಬಂದು ವುತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ನವಗಜಜಯಭೇರಿ ಸಂಗಡ ಯಿಳಿದರು. ಎಡಬಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ವಿದ್ದಂತೆ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು ದಳವಾಯಿ ಸೇನಾ ಹತಿಗಳು ನೊದಲಾದ ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರು ಸಮಸ್ತೆ ಸೈನ್ಯ ಪೂಜವುಯಾಗಿ ಯಿಳಿ ದವರಾದರು. ಹಾಗೆ ಅಠಾರಾಕಾರಖಾನೆ, ಬಾರಾಮಹಲು ಯಾವತ್ತೂ ಬಂದು ಯಿಳಿದರು. **ಮತ್ತು "ವಿದ್ಯಾ ನಗರದೊಳು ವೃ**ದ್ಧ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಅಥವಾ ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ನಿಂದಿರಜಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟು ಬನ್ನಿ, ಬಾರದೆ ನಿಂತರಾಯಿತೆ ಆರಮನಿಗೆ ಅಪರಾಧಕೊಡಬೇಕೆಂ"ದು ಡಂಗುರವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ತಾಕೀದುಮಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರದವರು ಅರಸಿಗಿಂತಾ ನಮ್ಮ ಜೀವ ಹೆಚ್ಚೆ ಯಂದು ನಿಂದಿರದೆ ಹೊರಟುಬಂದರು. ಆ ತರುವಾಯ ಅರಸು ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನಿಗಳನ್ನು ಪಾರಪತ್ತಿ ಗಾರ ಕುಮಾರರು ದಳವಾಯಿ ಸದಾಶಿವನಾಯಿಕ ಜಮೇದಾರಖಾನೆ ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ಇವರನ ಕರಸಿ ಸಮಸ್ತ್ರ ಯಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಿನಿಯೋಗದವರಿಗು, ಹಾಗೆ ತಮಾಮು ಕಚೇರರಿಗು, ವುಮರಾಯ ವರಿಗು, ಹಾಗೆ ಪದಾತಿಯವರಿಗು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಮಾತಿದಾರರಿಗು ಬಾಟ್ಲ ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ಕರಿಸಿ ಹಾಗೆ ಸಮಸ್ತರನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನೀಕರಗೂ, ಪಾಳಿಗಾರರಿಗೂ, ಹಾಗೆ ಮಹಲಿನವರಿಗೂ ಸಾಳಿಚಾತು ಪರಗಣಿಜಾತು ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಕರಸಿ ಯಿವರಿಗೆ ಬಾಟ್ಲ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಜಿನಸುವಾರಿ ಹೊನ್ನು ಗಳು ತರಿಸಿದ ವಿವರವು.

೮೭೬೮೩ ಯಲ್ಲೂ ರು ವೊಳೆ ೯೬೩೩೩ ನಾಗರಫಣಿ

೧೩೫೦೭೭೦೯

೯೮೭೬೮ ವಡೆದನೊಳೆ ೬೩೪೩೨ ಹೊಸಕೆರೆನೊಳೆ ೫೦೬೪೦ ಆದವಾನಿಮೊಳೆ ೬೪೪೭೦ ಹೊನ್ನ ಟೈಕ್ಕೇರಿ ೬೦೮೬೦ ರಘುನಾಥವೊಳೆ ೯೦೭೫೦ ಕಾವೇರಿನೊಳಿ ೧೦೮೬೪೦ ಕೃಷ್ಣ ಪಾಡಿ ೮೦೫೩೦ ಪರಶುರಾಮನೊಳೆ ೧೦೮೬೪೦ ಶಿವರಾಮನೊಳೆ ೬೦೪೨೦ ವಾಮನನೊಳೆ ೮೦೦೫೮೦ ಶೀತಾರಾಮಮೊಳೆ ೧೦೮೬೪೦ ಸಾಗರಮೊಳೆ ೨೦೬೪೩೦ ಚಂನಂಗಿರಾಜಮೊಳಿ ೩೦೪೮೬೬ ನೊಡೆಮೊಳಿ ೬೦೬೭೩೦ ತಿಮ್ಮಾ ನಾಯಕನೊಳೆ ೫೦೬೮೦೯ ಶ್ರೀರಂಗಮೊಳೆ ೬೦೭೩೨೦ ರಾಮ ಟಿಂಕ್ರೆ ೬೦೮೪೮೦ ಬ್ರಂಹವೊಳೆ

೪೨೨೪೩೩೭೦

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜಿನಸುವಾರಿ ಹೊನ್ನು ಗಳು ತರಿಸಿ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಬಾಟಣಿಗಳು ಕೊಡಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಸಿಫಾಯಿಗಳಿಗು ಜಿತೆಬಖ್ತರಸಿಲೆಹೊ(ತೋ)ಪು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ತಯಾರುಆಗಿರಿಯಂದು ಸಮಸ್ತರಿಗು ತಾಕೀದಿ ಮಾಡಿಸಿದವರಾದರು. ಆತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಗಣತಿಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ದಿವಾನಹರ ಕಾರೇರನ ತಮಾಮು ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹ್ಸಿ ನಾಳೆ ಬೆಳಗೆ ಗಣಿತಿಗೆ ಬಾಹೊದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಕಾರಣ ಗಣಿತಿಗೆ ಬಂದ ವಿವರವು—

೬೫೪೮೩೨೧ ಕುದ್ರಿಗಳು ೧೮೭೪೪೨೯ ವಂಟೆಗಳು ೧೮೭೬೮ ಆನೆಗಳು ೯೮೭೭೬೪೧೩ ಮದ್ದು ತೂಕ ಮಣ ೯೮೭೬೫೪೩೨೧೦೦೦೦೦೦ ಗುಂಡುಗಳು ಯಿಷ್ಟು

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗಣಿತಿ ತೆಗದುಕೊಂಡ ವಿವರವು. ಇದುಹೊರ್ತ್ತು ಮಂದಿ ಗಣಿತಿ ಆದ ವಿವರವು— ೧೨೩೯೪೩೦ ಕಾಲುಮಂದಿ

೩೩೪೬೦ ಹುನ್ನ ರವಾನರು

೩೪೫೬೭ ಸೀರೆದದರ್ಲ್ಲೆಯವರು
೪೫೯೮೭ ಕತ್ತಿ ಗಾರರು
೫೭೯೬೫ ಜಂಜಾಲಭಾರರು
೪೩೮೭೬ ಗೋಲಂದಾಜರು
೪೫೬೭೮ ಕೊಳಲು ತಪ್ಪಟಿ
೧೫೦೦೯೬೩ ಅಂತೂ ಜಮೆ

ಆಢಾಣಿಕಾರರು.

೪೩೬೨೦ ಯಿಸಾಗೆಕಾರರು
೧೫೯೪೦ ನೀರುಮುಳುಗುವರು
೪೩೪೩೨ ಆಡ್ಡ ಹತ್ಯಾ ರಿಗಳೂ
೯೭೬೪೫ ಬಾಣಕಾರರು
೯೮೯೬೪ ಹುಯಲುಸವಾರರು
೪೮೯೭೬ ರಾಜಪುತ್ರಬಾಂಧವರು
೬೪೫೬ ಶಿರೆಟೋಪಿನವರು
೪೫೬೨ ಸೇನಾನಾಯಕರು
೩೪೪೯೫೪ ಅಂತೂ ಜಮೆ

ಇದರ ಹೊತ್ತು ವಗೈರೆ ವಾಂದಿ ವಿವರವು.

ಪರಂಗೆರೂ ೩೪೫೪
ಜೋನವಾರರು ೬೪೮೬
ವಂಟೆಗೆಯವರು ೫・・೮
ಪುರಾಣೀಕರು ೪೬೮೭
ನೀಣೆಯವರು ೪೩೮

ರಾಮಬಾಣಗಳು ೬೭೮೩

ಹುಂತೆಗುರುಳಿ ೯೮೭೬೪೩೨

ಹರಕಾರೆರು ೩೪೫೪ ಜಹಸೊದರು ೪೬೮೬ ಮಾರಾಖೊರು ೪೬೮೬ ಗಾಯನದವರು ೪೮೯೬ ಮಹಲವಾರರು ೪೫೯೫ ಶಾಸ್ತ್ರಿಕರು ೪೮೬೪ ವಂಭಿಸಾರವಾನರು ೪೮೭೬ ತಾಪೆದವರು ೫೭೯೮

ಆಢಾಣಿಕಾರರು.

೪೩೭೬ ಕಲ್ಪುಕುಟುಕರು ೩೭೬೬ ಪಟಲಗಾರರು ೩೭೬೩ ಸಿಕಲಿಗಾರರು ೩೭೬೩ ಜೀನಗಾರು ೪೩೨೦ ಬಡಗಿಗಳು ೨೩೪೩ ಹಿರೆತೋಪುಗಳು ೩೨೪ ಸಣ್ಣ ತೋಪುಗಳು ೭೬೨ ರಾಮಜಂಗಿಗಳು ೯೮೭೬ ಹತರನಾಲು ೭೪೫೪ ಸುತರನಾಲು ೬೫೪೩ ರೇಖಲೆಗಳು ೭೬೪೦ ಹಿರೆರಾಮಜಂಗಿಗಳು ಳಿ೩೨೧ ಗಾಡದಿಯವರು ೪೯೭೬ ಡಾಲುಬಾರುದಾರು ೪೫೬೭ ಕಾಲಾಡಿಗಳು ೩೬೪೩ ಸರಾಫಖಾನೆಯವರು ೩೭೭೬ ಫರಾಸರು ೪೫೯೭ ಹುಕ್ಕೆ ಬಾರದಾರರು ೬೭೮೭ ಕಳ್ಳರು ೫೪೭೬ ಬೋವೆರು

ಹಾಗೆ ನಿವರವು.

ಜಂಜಾಲು ೯೮೭೬೫೬ ಮತಾವುಗಳು ೯೮೭೬೫೪೩೨೦ ತಾರಾಮಂಡಲ ೬೫೯೪೩೨೧ ರಣಗಾಡಿಗಳು ೪೩೨೧ ಭಿರವಾನರು ೪೮೯೭ ಕಂಚಗಾರರು ೩೩೭೬ ಭೂಚಕ್ರ ೭೬೭೬೮ ಭರ್ಜಿಬಾರದಾರು ೭೬೭೮ ಭಟ್ಟರು ೪೫೭೭ ೭೬೩೨೧ ವಗೈರೆ ಬಾರಾಬಲೂತಿಯವರು

ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ನಿವರವು.

೪೮೭೬ ವಿದ್ವಾಂಸರು

೫೭೮೭ ಕವನದವರು

೪೬೫ ವೀಣೆಕಾರರು

೫೭೯ ಖಡ್ಡಿ ತಾಳದವರು ೩೭೩೬ ಕಂಮಾರಾ ೪೭೯ ತಾಳದಬಾಸವಾನರು ೩೭೭೫ ಸುಂನಾರರು

ಈ ಸ್ರಕಾರ ಗಣಿತಿ ತೆಗದುಕೊಂಡ ತರುವಾಯ ರಾಜಭೂವರನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಅನೆಗಳ ತರಿಸಿ ಶಿಲಿಬಖ್ತರ ಹಾಕಿಸಿರಿ ಯಂದು ಹುಕುಂ ಪ್ರರಮಾಯಿಸಲಾಗಿ ಆನೆಗಳ ತಂದ ವಿವರವು.

೧ ರಾಮಪತಿ ೧ ವೀರ ಅರ್ಜುನ ೧ ವಜ್ರಮಣಿ ೧ ಗುಮ್ಮ ತರಾಯ ೧ ದ್ರೋಣಾಚಾರೆ. ೧ ಕುಮಾರರಾಯ ೧ ಗೋವಿಂದರಾಜ ೧ ವೇದಮೂರ್ಡಿ ೧ ಶೇಷಾರ್ಜುನ ೧ ಭುಜಬಲರಾಯ ೧ ತ್ರಿಶೂಲ ೧ ಗೋಕುಲರಾಯ ೧ ಐರಾವತ ೧ ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿ ೧ ಬೇತಾಳ ೧ ತಾರಕ ಬ್ರಂಹ ೧ ಅನಂತರಾಮ ೧ ಗೋವಿಂದರಾಯ ೧ ಶ್ರೀರಂಗಧೆರ ೧ ಭುರ್ಜಲ ೧ ಉತ್ತಮನ್ರಕಾಳ ೧ ಮನೋಹರ ೧ ಮಾಧವರಾಯ ೧ ಭಟ್ಟ ೧ ಆಮೃತರಾಯ ೧ ಜಗನ್ನಾಥ ೧ ಹೊಕುನಾಥ ೧ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ೧ ಗೋವರ್ಧನ ೧ ಆಮೃತರಾವು ೧ ಭೃರವಾ ೧ ದೇವೇಂದ್ರ ೧ ಪಂಚಕೇಶ ೧ ಚತುವ್ಯ ೧ ಲಂಕುತ ೧ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ೧ನವಕೋಟನಾರಾಯ ೧ ಗೌರೀಸತಿ ೧ ಕ್ಷ್ಮಿ ಠಾಪತ್ತ್ರಿ ೧ ದುರ್ಜನ ೧ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಲ ೧ ಸಾಲಗ್ರಾಮ ೧ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ೧ ತೇಜೋನಿಧಿ ೧ ಮಥುರಾರಾಯ ೧ ಮುನೀಕ್ವರ

೧ ಸುರತೆಂಫ ೧ ರೊದನಂತ ೧ ಕುರುಪಂಚ ೧ ಮಹಾರಾಜ ೧ ಸುದಾಮ ೧ ಶಾವುಹರ ೧ ಪ್ರಂಡರೀಕ ೧ ಗಿಳಿರಾಮ ೧ ಭಾಗೀರಥೀ ೧ ದಗಲಿಚೆನ್ನಿ ಗ ೧ ಜಟಾರಾಮ ೧ ಮನ್ಮಥ ೧ ಪ್ಲಹಲಾದ ೧ ಜೋಕುಮಾರ ೧ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ೧ ವೀರಶೂಲ ೧ ಜೊರತಾ ೧ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ೧ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ೧ ಮುತ್ತಿನಚೆಂಡು ೧ ಯೇಕದಂತ ೧ ಕುಂಭಕೋಣ ೧ ಅಶ್ವಥಾ ೧ ಶೇಷಶಯನಾ ೧ ಮತ್ತಕೇಸರಿ ೧ ಸಾಲಂಕಿ ೧ ಜೋತಿಪ್ರಕಾಶ ೧ ಬಲಭದ್ರ ೧ ಸೀತಾಮೂರ್ತಿ ೧ ಚನ್ನಿ ಗರಾಯ ೧ ಬಲಿಭಯ ೧ ಜರತ್ಕಾರ ೧ ಪ್ರಳಯಕಾಲ ೧ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ೧ ರಿಕ್ಷ ಪತಿ ೧ ಅನ್ನ ಕೋಟ ೧ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ೮ ಯಮುನಾ ೧ ದ್ವಾರಕರಾಯ ೧ ಸಾಕ್ಕಭೌಮ ೧ ಮನ್ಮ ಥರಾಯ റ ಶಾರೂ ಅ ೧ ರಿಕ್ಷ ಪಾಲಿಕ ೧ ಕಳರಚೊಡ

೧ ಹನುಮಂತ

೧ ಕ(ರ?)ಣಮಲ್ಲ

r	ನುಕ್ತಾಫಲ	n	ರಕ್ಷ ಸಾಂಚ	0	ಬೈಲಹುಲಿ	C	ನುಜೇಶ್ವರಾ
0	ಶಾರ್ದ್ದೂಲ	0	ಕನಕಜ್ನೋತಿ		ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತ್ತಿ		ಚ್ಯ ವನಪತಿ
0	ದಾನೋದರ	0	ಕೇಶವ		ಶ್ರೀಗಣೇಶ		ರಾಮಬಾಣ
0	ದಿವಾಕರ	0	ನೀಲಕಂಠ	0	ನರಸಿಂಹ		ಕಾರ್ಡ್ಡಿಕರಾಯ
0	ಗಂಭೀರ	0	ಸಲಿಧರ	0	ತೇಜೋನಿಧಿ		ಕೃಷ್ಣ ರಾಯ
n	ನಿಜಗುಣ	0	ರತಿ		ವೈಕುಂಠ		ಕೃ ಸಾಚಾರ್ಯ
C	ಗೋವಿಂದಮೂರ್ತಿ	0	ಕ್ಷ ಮಾಪತಿ		ಕಲ್ಪನ್ನ ಕ್ಷ		ಚಿಂತಾನುಣಿ
	ರಂಗನಾಯಕ		ಕಸ್ತೂರಿಭೋಗ		ಲಕ್ಷಣ		ಪ್ರಹ್ಲಾದ
0	ರಾಮಾಯಣ		ಬಲವಂತ		ಪ್ರಕಾರ		ಭೀಷ್ಮಾ ಚಾರ್ಯ
0	ವೈರಾಗ್ನ	0	ವಿಕ್ರವುರಾಯ		ಶಿವರಾಯ	0	ಗೋಪಾಲಮೂರ್ತ್ನಿ
	ದಶರಥ		ದ್ಯಾರಕಿ		ಕುಂತೀರಾಜ	. ,	1100(200000000
0	ವುಕ್ಕಿ ನಚಿಂಡು		ಕಾಳಿರಾಜ		ದುರ್ಜನ		ಶ್ರವಣ
	ಆಚ್ಚುತರಾಯ				ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಆನೆಗಳು		
Parking Vivi							ಅಂಶೂ ೩೦೦.

ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಆನೆಗಳ ತರಿಸಿ ಖಾಸಾದ ಅನೆಗಳಿಗೆ ಶಿಲಿಬಖ್ತರ ಅಂಜಾರಿಗಳು ಸವಡೋಲ ಹಾಕಿಸಿ ತರಕಷಕಮಾನುಗಳು ಆಸವಡೊಲಿನ ವಳಗೆ ಯಿಡಿಸಿ ಮುಸ್ತೈದು ಮಾಡಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಯಾ ಅನೆಗಳು ಹೊರತು ೧೦೦೦ ನಿಶಾನೆ ಅನೆಗಳು ೨೦೦೦ ಜಜಾಯಿ ಅನೆಗಳು ೩೦೦೦ ಹತ್ರನಾಲಿನ ಅನೆಗಳು ಸಹಿತ ತರಿಸಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡುವಿಧ ನಿಯೋಗದಿಂದಾ ಸಮಸ್ತ್ರಮಾರ್ಬ್ನಟಹಾ(ತ) ಆತಂತ್ರ ಮಾರ್ಬ್ನಲ ಸಹಿತನಾಗಿ ತುಂಗಾತೀರದಲ್ಲು ಯಂಟು ಗಾವದ ಅಡ್ಡ ಗಲ ಯಿಳಿದು ಕೃಷ್ಣಾ ತೀರದ ಪರಿಯಂತ್ರವು ಪೇಷಖಾನೆ ಹೊಳಗೆ ಹಾಕಿದವರಾದರು. ರಾಜಭೂವರನಾದರು ಕಸಬೇ ತಾವರೆಗೆರೆ ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಿಳಿದವರಾದರು.

ಆ ಕಡೆ ನಿಜಾಮಶಾಹ, ಭೈರಿಪಾದಶಾಹ, ತಖ್ತು ದೌಲತ್ತಾ ಬಾದಿನ ಪಾದಶಾಹನು ಭೀನು ರಥೀನದಿ ಯಿಳದು ಸುಲತಾನುಪ್ರರವೆಂಬ ಪಟ್ಟ ಪೇರೊಜಬಾದು ಯಂಬನಗರದ ಬಳಿಯ ಯಿಳಿದು ಅಖಬರ ಜಲಾವುದೀನಿ ಪಾದಶಹಂ ದುರ್ಗದಬಳಿಯ ಯಿಳಿದರು. ವಾಹೀಬರಹಿಂಬಲ್ ಕುತುಬಶಾಹ ಪಾದುಶಹ ತೆಲುಗಾಣ್ಯದ ತಾವ ಮುದುಗಲ್ಲು ರಾಯಚೂರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತ ಯಿಳಿದನು. ಹಾಗೆ ಯಮಾವಮಾನ ಮುಲಕ ಪಾದಶಹ ತಖ್ತು ಪರಹುಡ ದೇಶ ವನು ತನ್ನ ದೇಶ(?)ಸಹಿತವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಯದ್ದು ಲ್ಲಾ ಶಾಹ ಪಾದಶಹನ ತಖ್ತು ವಿಜಾಪ್ರರ ದವನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತ ಜಮಾಲಾಗಾರ ವೆಂಬ ದುರ್ಗದ ಕೃಷ್ಣ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಯಿಳಿದವ ರಾದರು. ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಸಲಮಾನರ ಪಾದಶಹನವರ ದಂಡು ಅಯಿತು. ಈ ದಂಡಿನ ಕಾಲುಂಗಾರೆ ಮಂದಿ ಪಿಂಡಾರೆರಮಂದಿ ಬಾಣಕಾರರಮಂದಿ ಕಳ್ಲ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ದಾಟಿಬಂದು ರಾಜಭೂವರನ ದೇಶದೊಳಗೆ ತಮಾಮು ಸೀಮೆಯಲ್ಲ ಲೂಟೀಮಾಡಿ ಸೆರಸೂರೆ ಹಿಡಿದರು; ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಸಿದರು. ತಮಾಮು ಕರ್ಲ್ಹಾಟಕದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಲಿಹೆಗರು ಗಾಲುಹಳ್ಲಿ ನಗರದುಕ್ಗ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಲಿಸೆಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಜಭೂವರನಾದರೂ ತನ್ನ ದಂಡಿಗು ತಮ್ಮ ಸರದಾರರಿಗೂ ತಾಕೀದಿಮಾಡಿಸಿದ ವಿವರವು: <mark>ಜಿನುಗುಬಾಜಾರದ ಬಳಿಯ ೧೦೦೦೦ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕುದಿರೆ, ೨೦೦೦೦ ಸಾವಿರ</mark> ಕಾಲುಮಂದಿ; ಅದಕ್ಕೆ ಯುದ್ದ ದ ಸಾಮಾನು ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ವಜೀರರಿಗು "ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಫೌಜು ಯುದ್ದ ದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಸಹಿತ ಗಡಿಬಳಿಯ ಯಿಳಿವದು" ಯಂದು ಹುಕುಂಮಾಡ

ಲಾಗಿ ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರರು, ರಾಜಕಂಠೀರವರು, ರಾಜಮಾರ್ರ್ತಾಂಡರು, ರಾಜತೀಜೋನಿಧಿಗಳು, ರಾಜರತ್ನಾ ಕರರು, ಛತ್ರಪತಿಗಳು ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವಜೀರರೂ; ಅಸಂಖ್ಯಾತರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಸಹಿತ ರಾಕ್ಷಸತಂಗಡಿ ಬಳಿಯ ಯಿಳಿದವರಾದರು.

ಆ ತರುವಾಯ ಯುದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸ್ಥೂಲಯಂತ್ರಗಳು ಮೂರುಸಾವಿರ, ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಯಂತ್ರಗಳು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ, ಅಣುವುಯಂತ್ರಗಳು ಸಾವಿರ ಯಾಪ್ರಕಾರ ಯಂತ್ರಧಾರಿಗಳು ಸೈನ್ಯದ ಸುತ್ತಲು ಆಕರ್ಷಣೆ ಆವರ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಜಜಾಲುದಾರರು, ಬಾಣಾಕಾರರು ಹಾಗೆ ಕಾಲುಪ್ಯಾದೆ ಅಸಂಖ್ಯಾಕ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಸೈನ್ನವಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣವಿಶೇಷಗಳೂ, ಧನುರ್ವಾಣ,ರಾಮ ಬಾ)ಣ,ಕುಮಾರಬಾಣ, ಚಡೀಬಾಣಗಳೂ ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕು ಜಿನಿಸಿನ ಬಾಣಗಳೂ ೪೦೦೦೦ ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷೆ ಬಾಣಗಳೂ ಯತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂದಿರಿಸಿವರಾದರು. ಹಾಗೆ ನಾಜೂಕು ಮದ್ದೂ ಗುಂಡೂ ತರಿಸಿದ್ದಾರು. ಸಮಸ್ತ ರಿಗು ಮದ್ದು ಗುಂಡು ಹಂಚಿ ಕೊಟ್ಟವರಾದರು.ಈ ಪ್ರಕಾರ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿ ಯುಕ್ತ ರಾಗಿಸಮಸ್ಥ ತಳತಂತ್ರ ಮಹರ್ಬಲ ಯುದ್ಧ ವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಾರದಾರನ ದಾವದಾವಪ್ರಕಾರ ನಿಂದಿರಿಸ ಬೇಕೊ ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಿಂದಿರಿಸಿ ಆತರವಾಯ ನರಪತಿಯ ಬಳಿಯ ಯಿದ್ದ ಸೇನಾನಾಯಕರು,ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು, ದಳವಾಯಿಗಳು ಬಿಸಲಪ್ಪ ನಾಯಕ, ತಿರುವೆಂಗಳನಾಯಕ, ದಳವಾಯಿ ಕಾರ್ತಿಕ ನಾಯಕ, ಯಿಾರಪ್ಪ ನಾಯಕ ಯಿಾ ಮುಂತಾದ ನಾಯಕರನ್ನು ಕರಸಿ ಯಿವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂಥಾ ಆಧಾರ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ನೂತನವಾದ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಕಡಗ, ಕಂಠಮಾಲೆ, ಕುಂಡಲ, ಕಿರೀಟ, ಕಂಸ್ತುಭ, ಹಾರಗಳು, ಕಲ್ಕಿತುರಾಯಿಗಳು, ಅಂಗುಲ್ಯಾದಿ ಅಭರಣವನ್ನು ದತ್ತಾಮಾಡಿ ಹಾಗೆ ನೂತನವಾದಂಥಾ ಅಜೋದ್ಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಿದ ವಿವರವು: 'ಮುಸಲಮಾನ ಪಾದಶಹಾನವರು ನಡದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾ ಯಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂಗಾತ ಯುದ್ದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯುದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತೆಗದುಕೊಂಡು ಹೋಗೆ ಚಂನಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿರಿ ಯಂದು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಲಾಗಿ ತಕ್ಷ ಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಕ್ಷ ಸತಂಗಡಿ ಬಳಿಯಿಳಿದು ಹೋಗಿ(ನದಿ) ಬಳಿ ಯಿಳಿದವರಾದರು.

ಈ ಸಮಾಚಾರ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಮುಸಲಮಾನರು ಪಾದಶಹರ ಹರಕಾರೇರು, ಚೋಡೇ ದಾರರು, ಕಹರು ಶಹತೀರುಶಾಹ ಸಹವಾಗಿ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಖಾವಂದರಿಗೆ ಆರ್ಕ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಾದರು. ಸಂಗಡಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಪಾದಶಾಹರು ಯೇಕಸ್ಥರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಜೀರರು, ವುಮರಾಯರು, ಸೇನಾನಾಯಕರು ದಳವಾಯಿ, ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು ಸಮಸ್ತ ರನ್ನು ಕರಸಿ ಮಾನಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಿಂದು ನರಪತಿ ಪಾದಶಹನ ದಂಡು ಬಂದು ರಾಕ್ಷ ಸತಂಗಡಿಬಳಿಯ ಯಿಳಿದನು; ಯಿನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವು ಹಿಂದುಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದು; ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಸಮರ ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಗತಖಾನೆಯವರನ ಕರಸಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೋಪುಗಳು ೪೦೦೦೦ ನಾಲ್ವತ್ತು ಸಾವಿರ, ಮಧ್ಯ ತೋಪುಗಳು ೫೦೦೦ ಐದು ಸಾವಿರ, ಸಣ್ಣ ತೋಪುಗಳು, (೬೦೦೦೦) ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ, ಜಜಾಲು ೫೦೦೦ ಹತರನಾಲುಗಳು ೧೦೦೦೦೦ ವೆಂದು ಲಕ್ಷೆ, ಲೀಖಿಗಳು ೧೨೦೦೦ ಹನ್ನೆ ರಡುಸಾವಿರ, ಸುತ್ತಾರ ನಾಲುಗಳು ೫೫೬೦೦೦ ಐಡು ಲಕ್ಷವು ಐವತ್ತಾರುಸಾವಿರ, ಬಂದೂಕಿಗಳು ೪೦೦೦೦೦ ನಾಲ್ಕುಲಕ್ಷೆ... ೫೦೦೦೦೦ ಐದು ಲಕ್ಷದ, ಹತ್ತಾರಿಗಳು ೨೦೦೦೦೦, ತರಕಸಕಮಾನದವರು ೩೦೦೦೦೦ ಮೂರು ಲಕ್ಷೆ, ಗಾಡದೇರು ಫರಂಗೇರು ಸಹ ೨೦೦೦೦೦ ಯಿರಡು ಲಕ್ಷ ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ತಮಾಮು ದರೋಗರನ ಕರಸಿ - ಹುಕುಂ ಫರಮಾಯಿಸಲಾಗಿ ರಾಜಭೂವರನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ದಾ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಲಾಸ್ಸಿ ಲಾಗಿ ಆ ರಾಜಭೂವರನ ದಂಡು ಯಿಳಿದಂಥಾ ರಾಕ್ಷ ಸತಂಗಡಿಗೆ ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲು ಬಂದು ಯಿಳಿದವರಾದರು.

ಆವೇಲೆ ನಿಜಾಮಶಾಹ ಸಾದಶಾಹನು ಯಿಬರಾಹಿತುಶಾಹ ಯಿಮಾಮುಕುತುಬಶಾ ಹನು ಯಿನರಿಬ್ಬರು ಕೂಡಿ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವಷ್ಟು ಯೇಕವಟ್ಟು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಯಾ ಮಾತು ಹಿಡಿದು ಚನ್ನಾಗಿ ಲಡಾಯಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಖರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯದುರಾಗಿ ನಡದು ಬಂದು ಯಿದ್ದರು. ಯದುರುಮಾಡಿ ಯುದ್ಧ ಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ದವರಾದರು. ಇದು ನರಪತಿ ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದವರನ ಸಮಸ್ತೆ ಸರದಾರರನು ಕರಸಿ ಸೈನ್ನ ಯೇಕ ವಟ್ಟುಮಾಡಿಸಿ ನೀವು ತಂನುಗಿಲ.....ಮಾಡಿಸಿ ಸಿಪಾಯಿತನಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದು ಕೊಳ್ಲ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಅದರಂತೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಡದವರಾದರು. ಇಮಾಮನಮುಲಕುನ ಪಾದಶಾಹನ ಸೈನ್ನ ಸಹಿತ ವಂದು ಕಡಿಗೆ ಜಖಲಾವು ಕೂಡಿ ಯುದ್ಧ ಕ್ಕೆ ನಡದವರಾದರು. ಇದು ಕಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಫೌಜು ಯುದ್ಧ ಕೈ ಹಿಸ್ಮುತು ಹಿಡದು ನಡದವರಾದರು. ವಂದು ಅರಾಘ ಯುದ್ಧ ಕೈ ಅಫವುಜು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯ ವಲ್ಲ. ಮೂರುದಿವಸ ಮದ್ದಿ ನ ಹೊಗೆಯಿಂದಾ ವಬ್ಬ ರ ನೊಖ ಪಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವು. ಘಾಡೇದ ಶಬ್ದ, ಭಡಭಡ ಢಂಢಂ ಯೆಂಬ ಅವಾಜು, ಧಡಧಡ ಧಡಯೆಂಬ ಅವಾಜು, ಸರಗೊಲೀ ಅವಾಜು, ಸರಸರಸರ ಸುರುಸುರು ಯೆಂಬೋಹಾಗೆ ಅವಾಜು ಗಳೂ; ಭಟಭಟಭಟಭಟಲ್ ಯೆಂಬೊಹಾಗೆ ತುಬಾಕದ ಅವಾಜುಗಳು, ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಶಬ್ದ ಗಳು ಆಗಿ ವಂದುಕಡೆ ಸಿಫಾಯಿ ಸಿಫಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಂದುಕಡೆ ಕೈಹತ್ತಿದ್ದು ಯೇಕಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ದಿವ್ಸ ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತು. ಕರ್ರಾಟಕದವರು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿಸಿದರು. ಆಗ ನಿಜಾಂಶಾಹ ನಾದಶಾಹ ತಖ್ತ್ರ ದೌಲತಾಬಾದು ಹಾಗೆ ಕುದುಬುಶಾಹ ಪಾದಶಾಹ ತೆಲುಗು ಪ್ರಾಂತ್ಯದವರೂ ಯಿವರ ಸಂಗಾತ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಭಯನಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಶರ್ತುಮರ್ದಿ ಯಿಂದಾ ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತು. ಸವ[ರ]ರಂಗದೆ ಯುದ್ಧ ದ ವರ್ತವಾನ ನೋಡಲಿಕ್ಟೆ. ಶಕ್ತ ವಲ್ಲ, ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ, ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ವುಭಯಪಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಠಾರಾದವರು ಜಖಮೇ ಅದವರು ಆ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಾಣಪಿ ಹೋಯಿತು. ನುಂಡಿ ಗಣಿತಿ ಸಿಕ್ಕದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನಿಜಾಮಶಾಹ ಪಾದ ಶಾಹನು ಕುತುಬುಶಾಹ ಪಾದುಶಾಹನು ತನ್ನು ಯುವ್ಧ ಚನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು ಯಂದು ನಾಮೋಷಿ ಬಂತು ಜೊಡ್ಡ ಜಗಳವಾಯಿತು. ಹೇವರು ಖಿದು(?) ಮಾಡಿದನು ಯಂದು ಸಂತೋಷಿತರಾದರು. ಇವರೊಳಗು ಬಹುಮುಂದಿ ಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಖರ್ಕ್ನವುಳಿಯಿತೆಂದು,ಜೀವರು ನಾಚಿಕೆ ವುಳಿಸಿದನೆಂದು ಸಂತೋಷ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗದು ಹೋದರು. ಆತರ್ವಾಯ ಅಲ್ಲಿಯದುಲಶಾಹ ಪಾದಶಹ ಕನ್ನಡಜಾಣನು ವಾಹಿಮನಮುಲ್ಕು ಪಾದಶಹಾನುತದ್ದೊರ ದೇಶಾದಾತ್ರನು ಯಿವರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಮುಸ್ತೈದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ತಳದಲ್ಲಿಯುದ್ದರು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತತ್ರಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿಬೇಕಂಥಾ ನಡದು ಬಂದವರಾಯಿತೆ ವಂದು ಕೈನೋಡುವೆನೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾ ಮೂರೂದಿವಸ ಯುದ್ಧ ಜೊಳಗೆ ನಾಮಾಂಕಿತಪುತ್ರ ಯಿವನತಹಸೀ ಯಾ ನಿಜಾಂತಾಹ ಪಾದಶಹ ಭೈರವಕುತುಪು ಶಹ ತೆಲು ಗಾಂಣ್ಯ ದವರ ಪಾದಶಹರ ದಂಡಿನವಳಗೆ ಅನಾಮಿಕರು ಹೊರ್ರ್ಡು ನಾಮಾಂಕಿತರು.

ಜಖಂ ಆದಧಿವರವು ೧

ನಿಂಬಾಜೀಕಾಳೆ ೧ ಅಂಕುಶರಾವು ೧ ಸುಜಾತೆಖಾನ ೧ ಸಿದ್ದಿ ಹಬೀಬುಲ್ಲಾ ೧ ದಾವತುಖಾನ ೧ ಹಜರತುಖಾನ ೧ ವೀರೋಜೀಬಾಪು ೧ ಹಸನಾಜಿ ೧ ವಿಮೆಲಖಾನ ೧ ಹಿನಾಯಿತಖಾನ ೧ ಅಲ್ಲಿಖಾನ ೧ ಹಸನಖಾನ ೧

ಸೂಕರಾವು ೧ ಯಿಬರಾಯಿತಖಾನ ೧ ಮೃತ್ಯು ಜಾಬೇಗು ೧ ಮಮದಖಾನ ೧ ಯೇಕಲಾಸಖಾನ ೧ ಆಂಬಾಜೀರಾವು ೧

ಫಳಸೋಜಲರಾವು ೧	ಸುಬ್ಬರಾವು ೧	ನಾಗೋಜಿ ತುಕದೇವು ೧
ಶಿವಾಜೇರಾಜಾ ೧	ನಾಗೋಜೀರಾಜಾ ೧ ಪಡಾವು ಆದವ ರು	೨೫ ಅಂತೂಜಖನುು ಅದನರು
೧ ಆಲ್ಲಿನಾಯಕ	೧ ಮಹಂಮದುಜನಾಬು	೧ ಅಬದುಲನಾಯಕ
೧ ಪೀರುವಾಯಿಕ	೧ ಸಿಲಾಲು ನಾಯಕ	೧ ಪರಸನಾಯಕ
೧ ಮಲ್ಲಿನಾಯಕ	೧ ನಾಗೋಜಿ ನಾಯಕ	೧ ತಿಮ್ಮಾ ನಾಯಕ
		ಅಂತು ಪಡಾವು ಆದವರು ೯
	ಠಾರು ಆದೆನರ ವಿನರವು.	
೧ ಯಲ್ಲಾ ಜಿತುಕುದೇವ	೧ ಜಮಾತವಾರಿ ತುಲಸಿರಾವು	೧ ಕೇದಾರ್ಜ್ಜಿ ಸೂರ್ಕವಂಶ
೧ ಚಂಗಾಜಿ ಚಂಡಗಹ	೧ ಭುಜಬಲರಾವು	೧ ಸುಲತಾನಖಾನ
೧ ಬಡಿಖಾನ	೧ ಮಲ್ಲಿಕ ಸಾಹೇಬು	೧ ಹಸನಖಾನ
೧ ಹುಸೇನಖಾನ	೧ ಆಕಬತ ಖೈರುಖಾನ	೧ ರಹಿಮತುಖಾನ
೧ ಮುಖರಾಬು ಆಲ್ಲಿಖಾನ	೧ ಮಹಮ್ಮ ದಲ್ಲಿಖಾನ	೧ ಜಾಫರಲ್ಲಿಖಾನ
೧ ರಸೂಲಖಾನ	೧ ಸಿದ್ದಿ ಮರ್ರ್ತು ಜಾಖಾನ	೧ ಭುಜಂಗರಾವು
೧ ಸುಭಾನರಾವು	೧ ಬಾಂಸೆರಾವು	೧ ಶಿವರಾವು
೧ ಹಿಂದೂರಾವು	೧ ಮುರಾರಿ ಘೋರಪಡೆ	೧ ರಾಮಾರಾವು
		ಅಂತೂ ಜಮೆ ೨೫.
ರಾವುರಾಜನ ಜನೆ:		
	ಸಡಾವು ಆದವಿವರವು	생김 도본들이 보고를 모하는데 다

	ತಾರು ಅದವರು	- 11 11 (1 시간 : HE : HE HE HE HE
೧ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕ	೧ ಕಾರ್ತ್ರವೀರ್ಯನು	೧ ಕೊಮಾರರಾವು
೧ ಅವಧೂತರಾವು	೧ ಶಿವಾಜಿರಾವು	೧ ಆಂಕುಶರಾವು
೧ ಸೂರಣರಾವು	೧ ಜಗತೀಪತಿರಾವು	೧ ವಾಹೀಪತಿರಾವು
೧ ಭುಜಂಗರಾವು	೧ ಯಲ್ಲಾ ಜಿರಾವು	೧ ತಿಮ್ಮಾ ನಾಯಕ
೧ ದೇವರಾಜು	೧ ಸೆಟ್ಟ್ರಸಾಳುವ	೧ ಸೋಮಣ್ಣ ನಾಯಕ
೧ ದಳವಾಯಿ ಜಗತೀಸತಿ	೧ ಗೋಪಾಲರಾಜ	೧ ರಾಜಕುಮಾರ
೧ ಶಂಕರರಾವು	೧ ರಾಜಗೋಪಾಲ	೧ ರಾಜಹಂಸರಾಜ
೧ ಸೆನಾಪತಿ	೧ ಹುಲಿಚರ್ನ ದ	೧ ಹೊಕಳಘಂಟೆ
ರಘುನೀರನಾಯಕ	ಸಾರಂಗನಾಯಕ	ವೀರಪ್ಪ ನಾಯಕ
	ಜಖನುು	
೧ ಸಿಲಾರಖಾನ	೧ ಸೈದಲಿ	೧ ಲಾಲ ಶಿವಾಜಿರಾವು
೧ ಸುಲತಾನಜೀರಾವು	೧ ಹೀರೋಜಿರಾವು	೧ ಕೃಷ್ಣಾಜಿರಾವು
೧ ದೌಲತುಸಿಂಗು ೧ ಭಾಸ್ಕರರಾವು	೧ ರಾಜ ಅಂಕುಶ	೧ ರಾಜಭೀಮಾಸನ

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪಡಾವು, ಜಖಮು, ಠಾರಾದವರ ಸಮಾಚಾರ ರಾಜಭೂವರನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದಾ ಯಿದಂಥಾ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಜೀರರನು, ವುಮರಾವನನು,ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸರದಾರನು ಸೈನ್ಯವನು ಸಹ ಜಮೆಯತುಕಾರರನು ಕರಸಿ ಅರಸು ಹೇಳಿದ್ದು. ವೈರಿಗೆ ಬಹುಮಾನವನುಮಾಡಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೈನ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಯಿಹೋದೆಂದು ನಾವು ಬಾಹೋವರಿಗು ಯುದ್ಧ ಕೈ ಹೋಗಬೇಡಿ. ನಾವು ಬಂದತರುವಾಯ ಶರ್ತುಮರ್ಧಿಯಿಂದಾ

ಸಮಸ್ತ್ರಸೈನ್ಯವೂ ಜಮೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತರ್ವಾಯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನಾ ಹಸಿದ್ದಾ ಮಾಡಿ ಹೋಗೋಣೆಂ"ದು ಹೇಳಿ ಅಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹ ಪಾದಶಹನ ಬಳಿಗೆ ದಳವಾಯಿ ಗೀರಪ್ಪ ನಾಯ ಕರನು ಜಮದರಖಾನೆಷವಾಡಿನಾಯಕನನು ಯಂಬವನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿವರವು: ''ನೀನಾದರೆ ಬಾಲ್ಯ ದಾರಭ್ಯ ನಮ್ಮ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಯಿಧಿ. ನೀನು ನಂಮಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತೊಡೆಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಾಲತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಡಿಯಿಧಿ. ನಾವು ನಿನ್ನ ಆಡಿಸಿ ಬೆಳಸಿಯಿಧೇವೆ. ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಯಿದ್ದಿ. ಮುಸಲಮಾನರು ಮೂರುಮಂದಿವಳಗೆ ಕಲತು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಂಡು ಬಾಹೋದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ನಿನ್ನ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆ ಗೆ ರಾಯಚೂರು ಮದಗಲು ಆದವಾನಿ ಯಾ ಮೂರುವುಹಲು ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಯಿಥೇವೆ. ನೀನು ಅವರಸಂಗಡಕೂಡಿ ನಮ್ಮ ವೇಲೆ ನಡದು ಬಾಹೋದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗೆಜಿಂ''ದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಯದ್ದುಲಶಾಹ ಪಾದಶಾಹನವರು ಜವಾಬುಕೊಟ್ಟದು. '' ನಾನಾದರು ಅವರೊಳಗೆ ಮನಸುಕೊಟ್ಟು ಕಲತವನಲ್ಲವು. ಅದವರಾಗಿ ಜೋರಾವಾರಿಯಿಂದಾ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ ದೊಳಗೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯಸಂಹಾರಮಾಡಿದರು. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಜೊಳಗೆ ಬಹಳ ಮಲಿಮಂಚಿಗೀಯಿತ್ತು. ಮಲಿಯುಕಡಿಸಿ ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಅಗಲ ಮಾರ್ಗ್ಗಾಮಾಡ್ಸಿ ಕುದಿರೆಸಹ ನಡಿಯುವಂತೆ ಮಾರ್ಗವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಜೋರಾವರಿಯಿಂದಾ ವಳಹೊಕ್ಕು ಬಂದುಯಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತೊಡೆಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಿನಗೆ ಕ್ರಿಯ ಕೊಟ್ಟುಯಿದ್ದೇನು. ಆದಕ್ಕೆ ಮಾತುಯಿಲ್ಲ; ಕೊಟ್ಟ ಆಣೆಗೆ ತಪ್ಪಲಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವೆದಿಲಗಿಂ ಆಗಬೇಡಿರಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹೊಂದಿಯಿಥೇವೆ. ಕಾರ್ಯಕಾಲೋಚಿತದಿಂದಾ ದಂಡಿನಸಂಗಡ ಬಂದುಯಿಧೇನೆ. ಆಲ್ಲದೆ ಮನಸುಪೂರ್ವಕ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂ"ದು ಬಂದ ಹೇಜೀಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಯತ್ನ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳೋ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದಾತನಾದನು.ಇವರು ಬಂದು ರಾಜಭೂವರಗೆ ಯಾವದ್ವರ್ತಮಾ ನವೂ ಬಿನ್ನ ಹಮಾಡಿ ತಂಮಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹನೆ ಹೇಜೀಬರನು ಹರಕಾರಿರನು ಕರ ಕೊಂಡು ಬಂದು ಯಿದ್ದ ರು. ಅವರಿಗೆ ಅರಸಿನ ಭೇಟೀಮಾಡ್ಸಿ ವೂಚುಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿ, ಕಂಮರಬಂದು, ಶಹಲುಶಾಖಬಾಯಿ, ಜರಿತಾರಿಮುಂಡಾಸೆ ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಬಂದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹ ಪಾದಶಹಗೆ ವಂದು ವೂಚುಪಿರಂಗಿದುರ್ದಾ ದೊಡ್ಡ ಬೆಲೆದುಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಈ ಸಮಾಚಾರ ನಿಜಾಂಶಾಹ ಭೈರಿಪಾದಶಾಹ ತಮ್ತು ದೌಲತಾಬಾದು ಕುತುಬಶಹ ಪಾದಶಹ ತಮ್ತು ಗೋಲಕೊಂಡೆ ತೆಲುಗಾಣ್ಯದ, ಅಕಬರೂ ಜಲಾದೀನು ಮೊಗಲಿಪಾದಶಾ ತಮ್ತು ಜಹಲನಾಪುರದಲ್ಲು ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರುಜನಾ ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯದ್ದುಲ ಪಾದ ಶಹಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದು "ನಾವು ನೀವು ಕೂಡಿ ಯೇಕಸ್ತರಾಗಿ ರಾಜಭೂವರನಮೇಲೆ ಬಂದೀ ಹೋದೆನು. ನೀನು ವಳವಳಗೆ ಅನುಸಂಧಾನವಿಟ್ಟು ರಾಜಹೊದಿಕೆಗಳು ಕಳುಹೋಣ, ಅವರು ನಿನಗೆ ಕಳುಹೋಣ. ಯಿಬೇನುಕಾರಣ ನೀನು ಪಿತೂರಿವಳಗೆ ಯಿದ್ದೀ. ನಿನ್ನ ನು ನಂಬಬಾರದು. ನೀನು ಯಾ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡೋದು ಯುಕ್ತ ವಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತರೂ ಕೂಡಿ ರಾಜರಾಜನ ಮೇಲೆ ತಂಬಿ ಪೊಹ ಜಾಯಿಸಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಫತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ತತ್ರಾಪಿಸಿ ನೀನು ಫಿತೂರಿ ವಳಗೆ ಯಿದ್ದ ರೆ ನಾವು ಬೇರೆ ತಿರಿಗಿಹೋಗೋಣ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಂದರೂ ವಳ್ಳಿತು; ನಾವು ರಾಜಭೂವರನಮೇಲೆ ಹೋಗೋಣ ಸಿದ್ಧಾಂತಯಿಧೀತು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಾರದಿದ್ದ ರು ವಳ್ಳಿತು. ಮಾರಿದಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ನ್ನು ರಾಜಭೂವರನು ಯಿಬ್ಬರನುಸಹ ತಂಬಿ ಪೊಹಜಾಯಿಸಿ ಲಡಾಯಿ ಮಾಡುತಾಯಿದ್ದೇವೆಂ"ದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿನ ಲಾಗಿ ಅಡಕ್ಕೆ ಅಲಿಯದ್ದು ಲಶಾಹನು ಭಯಸ್ಥ ನಾಗಿ ತಾನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸದ್ದು "ನೀವು ಯೇಮ ಮಸಲತು ಮಾಡೆಯಿದ್ದಿ ರಿ

ಆದು ನನಗೆ ಸಮ್ಮ ಶ. ನೀವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆಂ"ದು ಹರಕಾರೆರಸಂಗಡ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸ ಲಾಗಿ ಮೂರುಮಂದಿ ಸಾದಶಹರು ಖುಶಾಲಾಗಿ ಬಂದ ಹರಕಾರೆರಿಗೆ ತಸರಿಫು ಕೊಟ್ಟು ರವಾನೆ ನೂಡಿದರು ಆಮೇಲೆ ರಾಜಭೂವರನು ರಾಕ್ಷ ಸತಂಗಡಿ ಬಳಿಯ ಮೈದಾನ ಯಿರಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಿಳಿದು ಆ ಸ್ವಲದಲ್ಲಿ ರಣಘಂಟಿಕಟ್ಟ ರಣಸ್ತಂಭ ಹೊಳಿಸಿದನು. ಆ ರಣಸ್ತಂಭದ ಬಳಿಯ ಉಳಿದನು. ತಮಾಮು ಕರ್ನಾಟಕದಂಡು ಯಲ್ಲಾ ವಂದೇಗುಂಪಾಗಿ ಯೇಕಜಮಾ ಆಗಿ ಯಿಳಿದು ಆ ತರ್ನ್ವಾಯ ಯುದ್ಧ ಕ್ಕ್ರೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇಪ್ಪತ್ರೀಳುದಿವಸ ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತು. ಅಖಬರಜಿಲಾಯಿನ್ನು ಪಾದಶಹನ ತಮ್ತು [ಜಹಲನಾ]ಪುರ ಪೊಗಲು ಪಾದಶಹ ಕರಾಣಿನವರ ರಜಪುತ್ತ್ರ ಮರಾಟಯವರ ವಜೀರರು ಸಮಸ್ತ್ರರೂ ಕೂಡಿ ತಾಳಿಕೋಟೆ ನಾಲ್ವತುವಾಡೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲ ಯಿಳಿದರು. ಇವರಸ್ಪಗಡ ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತ್ತು ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಕೂಡಿ ರಾಜ ಭೂವರನಮೇಲೆ ನಡದುಬಂದರು. ರಾಜಭೂವರನಕಡೆ ರೀವಾಲುಂ(?)ರಾಜಪಿಂಡೆಯವರು ಮತ್ತು ಮತ್ತು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಜೀರರು, ಪ್ರಮರಾವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲಬಲಸಹಿತ ಬಂದು ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಿಂದಾ ಆರಂಭಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಂಬತು ತಾಸು ಪರಿಯಂತ್ರವು ಯುದ್ಧ ವಾಯಿತು. ವುಭಯ ಪಕ್ಷ ದಲು ಚನ್ನಾ ಗಿ ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತು. ವುಭಯಪಕ್ಷ ದಲು ರೂವಾಗಿ ಬಹಮಂದಿ ಬಿದ್ದ ರು; ಬಹುಮಂದಿ ಘಾಯವಾದರು; ರಾಜಭೂವರನ ಕಡೆಯವರು ರಾಜಪಿಂಡೆಯವರು, ವಜೀರರು ಸಮ ಸ್ತ್ರರೂ ಯೇಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಾಜಭೂವರಗೆ ಆರ್ಜುಮಾಡಿಕೊಂಡದು:''ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಾಹರು ಯೇಕಸ್ಥರಾಗಿ ನಡದುಬಂದರು. ನಾವು ಹಿಂದುಳಿಯದೆ ಯದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಖಕ್ಕೆನಿಂತು ಹಾಗೆ ಯುದ್ದ ಮಾಡಿ ಸಂಹಾರಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮೋರೆಮೇಲೆ ಹೊಡದು ಕಾರ್ಯಭತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯದುಲಶಾಹನು ಯಿಮಾಮು ನಾ(ಮು)ಲ್ಲುನು ಯಿವರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ದೆಂಡು ಸಹಿತ ತಮ್ಮ ಸ್ಥ ಳದಲ್ಲಿ ಯಿರುತ್ತಾಯಿಧಾರೆ. ಅವರು ಲಡಾಯಿಕ್ಕೆ ಬಾಹೋದಿಲ್ಲವು;ಅವರು ದಗೆಮಾ ಡೇರು; ಅವರ ನಂಬಿಗೆ ನಮಗೆಯಿಲ್ಲ; [೧೨೦೦೦] ಹನ್ನೆ ರಡುಸಾವಿರ ಕುದುರೆ ೨೦೦೦೦ ಯಿಸ್ಪತ್ತು ಸಾ ವಿರ ಕಾಲಬಲವು ವಬ್ಬ ನಾಯಕನು ಯಿಟ್ಟ ರಾಯಿತೆ ನಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಯಾ ಕಡೆ ಗನೀಮರ ಸಂಗಡ ಲಡಾಯಿ ಮಾಡೇವು;ತಂಬೀಪವು ಜಾಯಿಸೇವೆಂ''ದು ರಾಮರಾಜನ ಸೇವ ಕರು ಅರ್ಬ್ಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅರಸು ಸಂತೋಷಿತರಾಗಿ ಅದೇಪ್ರಕಾರ ಫೌಜು ಕಳುಹಿಸಿ ಅರ್ಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಮಾನಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ತಮಾಮು ವಜೀರಂಗೆ ನೂತನವಾದ ಹೊಡಿಕೆಗಳು ಕೊಟ್ಟು ಜಾಗಾಜಾಗಾಕ್ಕು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಯುದ್ದ ಬಹಳವಾಗಿ ಆಯಿತು. ಅಖಬರ ಜಲದೀನು ಪಾದಶಹನು ಲಡಾಯಿನಾಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಮೊಗಲು ಪಾದಶಾಹನು ನಿಜಾಮಶಾಹ ಪಾದಶಾಹ ಯಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಶರ್ತು ವುರ್ದಿಯಿಂದಾ ಲಡಾಯಿಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದಾರೂ ಕೃಷರಾಲು ಆಗಲಿಲ್ಲಾ ವು?. ನಿಜಾಮಶಹ ಸಾದಶಹ ಕುತುಬಶಾಹ ವಾದಶಹ ತಂಮಫೌಜು ತೆಗದು ವತ್ತೆಟ್ಟಿ ಗಾದರು. ಕರ್ಡ್ಡಾಟಕದವರೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾದರು. ಆಗ ಲಕ್ಷ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಯೇಕರಂಜಕಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಿಬ್ಬರು ಪಾದಶಹಾರದಂಡು ಬಹಳ ಪುಕಾರಾಗಿ ಕೆಲವರು ಠಾರಾದರು; ಕೆಲವರು ಜಖಮೆ ಆದರು; ಕೆಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಚಾಗಾಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಮತ್ತು ಯಿಬ್ಬರು ವಾದಶಹರು ಬಂದು ಲಡಾಯಿ ಮಾಡಿದರು. ವುಭಯ[ಪಕ್ಷ]ದಲ್ಲು ಯುದ್ಧ ಚನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು. ಬಹುಮಂದಿ ಜಾಯ ರಾದರು.ಆ ತರುವಾಯ ರಾಮರಾಜ ಬಹಳ ಕೋಪಿಷ್ಠ ನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ್ರವಜೀರರನು ಕರಿಸಿ ತಾಕೀದು ಮಾಡಿಸಿ ದಾತನಾದನು.ರಾಜಹಂಸ ಅಮೃತದ ಗಜದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮಾಮು ಸೈನ್ಯ ಕೂಡನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಯಡಬಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಮಾತುಬರ ಅಂಬಾರಿಗಳ ನಿಂದಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹಿಂದಗಡೆ ಭೇರಿಶಬ್ದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ(?)ತುತ್ತೂರಿ ಕೊಳಲು ತಪ್ಪಟಿ ಸ್ವನಾಯ ಬಜಂತ್ರ ಮುಂದಳ ವಾದ್ಯ ಘೋಷದಿಂದಾ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಸಾದಶಹರಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಕೈ ನಡೆದರು, ತೋಭುಗಳು ರಾಮೆಸಿಂಗಿಗಳು, ಜಂಜಾಲಿಗಳು, ಬಾಣಗಳು, ಹುಕ್ಕಿನ ಗುಳ್ಳಿಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ ವಾಗಿ ತರಿಸಿ ಅಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಯೇಕರಂಜಕಾ ಮಾಡಿದರು. ಪಾದಶಹರಕಡೆ ಲಿಖವಿಲ್ಲದೆ ಠಾರು ಝುಂಯಿಝಕಂ ಆದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರುದಿವಸದಮೇಲೆ ನಂಭತ್ತು ತಾಸು ಪರಿಯಂತ್ರವು ಲಡಾಯಿ ಆಯಿತು. ಆಗ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಹರ ಬಗೆಯವರು ಮೊದ್ದಾಗಿ ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಪೋಡಿಹೋದದ್ದು ಲಿಖವೇಯಿಲ್ಲವು. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಜರಾಕಟ್ಟದು, ಪಲಾಯನ ಹೇಳಿದು, ಜೀವತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡುಹೋದರು. ಅಡವಿ ಹತ್ತಿ ವೋಡಿಹೋದರು. ಆ ತರ್ವಾಯ ಮುಸಲಮಾನ ಸಾದಶಹರು ಯರಡು ಹರಿದಾರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಯಿಳಿದರು. ಆ ತರುವಾಯ ರಾಜಭೂವರನದಂಡು ಬಹಳ ಖುಶಾಲು ಆಗಿ ತಮ್ಮ ಲಡಾಯಿ ಫತ್ತೆ ಆಯಿತೆಂದು ನಕಲು ಆಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಟಕಾಣಿಗೆ ಹೋದರು. ದಂಡು ತಮಾಮು ಅಜೋದ್ಯ ವಾದರು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಾರು ಬಾಹೋದಿಲ್ಲ ನಮಗೆ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಹುಷಾರೀಲಿ ಸಾವಕಾಶಯಿಳಿದು ಯಿದ್ದ ನು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಣುವೆ ಯವರು ಕೋಟ ಪೌಳಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಆದೇಸನುಯದಲ್ಲಿ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಹರು ತಮ್ಮೆ ಳಗೆ ತಾವು ಯೇಕಾಂತದಲ್ಲಿ ತಜ ವೀಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯದುಲಶಾಹ ಪಾದಶಹನ ಬಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೇಜೀಬರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಹಿರೇರನ್ನು ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ವಜೀರರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ " ನೀನಾದರು ಯುದ್ಧ ಕೈ ಬರಲಿಲ್ಲ; ದಂಡು ಮುಳಿಗೀತು ಜಯವಾದೀತೆಂದು ಹಿಂದುಳಿದು ಗರೀಮನವುಸ್ತು ನಿದ್ದು ಕೊಂಡು ನೀನು ಲಡಾಯಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಹಾ; ವಳಿತು, ಜೀವರು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಆಧೀತೆಂ"ದು ಆಡಿ "ನಾವು ನಂಮ ಮನ ಶುದ್ದ ವಾಗಿ ಲಡಾಯಿಮಾಡಿ ಫತ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಯಿದೇ" ವೆಂದು ಆಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರೇರು ಆಡಿದ್ದು "ನೀವು ಆಡಿದಹಾಗೆ ಸಾರಾದಂಡು ಆಡಿದರೆ ಆ ಮಾತು ನಿದಾನ ಜಯಿಸೀತೆ "ಂದು ಆಡಲಾಗಿ ಯಿದೇವ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ದಂಡಿನ ಭರವಸಾ ನಮಗೆ ಅದೀತೆಂದು ಆಗ **ಮತ್ತು ಲಡಾಯಿ ಸು**ಮಾರು ಮಾಡಿದರು. ಆದೇಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲು ಅಲ್ಲಿ ಯದ್ಗು ಲಶಾಹ ಪಾದಶಹನು ಮೂರನೆ ನಿಮಾಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಮನಸ **ಜೇಡಿಕೊಂಡು ''ಸ್ವಾಮಿ ನಂಮ ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯಿದ್ದ** ಮನೋವ್ರತ ಸಿದ್ಧ ವಾಗಬೇ''ಕೆಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಮಾಡಿ ''ಮನಸಿನಂತೆ ಕಾರ್ಕ್ಕಫತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕು ನಂಮ ಮುಸಲ ಮಾನರ ಪಾದಶಾಯವರ ನಾಚಿಕೆ ವುಳಿಸು ಸ್ವಾಮಿ'' ಯೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ದಂಡು ತಮಾಮು ಮುಸ್ಪೈದೆಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಭೂವರನ ದಂಡಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಲಡಾಯಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಜಭೂವರನ ದಂಡು ಬೇಹುಷಾರೀಲಿ ಯಿದ್ದ ಕಾರಣ ಸರ್ವರು ಸಹ ಸಾರಾದಂಡೆಲ್ಲಾ ಮುಳಿಗಿಹೋಯಿತು. ದಂಡು ಬೇದಂಡೆಲ್ಲಾ ಲೂಟೀ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಆ ತರು ವಾಯ ರಾಜಭೂವರನು ಆಡಿದು ಆದಕಾಲಕ್ಕು ರಾಜಭೂವರನ ಪಡಾವು ಮಾಡಿದನು. ಅರಸು ಆಲ್ಲಿಯದುಲಶಾಹಾಗೆ ಆಡಿದು''ನೀನಾದರು ನನ್ನ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾ ಪ್ರಕಾರಮಾಡೋದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲಾ " * "ನೀನಾದರೆ ಧರ್ಶವಂತ; ಸಾಕಿದತಂದಿಗೆ ಹಡದ ತಂದಿಗೆ ದಗೆಮಾಡಿದ ತರ್ವಾಯ ಬೆಳದಿ; ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಭಕ್ತಾ ವಾನನಾದಿ; ಗುರುದ್ರೋಹಿ ಪಿತೃದ್ರೋಹಿತನಕ್ಕೆ ಹೇಸ ಲಿಲ್ಲಾ; ಹಿಂದುಳಿಯಲಿಲ್ಲಾ "ವೆಂದು "ಬಹಳ ಕೀರ್ತಿಬಂತು ನಾಮೋಸಿಕಿಬಂತು; ಯಿನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯತ್ನ ವೇನು? ದೆಂಡೆಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿಹೋಯಿತು; ರಣಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿತ್ತು . ಮಗನೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿಯಿದ್ದೆ ನು; ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಮೋಸಾಮಾಡನೆಂದು ನಂಬಿಯಿದ್ದೆ ನು; ಮತ್ತು ನೀನು

These two sentences are mixed up in the original with the succeeding speech of Rajabhuvara; they occur after the opening sentence.

ಬೇಮಾನಾಗಿಹೋದೆ, ನನ್ನ ನು ದಗೆಮಾಡಿದೆ; ವಳ್ಳಿದು, ಯೇನಾಯಿತು? ನೀನು ಮಗನಾದದಕ್ಕು ನಮ್ಮನ ವೈರಿಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಲೆ ಹೊಯಿಸಬೇಡ. ನೀನೆ ನಮ್ಮ ಪಿರಂಗಿ ತೆಗದುಕೊಂಡು ತಲೆ ಶಿರಶ್ಟೀದಾಮಾಡುವದೆಂ"ದು ಆಡಿ ''ಯಿದರಿಂದಾ ಪುತ್ರಪೌತ್ರ ಪ್ರಪೌತ್ರವರಿಯಂತ್ರ ಭಾಗ್ಯ ಆನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಯಿಹೋದು; ಪರಂಪರಾ ಪಾದಶಾಹಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಯಿಧಿ; ತಾಯಿತಂದೆ ಗುರುವು ದೇವರವೇಲೆ ಆದರು ಅವಹಿತಮಾಡುತಾಯಿದಾರು; ಸದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಯಾರು. ರಾಜ್ಯ ನೆಲ್ಲಾ ವಟ್ಟು ಮಾಡಿದಿ. ವಳಿತು, ಯಿನ್ನು ಮೇಲೆ ಯೇನಾಗಲುಳ್ಳ ದು; ನಿನ್ನ ಮನಸಿನಂತೆ ಆಯಿತು; ಯಿನ್ನು ಯತ್ನ ನಡಿಯಲಿಕೆ ಯಿಲ್ಲವು; ನಮ್ಮ ಮರಣಗಾಲ ಬಂತು; ಯಿನ್ನು ಮೇಲೆ ಶಬ್ದ ಯಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು" ಯಂದು ಕರಿದಗಲೆಟೋಪಿ, ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಕುಲಾಯಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವೊಲಿಶಹಲು ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೇವರ ಸ್ಮ ರಣಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಮೇಲೆ ಯದುಲಶಾಹಾಗೆ ಕರಸಿಕೊಂಡು ಆಡಿದ್ದು ''ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾದದಕ್ಕು ವೈರಿಕೈಗೆ ನನ್ನ ನ ಕೊಡದೆ ನೀನೆ ಕತ್ತಿ ತೆಗದುವಂದೆ ಏಟಗೆ ಕತ್ತೀಲಿ ಹೊಡದುಬಿಡುವದು.ಯರಡೆನೆಕಡ ತಕ್ಕೆವು ಜೂರುಮಾಡಲಾಗ ದೆಂ"ದು ದೊಡ್ಡ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ತನ್ನ ದೇವರ ಸ್ಮ ರಣೆಮಾಡಿದನು. ಆ ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಯದುಲ ಶಾಹನು ಯಿದ್ದ ಲಿಗೆ ಬಂದು ಯದುರಿಗೆ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಖಾಸಾ ತಾನೇ ಪಿರಂಗಿ ತೆಗದು ಕೊಂಡು ರಾಜಭೂವರನ ತಲಿಹುಯಿದನು. ಈ ಸಮಾಚಾರ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಶಹರು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿತರಾದರು. ತರುವಾಯ ಕರ್ನಾಟಕದಂಡು ಸಮಗ್ರದಂಡು ಲೂಟೀ ಆಯಿತು. ದಂಡು ತಮಾಮು ವೋಡಿಹೋಯಿತು. ಅನೇಕ ಕುದುರೆಗಳು ಮದ್ದು ಗುಂಡು ಝಡಿತೆಝಡಾವು ಖಜಾನೆ ಯಾವತ್ತು ಲೂಟ ಆಗಿಹೋಯಿತ್ತು. ವುಳಿದಾದಸೈನ್ಯ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಡಿಬಂತು. ರಾಜ ಭೂವರನು ಹೋತಾದ ವರ್ತ್ತಮಾನ ನಗರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಸಾಲೆಯಲಿದ್ದಂಥಾ ಮಾತುಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಮಗನ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು.ಸತ್ತ್ರಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ ಅಪರಿಮಿತ ಕ್ಲ್ರೇಶಿತಳಾದಳು. ಆ ದುಃಖ ಯಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು? ಮಗನ ದೋಷಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ ಆಹಾರ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಳು. ಮೂರುಮಂದಿ ಹೆಂಡರು ಯಿಜೀಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಡವೆ ವಸ್ತ್ರ, ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಅಲಂ ಕಾರ, ಹೆಳಲಬಂಗಾರ, ಸೀಸಫಲ್ಲು, ಮುತ್ತಿ ನದಂಡೆವು, ಬಾದಾಂಬಲ್ಯಾಭರಣವನು ಹಾಗೆ ನೂತನ ವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಸಹವಾಗಿ ಯಗ್ನ ವೂ ಮಹಾಂತರಗತ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮಗೆ ಸಮರ್ಷಣೆಮಾಡಿ ತಾವು ಬಿಲ್ಲ ಆಹಾರ ತೆಗದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತರು ಆದರು. ಆ ತರುವಾಯ ಮೂರುಮಂದಿ ಪಾದಕ ಹರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತ ವಿದ್ಯಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೂರಮುಂದಿನ ಬೈಲು ಖಿಲ್ಲದವಳಗೆ ಯಿದ್ದ ಬದುಕು ಖಜಾನೆ ಝಡಿಝಡಾವು ಅವರಿಮಿತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ನೂತನವಾದ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಸಹ ಮೂಲಹೇರಿಕೊಂಡು ಗಜತುರಗವು, ರಥಗಳು, ನಾನಾವಾಹನಗಳು ತೆಗದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿಹೋದರಾದರು. ಅಖಬರ ಜಲಾಯಿದೀನು ಪಾದಶಾಹರನ್ನು ಮೆಹರಿ ವಾನಿಗಿಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ ರಾಜಭೂವರನ ಕಾಶಿ ವಾರಣಾಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ಮುಲ್ಕುಗಿರಿ ಮಾಡುವನಿಮಿತ್ಯ ಪೆನುಗೊಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೈನ್ಯ ಸಾಗಿಸಿ ತೆರಳಿಹೋಗಿ ತಿಂಗಳುವರೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಹಳ ಲಡಾಯಿಮಾಡಿ ಶರ್ತುಮರ್ಧಿ ಯಿಂದಾ ಕಿಲ್ಲೆ ಫತ್ತೆಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಫೌಜು ಯಿಟ್ಟು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿಹೋದವರಾದರು. ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ನಾನುಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ರ ಸೋಮವಾರ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷ ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜಭೂವರನು ಮುಕ್ತ ನಾದನ್ನ. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ. ಜೇಯುನು.

ಕ್ರೋಧಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸ್ಗರದ ಅಷಾಢ ಬಹುಳ ೪ ಮಂಗಳವಾರ ರಾಮರಾಜನಬಖೈರು ಸಂಪೂರ್ಡ್ನ.

ನಾಂಗಳ ನಾಹಾತೀ ತೀ. ಜೇಯುನು. Mac. Mss. 19-1-41, pp. 1-31; LR. 24, pp. 107-72.

187. THE BATTLE OF RAKSASI-TANGADI.

ರಾಮರಾಯರು ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯಂ ತೆರಳ್ದು ತುರುಷ್ಕರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಪೋಗಿರಲ್ ತದ್ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘವಾಸದೊಳ್ ತುರುಷ್ಕ್ರಸೈನ್ಯಕ್ಕಂ ರಾಯಸೈನ್ಯಕ್ಕಂ ಮಹಾ ದ್ಭುತಮಾದ ಯುದ್ಧ ಪಣ್ಣಿ ರಾಯಸೈನ್ನಕ್ಕಿದಿರ್ಚಿ ನಿಲಲಶಕ್ಕಮಾಗಿ ಯವನಸೈನ್ಯಂ ಮುರಿದು ಹರಿಹೆಂಚಾಗಲ್ ಬಹಿಳ್ಳಾಂ ಗೋಲುಕೊಂಡೆಯದ ಕುತುಬುಶಾಹನುಂ, ಅಹಮದಾನಗರದ ಭೈರೀ ಪಾತುಷಾಹನೆನಿಸ ನಿಜಾಮಶಾಹನುಂ, ಇವರಿರ್ವರಿಂ ಯುದ್ಧ ರಂಗಡೊಳ್ ಕೈಗೆಯ್ದು ನಿಂದು ನಿತ್ತ ಅಿಸಲನ್ಮು ಜೆ ಪಲಾಯನಂ ಬಡೆದಿಂತು ರಾಯಸೈನ್ಯಮಂ ಮುಅಿವುದಸಾಧ್ಯ ವೆುಂದಿರ್ವರ್ ಪಾದಶಹರುವೊಂದಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯಂ ರಚಿಸಿ ಮಾಯಾತಂತ್ರದಿಂ ಪೊಹತು ಗೆಲ್ಟುದಸಾಧ್ಯಮೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಂಗೆಯ್ದು ರಾಯರ ಸಮಾಪರೊಳ್ ಮುಖ್ಯಸೇವಕ ನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ದ ಬಿಜಾವುರದ ಆಲ್ಲಿ ಅದುಲ ಪಾದುಶಾಹರಿಗೆ ಸಂಭಾನವನೊಡರ್ಚಿಸಿ ಜಾತ್ಯ ಭಿಮಾನಹೇತುಪಂಥಮಂ ಪ್ರಟ್ಟಿಸಿ ಮಂತ್ರಂ ಭಿನ್ನಿ ಸದಂತು ಸ್ವಜಾತ್ಯ ಭಿಮಾನದೇವತಾ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಂರ್ವಕವಾಗಿ ಖಡ್ಗಮಂ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಕ್ರಿಯಾಪೂರ್ವಕಮಾಗಿ ತಪ್ಪದಂತು ಭಾಷೆಯಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಅಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್ ಷಾಹನ ನೊಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋಲುಕೊಂಡೆ ಯದ ಕುತುಬುಶಾಹನುಂ ಅಹನುದಾನಗರದ ಭೈರೀನಿಜಾಮಶಾಹನುಂ ನಂಬುಗೆಯಂದೊಡೆ ಸಂಘಾನಮುಖದಿಂದೈತೆಂದು ಕಾಣೈವೆಂದು ಹುಸಿಯ ವರ್ತಮಾನಮಂ ಪ್ರಟ್ಟಿಸಿ ನಚ್ಚುಹಾಕಿ ರಾಯರಂ ಮೈಮಱ³ಸಿ ಸಮಯಸಾಧನೆಯಂ ರಚಿಸಿ ಬೞಿಕ್ಕಂ ಬಿಜಾಪುರದ ಆಲ್ಲಿ ಅದಿಲ್ ಶಾಹನ ಸಂಚಿನ ಮೀಲಾಪಾದಶಾಹರೊಂದಾಗಿ ಮೋಸದಮೇಲೆ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರ್ಷ ೧೪೮೭ನೆಯ ರಕ್ತಾ ಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂವತ್ಸ್ಗರದ ಮಾಘ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ ರಕ್ಕ್ ಸದಂಗಡಿ ಯೆಂಬ ಸ್ಥ್ಯಳದಲ್ಲಿ ರಾಮ ರಾಯರಂ ಪಿಡಿದು ಶಿರಚ್ಛೇದನಂಗೆಯ್ದು ಆ ಶಿರಮಂ ಕಾಶಿಗೆ ಕಳುಹಿ ತತ್ತ್ರತ್ಸ್ಥಾನಂಗಳಿಗೆಲ್ಲಂ ತಾವೇಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತುಗರಾಗಿರಲಿತ್ತಂ ರಾಯಸಂಸ್ಥಾನಂ ವಿಸ್ಟ್ರಲಿತಮಾಗಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಂ ಪಾಲವಾ ಗಲ್ ಆ ರಾಯರ ಮನೆವಾರ್ತೆ ಬೊಕ್ಕ ಸದ ಸೇನಬೋವ ಚಿನ್ನ ಭಂಡಾರದನಾರಣಪ್ಪುಯ್ಯ ನೆಂಬಾ ತನಲ್ಲಿನಿ**ತ್ತ ಱಿ**ಸಲನ್ಮು ದೆ ಕುಟುಂಬಸಹಿತಂ ತೆರಳ್ದೈ ತಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ ನಾಯಕರ ಸಾದಾನ ವಿಂದವ ನಾಶ್ರಯಿಸಲವರ್ಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಭಾಗ್ಯಂಗಳನಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದನಂತು ಮಲ್ಲವೆಯುಂ...

Keladin pavijayam, pp. 66-7.

188. PULIGADDA PĀPANARASAYYA.

పూర్వమందు ఆనెగొందిసంస్థానాధిపతు లైన నరపతిరాయ మహా రాయులవారు రాజ్యం చేస్తూ వుండేదినములలో పులిగడ్డ పాపనరనన్న అనే అతను బౌల్యమందుననే అల్లూరి నృసింహాస్వామివారి అను(గహాన్ని పొంది సకలవిద్యా(పవీణు డై వుండి వకనాటి సమయమందున విజయనగరం యొక్క రమ్యతను విని చూడవలె నన్మ(భాంతిచే వక్కడే (పయాణమై పోతూ వుండ గా... రాయలవారు దండయా తాభిముఖు లై వస్తూ వుండిరి...

అంతట రామరాయలవారు ఆ పురుషుణ్ణి పిలిపించి అతనియొక్క పూర్వో తైరం యావత్తు విచారించి ఆతణ్మి తనతోకూడా తనపట్నానకు శిలుచుకొనిపోయి... సామీప్యమందు వుంచుకొని అతనియొక్క బుద్ధికుళ లతకున్నూ ఆలోచన యోగ్యతకున్నూ, బలశ్ క్తులకున్ను బహుసంతోషించిరి. రాయలవారు అతనికి బహుమానములున్నూ దయచేసిరి.

తరువాత యితనికి డిల్లిపాదు శాహాగారి తరఫున వకీలుహా దా నిర్ణ యించి ఆతనిస్వాధీనమందు సర్కారు సర్వేపల్లి వుదయగిరి నిజాంపట్నం యా మూడునర్కారులున్ను తనఖా చేసిరి. కనుక రాయలవారి సెలఫ్స్ పకా రం ఢిల్లి (పవేసించి అక్కడ నరపతివారి తరఫున నకా ల్రిలో వుండగా కొన్ని దినములకు మ్లోచ్ఛులకున్ను రామరాయలవారికిన్ని విరోధం సంభవించి యుద్ధానకు వుప[కమణ అయ్యేటప్పడు యీ పాపనరనన్న గారు కూడా వచ్చి లష్కరులో రాయలవారి సాన్నిధ్యమందున నే పున్నాడు. యింతలో వుభయు లకు లడాయి తారసిల్లీనంతల్లో మ్లేచ్ఛులకు వాడిన్ని పడావున్ను దొరికినందున రామరాయలను చంపి ముల్క్ యిభరాం పాదుషాహగారు సర్వాధికాడ్ల దేశములు ఆ(కమించి బారాముతస్ద్రీలకు తగినహ్ చాలు యేర్పరిచేట ప్పడు యీ పాపనరనన్న వుభయకార్యముల యందు వకా త్రీగా వున్నందున, బాల్యమందు యిద్దరు రాయలవారివద్ద కలిసి వుండే స్నేహకృత్యంవల్లను సంచ రించినందున, యీయనను పిలిపించి మీకాకు యిష్ట్ర మైనహో దా యేర్పరు స్తున్నా మనిన్ని అడుగవలిసిన దనిన్ని సెలవిచ్చినందున అందుకు పాపనరసన్న గారు చెప్పినసంగతి యేమంటే, యిదివరపర్యంతమున్ను రాజాధిరాజు లైన నరపతివారి దయారసంవల్ల సకలబహుమానములున్ను అతిశ్యాభాగ్యా దులున్ను మిక్కిల్ పర్వు పతిష్టలున్ను అనుభవించి యెందునా వాంచ లేక యుండి యిప్పడు ఆలాగంటి ప్రభువు పోయిన వెనుక, తిరిగి జీవనా పేకు చేసి యీ దేవాం నిల్పవలె నన్న కాండ్ లే దని, రాయలవారియొక్క మన్న నలు తలచి తాష్ట్రయ పడేవరకు, పాడు**పాహా**గారు ఆతణ్ని డుఃఖోపళ్వునచేసి పూర్వం రామరాయలవారు యీ పాపనరసన్న తాబేలో తనఖా చేసిన మూడునర్కారులున్ను యీ పాపనరనన్న ముగ్గురు కొమాళ్లకున్ను దేశ ముఖ జమీాదారి నిర్నయించిరి ... తర్వాత కొంతకాల వరకు కుమాళ్ల వల్ల పోషింపబడి తదనంతరం (యాపాపనరసన్న) పరలోక(హై. ప్రేని ఉండెను.

Kaifiyat of Nizāmpatņam: L.R. 41, pp. 191-4.

189-(a). MUHAMMADAN ATROCITIES AFTER RĀKŞASA-TANGADI.

అంతట శాలీవాహనళవరుషములు ౧ర౮డ నెయ రక్తాత్మినంవ త్సర వైశాఖమానమందు తురుష్కులు సేనతో కూడుకొని వచ్చి మలాపహాఠీ కృష్ణానంగమస్థలమందు బడోరామరాజుతో యుద్ధము చేసి సైన్యసహీత ముగా రామరాజును ముంచివేసి యీ సీమకు వచ్చినప్పడు యీ (గామము యందు వున్న దేవాలయములు స్థళములు గుతుక్సహీ తెలియకుండా బద్ద లుకొట్టి లింగాలకు గడ్డి చుట్టి తగలవెట్టి వి(గహాలు అన్ని చితగ గొట్టి అంగ వికలములు చేసినారు.

Kaifiyat of Nyāyakallu, L.R. 40, p. 317.

189-(b).

యిట్టినమయాములో విజయనగరం (పభువు అయిన అళియరామరాజు గారిని తురకలు యుద్ధమందు సంహారము చేసినప్పడు ఆచుట్టుపట్ల వుండె పల్లెలు ప్యాటలు దోచి యీ స్వాటానున్ను దోచినందున వర్తకులు విదేశగతు లయిరి, ప్యాటానున్ను పాడుపడెను.

Kaifiyat of Rājula-Maṇḍagiri: L.R. 34, p. 90.

189-(c).

అటుపించ్యుట పాదుశాహాగారు దక్షణ దేశానికి మాహించేసి లక్ష్ భాంజులో వచ్చి నకలమైన జా(గతస్థళాలలో వున్న దేవాలయాలు విరగగాట్టి వి(గహాలున్ను కాల్చి భిన్నము చేస్తూవున్నందున యీ సంగతిన్ విని జనమే జయమహారాజుగారివల్ల (పతిష్టితంబైన త్రీజనాడ్ నస్వామిని తీసుకొనిపోయి దేవాలయం దగ్గిర వుండిన భావిలో స్థాపన చేసి వుండికి. యీ అవాం(తములో ఆవి(గహం వకటి తప్ప తతిమ్మా, అన్నివి(గహాలున్ను భిన్నము చేసికి. దేవాల యాలు అన్ని కాల్చగా కొన్ని శిధిలమై పోయినవి. కొన్ని దేవాలయములు పూరా ముతలకు లేకుండా పాయను. కొన్ని భిన్నమై వున్నవి యీరిని చేసి (గామములో యిండ్లు కాల్చి డకోబస్తు (గామం కాల్చి బహుమందిని చెరపట్టుకొని పోయినారు. కొంతమంది (గామానికి అగ్నిసంస్కారం చేసి నప్పడు మంటలో చచ్చిరి. హత శేషులు దేశాలమీదాద పోయిరి. యీన (గామం తిరిగి ముక్కవురిడి పోయినందున మహాదరణ్యం బలసివుండెను.

Kaifiyat of Gulyam: L.R. 34, pp. 47-8.

190-(a). CONDITION OF THE COUNTRY AFTER THE BATTLE OF RĀKŞASI-TANGAŅI.

యా నదాశివరాయల ప్రభుత్వంలోనే అళీయరామరాయల మీాద దఖని పంచపాదుశాహులు తీరుగపడి అళీయరామరాయలను సైన్యముతో కూడ శాలీవాహనశకవరుషంబు ౧ర౮్ల అగు నేటి రక్షాంటి, సంవత్సరంలో ముంచి విజయనగరం కట్టుకొని దేశం దోచి అరాజకం అయినప్పడు యీ అల్లిదొన (గామనెత్తం పాడు అయి ఆడివి బలిసి వ్యా(ఘభల్లుకాది(కూర మృగసముధింగాను నివాసం చేయడానకు ఆస్పదముగా (క)పుండగాను...

Kaifiyat of Allidona: L.R. 1, p. 141.

190-(b).

శాలివాహనశకం ౧ర౮౬ రక్తాంతి. సంవత్సరములో సైన్య సహీ తంగా బడేరామరాజును ముంచివేసిన తరువాత మ్లేచ్ఛులు యీ రాజ్యముకు వచ్చి దేశమంతా అరాచకము చేసినందున అప్పడు యీ (గామములో మైజలు పరాయి భూములలోకి లేచిపోయి శొన్నిదినములు జరిగిన పిమ్మట తీరుగా వచ్చేటప్పటికి (గామము సమ(గము పాడు అయివున్నది గనుక పాత పాడు వదలి అక్కడికి తూర్పుగా పాతపాటికి దిగువనే (పజలు (గామం కట్టు శాన్నారు.

Kaifiyat of Görantla: L.R. 37, p. 172.

190-(c).

పై అహా బళమందు నవనారసింహాలయొక్కానున్ను దిగువ అహా బళం (పహ్లాదనృసింహాలయొక్కానున్ను మూలవి(గహాల వుత్సవవి(గహాలకు లక్కు లక్కు లక్కు పూర్వపురాజులు సమర్పించిన నవరత్నఖచిత మైన దివ్యాభరణాలున్ను సువణ్ రజతపా త్రలు మొదలయినవి విజయన గరం బడేరామరాజు గదిక్ అయినప్పడు తురుష్కులవల్ల అపహారించబడి నవి. హతేశేమం ముగిలినవి కొంచం పాత్రలు మొదలయినవి పుండగా కాలీ

వాహనశకం గుం అగు నేటిబహుధాన్యసంవత్సరమందు యిభ రామువా రున్ను హండేవారున్ను అహో బళ్ళ్ళానకు వచ్చినప్పడు దోచుక పోయినారు. పోగా మిగిలినవి శాలీవాహనశకం దిశరం అగు నేటిసిద్ధాధికానంఖ మందు కందనవైగాలి గోపాలరాజువారి రాజ్యము తురుమ్కా కాంత మైనప్పడు బంగారు మొలాము జేసిన వాహనాలు సహాగాను బద్దలుకొట్టి తీసుకపోయినారు.

Kaifiyat of Ahobalam: L.R. 10, p. 577.

190-(d).

(శ ౧రూ౬) యీరక్వాతీ సంవత్సరములో ఆళియరామరాయలను తురకలు గది౯చేసి దేశం పాడు అయివుండగాను యీ సుగుమంచిపల్లె (గామం సిద్ధవటం యిష్ట్రకామేశ్వల౯కు నడవడం నిలిచి నగర కలిస్త్విది.

Kaifiyat of Sugumancipalle: L.R. 35, p 170.

190-(e).

తరువాత శాలివాహనశకం ౧ర౮౬ అగునేటి రక్తాంతి. సంవత్సరమున తురకలు అళేరామరాజుతో యుద్ధము. అళేరామరాజును ముంచి దేశం స్వాధీ నం చేస్కున్న ఆయొక్క అవాం(తంలో దేశము పాడై వుండెను.

Kaifiyat of Kāmalāpuram: L.R. 1, p. 49.

190-(1).

యా (ఆరవీటి) కొండాజు యేలుబడి శాలీవాహన శకవరుమంబులు గరూ ఓ అగు నేటి రక్తాతు సంవత్సరమందు మ్లేచ్ఛులవల్ల విజయనగరం ఆళీయ రామరాజుగారి గడిక అయే పరియం[తం. తర్వాత శాలీవాహన శకవరుమం బులు గరక అగు నేటి [పమోదూత సంవత్సరము వరకున్ను దేశం అరా జకం అయినందున సమీప సమ స్థళాల(?)యందుల కిరాతులయొక్క ప్రష్టన పం వల్లను, యేలుబడి వఖరిదిన్ని నినకాయం ల్యాక [పేజల్కు చాలా అలజడిగా పున్నది. స్వ స్త్రీ ప్రీ విజయాభ్యదయ శాలీవాహన శకవరుమంబులు గర్క 3 అగు నేటి [పజోత్ప త్తే సంవత్సరమందు హండే వీరలనవప్ప నాయడు కల్యాణదుగకాం లో కార్యములో గాయాలు పడినందున విజయానగరం నదాశివ దేవ మహారాయ

లుగారు హండే వీరబనవప్ప నాయనిగారికి చాంగలమ్మరి ౧ దువ్వూరు ౧ పోతు మామిళ్ల ౧ బద్ది మైాలు ౧ సిరిఫ్మెళ్ల సీమలు ఆధీనం చేసిరి.

Kaifiyat of Cangalamarri: L.R. 11, p. 299.

190-(g).

అళియరామరాయలు గదికా ఆయినప్పడు దేశం మ్లేచ్ఛులవల్ల పాడు అయినది గనుక (గామం పాడుగా వుండెను.

తరువాత జెనుగొండ సింహ్వాసనాధీశ్వరుం డైన త్రీరంగరాయల దిన ములలో యీగామం కొంత బ్రీతీ అయినతరువాత అప్పడు మైన (వాసిన సిద్దవటంస్వామికి యీగామం నడుస్తూ వుండెను.

Kaifiyat of Indukūru: L.R. 10, pp. 162-3.

190-(h).

తర్వాత వెనుగొండ సింహాననాధీశ్వరుం డైన త్రీరంగరాయల ప్రభు త్వంలోను స్వామికి యథావిధిగా నడవలేదు. శివపురం అనేపేట వుండగా అళియరామరాయలను తురకలు గదీ౯ాచేసి దేశం పాడుచేసి నప్పడు యీగా దేశ మందలి గామములు పాడు అయినప్పడు, యీగా పెద్దనపాడు, శివపురం యీగా రెండు(గామములున్ను పాడు అయినవి.

Kaifiyat of Kommaddi: L.R. 10, p. 144.

190-(i).

తదనంతరమందు రాజ్యము అరాజకమయి చుట్టుపట్టు పాళోగాండ్ల వుప్పదవముకు సహించలేక (పజలు చలబిచలు అయిపోయి నందున యీ (గామము బిల్కూలు హాళు అయిపోయినది.

తరువాత శాలీవాహన శకవరుషములు ౧ర్— నెయ (పమాదూత నాను నంవత్సర మందు బీజాపురపు యలీయదుల్ పాదుషహా వారితరపున హండే బాలహనుమప్ప నాయడు యీ సీమకు వచ్చి బల్లారివైగ్ రా యావత్తు పఠగణాకు మొక(రరుచేసి కనుబాస్థళాల యందు ఖల్లాలు బందోబస్తుగా కట్టించి తనశాణా వేసుకొని వ్యవహారం చేస్తూ వుండి నప్పడు పరగణే మోక దేశాలు నాడుగాడు వారి ముఖాం(తముగా యీ గామ గాడుకుల్కటేకాలకు కాలు యిచ్చి [పజలను పిలుపించి [గామము అనేటట్టు కొంచము ఆకార ము యేర్పాటు చేసి భూమి కొంతకొంత ఖదా౯బాదు చేయించి వ్యవహారము చేసుకొన్నాడు.

Kaifiyat of Sindavādi: L.R. 40, p. 302.

190-(j).

సదాశివరాయ మహారాయల వారివద్ద యువరాజు అయి వున్నటువంటి హాళీయ రామప్పయ్యగారు శాలీవాహన శకవరుషంబులు ౧ర్మ్ ఓ రక్తాంటి సంవత్సరమందు దఖణి బాదుమాహులవల్ల కృష్ణామలాపహరిసంగమస్థల మందు సైన్యసహితముగా ములిగిపోయిన వెనుక సదాశివరాయలవార్కి రాజ్యము స్వాధీనమై వారితట్టనుంచ్చి యా సీమ నండెల తించు రాజుగారు పభుత్వం చేస్తూ వుండినప్పడు.....

Kaifiyat of Jambulamadugu: L.R. 1, p. 225.

190-(%).

శాలీవాహనశకం ౧ర౮్ల రక్తాతీ సంవత్సర మందు యువరాజు అయిన బడేరామరాజు దఖని బాదుపాలవద్ద గర్లి అయిన తరువాత శకం ౧ర్లం విభవ సంవత్సరం చేశం అడావడి అయి వున్న సమయములో కొనిమ దశకూడా సంభవించి నందున ఈఖ్రదోవ్రదవాలకున్ను సహించలేక రామ చండాపురం లక్కాయమ్మపల్లె అ(గహారీకులున్ను సాళ్వగోవిందరాజపురం అ(గహారీకులున్ను స్థళాలు విడిచి విదేశగతు లయి పోయినందున అ(గహారాలు విచ్ఛిత్తు ఆయెను; గనుక పెదపనుపులకరణం చింనమరాజు, రామచండా పురం లక్కాయమ్మపల్లె అ(గహారాలపోలం పల్లపాటివారు ఆ(కమించి యుండగా 'ఆ (గామములో కలియవలసిన నిమి త్తము లేదు. అ(గహారాల భూమి పసుపులలో కలియవలసినది,' అని కరణం చిన్న మరాజు పల్ల పాటివారి తో తగాదాపడి, ఆ అ(గహారాల భూమి పల్ల పాటివారు దున్న కుండా కావళ్లు పెట్టి సమీపాప సమస్థళాల పది్గామాదుల పింన్న పెద్ద లయిన మధ్యవతులలను పిలుచుక వచ్చి వారిముఖాంతరముగా తనదగైర సాధకం యా వృత్తం తెచ్చి శార్మక్షురం ఆరభ్యం వివాదపడుతూ పోలం పల్లపాటివారు దున్నకో

కుండా ... బంట్రోతులను కరణం చిన్నమరాజు ఆ పొలంమింద కాపు వుంచి ఉండెను.

యా[పకారం వుండి పెదపనువుల కరణాలు చుట్టుపట్టు పదివృాళ్ల పిన్న పెద్దలను పల్ల కాపాటివానికా రామచం[దాపురం వూరినద్ద వ్యాపమాని కింద అంతా చేరి యొవరెవరు సాధకాలు తెమ్మని వ్యవహారపరిష్కారములు చేసుకోవలెను అంటే అక్కడ పల్ల పాటివారికి పసువులవారికి మాటలు నరి పడక బెడిసిపోయెను. యీల్లుకారం _9_3 ఆవర్తులు అయినందున మధ్య వర్తులున్ను విసకటపడి యింకా యీల్లుకారమే వ్యాజ్య మాడుతా వుండ మని లేచిపోయిరి. కాబట్టి ఆపల్లె బెడునుపల్లె అని చెప్పుకొనేవారు.

యా ప్రకారమే వివాదపడుతూ వృ్డి పసభులవారికి పల్లపాటివారికి ఆ పొలంను గురించి తగదా పడుతూవృండౌను.

Kaifiyat of Peda-Pasupula: L.R. 9, p. 177.

190-(1).

శాలివాహనశకం ౧ర౮౬ అగు రక్తాతీ నంవత్సరంలో రామరాజు సైన్యనహితముగా కృష్ణామలాపహారి నంగమ స్థళములో ములిగిన తరువాతను దేశము యావత్తూ మ్లేమాన్ని కాంత మైన పిమ్మట్ దేశం గర్జ్ అయి పరి పాలన లేకపోయినందున పాలెగాళ్ల వుప్రదవం చాత (పజలు చల్ బిచల్ అయి వుండిరి. యా ప్రకారం శా॥ శకము ౧ర్జాం పర్యంతము (గామం పాడు అయి వుండిరి. యా పకారం శా॥ శకము ౧ర్జాం పర్యంతము (గామం పాడు అయి వుండెను. తరువాతను బిజాపురపు పాదుమాహవారి తరపున పే.రుఖాను అనే నరదారుడు ఆదవాసీ సీమ సుబేదారీ చేస్తూ పుండి తుంబుళ (గామనాడు శాను భోగులకు శాలు యిప్పించి వారి మొుఖాం తముగా (గామముకు (పజలను రప్పించి జమినాను ఖర్మణ్ చేయించి ఖండ్డిణీ మొక్కరరు చేసుకు వ్యవహారం చేసు కొన్నాడు.

Kaifiyat of Tumbalam: L.R. 8, pp. 8-9.

190-(m). THE SIEGE OF ADONI BY DAULAT KHAN.

తరువాతను రామరాజు నిర్యాణము అయ్యే వేళకు ఆదవాని దుగ్ర ములో రామరాజు అన్న అయిన కోనంరాజు కొమారుడు కోనేటికొండవు రాజు అనే ఆయన సైన్యముతో వుండెను. అప్పడు బిజాపురపు బహాదరు మహావారి వజీరు నక్కర దౌలతుఖాను అనే అతను ఫాంజుతో వచ్చి ... అనువ తృరములు మూడుమానముల పర్యంతము ఆదవానిడుగ౯ము ముట్టడివేసి లడాయి చేసి శాలివాహనశకవరుషములు గరర్గా, ఫసలి ౯రెడ్ అప్పడు శాలుమోద దుగ౯ము విడిపించి కొండమరాజుకు వెనుగొండజిల్లా యిచ్చి నారు. ఆయన వెళ్లి అక్కడ (పవేసించినారు.

Kaifiyat of Adavāni: L.R. 10, p. 37.

191. SADĀŚIVA'S RULE AFTER RĀKŞASI-TANGAŅI AND THE CONDITION OF THE COUNTRY.

అళియ రామరాయలను దఖని హదుమాలు గద్ది చేసిన తరువాత సదాశివరాయలు ఓ యేండ్లు (పభుత్వము చేస్తూవుండాను.

Kaifiyat of Kāmalāpuram: L.R. 1, p. 15.

192

తర్వాతను తురుష్కులు పశ్చిమరాజ్యము కొంత తీసుకొని కొంత రాజ్యమును సదాశివరాయల వారికి ముచ్చి రాయపీకమును నిలిపి పోయిని. గనుక సదాశివరాయలవడ్డ కార్యదత్తులు అయిన రామరాజయ్యగారు స్వర్గక్ స్తులు అయిన తదారభ్యం రామరాజయ్యగారి తమ్ముడు తీరుమలరాజయ్య గారు రాయనన్ని థానమందు కార్యదత్తు లై వుండి వుండగాను వారివడ్డికి ... మట్లవారు అనే యింటిపేరు గలిగిన యెల్లమరాజు తీరుమలాంబ కొమారు డయిన తీరుమలరాజయ్య దేవ మహారాజులగారు యవ్వన్నప్పా ప్రై డై బుడ్డి మంతుడై పోయి కొలుస్తూ వుండగా ఆయనకు (గానమునకుగాను హళీ సిద్ధ వటము తాలూ కాలోకి చెల్లుతూ వుండే పినాకిసీ మహానదీ తీర మందలి పొన్నా, పల్లె అనే (గామము వకటి పుదయగిని రాజ్యానకు లోనైన సిద్ధవటము సీమ లోని పో త్రపినాటి సీమలోని మవుతే పొందలూరు (గామము వకటి, పొ త్రపి నాటిలోని మవుతే పెనగలూరు (గామము వకటి, యా మూడు (గామములు అమరం యచ్చివుండికి.

Kaifiyat of Cittiedi: L.R. 22, pp. 184-5,

193-(a). SADĀŚIVA AND TIRUMALA.

యా కృష్ణ దేవ మహారాయలవారి అల్లుడు అళియ రామరాజును తురు మ్మ-లు దఖనీ బాదుమాహాలు యేకమై కృష్ణాతీరమందు యుద్ధము చేసి రామ రాజు సైన్యమున్ను ముంచి అతణ్ని శీరచేదం చేసి, రాజ్యము మ్లేఘలు ఆ[క మించి వారి అనుమతీతో సదాశివదేవ మహారాయలవారు తిరుగా కొన్నిదిన ములు రాజ్యభారం చేసినారు. అప్పడు తీరుమలరాజు అనే ఆయన రాయలవారి వద్ద యావరాజ్యము చేస్తూవుండెను.

Kaifiyat of Siddhavatam: L.R. 9, p. 279.

193-(b).

శాలివాహనశకం ౧ర౮౬ రక్తాండి నంగరమందు నదాశివరాయ ల రాజరికంలో యువరా జయిన బడేరామరాజు తురుష్కులచేత గది౯ అయిన తరువాత నదాశివరాయలకు తిరుగా రాజ్యం స్వాధీనం అయి బడేరామరాజు తమ్ముడు అల్లు తిరుమలరాజు యువరాజత్వం చేస్తూవుండి నెరవాడ (గామం దివాణం దాఖలు చేస్కునిరి.

Kaifiyat of Neravāda: L.R. 55, p. 37.

194. THE LAST PHASE OF SADĀŚIVA'S REIGN.

అచ్యుత దేవ మహారాయలవారి [పభుత్వములో శా॥ శకవరుషములు గర్జర్ అగు నేటి శుభకృతు సంవత్సరము పర్యంతమున్ను జరిగినది.

తరువాతను శా॥ శకవరుపములు ౧ర౬౫ శోభకృతు నంవత్సరము అరభ్యం అళీయ రామరాజులవారు కార్యకర్తలుగా వీరత్రీ, నదాశీవదేవ మహా రాయలుగారు విజయనగరమందు రత్మ సింహాననారూడు లై పృథ్వీసాం బౌజ్యం సేయుచు న్నుండగాను శా॥ శకవరుషంబులు ౧ర౮౬ అగు నేటి రక్తాతీ. నంవత్సరము నందు మ్లేచ్ఛులు వచ్చి పరగణే హానానుగొండ రక్కసి తంగడి, మలాపహారీకృష్ణానంగమస్థళ మందు పైన్యసహితముగా అళియ రామరాజును ముంచి వేసిన తరువాత కనా౯టదేశము మ్లేచ్ఛా కాంతము అయిన పిమ్మట్ నందేల పరగణాలో తిరుగా నదాశివరాయ మహారాయలు శాలీవాహన శకము ౧ర్గాని పర్యంతమున్ను ప్రభుత్వం చేసినారు. అప్పడు వీర

త్రీనదాశివడేవ మహారాయలవారి కార్యకర్తలు అయిన నందేల నారయ్య దేవ మహారాజులగారి పౌత్రులయ్మి నరసింగయ్య దేవ మహారాజులగారి పుత్త్తు లయిన తిమ్మయ్య దేవ మహారాజులుగారు వ్యవహారం చేస్తూవుండిరి. యిందుకు రుజువు నందేల(గామానకు ఉత్తరభాగమందు మూడు పరుగుల దూరమున బండిఆత్మకూరు పరగణా తాలూకు కరిమద్దల అనే(గామానకు తూర్పున అంకాళమ్మ దేవాలయం వద్ద మన్మ శాసనం, శాలీవాహన శకము ౧ర్యం అంకుయ సంవత్సరమందు ఆ గామాన యక్కలదేవి అమ్మవారికి భూదానము యిచ్చి శాననము (వాయించినారు.

Kaifiyat of Nandyāla: L.R. 56, pp. 105-6.

195. POLICE ARRANGEMENTS DURING THE REIGN OF SADĀŚIVA.

సదాశివదేవ మహారాయలు విద్యానగరాభిధాన మహారాజధాని రత్న సింహాననారూడుండై పృథివీసాం[బాజ్యం సేయుచు వుండగాను గుత్తిరాజు తిరుమలరాజుగారు కార్యక ర్త లై వున్నప్పడు, వూటుకూరి సీవులోని... పాల కొండ మలను, కడపనుంచి గుర్రంకొండ నీమకు పొయ్యేమార్గ మయిన సూర్యకొమాళ్ల కనుమ మార్గములోను, కిరాతకులు కొందరు చేరి (పజలకు శానాబాధ చేస్తూ దోచుకుంటూ వుండి నందువల్ల (పజలు పూర్చ లేక తిరుమల రాజాగారికి యరుక చేసుకొని,సూర్యకొమాళ్ల కనుమ సామాప్య మందలి ఫూటు కూరు సీమలోని గ్రామాదులకు పయిన చెప్పిన సూర్యకొమాళ్ల కనుమ ఆసరా చేసుకొని వుండేటి కిరాతకుల వల్ల నయ్యె వుష్టడవము లేకుండా మార్గన్నులను నహా కాపాడగలందుల కయి యొవరి నయినా నిర్ణ యించి వుంచవలే నని మనవి చేసుకోగా ఆ పకారం అంగీకరించి, తిరుమలరాజయ్యగారి వద్ద ఆ (శ్యం చుక వున్న యాకలు౯ అయిన నారెవారు అనే యింటిపేరు కలిగిన కదిరెప్ప నాయని కొమారుడు లక్కినాయని గారికి తీరుమలరాజయ్య గారున్ను పూటు కూరి సీమలోని పదునాల్లు గామముల ఆ(గహారీశులు రెడ్లు కరణాలు యేక స్త్రీ లయి పూటుకూరి సీమ పథ్నాలుగు (గామములలోనున్ను సదరహీ క్రీమన్మ హానాయం కాచార్యు లయిన నారే కది రేప్పనాయని కొమారుడు లక్కినాయనికి భూన్వా స్వములు మేరవ్రవలు నిష్కరుష చేసి యిచ్చి సదరహీ సూర్య కొమాళ్ల కనుమ కాపాడేనిమి త్త మయి... రెండు తాం[మప[తముల పయి శాననములు (వాయించి యిచ్చినారు.*

స్వ స్త్రిత్రీ విజయాభ్యుదయ శాలీవాహన శకవరుషములు ౧రర్లా అగు నేటి కాళయు_క్తి సంవత్సర నయిళాఖ శ్రీం దంగు లు త్ర్రీమ దాజాధిరాజ రాజపర మేశ్వర శ్రీపీఠ(పతాప శ్రీసదాశివదేవ మహారాయలుగారు విజయనగరమందు వ్రజసుహాసనారూడులై పృథివీసాం[మాజ్యము చేయుచుండగాను త్రీమన్మహా మండలేశ్వరగు త్రిరాజు తిమ్మరాజు గారున్ను వూటుకూరుపథ్నాల్గు (గామముల అ(గహారీకులు రెడ్లు కరణాలు శ్రీమన్మహానాయంకాచార్యు లైన నారెకది రెప్పనాయని కొమారుడు లక్కినాయనికి (వాయించి యిచ్చిన కావలి మాన్యం మేరవ ర్వనలు: కనుమ కావలికి గాను [వాయించి యిచ్చిన తాం[బశాననము: కనువు కాపాడౌ నిమిత్తం నాగిరెడ్డిపల్లె పొలంలో చేను ఖ ౧౺ం, కొమ్మలపల్లె పొలములో చెరువుకింద మడి ఖం ५०, (గామాదులు కాపాడే నిమి త్రం (గామా దులకు చేను మడి మేర వత౯నలు నిర్నయం చేస్మిది. వూటుకూరు చేను ఖ 010, ముడి ఖ 010; చి0తకొమ్ముడైన్నైకు చేను ఖ 013, ముడి ఖ 010, తోట మ ర ; రామసాగరం తిమ్మనము దాలకు చేను ఖ Cర, మడి ఖ Cర; కొప్ప ర్హిత్సగ హాంరనకు చేను ఖ ఆ.౨, మడి ఖ ఆక్స్ రాజుపల్లైకు ఖ ఆ.౨,తోట . మ౨; పబ్బాపురం అ(గహారానకు ఖ © ౧५ ; అక్కయపల్లైకు చేను ఖ ©_౨, మండి Сочо; ఋగ్గలపల్లెకు చేను ఖ డి... క్రిపనన్న రాయనిపల్లెకు చేను ලంగం; గొల్ల లపల్లై చేను Co4ం, కొలుములపల్లెకు చేను ఖ C ర,మడి ఖ Cర, గోవులచెఱు వుకు చేను C ౧; తాటిగోట్లకు చేను ఖ ం ౧౺ం. మడి ౧ కి థాన్యం G ుం, మడకకు ๑ ౧, మగ్గానకు ๑ ౧, పె్డ్లికి ๑ ౧, యీర్మాకుం నిర్మయం చేసి ్రవాయించి యిచ్చినారు. గనుక మీారు పు[తప్పోతపారపర్యంగా ఆచం్రా ర్క్ స్థాయిగా అనుభవించుక వుండ మని (వాయించి యిచ్చిన తా(మశాసనము.

యా (గామాదుల అ(గ**హా**రీకులు రౌడ్లు కరణాల నమ్మతీని వూటుకూరి అగసాల వెంకటగిరి చేత (వాయించి యిచ్చిన తా(మశాననము.

Then follow the signatures of Tirumalarajayya and several others.

Kaifiyat of Kāmpalle: L.R. 35, pp. 475-9.

The inscription, according to Mac. Mss., was in the possession of Peda-Kadirappa, Cina-Kadirappa and Yarrakondama, the descendants of Lakki Nayadu mentioned above.

196. CUSTOMS DUTIES DURING SADĀŚIVA'S REIGN.

శుభ మస్తు ॥ స్వ్ర్మి శ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్యలు గరంకర అగు నేటి పరీథావి సంవత్సర మాఘ బ ౫ శు(క వారం అం తెంబరగండ ధరణీవరాహ నానావన్నమండలీకరగండ అనివారణసింహ్వారావు(?) నీర కేదార మానగోవింద భామాభూరివీరనెతు(?) [పతాపరామావతార ఆ[తేయనగో త పవి[త్రమ్[తియాచార కులపవి[తు లయిన శ్రీనాథరాజు రామయ సామంత సింగార మహోపాత్పులుంగారి పా[తులున్ను లక్ష్మీపతిరాజులుం గారి పు[తులున్ను అయిన శ్రీనాథరాజు రామయ దేవ మహారాజులుం గారు తిరుపతి అన్ని అయిన శ్రీనాథరాజు రామయ దేవ మహారాజులుం గారు తిరుపతి శ్రీశై లానికిపోయే పరుషకు యీ నవుధరించిన ధర్మశాననం.

త్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీవీర ప్రతాష్ట్రీనడాశివడేవ మహారాయలు విద్యానగరమందు రత్నసింహాననారూ ఢులై మాకు పాలించి యీ నవ్రధరించిన కేతవరపు రేవున రాకపోకలు చేసే పరుష అష్టాదళవనా౯ల వారికిన్ని, వారు యొక్కివచ్చిన గు(రాలకున్ను, వారివెంట వచ్చిన వత౯కులు తెచ్చిన నానాసరుకులకున్ను, ఆనరుకులు తెచ్చే యొద్దులు గాడిదలు మొదలైన వాటికిన్ని నుంఖాదా(శా)ణాలున్ను, అందులకు వచ్చే వర్తనలున్ను సర్వమాన్య ము చేస్తిమి.

An inscription at Ketavaram: L.R. 12, pp. 257-8.

197. TIRUMALA.

గనుక అతను (ముర్తుజా) వచ్చి దుర్గం పుచ్చుకొని యీ పట్నమం దున్న దేవస్థళాలు పాడుచేసి ని[గహములు మొదలయినని భిన్నం చేయించి కొండవీటి గోపినాధపురానకు ముర్తుజాన్నగరు అనే నామం యేర్పరచి (పభు త్వం చేస్తూవుండగా శ్రీమ[దాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీవీర[పతాప తిరుమల దేవ మహారాయలు జమయ్యతు చేసుకొని కృష్ణ యీవలి వున్న రాజ్యములో పున్న మొగలాయి ఫవుజులను ఫలాయనం చేసి గిరిదుర్గస్థలములు స్వాధీనం చేసు కొని పృథివీసా[మాజ్యము చేయు చుండగాను కొండవీటి గోపినాథపట్నము లోని గంగాధరరామేశ్వరస్వామివారి నై వేద్యం అంగరంగ వైభవాలకు ఆ[తే యగో[తం ఆవ్వంబసూ[త యజశా,ఖాధ్యయను లయిన శ్రీ మన్మహా మండలేశ్వర ఆనెగొంది తీరుమలదేవరాయులు పుత్రు లయిన శ్రీ మన్మహా జయ్య దేవ మహారాజులు గారు యీ దేశానకు (పభుత్వం చేస్తూ పయిన [వాసినస్వామినారికి దండం బెట్టి యిచ్చిన భూడాన ధర్మశానన (కమ మెట్ల న్నను:—స్వామి మా నాయంకరానప పాలించ నవధరించిన కొండవీటి రాజ్య ములోని కృష్ణాతీర మందు మోరంపూడి స్వ్లిస్త్రీ, శకవర్ష ంబులు ౧ర్గ్ శ అగు నేటి ఆంగీరన నామ నంవత్సర మై శాఖ శుద్ధ ౧౨ పుణ్య కాల మందు సహీ రణ్యోదక దానధారాపూర్వక ముగాను ధారా (గహీతం చేసి శాలివాహనం ౧ర్గ్ ర శకం వరకు తిరుమల దేవ మహారాయలు (పభుత్వము చేసిరి.

Kaifiyat of Kondavīdu: Mac. Mss. 15-4-40, pp. 23-4.

198. KŖŅAPPA NĀYAKA AND SRĪRANGAM.

சகாப்தம் ஆகிரத்து நானூற்ற ஐப்பத்திரண்டில் க்ருஷ்ணப்ப நாயக்கர் துரைத்தனத்தில், ஸ்வாமிக்கு அகேக திருவாபரணம் ஸமர்ப் பித்து, தன்பேருக்கு தென் திருக்காவேரிக்கரையிலே படித்துறையும், மண்டபமும் கட்டி, குமார நாசிம்ஹ வாதூல தேகிகரைக்கொண்டு ஸ்வாமிக்கு அணத்தமுகும் கண்டருளப்பண்ணுவித்தார்.

Köyilolugu, p. 150.

199. TIRUMALA AND VENKAŢA.

అంతట రామప్పయ తమ్ములు తిరుమలరాయడు వెంక్ టాయడు బహుసంవత్సరముల మున్పు రాయలు యేలే చేశములు యేలి పుత్రరభూము ల నుంచి వచ్చిన శ(తువు లయిన మ్లేచ్ఛబలాన్ని అంతా సాధించి యెక్కడా శ(తువులు లేకుండా రాజ్యం యేలి ఆనెగొందిలో తిరుమల రాయడున్ను చండ్ర గిరిలో వెంక్ టాయడున్ను కనుబా చేసి రాజ్యాలు యేలుతూ వుందురు.

Account of the Narapati Kings: L.R. 50, p. 316.

200-(a). ŚRĪRANGA I.

అనంతర మందు తీరుమలదేవ మహారాయలు స్వర్గస్థులు అయిన తర్వా తను తీరుమలదేవ రాయల వారిరెండో కుమారుడు అయిన త్రీరంగ రాయల

^{*} The inscription which gives this date is inscribed on a pillar in the temple of Gangadhara-Ramasvara at Kondavidu.

వారికి వెనుగొండ పట్టణ మందు పట్టాభిమేకము చేసిరి. త్రీరంగరాయలవారు వెనుగొండ యందు రాజ్య మేలుచూ వుండిరి. అప్పడు త్రీరంగరాయలవారి యేలుబడికి చెల్లే వుడయగిరి రాజ్యానకు లోనై న సిద్ధవట్టం సీమలోకి పొత్తపి నాడు చెల్లుతూ వుండెను. త్రీరంగరాయలవారి తమ్ములు రాఘనరాజు అనే ఆయన త్రీరంగపట్టం యందు వుండెను. మరి వక తమ్ముడు వెంక టపతిరాయలు అనే ఆయన చండగిరి సీమ అనుభవిస్తూ వుండెను. గనుక పులుగులనాటి సీమ చండగిరి రాజ్యానకు అణకువ అయి వెంక టపతి రాయల వార్కి చెల్లుతూ పుండెను. యీలుకుల అనేకువ చండగిరి రాజ్యానకు అణకువ అయి వెంక టపతి రాయల వార్కి చెల్లుతూ పుండెను. యీలుకుండా పుండెను. యీలుకుండా పుండెను. యీలుకుండా పుండా శాబివాహన శకవర్హంబులు ౧ఎంం సర్వథారి నంవత్సరము నందు త్రీరంగరాయలవారు స్వర్గస్థులు అయ్యే వేళకు వారితట్టనుంచి త్రీమన్మహామండలేశ్వర కొండాజు తీరుపతిరాజుగారు సిద్ధ పటం సీమ పొత్తపినాడు సీమ సహా త్రీరంగరాయలవారి తట్టు నుంచి ప్రభుత్వం చేస్తూ వుండిరి.

Kaifiyat of Ciţţivēli: L.R. 22, p. 189.

200-(b).

(తరువాత) శకం ౧ర్గం విభవ సంవత్సర మందు శ్రీరంగనాయకులకు మెనుగొండ పట్టాభి పే.కము అయి రాజ్యం యేలుతూ వుండి హండే కదంబరాయనికి పుదయగిరి రాజ్యానికి [అణకువ యైన] ఘండికోట సీమలోని పసుపుల మాగాణి వుంమ్మడికి యిచ్చి వుండగా కదంబరాయనివారు తమ కార్యక ర్త లయిన కాలీ తిమ్మానాయనికి అమరానకు గాను వెదపసుపులకు వు త్తరం పరు పు దూరమున వున్న చిన్న పసుపుల (గామం పుంబళికి పాలించి వుండి. కదంబరాయలవారి కార్యక ర్త తిమ్మానాయనిగారు చిన్న పసుపుల (గామ మందు శ్రీ చెన్న కేశ్వరుని దేవాలయములో భావి ఖలపడిపోయి రాతిచట్టు పడి వుండగా, యిప్ప వెంట కాశ కొండా బత్తుని కొడుకు చినతిమ్మా బత్తుణ్ణి బిలిపించి భావి యెల్ల కాలం భాగుచేస్తూ జలసమృద్ధి చేసే కొరకు (గామానకు పందుం భూమి మాన్యం యిచ్చినారు. శకం ౧ర్గ్ యాశ్వర సంవత్సర చయిత్ర ఈ 3 సోమవారం శీలాశాననం వాయించినారు. హలి నానం తాలూకా మవు కే చిన పసువుల (గామంలో వూరివాకిలీ లోతట్టున పాతిన శీలాశాననం రుఖుత్తు.

పెదపను పుల (గామం రాయలవారికింద చెల్లుతూ పుండేది; కానీ, అది మరకు మండెవారు బలవంతు అయినందుననున్ను సామీాప్య మైన చినపనుపు లలో హండేవారి ఠాణా పుండె గనుకనున్ను పెదపనుపుల (గామమున్ను హండేవారి కింద నే పలుకుబడి వస్తూ పుండెను. అప్పడు పల్ల కాటివారు తమ పశుపుల మందలు తోలుక వచ్చి రామచం[దపురం పోలంలో మేపుకో వస్తె పనుపులవారికి పర్ల పాటివారికి పొలిమేరలో జగడం అయి ఆజగడంలో పర్ల పాటి వారి తట్టున కొందరు చచ్చిపోయిరి. పెదపనుపులవారి తట్టున రాచగొల్ల కాచింతడు అనేవాడు జగడంలో చచ్చిపోయెను. అప్పడు పనుపుల (గామంలో రాచగొల్ల కాచింతణ బిడ్డలకు నొత్తురుపట్టు మాన్యం ఖ ంగం చేను యిచ్చి నారు. ఆ రామచం[దాపురం భూమి పెదపసుపులలోకి అణకువ అయి నడుస్తూ పుండెను....

యావల శ్రీరంగరాయల యేలుబడిలో శకం ౧ుంల బహుధాన్య నంవ త్సర మందు మలికి విభరాము హండేవార్ని నహాయం చేసుకొని వచ్చి దేశం అంతా అలజడి చేసి దోచి చరాచురా పట్టి అహోబళానికి పోయి అహోబళ దేవస్థానములు అన్ని పాడుచేసి వుండగా అహోబళ జియ్యంగారు పెనుగొండ కు పోయి శ్రీరంగరాయలవానికా చూచి "మీారు సింహాననస్థులు అయి వుండిన్ని మీ యిప్పడై వ మయిన అహోబళేశ్వరుల మహాస్థళం తురుష్కులు మొదలయిన త్సుడులు వచ్చి పాడు చేస్తూవుంటే మీారు చూస్తూ పూరికే వుండడం విహితం కాడు"—అని చెప్పగా రాయల పంప్పన శ్రీమన్మహామండ లేశ్వర రామరాజు వెంకటరాజు అనేవారు [పుభయలు] దండు తీస్కుని వచ్చి మలి కిభరామును హంజేవారిని దేశంలో లేకుండా కొట్టిరి. అప్పడు పసుపుల గామం తిరుగా రాయరాణువకు అణకువ అయివుండెను....

త్రీరంగరాయలవారు య్రాగామం యేలుకుంటూ వుండి అప్పడు దేశంలో పాళాగాండ్ల వుప్పడవం విస్తారం అయినందున త్రీరంగరాయలవారి ఆనతిని శకం ౧ుండి తారణ సంవత్సర మందు నందేల నారసింహరాజుగారు విద్యమవుల గామంలో కోట్ల కట్టించి సందేల నారసింహరాజుగారి కోట జమ్మా చేసివుండగా నారసింహారాజుగారి తట్టున కోటలో కొంతమంది ఠాణా వుండిరి.

Kaifiyat of Peda-Pasupula: L.R. 9, pp. 177-83. 200-(c).

తర్వాతను త్రీమ(దాజాధిరాజపరమేశ్వర (శీవీర(పతాప (శీరంగ రాయడేవ మహారాయలు భూభారం వహించి స్వ స్మి శ్రీ జయాభ్యుదయ శావీ వాహన శకవరుషంబులు ార్క్ అగు నేటి యీశ్వర సంవత్సర కా_ర్తీక శుద్ధ no లు మార్పాండఫు త్రు లయిన జాతకర్మ విరూపాతునికి గొరిజవులు అనే [గామం [పతి నామార్థ మైన శ్రీరంగరాయపురమును సర్వమాన్యపు ఆ[గహా రముగా ధారా గహీతం చేసిన వారె ప్రభుత్వం చేస్తూ నున్నంతలో హజరతు విభురాం పాదుశాహా నారు విన్లరించి మొగలాయిఫాజు కూర్చుకొని కృష్ణ ఆవలిరాజ్యములు (పభుత్వం చేస్తూవుండి కర్నాటక పాదుశాహ అయిన (శీరం గరాయల వారిని జయించి కృష్ణదత్మిణ దేశ మందు వున్న వినుకొండ, జెల్లం కొండ మొద లయిన గడ్లు సాధించి పుచ్చుకోవలె నని పదివేల గుఱ్ఱాలున్ను యాఖే పేల కాల్బలమున్ను నూడు యేనుగలున్ను ఫిరంగిబండ్లు బాగాలు మొద లయిన సంచు యేర్పరచి రాయరావు అనే ఖాసా బాహ్మణునికి సర్లష్కరాగి యిచ్చి సెలవుయిచ్చిరి.గనుక రాయరావు సన్నాహాల తోటి కదలి మజిలీ మీద వచ్చి కృష్ణ చాటి ముందుగా వినుకొండదుర్లు పుచ్చుకొని ఔల్లంకొండ అనేక జగడనన్నా హాల మీాదను స్వాధీనం చేసుకొని నాగార్జునకొండకు నడచి మాచ ర్ల సీమ పుచ్చుకొని మూడు గిరిదుర్గాలు వచ్చెగనుక తడనంతరము నేలకోట కొచ్చర్ల కోటను వెలమవారిని తరిమి రాజ్యం చేసుకొని అద్దంకి, అమ్మన ్ట్ లు, కందుకూరు, పొదిలి, దర్శి, కంభం, కాకర్ల, దూపాడు, తం⊼డ, గురి జాల, కేతవరం, కోడెపూడి మొదలయిన నేలకోటలు కొండవీటిని ముట్టడి వేసి నిర్బంధించి నందున రాయలవారి ముతాలీకు డయిన వెలుగోటి తిమ్మన యి త్తడి వరహాల జాలెలు లంచం పుచ్చుకొని శాలివాహనం గుంతి శకం అగు నేటి విక్రమసంవత్సర పై శాఖ శుద్ద 🗴 లు తారీఖున దుర్గం పాదుపావారి నరదారు డైన రాయరావు ఫరంగా వప్పగింత పెట్టి తాళం చెవులు దాఖలు చేసినాడు.

Kaifiyat of Kondavidu: Mac. Mss. 15-4-40, pp. 24-5

200-(d).

తరువాత తురుకలు యీదేశానకు త్రీరంగరాయలను పుంచి వారివల్ల కొంత మైకం యిచ్చేలాగున నిర్ణయించి మెనుగొండదుగ౯ం వీరిస్వాధీనం చేసి నందున (శీరంగరాయలు మెనుగొండ పట్టణమందు రత్నసింహాననాధీశ్వ రుడై ఘండికోట దేశమునకు లోనైన మురికినాటి దేశమున్ను సిద్ధవటమున్ను రంనాటి దేశమున్ను యేలుతూ పుండి లోగడ వారివారికి నడిచే (గామములు దేవ్రబాహ్యణులకు నడిచేదీన్ని యధాను(కమముగా నడిపిస్తూ ఫ్రెచ్చిరి.

Kaifiyat of Cuddapah: L.R. 8, p. 130.

201. VELUGŌŢI KASTŪRI RAŅGAPPA NĀYADU.

త్రీకరవిజయల క క్ష్మీసమున్నతుం డెంగ వెలుగోటి రంగభూ క విభునిక్త్రీ

విలసిల్లఁగా వైరి కే వీరులు దునుమాడి యేఱువ సీమ దా కే నేలుచుండె

[కొవ్వి దాసరిరాజు క కొం[డాజుతోం బుట్టు వన్న వెంకటరాజు క నతని తమ్ముం

డా తిమ్మరాజు మ 🕽 హాశౌర్యమునఁ బేర్చి హండియవారిని 🅽 నా(కమించి

సారివారిని యొక క సారి యే పణఁగించి వారిరాజ్యంబు దు క ర్వారలీల

బలపరా[కమమునఁ శ్ [బరిగొని] యుండ నా * సారి యోబన దన శ వారిఁగూడి†

కలనిలో వాని దో శ్ర్గార్వంబు మాన్ప్లను పాయంబుఁ జింతించి శ్రీ పఱఁగ ‡ సోమ

^{*} ಖಲಪರ್ಕಾಕಮಂಠುಂಡ ಯುಂಡ

[†] యాత్నలోన.

[🛨] යන නු යන .

ಕುಲಘರ್ಗವುಡು ಪಲುಗ್ಟ್ ಕಿರಂಗಪ್ಪವೇ గాని యన్యులచేతఁ 🌶 గా దటంచుం* గూర్డిని రేచల౯ క గ్రోతపవిత్రుని ವಿನಯಂಬುಲ್ ಗಾಂಪಿ 1 ವಿನ್ನವಿಂಪ శరణు వేఁడిన విభీ 🕽 షణు నాదరించిన దశ్రథరాజనం 🕽 దనుని రీతి పరులచే భూమి గో 1 లృడిన భూపాలుర నివ౯హించుట రాజ క నీతి గాన నా రంగభూవరుం 🕽 డాహవనిశ్చంక బిరుచాంకుండగుట నా 🕽 భీలవృ 🧕 హితబంధుమ్మితుల క నౌవ్వరి బిల్వక తనదు కైజీతంబు క దానే కదలి వచ్చి యాకోడూరు 1 వద్ద నున్నంతనె యావార్ల వేగుల 🏿 వారి వలన నంతకు మున్నై తా 🐧 నంతయు నెఱిఁగి యా కొండాజువారును క గ్రోధచిత్తు లై తమ కనుకూల 🕽 మై వచ్చు మన్నీ ల కేకాంతమునఁ గొన్ని 🐧 లేక లంపి కా ట్స్ నివారు వం 3 కరవారు మఱి కూన పులివారు నా పెద 🕽 పోతువారు అలనెనవారు వే 🦠 ములవారు కాలువ పల్లివారును మాచు 🕽 పల్లివారు

హి త్వరారును క పొ త్వాగురిగింజ,

చల్లవారును దారు 🕽 సవరమువారును

గుంటవా రాదండ \$ కోనవారు

వెలయంగ వారైదు 1 పేలతోడ

್ಲಿಕ್ಷಗುಂ ಟ್ಜ್ರ್ ಸ್ಟ್ರೆಸ್ ಸ್ಟ್ರಿಸ್ಟ್ ಡಿಗಿ తగ మాక్ట్రై తిమ్మభూ కే ధవునిం గాంచి వింటిరో మన మీంద కే వెలుగోటి రంగప్ప దండాత్తి వచ్చె ను 1 ద్దండవృత్తి తొడరి పేరనిపాడు 🕽 విడిపించి యిచ్చైద నని నారి యోబన క భయ మిచ్చి మన మెంత మెత్తనో క మానిసి యెన్వడు నాజిలో దాసరి 🕽 రాజువారి వరున తోడుత మక్లై శ్రీ వారి సీమలు జొచ్చి వచ్చితి మనుమాట 3 వాసి గొనక * వచ్చినాఁ డులు నారి 1 వారి మాటలు విని ಮುನ್ನ ಹೆಸು೯್ನಿ ಕಡು 🀧 ಮುಕ್ಕ್ಕಳಮುನ వీడా కోడూరిలో 🐧 వెయిరెండు వేలలో నున్నాఁడు మిక్కిల్ 3 వన్నే మెఆసి యిదె వేళ మనకును 3 నిరుగడ బట్టుక బలిమి మైం బట్టుగాం కే బట్టుకొంద మని సులభంబుగా 🕽 నాడు దాసరిరాజు వారి మాటలకు X 5 వ౯ంబు మాతి యా మాట్లై తిమ్మరా క జూటై కాని మ్మని కదనచాతుర్య ప్రస్తు గల్భుండగుచు కల్మిలి యుదయా(ది 🏿 కదిరి పొత్తపినాఁడు సిద్ధవట్ట్రము సక్ల్లి 🕽 [సీము:] గల్గు దొరలను మస్నీల 🕽 దుర్గాధిపతులను రాజుల బంధువ 🕽 ర్లముల హితుల వౌక్కు చందంబులు కే బిల్ఫ్ మానష. మెంచి యతిగారవంబున 🐧 నాదరించి

^{3 00 30 .}

కరులు తొంబది తుర 🕽 గంబులు వేయును దొరలు మున్నూరు భూ 3 వరులు నూరు వ్యవి బాణాలు 🄰 యేనూటయేయుది యాఱు తువాకి యే 1 నూఱు విండ్లు కడను చందరగిరి క కడ మెక్లు తిమ్మరా జేలిన కై జీత 🐧 మేడువేలు మతియుం దక్కిన భూమి శే మన్నీలు పౌక్కం(ఈ గొలిచి రాగను యొఱ్హ క గుంటం గగలి వచ్చినా డట సిద్ధ క నట్టములో దిగి యొగి హాటాహాంటి నేల 1 టూరుం జేరి * రాయబారము దాసి కే రాతును బెట్టంపి కొంచాన నుండేటి 🕽 గుట్టుం దెలిసి దాడిగా నా మఱు శ నాడు (పొద్దున వచ్చి) ేవేలంబుఁ జుట్టుక 🐧 వెనుక ముందు ಸು-ಡಿನ ಯಂದಾಕ 1 ಸು ಲ್ರಿ ವಂಕ (ಟ್ ೫ నంపి మాటల చేతే 🐧 జంపు నడపి యతనిచే సంధాన 3 మమరక పోవుచో రాజుల మూఁక హేశ్రారాళ మనిన కోపించి యా దూది శ్ కొండలు నిలచునె [పళయాగ్ని ముందఱ శ బల్లెములను పృథీక్షధరం జైన 🐧 భేదింతు నన వెలు గోటి రంగప్పని‡ 1 మాటకల్లి తొడిఁబడి చిల్లర 🕽 దార లెల్ల నౌకవంక (గక్కున **మ**క్షావా క రొక్కవంక

[ి] హంటాహంటి పైనయన నేలటూరు శేర్తి.

[†] నంపి వొక్కాపై దాట్ల

[‡] రంగవిత్తుని మంటలకు శన్ని

పేతె దానరిరాజు క వారి ఫౌ జొకవంక తక్కిన మూఁకలు క వెన్కువగల

వీకులై పండాండు క వేల కాల్బలముతో నక్క డౌక్కడ నేల కే యీనినట్లు

ధర సము(దము వెల్లి కే ఏరిసిన కై వడి కదిసి నల్దిక్కులు కే (గమ్ముకొనిన

సింహానాదంబులు \$ సింజిసీరవములు ఘనతరం బయిన ఘీంక్ కారములును

బాణజాలములు తుక్కావులు విండ్లును ఇేరీరవంబులు క్ర భీతి కొలుప

నా ఖడ్లనారాయక్రణాంకుఁ డవ్వేళఁ దా నించుక శంకింప క కెల్ల బిరుదు

కొమరవేశ్యాభుజం కే గుండప్పు డటువంటి కూటువల్ గని దొడ్డు కే కొంచ మనక*

న్వప్పంబు లోపల కే జయలత్మీన గైకొన్న సంతోషమునను నక్శ్వంబు నెక్కి

మదగర్వమున వచ్చు 1 మస్మీలు బాడుగని లేనగ వలర బగ్గ్రైంబుు బూని

పరివారమునకు గ్రాపూ౯ర విడ్యము బెట్టి యపుడు దామెర వెంక్రటప్పు జూచి

దండి ళాజుది రాచ 🕽 దళము నే నిందు 🗟 ు దాడరెదు దక్కిన 🕽 దొరలు గూచుక

కొని నీవు నడువుము కే కొం[డాజువార్**పె** నేన విని నాత: డి కే ట్లనియొ న**గు**చు

నీ కొదిరించు మకోన్నీ [డిట్] నెవ్వండు యీ రాచమూఁక పై కే నేమె చొత్తు

7 /sky 5 9

[#] కూటువలై కొంచ దొడ్డు మనక

మనుచుం దక్కిన దొర 🔰 లందఱు నా రీతి నరసభాషల రణో 🐧 త్సవము మీరాణి

ము త్రమంయా జెల కే ముంగల్కై చంచి కణఁక యొండారులను కే గదిసి నడువ

మభయ సైన్యంబులు కే నొండొరు దార్కొన్న భూరజంబున నిండి కే మునుంగు వడియె

బాణాల పోగ మేఘ శ్రీ పటలంబుగాఁ దుపా కుల గుండ్లు వడగండ్ల శ్రీ కొమరు మిగిలె

పృథుసింహనాదముల్ 🐧 భేరీరవం బులు* నురుతరవాద్యంబు 🕽 లురుము లయ్యె

మెంటుంగుం గైదువు లొప్పె 1 మెంటుపుల గతి సంప వర్షంబు లొలకరి 1 వానం బోలె

నప్పడు (పళయకా 🕽 లాదిత్యు 🗟 వడి లాలితసింహత 🕽 లాట రాయ

రాహుతులకు విట్మరాయు డౌ శ్రీరంగ ధాముని హృదయప్రద్యమును శేర్పి

పిడుగు చందంబున కే బౌడిదంబుగా నాచికా పొడు పొడుం డదె విరైకే పొడుం డట**ంచు**

జలనిధి మందరా కే చలము జూచ్చిన రీతి యచలంబు తోడ వ కే (జాయుధంబు

దీకొను గత్తిమాట్లై కే తెమ్మభూవిభుం దాంకి ముంగల్లి మూంకలకే పొం గణంచి

మునుమున్నె యామాలై కే చినయల్లు దునుమాడి యక్కడి దొరలు కే ఔక్కండ్ డు గూల్చి రణముఖంబున లింగ కే రాజు తిమ్మను జంపి విళ్లూరి వీరయ్య కే (తం శృడంచి

[🛊] వాదంబు ఖేరీరకంబయ్యా

బలువిడి నెక్కైన 1 పల్లీ రాఘవు (దుంచి యొఱగుడి కోనేటి క యేపు మాపి ఆతని మేనల్లుని శే నాతుణంబునం గూల్స్ యా తిమ్మభూవరు కే నద టణంచి నగధీరు నారంగ 🕽 నాథరాజును రూపు మాపి బాలాజు రా 🕽 మనను 🕇 డపి ವ- లెపు కోనేటి 🐧 (పాణంబు లగలించి మచ్చాల వెంగయం కే [గుచ్చివైచి కో నాజు సోమను 🕽 గుఱుతు మాయుగు జేసి సూరాజు కొండాజు క చొప్ప మాచికా రణములోనే తులసి 🎙 రాజు తీమ్మనఁ (గుమ్మి మై రాజు కోనేటి 🕽 బడలు వరపి ఆజిలో నల తిమ్మ 🐧 రాజు తీప్పనఁ జంపి గొట్టికం టోబయ ∫ పొట్టఁ జించి ఆజిలోనే సంగ 🕽 రాజు మూతి=ని గూల్చి పనపుల ప్రౌబనఁ 🕽 గసిమనంగి ముల్లుగూ రెల్లయ 3 [పల్ల దం బణుగించి సిరిగిరి 8 ක්සින වී සිසින වී එ ఆట చింతగుంట కో \$ నేటి నీ టెలు (గుమ్మి యానుబ్బరాజు కా 🧃 యమును బాపి మఱి యాలమున నాక 🌖 మల్లు తిమ్మయ నట వెక్కు గంట్లను బడ కే పృథ్విం నూల్చి ఆ యోబభూవరు \$ నతని యొద్దనే (తుంచి గు త్రి మెకటాజు క గూలు (గుమ్మి కోపించి ములాజు శే కొండాజు నెత్తురు బారలించి యాచండ 🕽 భూమరాజు తిమ్మరాజును భూమి 🐧 దేవికి బలిఁ బెట్టి యల్లుడు వీరయ్య కే (ఈ కృణంచి 🚁 🚓

ఉరికించి మతీ కత్తు క లూరి లత్తుమరాజు నలుగులు (గుమ్మించి శ సలకరాజు పెదరాజు బారిమార్చి కే కిదిసిన మాట్లేవ రదరాజు తీమ్మను 🕽 మద మణంచి యచట యోబది మువ్వు కే రండలా లెక్కిన నరవరో త్రములను 🐧 నావు మణంచి నుథియింపు చున్నటు కే మెస్టీ తీర్మలరాజు ಕೆಜಿ ನಕ್ಕ_ಡು ರಾಜ ∮ ಕೆಜ ಮುಸೕಸ ఘಸತಕ್ಷುತ್ತತ್ ಕ ಕಾರ್ಯಹ ಬಾಡಿವಿನಂ గై దువల్ బోఁ డట్టి 🕽 పదను మెఱసి చను జెంచు చున్న నా 1 జనపతి యశ్వంబు మాందనె యాకుల క మేనం *(గుచ్చి పుడమి పై ఁ బడఁ(దోచి శ భుజనత్వమున లేచి ధీరతఁ గొండాజు శ తీమున్గు జూచి యామూఁక చొరఁబాతి 🏌 రుష్పడె యందంద (గక్కున రాయుచు 1 నుక్కుబాళ్లు ರ್ ಪಡಿ ಷಲುಗ್ಟ್ 5 ರಂಗನಿ ಮುಂಗಲಿ యా జెలఁ గని పోటు క మాట లుడిగి జ ల్లని వితీగి దా 🌶 సరిరాజు తిమ్మన్న మొదలుగాం గలమన్నె 1 మూంక లెల్ల అంద లాలటు వేసి 🎙 బొందలా లటు దీసి లేవలు దిగం గోసి కి తీవిం బాసి హాయములు బోనాడి 🌶 నయము సిగ్గును వీడి పగవారలకు నోడి 1 పాగ లూడి గోనెలు దిగు గోసి 🕽 కొబ్బడ్ల నెడవాసి యరి గెలు విడిచి యొం క డారులు గడచి

[#] మొందల

[🕇] లేకులు...దీప్ భాస్

ఆధిపుల నంచించి 🕽 యాండుపావల ఉంచి కరులు బోందోలి భం క గమును గూలి భూరజంబును దోగి 🕽 పొడల నందున స్టీగి కడుభీత్వి గుడిచి కం శ కటము లూడ్పి ಸ್ಂಶ್ಲೀ ಹಡಿ ಜ್ನ್ನ್ ಕ್ ಗುಂಪುಲಲ್ ಬಡಿ కంప చుందుచుం దొడం 🕽 కాడి కొనుచు కొండల కెగబాత్ క దండకోనలు దూతి ತಮವಾರಿ ತೆರಿ ನ ನ ಮುನು ದುಂಟಿ ఎగరోజులను బెట్టు క దగలు కుత్తుక్రదొట్టి దీనత వచ్చిన 🅽 తెరువుం బట్టి హఱచుచోం బిగిలి పూ క బంతులగుత్తులు* బంగరుకుప్పెలు క పట్టుదట్టు ముంగామురంబులు క మొల్ తాళ్లు భటువులు **వింజామరంబులు** 🐧 వెండితట్లు ವೆಬ್ಕ್ಲ್ಸ್ ಸಂಬುಲು ∮ ವೆಂಬುಲು <u>ಬ್</u>ಗ್ಲ್ పలకలు నద్దముల్ 🕽 పసిడిగిండ్లు సిక తాయెతులు వన్నె కే చీరెలు మెడనూళ్లు నీలాల పోగులు 🐧 నేవళములు నందుల కడియాలు ∮ జబ్బుల సవరాలు (ಶ್ಣಾಭಯಂಬುನ ೨ ಶಾಹ್ರವ ವಿ కొనకూడలక పోయె క గోన తెలగల్ నేడు వెళ్లై కాలువపల్లి కే వెంక్టుయ్య పాడచూపకే కూన్యప్రలి గంగి నేడేగె ಮೆದವಡ ಕಾಕ್ಸ್ಪೆನಿ 🦠 ಕದಿರಿ ಸೇದು ఒంట్ 7 గురిగింజ 1 గుంట బుచ్చన వూయె దవులనె చనె చల్ల 5 తాతి నేఁడు

^{*} නරණක ද ණක

[†] పారవెల్లెను

జరిగెండా నెప్పడ్ కు నవరము* తాతన్న పరువెత్తే వరకరకు బసివి నేండు

వీసందుం బాతొనో కే నేన తిమ్మన్న [దా దిగువాతె] †మాచుపల్ కే తిమ్మ నేఁడు

దొనవడౌ పొత్తర కే తెమ్మి నేఁ డుూడని ఖాజీ వేముల గంగి కే నేఁడు గదలె

మంతియుఁ దక్కినవారు కే మానుష౦బులు డి౦చి తరతర౦బుల దొర కే తనము డి౦చి

హోవంగఁ గని పోశు 🐧 పోశుం డటంచును వెలుగోటి ఫులి వాకి 🕽 వెంట వెంట

నంటంటి వీనుఁగు శ వెంటలు సేయుచు పిలపిలు బఱ తెంచు శ బెట్టిదంపు

కూఁతల రణభీతి 1 కొని యొద ల్వడి‡ చిక్కి యడుగిడ లేక తూఁ 1 గాడువారు

వద్దపోటులు బడ్డ్ 1 వారి నెత్తురు. జూచి నివ్వాఱ గందుచు 1 నీల్లువారు!

దగ దొట్టి యూరకె ≸ దాహంబు పెంపునఁ దొడివడ పెదవులు ≸ దడపువారు

పిడియంపుఁ ఖోటునఁ 🌶 [బేవులు వెడలిన యొకచేతఁ బట్టుక 🌶 యురుకువారు

యా జెపోటులు (బేవు కే లివ్వ లవ్వల వెళ్ల కొఱ(పాణముల బుసల్ కే కొట్టువారు

^{*} సమరము

[🕇] వురక

[‡] మెడ ల్వడి

[§] ನಿಶ್ವರ ಸಂಜ ನೌರಸಂತಾಹ

భారంబుగా (?) డాగి 1 (బదికెడియాసల దొంగుచుం బొదలలోం \$ దూఱువారు* [ఎవ్వ 🔁 నను దిర్ద 🐧 కేమియు సేయక ವಿಆಿಗಿ ಎಂಆಂಗಂ ಗನಿ ∮ ಬರವಸಮುನ ఆష్ కొండాజు........ వీరి దానరీరాజు 🕽 వారియాచి] విమతుల కీ రీతి శ్రీ వెన్నిచ్చి పోదురా తిరుగు చానరిరాజు 🕽 తిమ్మకాజ నీయంత మన్నైవా 🐧 నికిం బాఱం జెల్లునా తిరుగు దాసరీరాజు కే తిమ్మరాజ వడిగలతననుు నీ 🎉 కంక నుండియే పోయే తిరుగు దాసరీరాజు కే తీమ్మరాజ అక్కటా కులమున ∮ కషకీతికాఁ దెచ్చితి తిరుగు దాసరిరాజు ∮ తిమ్మరాజ సిన్ను గొల్పినవాడక 1 నను జూచి హో ఫ్రాయి తిరుగు దానరిరాజు కే తిమ్మరాజ అని యావ లెత్తుచు 1 నప్ప కొండాజు తా నొక్కడాడె తిరిగి మ క హాక్ గలీలం గణుగిన యతని భీ క కరమూతికాం గనుంగాని పెక్కు బల్లెయల 🕽 ను క్షణంచి మఱియుఁ బోనీక యా శ్రీ మడ వెంట బట్టిన హతేశేమం లెల్ల డై క న్యంబు నంది మేటి విరోధుల 🐧 మిండగీఁ డగువెలు గోటి రంగప్పను 🕽 గుఱు తెఱింగి

^{*} దొంగదొంగి పొదల్ దూరుచున్న

[†] The passage in the original is very corrupt, rendering any possible restoration impossible. It runs as follows:—

దూరుచున్న ! వా రౌవ్వరైన తిరిగ్ మెయు శాయం విరిగ్ పార్గనుంగొన్ ! నండి ముంగ మామృ కొం[జాఞ వీరిజానరిరాజు వారి జూచి !

వారణాశ్యములతో 🐧 వానిచే నల రాయ మన్నీలు బడుపాటు శ్ర మున్ను వినియు గుణహీను లైన యా కే కొం[డాజువా రేల శూరుల వలె తలఁ ∮ జూపి రిట్లు చూపిరి గాక యా క తుల్ల సలకుం దోడు ಯಾಮ್ ಟ್ಲಿ ಶಿಮ್ಮರ್ 1 ಹೆಟ್ಲು ನಸ್ಸ వచ్చేగా వచ్చిన 1 వాండొక బుద్దిం గౌ కోక రాజుల నెట్లు 🕽 కోరువెట్ట బెబ్సులీ మూనముల్ 3 బెటక్ల బోయిన రీతి కుడిచి [కొవ్వున తాయి క గుద్దినట్లు వెఱపింపు జాంబోయు ∮ వెఱచి పోయిన వాని ಕ್ಟೇ ಗಮ್ಯ ನಿಂಕ್ ನಿ 1 ಕಟೀಗು ಗಲಡ ఎక్కడ మన సీమ ៛ యేది వచ్చిన (తోవ -ವಿಕ್ಕಿ-ತಿ ಮೀಕ ದರೀ 🕽 ಹೆರೇ ಗಲಮ చూడంగు గలముకో 🕽 చుట్టాల మోములు వగచుచు నిష్ట్రడె 🐧 వముల్య దల్లచి ಯಾನೆರಿ (ಬಿಲಿಕಿ ಕ ್ ಯಾನರಿ ಮಾಬನ* తెరువు వ్రౌన్ల మా 1 తిరుమలయ్య ఇల్లు జేరితి నేని క్ర యిలు తీథ్యములు గాంగ వచ్చెడనో కంచి 🕽 వరదరాజ (బతికితి నేని యేఁ 🕽 బది మాాసి దాసళ్ల కద్ద నేతులు బెట్ట్స్ క్రాబు శేశ గండంబు గడచితె 3 కంభాని కొక కోడాం గాటైన సుమ్మింకం 🕽 గదిరినాథ [పాణాను జేరీతే 🕽 బం[జాతు తన మింక నెన్నడు నొల్లనో 1 పెన్నరాయ

యీ నారి (బతికించ) వే నీకుండన్నీరు దాసుంక నగుడు నో 🕽 తండ్రి యనుచు [ముక్కుచుం గడు సంట ∮ ముట్టిన భయమున వెలుగోటి రంగభూ 🕽 విభునిఁ జూచి చల మేల నృపపిశా 🕽 చములు నీ సరివారౌ* [పరికింపం] [బతిగండ 🕽 భౌరవాంక పాతి హోయెడి నక 🅽 పశువుల వెన్నాడ వలదయా గాయగో 🕽 వాళ యిట్లు ఎఱుఁగక వచ్చిన క యీ దురాత్ముల మమ్ము గావవె బల్లర ∮ గండబీరుద యిందటిం బారిగొంటి 🕽 వింక 👼 ను గోపంబుం ದಾಳನ ಪಾಂಡಿಯ 1 ದಳವಿಭಾಳ అని పెక్కు భంగుల 🕽 నఱచుచు వగచుచు భంగంబు నొందుచుఁ శ్రీ బఱచుచున్న వారల [దయు] జాచి 🕽 [వాత్సల్యమున] ధర్మ దార వట్టించి యం 🌶 తటను మరలె రణరంగమున ననం 🕽 (తాజు వెంక(టాజు మొదలైన [నేఁబం(డు కే మొనసి నిలచి]† పటుశౌర్యమునఁ 🕽 బట్ట్ర వడినం జంపక కాచి నవరించి నిజనివా 🕽 సముల కనిచి ఇల శకాబ్దములు వె శ య్యేమాట యొక్కటి వరున (పమాది సం 🕽 వత్సరమున విదితంబుగాఁ గ నా శ్రీ శ్వీజశుద్ధాష్ట్రమి యాదివారమున ని 🕽 ట్లాహవమున జగతికెల్లను నిజకీతికా కే సాక్షి గాంగ విమతని శ్నేషముగం జేసి 🌖 విజయలక్ష్మీ

^{*} సినరివారౌజ్ (పతిగండ

[🕇] వారి సెంఖదిమాన్సి

వెలయ వెలునోటి యాచభూ కే విభుని రంగం డౌలమి చిరకాల మిల నెల్ల కే నేలు చుండె.

Mac. Mss. 15-4-3, pp. 129-37.

202-(a). KASTŪRI-RANGA.

నీ. కొండపీడాది ఏ కి న్కొండవున్నీలను గొట్టవా కొచ్చర్ల కే కోటం జేర రాయమస్నీల ని కే ర్వదియాణువేలను దునుమాడవా (కొత్త కే కనుమలోన

రాయల కొడైన 🕽 రస్తిక తిమ్మప నాని

కప్ప మందవే యొక్క కే ఘడియలోన పం[డౌండువేలకా కే ల్బలముతో నచ్చినఁ దౌగటార్పవా మట్ల కే తిమ్మ, ఘనుని

గోనవంకర్ల జల్లలు కే గూనపులుల దానరేం[దుని తిమ్మని: కే దఱిమి తఱిమి జయము: జేక్న్ల వెలుగోటి కే సార్వభామ విమతమతభంగ యూచభూ కే విభుని రంగ.

(1)

శా. ఈటోణిం శశీముఖ్య రాచకులము౯్ కే హింసించి త[డ_క్రము౯ సాతుంటి దాముడు రెండుమూడు మడువుల్ కే గావించే నే తొండు (ప త్యత్రీంచే౯ వెలుగోటి రంగు డురుబాక్రహామాతిం గోడూరి వీ రజేట్తంబున రాచపించ మణుచక్ క్రక్త్ పవాహంబుగక్. (2)

Velugoțivari Vamsavali, 392-3.

202-(b).

ఈక స్తూరి రంగప్పనాయుడు గోలకొండలో నుండిన యవనులతో యుద్ధ ము చేసి జయము గాంచెను, కొండపీటిసీమ వినుకొండసీమ మన్ని యలను గొచ్చ ర్ల కోటు జేరునట్లు కొళ్ళైను. రాయలవారితో నెదిరించిన తిమ్మన గాడు అను మానిని జయించుటకు రాయలవారిచేం బంపబడి (కొత్తకనుమలో యుద్ధము నకుఁ గలసి యతని సేనలవా ైరే న మన్నై వారలను ౨౬ుం మందిని వధించి తిన్నున గౌడును బట్టి యాతనిచే రాయలవారికిఁ గప్పము నిప్పించి యేఱ్వ సీమ నేలుచుంచెను.

అంతం గొంతకాలమునకు మట్లనీమ దొర యైన తీమ్మనాజు తనగహాలో దరులు పరా(కనువంతు లైన కొం[జాజు వెంక్ట్లుజు జానరిరాజు ఆనువీరల తోం గూడ సమీపాపడేళమున నున్న రాజులను గొట్టి వారలడేళముల నా(కమిం చుకొని సారెయోబుళరాజు రాజ్యమును గూడ నా[కమించు కొనెను, అప్పడా యోబుళరాజు కమ్మారి రంగప్ప నాయని దగ్గఱకు వచ్చి మట్ల తీమ్మనాజు మొద లైనవారు నారాజ్యము నా[కమించు కొన్నారు. కాన మీకారు సహాయము గా వచ్చి నారాజ్యమును సాధించి యియ్యనలయు నని మేడుకొన్నగా నప్పడు కోస్తూరిరంగప్ప నాయుడు ఓబళరాజునకు రాజ్య ముష్పించేద నని యుభయ[పతి జ్ఞ చేసి అందం సేనతో యుడ్డమునకు వెడలికోడూరు దగ్గఱు జేరెను. దామిర నేంకటప్ప నాయుడు కొంతసేనతో నీ కమ్హారిరంగప్ప నాయునికి సహాయముగా వచ్చేను.

తిమ్మగా జీవృత్తాంతము విని తమకు సాహాయ్యము కొఱకు తమ కను కూలు ై న కాల్నేనివారు, వంకరవారు, కూనపులివారు, పెదపోతువారు మొద లయిన మన్నియలకును గలిమి ల్యుదయగిరి దుర్లాధిపతులకును నీవృత్తాం తము తెలియు బఱచి వారల నండఱను సేనానహితముగా రవ్పించుకొని యెఱ్ఱ గుంట యను[గామములోఁ జేరి కస్తూరిరంగప్ప నాయని యొద్దకు "మీకు మే మేమియు నహకారముం జేయలేదు గాన నిర్నిమి త్రముగా మీకు మా వై యుద్ధమునకుం బూనుకొనుట సరిగా" దని గుత్తి వెంకటరాజు ద్వారమున నంధి పంపెను. అందువైం గన్తూరి రంగప్ప నాయుడు "నేను సారె యోబళ రాజునకు రాజ్య మిప్పింపు గల నని [పత్యిజ్ఞ చేసితిం గాన నీతని రాజ్యము నీవు వదలుకొన్న నే గాని నేను యుద్ధమునుండి నివ ర్తిల్లను." అని [పత్యు త్రరము చెప్పి పంపుగా నా తీమ్మరాజు ౯ం యేనుంగులు ౧ంంం గుఱ్ఱములు ౧౨ంంం కాల్బలము గల సేనతో యుద్ధమునకు నన్నద్ధుం డయ్యెను.

కన్నూరి రంగప్ప నాయుడు ౨ం వేలసేనతోను దామెర వెంకటప్ప నా యుడు మొదలైన వారితోను నూడి యుద్ధమునకుంగలని ఘోరయుద్ధ మొనర్చి తిమ్మరాజు సేనలను జిందరవందర గాం. జేసీ యిందులో సేనాధిపతు లైన లింగ రాజు, తిమ్మన్న, మల్లువారు వీరయ్య, సంకెనపల్లి రాఘవయ్య మొద లైన యేంబదిమువ్వురును, తిమ్మరాజు, కేంక్ టాజు, కొండాజు దాసరిరాజు అను నీ నలుగురు దొరలను జంపంగాం దక్కిన సేనాధిపతులును సహాయముగా వచ్చిన మన్మెదొరలును మిగుల భయపడి కన్తూరిరంగప్ప నాయని శరణు పొందిరి. కస్తూరి రంగప్ప నాయండు వారలను రత్తించి సారె యోబళరాజునకు రాజ్యము నిచ్చెను.

ఈ యుద్ధము శాలివాహనశకము ౧౫ం౧ [క్రిస్తుశ ౧౫ర్] ప్రమాది సంవత్సరాశ్వయుజ శుద్ధ రా మి యాదిత్యవారమునాఁడు ముగిసినది.

Velugöţivāri Vamsacaritra, pp. 93-5.

203. ŚRĪRANGARĀYA I.

శాళ మస్తు. అవిఘ్న మస్తు. త్రీమ్ దాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర త్రీ పీర్ ప్రతాప (శీవీర రంగ రాయ దేవ మహా రాయ లయ్యవారు విద్యానగర మందు పృథివీసా మాజ్యము సేయు చుండగాను స్వ్రి త్రీజియాభ్యుదయ శాలీవాహన శక వరుషంబులు గర్కా అగు నేటి భావసంవర్సర మాఘ శ్ర్మం అ శు(క వారం * పెమ్మసాని తిమ్మానాయనిగారి పౌత్రులయిన పరచూరి పామానాయనింగారు బెల్లంకొండ సీమలోని (కాసూ రను పేట కట్టించి సంత సాగించి నానా పాటకమూలాల వారికిన్ని కవులు (పకారమైన శిలాశాననము. పన్నెం ఉండ్ల దాకను పన్ను, పరామి, గడ్డెం, కానికె, పెట్టి, పేమి, కోటన మొదలయిన చ్రతిసల వేదనలున్ను మానితిమి. అంతనుండి ఏడు ప్రేకం టికి పెద్దయింటికి మూడు రూకలు చిన్నయింటికి రెండు రూకలు లెఖను కడ వహి రూక లెఖను పట్టువారు. యల్లప్పటికిన్ని పెట్టి కొట్టము గడ్డ కానికెలు సర్వ మున్ను మానితిమి. అక తాయున్ను మానితిమి. అప్పటారు తలా రేకి యిది మానితిమి. అక తాయున్ను మానితిమి.

Inscription at Krāsūru, Bellanikoņda Pargaņa: L.R. 12, pp. 268-69.

[&]quot; Jan. 14, 1595 Friday.

204-(a). VENKAŢA II.

యా (పకారం జరుగుతూ వుండగా త్రీరంగరామల తడనంతర మందు వీర వెంకటపతిరాయలు... తమ పూర్వు డయినరామచం[డ రాయలు చేసిన అ(గహారం అయినందున మధ్యే ఖలపడి వుండగా తీరుగా వుద్దారం చాయవ లేను అని అభిమానించి శాలీవాహన శకవర్వ ంబులు ౧౫౧౧ అగునేటి వినోధి సంవత్సర భా(దపడ శ్రు ౧౨ దివసమందు రామచం[దాపురం అ(గహార పూర్వపు ఖండగ భూమి ఖేటా చేసి వెల్లాల వెంకటసోమమాజులవారికి... అ(గహారంచేయమని చెప్పిరి.

వెంకటప**లి రాయల** తదనంతర మందు హండేవారు తిరుగా వచ్చి పెద పసుపుల (గామం ఠాణా వేసుకొని ఖల్లా ఆ(కమించుక వృండి.

Kaifiyat of Pedapasupula, L.R. 9, pp. 177f.

204-(b).

అప్పడు పయిన [వాసిన రామచం[దాపురం అ[గహారానకు [పతి నామ మయిన వెంక కేం[దమహారాయనము[దం అ[గహారీకు లయిన [బాంహ్మలవద్ద పుండే సేక్యగాండ్లు అయిన రాచజనం కొందరు అ[గహారీకుల లత్యు పెట్టక వారికి నిండా పుష్టదవాలు చేస్తూ వుండి పండిన పంటలు తామే అనుభవిస్తూవచ్చి నుదున [బాంహ్మణులు అశ్యాలు అయి రాయనమస్థానము ముణిగి పోయొగనుక చెప్పుకుంకే విమశ్ చేసేడిక్కు లేనందున అ[గహారీ కులు స్థళం విడిచి లేచిపోయిరి. గనుక ఆ రాజులు ఆపల్లెలో పుండి ఆభూములు తామే అనుభవిస్తూ హండెవారి ఆసరా చేసుకొని తామున్ను పాళాగాండ్ల ఆవటంగా చుట్టుపట్టు పల్లెప్టటలు దోస్తూవుండిరి. వెదపనుపుల [గామం హండేవారికి శకం ౧౫౭ర నందన సంవత్సరం వరకు జహాగీరు నడచినది. అంత ట దేశం మేల్లాన్ని కాంత మయి తురకాణ్య ఫోజుదార్లు వచ్చి మండేవారి కాణా విడిపించి పసుపుల [గామం సర్కారుకు జ్మి చేసిరి.

205. VENKAŢA II AND THE SIEGE OF PENUGOŅDA.

- గీ. శౌరిపదమున నాలవక్రాతి ప్రెడమి ంభినుతివహించి విఖ్యాతి కే నందే*నందు విష్ణువర్ధకాన గో(తంబు కే వెలెసె మిసుల సంకాభాగ్య వైభవక్స్థాన మనుచు.
- క. ఆ గోతంబున సుగుణా భోగధురీణుండు తీమ్మశ్భూజాని సదా జేగీయమాననవద తూ గారవముల్లనిల్ల శేగా వివరించన్.
- చ. అతనికి సింగభూవిభు డుక్డారుడు గల్లె నతండు గాంచె ను ద్ధకపరిక ఢిసింధురవిక్డారణసింహాల నీతిమార్గన నృతులను తిమ్మభూధవుని క్రమాదయచం[డుని చెన్నమాంకుశ
 - తీ.తిపుని లత్ను భూరమణ్మ్ శేఖరునిం ముద మావహిల్ల గన్.
- నీ. వారీలో దిమ్మ నృపతీ గ∮భీరచౌన్న మాంకు శేం[దుండు త[ో]డుగా కే నడరు గడుగి యల బకీదు బురాణపుక్రాధిపత్తుల నణుచి తా గాంచె జగదోవుక్డను నమాఖ్య.
- డం. ఆజగదేవ భూరమణుక్రడంచితనత్వగుణాధ్యు డెంతయుకా దేజరిలుకా నమ_స్త ధరకోణీవలయంబు స్వకీయ్య హలన భాజిలమైం జెలంగ నవికేభంగ పరాశ్రమ సంగతారిర తెందినల్ ప్రతాపము జక్గంబుల మిక్కిల్ పిక్కటిల్లగకా.
- గీ. తనర నాతండు [గాంచె] పెక్రదజన దేవ శౌర్ నిమ్మడి జనదేవకోధీరమణిని బిన్నజనదేవరాయని క్ బెంపు మీకాలు చంకు శేంద్రుని గాంచె నక్నుర్థనాము.†

^{*} Dary @ 10-15

[්] න ගැරව්ව

సీ. వారిలో రణరంగ్రధీరుడ్డా యిమ్మడి జగడేవరాయ భూక్జానిచం[దు డనమబౌహాశ్_క్తిక్ నలరారి మృత్యుజా ఖాను: జిత్తా ఖాను:క్రగతినభావ ఖని నూరిఖానునిక్ ఖండించి వెన తదీ యాను చరా[వళ్క్ నా][కమించి చెండాడు బలనమంక్ చితముగ వి[కమ (కమరీల నెంతయు: క్రగమము మూఆ*

నౌర రాజన్యమా తుండే క యాత్మనీన ధాటికా స్థంభజవని రా కళూట ఘోట ఝాటఖురపుటీనంభూత క చటులభూప రాగసంభృతదశదిశా క భాగుం డగుచు.

గీ. అళియరామావసీశేతి \$ ర్మెలనృపాల వరుల త్రీరంగరాయల \$ సరసుఁ డైన వీర† వెంకటరాయని \$ వెలయ రాయ పట్టభ(దులఁ జేసె న\$ప్పార్థివుండు.

Ponnatōṭa Aubhaļa Kavi: Vāmanapurāņa (Govt. Orient. Mss. Lib. R. No. 607-A), Canto 1, pp. 16-23.

8

206-(a). VENKAŢA II AND HIS NOBLES.

తరువాత త్రీమ దాజాధిరాజ పరమేశ్వర వీర్మతాప త్రీ వీరవెంకట పతిదేవమహారాయలు వెనుగొండ దుర్గమందు రత్నసింహాననాధీశ్వరుం పృథ్వీ సామాజ్యం సేయుచుండగాను... నంద్యాలవారి వంశీకుడు కృష్ణమ రాజు ఘండికోటదుగ౯ం యేలుతూవుండినంతట, చిటివేలి సంస్థానీకుడైన మట్లవారి వంశీకుడైన యల్లమరాజు అనేఆయ్మ సూర్యవంశపురాజు చోడ మహారాయల వంశీకులు యా వెంకటపతిరాయలవారి పడుం కలిగి నందేల

^{*} చించి చెండాడి సమన్విల్యగ విక్రమ్మకమలీల నెంల్యం సెంత్యం క్రమముమూర.

[†] ቆ8.

కృష్ణమరాజులో జంబులమడక వద్ద యుద్ధముచేసి జయించి నం జేల కృష్ణమ రాజును పట్టుకొని అభయం యిచ్చెను.

యా వెంకటపతిరాయల తట్టునుంచి కొండాజు తిరుపతిరాజు అనేవా రు వుభయులు సిద్ధవటమందు (పభుత్వం చేయుచుండగాను, మట్ల యల్ల మరాజు గారు శిద్ధవటం సీమ (పభుత్వం చేస్తూవుండే కొండాజు తిరుపతిరాజుగారితో చిట్టి పూలు తాలూకా వూటుకూరు (గామంవద్ద యుద్ధముచేసి సిద్ధవటం తమ స్వాధీనం జేసుకొనెను.

Kaifiyat of Cuddapah: L. R. 8, pp. 133-37.

206-(b).

తరువాత త్రీ వీర వెంకటపతిరాయలు చండిగిరిలోనున్ను వెనుగొండ లోనున్నూ ఫుండి రత్నసింహాననాసీనుడై రాజ్యము చేయుచుండగాను సిద్ధవట ములోనున్న కొండాజు తీరుపతిరాజుగారు తిరగబడి వుండగా వెంకటపతి రాయలవారి తట్టనుంచి వైన్ వాసిన మట్ల యల్ల మరాజుగారు జంబుల మడకవద్ద నండ్యాలరాజులతో యుద్ధముచేసి జయ్మపదముపొంది నండ్యాల కృష్ణమరాజుకు అభయం యిచ్చి అక్కడినుంచి సిద్ధవటములో కొండాజు తీరుపతిరాజుగారు దండుతోకూడా యీ లెంబౌక్ గామముకు వైరుతిఖాగమున నాలుగు పరువుల దూరమున పూటుకూరు అనే గామంపెద్ద యల్లంరాజుగారు వారితో యుద్ధముచేసి జయ్మపడాన్ని పొంది సిద్ధవటము తమ స్వాధీనముచేసి కొని సిద్ధవటములోని సిద్ధేశ్వరుని దేవాలయముకు చుట్టుంటా పాఠాం కట్టించి తూర్పుడ్వారం వెద్ద శాలివాహనశకవర్యంయులు ౧ుడంగా అగునేటి విశ్వా

Kaifiyat of Lebaka, L.R: 44, pp. 243-44.

207-(a). VELUGÖŢI CENNAYA-VENKAŢAPATI.

మ. బళీరా! య ప్రతీమానదానగుణశుం శ భన్మానుషఖ్యాతులకా
గలరా నీనరి రాయమన్నైదొర లీ శ కర్ణాటకట్టో ణిలో
నలనానత్యశుఖాకృతీ విదళితో శ నృత్తారిధా(తీపతీ
వెలుగోటీపురధామ వెంకటపతీ శ విద్యమృతోద్యనృతీ.

సీ. రాజులలో దిమ్మ కే రాజుదొ డైర్యంటు మస్మీలలో నీజెక మగతనంబు వెనుగొండనుండి వక్ చ్చినదాడి తెగువకు గొట్టన బద్దలు కే గాకపోనె దొడ్డ కొంచెము చూచు కే దొరలగండుడు వాడు (పతిగండమైరవక్ (పతిభ నీది ఎలగోలు చిల్లరక్ బలములావుగలానిం బూని నీకై జీతక్ మానె నౌర

వేడ్క నినుఁ జేరె సం(గామ కి విజయలక్క్మి రంభ కాఁగిల్ఁ జేరె నా కి రాజవరుఁడు బళీర! వెలుగోటిచన్నభూ కి పాలఫు[త భవ్యగుణశీల వేంకట కి పతినృపాల.

Velugōţivāri Vamsāvaļi, 349-50.

207-(b)

"ఈయన పెక్కం[డు దొరలను జయించెను. మఱియును గలిమిలి యను (గామములోనుండు గొబ్బూరివారిని జయించి యాదేశమును దా నా [కమించుకొనెను. ఈ వెంకటా[దినాయడు పూర్వమున్న కలిమిలియను[గామ మును మిక్కిలి వృద్ధిచేసి తననామముతో వెంకటగిరియని నామధేయ ముంచెను.

Velugōţivāri Vamsacaritra, p. 90.

208. SĀĻUVA MĀKARĀJU AND HIS SONS.

Mākarāja:

మ. నృషమాడామణి యావదాన్యగుణకా సినీనుండు జన్య కియా నిపుణుల్ డౌబ్బదియేడుపా ళెములమ సేన్నీ లేక మై బైచగుం డ్లకుయి న్వచ్చిను గోట వెల్వడియె లీస్ల్ గోట మాక కుమా ధిపు డంచు న్నుతియింద వారి భుజశ్ స్త్రిక్ గౌల్పె సామాన్యు డే.1

His Sons:

మ. అలఘు[మాభవు: డానృమాలు: డనసూ కే యారుంధతీతుల్య: ది ప్పలడేవి న్వరియించి కాంచె సుతులం కే [బత్యర్థిథా[తీధరేం [దుల: దిమ్మత్తీతిజాని బొమ్మనరనాకథు౯ భీమబాహాబలో జ్వైలు లత్మీపతీరాజు: [బాక్తనతపక్స్సంపత్ప్రభావంబున౯.

Timma or Tirumala:

క. ఆ భూపాలకులందుం బాభవశౌర్య[పతాప్రభాగ్యోన్న తులకా శోభిల్లాఁ దిరుమలేం[దుఁడు నాభాగదిలీపరంతికనహావులతేవకా.

విశ్వవిశ్వంభ రాఖారధా రేయనిజభుజాదండుండును మేదినీమి సరగం డుండును.... మాక రాజన్యగర్భాభ్ధి రాకాచం[దుండును నగు తీరుమల రాజేం[దుండు. 4

(సర్దర:—

కర్ణాటాధిశదత్తోకత్కటవివిధవుణి క కంకణానర్ఘురోచి స్ప్వర్ణనై నేయుభూషా క చకచకరుచి నా క స్థానమెల్లం జెలంగకా విర్ణిడా శేవవిడ్యా క నివుణకవిసుధీ క నీతివిడ్యానమానా భ్యార్ణం డై భ(దవీశం క (ఒకటితవిభవక/పౌఢిం గాల్వుండి పేడ్కన్. క

Laksmīpati:

గీ. పెక్కుమాఱులు పార్వతీక్ ప్రియరమాధి పులకుఁ జేయించె నవలక్ కపూజనములు వరును జెప్పించుకొనియొ స**్**కవరణచరిత మెలమి మాకయ లజ్మీ సైపకేతీశ్వరుండు.

Poet Mallana:

డే. శాతకృవాణనిర్ధ ళితశతుంగడు కే సాళువనారసించాథా [తీతలభ ర్వయు న్రజపతి కే [పముఖుల్ చతురంతయాన భూ షాతపనీయవస్తువు లొకేనంగు దనర్చిరి నీ యనుంగుము తాతయుం దాతయుకా భువి విక్ (థా)తలు మల్ల నయొఱ్ఱనాహ్వయుల్.7 Vipranārāyaņcaritram, 1:15, 16, 19, 37, 38, 39, 46.

209. CENNAPPA NĀYADU, THE GRANDSON OF GANI TIMMA.

సీ. గండికోటాదిదుకగ౯ము లనర్గళశ_క్రిం

ಜಲಪಟ್ಟಿ ಸಾಧಿಂಪು 1 ಗಲಡಿ ಯಾಕ್ ಡು

కుతుపనమల్క పరిభయంకరవృత్తిఁ

గదిసిన డీశాన 🕽 గలఁడౌ యొక్కడు

కయ్యంబులో మన్నె సేకంఠీరవులకెల్లం

గన్నాకుగా నిల్వఁ క గలుడె యొక్కడు

తననిజస్వామికి 1 ఘనజయాంగనలను

त కానుకలు నేయు క గలడ్ యొక్కడు

నీవిధంబును గఠినని క్రైడయవన వాహినీ ఘోరర క్రైప్ వాహనివహ నవ్యసంధ్యాయమాన పెక్స్నై జలౌఘ చిర్రీ తాటోప వెలుగోటి క్రైమ్ చెన్న భూప.

Velugōțivāri Vamsāvaļi, 339.

210. YĀCAMA.

కందనోలును గుత్తి కే గండికోటయుం జొ స్త్రి నీతితో లోభిమకేన్నీలమిండ గోలకొండయు మఖ్ఖ కే కొండవీడును జొ స్త్రి కరమర్థి బల్లర కే గండ బిరుద ఉదయాడి నెల్లూరు కే నోరుగల్లును జొ స్త్రి పరులెన్న సంగ్రామ కే పరశు రామ కటకము ఢిల్లీయుం కే గాళికాపురం జొ స్త్రి తాల్మితో రిపుగజు కే దళవిభాళ

լವ ಭಾತ್ರಾ ಪೆಂದ್ರ ಯಾ ವರ್ಭಾಶಿವ ಲವಂದ್ರ.

Velugoțivari Vamśavali, 406.

211. VENKAȚA II AND HIS REBELLIOUS SUBORDINATES.

యా త్రీరంగరాయలవారి [పభుత్వంలో కందనఫూలు రామరాజు వంశీకుడైన గోపాలరాజు కందనఫూలిలోవుండెను.

తరువాత పైన(వాసిన ్రీరంగరాయల తమ్ముడు వెంకటపతిరాజు గారు పెనుగొండ చం(దగిరి యీరారెండు స్టలములయందు రత్నసింహాననా రూఢుడై రాజ్యంసేయుచుండగాను కందన పూలి గోపాళరాజు ఆకోట బలకరం చేసి (పబలుడై వృండెను. నంద్యాలలో నంద్యాల కృష్ణరాజు (పభుత్వంచేన్తూ వుండెను.

అంతట నండ్యాల మేలుతూ వున్న కృష్ణమరాజు వెంకటపతిరాయల మాదను తిరుగపడి వుండగాను, వెంకటపతిరాయలు మట్ల యల్లమరాజు దేవ చోడ మహారాజులు సైన్యముతోకూడా హండేవారినిన్ని వెంబడితీస్కుని నండ్యాల కోటమాద యుద్ధము చేసినంతట కృష్ణమరాజు మట్ల యల్లమరాజు ముఖాంత్రంగా వెంకటపతిరాయలు వారిని కలునుకోగా కృష్ణమరాజును చంద్ర గరిలో వుంచి దేశం వెంకటపతిరాజుగారు తమస్వాధీనం చేసికొనిరి. యిందుకు దృష్టాంతరం కోవిలకుంట తాలూకు పేరుసోముల గామకవిలెలో (వాసి వృన్నది. అందులో శాబీవాహన శకం ౧ు. అం విళంబి నం॥ ఆని వున్నది.

Kaifiyat of Kandanavolu: L. R. 16, pp. 496, 499.

212. VENKA'ŢA II AND NANDYĀLA KŖŅĀMĀRĀJA.

శాలివాహన శకం ౧౫౨ం పేావళంబి నంవత్సరమందు నంద్యాల కోటలో నంద్యాల [శీకృష్ణమరాజుగారు [పభుత్వము చేస్తూవుండగాను చం[ద గిరి దుర్గమునుంచి వీర వెంకటపతిడేవ మహారాయలు సైన్యముతో వచ్చి హండె దేవప్పనాయడు మొదలయిన మన్మై సామంతులను గూర్చుకొని నంద్యాల ల కోట ముట్టడివేసి పోట్లాడి కోట తీసికొని విళంబి నంవత్సర మండు యీతేట్టు దేశం కొంత హండే దేవప్పనాయణికి యిచ్చిరి. గనుక ఆనమయంలో రాజిపా లన తక్కువ అయినందున అప్పడు అ[గహారస్థితులు చక్కగా నడవక్ళపోవడం చేతను అ[గహారీకులయిన వారు కొందరు యితర్స్థళాలయందు ఫోయి చేరిరి.

Kaifiyat of Alavakonda: L.R. 8, p. 23.

213-(a). NANDYĀLA KŖŅĀMARĀJA.

తరువాత వెంకటపతిరాయలు వెనుగొండలోనున్ను చండిగిరిలోనున్ను సింహాననారూడు కై రాజ్యంచేయు చుండగాను మట్ల యల్లమరాజుగారు వెంకటపతిరాయలవారి పడ్డమై జంబులమడక వద్ద నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారితో యుద్ధంచేసి కృష్ణమరాజుకు అభయంయిచ్చి, సిద్ధవటం యేలుతూవున్న కొండాజు తీరుపతి రాజుగారు ఈ పూటుకూరు గామాన వుండగాను యల్లమ రాజుగారు వారితో యుద్ధముచేసి జయించి సిద్ధవటం తమస్వాధీనం చేసికొనిరి.

Kaifiyat of Utukuru: L. R. 17, pp. 47-48.

213-(b).

తరువాత వీరవెంకటపతిరాయలు చం[దగిరి దుగ౯మందు రాజ్యభారం చెయ్యుచుండగాను సూర్యవంశోదృవుడైన వెంక[టామరాజు అనే అతడు చిట్టి వేలసంస్థానీకుల వంశశ్ఞుడు [పబలుడై విద్యానగరం యొక్క రాయసీఠస్థు అయిన వీర వెంకటపతిరాయలువారి పత్రం కలిగి, నంద్యాల [కిష్మమరాజుతో జంబులమడుగు వద్ద యుద్ధము జేసి వీరలక్క్మిని 🔁 కొని సంద్యాల (కిష్టమరాజును పట్టుకొని అభయం యిచ్చినారు.

సదరు వెంకటపతిరాజు తట్టునుంచి, కొండాజు తిరుపతిరాజు అనేవారు పుభయులున్ను సిద్ధవటమందు (పభుత్వం చెయ్యుచుండగా, చిట్టివేలు సంస్థా సీకుడైన మట్ల యల్లమరాజుగారు, సదరు సిద్ధవటము సీమ యేలుతూ ఫుండె కొండాజు తిరుపతిరాజుగారితో పూటుకూరు (గామము వద్ద యుద్ధముచేసి జయించి సిద్ధవటం స్వాధీనం చేస్కు న్నారు

Kaifiyat of Siddhavatam: L. R. 9, p. 281.

214. THE MATLA CHIEFS IN THE REIGN OF VENKAȚA II.

గనుక శ్రీరంగరాయలవారు కాలం చేసిన పిమ్మట కొండాజు తీరుపతి రాజుగార్లు సిద్ధవటము సీమ పొ త్రపినాటి సీమ సహా తామే స్వతం(తులై యేలు కొనే తాత్పర్యం కలిగివుండిరి. శ్రీరంగరాయలవారు స్వర్గ్ స్టులయిన తరు వాతను మట్లరాజులు యల్లమరాజున్ను వీరుకొమాళ్లున్ను సహాగాను చందిద గిరిపట్టణము యందు సింహాననస్థులయివున్న వెంకటపతిరాయలవారి తట్టు అయి వుండిరి. గనుక మట్లరాజులయందు విరోధం చేతను వీరికి పొ త్రపినాటి సీమలో నున్ను సిద్ధవటం సీమలోనున్ను నడుస్తూవున్న అమర్గామములు పొందలూరు, మెన్నలురు, పొన్నంపల్లె (గామములు మొదలయినవి కొండాజు తీరుపతిరాజు గార్లు నడిపించక నగరి దాఖలుచేసుకొని తామే అనుభవించుకుంటూ వుండిరి.

ఈ (చకారం వుండగా సంద్యాల సీమ (పభుత్వం చేస్తూవున్నటువంటిన్ని మెకటపతిరాయలవారికి దాయాది అయినటువంటిన్ని చండవంశపు రాజుగారులునే శ్రీమన్మహామండలేశ్వర కృష్ణమరాజుగారు సంద్యాల సీమ తామేఅను భవించుకుంటూ వెంకటపతిరాయలవారిని సడ్డచేయకుండా వుండెను. చండ్ర సీమ సీమలో వున్న వెంకటపతిరాయలవారి యేలుబడికి చెల్లే పులుగులనాటి సీమకు సామాప్యమైనందున వారిదాడి పొత్తపినాటి సీమకు తగులకుండా జాగత కాగలందులకు పొత్తపినాటి సీమలో సమ్మతు గామమైన పూటు కూరుస్థశిమందు సిద్ధవటం సీమ (పభుత్వం చేస్తువున్న కొండాజు తిరుపతిరాజు గార్లు తమతట్టనుంచి కొంత పై స్వమను కాణా పుంచివుండిరి. పొత్తపినాటి

సీమామూలం బందోబస్తు చేసుకోగలందులకు కొం[డాజు తీరుపతిరాజుగారు పూటుకూరికి వచ్చివుండగాను వెంకటపతిరాయలవారు తమతట్టునుంచి **కొంత** సైన్యమును మట్ల తిరుమలరాజయ్యగారి తండ్రియైన (శీమన్నహామండలేశ్వర మట్ల యల్ల మరాజు దేవచోడ మహారాజులుగారికి వెంట యిచ్చి వూటుకూరి స్థలమందున్న కొండాజు తిరుపతిరాజుగారి తట్టునుంచివున్న తాణా వీరగ బాడిచి పొత్తవినాడు ఆక్రమించుకొని తమతట్టునుంచి ఠాణా వేయమనిన్ని, ఆ మీద్దవటం కసుబాగ్థళం సీమామూలం ఆ కమించి శాణా వేసినట్టయితే అది మాకు అమరం పాలీస్తూ వున్నాము ఆని తత్కాలమంద (పమాణపూర్వ కముగా నమ్మికలుయిచ్చి పంపించినందున, మట్ల యల్లమరాజుగారు అదే ్రప్రకారముగా రాయలవారి సైన్యమును వెంటదీసుకొని వచ్చేటప్పటికి సిద్ధ వటం సీమ (పభుత్వం చేస్తూవున్నటువంటి కొండాజు తీరుపతిరాజుగార్లు వూటు కూరికి వచ్చివుండగా యల్లమరాజుగారున్ను ైన్యముతోకూడా ఖాటుకూరు [ప్రవేశించి నంతట వూటుకూరు దగ్గిర యీ యల్ల మరాజుగారికిన్ని కొం[డాజు తిరుపతిరాజుగారికిన్ని, యుద్ధమైనంతల్లో ఆ యుద్ధమందు కొం[డాజు తిరుపతిరాజుగారిని కొట్టివేసి యల్లమరాజుగారు తమతట్టున వూటుకూరిలో తాణా వుంచి అక్కడనుంచి ఆ యుద్ధమందు శ_{్ర} స్త్రనిహతులయిన ^{కొం}రడాజు తిరుపతిరాజుగారి సైన్యములో హతశేషులు పోలీ మార్గాన కొండరున్ను నెలదలూరి మార్గాన కొందరున్ను కొండూరి మార్గాన కొందరున్ను యా ప్రకారం పరారి అయి పోతూవుండగా యల్లమరాజుగారు తమ సైన్య ముతోకూడా వెంటనంటి శ్రమ్మన్యమును గడి దాటిపోకుండా పోలి దగ్గర కొందరిని కొండూరి దగ్గర కొందరిని సెలదలూరి దగ్గిర కొందరిని యా [పకారం హతం చేసిరి. ఏ త్రేపితట్టు విరిగిపోయిన ఫౌంజును వెన్నంటి నరకగా హత శేషు లయినవారలు పొత్తప్పిగామానకు వుత్రరభాగమందు వుండే నీరుకొండలు బట్టి పఠారి ಅಯಿಖ್ಯೆಯರಿ. ಯುಂದುಕು ದಾಖಲಾ ಕರ್ಕ್ಲಲಮುನ ಯಲ್ಲ ಮರಾಜ గారి సన్ని ధానవ ర్యలయిన భట్లు, అనగా భ్రకాజులు శ్లాఖనచేసి పొగడిన **ವಿವರ**ಂ.

> *సీ. చక్కంగా నఱకవా ్క చొక్కనాథుం డౌజుంగ మాఱి వైరుల నెల్ల్మనూరికాడం

This and the following verse are found in the introduction to Abhisiktaräghavam of Nadiminti Venkatapati dedicated to Maila Venkataramaraja.

గాట్ట్రవా దామెన* క్ గొర్లుగాం బోలిలో రణభూమిం బోతుకొం క్ డ్రాయని కనిం జెండవా పొత్తపి క్ నుండి పాఱంగం బాఱ జెండి వైరులు నీరుక్కొండ లెక్కం గొండూరి మలలమ్మ క్ కును బ్రీతీగాం దోలి కొట్టించవా తలల్ క్ గుట్టలుగను అహహ! గుజ్జూలు గొడుగులు క్ నండలాలు విడిచి పాఱంగం బాఱంగు క్ వెంట నంటి నమరనిశ్యంక మట్టిలి క్ శౌసనాంక భాగ్యములకెల్ల కోనభూకపాలుయెల్ల.

ఉ. అక్డజ మొప్పగా భూజప క రాక్రమశ క్షుల నెంచి చూచితే దిక్కులలోను బోలెపలి కే తిమ్మయబుక్కుడు రాజు నాటికిక్ మక్కువ దోబకాలంబునను కే మానవనాథులలోన నంతకు న్నెక్కువ మట్ల కోనధరణిశ్వరుక్ నెల్లమరాజు నేటికిక్.

ఈ ప్రకారం శ్రతువులను కొట్టి పొగడొంది పొత్తపినాడు జయించి అక్కడనుంచి సైన్యముతోకూడా సిద్ధవటముకు పోయి కసుబాతో సిద్ధవటం సీమ ఆక్రమించెను.

ఈ యల్ల మరాజు తమ్ములు తీరుమలరాజయ్యగారు కొంత సైన్యము వెంటతీసికొని చెన్నూరికి పోయి చెన్నూరిలో కొండాజు తీరుపతీరాజుగారి తట్టన (పభుత్వం చేస్తూవున్న కొండాజు వెంకటా(దిరాజును కొట్టి చెన్నూరి సీమ కట్టుకొనెను. అక్కడనుంచి కామలాపురం, దువ్వూరు, పోరుమామాళ్ల, బడ్డె ఫ్రాలీ ఈ సీమలు ఆక్రమించి గడి మన్నెంస్ట్లళాలు, పాళ్లు మొదలైనవి కొట్టి సాధించిరి. పాళాగాండ్ల తోయుద్దంచేసే నమయమందు తీరుమలరాజయ్య గారు వీరస్వర్గమును పొందిరి. ఇందుకు దాఖలా భట్రాజులు యావల మట్ల కుమార అనంతరాజనాడు వారి పూర్వీకులయొక్క (పతాపాన్ని గుటించి పొగడిన పద్యములు.

సీ. ఇం దనందనవిరో కే ధీం దవి కుతమాన మానవాధీశ కు కే మారనంత రాజవిద్యలభోజ కే రమ్యభోగబిడాజ* అవధారు విన్న పం కే బలఘు చరిత మా మట్లవంశంబు కే మేడిని వెలయంగ నెల్ల మరాజయ్య కే యేపు మెఱసి పటు నై దీతతులను కే భండనంబున నౌల్ఫీ సిద్ధవటంబు (బ కే సిద్ధి గాంచె బలిమి లగ్గలు గొని కే పరరాజభూములు పౌరుమంబునుగొట్టి కే (పబలి యుండెం దరువాత బలియుండై కే తిరుమలరాజయ్య గడిమన్నే పాళ్ముల్ కే జడియు గొల్లెం విమతసంఘంబుల కే వేర్వేర నమయించి యభిమన్యు కై వడి కే నాజిం దెగియెం.

యా ప్రకారం భట్లుపొగడింది. యిదిగాక యల్ల మరాజుగారు సిద్ధవ టము కట్టుకొన్నందుకు దాఖలా యేమంటే యీయల్ల మరాజు కుమారుడయిన అనంతరాజుగారు నాడు సిద్ధవటములో సిద్ధేశ్వరుని దేవాలయము చుట్టూ వారు రాత్మి వారం కట్టించినప్పడు (వాయించిన శిలాశాసనములలోను చెప్పి వున్నది యేమంటే,

> శ్లో శాకేష్యంబకబాణభూపరిమితే వేష్క చవిశ్వావసా వాన్నత్యేన చిరాయుషా చగుణభాజాచద్దితారం భువి యస్యానంతనృవేణ తేన జనకేనై ఫ్రాటుకూరీరణే ఎా. ప్ర స్పిద్ధవటో ఒయ ముజ్జ్వలశిలాసాలో విశాలీకృతః.

యిదిగాక యీ శాసనముపై నేనే యీ శ్లోకమునకు దిగువను (వాసి యున్మ తెనుగు సీనమాలికలోను (వాసినది యేమంటే.

> తముతం(డి యల్ల భూశ్రమణుండు కొం[డాజు తిరుపత్రాజువై ు ఖౌఱిగి కొట్టి

[🍍] జిసాజ 🕇 బలు

తనక త్రీ మొనఁ దెచ్చు కి కొనిన సిద్ధవటంబు చెలమపై దనపేరఁ* కి జెఱున్రఁ జేసె.

అనిన్ని యిత్యాదికములైన చేతలు అగపర్చి (వాసివున్నది.

యా (పకారం యల్ల మరాజు దేవచోడ మహారాజులగారు సిద్ధవటం మొదల్లున పై గ్రవాసిన సీమలు సాధించివుండగా అంతటను నంద్యాలసీమ యేలుతూ వున్న శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర నంద్యాల కృష్ణమరాజాగారు చం[ద గిరిసీమ యేలుతూవున్న వీర వెంకటపతిరాయలనారికి స్వాధీనంలో రాకవుం డగా వెంకటపతిరాయలవారు పూర్వము యిచ్చిన (పమాణపూర్వకమైన నమ్మికె [పకారముగా చం[డగిరికి చెల్లె పులుగులనాటి సీమనున్ను పొత్తపి నాటి సీమతోకూడా వుదయగిరి రాజ్యానకులో నైన సిద్ధవటం సీమాసున్నూ అమరనాయంకరముగా మన్నించి మరిన్ని చెన్నూరు దువ్వూరు కామలాపురం పోరుమామిళ్ల బడై ప్రాలు సీమల (పభుత్వమున్ను మట్ల యల్ల మరాజుగారికే స్వాధీనము చేసివుండి, వెంకటపతిరాయలవారు చం[దగిరినుంచి శాలివాహన శ్వవరుమంబులు గు........ అగు నేటి హేవళంబి సంవత్సరమందు సైన్యముతో కూడా నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారిని సాధించగలందులకు దండుకదలి పొయ్యే టప్పడు మట్ల యల్ల మరాజుగారిని వెంట ఔట్పకొని చం(దగిరినుంచి కదలి వేయి కోయిలకుంట సీమలోని పేరుసోమలవడ్డ మూడునాళ్లు మకాంచేసి అక్కడనుంచి తర్లి నంద్వాలకు పోయి ముట్టడి వేసి పోట్లాడగా నంద్వాల కృష్ణమ రాజాగారు మూడుమానములు జవాబుయిచ్చి పోట్లాడిరి. వెంకటపతిరాయల వారితో హండేవారు, పెమ్మసానివారు వారి సైన్యములతో కుమ్మకు వచ్చి వుండిరి; గనుక విస్తారం దండుమూద నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారు (పోరాడ జాలక?) మట్ల యల్ల మరాజుగారి హామీరా మీరాద సంధికి అనుకూలించివచ్చి వెంక టపతిరాయలవారిని కలుసుకొన్నంతలో, వెంకటపతిరాయలవారు నంద్వాల కృష్ణమరాజుగారికి విహిత్తులయి, సన్మానముచేసి వెంటతీసుకొనివచ్చి చం(ద గిరిలో సుఖవసతిగా వృంచిరి.

యా (పకారం మట్ల (యల్లమరాజుగారున్ను) వెంకటపతిరాయల వారు (న్ను) నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారి మీకాదికి దండులో క దిలిపోయి సాధించి వట్టుగా చాఖలా వున్నది. యేమంకు హాళీ కోయిలకుంట తాలూ కా పై కిమవు జే

^{*} చెలముపైన పెద్ద చెద్వుచేస

నం జెల కృష్ణమ మేనరవరాభయ చాన*

దమ్దో ద౯ండ విశ్చేత్తణుండు
అఖలక ణా౯ట సింహేహాసనాధీశ్వర

దమ్దీణబాహాభిమ్థానధారి
ఇత్యాది విశేషణములు చెప్పివున్నవి.

మరి కొంచం దినములలో యల్ల మరాజుగారు స్వగ= స్థులయిరి. Kaifiyat $Cittivar{e}li:L.\ R.\ 22,\
m pp.\ 190-201.$

215-(a). THE AGGRESSIONS OF MATLA ELLAMARĀJU.

తరువాతను చండగిరియందు వుండేటి వీరవేంకటపతిడేవ మహా రాయలు రాజ్యం యేలేటప్పడు వారితట్టునుంచి కొండాజు తీరుపతిరాజుగార్లు వుభయులు సిడ్ధవటం సీమతో యా (గామం (పభుత్వం చేస్తూవున్మంతల్లో చిట్టిపూలి సమస్తానీకు లయిన మట్లయల్ల మరాజుగారు సిద్ధవటం సీమ ఆక్ర మించెను.

Kaifiyat of Koţţūr L. R. 13, p. 585.

215–(1). సీ. ధరణిభ ర్థకు వరేయ్దత చెల్ల దే యంచుం బన్నగంబులు బట్టి కే (బదుకువారు

^{*} র্বসম্প্রক্তালয়

కులపోవణము రాజుకేకును యు క్రైమే యంచు నట్టి కూలికి నిండ్లు కే గట్టువారు పురములేలుట మహీకేభుజుల కొప్పడె యంచు గుగ్గులతరులు గైక్ కొనెడివారు దొరకూటములు: గూడు కే సరణి యొల్ల దె యంచు గిరిశృంగములు: జెంది కే పరఁగువార లైరి మట్టిలియొల్లధ కే రాజ్జలోచ నాధినాయకసిద్ధన కే టాక్రమాన సరనిరాఘాటికా జన కే [తర] పలాయి తారిసర్వంసహా పాల కే మీకవరులు.

Kumudvatīkalyāņam: Canto I.

216-(a). MAŢLA ANANTA, SON OF ELLA.

ఉ. గాయకులశ్వరాయ బల శ్రీ ఖానులు మట్లయనంతరాజకా

జే.యకథారం † డెప్పి రన్ శ్రీ చెప్పెడి దింతియకాక వేలుఫు౯

రాయలసీమలోనం జతు శ్రంగబలంబులతోడ వైరముల్
పాయకయున్నవారు నర్ శ్రీ పాళెముం వైచిన యట్లజ్వము౯.

Abhişiktarāghavam (unpublished): A Descriptive Catalogue of the Telugu Mss. in Mad. Govt. Or. Mss. Lib. Vol. II, p. 439;
Mac. Mss. 14-2-36, ff. 3-4.

216-(b).

తదుపరి యీ యల్ల మరాజుగారు స్వర్గాస్ట్రులు అయిన సమయము నందు దేశముఖులు అయిన పాళాగాండ్లు పితూరీ చేసినందున యల్ల మరాజు గారి పెద్దభార్య దాదెమాంబ కుమారుడైన కోనమరాజు దండుతీసికొని లడాయికి పోయి దైవబలం చాలనందున పాళాగాండ్ల చేత శ్వస్త్రహతు లయికి.

తదుపరి యల్ల మరాజాగారి చతుర్థభార్య కుమారుడు అయిన (శీమ వ్యవామండలేశ్వర అనంతరాజు దేవచోడ మహారాజులుగారు హైన్యముసు కూర్చుకుని పాళాగాండ్లను అణిచివేసి సీమస్వాధీనము చేసికొని పులుగులనాటి సీమానున్ను పొత్తపితోకూడా సిద్ధవటం సీమలున్ను ఆమరముగా అనుభ విస్తూ దువ్వూరు, చెన్నూరు, కామలాపురం, పోరుమామిళ్ల, బద్దె ఫ్రాలు యీసులు (పభుత్వం చేస్తూవుండి నంతట మలకసీమనుంచి తురుష్కుల సైన్యము రాయలవారికి రాజధాని అయిన వెనుగొండ సీమలో ముట్టడివేసి దిగివుండగా వెంకటపతిరాయలవారి అనుమతిని సైన్యముతోకూడా పోయి వెనుగొండ సీమలో ముట్టడివేసి వుండిన దండును విరగబొడిచి, రాయలవారిచేత సన్మాన మును పొంది రాయలవారు దయచేయించిన బీరుదులకున్ను ఖల్లతులకున్ను ప్రాలయిం. ఇందుకు దాఖలా యీ అనంతరాజు మనుమడైన కుమార అనంతరాజుగారినాడు భటాజులు జ్లాఖనచేసిన సీసమాలికలో కొన్ని చరణ ములు.

సీ. పూని యాపిమ్మట్ట క గోనరాజేం[దుండు పరులను సమయుంప కే నరుగు బెంచి నరపతి సముఖాన కే దొర మస్నా రాజులు భటకవీం[దులు మెచ్చి కే [పణుతిసేయ నాహవభూమిలో కే నహితుల బరిమార్చి సురనాథవిభవంబు కే చూఱు గొనియె నంత మీగా తాత కే యనంతభూరమణుండు కపటోర్విపాలుర కే గర్వ మణుచెం బేనుగొండచెంతను కే బేరైన మస్నీలు రాయలు రాజులు కే [బస్తుతింపు బతికార్యహితుండై న కే పావని విధమున మలకబలంబుల కే మద మణంచె.

ఈ క్రహకారముగా చెప్పివున్నది.

వెనుగొండస్థళమందు మలకళాంజును జయించి తిరిగివచ్చి సిద్ధవటమున స్థాయిగా నిలిచివుండి అంతట గుఱ్ఱంకొండ దుగ్రంమీంది (పభుత్వంచేసే నర దారుడు రాయరాయరాణువకు చెల్లే నీమమింద చచ్ చేసినందున, వెంకట పతీరాయలవారి పురస్సరంవల్ల మట్ల అనంతరాజు దేవచోడ మహారాజులు గారు సైన్యనహితముగా దండు కదిలిపోయి గుఱ్ఱంకొండకు ముట్టడివేసి దుగ్ర ముతో పోట్లాడి వకబరుజు కూలతోయించెను. ఆంతట దుగ్రంమింద వుండే నరదారుడు నంధిచేసుకొన్నందున అనంతరాజుగారు సై స్వనహితముగా **శం**(ద గిరికి (ప్రవేశించి అక్కడనుంచి సిద్ధవటానకు పోయిరి. అనంతరాజుగారు గుఱ్ఱంకొండ లడాయిలో బురుజులు గూలతోయించి నప్పడు భట్లు పొగడిన పద్యములు.

> సీ. కాచికాచ్చుకరణి పెం క గాంక లాకన మందు మందుతిత్తులకును కే సంవడిలక ఘూణికాల్లు చిచ్చులు కే [గుమ్మరించు తుపాకి డబ్బుడిబ్బునకుత కే బ్బిబ్బుగాక జడిగొని పెనుచిత్త కే జల్లుగా బోరున దుమికించు రాళ్లకుం కే దొటుపడక క్రపతిశబ్దముల దిశ్ల్ కే పగుల నార్భటి సేయు బలుపిరంగీగుండ్ల కే కళుకులేక ఆహావముచేసి పాదుశాక్రహాదు లెంచం గూలు(దోయవొ గుఱ్ఱముకొకొండ బురుజు మట్లయల్ల ధతాదిరాక్ణమంతోయనంత రాజదేవేం(ద బిక్మక్రాళువేం(ద.

ఈ ప్రహారం మట్ల అనంతరాజుగారు గుఱ్ఱంకొండ సాధించి తీరుగా సిద్ధవటానకు ప్రవేశించి మహాస్నామాజ్యపదవి యేలుచూ వుండగా భట్లు జ్ఞాఘనచేసిన పద్యం.

సీ. వీ. పుగాయమువాని \$ వెదకిన లేండుగా మట్లనంతునిధరా \$ మండలమున నెఆయోధ గానట్టి \$ నియ్యోగి లేండుగా మట్లనంతునిహిత \$ మం(తులందు నజు ధిక్కరించలే \$ నార్యుండు లేండుగా మట్లనంతుని నభా \$ మంటపమున భోగ మేమరియున్మ \$ పురుమండు లేండుగా మట్లనంతునిపుర \$ మధ్యమునను ననుచు దిగ్లేశముల వార కి లభినుతింప వార్డ కెక్కితి వారార! కే క్తి మించి యెల్ల భూపాలసత్ప్రత కే హితచర్రిత అమతగుణసాంద్ర మట్లనంకతావనీండి!

ఈ క్రహారం సిద్ధవటస్థాయిగా రాజ్యం యేలుతూవుండి సిద్ధవటస్థలము నందు తత్పూర్వమున వక కుంటచలకు వుండగా అక్కడ గొప్పచౌర్వు కట్టిం చెను. మరిన్ని సిడ్డేవకుశ్వరుని దేవాలయమునకు చుట్టూ పాకారం కట్టించిరి. ... అప్పడు అనంతరాజుగారు (వాయించిన శిలాశాసనము.*

ఈ ప్రకారముగా (వాసియున్న ది. ... ఈ అనంత రాజుగారు యి ప్రకారం కుండి మాట్లుకోవలెనని పాత్ర సామంతులు మన్నె సామంతులు సహా కమలకూరి వద్ద దిగివుండగాను వెంకటపతిరాయలవారి అనుమతిని మట్ల అనంత రాజుగారు సైన్య ముతోకూడా పోయి తురుష్కులు మొదలయిన రావిళ్ళనై న్యమును గుఱ్ఱంకొండ దగ్గర విరగబాడిచి జయమునుపొండెను. ఇదిగాక పశ్చిమరాజ్యమందు కోలాల పర్యంతమున్ను వైర్విచేసి జయించి వచ్చెను. ఆయా కార్యాలలో అనంత రాజుగారియొక్క ప్రతాపం భట్లు శ్రాఘనచేసిన పడ్యములు:—

సీ. ఉదయా ద్విస్స్తీల కే మద మింకఁ జేయవా ఘారాజిలో గమల కే కూరియొద్ద రావిళ్లమూ కను కే రణములో నొంచవా కొంచక గుఱ్ఱము కే కొండయొద్ద బాళెంబు దీయక కే పచరించి నిలువవా గురుతుగా గోలాల కే కోటయొద్ద జేకొన్న చిరక్రి కే చెలరేగి మించవా చప్పన్న దేశాల కే సభల యందు

[ి] మరా: ఈ శాసనమును మామ్మితులు స్వర్గీయం త్రీమాక్ ఆనూరు. రంగస్వామి సర శ్వతిగారు తమ సోర్సన్ ఆఫ్ ది విజయునగర హిస్టరి ఆను గ్రంథమున బ్రక్టలించి యుశ్నాత్రం శావున మానిని యిచ్చటి మిడిచిపెట్టితిని. వేం. ర

రాజడేపేంద్ర పౌరుష్శరావుచంద్ర దానరాధేయ త్రిభువన్నదాతరాయ విమలనద్దుణ యెల్లభూశవిభుకుమార మంతు కెక్కిన బలవంత శ్రమట్లనంత.

ఈ [పకారం [పభుత్వం చేస్తూవుండగాను చం[దగిరిలో [పభుత్వంచేస్తూ పున్న వెంకటపతిరాయలు తీస్కునివచ్చిన నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారు దైవ సంకల్పం వల్ల స్వర్గస్టులుఅయిరి. నంద్యాల కృష్ణమరాజుగారి కుమారుడు నార సింహరాజుగారు వుండిరి. మరి కొన్ని నాళ్లు పులుగులనాడు పొత్తపినాడులో సిద్ధవటం సహా అమరంగా అనుభవిస్తూన్ను దువ్వూరు, చెమ్మూరు, కామలా పురం, పోరుమామిళ్ల, బడ్డెవేలు, రాచవేడు సీమలలో కొన్ని [గామాలున్నూ [పభుత్వం చేస్తూవుండి మట్ల అనంతరాజుగారు సిద్ధవటములో స్వర్గాత్తులు అయిరి.

Kaifiyat of Cittiveli: L. R. 22, pp. 202-209.

216-(c).

నీ. తతిమె నెవ్వఁడు బలో శ్రీ ద్ధతి నంటి పెన్గొండ యండను గుతుపళా శ్రీ హావనీళుం

జెండా నెవ్వనిబారు క గండికోట్రపాంత శూరాశ్వరాయతు క ఖారబలము

గౌలిచె నెవ్వం డుద్ద కే గిరిరాజకంపనయ నప్పభూపాలమై కే న్య[వజంబు

నడ్ చె గుఱ్జముకొండ క యుఱుత నెవ్వాడు రా విళకొండ వెంకట క వీరవరుల

మధురవీరప్ప నెవ్వాడు క మట్టువెట్టి నెమ్మితో రాయకార్యంబు కి నిర్వహించె నతడు రిపురాజదోర్గర్వ కి హరణబాహు కాలి మట్లయనంత భూకజానిహాం?.

Kumudvatīkalyāņam: Canto I.

217. WAR BETWEEN THE PEMMASANI AND THE MAŢLA CHIEFS.

తరువాత శొన్ని దినములకు వెనుగొండ సింహాననాధీశ్వరుం డైన శ్రీ వెంకటపతిరాయల (పభుత్వంలో యీ దేశంలో చిటివేలి సంస్థానీకుడైన మట్ల కుమార అనంతరాజు యేలుతూవుండగా ఘండికోట దుగా౯ధిపతియైన వెంమసాని తింమాం నాయనికిన్ని [యితనికిన్ని] యుద్ధమై సమాధానపడి చిలమకూరు అనే(గామం దూవురు తాలూకు హద్దు చేస్కుని ఆ చిలమకూరి (గామానికి పశ్చీమఖాగం వున్న దేశం ఘండికోట వెంమ్మసాని తింమాం నాయనికిన్ని చిలమకూరికి (పాగ్భాగం వున్న దేశం మట్ల కుమార అనంతరాజు గారికి యీ (పకారం నిర్ణయం చేసుకొనివుండగా......

Kaifiyat of Allidona L. R. 1, p. 142.

218. YĀCAMA NĀYADU (THE SIEGE OF UTTARAMALLŪR).

శ్రీ, మించు రేచర్ల కే సింహాసనస్థుండు నత్యనంధుడు హరిక్చరణపద్మ సేవాధురీణు: డూకర్హితకీ ర్మివంతుడు బిరుదుమస్మీ:డు సంక్రగరకిరీటి

మన్నెసింహాము రాయ ∮ మస్నీఁడు పరదుగ౯ వ**గా**౯పహరణదు∮వా౯ర బలుఁడు

ఖడ్లనారాయణ ్రగాయగోవాళాంకుం జారూఢి (పతిగండ ్రైవైరవుండు

రణభీముఁ డుద్దండ 🏿 రాజముఖాంభోజ కు**ము**దమి(తుఁడు వెలుకిగోటి యాచ

ఘనుని ప్రాతుడు రంగ్రజననాథప్పుతుండు ధీరుండు యాచథాశ్మతీధవుండు

బ**ళ్! వీర వె**ంక**ట్యపతి రా**య లిచ్చిన **వెరిమేటిసీమ** నిశ్శురముతోడు

గైకొని మధురాంతకకమునం బాళ్ము నిల్పి దండయా తాసముకద్దండవు త్రి మఱునాఁడె యు_త్తర్మమల్లూర్ పె ఁ ఖోయి కోటలగ్గలు దీసికకొన్న వార్త నారడినాగధకరాధినాథుడు విని

రోవు భీమణ **కాల**11ర్ను దుండాగుచు గంకరగంకనించానినిని సనవరో

గండరగండని: శ్రీగామినీ(పసవకో దండుని: జండమా శ్రీర్తాండనిభుని

రసిక శేఖరుని సాక్రహాసవ్మికమార్కుని చావులపాపభూక్తధవునిం బిలిచి

వింటివా యనుచుం దక్ష్య్ త్రాంత మంతయు నౌంటించి జగణాన కే కెచ్చరించి

సరగునఁ దన సీమక్రవొరమన్నై రాజుల బలపంత్ర్ములగు రెడ్డుకోబాలోగాండ్లు

జెంజి తంజావూరు కే కుంజరాశ్వంబుల రప్పించి బహుపదాకర్థంబు లిచ్చి వెంట నంపిన నాజి క్ వెన్మీనిమస్మీఁడు శౌర్యవంతుఁడు పటు కే ధైర్యచిత్తుఁ

డ్సమానదానని కే ద్యానిధి దావుల చిన్నపాపనృవాలుఁ కే డౌన్న మొఱసి తన కల్మి దన బల్మి కే దనపేరుఁ గీ_ర్తియు వసుధఁ (బసిద్ది గాక్వలె నటంచు

వచ్చి మూఁకలుఁ దాను క వడిఁ గోటలగ్గల కెక్కి గాయము దాఁకి కే చక్కుఁబోక

వెలుగోటియాచభూ కే విభుని పై బలిమితో నెదిరించి మించి జక్తుుంతు ననుచు

ళకవత్సరములు మై శ్వానరలో చన శరసుధాకర నము శ్రీ జ్విలత మించి సమ్మ తప్పవనామ శ్రీ సంవత్సరంబున సురచీరంబుగ శ్వేష్ఠ శ్రీ శ్రీంద్రదశమి భానువానరమునఁ శ్రీ బగలంత ను త్తర మల్లూరితూర్పున 1 బల్లీ దముగం గనుపట్ట పశ్చిమం క బున కోటసాత్మీగ సరసు గండస్వామి కే సాతీ గాంగ నలినాతుండగు *చొక్క్ నాథుండు సాతీగా సంగతి భూ **దేవి క** సాత్రీగాను ౌజన న**ుబధులు పెల్లి** 3 విరిసినచాడ్పున వసుధాధరం ఔత్తి క వచ్చినట్లు మాఱుగజంబు లే 1 మాఱుజోళ్ల గుతాలు నరవాహనంబుల క దొరలు వేయు పదివేలవిండ్లు 🖀 🐧 బృదివేలబాణముల్ పం[డెండు పేలతు १ పాకిఫౌజు వరున ముప్పదివేలు 🛭 వరభటవర్గముల్ గెంటక బారులై 🐧 వెంట నడువ దావులచినపాప 3 ధరణీశుఁ డొకయింత లక్ష్యు పెట్టక మొక్క శ్రీ లమునం †శేరి నపుడు గౌల్పులరాయు క డరిభయంకరమూ ర్తి పై రిమ తేభకం క శీరవుండు కదనంబులోనిపీఁ క గని నాంటి ఫల్లునుం డహితాంధకారస 🤰 హా సకరుడు ಪಲುಗ್ಟೆಕೆಂಗಭ್ ಕ ವಿಭುನಿಯಾವನು ಪಾಲು డదరక పరబలం 🕽 బధిక మానకం బం[డెండు నేల కా క ల్బలముతో మార్కొన్న తెగుపరి యలమట్ల క తిమ్మఘనునిం

దాడరి కొట్టినతం డి 1 వడిగలతన మెంచి

రామలక్ష్మణులమా 1 ర్గమున మించి

తనతమ్ముడ్డగు సింగ్ శ్రీ జననాథుడును జాను ఘన్మెనకరితురం శ్రీ గముల నెక్క్లి

[#] నలినాథుండగు

[†] మెంక్కరమున

ၾကန္ကေနက တာလ J တက္ခ်ာပီ ရွိ မြိမာ့တာ మండలాధీశుల 🕽 గుండె లవియం గాహళ్ళంఖమం 1 గళ్తూర్వఢక్కాది రవములు ైవే రులు 🕽 జెవుడు పఱుప వందిమాగధజన 🕽 వగ౯ంబు గీ ర్థింప భూసు రాశీర్వాద శ ములుఁ జెలంగ ఘనమన సురథానికి గజపతు ల్లొనియాడ వీరవొంకటరాయ క విభుడు మెచ్చ గంధగజాశ్వసం శ ఘములు మానంతులు ధీరులు శూరులు 🕽 వీరవరులు బిరుదరాహాలత్మలు 1 దొర లన్నదమ్ములు బావలు మరుదులు 🕽 బంధుజనులు రెండు పేలకు సము 🌶 ద్దండత నేర్పడి ಬಾಣಾಲರವಳಿಕೆ 🦠 (ಭಮಸಿ ಬೆ್ಕ గుఱుతు మాఱుతుపాకి శ గుండ్లకు నళ్ళక* గజమీంకృతులకుఁ జీక కాకుపడక తురగఖురోడ్లూత 🕽 ధూళిం గన్జైదరక విలుమూఁకలకు ముందు 🕽 వెనుక గాక గడలఫాజులకు న్రక్లడలకు నలఁగక యరిగౌలావణులకు 3 నదటు లేక [పళయవాయువు మేఘ) పటలిం దాంకినరీతి దావాగ్ని వనభూమిఁ 🕽 దఱియుకరణి బలుమూరి కెంకట్ క ప్పను (దుంచి మఱి పూన పాటికృష్ణమరాజు 1 గీటణంచి ముఎ్బాళ్ల రాగను 1 జప్పాడు బారిమార్పి గడెపూడియయ్యనఁ శ గదిమి చిదిమి యొదిరిన యఱ ఫ్రౌబు శ శేంద్రు నయ్యనం గూల్పి పులగముకాళయ్య క పొంక మణంచి

ERECONDUCT OF

మచ్చలకాతిమ్మన కే మాట లే దనిపించి యలకేతి రెడ్డిక కేమ్మనను దునిమి దామలకాలింగన కే దపకాంబు దూలించి గోనతిప్పను నూలుక్రనుమ్మి వేసి

పంజులవీరప్పు: 🔰 బైకొని విదళించి దివ్వ లేం(దునిసూరు 🕽 ధీరు: జూడిచి

యిటికెల రంగని ఏసీటెలు (గుచ్చాత్రి సందినాయనివెంగ ఏశౌరి నాడపి

వీరపాణెమురావు 🕽 విభునిఁ బొట్టలు చీరి దుగ౯మువెద్దుఁ រ దుత్తుమురు చేసి

నెఱయోధ లింగమశ్నేనినాగను గొట్టి కలిపె పెంగననరిశ్రక్షి మట్టి

చినచిదంబరరాజు: 3 జీకాకుపడ: జెండి

వెఱ్టిరాజును పుచ్చెకోవీడ నఱకి

గబ్బికిలారి వెంకకట శౌరిందునుమాడి ముద్దు వెంకటఘను క సుద్దు లణంచి

హెచ్చి వీరమానేని క యొల్ల ప్పఁ బరిమార్చి చెప్పల్లి వెంగనఁ క శేరి చీరి

బల్లిదుం డగుపొట్ల్స్ పల్లి లచ్చనఁ జింత పట్ల ప్రాబనఁ గోట్స్ పాటి చెన్న

వరునికృష్ణప్పను శ్రీ బరిమార్చి దావుల చిన్న పాపనృపాలు శ్రీ శీరముఁ (దుంచి

గరుడగంధర్వకి 🕽 న్నరవరుల్ నుతి సేయ నమ రేం[దుపురమున) కతనిఁ బంపి

దొరలవేయింటికి \$ దురములోపలు జంపి యాఱువేలకును గాశ్రయములు జేసి భువిలోను బేరు పెంశపును గలదామెల్ కరిచెన్న శౌరినియి శామి రెడ్డి

సర్వ[ప్ప]ఘను నాగ 🕽 జనపాలచం దుని హాళౌలరాజులు ∮ బట్టి రచట వు త్రిల్లువీరరాశహుత్తులు దెగటార్చి తక్కినయొంటర్ల కే నుక్కడంచి శిరములు నురములు 1 చెక్కులు ముక్కులు కరములు నరములు శ గాళ్లు (వేళ్లు చట్టలు పొట్టలు శ చమకాముల్ వమకాముల్ దొబ్బలు జొబ్బలు 3 తొడలు మెడలు నడుములు [మడిమలు] శ్రీ నాయము ల్కాయముల్ వెన్నులు గన్నులు కే వీడ నఱకి తటిమిన విరిగౌను 1 జెఱకు రాఘవనేండు పరువె తే దగరు త్రి శ్రీ భాలమూ ర్తి మళ్లీ చూడక పాఱ్ వెళ్ళే విన్సారెడ్డి సారిగెను బాళ్ళు క దిరుమలయ్య జడిసి కంపలు బడౌ* కే సాళ్య కోనమరాజు కఱచె నోటను రెల్లు 1 గంచిమల్లు ಮುಂದುಗ್ ಬ್ ಮೆನ್ 5 ಮಾಫ್ರಾರಿ ಡಿಮ್ಮನ ಕದಿರ ನಂತಕುಮುಂದೆ 🧗 ಗಣಿಪಿನೇಡು హాయెం గొబ్బున వీల్మపురపువీరప్పయ్య చిక్కెను జెప్పల్లి క సిద్ధి నేండు జడిసి పూట్టలుబడె కే న(తము నాగప్ప పఱచిరి కంచినంశే బాక రెడ్డు ఈడనింబాడిరి \$ యొడియప్ప శేషా ది యాడ నుండక పోయి 3 రోడవారు డ్రోవు దప్పక చెన్ క దావులసర్వప్ప దూటి రప్పడె పడ 1 ఏటివారు కొండ లంటిరి చెంజి 1 గుత్తాలరాతులు గట్లుపట్టిరి నెల్లి కే పట్లనారు

[🗱] కంపల వెంట

తూరెను బొడలు ముక్తల్లా రెడ్డిమల్ల ప్ప చక్కనిరా జంతఁ కే జక్కు బోయెం

ద త్రంబును బరుక్ వ తై దావులమూ ర్థి పఱ చెంబాణించాక కే పాపరాజు

తొలఁ 🛪 ను మద్ది కా క్రయల చిన్న తిమ్మన్న తూలిపోయెను నూడి కే గాలయెఱ్లు

చావుఁ దప్పించుక శ్రీ చనె బోయరామన యురికిరి మొదల నాశమారివారు

మలసి యచ్చట కొంద క ఆలసిపోం గానక హా! విధి యనుచు బికేట్టఆచువారు

యాండు పోటులం (జేవు క లివ్వ లవ్వల వెళ్ల ముక్కుచు నెత్తురుల్ క [గక్కు[వారు]

నెత్తురు చూచి కృస్టరిగి డెబ్బునం బడి యొడ లెఱుంగక మూఛ్ క్రినిందువారు

గుప్పు దెప్పునఁ బట్టు క దుప్పటంబులు వేసి తూరని డొంకల క దూరువారు

బల్లరగండని ∮ ఫౌజు లల్ల వె వచ్చె పద**్ధమ**ంచు నిల్వక ∮ కదలువారు

పంచపాండ్యదళవి క భాళు: జేనుడు నెక్కెం

జిక్కితి మని గుట్ట్ల్ క్ లెక్కువారు ఇంటి మేటి కనుచును

లేటిగుంపుల వలె ∫ దూఁటువారు

పగపాడి దిగనాడి కే దగఁ గూడి బౌట్టెండ సుడివడి (పాణముల్ కే విడుచువారు

బౌగ డంది వగఁ జెంది ∮ తగ మున్నె నిల్వక కన్న దెగాదిగాఁ ∮ జన్న వారు

వడి పెట్లుబడి చెట్ల క నడికట్ల కెగుబాటి పెక్కుచిక్కులు (దొక్కి క నక్కువారు అలఫుంజి గలచెంజి 3 బలుమంజి వెనుదీసెం దిరుగు మం చనివేసం 🕽 జరుగువారు పదమించి మదిఁ గొంచి 🕽 చెదకంచు(కోవుల బారు నెగ్గౌ న టంచుం 🕽 బాఱువారు కని దుడ్డిడనిగడ్డిం 1 దిని రెడ్డిబిడ్డలు వాఁగుల చెంతల ∮ నేగువారు బలుపటైములు నెట్ట్రైములు నటై పడవేసి రిచ్చలువడి బాబ్బ క్ రించువారు తొలిబింకములు పొంక్రములు మాని [వేవేగ] యొకవంక సిగ లూడ 3 నుఱుకువారు వెఆచి వాచఆచి మై)మఅచి కోకలు వీడి వెన దిగంబరులు నై సమసలువారు దప్పి దప్పని మది 1 దప్పి రొమ్ములబంటి మడుగులోపల దాహా 3 మడుగువారు నగుచు నందలములు 🕽 నశ్వముల్ గజములు ెటెక్కెముల్లొడు**గు**లు 1 చిక్కటార్లు పైట్రేముల్ పికిలిపూ 3బంతులు నీఁ టెలు భూషణంబులు పట్టు మాందళములు బంగారుకట్లతు మేకులు బాణాల జల్లులు బిరుదువింకేజామరములు తొత్తులు మందుత్మిత్తులు గుడారంబులు కంచుంగొమ్ములు వెండి 🕽 కట్లవిండ్లు బహుధనధాన్యముల్ 3 వరిమళ్ దవ్యము లూళ్లు గోటలు పీమ క లొప్పగించి విత్రిగి పోయినం గాట్టక 3 విడిచి ధర్మ దార వట్టించి సంగఠ ్రస్టలము నందు విజయలత్నిని 🔭 శొని 🕽 వెల సె నంచు నకలనృపు లెంచఁగా విని నే చాల మెచ్చి

వీర వెంకటపతిరాయ క విభుడు నీకు ఘనవిభూషణవస్తువా క హనచయంబు లమితరాజ్యంబు లొనుగిన క నతులశౌర్య డైర్యగాంభీర్యబంధు రై క శ్వర్యలీల మాంజితివి కీర్మం లాచండక తారకముగ నాయురారోగ్యపు[తపా క [తాభిరస్తు దిగ్విజయమస్తు త్రీరస్తు క తిరము నీకు కోవిడస్తోత వెలుగోటి క కులపవి[త బంధుమందార వెంకటాంక్లబాకుమార యాశ్వరాటోప వెలుగోటి కి యేచభూప.

Mac. Mss. 15-4-3, pp. 137-41.

219-(a). YĀCAMA NĀYADU (THE SIEGE OF UTTARAMĒRŪR.)

శ్రీమించు రేచలక క్రి సహాసనాసీనుం

డసమానభూరిబా క్రహాసరీణుండు

శరణాగత తాణ క్రహణాధురీణుండు

ఖండిత ప్రత్యధిక్ క్రమండలుండు

భరతరంతీనుహా త్ర్మ్ భాగక్షామాగ

రామాంబరీమాది క్రాజనీభుండు

భూరేణుపంకిలాం క్రహ్పారవాననా

భూరేణుపంకిలాం క్రహ్పారవాననా

భూనేతా శేషభూ క్షలయుండుఖల

సర్వసర్వంసహా క్రసంకట్టే కర్పూరవాననా

భూనాందండు డఖండ క్రాండ్యగర్వ

దుర్వాపహరణుండు క్రమండ్ పాండ్యగర్వ

దుర్వాపహరణుండు క్రమండ్ మాంధకార క్రాండ్యగర్వ

దుర్వాపహరణుండు క్రమండ్ క్రాంధకార క్రాండ్యనంటే

^{* 2000}

[🕇] దుర్వాపహరణ దుర్మన్యవేశ్యా భుజంగాంకు డర్ధార్థి దార్మిదముబ్రాంధశార

చండమా రాండుండు 1 సర్వజ్ఞ సింగభూ రమణవంశాబ్ధికె 1 రవసఖుండు

తమతం డ్రి రంగభూ 🐧 ధవుడు గౌల్పులసుల తానిప ద్దౌకయింత: 🐧 దప్పకుండ

మలయ * నేర్చినమహా \$ మహాండు వి(కమశాలి యాచభూవిభుని సా \$ హాసగుణంబు

సన్నుతి సేయంగ కళక్యమా యొకమాట [నా]రూఢి బొప్పన క గారినెల్లుం

గొల్లాడి తమతోడ 🌖 మల్లాడి కినిసిన రాచమూఁకల నెల్లఁ 🕽 బీఁచ మణఁచి

చెండి యుద్దండుడై 🕽 చెలాగి యక్కడ సీమం గట్టించి ధట్టించెం 🕽 గరిమ మొఆయ 🕇

నొకనాడు వడి హాంటా శ్రీ హాంటిగ దాడిగు బోయి ధీరుడై యుత్రమ శ్రీ బ్లూరి కోటు

ైగె కొని యాసీము కే గట్టించి ధట్టించి యచటి మూఁకల నౌల్ల కే నద టణంచి‡

మగులు (పతాపంబు 🕽 మెఱసి యుండెడివేళ వేలూరిలింగభూ 🕽 విభుఁ డెఱింగి

తనమందిలోన నెం 3 తయు విచారము నంది! చలము కోపంబు మ 3 చ్చరము పేర్చి

బలవంతు లైనట్టి 🕽 (పభువు లనేకులు

గూడం బెట్టినం గాని 🕽 కొంచమునను

కెలుగోటివారితో కే వి(గహించంగ రా దనుచు నారడినాగ కే ఘనుఁడు చాను

నిక్కైటై హాష్కించి \$ మిక్కిల్ మీనాఁ డెంచి వింటివా మది నింత \$ వెఱపు లేక

[#] మొలంగ్ల

[🕇] కటించ్చి ధట్టించి భుజశార్యగరిమెమెరయ

[🕇] మదమణంచి

[్]ట్రీ విచార మొదరించ్చి

ధాకతో * మొనఁ జేసి క డాసి యాచవు నేఁడు మనబలం బొకతృణం క బునకుఁ గొనక

హ_త్తి మెల్లన సీమ క యొ_త్తి కట్టఁ దొణంగె నదిగాక కోటలకు నా[కమించె

ననిన నాగమనేఁడు కే నా(గహవ్య(గుఁడై తనబల్మియును గల్మి† కే దలఁచి యుబ్బి

యీ పాధిం**చు 1** టిది యొంత దొడ్డని తనబావ నధిక (ప**్ర తా**పశాలి

దావాలపాపాయ్య 🕽 నావేళఁ‡ బిలిపించి కడుముదం బొదవించి 🕽 గారవించి

మించి యాచమనేడు కే మేటియై మనకోట లా(కమించెను భుజా కే వి(కమమున

నతనిపై దండె త్త్ర శ్రీ నహాంక్ డెవ్వ్యడు లేఁడు నేటికాలంబువు శ్రీ ప్రలలోను

[బజ గూచ౯ విచ్చంగ కే బలవంతుఁడవు నీవె యటుమాఁద నధిక సా కే హసివి గాన

నేవిధంబుననైన 1 నీ కార్య మీరాడేర్చి కులమెల్ల నేఁటితో 1 నిలుపు మనిన

దవి౯౦చి యప్పడా 🕽 దావాలపాపయ్య కడిమితో రోషంబు 🕽 గడలుకొనఁగ

కడునుద్దవిడి నేఁడు § గదలి దాడిగఁ బోయి కమనీయభుజపరా § (కమము మొఱసి

కోట లగ్గలు దీసి శ్ కొని వత్తు ననుు జూడు మని పంతము ల్వల్క్ శ్రీ యాంశ్రణంఔ

యారణి చెంజ పే శ్రీ లూరిలో గల్లు బల్ మూఁక లన్నియు నొక్క శ్రీ పీఁకతోడఁ

^{* 60868}

T 80

^{7 30}

[§] బల్కి-0తము**ల్ బ**ల్కి-

గూర్పి తిండివనమ్ము 1 కోట తిరువదికోట వలదాపురపుఁ గోట 🕽 వందవాసి కోట పెన్గోటూరి 1 కోట తీరువత్తూరి కోట యనమందూరి 🕽 కోట కఠిలె కోటయు నారా_{డ్}టి J కోటయు. **పొు**ద**ై** న కోటలలో గల 🕽 మేటి దొరల మధుర తంజావూరు 3 మన్నె మూఁకల శెల్లు దేజి* గుఱ్జముల మ 🐧 _స్తేనుఁ**గులను** బడవీటు గల (పాంత 🕽 పరిజనంబుల నెల్లి పట్లవారిని గుడి 3 పాటివారి నామూరివారిని 🕽 నాదిగాం గల్లిన పాలెగాండ్లను గట్టి కే బలము నెల్ల రవుణఁ గమ్మాలు బంపి 3 రప్పించి మఱియును దోడు వచ్చినయట్టి 1 దొరల కెల్ల সారవం జౌనఁగ పె ్రయ్యారు జాలెలు చించి వెచ్చించి యి**చ్చుచు** 3 వేగిరించ† యుద్ధసన్నద్ధులై కే యువ్వౌత్తుగాం జని యు త్తరమల్లూరి 🌖 యొద్ద విడిసి కదిసి కయ్యమునకుఁ శ్ గాలు (దవ్వుచు నుండు గమఁగొని పైవచ్చు \$ కార్య మెంచి క రెచెన్న విభుడు నా 🕽 గా రెడ్డియును శేరి హితము దెల్పెద మంచు 1 మతిఁ దలంచి యేచమనేనితో 🐧 నెదిరించి నిల్పుట భారంబు దావాల 🕽 పాపినేఁడ අత බිකු සට සි මු 🕽 ගාට මඩ කරවිත పటుక్త్రీ దావాల 🕽 పాపినేఁడ

^{*} మేటిగుఱ్ఱమల మ స్టేనంగలగూచికా † యిచ్చిచ్చి యొగురుచ్చి

మనమూ క లెన్నైన 🌶 మొనసేయ వతనిమై బరికింప దావాల 🕽 పాపినేఁడ

కాదని యతనితో 🕽 కణఁగి మార్కొంటిమా బడబానలము గేలఁ 🕽 బట్టినట్లు

పులుల మీానముల ను 🕽 య్యల లూంగం జని నట్లు కొండతోం దగరు డీ 🕽 కొనిన యట్లు

మేటిసింహము ని(ద) మేలుకొల్పిన యట్లు విను మింకఁ బలుమాట) లనఁగ నేల

సంధాన మొనరించి 🕽 చక్కఁ జేయుట మంచి పని సుమీ దావాల 🕽 పాపినేఁడ

అని పెక్కు భంగుల కే నాడిన చీరికిం గొనక వారలు గనుం కే గొనక వినక

వెనుక ముందఱు జూచు 🕽 కొనక యాచన తోడి కినుక మొంసము వచ్చు 🅽 ననక భూరి

సరభనంబున నర్వ కే సన్నాహములు మీరాణి చేరి యాయు(తమ కే ల్లూరి తూర్పు

బైటను జిగిమించు ∮ పై ఠాణికట్టు వ

గ౯ంబులు పచ్చల కే కడియములును రాణించు గొప్పకకేట్రాణి ముత్యాల చౌ

కట్లు హ్యాంబట్టులు 1 దట్లు మేలి

ముంగామురంబులు 🕽 నుంగరాల్ తలివుంపు

దుప్పటంబులు జిరాల్ 3 ముప్పిడములు బంగారునీరో్వత 3 పని చెక్కడాలును

జెల రేఁగి రెడ్డిబిశ్మడ్డలును దొరలు

కడుమదోన్మత్తులై 1 గరిమతో నేతేర మాతాలు మదపులేకుగుఁగులు చాల

దండిగాం గనుపట్టు 3 రెండువేల్ నిండునం జోక గుఱ్జములు న 3 నేక భటులు నార్వేలవిండ్లు నా 🐧 లైదువేల్ బాణపు భాజు లాతేడువేల్ 1 బలు తువాకు లునుబదార్వే లీడెబ్ \$ [లునుగూడి]నల్లడ నిండెను* దండోప 🕽 తండ మగుచు ధరణి యీనినజాడు క దగ సముద్రంబు పె ల్లుబ్బి వచ్చినరూఢి 🕽 నిబ్బరమున డమిఢిమిండిమి పెఠల్ 5 డబ్బుడిబ్బిస్సురిం ఖం ఘన్న రవళీతో 1 [గాఢమైన] భూరిభేరీడమా క మారుంజ† తమ్మఢా రవము దిగ్దంతుల 🕽 చెవుడుపఱచఁ దీరుగా వేర్వేఆ శ బారుగా‡ నొనరించి వీంక నేతెంచు న 3 మూ సైకం గాంచి రేచల౯ సింహ మా 🕽 యేచభూపాలుండు నళ్ళును బెళ్ళు నిం క తేన లేక పొడుపుగుబ్బలి మాందం శ్రీ బాడము భానుని[భంగి] రంగు మాఱంగ [నే కే నుంగు] నెక్కి-§ సింగంపుగొదమల క భంగిఁ ౖ నే ళృతికెడు బలములు గనుంగాని కే సెలవు వెట్టి రావణు మై బోవు 1 రామభ దునిచెంతు గణఁకతో నడచుల కే క్కుణుని జాడు దనతమ్ముడడితిశౌర్య 🐧 ధనుడు సింగమనేడు ರಾಜನಂಬುನ ಮೆಲಿ 🏻 ಕೆಜಿ ನೆಕ್ಕಿ గముకించి దుమికించి 🕽 (ప్రమదంబుతో రాఁగ నుప్పొంగి హరి నాత్మ శ నునిచి తలఁచి

[🗱] బలుతుపాకులుపదా ర్వేత్ ఔగడలు న ల్లడల్ నిండి

^{† 848}

[‡] బురుగా

[🖇] పాడపు నబ్బరిమింద పొదుమైన భానునిరంగురి మారంగానికెడ్డి

వాను వెంట నిడె వత్తు § ననుచు న ట్లాపేళ గరుడుండు వామఖా § గమున నడువం

గనుంగాని జయలత్మ్మీ కే గల్లె నిశ్చయముగా నని* పేర్చి కో యని కే యాచికా కూచికా

తనమూంక మూండు వేల్ 🕽 ఘనమైనయవ్వలి మూంక ముప్పదివేలు 🕽 మొనసె ననక

ఘనభీకరా కారే కే ఖడ్లుడై మదవార ణంబులు గన్నసిం కే హంబుపగిది

లేళ్లు గన్గొన్నబల్ క బెబ్బులిచందాన ఫణులు గాంచినఖగ క (పభునిజాడ

నరవి పత్సులు గన్న కే సాళ్వంబువైఖరి ఘనజవ[పౌఢిచే: కే గదిసి కినిసి

మొనసి తీరినబార్లు 1 ఘనతరంగములుగాం జుట్టువేడెము లెల్ల 1 సుళ్లు గాంగ

బాణాగ్ని ధూమముల్ 🐧 బడబాగ్ని శిఖలుగా గజములు 🔻 లసం 🖇 ఘములు గాఁగ

పటువీరభటమ**హా** శ్రీ భ౯టనిభ౯రాభ౯టుల్ మునుకొన్నఘుమఘుమ శ్ర్వనులు గాఁగ

చౌలరోంగి వచ్చునా శ సేనావుహాంభోధిం గుంభసంభవుడు దా శ కొ౯నిన యట్లు

ప్రశయకాలాఖీల 1 భయదరు(దుని లీల బారుల వడి తూలు‡ 1 బాఱు గాట్టి

మునుమున్ను గా గట్టి క మొనల నిల్చిన యట్టి దొరలఁ ఔక్కం[డఁ దు క త్తుమురుఁ జేసి

గడెపూండి యయ్యను శ్రీ బుడమిపై బడు (గుమ్మి

^{*} గలైనని నిశ్చయమూ పడి

[†] ఘనకరాభీల ఖడ్దుండె

^{\$ 5000}

అలకోటిపాటిచ క న్నప్పకృష్ణప్పను బరిమార్సి * అలకేతిరెడ్డిక 🌖 మ్మనను మ_స్త్రము (దుంచి మాత మణంచి చింతప ట్లోబన్న 1 నంతకుపురి కంపి ఘనుం జందినేని వెం కి గనను గూల్సి వీరాది యైనట్టి 1 పేరుఁ గల్గినవారి నలువది దొరపేర్ల 🕽 నలియ 📆ు త్త్రి వెనుండీక మొనలకుం 3 గినిసి సాహసముతో ಸಕ್ಕೆ ಸ್ಯಾಯಮು ದ್ಯಾತಿ 1 ವಿಕ್ಕಿ ಸಟ್ಟಿ మస్నీని దామల౯ ៛ చెన్నప్పఁ బట్టించి యచట నూర్దురికి 🛪 🕽 యములు చేసి యావేళ నత్యు గుఁ క డై మాహరించిన దావాలపాపభూ 1 ధవునిం గట్టి మ స్థంబు వి(గహ 3 వ్య స్థంబుగాం గొట్టి కలివెవెంక్టూజు క గసిమసంగి యతని మేనల్లు న్యయ్యపరాజు జూరిమార్చి వీరపాణెము రామశవిభునిఁ గూల్స్ చినచిదంబరరాజు 🕽 జీవంబుఁ దెగటార్సి చుట్టి చెయ్యాఱులు 1 బట్టి (తుంచి యేనుంగులను మించిశ్రహానీక పట్టించి గుఱ్ఱంబులను గూలుక్కగుమ్మి చిమ్మి తఱీమి రౌతుల నెల్ల క దండించి మండించి మేటివిల్మాండ్రామ 1 కేటు గొట్టి వాస బాణగాండ్లను 1 (వీలించి తూలించి గడలబారులు బాఱు 🐧 గదిమి జిదిమి

హోలేక జడిసిన కే హోవెలవెంకట రాజు తమ్ముడు దిమ్మకరాజు సూర్య నారాయణేం[దుకుకమారకాలపరాజు బట్టించి యామూఁకఁ కే బాఱఁ దఱిమి

ఘనశౌర్యుఁ డైననా∮గారెడ్డి చప్పల్లీ సిద్దన్ననుం బట్టి ∮ చెలఁగి మఱియు మొండొడ్డి నిలచిన ∮ దండి మూఁకల నెల్ల

మొండొడ్డి నీలచీన 3 దండి మూఁకల నెల్ల కరములు నరములు 3 గాళ్లు [వేళ్లు

చెక్కులు ముక్కులు శ్రీ శీరములు నురములు కండలు గుండెలు శ్రీ గండ్లు రొండ్లు

ముఖములు నఖములు శ్రీ మూ పులు వీసులు మేనులు వీనులు * శ్రీ మెడలు దొడలు

చీకాకుపడు గొట్టి కే చెండి పెంపరలాడి గుట్టలు పెట్టిను కే గూడి యచట భీకరాభ౯టి మూతి కే శాకిసీడాకిసీ బేతాళ † ముఖమహా కే భూతకోట్లు

కుత్తుక బంటిగా శ్నత్తురుల్ వడిఁ (దావి మెదడు మాంసము (కొవృక్టశమెసవి మొసవి నిక్కి య న్నెక్కి మై శ్ సౌక్కి సాట్యములాడ

యాచభూవిభుడు వె 🕽 న్న్హాడి తఱువు డాలుడమామూలు 🕽 మేలిగుడారముల్

బాణము లరిగెలు 🕽 పెట్టెములును తరకనంబులు వాఁడి 🕽 గొరక లంబులపొదుల్ ముప్పిడంబులు దట్లు 🌶 దుప్పటములు

[#] వీనులు మేనులు

[े] जाडित्रेक्ट वे छार

^{- 1808} T

జుంజుమ్ములును గరా 🐧 చరారులు సింగిణుల్* బామిడికములు జిరాల్ 3 కోలుగడలు చేకత్తులును విండ్లు 3 బాకులు జంజ్ఞనల్ కిరుసులు జముదాళ్లు 1 సురెకటార్లు సరివెణల్ తాళీలు శ్చాకట్లు పదకముల్ ఘనచావురములు కా∮లాంజి గిండ్లు జముకాళములు బాక్కి శ్రీనలు బోనపుటికలు చెంబులు కొప్పెరల్ 1 తంబికలును బలుతుపాకులు ఫిరంకగులు తురంగంబులు పల్లము ల్బైలైముల్ 1 పల్ల కీలు గొడుగు లందలములు 🕽 గుంభిని దిగనాడి వి[భాంతులై సిగల్ కే పీడి చౌదర పాటుచుం జెట్లలోం క దూఱుచుం బుట్టలం దాఱుచు డైవంబుఁ శ దూఱుకొనుచుం గుడిచి కూర్పుండి యా 🐧 గోడేల తలపెక్టు ത്താലച്ചായ്യൂ 🧃 താര്രിക്ക తలపెట్టుకొనుఁ గాఁక 3 తనమట్టుతో రాక యామూఁక లెన్నైన ్ నేల కూచెకా కూచి౯న నే మియ్య క కొంటిమి యాచభూ వరుని†తో నెదిరించ 3 వశేమే మనకు మొనకుం ఖోయిన మహా 🕽 మోసంబు వద్దింక తిరుగుము పాలెపుఁ కే దిరుమలయ్య కయ్య మింతటఁ జాలుఁ శ్రీ గడకు జాఱులు మేలు పదపద బిగుపేల 🐧 బాలమూతికా పో పూరి రే దిట 🕽 మోపూరి తీమ్మన్న వెనుకం జిక్కక రమ్ము 5 వీరపయ్య

^{🗱 ై}ని జంజములుక్రా

[†] ప్రభునితో

బాపండ వం తే నీ 🕽 పరు వింత నీ కేల వడియప్ప శేషా దిఁ క దొడుకబాముడ్డ న(తంబునాగప్ప శ్ చి(తంబుగా దూఁ ఓ వడిగలతన మేడ 🕽 వఱదఁ బోయె ఖోయరామన్న తాం 🐧 బోయె నందఱికన్న మున్ను *గా దావాల శ్రీ చిన్న మూరికా పడవీటి మూరక లె 🕽 క్కడ నేటం ి గలసెనో నెల్లి పట్టులవారి క ౖతు క్లణం⊀ కూడి రాలే వదె 5 యూడిగా లెఱ్జప్ప కఱ్టు బాఱుగ వైచి క్రిక్డకు బామ్మ చెఆకుఁ దప్పితివి మేల్ 🀧 చెఆకురాఘవనేఁడ పామ్మ ల్ల ‡పమ్మెల౯్ క్ల బుక్కరాజ మాకన్న మునుమున్నె § శ మనిపి నా డప్పడె 🐧 గనిపినేఁడు తప్పివచ్చెద నన్న కే తప్పి రావనుచు ని న్నప్పుడె సాల్వ కో కనప్పరాజ జాణ యా నట్లుండు కే సర్వప్పపర్వప్ప వెల్లైనం గూడంగ్ల ∮ వేగం బామ్ము¶్ బామ్మయ్య శీక్షమంజె 3 పొ మ్మయ్య క్రజు గూడి పుంజితీమ్మయ్య దా ్ర పుంజు దెప్పె వాడవారును దాము 3 జోడు గూ డూడని బాడిరి కంచితం 🕽 బాడి రెడ్డు వీఁపయ్య పులిపట్టు శ బాపయ్య గాయంబు రామన్న మున్ను గా 5 రాంగ నొచ్చ

^{*} మునుపుగా

^{† £}

[‡] బొమలకా

[§] మున్ను నే

[¶] లెల్లైనగూడంగ తేవదేబొమ్మయ్య

నాచ్చల౯ నొచ్చేఁగా క మచ్చల౯ తిమ్మన్న కల్వే రాజును దాము 🕽 గలసి మొలసి పా లేలరాజుల 🕽 బడి పా తీపో లేక ನ್ಷಣೆವ್ ಹಾಲ 1 ನಷ್ಟಿರಾಜ మేటి యా నలకోట క్ [పాటి] చన్నప్ప కృ ష్ణప్ప నేవంకగ ៛ [న] డిపికొనిరొ కంచె మించై వెళ్లో కంచి మల్లప్ప య ల్లప్పుడే జాతె న క య్యప్పనేడు దామల౯చెన్నప్ప కే తామరకే చిక్కె చిక్కె నాచప్పల్లి కే సిద్ధఘనుఁడు తండి నాగారెడ్డి 1 దగిలించి తా దూంట విస్సప్పయును దొరల్ 1 విజీగి పాట పెదవులు తడిలేక 🐧 బెదఱి పాఱఁ X లేక* దగదొట్టి చిట్టాడి 1 సిగలు వీడ వగరింతలకుఁ బెట్టి 1 దిగఁ జెమ్మటలు వెట్టి తోడు వచ్చిన యట్టి కే దొరలు దిట్టి దిగులును గను మూసి కే దిక్కులు కేం జాచి డెన చెడి తలదాంచి క తిరిగి చూచి అదె మూడ్ వెన్నాడె 🕽 నని బబ్బరింపుచు తుంగగుంపుల లోనఁ 🕽 దూఱువారు నక్టబాక్డల లోన 1 డొక్కి యుండెడివారు కొట్రాణముల నేలు 1 గూలువారు నెత్తురుతలదాఁకి 🍕 త త్రిరిల్లైడు వారు మాటమాటకుఁ (బాలు 🏿 మాలువారు పడిన పేనుఁగలలో 🕽 నడఁగి † దాఁ 🛪 మారు చెఱువుకాలువలలో 🐧 నొరలువారు

peratural viscours

[🤻] పెదరిప్పడగలేక

[†] పై నొడిగ

కడుగాయముల నొచ్చి కే మడుగులు బడు జొచ్చి జడిసి దప్పులకు నీ 🕽 ళ్లేడు/సవారు **తమమూ**ంకలనె చూచి 🄰 తల్లడిలైడువారు ్రామక్కి గుంటలలోన కే ముణుగువారు మిగుల నూపిరిఁ బట్టి 🕽 మెదల కుండెడువారు ಪಡಿ ಪಟ್ಟಾಂದ್ನ ಕ ಪ್ರಾಕಾತಾರು పాఱుగా లేక వే \$ సారి యో త్రీహరి వీరరాఘవనామి 3 వేంకటా (ది ఈతూరి దయను మ 🌖 మ్యిందఱ నిలు చేర్చి (పాణముల్ నిలుపు డా 🕽 పదలు దలుచి పడవీటి యల్లమ్మ క పల్కెడిపీర్లార పోతురాజయ్య యో నే పుట్టలమ్మ* మమ్మకోటమ్మ మ 🐧 హమ్మాయి గురునాథ మా రెల్లు గూడి యా శ బారిం గడపి (పోవుడి యేకుటు) బాంగళ్లు పెట్టించి పొట్టేళ్లు గొట్టించి శ్రీ పట్టి కొలుతు బం[ఔతుకొలువంత శ పాప మొన్నడు వద్దు చాలుు బో యేడేడు 🌶 జన్నములకుం గుడిని: దుమ్మిరి కసుక్రక్కున నిల్లు నెళ్లుగాం జాఁగీడు కల గంటి కే నన్న రేయి పై నాము పోగానె 1 పడియే నామపుబెట్ట నవశకునంబు లె 🏿 📆 నైన నాయె నీ తూంరి (బతికితే కే నింక గలలో నైన నేచమనేనితో 🐧 నెదిరి నిల్వ మని (పజల్ పాఱఁగా క హా గయ్య బందాని నిల్లొబాలరాహ ${f o}_{{f c}}({f P})$

^{*} యోపోతురాజయో పుట్టులమ్మ

[🕇] ఓకకీడు నలగంట

దావాల పాపయ్య 1 తా బిద్దనేనయ్య హా ! హిందెబందెరా 1 హుత్తనం జ సుమ్మనే బౌరయ్య కే దమ్మయ్య రాహం త్ర యి త్ర బారయ్య బ్యాయి త్రనంగ నాహాకో దె నిల్లు కో 🐧 నాని నీ నింతుకో సాగు మల్లన్న నీ కే సాగు సాగు హేగయ్య నీ మున్న కే హేగయ్య నిన్నాణె హాగాగయ్య నీ హాగాగు క ఒల్లై యనుచు* చెంజిరాతులు భీతిఁ ∮ జెదరి సందులు దూఱ తిరులతా వం దుడ 🌶 ల్గరము మూతికా **పెంణ్లుండొందామురా** శ వెంజరప్పిళ్లపో రాయడల్ కే చల్లనోడు క<u>ొత్తళం బెట్టు</u>టల్ 3 కుళ్ళాయి పోచిరా తానప్ప కుడిక తాక్ క తణ్ణియిల్లె నీయోడి వాయయ్య కే ఆయ్యం బెరుమ్మా శె [పెరుమాళు] నమకుండు శ్రీ పెరియసామి మాణ్కప్ప శివనప్ప 5 వెణ్కాముడా దంద్ర లాదిమానాలపొ 1 ల్లాదె నమకు ఓడివాయప్ప నీ క యోడివాడా కేయంచు దావిడుల్ భయ మండి 1 తల్లడిల్ల రణభీతులై నట్టి 🕽 (పజల భంగముకెల్ల గರುಣಾವಿಧೆಯುಂಡ 🠧 ತ್ಯಾವಿ ಯಪುಡು భుజబలఖీముఁ డ 🀧 దృృతవి(కమాకా౯వ తారుండు [పతిగండ 🌶 🗗 రవుండు ధీరుండు ఘనదాన 🕽 శూరుండు మన్నెహం వీరుండు

^{*} దావాల పాపినా * యకు బిడ్డనెసై కాదళంబది * నంజరాహు త్త సుమ్మనె బారయ్య * దమ్మయ్య రాహు త్త యిత్త బారయ్య వా * యిత్తనంగ నా హేది నా నిట్లకో * నాని నీ నిట్టుకోసాగి హోగు మల్లన్న నీ * సాగు సాగు హోగయ్య నీ మాన్నె * హోగయ్య నిన్నాడి హోగయ్య నీ హోగు * అల్లోగమచు † రహ్హలకుష్మయైన ఈ పద్యభాగమును దిద్దుటకు సాధ్యపడాలేదు.

శ నంత **మ**న్నించి **లా** 5 ధమ౯ దార వ ಟಿಂచಿ ರಟ್ಟಿಂచಿ ಯು ಸಿದಂಬಿ ತಮು 🗡 ునుకొన్న ప్లవ వష్యమును దగు జ్యేష్ఠమా సంబున శుక్ల ప్రశ్రేమమున దశ్రమి మాదిత్య వార ముగ్రధ్యాహ్మలగ్నంబును జం(దదివాకరుల్ కే సాత్మీ గాంగ మహి మించు నల యు[త్మమల్లుారు సాత్రీగా గరిమేతో జయకన్య క్రక్షను వరించి యఖలదెగ్లేశ్రా 🕽 జాధిరాజులు దొరల్ మన్నీలు దన గెల్పు కే నన్ను తించ కణాకాటకమునకుం క్రగమ్మరం జను దెంచి ಕಾಂಕಟಪತಿರಾಯ 1 ವಿಭು ಡೌಸಂಗು ರಂಗತ್ತುರಂಗವಾ 🏿 ರಣಭಾಷಣಾವಳುಲ್ 🔻 కొని లోకవి శ్రీ ఖ్యాతుఁ ఉయ్యే నతఁడు మస్మీనిమా తుండె శ మతిఁ దలంప కలితజయహారి వెలుగోటి శ్రీ కులవిహారి కుపితజయహారి వెలుగోటి శ్రీ కులవిహారి యిద్దబలశౌరి రంగయ 1 యేచశౌరి.

Mac. Mss. 15-4-3, pp. 143-52.

219-(b).

రెండవకుమారుఁడు యాచేశూరుఁ డను నామాంతరము గల పెదయా చమనాయడు వీరవెంకటపతిరాయలచే నీయు బడిన పెరిమిడి నీమను ఖాలించుచు మధురాంతకములో నుండెను.

ఈ యాచాళూరుడు కొంత కాలమునకుండన దండుతోం గూడ వెడలి యుత్తరమల్లూరుకోట లగ్గపట్టంగా దద్దేశనాథుం డైన యారడి నాగప్ప

^{*} అభ్యున్నతముగ

[†] ఆదిత్యవారంఖున

నాయడు సమాచారము తెలిసికొని తన బావములుది మహాహ్మకమూళాలి యైన దావాల పాపానాయని పిలిపించి ''యాచమనాయడు ఈ యుత్తర మల్లూరుకోట నాక్షమించెను గాన నతని మాండికి యుద్ధమునకుంగ్ వలయు'' సనిచెప్పి తన సీమలోనున్న మన్నా రాజులను బలవంతులైన రెడ్డు పాళె గాండ్రమ సహాయులం జేసి చెంజితంజావూరు దొరలదగ్గు నుండి సేనుంగలు గుఱ్ఱములు మొదలైన సేనల రప్పించి వానితోంగూడం బాపానాయ యూచ శూరుని మాండికి యుద్ధమునకుం బంవెనుం.

అవు డాపాపానాయుడు బలుమూరు వెంకటప్పనాయడు, కృష్ణురాజు, ముప్పాళ్ల రాగన్న, గడిపూడి అయ్యన్న, యఱ ఫ్రౌపుళయ్య, పులగము శయ్య మాచర్ల తిమ్మన్న, కేతురెడ్డి, దామర్ల లింగమనాయుడు, ఆ కరి π న్న పనాయుడు, మొదలయిన ౧ంంం సరచారులును ౧ంం ఏనుుగులును, π 000 గుఱ్ఱములును, 30000 కాల్బలమును దీసుకొని యాచళూరిని పిందికి యుద్ధమునకు వచ్చి యుత్తరమల్లూరుకోట మొదు రౌక్కెను.

అవుడు యాచళూరుడు దావాల పాపానాయుడు గొప్పసేనుోం దన మీాందికి వచ్చిన నంగతి తెలిసి భయపడక తన తమ్ముండైన న్యజ్ఞ సింగమనాయుడును దానును గుఱ్ఱముల నెక్కి రెండువేల గుఱ్ఱములతోంగుడ యుద్ధమునకుం దలపడి శ్రతుసేనలు పటాపంచలై పాఱునట్లు కొట్టి బలవంటం డైన బలుమూరు వెంకటప్ప మొదలయిన పేయిమంది సరదారులను నంహరించి యాఱువేలమందిని గాయపఱచి దావాల పాపానాయని తల గొట్టంగాం దక్కినవారు వెఱచి పరుగౌ త్తిరి.

ఈ ప్రకారము యాచిళూరుడు క్రూరమైన యుద్ధముచేసి శాలివా హానిశిశము ౧౫౨ర [(కీస్తు ౧౬౦౨] ప్లవసంవత్సరము శ్యేష్ఠతుద్ధ ౧౦ మి యాదిత్యవారమున జయము గా౦చెను.

Velugōţivāri Vamsacaritra, pp. 97-98.

220. VELLORE, THE CAPITAL OF VENKATA II. స్ప్రాస్ట్రీ విజయాభ్యదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౫_92 ఆగునేటి [కోధి సంవత్సర మాఘ. బ. ౧ం లు వద్ది రేల [గామానకు కరణం లింగరాజు (వాసినజే త్ర ఆయకట్టు. త్రీమ (దాజాధిరాజ పరమేశ్వర త్రీ పీర (పలాప శ్రీ పీర వెంకటపతిరాయలయ్యగారు వేలూరుపట్టణ మందు పృథ్వీ సామాజ్యం చేస్తూవుండగాను (వాసిన ఆయకట్టు.

స్వ స్త్రీశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౫౩౧ అగునేటి కీలకనామ సంవత్సర వైశాఖ. శు. అలు వద్ది రేల గ్రామ కరణం వేదాదిగారి చినసూరప్ప (వాసిన తే.(త ఆయకట్టు వివరం: శ్రీమ్ దాజాధి రాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీవీర్మవతాప శ్రీవీరవెంకటయ్య రాయనిగారు వేలూరి పట్టణమందు పృథ్వీసామాజ్యం చేస్తూవుండగాను (వాసిన ఆయకట్టు. Kaifiyat of Vaddirāla: L. R. 20, p. 191.

221. MAŢLA TIRUVENGAĻANĀTHA.

అటు విమ్మట వీరి కొమాళ్లు మట్ల తిరువెంగళనాథ దేవచోడ మహా రాజులుగారు రాజ్యభారంబూని ప్రభుత్వం చేస్తూవుండగా యీరునగారి యొక్క పరాక్రమమునకు మెచ్చి వీరవెంకటపతిదేవమహారాయలు కనక తప్పెట్లు సైన్యానికి శ్రతువులను ఆక్రమించి తెచ్చిన మీగన ఒక్యం, రాయలు యొక్కె అశ్వము, యేనుగ, అశ్వానికి ముత్యాలకుచ్చులు యేనుగకు పసుపు పావడ మొదలయినవి దయచేసి యివ్వగా అప్పడు మట్ల తిరువెంగళనాథరాజు గారిని భట్లు శ్లాఘనచేసిన పద్యము.

సీ. సురమాయిబిరుడు భా క సురలీలు దా నిచ్చె రాయలు నీ పరా క క్రమము మెచ్చి కశకత ప్పెట లెచ్చు క గాంగ నీ కిచ్చెను బట్టభ(దుండు భవ క దృలముం* బాగడి మలవారి వైరిసీ క మలు హరించు మటంచు సెల వది నీ కిచ్చె క విలసితముగ మానాంక మఖలభూ క మానాంక మది నీకు గౌల్ఫి తెచ్చిన నాండె క కృప నొసంగా

^{*} ដម្លៃជុ ជ្រ ជុងឥឡូម១ឍ

మంతియుం దా నెక్కు తేజీల కే మ త్రేకరుల గొప్పకట్టాణి ముత్యాల కే కుచ్చు లొనంగౌ పసుపువావడ కద్దాట కే పతి యొసంగా మట్లతిరువెంగళశ్వా కే మండలేంది.

ఈ తిరువెంగళనాథరాజుగారు పులుగులనాడు పొత్తపినాడు సిద్ధవటం సీమసహా అమరముగా యేలుచూవుండగా యిదిగాక దువ్వూరు చెన్నూరు పోరుమామిళ్ళ బడ్వేలు సీమలు (పభుత్వం చేస్తూవుండగా యీ తీరువెంగళనాథ రాజుకున్ను కందనూరి సీమ (పభుత్వం చేస్తూవున్న రాయలవారి సన్నిహితు ಲಯನ ಗ್ ಪ್ರಾರಾಜಗಾರಿಕಿಸ್ನಿ ಎಂ(ದಗಿರಿಲ್ ವಿರಪಾಕಟಪತಿರಾಯಲವಾರಿ ಸನ್ನಿ థానమందు సమత్తమము అయివుండగా (పసంగవశమున గోపాలరాజుగారు మట్ల తిరువెంగళనాథరాజుగారితో పలికినవార్త్ర యేమం కేు, 'మీగా అయ్యగారు, మా తాతగారు బహుళూరులున్ను, పరా(కమవంతులున్ను మారుమట్టుకు యే తావతు విశేషకార్యములను చూచినవారుకారు. బాల్యము వకటి అదిగనుక మునుపటి పోకిళ్లహోతే విహితముగావుండదు, ಸಮಯಾ-చితానుసారముగా కాలము గడపవలసినది వూజి౯తము' అనిమందలించగా, ఆమాట తిరువెంగళ నాథరాజుగారికి ఆయాసముతోచి, తిరుగా కందనూలి గోపాళరాజును వృద్దేశించి 'మమ్మును బాల్యులుగా యంత మీారు (గహించి వున్నప్పటికిన్ని మీావంటి వారికి [పత్యర్థుల పుష్టడవం కూడిపున్న వేళకు మావంటివారినుంచే మీరాయుక్క సంరఈణ కావలసినది కాని యితఃపరంలేదు' అని చెప్పిరి. అటుపిమ్మాట గోపాళరాజుగారు కందనూరికి లేచిపోయిరి. తీరువెంగళనాథరాజుగారు సిద్ధ వటానకు లేచిపోయిం.

ఈ (పకారం మట్ల తిరువెంగళనాథరాజుగారు (పభుత్వం చేస్తువుండగా శాలివాహనశకం ౧౫3_೨ సౌమ్యనామ సంవత్సర మందు వీరవెంకటపతి రాయలవారు చం(దగిరిలో స్వర్గ్ స్ట్రులు అయిరి.*

Kaifiyat of Cittiveli: L. R. 22, pp. 209-12.

[ి] ఏర వెంక టపతిరాయల శారు - శా. శ. ౧౫3జ. వ సంవత్సరము పఱకు సజీవృలై యుండిరని శాసనసాక్యమువల్ల తెలియవచ్చుచున్నడి.

222. VENKAŢA II'S EXPEDITION AGAINST MADHURA.

మ. ప్రకటారాతివిదారణార్గళ్*భుజా క్రేమాపీణ్య మించార వా రక యొంతే మధురాపురీవిభుని దక్ర్పం బెల్ల వారించి భూ రికృహణోద్ధతిచేత వేంకటపతి క్రీ రాయసన్నాన్యుండై చికరాయాఖ్య వహించె భాసురజయ క్రీ ధుర్యుడై వేడుక కా.

> Kodūru Venkatācalapati: Skāndapurāņam, Śivarahaśyakhandam; Mad. Govt. Or. Mss. Lib. D. No. 322: 13-1-37, p. 4-a.

222-(a). TIRUMALARĀYA'S CORONATION.

ஸ்ரீறங்கப்பட்டணத்திலெ! சகை | தூடுளகு ருயர் பாற்த் திவ வருக்ஷத் தில் நவரெத்தின நிற்மி தமாயிருக்குர கிங்காசனத் துலெ பட்டாபிக்ஷெகம் பண்ணிக்கொண்டு மட்டி வெங்கிடப்பன் யெங்குர தௌவரயுடனெகூட சுற்ணுடக ருச்சியம் மெல்லரம் கையிவசம் பண்ணிக்கொண்டு ஸ்ரீறெங்களுயகருக்கு அனெக பூமிவிட்டு கொவிலுகள் பழுதுபாத்து | தற்ம்மங்கள் முன்னைல் | ருயற்னளிலே நடப்படி நடப்பிச்சு ருசருசாவென்று கீரித்தியை அடைஞ்சு பிருந்தான் | அப்பொ | சகை | தூடுளம்உ | கற வரு கூத்திலே | பெனுகொண்டையிலெ பிருர்த ஸ்ரீரெங்கருயன் ஸ்வற்க்கத்தை அடைஞ்ச பிறகு அவன் மகன் வெங்கிடபதிருயனுக்கு ၊ பெனுகொண்டையிலெ பட்டாபிக்ஷெகம் ஆய் ၊ அந்த ருச்சியம் | அவன் ரெக்ஷச்சான். ஸ்ரீ றங்கருயன் தம்பி வெங்கிடபதி ் சர்தெரகெரியிலெ தானெ ரெக்ஷிச்சுக்கொண்டு யிருர்தான் 1 மதுரை வீரப்பளுயக்கன் தன்றுடைய சகல யிப்படியிருக்கச்*செ* பெலனுடனெ ஸ்ரீறங்கப்பட்டணத்துக்கு வருகுறுனென்று சமாசாறம் திரும‰ருயன் கெட்டு தன் ஹடைய தௌவாய் வெங்கிடபதிய்யணுடனெ கூட சகல பெலமும் அழைச்சுக்கொண்டு பெதுரெ பழணி சமீபத்திலை பொய் அவர்களுடனெ வெகுயுத்தம் பண்ணி செயிச்சு மதுரையான் அபசெயத்துடனெ ၊ பின்னடைஞ்சு போன விடத்திலே தௌவாய் வெங்கிடபதிய்யன் ருசாவையும் அழைச்சுக்கொண்டு துடந்து பொய் மதுரை சீமை யெல்லாம் கொள்ளே பண்ணினவிடத்திலெ மதுரை வீரப்ப பைக்கன் வெங்கிடபதி ருயனுக்கு அனெக திருவியமும் குடுத்து அதுைலை சர்தொஷப்பட்டு வெங்கிடபதிருயன் வஞ்சிண் உபாயத்து **ை**லெ திரும‰ருயன் அவற்கள் கய்யிலெ கிக்கப்பண்ணி தான் சகல பெலத்துடனெகட ஸ்ரீரெங்கபட்டணத்து வர்து ருச்சியம் செஷ்ச்சுக் கொண்டு பிருர்தான். அதின் பிறகு திரும‰ருயன் அவர்களிடத்திலே நிண்ணு விடுத‰ செய்துகொண்டு ஸ்ரீரெங்கபட்டணத்துக்கு வர்த

^{*} ವಿದಾರಿಕ್ಕಾರ್ಗ

வீடத்திலெ வெங்கிடபதிருயன் அவனே பட்டணத்திலெ விட்டாமல் தூறத்திவிட்டான். அப்பொ திரும‰ருயன் மாலிங்கை கெசரை யெங்குர கிருமத்திலெ பொயிருந்தான், அப்பொ | சம**ஸ்**த பாளேயகாறரும் வெங்கிடபதிய்யன் பெச்சை கெட்டுக்கொண்டு திரும‰ ருயன் ஆகாது யென்று தங்களுடைய பெலத்துடனெகூட கெசரை யெங்குர கிருமத்திலே வர்து முத்திகை பொட்டவிடத்திலெ மயிசூரு ருசா ருச உடையற் தன்னுடைய பெலத்துடனெ கெசரைக்கி வர்து அர்த பாளயகாறுடனே யுத்தம் பண்ணி அவர்கள அடிச்சு அங்கெ பிருந்துபடியினுலெ கொட்டை ஸ்ரீறங்கபட்டணத் துக்கு வர்து வெங்கிடபதிய்யன் கொஞ்ச பெலத்துடனெ யிருர்தபடியி ஞலெ கொட்டை வஞ்சணயாய் உபாயத்துளுலெ செருது செனங்கள் உள்ளெ வந்து அதுக்குமெல் முச உடையரும் உள்ளெ வந்து கொட்டை கைவசம் கொண்டார். சகை வருக்ஷம் தூரிளந்க சவமிய வருக்ஷம் | மமிசூர் ருசாக்கள் வமுசத்தில் ருச உடைய(ர்) வசமாச்சுது.

Kangudēśarājākkaļincaritram: Mac. Mss. 16-6-9,

ff. 95-b, 98-a.

223. KUMĀRA KŖŅAPPA NĀYAKA AND ŚRĪRANGAM.

பின்பு, குமார கிருஷ்ணப்ப நாயக்கரும் ராஜ்யம் பண்ணுகையில் ஸ்வாமிக்கு ரத்நாங்கி ரத்ன கிரீடம் முதலானது லக்ஷத்தைம்பதிளுமிரம் பொன் கைங்கர்யம், அந்த நரஸிம்ஹ தேசிகரைக்கொண்டு ஸமர்ப் பித்தார்.

Kōyilolugu, p. 151.

224-(a). MAŢLA TIRUVENGAĻANĀTHA AND HIS ACHIEVEMENTS.

చ. విలసితశ_క్తి మట్ల తీరు శ్రీ వెంగళనాథకృహణవల్ల దీ చలనహ (తా)హి తాన్వితవి శ్రీ జాపురిరాడ్బల మర్కామండలం బళ్ళకక (చక్క లింపు నమ శ్రీ దాత్మకులఘ్ను ని* శ్రీతుబుద్ధినిం బలెం జల మెట్రిదో కద స శ్రీ మంచితనద్దతి కేగు వేళలకా.

సీ. దురుసు మోటుగరీబు 3 కఱకుబాసలుఁ దెల్పఁ బల్కు తొయ్యలి కాస 3 పడెడువారు తమమీాందిమోహంబుఁ 3 దఱిగిపో మందు లి మ్మని యాశ్వినేయుల 3 నడుగువారు

[ឺ] నమదాత్ననదఃకులక౯.

నమరా(గపతనభా) గ్యాము దురుష్కుల కియ్య బలదంచు నలువతోం నే దెలుపువారు జరతాంగనావేష నే చతురలై యూతక జ్ఞులబల్ని ముంగిళ్ల నే నిలుచువారు మైరి వేల్పు వెలందు లు నే దారవీర వి(కమాన్పదమట్లతి) ర్వేంగళేంద ఖడ్గదోశ్రవేషి తాతనున్న కౌర్యయవను లనిశ మతను(కియలు దమ్ము నే నలుచు నపుడు.

Abhişiktarāghavam: Mac. Mss. 14-2-36, p. 4 b.

224-(b).

ఇట్లు వినుతించి వెండియు విశ్వవిశ్వంభరాభరణదడ్డదట్టిణ భుజాదండుండును, పెక్కెం[డురాజులకొక్కెత్తువున్యమండలీకరగండండును, పద్మిసీముఖమానము(దోపదేశ దేశికవిశదయశోజాలుండును... అయివరగండ లక్ష్ ణుండును, సూర్యవంశో ద్ధారుండును, క ర్ణాటసింహాసనాధీశ్వరవీర వెంకట రాయద త్రవీరపతాకి కావీరమలహరి చ(క వా ద్యాదిబిరుదమణిఖడ్గగంధసింధుర తేజి కాశ్వమణిభూషణభాషితుండును, శూరమూర్ధన్యనిజ్మెన్యజనజన్యానుద్యతగు త్రిదుర్గ [గహణశౌర్యభారుండును, కులాచలడ్డార్యుండును, లీలామా(తసాధితా మాచనోలిపురా(గజా(గ సు రాపురరాయవరరాయవీటీపుట భేదనుండును, ದ್ಧಂಡಿಕ್ ಟ್ ದಿ (ಪಮುಖದುರ್ಗವರ್ಧಾಧಿ ಪ ಮತುರಂಗ ಬಲಪಲ್ ಯನದ ಹಿ ಣಾಸಿರಕ್ ಲಾ ಮಾಲುಂ డును, కింకరీకృతశ్తుకులుండును, అర్థఘటికామాత్రస్వీకృతనందిమంగల కామలాపురవ(పుండును, పరితోషితవి(పుండును, నేకదినధాటీన్వవశీకృత పందిళ్ల పల్లికోకటకల్లూంరికాది దుర్గవర్గుండును, వి(కమభర్గుండును, వెల్లాలదినాల సాలసాధనసమున్నతుండును, సకలజనసన్నుతుండును, నిరాఘాట్ఫ్రాటీవిజ యథాటీమా (తగృహీతపోరుమామిళ్ల ధుర్గ సాలుండును, విజయశీలుండును, నరసాపురీవర (గహణసమయనిజమహ్ోద్ధతనమిధయుద్ధయా (తావార్త (శవణ మా తవిచి[తై తెండును, ... మాండియ కుమార దేమభూ పాలోదాయగిరి దుర్ధాధీశ్వరుండును, రాజపరమేశ్వరుండునునై చెలంగు మట్ల తీరు వెంగళనాథ రాజదేవేం[దుం డగు నమ్మహానుభావున కంకితంబుగా నే నొనర్పంబూనిన కుముద్వతీకల్యాణంబున కలంకారంబుగా మదీయవంశావతారం బభి వర్హించెద.

Kumudvatīkalyāņam, Canto 1.

225. THE SETTLEMENT OF A COMMUNAL DISPUTE, DURING THE TIME OF VENKATA II.

విరోధి నంక మైత, బ. ౧ం లు త్రీ మన్మహామండలేశ్వర మట్లీ అనంతరాజయ్య దేవచోడ మహారాజులయ్యవారు ఫ్రెంటిమిట్ట రఘునాయ కుల తేరునాడు వడ్ల కరమలువారు పచ్చడాలు కట్టుకొని తేరు యొక్కరాదని బలిజెవారు వచ్చి మాతో విన్నపం సేయగాను తిరుపతిలో ఫ్రండేవారిని జియ్యం గారిని పిలుపించి తీరుపతి మర్యాద యట్లాగని అడిగితిమి. అడిగి తేనువారు చెప్పినమాట: "మునుపు పెద్దతీరుమలరాజయ్యవారు తీరుపతిలో నడిపించిన మర్యాద వడ్లకరమలవారికి కట్టడ చేసివుండె మర్యాదను తీరుపూజా (పీతిగాతిరుపతిలో నడిచే మర్యాద వడ్లకరమలవారు పచ్చడాలు కట్టుకొని గంధం పూసుకొని తమకు కలిగిన ఆకు ఫ్రెప్పులు (?) శృంగారించుకొని పనికొరముట్లు పట్టుకొని తేరుమిందయెక్కుకొనిరి." అని వప్పనాడినారు. మేము ఆ మర్యాదనే కట్టడ చేసినాము. ఆ మర్యాదనే మీరు సమ్మతితో నడిచేది.

N.B. "యాశాసనంలో శకంలేదు. శిద్ధవటంలోవుండే శాసనం దాఖలా ప్రకారం చూ స్తే విరోధి సంవత్సరానకు శాలివాహనశకం ౧౫౧౧ అవు తున్నది."

An inscription at Ontimitta: L. R. 13, p. 509.

226. BANDITS IN THE TIME OF VENKAȚA II.

తత్పూర్వం వుడయగిరిదేశములో అరికోటివాండ్లు అనే బలవంతు లైన సంసార్లయిండ్ల లో పడమటిదేశం దొంగలు చొరబడి వారి సర్వస్వం చోరకరూపముతో అపహరించి మళ్లా పడమటిదేశానికి పోతూవుండి యీ అల్లిదొనకు పశ్చిమం అరపరువు దూరాన కొద్దిపాటి పర్వత (పదేశ మందలి ఆ హోదా కొరకై అరంణ్యంలో వుండగా అరికోటివారు యీ దొంగల జాడ పట్టి వెంటాడి వచ్చి దొంగలను కనుక్కొని వుళయుతులు యుద్ధముచేసి మృతాంన్ని పొంది హత శేషు లై మిగిలిన అరికోటివారు తమస్థళాన్కు ఖబరు పంపించగా హతమైనవారి స్ర్మీలు వచ్చి గుండాన పడిరి. గన్కు అక్కడ వారి రూపము శిలలపై న చెక్కించి వీరులు అనే నామం కలిగినది. అందుకు వీర్ల పాయ అని పేరు. అక్కడ కొందరు జనులు మొక్కుపడి చెల్లిస్తూవుండేవారు గన్కు యీల మట్ల అనంతరాజుగారి దినములలోనె యీ అల్లి దొన పొలంలోనె (గామం కట్టించిరి. గనుక అందుకు వీర్ల పల్లె అనే సాథకాకనామం కలిగినది.

Kaifiyat of Allidona: L. R. 1, pp. 144-5.

227. HIGHWAY ROBBERY IN THE TIME OF VENKAȚA II.

N. B.—The following is taken from an account describing a civil suit dated Syabhānu, Mārgaśira śu. 15. Since one of the parties of this suit lived after the Cuddapah district passed into the hands of the Mussalmans, and his grandfather was a contemporary of Maţla Anantarāju, a subordinate of Venkaţa II, the document may be assigned to about 1645 A.D. (a specimen of 17th century Telugu prose).

మటికొన్ని దినాలు మాతాతగారు విజయనగరాన వుండి ఆ వెంకటాచా ర్యులవారి యింటి తీర్మదినం నాటికి పెనుగొండకు వెంకటాచార్యులవారిని వెంట బెట్టుకవచ్చి వారికి నాలుగు వరహాలు యిచ్చి శాసనాలు తీసుక వంటిగా కదిరెప్ప నాయనికనుమను రాగా దొంగవాడు చిక్కించుక మా తాతను తల నడినె త్తిని నరికి చేతవున్న రూకలు తీసుకొని శాననాలు తీసుకొనే నని పెరి గే వరిసెలలో ఆలో కళ తెలిసి వాణ్ని పట్టుక పడవేసి బెచ్చరాళ్ల పొడిచి చంపగా రామన చెర్వు రామి సెట్టిగారు ఘట్టానుంచి సంగని యెద్దులతో వక్క పెరికె సాగించుకొని వస్తూవుండి అదియేమని మాతాతగారిని అడిగితే యాదొంగవాడు నన్ను దోచుకవచ్చి నరికెను నేను తిరుగావాణ్ని బట్టుక బెచ్చరాళ్ల పొడిచి చంపితిని. అని చెప్పెగన్కు ఆ రామి సెట్టిగారు యియ్యన సాహసానకు ఆశ్చర్యపడి అప్పడు మాతాతగారిని యొద్దు మీాద యొక్కించుక కనమ దాటివచ్చి పట్టుదారముల ఘాయం కూర్పించి కట్టుగట్టి దామనచౌర్వుకు యెత్తించుకవచ్చి మూడు నెలలకు ఘాయం మానిపించి తలంటి నీళ్లుపోయించ్చి విందుచేసి మా అవ్వకు చీర మా తాతకు పచ్చడం కప్పి వెంట నలుగురిని మంచి మనుషులను యిచ్చి భత్యంకట్టి మావూరి ఫ్రాబు ళెడ్డి పేర యీ వృత్తాంతం తెలియ్ వాసి పంపించే వరిసేలలో మాతాతగారు రామి సెట్టిగారితో మందలించేవివరం:

Kaifiyat of Allidona: Mac. Mss. 15-3-57, pp. 34-5.

228-(a). CONDITION OF THE COUNTRY DURING THE REIGN OF VENKATA II.

వెంకటపతిరాయలు చండగిరిలో సింహ్వాననస్థులయి రాజ్యం యేలుచూ పుండి పులుగులనాటి పొత్తపినాటి సీమలలో (పభుత్వం చేస్తూవుండగా పరి పాలన తక్కువచేత అడావడి వల్లను (గామం వుజాడు అయినది. అప్పడు ఆ అయ్యవార్లు (గామం విడిచి పెట్టిరి. తవాది యీలువల వెంకటపతిరాయలవారు పులుగులనాటి సీమ త్రీమన్మహామండలేశ్వర మట్ల యెల్లమరాజ దేవచోడ మహారాజులవారికి అమరం పాలించి నంతట వారి యేలుబడికింద చెల్లుతూ వుండెను. మట్ల యెల్లమరాజుగారు దండుకట్టుకొని రాయలవారితట్టున సిద్ధ వటం, పోరుమామిళ్ల, బద్దెపూలు ఆ (పాంత్యాలయందున్ను, వుదయగిరి ఆతట్టుననున్ను, పాళాగాండ్లు మొదలయిన వాలకాతో యుద్ధములు చేస్తువుండిరి.

Kaifiyat of Vābanampalle: L. R. 17, pp. 132-33.

228-(b).

యా (గామం కండాళ్ళ అప్పళాచార్యులవారికి శాలివాహన శకవరు మంబులు ౧ు అం అగునేటి విళంబి సంవత్సరం వరకు సర్వా(గహారము నడు స్వూపచ్చినది. ... అంతట పాళెగాండ్లుచేసే దొంగతనాల వుష్టదవం చేతను (గామంలో జనులు నిభాయించక పోవడం వల్లను వుజాడు ఆయను, గనుక తరువాత కండాళ్లవారు (గామము తిరుగా ఒ స్త్రీచేసుకొని, ఆముఖ్ఖలోకి తెచ్చుకోలేకవుండిరి. అంతట ఘండికోట పెమ్మసాని తిమ్మానాయనివారికి స్వాధీసము అయిన తర్వాత యా తువ్వగుంట్లపల్లె (గామము స్వాధీసము చేసుకొని వారే యేలుకుంటూవుండిరి. అ(గహారీకులయిన కండాళ్ళవారు అవుకులోచేరి రాజధర్మముయొక్క పై పరీత్యము తెలిసి యా (గామముయొక్క అపేడి విడిచినవారై రి.

Kaifiyat of Tuvvaguntapalle: L. R. 20, pp. 248-49.

228-(c).

తరువాత వెనుగొండ సింహాననాధీశ్వరుడై న త్రీ వీరవెంకటపతిరాయల [పభుత్వంలో యోసీమ లోవైనం మ్లేచ్ఛులవల్ల పాడు అయినది గనుక యీ వెంకటపతిరాయలవారు కావులకు కౌలుయిచ్చి శిలాశాసనంపైన (వాసిన హళ్మాచీన చిన్న (P) శాననానకు, రెండుపక్కలను క్రవాయించిన శాసనం దిగువ (వాసినాను.

ప్లవ సంవత్సర మాగ్లోర శ్ర్ట్లు గం మంగళవారాన త్రీమ్ దాజాధిరాజ పరమేశ్వర త్రీపీర్ పతాప త్రీ పీర వెంకట్పతి దేవ మహారాయలయ్యవారి బాక్క సభాండారాలకు కత్ల లైన చినభండారం నాగప్పనాయనింగాగు ముడ్రకత్ల తిమ్మన్నగారు యిందుపూరి కాపులకు బీడు దున్నేటందుకు వేసిన శాసనం: జయ సంవత్సరం ఆరభ్యంగాను చీటి తీసుకున్నారు. ఆసంవత్సరం ఆరభ్యం చేసుక ၉ గ కి గు త్ర్ లే అన్న కావలిల్ 4, వుభయం ၉ గ కి ల్ అ40 కి యొనిమిది యేండ్లు దనకాను తప్పక నడవంగలవారు అని [వాసివున్నది.

యిందులో శకంలేదుగాని యీరాజు శాసనం యితర (గామమున ఖంచిన దాఖలా (పకారం యిందుకు శకం ౧౫_93 అవుతున్నది.

Kaifiyat of Indukūru: L. R. 10, pp. 163-4.

228-(d).

తర్వాత వెనుగొండ సింహాక్షననాధిశ్వరుండైన వెంకటపతిరాయల ప్రభుత్వంలోనున్ను బాంహ్మాలకు సర్వమాన్యం అ(గహాకంగానే నడిచెను. అప్పడు అ(గహారీకులున్ను భండారం నాగినాయడున్ను (గామం కాపులుకు కాలు యిచ్చినారు. యిందుకు దాఖలాశిలాశాసనాలు సారాంశము దిగువ (వాసినాను.

శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౫౩౧ అగునేటి కీలక సంవత్సర ఆశ్వీజ బ 3 లు శ్రీమద్యజనాదిషట్కర్మనిరతులయిన వురటూరుస్థితా శేషవిద్వకా మహాజనాలున్ను, భండారం నాగప్పగారున్ను వురటూరి కాపులకు యిచ్చిన బీటిగుత్త శాసనం: కుందరబీళ్లు దున్నేటందుకు ઉ ౧ కి గుత్త ల్ ౧౺ం న్ను కావలిల్ ౦౺ న్ను వుభయంల్ _೨ న్ను యొనిమిది యేండ్లు నడపంగలవారు. యా బీటిగుత్త మర్యాద తప్పితేను కుక్కమాంసం తిన్నవారు.

Kaifiyat of Urațūr : L. R. 10, pp. 185-86.

228-(e).

తర్వాతను పెనుగొండ సింహాననాధీశ్వరుండైన వెంకటపతీరాయలు ప్రభుత్వం చేస్తూవుండగా యీ కామలాపురం తాలూ కాలో కొన్ని (గామ ములలో కావులకు కౌలు యిచ్చి దేశం బ్రిక్తీ చేసినారని శీలాళాననాలు వున్నవి. యీ (గామం కొండూరు యీ రెండు (గామములకు కాపులకు కౌలు యిచ్చి కుదిర్చి ప్లవ సంవత్సరమున యీ వెంకటపతీరాయలవారి బొక్కనం తీమ్మన్న గారు యీ మదనగోపాలస్వామి దేవాలయానకు తూర్పు వెలుపట రాయిపనిలి దిగువ పడివుండే శాసనంయొక్క సారాంశము దిగువ (వాసినాను.

ప్లవసంవత్సర కాతీ౯క శ్రం 3 లు శ్రీమ(దాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీ వీర్మపతాప శ్రీ వీర్మపతాయలు అయ్యవారి బాక్కన భాండారాల కర్తలయిన చినభండారం నాగప్పగారి మరది బాక్కనం తీమ్మన్నగారు కోడూరు వెద్దనపాటి కాఫులకున్ను కిరణాలకున్ను కుందరబీళ్లు దున్నేటందుకు యిచ్చిన సాగుబడి శాసనం: దున్నిన సంవత్సరం ఆరభ్యంగాను యెని మిదియేండ్ల దనకాను చేను 6 ౧ కి గు త్ర (?) లెఖను య రచేలు చెలిక బీళ్లకు దున్ని నయేడు 6 ౧ కి ల్ ౧ ౧ (౨) లెఖను; ౨ యేండు ల్ 3 ను; 3 యేడు ల్ ४ ను; ర యేడు ల్ ఎ ను; ఎ యేండు ల్ ఓ... లెఖను, కావలి కుందరబీళ్లు యెనిమిదియేండ్ల దనకా అధ్యకావలి, యెర్రచేలకు ఆరు యేండ్ల దనుకా... ఫలం బెట్టక చెలిక చెలకు లేయండ్లు అధ్యకావలి. యీ చేలకు తరు మేలం కొట్టారున పెట్టిమనగలవారు. యవ్వరు యిందుకు తప్పినా వారు నీమం తప్పినవారు. అని బ్రాసివున్నది.

యా శాగనంలో శకం వెయ్య లేదు. మేము యా వెంకటపతి రాయల శాగనం యితర జాగాలో మాచిన (పకారం యిందుకు శకం ౧౫_93 అవుతున్నది. యా వెంకటపతిరాయలవారు యా (గామానికి కాలు యిచ్చి గామం బ స్త్రిచేసి దేవాలయములకు తగుమాతం నడిపిస్తూవచ్చిరి. యా తాయల (పభుత్వంలోనే చిట్టివేలి సంస్థానీకుడైన మట్ల కొమార అనంతరాజు యా తాలూ కాలో యేలుతూవుండెను.

Kaifiyat of Kommaddi: L. R. 10, pp. 145-6.

228-(1).

తరువాత వెంకటపతిరాయలు వెనుగొండ సింహాననాధీశ్వరుండై రాజ్యం చేయుచుండగాను యీ (గామం జిల్లేళ్ల చినరంగపతిరాజుకు నాయం కరానకు యిచ్చివుండగాను ఆ చినరంగపతిరాజు దేశం తురకలవల్ల పాడై వుండె గన్కు యీ (గామానకు కవులు శాలివాహన శకం ౧౺ ౨౭ అగునేటి విశ్వావసు సంవత్సర (శావణ శు ౧౺ లు కాపులకు కవులు (యిచ్చి) ఈ (గామం చెన్న కేశవస్వామి దేవాలయం వెలపట మహాద్వారానకు దట్టిణపు దిక్కున వున్న శాసనం జిల్లేళ్ల చినరంగపతిరాజుగారి ఆనతిని రాడి(వె)ల రఘు నాథనాయణివారి ము(దక్ర దుగ్గరాజు నారప్ప వేయించిన శాసనం:

స్ప్రక్ట్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్హంబులు ౧ు. అం లగు నేటి విశ్వావను సంవత్సర (శావణ శు ౧ు. శు(కవారం శ్రీమ[దాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీమీర వెంకటపతిడేవ మహారాయలు అయ్య వారు పెనుగొండ పట్టణమందు వ్యజసింహాననాధీశ్వరుండై పృథివీ సాంద్రమాజ్యం చేయుచుండ గాను, శ్రీమన్మహామండలేశ్వర జిల్లేళ్ల చినరంగపతిరాజుడేవ మహారాజు లయ్య వారి ఆనతిని రాడి(పె)ల రఘునాథనాయణింగారి ముడ్రక్త దుగ్గరాజు నారప్పను చెన్న రాయణి స్థానంవారుకా చన్న రాయణి పొలం కుండరబీళ్లు దున్న కాపులకు యిచ్చిన సాగుబడి వివరము: బీడుడున్నిన యేడు ఆరభ్యము గాను యేడు ౧ కి తూము ౧ కి ల్ అ లెఖను గుత్తాను, కానికె పాతికె లెఖన యేడుయేండ్ల దనుకాను చెల్లించగలవారు. అంతట నుండి యేయే స్థళానను ఆ స్థళం మరియాదను మొదటి గుత్తాను కానికెను చెల్లించగలవారు.

Kaifiyat of Sambaţūr: Mac. Mss. 15-3-57, pp. 15-17.

228-(g).

తదనంతరం నదాశివరాయులు వెంకటపతిరాయులు మొదలయినవారు రాయల నంతతివారు [పభుత్వంచేస్తూవున్నగా వెంగళనాయడు నలుఖైనంవ త్సరములు శాకరీలో వుండి దూపాటి తాలూకా అమాని వ్యవహారం విచా రించుతూవుండి నష్టమైపోయెను. యీ వెంగళనాయని కొమారుడు వెంక టాట్రిసాయడు రాయలవారి సంస్థానంలో తన తండ్రిగారు చేసినట్టుగానే యూఖైతరువై సంవత్సరంల పర్యంతం కొల్వులో జీవించి ఆ వేసుక వెంక ట్ దినాయడున్ను చనిపోయెను. అప్పడు శాలీవాహనశకవర్షణలులు గారి 22 అగునేటి ఆనందనామ సంవత్సరం వరకు వెంకట్ దినాయని కొమారుడు శాయప్పనాయడు వుత్ప_త్తే అయివుండెను. ఆయన కౌగంగప్పనాయడనే పేరు వుండెను.

అటుతరువాత యీ చినశాయపనాయడు యిర్వయియేడు సంవత్సర ములవాడు అయ్యేవరకు శాలీవాహన శకవష్ణాంబులు గ్రామంల అగునేటి చి[త భాను సంవత్సరంలో రాయలవారి సంస్థానానికి పుప్పడవం వచ్చి గోలకొండ, బిజా పురం, హంచానగరం, బీదరు యీ మొదలయిన [పాంత్యములనుంచి నుల్తాను అబ్దుల్లా కుదుపుషహ బాదుషహగారున్ను మహమ్మద అదలీ బాదుషహ గారున్ను హంచానగరం నిజాంషా బాదుషహగారున్ను నాగపురం యిమాం షహ బాదుషహ యీ మొదలయిన బాదుషహలు తురకలు దండు యె త్త్రివచ్చి విద్యానగరం పెనుగొండ సమేతం రాజ్యాలు తీసుకుని [పభుత్వం చేస్తూవుండిరి.

యా[పకారం తురకలు [పభుత్వం చేస్తూవుండగా శ్రీ శైలపర్వత సమీాప భూములలో కొల్లి వారు అనే యింటి పేరు గల్గిన ఖోయలున్ను జల్లి వారు అనే యింటిపేరు గల్గిన బోయలున్ను చాలాగా వుప[దవాలు చేస్తున్న యా భూమిఅంతా అరాచకం కిందికి తెచ్చినందున యిక్కడ (పజలు బహు అల్లడిగావుండిరి. అప్పడు కొల్లి వారి దగ్గిర నాకరీలోవుండే నియ్యాని గోపాళుని రామప్పయ్య అనే [బౌహ్మణుడు వుండి యీ శాయపనాయనితో విహితముగా వుంటూవుండెను. యీ శాయపనాయనితో విహితముగా వున్న సంగతి కొన్ని దినములకు ఆ కొల్లి వారు తెలుసుకొని వ్యవహారరీతిని వక నెపంచేసి యీ రామ ప్పయ్య మీాదను చాల కోపంశేసి నిర్బంధన చేసినందున రామప్పయ్య తప్పించుకొనివచ్చి యీ శాయప్పనాయని అండనుచేరి కొన్ని దినములు గడచిన తర్వాత యీ శాయపనాయనిలో రామప్పయ్య అనౌగదా: వూరికె మా సొమ్ము భోజనంచేస్తూ యీలాగున వున్నందున మీాకు యేమిలాభం వస్తుంది. కొంచం గొప్ప ఖర్చుకు యిచ్చి నన్ను గోలకొండకు పంపిస్తే నేను హోయి సుల్తాను అబ్దుల్లా కుదుపు షహాగారి దశ్వనం అయి మావృత్తాంతం వారిలో మన్మిచేసి మాకు విస్తారం జహగీరు వైగ్రాలు దయసేయించే టట్టుగా క్కాగత చేసుక వస్తాను అని చెప్పినంతల్లో శాయపనాయుడు సంతోమం

చాతను సమ్మతించిన వాడై రామప్పయ్యను (ప్రయాణంచేసి ఖచుకాకు యిచ్చి పంపించిన మీాదను,

రామప్పయ్య గోలకొండకు హోయి అయిదుఆరు మాసములువుండి అక్కడవుండే అమీాలు౯ హుంమరావులు దివానులు మొదలయిన గొప్ప గాప్పవారిని అందరిని దశ్జనం చేసుకొని అనుదినం వారిని అనుసరించుకుంటూ బాదుషహాగారి కచీరికి పోతూవస్తున్నూ యీలాగున వుమేజువారీ చేసుకుంటూ వున్నంతల్లో, యిక్కడ బోయలు దేశాలలో చేస్తూవున్న దాళ్లు మొదలయిన వుప[దవాల చేత దేశం అంతా అరాచకం అయినందున యీవ ర్హమానం బాదుషహాగారు పూరా విన్నవారయి వాండ్లను కొట్టివేసే టందుకు యవరికి అయినా హుకుం యిప్పించమని దివానులతో సెలవుయిచ్చే సమయ మందు యీ రామప్పయ్య ఆ కచీరీలోనే వున్నాడు గనుక లేచి నిలుచుండి బాదుషహ గారికి ఖూనీ౯ షుచేసి మన్ని చేసెగదా: తమ అనుజ్ఞ అయి ఫవుంజును సెలవు యై శాయప్పనాయడు అనే కమ్మనారు బహుదినములనుంచి కృష్ణచేవ రాయలవారి సంస్థానంలో సేనా కార్యములలో వారిపెద్దలు చాలా దయ సంపాద్యం చేసుకుని కొంచం జీవనంలో బహుమానుషంగా గడుపుకొంటూ వున్నారు. శాయపనాయడు బహుత్కొత్రవంతుడు వున్నాడు. యీ హుకుంకు ఆయనపేరున ఫర్మానా దయచేసి (వాయించి యి. స్తే యీ ఫవుంజునున్ను ఆ ఫర్మానాను(న్ను) నేను పట్టించుకొని పోయి తమరు హుకుం యిచ్చిన ర్థుకారం జా(గత చేసుకుని శాయపనాయణ్ని తమ సముఖమునకు వెంట కారం జాగ్రామంలో కారుకున్నాయణ్ని తమ సముఖమునకు వెంట బెట్టుకొని వస్తానని రామప్పయ్య మన్ని చేసినంతల్లో అదే[పకారంగా శాయప నాయనివారికి భర్మనా (వాయించి యిచ్చి కొంత గు(రమున్ను కొంత మందినిస్నీ యిప్పించి నదరహీ కొల్లి వారిని జల్లివారిని కొట్టివేయమని రామ ప్పయ్యకు సెలవు యిచ్చిన తర్వాత,

రామప్పయ్య ఆ గుర్రంమందితో కూడా వచ్చి శాయపనాయడు వున్న గ్రామప్పయ్యవచ్చి శాయపనాయనివారితో తాను షహరుకుపోయిన సంగతి హజరతుగారి దశ్జనంజేసుకొన్న వయినం వారితో తాను సమడ్ముం మన్మి మేసిన (పనంగం బాదుమాహగారికి దయవచ్చి సెలవు యిచ్చిన హుకుం ఫర్మానా యావత్తు అగుపర్చినందున యీ శాయపనాయడికి చాలానంతోన మయి ఆగు(రంమందితోగూడా జమాయించుకపోయి నదరహీ బోయలమీద లడాయిచేసి తమాం కొట్టివేసి దేశవుప[దవం తప్పించి ఆ బోయస్థళాలలో ఠాణాలువుంచి యీ గు(రంమందితో కూడా . . మహరుకుపోయి బాదుమహ గారిని దశ్వం చేసుకొన్నంతల్లో,

బాదుషహగారు చాలా దయచేసి అప్పడు ఆత్మకూరు సిద్ధాపురంతాలూ కాలు దూపాటితాలూకా ఖమ్మం తాలూ కాలు జహగీరులున్ను దేశాలలో గామ(గామానకు యేర్పడిన శిస్తుకు నూటికి రెండువరహాలు మన్నె కావలి కునుమున్ను పర్వతం హాశ్మీలులో పూర్వద్వారంనుంచి వచ్చె హాశ్మీలున్ను యివి మొదలయిన విస్తారం జీవనం దయచేసి సనదులు[వాసి... సెలవు యిచ్చి శాయప నాయుణ్ని హుజూరులో వుండే టట్టుగా హుకుం యిచ్చినంతల్లో య్యాపకారం అనుభవిస్తూ సర్కారులో యేయేకార్యములలో నమూదు అయివున్నారు గనుక శాయపనాయనివారు అనే పురుషనామంచేతను యింటిపేరు అయినది.

శాలివాహన శకవర్హ ంబులు ౧౫3_೨ అగునేటి సాధారణనామ సంవత్స రములో గంగప్పనాయడు చనిపోయెను. తదనంతరం వెంకటా దినాయడు సర్కారులో అత్యంత అను (గహం చేసుకుని... రాజ్యపాలన చేసుకుంటూ ఫుడేయడల దేశాలు అన్మి తురకల (పభుత్వం అయినప్పటికిన్ని, కృష్ణ దేవ రాయలవారి సంతానానకు బౌధ్యస్తులు అయివుండే ఆరెపీటి తీరుమలదేవ రాయలవారి సంతతివారు అయిన వెంకట దేవరాయలవారు కొంతమట్టుకు దేశం విచారించుతూవుండే (ప్రమేయంలో శాయపనాయని వెంకటా ది నాయనివారు నిర్మాణంచేసిన వెంకటా దిపాళెంలో , శ్రీ, చెన్న కేశవస్వామివారి దేవాలయమందు బహిచ్వారం దగ్గిర అడ్డగా పాతిన తొకుడు బండమింద వుండే శిలాశాననం:-

> స్వ స్మిత్రీ జయమంగ ళాభ్యుదయన ర్వాభీష్టనితో ఇత్తవ ్ శేయస్సంతతిశాలి వాహనశక్ర పఖ్యాతవష్క్ క్రమే

సంవృత్తే రసరామబాణశశేకే చానందనంవత్సరే చామాఢే సితపడువిష్ణందివసే దేవేజ్యవారాన్వితే. త్రీమ[దాజవరాధిరాజరమణే వీర[పతాహోదయే త్రీ రాజన్యవరేశ్వరే ఘనగిరా త్రీరత్మ సింహానసే త్రీమ ద్వేంకట దేవరాయతిలకే రాజేం[దచూడామణౌ దేవ[బాహాబణరకుణాయ పృథివీసా[మాజ్యమాతన్వతి.

త్రీమత్సాయపనాయకాన్వయమణేర్గంగత్.మాధీశితుః పాత్రః త్రీగిరిమణ్డలావనచణ త్రీవేంకటా(ద్మిషభోః పుత్రో గంగపనాయకస్సుచరితో మాదాలగో(తోదృవః కృత్వా (గామనమర్పణం రచయతి స్థితె ్య శిలాశాననం.

> Kaifiyat of the Sāyapanēni Chiefs: Mac. Mss. 15-3-14, pp. 3-11.

228-(h).

తరువాత యింతలో వు త్రర దేశాలనుంచి తురకలు బలవంతు లై వచ్చి ఆనెగొంది కింద నడిచే రాజ్యాలు కొన్ని ఆక్రమించుకొని యీ తాలూ కాలు సాయప్పనాయని వెంగళప్పనాయనింగారి స్వాధీనంచేసి వారికింద కొన్ని దీన ములు జరిగే వరకు వారి దగ్గిర కొలువువున్న బోయలు రాజ్యం అంతా ఆక్ర మించుకొనిరి. గనుక వారిని సాధించే టందుకు దుర్బలులై దువ్వపాటి సీమ విడిచి గోలకొండకుపోయి అక్కడ పాదుశాః దశ్శనంఅయి పూర్వం మాకు నడిచే దువ్వపాటిసీమ వగైరా తాలూ కాలు అన్ని కిరాతకులమున బోయలు రాజ్యం అంతా అరాచికము చేస్తూవున్నారు. తమరు ఫవుంజును సహాయం యిప్పి స్తే ఆ కిరాతకులయిన బోయలను సంహరించి మీగా ఫేష్కమే వరహాలు చెల్లిస్తూ వున్నాము. యింకా నజరు లక్షవరహాలు యిస్తూ వున్నాము అని మనిమి చేసుకొని పాదుశాఃగారి ఫవుజును తీసుసని యిక్కడికి వచ్చి కిరాతకు లైన బోయలను అందరిని సంహరించి దువ్వపాటిసీమ కోటసీమ పొడిలెసీమ బద్ధివేలువగై రాసీమలు స్వాధీనం చేసుకొని... [పభుత్వం చేస్తూవుండిరి.

Kaifiyat of Duvvapādu: Mac. Mss. 15-3-13, Section 6, pp. 11-12,

229. ŚRĪ RANGA III AND RĀYAPRABHU OF PUDUKŌTA.

అతనికిం బాడమే రాశ్య పభుతిలకంబు చందనం బనుచును 🕽 గొంద అనఁగ నగ్ని శిఖాకార 🕽 మనుచుం గొందఱు వల్క శారదాకృతిగ నెం**్**చగను గొంద ఆఖలలలాట రేశ్రీఖానుగతి వెలసి మోణీతలం **బేలు 1 చున్నయ**పుడు శ్రీరంగరాయథా శ్రీశు మత్రగజంబు విడివడి దిక్కులు 3 వెడలి కడుగి కోటలు పడఁ (గుమ్మి 🕽 పేఁటలు వడఁ జిమ్మి නුරකා**ලක සි**ළ්ඩ 3 ජරාව ඩුළුඩ సూకలదేశంబుల 🕽 సంచరించుచు రాంగ ధరణీపతులు సూచి 3 తల్లడిల్ల ನ್ ಟಲವ ಶೇ ಬಟ್ಟಿ 1 ಯಾಮ ಕೃಗಜಮುನು

, ಶೈರಂಗರಾಯಲು 3 ಹೆರಿ ಮಾಸೇಗ నాతండు మదిమెచ్చి 🐧 యయ్యా రె! నీవంటి

ళూరో త్తముని నేను శ్రీ జూడలేదు

సీదెరా శౌర్యంబు కే సీదెరా ధైర్యంబు నీదె వాఁడిమిహద్దు ∮ నీదె పద్దు

మన్నీల వ[జీల ్) నెన్నిక వట్టిన గోట్లనంఖ్యలు వారిఁ క గొని ప నేమి నాపేరు చెల్లించు 🕽 నరవరేణ్యునిం గాన

నీవె యోధ వటంచు 🕽 నెమ్మిలోడ ತಾಂದಂದಲಂಬುನು 🕽 ಗಂಡ ಪಂಡಾರಂಬುಂ

బంచవన్నెల పేటు 🏿 పావడలును భూచ్(క గొడుగును క బొడ్డుగంటహయంటు నేముగు మాందట శ్రీ నిడిన భేరి

ధవళశంఖంబును 3 చార్డ్య కేసరిమత్స్య హనుమత్స్వరూపమశేహాధ్వజములు- సంగీతమేళంబు 🕽 జతబజం తీలును ననజమ్మ తామ్మత శ వాద్యముల**ను** సాంబాణిధూపవాశ్సన గొను నెఱఠీవి పంనీటిస్టోన ధూ్మ్ వంపుఁది త్రి సురుమాయిజల్లుల 🕽 తురగో త్త్రమంబును వంకబజ్జీలున ? క ల్వన్నెగొడుగు క త్రికిఁ బచ్చపూ 9ల్కల్కి తురాయియు ముత్యాలనుచ్చు పె 🕽 (వోశ్లత ఈక్క సింహతలాటంబుఁ శ్ర జేర్చినపల్లకి బంగారునిగళంబు 🕽 పాదరసము వెండిహర్వులు బవ కే ల్వెలుంగుదీవట్లును జౌడోలు వెట్టిన 🕽 సమదగజము నుభయవింజా**మ**ర∮లున*ై*త్తశా(తవ నారీమణీమయ 🕽 నాట్యశాల జంటబట్లును (బౌఢ క నత్కవికృతి మొదల్ తగు బిర్దు లన్నియుఁ శ్రీ దయ నొసంగి రాయరాహు త్రని కే రాయమన్నీఁ డని రాయవ(జీ: డని శ్ రాయ లనుచు: (బేమ తోడుతఁ గొన్ని) పేరులు దయచేసి మఱిమఱి యతని స్కచ్చరిత మెచ్చి యాం దార కేబిరు 🕽 దెక్కు 🖫 పె న్నిరుదంబు

Toṇḍamān Vaṁśāvaļi: Journal of the Telugu Academy, Vol. 2, pp. 306-7.

230-(α). ANARCHY AFTER THE DEATH OF VENKAŢΑΡΑΤΙΚΑΎΑ.

చెల్లు నీకు నటంచు కే సెల ప్రెసంగ

శ్రీ వీర వెంకటపతిరాయ మహారాయలు యేలుబడి అయిన తరువాతను ాల్లుఅయిదు సంవత్సరములు దేశము అరాచకము అలువుండె. గన్ము పాళ్

గాండ్లు దొంగల వల్ల నుంచి అయ్యె వుప[దవములచేతను (పజలు నిఖావు చేయ లేక చల్బిచల్ అయిపోతూ వచ్చినందున దేవగుడి దానవులపాడు రెండు [గామములు కేవలమున్ను వుజాడు అయి దానవులపాడు కేవలము వుజాడుగా వుండెను.

Kaifiyat of Jambulamadugu: L. R. 1, p. 227.

230-(b).

తర్వాత దేశంలో రాజపాలన తక్కువై నందున యీగామానకు సమీపాన్డ్ శౌలలో వుండే పాళాగాండ్లు (పబలించి తమకు పైకం యిమ్మని గామా నకు పుష్టడవం చేస్తూవచ్చిన దినములలో (గామంలో కరణములు (గామా నికి మొదటికాపులను రెడ్లనుగాచేసి ఉభయ్యతులుయేకమై దేవ్రబాహ్మణ మాన్యాలు కరిణికభటవృత్తులమాన్యాల మీద సర్దుకొని పైకం యిస్తూవుండిరి.

Kaifiyat of Vellāla: L. R. 55, p. 117.

231. YĀCAMA AND JAGGARĀJA.

సీ. సింహాసనమునకుఁ 🕽 జి<u>త్రంబు</u>లోఁ నొండు దలుచు (దోహుల అొమ్ము ్ దన్ని నాడు మదిలోను (గొవ్వి ఛ క ద్వనకార్య మూహించు -చెనడుల జిహ్వాలు శ్రీ జీల్పినాడు ಮುನಲು ಕಾರಸ್ಥಮನ್ನು ಗನಿ ಭಯಂಬುನ ವೀಗು చండిమన్నైల అొమ్ముఁ 🕽 జఱచినాఁడు ఎదిరించు మన్నీల 🕽 నేపునఁ బడి పుట్ట చెండ్లు గొట్టిన రీతి 🕽 చెండినాఁడు మన్నెమాతుండె యిత్య డరి కే మర్మాభేది మన్నై ఔబ్భుల్ గడిమన్న్స్ క్ర్ మగలమగఁడు సమరగాండీఏ ఇలుగోటి 🕽 శాసనుండు రంగభూపతి యేచధ 🀧 రావిభుండు. సీ. నేడుగా తలఫూలు శ వాడ కెంతయు జాల నలరెను బద్మనా శ యకకులంబు నేడుగా భువనవశ్ణికాతమహాభూతితోం గామరొందె రేచర్ల శ గోత్రమెల్ల నేడుగా భువియందు శ నెగడె సర్వజ్ఞసిం గమనేని సంతాన శ గౌరవంబు నేడుగా మది గల్లు శ నెవ్వ లన్నియు దీతి విలసీల్లె ఘనమైన శ వెలమపేరు నీవు కణాకాటకంబున శ నిల్చి నవుడ రాయవి ద్వేషగర్వడు శ ర్వారమై రీ కోటి బరిమార్చి గౌల్పు జే శ కొనినకతన హితమతాలాప వెలుగోటి శ యేచభూప.

2

సీ. దళవాయికిని వెఱ్హి క గాలిపి వచ్చినవా*ని పట్టంబు గట్టుకొక్ న్నట్టినారాంజు మట్టంబు గట్టుకొక్ న్నట్టినారాంజు చేయాలు శ్వామం కేశునింది ద్రుచి క్ నట్టినారాండా నిండారముగు రాయక్ భ చార మెల్లను నార్థమణము సేసి క్ నట్టినారాంజు పు[తమి[తకళ్ల క్ పుంజంబు రాయల నరయక వధియించి క్ నట్టినారాంజు పాతిపోరబట్టి రెండేండ్లు క్ బదికెం గాక లలితచారి త వెలుగోటి క్ కులపవి[త హితమతాలాప రంగయ క్ యేచభూప.

సీ. నీపాతిచే జగ్గ్రనృపతి నద్దతిం బాంది పాపాత్ముండను నిందం కే బాపుకొనియె విజిగి వీరవిభుండు కే చిరుతనాపలిం జేరి దిడ్డితూరుపుదిక్కుండ్ కే డౌఱవ వెఱచెం దన్నపాణములు దాంచు కే కొని చెంజి కృష్ణప్ప వీంగి మొన్నండుం గోట్ కే వెళ్ల వెఱచె నమ్మినదొరలటు కే నక్టేటం బడిపోవం గోట్కా డొక్కండు కే గూటం బడియె శాకమూరులు రావెలల్ కే మాకరాజు వారు దిక్కాముగంబులై కే నారు జడిసి ఔర ! తోపూరుపాళెంబు కే లదుర నీవు ఆతోచి నడచిన వెలుగోటి కే యేచభూప.

సీ. రాజులలో జగ్గ ్రా జనిమొను బడ్యె దెప్పెం గార్యంబు వీ ్ రప్పనేండ పదపద చీరుతనా ్ పలిం జేరం గావలె మాకరాజు గుతాని ్ నూకె మొదల ఏనుంగనెక్కుట్ మానుక దళవాయి తాతును దనదు బిక్డారిమైట రావెల వెంకన ్ తావెళ్లసాగెను పోయు మున్నుగం దెరు క్ వీయనొక్కం డనుచుం గృష్ణపనేండు ము ్ న్నాడితెలుప జేఱు వీరప నేండు నీ క్ ఖారుం జూచి వైభవబిడౌజ రంగభూ క్ వరతనూజ హిమకరాకార వెలుగోటి క్ యేచభూప.

నీ. పారజీతమెకాని ఏ బారు నాకేలని చినరాతు మొనలకుఁ ఏ జేరవెఱచు ఈండిగమేకాని ఏకుండ వీపను లని యొప్పడిోజరిగె నా∮తిప్ప రాతు ఆంట్లు చ మణియ మం తేకాని శ్రీ మా కిది కాదని

గుట్టుగాం దిత్తెప్కొనెట్టి కదలెం
బాళోగాం ఉండై నం శ్రీ బదికేది లెన్సని
చిట్టాడ కడలె నాశగట్టి మొందలి
మతియు నక్కిరి దొర లీటు శ్రీ మాగ్లముననె వట్టిమూంకలు నీ మింద శ్రీ నెట్టుకొనునె వై భవబిడౌజ రంగభూ శ్రీ వరతనూజ హిమకరాకార వెలుగోటి శ్రీ యేచభూప.

ఉ. గొబ్బురి జగ్గరాజు లొక కే కోటి మ ఉంబదికోట్లు మాకరా జబ్బలు నూఱుకోట్లపయి కే నార్వురు రావెల వెంకు లైన హ న్నిబ్బరగండం ఉచ్చరకణిశ్వరు ముందర నిల్వ శక్యమే గబ్బులుం గాక బెబ్బులీ ముకఖాముఖ మేకలు నిల్వనేర్చునే.

6

- ఉ. గబ్బిని నుండు నీతరముశ్గాదు రణన్థలి మాకరాజు; నీ గబ్బితనంబు మాను మవశ్కార్యము రావెలవెంకటా(ది; మోం గొబ్బురిజగ్గరాజు, మనశ్వం దగ దీవగ యాచశౌరితో; బెబ్బులి డాసి మచ్చరము: శ్ బేర్చుకు బిన్నల కోవ౯ వచ్చునే? 8
- ఉ. ముప్పదిశేల వీరభట్కముఖ్యులు దావుల పాపశౌరితో ము ప్పది యంచు నెంచకటు శ మూఖ్యం జేరిన; రెండుపేలతోం జూప్పడ నిల్చితీవు రణ్శాళూరత; నీ [పతీమన్నె వాడు తేం డప్ప బళీరె! రంగవసుశ్రాధిపు యేచనృసాలశేఖరా.
- నీ. పాఱుపేఁటలు రాచ క బారు లెల్లను నీకు పట్టుగొజ్జెలు గదా క పగఱ కరులు వీటితోఁటలు గదా క మేజైన కోటలు కాకు లాఠాణేల క మూఁకలెల్ల పన్నన్ను లామన్నెక్ఫాళ్ల సొమ్ములు నమ్మినకాఁపు లా క కమ్మడొరలు

పెండ్లిండ్లుగా నీకు క భీకరకదనముల్ ప్రతినగడా రామక్రాయపట్ట మార! ముగురుదునేదారు క లయిన నిన్ను నెదురం జాలరు యతీరాజు కి యెదుర గలండె బాంధవుల నన్నదమ్ములు కే బాసి చనియె పరహితాచార వెలుగోటి కి ప్రకిపిహార రంగథా తీశునేచధకోరాత లేంది.

10

మ. బౌగజౌ౯గర్మిల్ సత్యవీడు వడిం గంకేపించెక్ బటాపంచలై పగలంఖాతును చెంజి మించి మధురాక్పర్యంతరాష్ట్రంబులకా దిగులెత్తేక్ గడిదుగ౯ముల్వణంకె ఖిక్తిక్ జగ్గరాజాదిరా చగముల్ రంగయయేచశౌరి కొదిరింక్ చక్లేక పాతాక్ గడుక్. 11

Velugōţivāri Vamśāvaļi, 412-17, 419-21, 423-4.

232. THE HISTORY OF YACAMA NAYAKA.

Verses composed by Pasumarti Kōdaṇḍapati at the instance of Kumāra Yācama, the son of Yācama Nāyaḍu.

సీ. ఉత్తరమల్లూరు కే నుద్దండవృ త్తిగా నా[కమించిన విని కే యాం[గహించి దావాలపాపభూ క్రవ్యడు నల్వది వేల కాల్బంబులు నశ్వ కే గజనంఘము దామర కరిచెన్న కే ధా[తీశుం డాదిగాం గల బలముతో వచ్చి కే కదిని నపుడు మున్నూటి కై జీతకమును శూడ నాల్లువే ల్భటులతో నచ్చట కే బారు నడచి పరబలము [దుంచి చెన్నభూ కేపాలుం బట్టి తటిమి పాపత్సీతీం[దు మక్కేస్త కము దునిమి వీరవెంకటరాయ [లౌక్ కౌర య] నంగ హితుల రత్సించు వెలుగోటిక్ యేచభునుండు.

1

సీ. ఇల రామదేవరాశ్యలను బట్టము గట్టి బంధుమ్మతనహాయ శ్రీ పటిమ మెఆసి మాటమాత్ర కుమారశమాకరాజను దన్ని చెంగామజగ్గ [వ] శ్రీ జీరు: దునిమి గొబ్బూరివా రేలు క కోటలు భూములు సాధించి చెంజికృకష్ణతీ,తీం(దు బారు గౌ ల్ఫాతని: క బట్టి పాలెముకోట చేరువ యతిరాజు: క బౌర: దోలి మటియు: గల శ(తువీరుల క మట్టు వెట్టి వేలురికి: దూర్పు: గృష్ణకాక్ వేరి నడుమ వెలమనాడుగ నాడు గాకవించినాడు యేచభూవిభు (పాభవ క మెంచు: దరమం.

2

సీ. రామరాయన రేంద్ర క్రఘునాథనాయక మాముఖ్య కార్యక్ క్రైల బలంబు నిజనహోదరసింగ క్ర నృపతీరాయపభూవ రాయ్య పనాయకా క్ర ద్యఖలబలము దామెరకరిచెన్న కథాతీశ చెఱుకువెం గళభూపబంధువక్గ కముల బలము పరమా ప్రేకేతీ రెక్డ్డి రఘునా థేందు పా వడకృష్ణనృప సుహృక్ద్వర బలంబు మెఱసి తనుగొల్వం గొక్క రృక్ట్ పేంట యొద్ద నమర మొనరించి గొబ్బూరి క్ర జగ్గవిభునిం దునిమి మధు రేందు చెంజీశం క్ర దొరలం దఱిమె నెంత (పబలుండు రంగయక్రేమేచళునుండు.

3

Mac. Mss. 15-4-3, pp. 157f.

233. KUMĀRA RANGAPPA, SON OF YĀCAMA.

వీరిలో జ్యేష్టుం డగు కుమార రంగప్పనాయుడు, చెంచుమాధవుడు, చెంచు కృష్ణయ్య, మధురవీరప్ప అను వారలతో యుద్ధముఁజేసి జయ మండెను." 234. VICTORIES OF MATLA TIRUVENGAĻANĀTHA.

సీ. రవుతువాగలు చెట్లు క దవిలి [వేలుగు జూచి గిజిగాండ్లు గూం డ్లని కే కెలని కేగు అడవిద స్త్రీ కుచ్చెకలంటి [వేలు గిరాటి యరుటి నై జలు దీటకలనుచు జేరు వలివెము ల్నేల కంకపలు బేల్కైలై చిక్క హరిణనంఘములు పొంకగనుచుు బఱచు మేలి సింగిణివిండ్లు క నేలమై బడియుండ మనుమెగంబులు బోనుకలనుచు దాంటు మహితనరసాపురీవ్యతిక్కగహణవిజయ లలితమట్టిలి తిరువెంగకళడ్డుతిందు సైన్యథాటీపరంపర క చకితమాండె

సీ. అళిబృంద మెదుట లిం శ గనుచు లేచినఁ జూచి యవి తుపాకీగుండు శ లనుచు నిలుచు ననిలాహతమహాగు శ హాధ్వనుల్ పీడుగా నమె డమామిగా ధ్వను శ లంచు నళుకుం బౌనుగానఁ బిట్టలు శ బిఱ్ఱుబిఱ్ఱునఁ బాఱ నమె రాతివేటు లం శ చలమటించు నునుమేను గంపముల్ శమున తాకు నత్తరి నమి సింగిణివేటు శ లంచుం జడియు మేలుమే లౌర! పోరుమా శమిళ్ల దుర్గ ఘనతరా భంలిహావృతిశి గహణనమయు మట్లతిరు వెంగళేశ్వరశమహిత ఛాటి కానిరాభూటచలితభూశజానిచయము.

దేమనరపతి విఱిగిన 🕽 తెరువు లందు.

మ త్ర్వికోంటి. గండికోటపురీభయంకర్శకామలాపురసంగరో ద్రండమ్మికమ యుద్దగిరిబల్మదండనోడ్బట్ ఘోటకా ఖండ గుఱ్హముకొండధాటీ 3 కల్పనా సమయోద్ధతా ఖండభేరీడాండమోకృత్యకంజికాండ విభేదనా.

Kumudvatīkalyāņam : Canto I.

శా. ధర్మస్థాపక బాహుదానమర సంకథానో (గరాహుత్తరా ణ్మర్మెచ్ఛేదనడత్కదత్తి.ణభుజాకనానట్యమానాసివై రీర్మక్లాంతది నేంద్రముద్దగిరిదుకే నేశాంతరిత్వాకనత్ పోర్మామిళ్ల నృసింహపట్టణజయక్ (పోస్మీలన్ చాభవా.

Ibid: Canto II.

[సగ్విణి. ఇందిరావాన గం క్షేభ్ ఘోటీ మిళ త్రందనోలీపురీ క్ష్మిండికోటాధిపా మందథాటీపుర క్ష్మాచనోలీరణా స్పంద పీరోద్విథా క్ష్మెలవ(జాయుథా.

5

Ibid: Canto III.

235. WAR BETWEEN THE MAŢLA AND THE VELUGŌŢI CHIEFS.

తర్వాత మట్లరాజులు అయిన చిటివేలి నమస్థానీకులు యల్లమరాజు గారి నాడు వారు సిద్ధవటం సీమ ఆ[కమించి యేలుతూ వుండగాను పూగూరి [గామానకు పూర్ల భాగమందు కోట కట్టించినారు. ఆ కోటలో మట్లవారి దాయాది తిరువెంగళనాథరాజు అనే ఆయన వుండగా నెల్లు నీమలోకి అడ కు మయివున్న కుల్లూరు పొదలకూరు ఖల్లాలు రెండున్ను గొబ్బూరి రామరాజు గారు అనే ఆయన అధికారములోకి చెల్లుతూ వుండగా వెలుగోటివారు వెంక టగిరి సంస్థానీకులు యాచమనాయనివారు గొబ్బూరి రామరాజును ఆ[క మించి కుల్లూరు పొదలకూరు ఖల్లాలు రెండున్ను ఠాణా వేసుకొన్న నమయ ములో గొబ్బురి రామరాజుకు కోటలోవున్న మట్ల తిరువెంగళనాథరాజు కుమ్మక్కు చేసి నందువల్లను తీరువెంగళనాథరాజుకున్ను మెలుగోటివారికిన్ని. ఏరోధం వచ్చినడి,

మట్ల అనంతరాజుగారు సిద్ధవటం (పభుత్వం చేస్తూవుండగా వెలుగోటి వారితట్టు నుంచి వెలమదొర పాపయ్య అనే ఆయన కొంత సైన్యమును వెంట పెట్టుకొని వచ్చి నంతట ఫ్రోగూరి కోటమీగాద లడాయికి రాగా మట్ల అనంత రాజుగారి నౌకరు జాతీలో బె స్త్రవాడు బనవన బోయడు అనేవాడు ఘోగూరి కోటతో వుండి జబీ బురుజులో జజాయిని జోడుగుళ్ల బారు సిద్ధం చేసుకొని వుండి వెలుగోటివారి ఫౌంజు కోట దగ్గరకు వచ్చిన తరువాతను ఆ ఫవుంజుకు యొజమాని అయి అవుదాయేనుగమీంది సవారు అయి వస్తూవున్న సరదారుని మీంది గురిచేసి గుండ్లు అగాదు చేసినాడు. అంతట సరదారుడు పడినందున ఫవుంజుకు హీంమత్తు తక్కువఅయి తిరిగిపోయినారు. అప్పడు వక భట్రాజు మట్ల అనంతరాజుగారి వద్దికిపోయి సభలో రాజు కూచుకాండి వుండగా [చెప్పిన*] కంద పద్యము:—

బనవన ఖోయం డనియొడి బనవనిమై నెక్కినట్టి కే భవుడువు నీవే, కాసుమైరి వెలమ లెల్లను రసీకా[గణి మ ట్లనంత కే రణజయవం తా.

ఈ (పకారము కై వారము సేయగా చాలా హషికాంచి అతనికి తగిన బహుమానమును చేయించిరి.

తరువాత వెలుగోటివారు తీరుగా ఫవుంజును తయారుచేసి పంపించగా వారు వచ్చి ఫ్రోగూరి కోట చుట్టుకొని దిగివుండగా కోటలోవున్న మట్ల తీరు వెంగళనాథరాజు కోట విడిచి లేచిపోయెను. మరునాడు వెలుగోటివారి సైన్య ము కోటమీగాద గుండ్లు యొగిరించి నంతట కోటలో నుంచి జవాబు యిచ్చిన వారు లేకపోయినారు. గనుక కోటలోకి వచ్చి వెలుగోటివారు కోట పడ దోయించి పోయినారు.

Kaifiyat of Pattapurāvi: L. R. 5, pp. 15-16.

236. MAŢLA KUMĀRA ANANTA.

ఉ. ఫుల్లరి బెట్టలేము మము శ బ్రోపు మికన్ దయ నంచు న్రమతకా బల్లవులుకా రుమాయతి ధశనంబులు మాను మటంచు వాణిజుల్ మొల్లనె విన్నవింతురు బశ్శీర! కుమారయనంత నీకు ద రోప్టల్లలితప్విషజ్జయశంశభాన్నతి కేసిన దాడి వెళ్లినకా.

Kumudvatīkalyāņam, Canto I.

237. RĀMADĒVARĀYA: LAST DAYS OF THE MATLA CHIEFS.

తర్వాత శాలివాహన శకవర్ష ఋలు ౧౫ర౧ అగు సిద్ధార్థి సంవత్సరమున యదల్ ఖానుడు, బాబాశావున్ను సైన్యముతో కూడా తురుష్కులు అబ్దుల్ హూసేను, అబ్దుల్ మహమ్మదు, అబ్దుల్వాహబు ఖాను అనే యీసాముగ్గురు సదాకాలకాతో ఫౌంజును వెంట తీసుకొనివచ్చి కందనూరి దుగాకానికి ముట్టడి వేసిరి. కండనూరి దుగ౯ములోవున్న గోపాళరాజుగారు మట్ల తీరువెంగళనాథ రాజుగారి సహాయము కోరుకొనిరి. అన్యులు సహాయంనిమి త్రం కోరుకొన్న ప్పడు హోనలసినది రాజధర్మము; గనుక మట్ల తిరువెంగళనాథ దేవచోడ మహారా జులుగారు తమకొమాళ్లు అయిన కుమార అనంతరాజ దేవచోడ మహారాజుల గారియందు రాజ్యభారం వుంచి తమయొక్క సైన్యముతోకూడా పోయి కందన ఫ్రాలు దగ్గిర దిగివుండిన తురుష్కుల సైన్యముతోకూడా యుద్ధసన్నద్దు లయిరి. మరిన్ని గోపాళరాజుగారికి సహాయంగా వచ్చిన ధర్మారావు అనే ఆయన సర్ధా రుడున్ను హండేవారిఫొంజున్ను యేకమై తురుష్కుల ఫౌంజు మీాదికి యుద్దా నికి ఆరంభంచేసి యొనిమిది పదిరోజులు పోట్లాడి అంతట నిభావుచేయలేక ధర్మా ರಾವುನ್ನು, ಏಂಡಾವಾರಿ ಘಂಜನ್ನು ವಿರಿಗಿ ಶೆವಿಖ್ಯರು. ವಾರಲಡಿರಸ್ಕರಂವಿ ಮಟ್ಲ తిరువెంగళనాథరాజుగారు తనకు అనుజన్ను డయిన తిమ్మరాజు అనే ఆయన సహాగాను తమయొక్క బంధువర్గమును, భటాళిని పేరుపేరు వరసలను పిలిచి వారితో చెప్పినమాట. "మాతాత తం[డులు తరతరాన శ్రతువులవల్ల తిరిగి విరిగి యెరుగరు. పదార్థములు శరీరములు భూమియందు అనిత్యములు. అయి నప్పటికిన్ని సత్యము, (పతాపము, క్రీ నిలుచును. రాజ్రేష్టునకున్ను శూరు నక్స్లు శ్ (తువునివల్ల విరుగుట పూర్తికాతంకాదు. గోపాళరాజు(తో)తొల్లి మేము పలికినవాక్యము నెరవేచ౯డానకు యు_క్షమైన కయ్యము సంభవించినది. సహనం చేతను తొంటేరాజులు పరమాంపకారులయి వన్నైకెక్కి స్థిరకాల జీవులయిం. పూర్వము/శాలివాహనునిచేత యుద్ధమందు శ్రీస్త్రనిహతుడై విక్రమార్కుడు హాగ డొండెను. తాను పట్టుభ్రమ డయినందున రాజనీతిని విచారించి ముగ్గురు పాదుశాహలు మొనలయి నప్పడు తాను వెన్ను యియ్యక రామ రాజయ్య యుద్ధమందు శ్రమ్త్రవిహతుడై క్రీ క్రి పొండెను. వెన్ను యియ్యడ మన్న రాజుకు నిండగాని పేరేలేదు. (పాణానికి అపేయించి (బదుకోమాచుట రాజ

ధర్మముకాదు." అనిపలికి తన వెంట మొనకు రాతగిన వారి నందరిని పిలుచుకొని సై న్యముతోకూడా బై లు దేరి, భేసీ, పటహా,శంఖ, వారణ*, ఘంటికారవమునకు ఆనందిన్తూ గోవిందనామస్మరణ యామరక చేస్తూ తురుష్కుల ఫౌంజుకు యొద్దులే యుద్ధము ఆరంభముచేసి అనేకశ్రతుజనమును హతంచేసి ఆ యుద్ధ ములో సిద్ధార్థినామ సంవత్సర మాఖ బహుళ ౧౧ యేకాదశీ దివన మందు తిరువెంగళనాథ దేవచోడ మహారాజులుగారు, ఆయనగారి అనుజన్ముడై న తిమ్మరాజుగారున్ను శ్రమ్మనిహతులై వీరస్వగ్ మును పొందిరి.

తతాడ్రాలమున సాన్నిధ్యమందువున్న భ(టాజులు వీరి ప్రతాపమును శ్లాఘనచేసే నిమిత్తం వీరి కుమాళ్లు అయిన కుమార అనంతరాజుగారిని వృద్దే సించి హొగడిన సీనమాలికెపద్యము:—

> అరయంగ మీగా తం(డి శ్రీతీరు వెంగళభరాధి నాథభూరమణుండు శ్రీ నయవిడురుండు పరికింప హరిభ క్రిం శ్రీలు ప్లాగతులుకుండు భువిని బొంకని నర శ్రీ పుంగవుండు మానసంపన్నుండు శ్రీ దానరాధేయుండు రీతీ మించిన రాజశ్యమిషి యటంచు బుధు లెంచ వెలసి యీగ్రహిమిం బౌలింపుచు వెంకటపతిరాయ్ విభునికార్య మీరాడేచికా యతనిచే శ్రీ హెచ్చైన సొమ్ములు మేచ్చైన మలహరి శ్రీమానుడాలు ముత్యాలకుచ్చులు శ్రీ మొదలుగాం గల మేటి బిరుదులు జేకొని శ్రీ పరంగు చేళ గడిదాంటి యదులుఖా శ్రీ నుండు బలంబుల తోడం గూడి బాబాళాహం శ్రీ కోరీ పుచ్చే కండన వైగాలి దుశ్గకాంటు ముట్టడి వేసి

The author has evidently the Panca mahāsabdas in view; vārana is very probably a mistake for some musical instrument, such as Kāhala.

విడిసిన యావార్త క విన్న యపుడె తనేనలును దాను 🕽 దండె త్త్రి యచ్పట్టు జేరి తుర్కలపైని శ బారివెట్టి పోట్లాడు నమయాను 🐧 పోర నహాయుండై ಮೆಗಿ ಭರ್ಗಾರಾವು 5 ಯಾಗಿ ಬ್ నారీతినే పోయె ∮ హంజె సర్ధారును దక్కినదొరలును 🕽 దల్ల ఉించి వారి నందఱి నవ్వి శ్రీ వాజిరత్నము నెక్క్లి తిరువెంగ[ా]లేం దుండు 🐧 ధీరుఁ డగుచు లక్షుణనద్దుణ కే లక్షుణయను జన్ముం డగు తిమ్మరాజును శ్ర నతిబలయుత బాంధవ వరరాజ 🕽 భటులను బేర్వేరం బిలిపించి వారితో 🐧 (బియము వలికె తమతాత తండులు 🕽 తరతరముల నరి వరులకు దిరిగియు ∮ విఱి ⊼ెఱుఁగరు ధనములు తనువులు 🐧 ధరననిత్యంబులు సత్య[పతావయ శ శంబు నిలు**చు** ವರ್ಧ್ಧಿಪ್ರಾತ್ರಮನಕು ಶಿ ಬಂ[ಪ್ ತುನಕು ಸಲ್ಲ పగరకు విఱుగుట క పాటిగాదు గోపాలరాజుతోం క గోరిపల్కిన పల్కు ಸಂಘಟಿಂಕ್ಸ್ ಮಂವಿ 🌶 ಜಗಡ ಮಪ್ಪಾ ನರಸ್ಯಯಂಬುನ್ತ್ ಬರಮಾವಕಾರು ಪ್ರ ಮಾನ್ನಿಕ ತಕ್ಕಿ ಪ್ರಾರ್ಯ್ಫ್ಲ್ಯ್ ಮನಿರಿ వలను దొల్లిటి శాల్పివాహను చేతను హతమైన యల వి[క్ కమార్కు డనంగ పట్టభ(దుం డయ్యు క నట్టి నీతిం దలంచి మువురుడు నేదాలు౯ 🐧 మొనసి నపుడు వెన్నియ్యగా లేక క ము న్ననిం దెగి రామ రాజయ్య కాశీలో 5 ఫూజుగొనుడే

రాజశేఖరునకు క రణము తథ్యము ఛాలి వెనుకకు బోరాదు 3 వీరవరుడు రాహుత్తునకు వెన్క్ క్రాబోను శెల్లదు మన్నే రాజుకు నింద కే వెన్నుం జూప [పాణాన కాశించి \$ [బడుకంగు జూచుట కడు రాజధర్భాబు 🕽 గా దటంచు తనవెంట మొంనకు రాణ్ దగి నట్టి వార్నెల్ల ర మ్మని తద్బట 1 (పతతి తోడ ಕೆರಿಪಟರ್ಕಾತಂಭ ಶ ವಾರಣಮಂಟಿಕಾ రవము లెనఁగ బవ 🌶 రమున నిలిచి గోవిందనామంబుఁ 🕽 గొనియాడు కొనుచును నడిచెను నరులు కి 1 న్నరులు బాగడ నట్టి జన్నములోన క నల తుపాకీగుండ్లు నమ్ములు మెండాక \$ నళుకు లేక గజబ్బంహితములకుఁ శ్ర గంపంబు నొందక యడిదంబు మెఱుగుల 🕽 కదరి పడక కరుల్లైనే సింహంబు 🕽 గమకించు తెఱుగును గోల్పులి జింకలు క గూల్పు పగిది మంతు కెక్కిన యట్ట్రి క మాంధాత కైవడి සංයීඩ ස්දුකුව J සස්ඩාජස්නා ಮ ಕ್ಷಗಜಂಬುಲ 1 ಮహిమాందం ಬడం [ಸಮ್ಮಿ గుత్లాల సీడెల 1 గుదులు (గుచ్చి గుంటు లైన రథికులు 1 గొట్టి గుట్టలు బెట్టి కాల్పలమెల్లఁ జీశ్రీకాను చేసి నమరపృథ్వీస్థలి శ్రీ సమసి తమ్ముడు దాను హరివాసరమున యా 🕽 హరినిఁ జేరె వారి చర్మితలు 🕽 వర్ణింపగా ఫణి పతికిని వాక్పతీ కే పతికి వళము

తాతతం[డుల కే రై కే ధరణిమై వెలసెను యిపుడు దేవరచర్య కే లెంతు వినుము కలితగండరబాల కే కావేరివల్లభ కటకపురీచూఱక్రకాఱ బిరుద రిపుగజసింహకాక్శ్యపగోత్రపావన మతివరానంతకుక్రమారనంత.

ఈ (ప్రకారం కుమారఅనంతరాజుగారి వద్దను భటాజులు శ్లామన చేసిం.

తదాది తీరువెంగళనాథరాజుగారి కుమాళ్లులయిన కుమారఅనంత రాజు దేవచోడ మహారాజుగారు పిట్రియ్యమైన రాజ్యభారధురంధరత్వమునకు [మాత్రుడై మహాద్భాగ్యసంపన్మ తచేత [పజాపరిపాలన చేస్తూవుండి తులా భారము అనగా తన యెత్తుడ్డవ్యము తూచి ఆడ్రవ్యమును [బాహ్మణులకు దానము చేసిరి. శ(తువులను పలాయనంచేసి రాజ్యం యేలుతూ వుండెను. గనుక కుమారఅనంతరాజువారిని కవీశ్వరులు శ్లాఘనచేసినది యేమంటే:

డి. మాయురౌ! నద్దుణాభరణ కే మట్ల కుమారయనంతే, శౌర్యధౌ రేయుని నిన్ను నాజి నెదు కే రింపను శక్తులు గాక కయిదువుల్ వేయని రాజులు౯ శరణు కే వేడని మన్నెక్మాళ్లు కానుకల్ సేయని ళూర్లు ముక్కని వక్జీరులు లేరు వసుంధరాష్ట్రల్.

ఈ ప్రకారం రాజ్యపరిపాలనం చేస్తూ పుండగాను, చుట్టుపట్టు యాకరి బోయపాళాండ్లు కృతిమంచేసి సీమపితూరీ చేయవలెనని యేకస్టులై కలు కట, గుండ్లుారు, లెంపల్లి, అనిమల, పాలగిరి, తంగేడుపల్లి, చప్పల్లి, పిగిలేరు, కుమాళ్ల కాల్వ, సెట్టిపల్లె యా స్థళములయందు ఫౌంజులుగూడి, కుమార అనంతరాజుగారి తమ్ములయిన, యల్ల మరాజుగారిని వశీలా చేసుకొని కుమార అనంతరాజుగారి ప్రభుత్వానకు భంగంజేసీ, సీమ అరాచకం చేయవలెనని యత్నంచేసినంతట యా అథ౯ం కూమారఅనంతరాజుగారికి తెలిసినందున, అనుజన్ములయిన యల్ల మరాజుగారిని పట్టి సిద్ధపటములో ఖయిదుచేసి సైన్య మును తీనుకొని దండుకదలిపోయి కలుకట్ గుండ్లూరుపడ్డ లడాయిచేసి కలు

కట తీసుకొనిరి. అక్కడనుంచి లెంపల్లె ఆ[హెంత్యానకు వచ్చి లెంపల్లె, అని మెల, పాలగీరి, తం గోడుపల్లె, చప్పల్లి, పిగిలేరు, కొమాళ్ల కాలువ, సెట్టిపల్లె యూ స్థళాలయందు శ(తు సై న్యముతో యుద్ధముచేసి జయించి వుదయగీరి పర్యంతం దాడిచేసి, అక్కడినుంచి తీరిగి సిద్ధవటానకు [పవేశించిరి. వీరు తీరు మల స్థలమందు తీరు వెంగళనాథుని ఆలయమందు గోపురం కట్టించిరి. అప్పడు కుమారఅనంతరాజుగారిని కవీశ్వరులు శ్లాఘనచేసిన పద్యములు:

సీ. వెంకటాచలమున క వెలయు గోపురములు బూని కట్టించిన క పుణ్యుఁ డితఁడు వితతతులాభార క వి త్రంబు ద్విజులకు దానమిచ్చిన యట్టి క ధన్యుఁ డితఁడు ప్రత్యమ్మకా లహికాంచు క బహుళార్థకటకముల్ భటకవీం[దులకిచ్చు క భవ్యుఁ డితఁడు దొర మన్మై రాజులు క పరదునేదా ద్రాంచ రాయపట్టము నిల్పు క రా జితండు రాజదేవేం[దు వి(కమ క రాఘవేం]దుఁ డనుచు జను లెంచ మించి తెక్క యఖలడిళల వినుతగుణవంత రిపుభీమ క విజయకుంత మహితమహికాంత క మట్ల కుమారనంత!

సీ. కలుకటపట్టణా క్ష్మ్ కమడడ్ దీతుండ గుండ్లూరినంగ రాశ్రకుంఠ విభవ వేముపల్లీ పురీకవిజయ థాటీధుర్య అని మెలపాలగి శ్రీర్యరివిదార చెప్పలి శాత్రవశ్రీ సేనావిభంజన తం గేడుపల్లి సాశ్రీధననము గ షిగి లేటి కారివుక్ భేననో (గచమూప యతులకుమా శ్లీ కాక్ ల్వరివిదార మాధవరశ్ తునంహార కే మహితధుర్య సెట్టిపలిసాలసాధన కే సిద్ధశౌర్య ఉదయగిరిదుగ౯రిపుభయ కే దో [గయా[త మహితబలవంత మట్ల కుకమారనంత!*

సీ. మించి యుద్ధతిఁ గబళించెగా మత్తారి పేరులమెదడు గుంక్రడ్లూరియొద్ద గమకించి తుమురుగా కే నమిలెగా శ్రత్తుభూ పతుల యెమ్ములు కే వేముపల్లెపజ్జ కృపలేక జుజ్ఞాగా కే రిఫుల ర_క్రంబులు అనిమెలపాలగికర్యవనిలోను గసిబోవ మెసవెగా కే గర్వీ తాహితమాంస ఖండంబులు కుమాళ్ల్స్ కాల్వచెంత నీకరణి గొన్ని క్రీడలు కే గాక యిపుడు దలుప నటువంటి వేడ్కలు కే దనివింబొంద నేరదుట్! పెద్దదయ్యమా కే నీకఠారి ఘారజయవంత మట్ల కుకమారనంత.

ఈ పద్ధతిని పొగడొంది సిద్ధవటమున స్థాయిగా రాజ్యము యేలుచూ పున్న సమయమునందున యీలుమ అనుజన్ములయిన, ఖైదులోవున్న యల్లమరాజుగారు, అన్నగారైన కుమారఅనంతరాజుగారి యందు కృతిగా ఒక పద్యం చెప్పిరి.

ళా. శాంతి౯ దుర్గణదోషనంఘముల నెంకచంబోకు కారుణ్యనం కాంతస్వాంతమున౯ శుభాన్వితునిగాఁ క గావించి పోషించు ధీ మంతా మట్ల కుమారనంత నృప సక్రమ్యగ్వాక్ప్రసూనావళీ కాంతంజై తగు నీయుదాహరణము౯ కే గల్పించి పూరించితి౯ా.

^{*} This verse is extracted from Kumudvatīkal yāņam, a praband ha composed by Kumāra Ananta himself.

యా [పకారం పద్యముచెప్పి భటాజు చేతికిచ్చి అన్నగారికి వినుపించు మనగా ఆ భట్టురాజు కుమారఅనంతరాజుగారికి యీకృతివినుపించినంతట, ఆయన సంతోపించి తమ్ముని యందు వాత్సల్యత వుదయించి యల్ల మరాజు గారిని తమ సమత్మమానకు పిలిపించి. ఆదరించి, అప్పడు యల్ల మరాజుగారికి మెలుపల్లె, పొందలూరు, గుండ్లూరు, ఫ్రాం రెంపాడు, రాయవరం యీ అయిదు [గామములు అమరం యిచ్చి వుండగా యల్ల మరాజుగారు ఆ [గామములు అయిదున్నూ ఖర్చు [వయములకుగాను అనుభవిస్తూ వుండిరి.

యా (పకారం కొమార అనంతరాజ దేవచోడ మహారాజులుగారు పన్నెండు నంవత్సరములు (పభుత్వంచేసి స్వగకాస్టులు అయిరి.

Kaifiyat of Cittiveli: L.R. 22, pp. 212-223.

238-(a). THE FALL OF KANDANAVÕLU.

తరువాత శాలీవాహనశకం ౧౫ర౧ సిద్ధార్థి సంగ ఫాల్గుణ ర్గ్లు ఎ లు బిజాపురం బాదుశాహా తట్టున్నుంచి అబ్దుల్ మహమ్మడ్, అబ్దుల్లా వాహాబు అనే నరదాలు కైన్ న్యముతో కూడావచ్చి కందన పూలు కోటకు ముట్టడివేసి నందున గోపాలరాజు వారి కోటవిడిచి లేచిపోయెను. దుందుభి సంవత్సరం వరకు కోట ముట్టడిలో ఫుండి గోపాళరాజు వారిసై న్యం యుద్ధము చేస్తూ వుండెను. అప్పడు మట్ల తిరువెంగళనాథరాజు దేవచోడ మహారాజు గోపాలరాజుగారికి సహాయంగావచ్చి తురకలతో యుద్ధముచేసి ఆ యుద్ధములోనే తీరువెంగళనాథరాజు కాలంచేసెను. అంతట కోట తురకలస్వాధీనం అయినది. అప్పడు దేశమున్ను కొంత వుజాడు అయినది. శకం ౧౫రం రక్తాడి. సంగ మాగం కిరమానం వరకు కోటఖాలి. వెలఫట దిగ్దేశమున్ను తురకల స్వాధీనం అయి కొంత అమర్గానుములు నడిపిస్తూవుండిది.

Kaifiyat of Kandanavolu: L.R. 16, p. 501.

238-(b). MAŢLA TIRUVENGAĻANĀTHA AND THE 'ĀDIL KHĀN.

సీ. కీరంటి కాస్వాద్రహరతం త్యము చేత మార్వశితోంబోరు క చుండు నొకండు

కఠినఖోదా**మ**్తక్రాశ్లం బుట్టమి ేవామ చెక్కులు నుల్ని క్ యెంచు నొక్కడు

ఆతీమా త్రసంభోగ క్ర్మకతను గ్లానిచే ఫుంజిక స్థైల్ గోడు క్రి బొరయు నొక్కడు

ఆత్మ బిబ్బీ కరణార్థమొ ్ యాద్యంత కర్ణ వేధన రంభఁ ్ గదుము నౌకఁడు

మహితశౌర్యా దిజాకాంత 1 మట్లనంత హితకుమారక తిరువేంగ 1 ళేంద్రశాత కరకృపాణహ తేదుల 1 ఖాన సైన్య మ త్రాహం త్రతతి దివి 1 మసలి నపుడు.

సీ. చిలుకలు బూమిడికర్మలు జూచ్చి యొగసిన యత్తులు దండౌలం 3 చానపడుగ

వెన్ను గాయంబుల కి వెడలు న్రములను వలనొప్పహారముల్ కి వెన్నె గట్టు

దమొబ్డలు శరప_జ్ఞిం క్ర దాకిన నలిహిత కర్ణ పేధకు నాది కే కఱకు గాంగ

ధ్వజుములుఁ దొగి ధరా ∮ స్థల్(వాల యిషులుాంన కమ్మలకును ⊼ార ∮ కట్లుఁ నాఁగ

మట్లతిరు పేంగళాధీశ శ మహితఖడ్ల శాతధార దురమ్మునఁ శ జక్కు సేయ వీరవిజయాపురీసైశ్య శ ఘోరసార మ త్తకణచణ బాహురా శ హు త్తవరులు.

కోడిగ మే మటంచు లయ క గుల్కుచు జగ్గున వచ్చు కిన్నర్కా గోడిగ యంచు మావు బుర్కకొల్పు గడుకా తీరువేంగళేందు ఇం దాడిహతంబుతధ్యజిననా(?) కే థవిజాపురైన న్యమండలికా. క

Kumudavatīkalyāņam: Canto I.

239. THE MUHAMMADAN CONQUEST OF KURNOOL.

వెంక్(టాజు తదనంతరమందు యీరాయన అన్నగారైన రామరాజు కొమారుడు గోపాలరాజు* కందనూలు నీమ (పభుత్వం చేస్తూవుండగా శాబీ వాహన శకము ౧ు2ం లోను బిజాపురం తరుపు అబ్దులు వాహబుఖాను ఉనే తురక ఫౌంజుతోవచ్చి కందనోలు శాణా వేసుకొన్న తరువాతను తాలూకా (పభుత్వం చేసే టప్పడు న్యాయకల్లు అనే అ(గహారం సర్కారుకు దాఖలు చేసుకొన్నారు.

Kaifiyat of Nyāyakallu: L.R. 40, p. 321.

240. VENKAȚA III AND PENUGONDA.

C

రాజరాజ్మ్ శ్రీ రాయదళవాయలవారు పెనుగొండ కుందుపిక్రాయ దుగక్.... సింహ్వాసనం యేలీన రాజ్యములు ఆయకటు లెఖ్మవాస్తిన... మంగళ మహాశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశేయును.

9

రాయ వేలూరు వెంకటపతిరాయలవారు రాజరాజ్ శ్రీ రాయదళ వాయ వెదకో నేటినాయణిగారికి వెనుగొండ భారతనం యిచ్చిన వివరం॥... స్వెస్ట్రిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలీవాహన శ్రాణా: ౧౫౫౮ నా(१) . . పూర్వ ౧ర౬ యేండ్ల నాటి (१) పోయిన యువనామ సంవత్సర [శావణ బ ౧ం లు ... బలీజకులో...మ ... వానరాశి ఆ నే యింటి పేరు చంద్రగిరి చంచమనాయణి.. కొమాళ్లు అక్కపనాయణిగారి కొమాళ్లు కస్తూరి నాయణిగారి కొమాళ్లు కోనేటినాయణిగారికి వెనుగొండ భారతనం యిచ్చి రాయదళవాయి పట్టం యిచ్చి సవ్వంమ్మగారిని యిచ్చి వివాహమహాలోత్సవం చే

2

యించ్చి పట్టపుక త్రే వుడుగరలు నాలుగు నగలుయిచ్చి సింహాననం యిచ్చి శ్రీమకాన్మహారాజరాజ్మశ్ అనే వఖాణం యిచ్చి అంపించినారు. పెనుగొండకు భారతనం యిచ్చిఅంపించినారు. యీ శుభకృతునామనంవత్సరం నరికి యేండ్లు గరక అయివుంన్నది. రాయలవారు పెదకోనేటినాయణికి యిచ్చిన వుడు గరలు.

^{*} This seems to be a mistake. Venkatarāju was the elder brother of Göpālarāju, and not his uncle.

రాజ్ రాజ్ పెద కోనేటినాయణిగారు పెనుగొండ శింహాక్స్ సనం రాజ్యం యేలినది యువ సంవత్సర ్ళౌవణ స్థ్రం గం లు ఆరభ్యం నందన సంవత్సరం మాగ్రాశీరం నరి యోలిన మేండ్లు గి3 నెలలు 3. అటువెనుక విజాపురం జీవ రుడు ఖానఖానుడు పెనుగొండకు ముట్టడి దిగినది నందన మాగ్రాశీర అలే విజయ నం! మాగ్రాశీరం నరి యేడాది గి విడిచిరి. వుభయం యేండ్లు గర, నెలలు 3 క్కి పెనుగొండరాజ్యం గ. ____, నంంం కుండుపిక్ రాజ్యం బదులు వచ్చినది. రాజ్ పెదకో నేటినాయనిగారికి యలపనాయని కొత్త కోటవారిచాత విడిపించి యిచ్చినది దుగాకాలు ని. రాజ్యం గ. క్రంంం క్కి విజయ సంవత్సర మాగ్రాశీర మానం ఆరభ్యం ఖానఖానుడు [వాయించి యిచ్చినది భరవానా పెళికళి రూకలు విడిచినాము అని యిచిరి.

Rāyadurgada-arasara Vamśāvaļi (Kaditam): Mac. Mss. 15-3-66.

241. THE MUHAMMADAN CONQUEST OF CITTIVELI.

సమ్మట్ వీరిద_త్తపుతు లయిన అనంతరాజు దేవచోడ మహారాజులు గారు పట్టాభిషి క్తు లయిరి. అంతట్ తురుష్కులు బలవంతులయి దేశములు అ(కమించుకుంటూ వచ్చినందున పోరుమామిళ్ల, బద్దావేలు, దువ్వూరు, చన్నూరు, కామలాపురం వీరికి స్వాధీనములో రాకపోయె; గనక ఆ సీమల యందు అవేత్ నిడిచి పినతండ్రి యల్ల మరాజుగారిని సహాయుణ్ణిగా పుంచుకొని పులుగులనాడు, పొత్తపినాడు, సిద్ధవటం సీమలు (పభుత్వం చేస్తూవుండిరి... అంతట్ గ—ి నంవత్సరములు యీమలు (పభుత్వం చేస్తూవుండిరి... అంతట్ గ—ి నంవత్సరములు యీమలు (పభుత్వం చేస్తూవుండిరి... పట్టణ మందు సింహాననస్థు లయిన సుల్తాను అబ్దుల్ కుతుబుళాహాగారు దఖ్ఖం దేశమునకు పాదుశాహా అయివుండి దఖ్ఖం దేశముందు నరపతిరాయమీకస్థు లయిన కణాకటక (పభువులకు నత్త తీమాక నమై వీర వెంకటపతి దేవమహా రాయల వారు స్వగకాస్థులు అయిన దారభ్యం రాయరాణువకు చెల్లేసీమ ఆరాచికమై పాళారుడ్డు (పబలించి యవరికివారు స్వతండ్రులయి (పభుత్వం అనే నియామకం లేక అడావడిగావున్న వాతక పాదుశాహాక వారికి జాహీకు ఆయినందున, తమ తెట్టునుంచి కణాక టక దేశముందలి గిరిదుగక స్థళాలు సాధించి తమతట్టు శాణా వేయ్య మని తగిన ఫోంజును యిచ్చి అపించగా పాదుశహాక చారి ఆహ్హపాలకు

లయిన నవాబు మీారు జములా సయ్యదు మహమ్మదుగారు సేనాపతులై సైన్య సమేతముగావచ్చి కణా౯టక దేశ మందు (పవేశించి సిద్ధవటము తట్టునుంచి సాధించమనిన్ని, సీమ జ్రిపేయగలందులకు యిద్దరు సరదార్ల ను తురుష్కుల నున్ను నియామకంచేసి వారి కెంబడి కొంత సయిన్యమును యిచ్చి.బక్ష్మి తీయంబక రావు అనే బాహ్మణ్ని సహా కూర్చి అంపించగా ఆసదాకాలుకా వుభయులున్ను సైన్య సహితముగావచ్చి సిద్ధవటం మీాద మాహించేసి వుండగా మట్ల అనంత రాజయ్య దేవచోడ మహారాజులుగారు శాలివాహన శకవర్హంబులు ౧౫౭౧ ఆగు నేటి వికృతి సంవత్సరమునందు యావత్తు సై న్యమును కూర్చుకొని పినతం[డి అయిన యల్ల మరాజుగారితోకూడా దండుకదలిపోయి తురుష్కులతో యుద్ధం చేసి సేనానాయకులయిన వుభయులను శిరచ్చేదనలు చేసిరె. బక్ష్మి త్రియంబక రావు హతేశేషులయిన సయిన్యముతోకూడా నవాబు మీారు జువులా సయ్యదు మహమ్మదుగారి వద్దికి లేచిపోయెను. అప్పడు మట్ల అనంతరాజయ్యగారు యో చన చేసినది. సుబాదాలై ౯న నరదార్ల నై తే తలలు కోసినాము. వచ్చిన వాడు బలిష్టుడు; నవాబుదండుమీాద యొత్తి పోట్లా జే టందుకు మనకు శ క్రిచా లదు. ాణివాసములతోకూడా మసము స్వస్థలమందు నిలిచి వుంటే యిటమీకాద నవాబు మారు జుమలాగారు సయిన్యముతో ఖుద్దు తలి౯వచ్చి నంత**ల్లో మ**ాన సంరత్త్యణ కానేరదు. అ(పసిద్ధి హేతువులయిన కార్యములు సంభవించును. కాబట్టి యీనమయంలో మనం స్థళంవిడిచి లేచిపోవడము వూజిక్ తము. (కమే ణా రాజ్యంయొక్క అనుభవం మనకు వున్నట్టు లయితే యీశ్వరసంకల్పాను గుణ్యముగా కావలసిన కార్యములు అయ్యాని, అని ముఖ్యమైన వార్లతో ఆలో చనచేసి రాణివాసములతోకూడా తమకు ముఖ్యమైన అల్లుడుకుమాళ్లను వెంటజెట్టుకొని స్వచేశం విడిచి పశ్చిమరాజ్య మందలి యిక్కేరిబసవాపురం తెట్టు లేచిపోయికి. అంతట నవ్వాబు మీారు జుమలా సయ్యదు **మ**హమ్మదుగారు సైన్యముతో వచ్చి సిద్దవటం ఠాణా చేసి (తియంబక శంక రాజీ పంతులవారికి మట్లవారు యేలే రాజ్యమును స్వాధీనంచేసిరి.

Kaifiyat of Cittiveli: L.R. 22, pp. 223-25.

242. VELUGŌŢI SINGA, SON OF VENKAŢĀDRI. (CONTEMPORARY OF ŚRĪRANGA III)

సీ. చివు చివుక్లన వచ్చు కే సింగాణికోలల మదహాత్తి నెదురఁగా కే నుదుటు జేసీ టింగుటిం గనుచుఁ బాక్ అెడు తు పాకీగుండ్ల నెటి లెక్లగానక ముంకదటకు హెచ్చి బెటబెట మంచును కే భీకరధ్వనులతోం గవయు బల్బాణంబు కే రవళిం గౌరలీ మొత్తమే బలు వాండి కే కత్తుల నొప్పురా హుత్తునంఘముల పై కే నుఱికి నఱకి మలక పంపుల గౌలిచి తౌక మాఱు లేక రమణ నార్వీటి [శీరంగక్రాయశౌరి సెలవుం బెట్టిన వెంగంటి క్ చెఱువులోన ధీర వెలుగోటి పేంకటాకథిపునిసింగ.

సీ. కఱకు సిలేదార్ల క కంఠర క్రంబులు
చండివజీల౯ మాంక్రంబులు
రవ్వ దునేదాల౯ క్ కొవ్వు లప్పలరాశీ
మెం ఉొడ్డు ఖాజీల క్ మెదడు కుప్ప
బిరుదురాహుత్తుల క్ [పేవులు [పోవులు
ఖండరిఖానుల క్ కండగుదులు
గొంటరి సరదార్ల క్ గుండెల కఱకుట్లు
మొక్కలి సైదుల క్ మూలుగులును
భు క్రివెట్టితి నీ ఖడ్గకభూతమునకు
గణన కొక్కిన వెంగంటి క్ రణము నందు
బళిఖళీర! పంచపాండియక్రనళవిభాళ
ధీర వెలుగోటి వెంకటాకధిపునిసింగు.

నీ. అలవుర్తయము ఘోకరాజిలో వధియించు శూలాయుధుమహా (గక్లీల మొఱ్లిసి అత్మిణబలుడైన కే దత్యని తలు (దుంచి నిలచిన శరాఖేశు కే నీటు దనరి దశకంకలుం ఠనో కే ద్రండుడైన (పతాప రామభ్రన్నామి కే రహివహించి (కుద్ధకారవగదాక్యుద్ధమధ్యాటోప భీమానేనా (గహా కోద్దామలీలు జెకలి యినుమాఱు తరతరాశ్లకునుం జాల గుట్టు చెడు గాట్రితివి గోలకకొండబలము తఱిమ వెలుగోటి వెంకటక్రరణిధవుని సింగధా తీకళ్త యూకిజిక్ తచరిత్త.

Velugōtivāri Vamśāvaļi: 459-61.

243. ŚRĪRANGA III.

పూర్వకాలమందు వుభయ కావేరుల మధ్యమందు వుమ్మత్తూరు అని మేరు కలిగినది వఖ పల్లెకలదు. ఆ పల్లెలో (శీరంగరాజు అను వఖ కుత్రి యుడు కణా౯-టకానకు రారాజు అయిన కృష్ణ దేవరాయల వంశీకుడు చం(ద గిరి (పాంత్యమునుంచి రాజ్య(భష్టు అయివచ్చి మైసూరు అధికారులవద్ద ఆ పల్లె పుచ్చుకొని తన బంధువులు నన్నిహితమందు లేరు గనుక అక్కడ వఖ అంజను పెట్టుకొని కాలతే పం చేస్తూవుండగా,... ... పూర్వసంబళముల కన్నా యిబ్బడి యిస్తూవుంటే సమ్మమయున పాళాగాండ్లు దగ్గరవున్న నౌకర్లు యితనిదగ్గరనే వచ్చి కొలువు అవుతూ వచ్చిరి. కనుక యీరుమన్న నౌకర్లు యుతనిదగ్గరనే వచ్చి కొలువు అవుతూ వచ్చిరి. కనుక యీరుమన్న పోగుచేసు కుని, తదనంతరం యీరి తనదగ్గిరికి చేరినారు; గనుకనున్న హండ్ల మర్మం తెలిసినవారు అంధరు తనదగ్గిరికి చేరినారు; గనుకనున్ను రణకక౯శులు అయినవాండ్లు అంధరు తనదగ్గిరికి చేరినారు; గనుకనున్ను రణకక౯శులు అయినవాండ్లు అంధరు తనదగ్గిరికి చేరినారు; గనుకనున్ను రణకక౯శులు అయినవాండ్లు అంధరు తారతమ్యములు తెలిసి ఆదరించే (పభువు అని కాండ్లు యీరుమను అనుసరించి నందున పాళాగాండ్ల కు అంధరికి తగుమనుష్యులు తేనందున బలం తక్కువ అయినది విచారించి, యన హై నలుగురు పాళాగాండ్ల

సయిన్యం వఖయెత్తు తన్నై న్యం వఖయెత్తుగా విచారించి వాండ్లను అంధరిని సాధించి సార్వభౌమత్వం చెయ్యవలెనని కృతనిశ్చయ్యుడౌ ... దిగ్విజయం చెయ్యడానికి ఆరంభించి గరుడధ్వజం యెత్తించి సయిన్యంతోటి ఆ వూరి బయట డేరాలు వేయించి, శుభముహాళాత౯మందు కళ్తయు కృడై బయట రాగా విజయ(పా_ప్తికి అనుకూలమైన శఖునములు యిష్ట దేవతాను[గహంవల్ల రాగా చూచి సంతోషించెను. తక్కిన సేనానాయకులు అందరు విజయమే రూడవుని అత్యంత డైర్యయు కృలయివుండిరి. తదనంతరం అన్నిస్థళాలకు తలగడ యైనది మైసూరు; ముందర ఆ స్థలం జయించవలె నని సంకల్పించి ఆ పట్టణానకు రాజు అయినషువంటి శ్యామరాజ వడయరును, (పథాని కళవెమ నతన (?) దొడ్డయ్య పథాని ఆ కాలమందు వుండగా (పథమం అక్కడనుంచి మైసూరువెళ్లి వాండ్లతోటి అఘోరమైన యుద్ధంచేసి వాండ్ల బలాన్ని అంతా డ్యుంప చేసెను ... అటువెనుక బలడ్టీణం అయిన స్థితి తెలిసి మైసూరు రాజు (శ్రీరంగరాజువారికి భృత్యుఔత్త తనరాజ్యం లో అధ౯ాభాగం యిచ్చే టట్టు, ఆయన ఆజ్ఞాము దలు తమరు అంగీకరించే టట్టున్ను . యిషు . యింతటి నుంచి ఆయన రాజరాజు తమరు ఆయన కింద వుంజేవాండ్లు గానున్ను ఆ ప్రహా రాదులు నజరువెట్టే వరకు . తర్వాతను . శ్యామరాజ వడయలను (పథాని యు క్రంగా వెంట బెట్టుకొని లో తక్కువ యనభయినాలుగుస్థళాలు జయించ వలె నని బయలు దేరే వరకు తక్కిన పాళాగాండ్లు కొందరు తమకు ముఖ్యు లయిన శ్యామరాజ వడయరే భృత్యుడుకాగా మనకు వచ్చినది యేమి అని యెదురుగుండా వచ్చి నజరులు యిస్తూ అంతటనుంచి వారికి పయికం యివ్వ డానకు వష్యకొనిరి. అందులో కొందరు (కూరులైనవాండ్లు తీరుగబడుతూ వ స్తే క్రౌతంచేత సాధించుతూ వచ్చిం.

్శీరంగరాయలవారు యీ పయని [వాసిన యెను ఖై నాలుగు పాళేముల లో కొందరిని స్వాధీనం చేసుకొని తాను పాళెగాండ్లను నెంటబెట్టుకొని తీరిగి శ్రీరంగపట్టం వస్తూవుండగా అనుభవదినములు చెల్లింది గనుకను, దయివవ శాత్తు యాయన శరీరముకు రుగృత కనిఫించి పరలోక ప్రామ్మడయ్యే సమయం సన్నిహితించే వరకు (శీరంగరాయలవారి సామాన్క్ర్మీ, నేను మీరు జీవయు క్సు డయు వుండగానే శిఖా ఆజ్ఞలు తాను ధరియించి (పపంచక అధికారం తాను చెయ్యవలె నంటే మయిసూరు శ్యామరాజ వడయలు కళేవే మన దొడ్డయ్య బోధకృత్యంవల్లను మాణంగి తలకాడు పాళాగాండ్లను తనసలహాలోకి తీసు కునిముగ్గురు కడ్కట్టి (పపంచక మల్లా తానే ఆక్రమించ వలె నన్న భావంచేతను జగత్తులో స్ర్మీలకు రాజ్యాధికారం చెయ్యడం వుండేదో,పతిహీనమైవుండి పుత్ర హీనమైన స్ర్మీ ముఖావలోకనమే కూడదని చెప్పివున్నపుడు నిన్ను (పభువును చేసి నీ ఆజ్ఞ మనాయించేవారు యవరు అని న్యాయశాస్త్రాక్తులచేత, మరోం హైటకంగా ఆ స్థళమందున చెప్పెవరకు ... ఆ (శీరంగరాయల సామాన్య వనిత కోవం తెచ్చుకొని నేను తలిచిన (ప్రయోజనములకు మీరు విఘాతముచేసి నారు గనుక శకించడం అయినదని శకించెను.

'మాణంగి మడువాగళి." అంటే వాండ్లు స్థాన్(భష్టులయి ఆ వూరు అగాధమైన మడుగు అవుగాక ! ఆ వర్స గానే మాణంగి కావేరి (పవాహం వచ్చి ఆ వూరు మట్టుకు అగాధమైన మడుగు అయినది.

'తలకాడు సుళవాగళి." తలకాడు అనేవూరు యిసుకదిన్నై అవుగాక! యిదిపర్యంతరం ఆ స్థలం నిరంతరాభివృద్ధిగా యిసుక వెరుగుతూ దిబ్బ అయినది.

'మైసూరవరిగౌ మక్క్ ళు యిల్లడె హోగళి.'' మయిసూరు వాండ్లకు పిల్లలు లేకపోడురు గాక. నేటిపర్యంతం వాండ్లకు సంతులేదు. అధవా పుట్టి నష్పటికి బతకరు. మరివకరిని తెచ్చి పెంచుకోవడం కడ్దు.

ఈ శాపమును బెట్టి యింతలో తన పెనిమిటి పరలోకమును పొందే వరకు స్వామి అను[గహలబ్దురాలు గనుక సన్మాగ్రహకారం పెనిమిటితో నహగమనం చేసి అఖండవు త్రమపదవిని పొందెను.

Kaifiyat of Śrīrangapatņam: L. R. 22, pp. 381, 391ff, 403.

244-(a) MUHAMMADAN CONQUEST OF THE VIJAYANAGARA KINGDOM.

తర్వాత పెమ్మసాని చినతిమ్మానాయుడు ఘండికోట రాజ్యం చేస్తూ వుండగా శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౫౭౧ అగు నేటి వికృతి సంవత్సరంలో గోలకొండ నుంచి నవాబు వచ్చి ఘండికోట సాధించి కట్టుకొనను. నవాబు ఘండికోట సాధించిన తర్వాత గుత్తి, గుర్రంకొండ, కంచి, వందవాసి, చెంగల్ పట్టు, ఆరికాడు, [పళయకావేరి, మైలాపూరు, చెన్నపట్టం మొద అయినదేశముల సాధించె; గనుక తూర్పునము[దపర్యంతం గోలకొండ కింద చెల్లెను. అప్పట్లోనే విజాపురాన్నుంచి మీలానుఖానా అనే సర్ధారుడు వచ్చి మనుగొండ, వేలూరు, చెంజి, ఆరణి, బసుపట్నం, మొదలయినవి సాధించెను.

Kaifiyat of Sugumancipalle: L. R. 35, pp. 171-2.

244-(b).

పెమ్మసాని తిమ్మానాయణివారు... రాజ్యంచేస్తూవుండగా గోలకొండ నుంచి కుతుపుశాహ నవాబు సాహేబులవారు వికృతి సంవత్సరాన ఘండికోట ముట్టడివేసి నాయడు యేలుతూవున్న కోట పట్టుకొనిరి.

> Kavile of Töllamadugu in the Jambulamadugu Tālūka: Mac. Mss. 15-3-49, p. 196.

> > 244-(c) THE SIEGE OF GINJEE.

அப்பால் பசலி சன் தாடுக்கு ராசா வறதப்பறையக்கருக்கு பிள்ள டில்லாமல் அவர் மருமகன் அப்பா ஞயக்கருக்கு பட்டமாச்சுது. அந்த ராசா ஸ்ரீலோலஞய் அரேக ஸ்ரீகள்கூட சலக்கிரீடைகள் முதல் பண்ணிக் கொண்டு ராணி வாசத்தில் தானே யிருந்துகொண்டு மந்திரி சகல சாரிய மும் பார்க்கத்தக்கினதாயிருக்க ராசரீகம் பண்ணிக்கொண்டு பசலி சன் தாடி சுக்கு செஞ்சியில் சிம்மாசனபதியா யிருக்கத் தக்கின சீமை பீசாபூர் பாதஷா கிகர்தர்ஷா அயிதராபாத் பாதஷா தாணுர யிவர்கள் முன்னலே பசலி சன் தூ.....கொஞ்சம் ஏறக்குறைய இருக்க மகாராச சமஸ்த் தானம் கிஷ்ணதேவராயரே பொம்முராசா மித்திர பேதத்தினுலே பண்ணி கைய்க்கொண்டு யிவர்கள் முன்னேர்கள் ஞள் முதல் பிருக்க அந்த பொம்மு ராசாவுக்கு கற்னுட்டகத்தில் சேத்துப்பட்டு கில்லா செங்கல்பட்டு கெல்லாவும் மகாராசா ராயர் நடப்பிச்சு தம்மண்டை நம்பிக்கையாய் வைச்சுருக்க அவர் கறத்தத்துரோகம் பண்ணவரெயும் யிர்த பாதஷாக்கள் மித்திரபேதத்தினுல் அடிச்சுப் போட்டு யிருக்க கற்டைடகத்தில் மகாராசா சேவகர் ஞயக்கமார் செஞ்சி, தஞ்சாவூர், மதுரை, திருகிராப்பள்ளியில் பவவர்தவாள் ராச்ரீகம் பண்ணிக்கொண்டு சொர்தமாய் துரைத்தனம் பண்ணிக்கொண்டு மிருக்க மிப்படிப்பட்ட பண்ணவேணுமென்று விர்த க**ற்டைட்க** ராசாக்களெ செயம்

பாதஷாக்கள் நவாம் மீ......மருத்திகான்.....னகான்; கவாச கான், கயருத்தி கான் கோரி, அயாத்துகான் கோரி, சய்யது முஷத்த பாகான் கோரி, மாமூர்கான் குராடா, சய்யத் நாசறல்லிகான், சய்யத் அசனுகான், சப்பத்.....சனுகான், கிகர்தர் கான் லூதி, ஷேற்கான் லூதி, பிபராயம் கான் லாதி, மிவர்கள்கூட அன்பதாடிரம் குதுரை முதல் தண்டு பிசாபூர் பாதஷாவுது அபுதுல்லாகான் பரிதபெக்கு பாவா சாயபு......யார அன்பதாயிரம் சூதுரை முதல் தண்டு அயிதராபாத் பாதஷாவுது பிவர்கள் லஷசம் செனம் தண்டு கட்டிக்கொண்டு கற்ஞட்டக சிமையில் வடக்கே கெல்லூர்......ராபள்ளி முதல் சபத்தி பண்ணிக்கொண்டு காஞ்சிபுரம் வேலூர் அவடங்களிலே பெறங்கிக்கொண்டு குயக்கமார் ராசாக்கள் வேலூர் ஆரணி வகையராவிலிருந்தவர்கள் பேரில் சண்டை குடுத்து செயங்கொண்டு சிமையெ சப்த்தி பண்ணிக்கொண்டார்கள். அவடங்களிலே அயிதராபாத் பாதஷா தண்டு செனங்கள் கொண்டார்களானபடியினுலேயும் யிருவர் பாதஷாக்கள் பேச்சுக்ரார் படிக்கிம் சேத்துப்பட்டுக்கு வடக்குப்பட்ட அடிதராபாத் பாதஷாவுக்கு சேத்துக்கொண்டார்கள். அந்த சிமைக்கி அபுதுல்லா கான் பவுசுதார் வேலூரிலிருர்தார். காஞ்கிபுரத்திலும் பவுசதார் யிருர்தார். பரீது பெக்கு பாவா சாயபுக்கு சேத்துப்பட்டு செங்கல்ப்பட்டு கில்லேதாரியும் மத்த கில்லாக்களுக்கும் கில்லேதாரிகளுமாய் சிமைக்கி அமல் அயிதார பாதஷா வண்டை அக்கண்ணு மாதவண்ணு தீவான கிரி யிருந்தவர்கள் வசமாய் போதலி விங்கண்ணு காஞ்சிபுரத் திலேயும் அமல் தாராயிருந்தார். அவடத்தில் இர்தபடிக்கி திட்டமாச்சுது. பிசாபூர் தண்டு பாதஷா மீர் கமருத்திகான் ஈவாப் வகயரு செஞ்சிபேரில் வந்து யெறங்கினுர்கள். செஞ்சு ராசா அப்பாளுயக்கர் மகாராச சமா. மனதயிரியத்தோடே தானேயிருர் துகொண்டு பிறதானிகளுக்கு பெதரி வர் து யிருக்குரார்களே அதுக்கு எப்படி பர்தோபஸ்த்து பண்ணி ஓட்டிவிடவேணுமோ அர்தப் படிக்கி பார்க்கச் சொல்லி திட்டம் பண்ணி தாம் ராணி வாசத்திலே தானே யிருப்பார். பிறதானிகர் சுகல ராசகுமாரர்கள் ராச சேவார்கள் சேவகதன்மை யுடையவருக்கு கோட்டை அலங்கத்தின் பேரிலேயும் வாசல்படிகள் பேரிலேயும் துற்க்கங்கள் பேரிலேயும் பிருக்கச் சொல்லி திட்டம் பண்ணி பெரிய பேர்க்கிகள் சின்ன பேரங்கிகள ண்டெ அதுக்கு தக்கின மருந்து குண்டு போங்கிக்காறர் சறுதார்களெயும் வைச்சு பிறதானிகர் ராத்திரி பகலும் எச்சரிக்கையா பிருப்பார்கள். அப்படி பிருக்க கமருத்திகான்வகயார செஞ்சிக்கி கிழக்கே ஹெண்டுறையி வழியில் சளவாய் மோட்டில் பெறங்கி தம்முடைய தண்டெ கோட்டையை சுத்தி வைச்ச ஞனு மாசம் சண்டை பண்ணிக்கொண்டு மிருக்க கோட்டையி லிருக்குற ராசா செனங்களும் தண்டு பேரில் வகது சண்டை பண்ணிக் கொண்டு வருவார்கள். அப்படியிருக்க பாதஷா தண்டு அதிகமான படியினுலேயும் ராசாக்களுக்கு காலம் கிட்டினபடியினுலேயும் பாதஷா தண்டு தரோபஸ்த்து கோட்டை அகலக் கரை வர்து திண்டிவனம் தறு வாசா பெரிய தறுவாசா வண்டை நெருங்கினூர்கள். அந்த காலத்தில் துற்க்கத்தின் பேரிலிருக்குற பீரங்கிகளும் அலங்கத்தின்பேரிலும் பெரிய தம தமா புறுசுகள் பேரிலிருக்குற பீரங்கிகளும் யேக காலத்தில் சுட்டார்கள். பிறதானிகர் மெத மிஞ்சுப் போகுது என்று ராசாவுக்கு அறிக்கை பண்ண ஊழியகாறரோடே சொல்லி யணுப்பிவிச்சார். அன்னேரம் ஊழியகாரர் ராசா நாமதிற்தம் செய்குரார் சமையமல்ல வென்று சொன்னுர்கள். அதுக்கு பிறதானிகர் கடினமா சொல்ல ராசாவுக்கு அறிக்கை ஆய் வெளியே வர்து பட்டாகத்தியே எடுத்துக் கொண்டு வர்தார். ராசாகூட ராசு குமாரர்கள் ராச சேவார்கள் மர்திரி பிறதானிகர் அவரவர்கள் சொர்த மனுஷாள் பதினுபிரம் செனம் வரைக் கும் கூட உயித் திய சன் ணுகமா ராசா கூட வர்தார்கள். அந்த வேளே ராசா முதல் சேவக தன்மையெ யுடையவர் தங்கள் தங்கள் பெண்டுகளை மானத்தை காப்பாத்திக்கச் சொல்லி திட்டம் பண்ணிப் போட்டு ராசா கூட திண்டிவனம் தறுவாசா வர்து யெதிரி நெருங்கி யிருக்குறபோது வாசல் கதவை திறர்து வெளியே வர்து யெதிரி தண்டு செனத்தின் பேரில் விழுந்து கத்தி கட்டாரி வல்ஃயம் சண்டை பண்ணர்கள். இப் படி டிர்தை வாசல் படி முதல் வராக நதி வரைக்கும் நவாப் மீர் கமருத்தி கான் வகயரா தண்டு செனங்களும் செஞ்சி மகாராசா அப்பாளுயக்கர் செனங்களும் கலர்து போய் சாம பரியர்திரம் சண்டை பண்ணினர்கள். அந்த சண்டை தற்மம் சண்டையா பாரத சண்டை யெண்ணும் சொல் லப்படும். அப்படிப்பட்ட சமையத்தில் நவாப் கமருத்திகான் செனம் மெரிச்சு ஏறி கோட்டை அலங்கத்தின் பேரில் ஏறி செய பேரிகை அடிச்சார்கள். அந்த சண்டையில் ராசா அப்பாளுயக்கர் பிறதானிகர் நந்தகோபால பிள்ளே ராச குமாரர்கள் ராச சேவார்கள் செனங்கள் இருவதாயிரம் மடிஞ்சு போஞர்கள். கவாப் மீர் கமருத்திகான் தண்டு செனத்திலே சய்யத் முஸ்த்தபாகான் கோரி, சய்யத் அசன் கான், சய்யத் உசேனு கான், அயாத்து கான் கோரி, வகயரா செனங்கள் முப்ப தாயிரம் செனம் மடிஞ்சார்கள். அந்த வாசல் முதல் வராகந்தி வரைக்கும் pத்தக்கால்வாய் ஆயி ஒடத்தஃப்பட்டுது. ராசா வீடு முதல் பெண்டுகள் அன்னூறு வரைக்கும் அக்கினிப் பிரவேசமாளூர்கள். நவாப் . பீர் கமருத்தி கான் பசலி சன் தூசல்க்கு செஞ்சி கோட்டை செயம் பண்ணிக்கொண்டு கோட்டையை பந்தோபஸ்த் து பண்ணிக்கொண்டார். ராசாவிறைடைய கசானு மந்திரியிறுடைய கசானு வகயரா சகலமும் நவாப் கைய்க்கொண்டார். செஞ்சி ராசாவினுடைய சேவக தன்மையும் பி சதானி கர் நக்தகோபால பிள்ளே பெடையன் அவனுடைய சாமிகாரிய **துரர்**தாமும் சேவகத் தன்மையும் பந்தோபஸ்த்தும் சண்டையினுடைய நகஷாவும் கசானு வகயராவும் வயணமா பீசாபூர் பாதஷாவுக்கு எழுதி அனுப்பிரை. பாதஷா பாத்து ஆச்சரியப்பட்டு யிர்த நகஷாவே டில்லி தஹன்ஷாவுக்கு அனுப்பிஞர். எர்த வாசல் படியில் சண்டையாய் ஒரு நாழி வரைக்கும் பொணக்காடும் றத்தச் சேறுமாச்சுதோ அந்த தறுவாசாவுக்கு றணமண்டல தறுவாசா வென்று பேர் வைச்சார் செஞ்சிக்கி பாதஷாபாத் வென்று பேரும் வைச்சார்கள். ராசாவினுடைய சொய செனத்தில் ஆணுலே யாகட்டும், பெண்ணுலே யாகட்டும் ஒரு த்தராகி லும் தப்பினவாளில்லெ. பிறதானிகர் மனுஷாளிலே வெளியிலே யிருந்தவாள் தப்பிஞர்கள். நவாப் மீர் நமருத்திகான் தெற்கு கொள்ளடம் வரைக்கும் சப்த்**தி** பண்ணிக் வாலிகொண்டை, பாளேயங்கோட்டை, வழுதாவூர், யிக்த யிடங்களிலெ பவுசுதார்க**ௌ அனு**ப்பிரைர். திருவண்ணுமலே அயிதாரபாத் பாதஷா மனுஷாள் சப்த்தி பண்ணிக்கொண்டயிடத்திலும் பவுசுதார்கள் மிருந்த மிடமும் சறுக்காராச்சுது. மிப்படி அமிதராபாத் பாதஷா வோடே சேர்த சறுக்கார் வர்தவாசி, காஞ்சிபுரம், செங்கல்ப் பட்டு, திருப்பாசூர், சத்திவேடு, சந்திரகிரி, சறுவாப் பள்ளி, வேலூர், பிசாபூர் பாதஷாவோடே சாத்துகெடை, செக்கு தேவகெடை. சேந்தது சறுக்கார் செஞ்சி பாதஷாபாத், திருவண்ணுமலே, வழுதாவூர், சுறுக்கார்களும். பாளேயங்கோட்டை, வாலிகொண்டை பிப்படி யிதில் எண்பத்து நாறு கில்லா சாத்து வென்று பாயன காட்டு கற்னுட் டகத்தில் றெண்டு பாதஷாக்களுக்கும் அதிகாரம் நடந்துது. நவாப் மீர் கமருத்திகான் தீவானகிரிக்கி கற்குட்டக பேது அறிஞ்சு கொள்ள முன் மாசாக்கள் வேணுமென்றும் வாடிக்கையுள்ளவாளென்றும் ணைய பிறதானிகர் வழியாய்த் தானே அனந்த நாராயண பிள்ளேக்கி அப்பால் தஞ்சாவூர், திருகிராப்பள்ளி, மதுரை திட்டம் பண்ணுர். ராசாக்களெ செயம்பண்ணவேணுமென்று ஷெர்கான் லூதி, சிக்கர்தர் கான் லூதி, டிபராயம் கான் லூதி மிவர்கள்கூட நாற்பதாயிரம் செனம் குதுரை மூதல் கொண்டு கூட்டி அனுப்பிஞர். அவர்கள் தஞ்சாவூர் பேரிலேயும் திருசொப்பள்ளி பேரிலேயும் மதுரை பேரிலேயும் போய் கோட்டைகளே சுத்திக்கொண்டு சண்டை பண்ணுர்கள். தஞ்சாவூர் ராசா விசையாரகவஞையக்கர் வக்கில் முக‱ மில் சமாதானம் பண்ணிக் கொண்டு பணம் குடுத்து மேலும் பகுதி திட்டம் பண்ணிக்கொண்டார். . திருகொப்பள்ளி ராசா விசையறங்கப்ப யைக்கரும் சமா தான த் திலிருக்க யிவர்களுக்கு யெசமான் ஸ்த்தானம் மதுரையில் திருமலே பைக்க ராசா <u>யிருக்கு நபடியி</u>ைவே அர்த ராசா சமாதானம் பண்ணுமல் தாம்

கோட்டையெ பர்தோபஸ்த்து பண்ணிக்கொண்டு அவடத்திய ராசாக் கள் ராமனுதபுரம் சிவகெங்கை மறவ ராசாக்கள் கும்மக்கும், பாளேயக் காறர் கும்மக்கும், அழைப்பிச்சுக்கொண்டு மேல் தன்னரச நாடு, மேல்நாடு கேழ் நாடு வெள்ளூர் நாடு நாலு கோட்டை நாடு கள்ளருக்கு அந்த கள்ளர் மதாரை அரசுக்கு கோவல் காற திட்டம் பண்ணிஞர். அவர்கள் அன்பதாயிரம் கள்ளர் சேந்து ராத்திரி சென்று பேர். காலத்தில் துலுக்கர் தண்டுக்குள்ளே புகுந்து கூடாரங்களே அரிந்தும் கு திரைகளெயும் பிடிச்சுக்கொண்டு தண்டுலே அகப்பட்டதேயும் எடுத்துக்கொண்டு போகத் தஃப்பட்டார்கள். அப்படியிருக்க மதுரை ராசாவும் தம்முடைய சேணே கூட வெளியே வர்து கும்மக்கு ராசாக் களும் கள்ளர் ஒரு பக்கமும், துலுக்கர்பேரில் விழுந்து சண்டை குடுக்க எதுத்து சண்டை குடுக்க துறுக்கர் தண்டு பின் துலுக்கரும் வாங்க கள்ளர் துலுக்கர் தண்டெ கொள்ளே பிட்டார்கள். கொஞ்சம் தப்பினவாள் துலுக்கர் ஒடி செஞ்சி வர்து சேர்ந்தார்கள். ஷெர்கான் லூதி, செக்கந்தர்கான்லூதி வகையரா சறுதார்கள் சண்டை யில் சென்று போஞர்கள். மதுரை சண்டை கள்ளர் அங்காமாவும் நகஷா பிசாபூர் பாதஷாவுக்கு கமருத்திகான் **எழு**தி ய**டை**ப்பிஞர். அதுக்கு அர்த பாதஷா "அல்லா செஞ்சிக்கா கொல்லர், மதுரைக்கா கள்ளர்" யென்று சொன்னர்.

Karņāṭakadēśarājākkaļincaritai, Mac. Mss. 17-5-11.

245-(a). THE ÄYAGĀRS.

ఇదిగాక (గామ(గామాల్కు ೧೨ విధాల వుద్యోగస్తులు.

(౧) శానభోగు.

(오) మాది 7.

(_೨) గవుడు.

(ರ) ಅಗನಾಲ.

(3) 20 조 .

(౯) తలారి.

(ర) అగస.

(౧ం) నీరుగట్టు.

(౧౧) ^{కంబార}.

(౬) నాయింద.

(౧<u></u>౨) కుమ్మని.

ఏండ్లను ఆయగాండ్లు ఆని అంటున్నారు.

యా వుద్యోగస్తులకు యొవరెవరి మునానబు కొద్ది (గామాడులలో (గామస్తులు తమకు ఫలించిన థాన్యాడులలోని బూయం అథా౯యం అని ఆయం యిస్తున్నారు. దేవ[బాహ్మణులకు యిచ్చింది దేవాదాయం (బహ్హా దాయం అంటారు. ఆయగాండ్లకు యిచ్చేది బూయాన్కి రెండు ముంతలు అథా౯యానికి రెండు ముంతలు ఫలించిన థాన్యం యిచ్చేది.

యా వంతు కపిలె ౧కి అయినా, చేను ౧కి, ఖండుగ ౧కి అయినా యేపర్గణాలో యేచొప్పన మామూలు వుంటే ఆ చొప్పన చేస్తారు.

యిదిగాక గవుడుశావభోగుల పరంగ్లా కొదవు రయితులు 📆 కం చెల్లించేది. యీ గవుడు అరెమనలో (వూ)నిగుది అయిన రూకలకు రహీ తుల పరంగా సాగువళి తగినట్టు చేయించి మూసానిజా (పకారం వసూలు చేసు శాని నర్కారు వారికి గడువు (పకారం చెల్లించి సంవత్సరానికి వఖసారి జమా బంది పరిష్కారం చేస్కుని రుజువు అయి వుంటున్నారు. యిందులో సర్కారు యెరిగిన రయితులు సాగువళి చేసిన పొలాలు కొన్ని (యొరగనివి కొన్ని), ఎరిగి నవి దాళ్లో తాటాలో వుంటున్నవి; గనుక దాఖలాలేనివి యేమయినా ఖంేజ్ వాండ్ల కిఫాయతు యీ బా(?)కి తెలిసెలఈణం యేమంేజ్, గవుడు శానభోగులు తమలో వుండజూచుకొంటారు. ఇదిగాక యీ ఆయగాండ్లకు కొన్ని కొన్ని స్థలాలలో మాన్యాలు కద్దు. ఇందులో యే ఆయగాడికి వున్న ప్పటికైనా పంచాంగంవారు తప్ప కొదువవారు జోడి యిస్తూవున్నారు. గౌడు శానభోగుల (పాబల్యం చేతను వాండ్లకు యీ రహితుల మూలంగా అల్ప స్వల్పం లాభం దొరికే టప్పడు, వాండ్లు సర్కారులో వచ్చి యేమిపని ఫిర్యాదు చేయరం కేు, బహాంకాలంనుంచి వాండ్ల ఆసరాలో పిడిదరంపిడీల నుంచి వీండ్లు విశ్వసించి వున్నవారు గనుకను, రహీతులు సర్కారు మొహం యెరు గరు గనుకను, మూడోది సాగుబడి సర్కారులో జా స్త్రి అయినప్పడు తమకు అయిష్ట్రలయిన వాండ్లయందు జా_స్త్రీ చెప్పారన్న భయంచేతను, యిన్ని విధముల విచారించుకొని గవుడు శానభోగులకు కొదువ రయితులు ఆజ్ఞావర్తు లయ్యే వుంటూ వున్నారు.

తలారికిని బూయం ఆధాకాయం, భటవృత్తి మాన్యాలు **గా**క (గామం లో వృన్న రహితులు, తమ వూరికి కొత్వాలువంటి వాడు గనుక సర్కారు జనం ఆమదర ప్రై కలిగి నవుడు వారికి యతీరాజి పాడ్డై ముందర తమరినే బట్టి మూటలు మొయ్యడానికి పట్టి యిస్తూవున్నా ఉన్న భయంచేతను, రోజు సంకటి, కూర, కంకులు, కురుమవాండ్లు కంబళ్లు యిత్యాదులు యిచ్చేది. వీడి వుద్యోగం సమ స్థవిధాల (గామాన్ని కాపాడుతూ, సర్కారు పనిలో సమయం వచ్చి నప్పడు, హాజరుభాషీ చేస్తూవుండేది. పరాయి మను మ్యులు వచ్చి (గామంలో వున్న ప్పడు, చోరీ చపారి యే మయినా సంభవి స్థే తలారి జవాబు చెప్పవలసినది. వెలపట అయినదానికి కావలివాండ్లు జవాబు చెప్పారు. యీ తలారి మరి యక్కడనయినా, యేజాతీ వా రయినా వుంటారు గాని, యీ చిత్రగల్లు సీమకు బోయలు విస్తారం.

పంచాంగం చెప్పేవాడు, రహితులతో, యీముహూ ర్త మందు ని త్రిడి తే పండుతుంది, యీ ముహూ ర్తమందు తేదు, అని కాలం కనిపెట్టి, యే ఋతు వులో చేసేపని ఆ ఋతువు కనిపెట్టి చెప్పతూ, యిదిగాక వీండ్లకు యేవైనా శుఖాశుభ్వయోజనాలు చేయించవలి స్తే అందుకున్ను, ఆ గ్రామానికి పెద్దగా వున్నవారికి, వచ్చినవారికి తోచి నంతమట్టుకు పంచాంగం చెప్ప జాన్కు నిశ్చితుడు గనుక యీ రహితులు ఆయంగాక యితనికి హెరహళ్లు మొదుభత్తా యిస్తారు.

వడ్ల కమ్మరులు పాంచాలపు వుద్యోగములు రయితులకు కావలసి నది ముఖ్యంగా నాగండ్లు మొదలయినవి కూలి తీస్కో కుండా చేసియిస్తూ వున్నారు. కొదువ వాండ్ల స్వంత యిండ్లు యేమైనా కట్టవల పై ఆవేళకు వాం డ్ల కు యేమైనా కూలి యిస్తారు గాని వుత్తప్పడు వఖ దుడ్డుకూడా యిచ్చేపని లేదు. సర్కారు పనిని గురించి యెన్ని నాగళ్లు కావలసినా చేసియిస్తారు. గనుక ఆ(యంగాక) హెరహల్లు మొదుభత్తా యిస్తారు.

మంగలి, చాకలి, (గామస్తులకు కి.వరం (చేస్తారు) బట్టలు వుతుకుతారు, గనుక హెరహళ్లు మొరభత్తా యిస్తారు. యీ చాకలవానికి బట్టలు వుతికిన నాడు సాయంతం వెస్తే అన్నం బెట్టుతారు. యీ చాకలి రేవుగుత్త సర్కా రుకు యిస్తాడు. మాదిగవాడు తాళ్లు బాక్కినలు చెప్పలు యి**త్యా**దులు రహితులకు యిన్నై దానికి హెరహుల్లు మొరభత్తా యిస్తూవున్నారు.

శానుభోగు (గామానికి లెఖ (వాస్తున్నాడు; గనుక యీయనకు ఆయం కద్దు. యిదిగాక యీయనకు యేతద్విషయమై (గామస్తులు సర్కారువారు యిచ్చిన మాన్యాలకు జోడి యిస్తున్నారు.

కుమ్మరవాడు [పత్రిగామానికి ఫుండేదిలేదు. తరుఫుకు ఒకడు యిద్దరు ఫుంటె (గామానికి తగిన కుండలు చేసియి_స్తే వీనికి ఆయం యిస్తున్నారు. వీడు బాజారిని వేరేకుండలు అమ్మడం కద్దు. గనుక అందుకు సర్కారువారికి చ(క కానికె యిస్తున్నాడు.

అకసాలెవాడు చేసేపని సంగోరు కొల్పేది. యిదిగాక (గామంలో అయిన రూకలు పరఖామణి చేసేది. లోతక్కువ వానిపనులు (?) వచ్చి నప్పడు మొనాసుబి కొద్ది లాభంవుండ చూచుకుంటూవుండేది. పయిన వాసిన పనులకు మాత్రం హారహల్లు మొరభత్త యిస్తూవున్నారు.

నీరుగంటి చెరువులు వుండేస్థళాలలో నీళ్లలో మునిగి తూములు బిగిం చేది. వర్హాకాలంలో చెరువు సంరత్సణకు చెరువులమీందనే గుడిసెలు కట్టుకొని వుండి రహితులు సాగువళిచేసే భూములకు పంట మొనాసిబు చూచి నీళ్లు విడిచేది. నీళ్లు తక్కువపడివుంటే అందులకు లెఖ వీడు వుదాహరణ చెప్పక పోతే సర్కారు వీనిని సీహితు(?)చేస్తున్నారు. దానికి హెరహల్లు మొందభత్తాయిస్తారు.

యా పయిన్నవాసిన పంస్కెండు ఆయగాండ్లు (గామ సంమంధులు పీండ్ల వుద్యాగాలు పిడిదరంపిడీల నుండి వస్తున్నది. పీండ్లను కర్ణాటకంలో ఆయగాండ్లు అనేది. మొగలాయి లెఖల్లో బారాబలవతి అంటున్నారు.

Atthavanavyavaharatantram: Mac. Mss. 15-6-8, sec. 10, pp. 3-4.

245-(b).

M.B.—The agrahāra of Allidona came into existence during the time of Devaraya I (A. D. 1418); and its ganasankhya was re-arranged in S. 1481. (1569).

స్వ స్మి శీ విజయాభ్యదయ శాలీవాహన శకవరుమంబులు ౧ర౧౧ అగు నేటి కీలక సంవత్సర మాఘ, బ. ౧ం లు అల్లి దొనకు [పతినామమైన అభినవ దేవరాయపురం సర్వమాన్యమైన అ[గహారస్థితాశేషవిద్వన్నహాజనాలకున్ను చంగాలి చన్ను భట్లు పు[తులు మల్లుభట్లు [తిపురుమ పుద్దేశముగాను [తికరణ శుద్ధి [తివాచకముగాను యిచ్చిన [గామ[కోశ(?) ధర్మశానన[కమ మెట్లన్నను:

అల్లిదొనకు జాతికట్టు ఆయగాండ్ల వివరం: వచనస్థమైన లక్షణం. పురోహితో లేఖకశ్చ దేవల్ల ద్వయమేవ చ అయికారో వర్థకీ చ క్షూరీ చ రజక స్థథా. పాదజు పదవిజ్ఞేయు అంత్యజాతీ సమద్వయం ఏతే ద్వాదశసీమస్థా: పరస్పర నిరోపకాం.

పురోహిత:=పురోహితుడు.

లేఖకః≖లెఖ (వాసేవాడు, కరణ మనుట.

దేవల్క ద్వయం = నంబి తంమళవాండ్లు.

ಅಯಃ ಕ್ ರೀ = ಕಂಪುರವಾಡು.

వర్థకీ 🕳 వడ్ల వాడు.

తునీ = మంగలవాడు.

రజక: = చాకలవాడు.

పాదజః = పొలిమేర కాపు అయిన రెడ్డి పేరు.

పదవి జ్ఞేయః = తలారివాడు, బోయలు, ముతరాజువాడు.

అంత్యజాతిద్వయం = వెట్టివాడు, దోహివాడు.

వే = వీండ్లు, ద్వాదశనీమస్థాం = పన్నిద్దరు ఆయగాండ్లు.

Kaifiyat of Kāmalāpuram: L. R. 1, pp. 78, 94-5.

246. CAUDARĀJU CENNAMARĀJU

vs.

DVĀRAKACERLA MALLAMRĀJU.

''న్న స్మిత్రీ జయాభ్యుదయ శాలీవాహన శకవరుషంబులు ౧ర3ం అగు సేటి బహుధాన్య సంవత్సర మాఖ, శ్లు. ౧౧ లు మహారాజెత్రీ అవుబళరాజు అయ్యవారు స్వ స్థి సమ_స్థ వుజనిమాహం కాళీకా త్రీమడ్లణేశ్వర దేవర గారీ శ్వర దేవ దివ్యత్రీ పాదపద్మారాధకులయిన సిరవర్ల సిడ్లేశ్వరముఖమంటప మందు వ[జనింహాసనారూడులై కూడి కూచు౯ండి స్వ దేశపర దేశ ఉభయ నానా దేశ అయ్యావళీముఖ్యచాలుమూలసమ_స్థ బెక్క_ం[డులకున్ను, స్వ స్నే హాఘావ౯ కంబున భృత్యావలియు వినయాథ౯ం:—

''పేరూరికరణం చవుడరాజు చన్నం రాజుగారున్ను, ద్వారక చల౯ కరణం మల్ల మరాజుగారున్ను పుభయవాదులు వివాదించగా, మీరు పున్నచోటికి థమా౯నకు అంపించినారము. వుభయవాదుల మాటలు విని ముందుగా తీచికా వివరానకు మారు లెక్క (వాయించి పంపుమని" (వాయించి అంపించితిరిగా. ఆలాగే చవుడరాజు చన్నంరాజుగారిని పిలిపించి అడిగితేను వారు చెప్పినమాట: 'మేము పేరూరి (గామకరణాలము: నరసరాయల కాలకిరుదున వెదే(२) హావళి వచ్చిన నిమిత్యం సీమ ఆటంక బడి మా (గామం పాడుపడి పాయను ; త∥ అనేకదినాలు కొండలలోనే వుండి తీరుగా (గామం యెక్కెమని వుంటిమి. అసంఖ్యం అవాంతరమై కుదురుపడక ఆమొద **క్రామ**ం కూడిన నిమిత్యం నివ౯హించలేక చుట్టూ ఆ**మ**డవున్న (పజలతో కూడా అరవరాజ్యానకు పోతిమి. అటు మూడేండ్లు పోయిన మీదాదటను సీమలోనుంచి వచ్చినవారు మీ (గామం (పజలు యెక్కినారు ఆని చెప్ప గాను విని వ**్రిమి.** వచ్చెటప్పటికి పూవ౯మందు వున్న (పజలు కొందరున్ను తూప్పుకానాటి నుంచి వచ్చినవారు కొందరున్ను (గామాన కాపుతనం చేస్తూ వుండిరి. జాతికట్లవారు కొందరు చేరివుండిరి. వారిలోను యీవాద్వారక చెల_్ కరణం మల్లమరాజు తానుతూప్పు౯నాటి నుంచి వచ్చిన కాపులవెంట వ స్త్రిమి; తానె యాగ్రామానకు కరణానను; అని చేను మర్లు మాన్యాలు ఇెట్టించుకుని [గామం లెఖ (వాస్తూ పుండెను. చాలాసంతోషమాయను. మనము యొవ్వరము లేని నిమిత్యము చేరితోను యేమాయ గనుక, అని మరి యేమి అనక మల్లమరాజును బిలిచి మేము స్థలానకు వ్రిషిమ. మీము పొం డని మందల్లై, తాము యాలపోయ్యేము గనుక, తాము యాట్రామాలకు కరణాలమె. మేము లెఖ్క (వాయవలెనని బలిమి తోచిన మాటలు ఆడౌను. అందులకు స్థళమందు పూవ్ (వజలు జాతులవారు 'మీస్ పనియేమి ? వారులేని నిమిత్యం వృత్యాసకు పత్తులు చేరి నట్టు చేరితిరి. వారువై మీగారు మీగ్ స్థళానకు పోవలెగాక. యిది అన్యాయం' అని ఆడిరి. ఆడినాగాని మేము పరదేశి పత్తం అయినది గనుక తాను కొత్తగా వచ్చిన (పజలు కుదురుపాటు అయి బలవంతుడై వున్నాడు గనుక ఆయనను దండించి బుద్ధిగా చెప్పక అక్కడవున్న వెద్దలే చెప్పిరని(?) యితని వెంట మాకు పని లేనిది యరిగి తాము తెగనాడక మమ్ము సీరివళ్ల స్థళంవారు ధర్మానకు అంపి' మని చవు(డాజు చన్నంరాజుగారు చెప్పిరి.

మల్ల మరాజును పిలిపించి అడ్డితే చెప్పినమాట: "తాము పూవ౯ నాటిలోను ద్వారక చల్ల కాలో వుండగాను పోలెపల్లో బుక్కరాజు సిరిఫ్రెళ్లనీమ యేలుతూవుండి ఆసీమ అంతాను అవాంతరాలను పాడై వుండెను గనుక మా భూమి (పజల్కు కౌలు యిచ్చి వచ్చేటప్పడు తనకు కౌలు యిచ్చిరి. సిరిఫ్రెళ్లకు వచ్చిన తరువాతను యీ పేరూరు (గామంనె త్రం పాడై వఖ మాల వాడు గువ్వల తీమ్మడు అనేవాడు కొంత చేను చేసుకొని వుండగాను వానికి పెళ్లతోని మా సీమ కాపులు వచ్చి నిలిచే టప్పడు కరిణికం తనకు యిచ్చి నిలిపే టప్పడు కరిణికం తనకు యిచ్చి నిలిపే టప్పడు కరిణికం చేస్తూ వున్నాను. ఆ (గామానకు పూవ౯మందు వున్న కరణాలు విదేశస్థులై పోయిరి. పీరికి (గామమునకు పనిలేదు." పూవ౯మందు వున్న చవుడరాజు చన్నంరాజుగారు తమ కాణయాచి అనగాను ఆమల్లంరాజు చెప్పినది.

యిందుకు చవుడరాజు చన్నంరాజుగారిని పిలిచి అడిగి తె చెప్పిన వివ రము: "మేము పేరూరు (గామకరణాలము. అవాంతర నిమిత్యాన విదేశస్థులు అయిపోతే మధ్యే ద్వారక చల్ల మల్ల మరాజుగారు వచ్చి నిలిచినారు." 'సొమ్ము మాది అని అంటిరిగా, యిందుకు నిదర్శనాలు కలవా?' అని అడ్డితే వారు చెప్పిన వివరము: 'నిదర్శనాలు లేక మేనమామ హోలికెలు చెప్పుక వచ్చినా రమా ? యేమి గాబొయ్యేని గనుక? మా గామాన పూర్పాకాన వున్న [పజల లోను యిప్పడు స్థళమందు వున్న నం దేల భూమి రెడ్డి అనే ఆయన వఖడు వున్నాడు. ఆయననున్ను పూర్పామందు వున్న అష్టాదళ్చన్నాలలోను ఆయ గాండ్ల ను తెలిపేము. యవ్వరము మేము యిప్పడు మీాసముఖాననే వుండేము. మీ పేరను కమ్మలు బ్రాసీ అంప్పగాను [పజను అక్కడనే కూచుకాండి పలీ కిన పలుకుబడి [వాయించి అంప్పి తేనే చెయిబట్టి నిన్నకాయించేము. తేనిపత్ నకు మేము చెప్పిన వ్యవహార మంతా దబ్బర అని చిత్తమందు వుంచండి" అని చవ్వడాజు చన్నంరాజుగారు చెప్పిరి.

ఆ తర్వాత మల్లమరాజును పిలిచి అడిగిన వివరము: "తూర్పునాటి లోని ద్వారక చలకాలో వుండగాను అక్కడవున్న [పజలకు కవులు యిచ్చి తొడుక వచ్చెటప్పడు వారి వెంటను పోలెపల్లి బుక్కరాజు తోడుక వచ్చి పేరూరు [గామకరణాలు విదేశ స్థ్రమైనవారు విదేశ స్థ్రమై పోయి యుండగాను మీగు చేనుమల్లు యిచ్చి కరణికం చేసుకొమ్మని కట్టడ చేసెను;* 'చేసిన [పకారాన మేము వుండగాను మధ్యే చవు[డాజు చన్న రాజుగారు—తమది కాణి యాచి; తాము పూర్యకాన్నులము. పొరంగాను(?)మీగురు పూర్యకాను కారు; మీగు పనిలేదు'—అనగాను, 'నిష్కారణం మీగురు వెట్టినారు' అని అంటే 'అందులకు నిదరశనాలు యేవైనాకలవా?' అని అడిగి తేను అందుకు వారు అనిన వుత్తరము: 'నాల్లు అయిదు కాలాల నుండిన్ని తమ సీమ [పజలున్ను తామున్ను అనుభవించేదే నిదరశన మని' అనిరి.

యిందుకు పెద్దలు అనిన వివరము: "యివి నిదరశనము అని ఆ స్ట్రేళ్ మందు వున్న పూర్పాస్తుల చేతను 'చవు[డాజు చన్నంరాజుగారు మాఫూరి గామ కరిణీకానకు పనిలేదు; వారు పూర్వమైనవారు కారు' అని [పసాద పూర్వకంగా పలుకుబడి చేయించగలరా?' అని అడిగి లేను తాముసేయిం చెద మని ఆ తీరుననె పన్నెండు ఆయగాండ్లను స్ట్రేళమండు వున్నవారిని తాము అడిగిన దేవుని [పసాదం బెట్టుకొని యిరువై ఫౌక్క దినములలో జయింతా మంటే(?)హీనవాదులము'అని మల్లమరాజుగారు అనిరి. యిందుకు పిన్న పెద్దలు అనినవివరము. "వాది[పతివాది తమ ధమ్మకాము తానే తీచిక్ నట్లు వున్నది. చాతుర్యం చేతను యిందుకు మేము గూఢత్వం సేయరాదు. సాత్యులు

ఇచ్చట (గంథపాతముండునట్లు పో యుచున్నది.

యెవ్రార్వ్రో నామాంకితం సేయించవలెను." అని విచారించుకొని చవు డాజు చన్నంరాజుగానికా పిలీచి అడిగిన వివరము: ''సాత్సులు పలికించేము అని అంటిరి గదా. యవ్వరెవ్వరిని పలికించేరు" అని అడిగి తేను వారుచెప్పిన వివరము: 'సందెల భూమిరెడ్డి, తమ్మళ వీరజియ్య, కరమల సోమాబత్తుడు, వడ్ల నందోజు, ఆగసాల యల్లాబత్తుడు, కుమ్మర పెద్ది సెట్టి, తలారి బసినేయడు, మంగల బసౌకాజు, మాల పెద్దడు. యీ తొమ్మిది మనిషిచేత పలికించేము." అని అనిరి. యిందుకు మల్ల మరాజుగారు అనినవివరము. ''ఆతీరుననే పీరు పలికి స్థేను చాలా వెంక బేశ్వల్ల క్రపాదం అవాబు శేశ్వల్ల క్రపాదం త్రీ, 🖥 ల మల్లేశ్వల్ల = (పసాదం యా మూడు తోయాలు (పసాదాలు తెచ్చి లోనికి తీథ౯ం మైకి (పసాదం తీసుకొని సిరువుళ్లో సిడ్డేశ్వరుని గుండాన స్థానం చేసి హర్మి దా(ఆర్ద్ర) వస్త్రాలతో దేవుని ముఖమంటపంసభ మధ్యమందు నిలిచి 'చవు[డాజు చన్నంరాజుగారిదే పేయారు కాణిమాచి' అని అనిన వు త్తరం(?), మల్ల మరాజు తానే పలికించలేక హోయిన 'మేము హీనవాదులమే' ఆని మల్ల మరాజువెప్పెను. యీ తీరున వుభయవాదులు అనిరి; గనుక చవుడాజు చన్నంరాజుగారు పలికించినట్టు ఆయనా ద్వారక చల్ల౯ మల్లంరాజుగారికి పేరూరి కాణియాచి పనిలేదు. వారు పలికించలేనట్టుఆయనా చవ్రడాజు చన్నం రాజుగారికి పేరూరి కరిణీకాల కాణియాచి[పని లేదు]. తుదకు మల్లంరాజు పలి కించలేక పోయెను. గనుక మహారాజ్రీ, అవుభళరాజాగారి సముఖానను బహుధాన్యనంపత్సరమందు చవ్ర[డాజ చన్నంరాజుగారు కాణియాచి ఆని పుడమలూరి గంగరాజున్నూ, సిరిఫ్రెళ్లే స్థ్రమందు పున్న సభవారు, కరణాలు, సెట్టి పెక్కండ్లున్ను కూడికూచుకన్న సమయ మందు చవ్రడాజు చన్నంరాజు ద్వారక చల్ల మల్లమరాజు సందు వ్యవహార నిమిత్తమై నల్లపల్లె ధర్మం తీచి౯న (పకారాన చవు(డాజు చన్నంరాజుగారికి పలుకుబడి యిచ్చె (పకారం నం దెల భూమి రెడ్డి ... యీతో మ్మం(డును సిరిఫ్రెళ్ల సిడ్ధేశ్వరుని గుండాన స్వానం చేసి హర్మదా(ఆర్ద్ర) వస్త్రాలతోను వెంక టేశ్వరుని తీథ౯ ప్రసాదం అహ్హాబళే శ్వరునితీథ౯ ప్రసాదం త్రీశైలమల్లేశ్వరుని తీథ౯ ప్రసాదం యీ మూడు దేవళ్ల తీథ౯ (పసాదాలున్ను, లోనికి తీథ౯ం పై కి (పసాదం పట్టుకొని యీ తోమ్మది మంది మనిషి, పలికిన వివరము యేక వాక్యంగాను : 'పేరూరి కరిణిక కాణిమాచి చవుడాజు చన్నం రాజు దేకాని ద్వారక చలకా మల్ల మరాజుగారికి పనిలేదు; వీరు తూప్పు నాటి నుంచి వచ్చిన [కొత్తవారలే కాని కరణికానికి వీరికి పని లేదు.' అని ఫాల్గణ స్థు. ౧ పరియం త్రం యిరు వై ఫ్రెక్క్ దినములు జయించి నారు. చవు[డాజు చన్నం రాజుగారు జయించిరి గనుక జయలేఖలు వీరికి యిచ్చిరి. ద్వారకచర్ల మల్లమరాజుగారు హీనవాదులై కరణికానికి వీరికి పనిలేదు యి టని [వాసిన పలుకుబడి ప[తికె.

From the Kaditam in the possession of Karanam Pāparāju of Pērūr: L. R. 55, pp. 286-92.

247. MĀRUTALA VUMMA-TĀTI REDDI vs. VUŅDAVĒLI ANKAYYA.

స్వ స్మ్మి విజయాభ్యుదయ శాలీవాహన శకవరుమంబులు ౧ర్గం అగు నేటి విభవనామ సంవత్సర ফা্దపద, బ.೧४,ফ্লానువారము (శీమ(దాజాధిరాజ రాజుకరమేశ్వర (శ్రీ ఏర్పతాప (శ్రీ సదాశివదేవ మహారాయలు విజయనగర మందు వ్రజసింహాసనాసీనుడై పృథివీస్తాజ్యం సేయుచుండగాను ఆ తేయ గోత్ర ఆప్రస్థంబసూత్ర పవి(తులయిన (శ్రీమన్మహామండలేశ్వర రామ ರಾಜ ವಿನಠಿತ್ತುರಾಜಯ್ಯ ಹೆವಮಚ್ರರಾಜಲುಗಾರು (ಶಿಮನ್ಮಚ್ (ಪಠಾವಮೃತ್ಯುಂ జయభానుని అయ్యవారి కైంకర్యానికి పాలించి యియ్య నవధరించిన దువ్వూరిసీమలోనిది తాళ్లపాకతిరుమలయ్యవారికి సర్వమాస్యంగాను చెల్లించే కామనూరు బాలంలోను బుక్కయపల్లె (గామానకు నూతి దశమంధం ఫుండే మాన్యానకుగాను మారుతల పుంచుతాతిరెడ్డి, పుండపూలీ అంకయ గారినందు వ్యవహారం కలిగివుండగాను, అలజిపండితు లయ్యవారు దువ్ర్వూరి ్రస్థళమందు ధర్మాననం బిడి తీచికాన వివరము : వెలుపలి ముదిరెడ్డి లింగయ, కరణం చెన్నప్ప; నేలటూరి లింగిరెడ్డి, కరణం బసవప్ప; బాగ్గవరం తాతి రెడ్డి, వాబయ; వెల్లాల నాగయ; తొండలదిన్నే యెనుముల కొండా రెడ్డి, భూమి రెడ్డి అప్పలు; నక్కలదిన్నె బోడిరెడ్డి; కామనూరు బసువప్ప, రూపరాజు యల్లయ, లింగరాజు కొండయ, భూమిరెడ్డి కొండిరెడ్డిముదిరెడ్డి, కొర్రాటి లకిమిరెడ్డి బసువయ, కరణం పెద్దయ, దువ్వూరు స్థళం మల్లారెడ్డి, గానుగల నాగిసెట్టి, కరణం వెంకటయ వీరు మొదలయినవారు కాపుకరణాలు స్థళం వారిని దువ్వూరు చన్న రాయణి సన్నిధిన ధర్మాననం బిడి తీచికానవివరము:—

An inscription at Bukkāyapalle, a hamlet of Kāmanūr: L.R. 36, pp. 445–47.

248. THE CASE PERTAINING TO THE KARAŅĪKA MIRĀŚI OF HANUMANIGUŅŅAM AND PĒRUSŌMALA (i.)

శివరాజు వెండ్లి లేక వుండగాను లింగంపల్లె కొల్ల యగారి యందు తిరు మలమ్మ అనేపడుచును పెండ్లాడౌను. ఆయనకు నలుగురు కొమాళ్లు కలిగిరి. వారి జేలు౯ లింగరాజు, మల్ల మరాజు, ఔదతింమ్మరాజు, చినతింమ్మరాజు అనే వాలు౯ నలుగురు అన్నతమ్ములు. ఆందులో పెదతిమ్మన అనే ఆయన మృత నష్టం. కడమ ముగ్గురికి పెండ్లి చేసి శివరాజు పోయెను.... ఆ లింగరాజుకు బసు వయ, లింగయ, కస్తూరియల్లయ, వెంకటయ, పెద్దిరాజు ఆనేవాగు అయిదుగురు కొమాళ్లు కలిగిరి. చినతిమ్మయ అనే ఆయనకు మల్ల మరాజు, వెంక్కటయ, గుడ్డితిమ్మయ అనేవారు ముగ్గురు కొమాళ్లు కలిగిరి. మల్ల మరాజు అనే ఆయనకు యిద్దరిని పెండ్లాడినా సంతతిలేక పోయెను.... గనుక లింగరాజు తన అయిదు గురు కొమాళ్లలో బసువయ్య అనేవాని మల్ల మరాజుకు దత్తుయిచ్చేను అని మందలి స్తే ఆ మల్ల మరాజు అనినవివరం 'నాకు ద త్రపు తులు యాలి' నా కే సం తానం లేదు. ద త్రఫ్పుతులు నాకు అయ్యేరా? యెం తెనా నాకడుపున ఫుట్టినట్టు అయ్యనా? లేదు. గనుక అందులకు నాకు యవరు యాల? నీ కొమాళ్లు అయిదు గురు చినతివ్వాయ కుమాళ్లు ముగ్గురు కూడా యనమండుగురు వున్నారు. అందరు నాకొమార్లో అని దత్తుతీసుకోకపోయెను. . . అటుతరువాత అనేక దినాలకు మల్ల మరాజు (పాణాలు విడిచే టప్పుడు లింగరాజును చినతిమ్మయ్యను పిలిచి వారితో మల్ల మరాజు అనినమాట; 'మాలోమారు కొట్లాడ వద్దు. రెండు (గామా లు చరి సఘం పంచుకొన భోంచేయ'మనిచెప్పి (పాణాలు విడిచెను. ఆయన చని పోయిన వెనుక ప్రత్రర్థకీయలు యేక స్త్రులై చేసిరి . . వక నాడు చిన్న తీమ్మయ్యను శిలిపించ్చి లింగరాజు అనినమాట:' రెండు (గామాల స్వాస్ట్రం పంచుకుంచాము.' అని ఆం టే చినతిమ్మరాజు, 'ఆలా గే చరి సఘాన వున్న స్వా స్త్రం, పంచి యి'మ్షని అం కేు లింగరాజు అన్నమాట: 'మల్ల మరాజుకు తన కుమారుణ్ని బసువయను దత్తు యి. స్త్రీని గదా! మనము మూడు పాళ్లి ఖోవలెను. నీకు చరి సఘం యాల కచ్చీని P' అని మందలించెను. ఆ మాటకు చినతిమ్మరాజు అంన వివరము: 'మల్లమరాజు చచ్చిపోయే టప్పడు నీ కొడుకును దత్తు తీసుకొన్నా నని నాతో మందలించ లేదు. ఆయన చెచ్చే టప్పడు మనముల పిలిచి రెండు (గామాల స్వాస్ట్రం చెరి సహాన పొంమ్మనే గాని మరి యేమి అన్నవాడు కాడా యను. యెటువెనుక బసువయను దత్తు యి స్థి నం బే చెల్లుగడ అవునా ? చెల్లు బడి కాదు. నాపాలు నాకు పంచియి'మ్మని యానేక లాగుల మందల్ని తెంగ రాజు, 'మహామంచిది' అని చినతిమ్మయ్యను మయిదుచేసి 'మనకాణాచి స్వాస్ట్యం పేరుసోమలలో ఖ. 340 పొలంవున్నది; హనుమనిగుండాన ఖ. 340 పొలంవున్నది; హనుమనిగుండాన ఖ. 340 పొలంవున్నది; కూడ ఖ. 2 వున్నది గదా; యిదిగాక రెండు (గామాల వ త్రకానస త్రకానలు మేరస్వామ్యం యివీ మొదలయినవి చెరి సఘం పోదాము.... జగ్గరామప్ప కాలంనాడు నాల్లు పుట్ల చేను అన్నదానానికి పెట్టి పుండె గదా.... నాలుగు పుట్ల చేను తాను తీసుకునేను. కడమ మిగిలీన స్వాస్ట్యాలు వతకానలు చెరి సఘం అవుగదా. నీవు హనుమనిగుండంలో వుండు. నీకు యేటిపేరిట పేరుసోమలకుగాను ఖ. ౨ చేని గుత్తగాని కోరుగాని అంపుతూ వున్నాను. ఆవూర వచ్చిన వ త్రకానలు మ్యారస్వామ్యాదులు సీవే భోంచేయు పొం' మ్మని తీమ్మరాజును హనుమని గుండానకు లింగరాజు అంప్పి తె ఆ చినతిమ్మరాజు హనుమనిగుండానకు వచ్చేను. ఆయన ఆ తీరున అన్న మాట మింద ఆ (గామములో వుండెను....

అది ఆరభ్యంగాను రెండు పాళ్లు (గామం లింగరాజు అనుభవిస్తూ వుండెను. కడమపాలు (గామం తిమ్మరాజు అనుభవిస్తూ వుండెను.

అటు జెనుక కొన్నాళ్లకు లింగరాజు వృద్ధాప్యంతోటి కన్నులు కానక ఫుండె వరిసెలలోను ఆయన కొమాట్ల అయిదుగురు తమలో తాము పాళ్లు పోవలెను అని తొక్కుట బెట్టుకొని యానేకలాగుల కొట్టాడగాను అందులో కొందరు అయిదుగురము అయిదుపాళ్ల పోవలెను అని మందలి స్తె వారితో బసువయ్య అనేవాడు మందలించిన వివరం: "మీాకు సరిగా యాల వచ్చేని? నాకు నగం మీాకు నలుగురికి నగం లెఖను పంచుకోవలెను". అని మందలిస్తే ఆ బసువయతో కడమ నలుగురు మందలించిన వివరం. "నీకు సగపాలు యాలవచ్చేని? ఆ నాటికి చినతిమ్మ రాజును మొనపుచ్చే నిమిత్యం నిన్ను మల్లమరాజుకు దత్తు యి స్త్రీమీ. మనము మూడుపాళ్ల పాలుపంచుకో వలెనని ఆతగాణ్కి మొగపే స్త్రీమీ. యిప్పడు మనలో మనకు సరిగా పోవలె గాక. నీకు దత్తుపాలు రావలె నంటె మేము యాల యిచ్చేము?" అని కొట్లాడ గాను నారికో బసువయ్య మందలించిన వివరం: "సన్ను ఆనాటికి పెద్ద మల్లకురాజుకు దత్తు యి. స్ట్రిమి మూడోపాలకి బనువయ్య వున్నాడు. చినతిమ్మరాజులో మందలించి యిప్పడు నాకు మూడోపాలికి పనిలేదు. అని అంటూ పున్నారుగా మహామంచిది. మీరు మేము వఖదిక్కు ధర్మానకు హోచాము. ఆ ధర్మంవారు యేలాగున చెప్పతూ వున్నారో ఆలాగున పంచు కుందాము రమ్మని పిల్మ్ కడమ నలుగురు బసువయ్య వెంట కావేరీసము[దా నుకు ధర్మానకు పోయింది. వారు ఫోయిన వెనక యిది యేమాకాక వారిలోవారు ಹುಟ್ಲ್ ಪ್ಲಾಪಂಚುಕುಂಟು ಕುನ್ನಾರ್ ಧರ್ಭಂಪಾರು ಹೆಲ್ಗಾಸನ ಪ್ರಾತುನ್ನಾರ್ యా దొంగతనం చూడవలె నని హనుమని గుండంలో వుండే చినతిమ్మరాజు కొమారుడు మల్ల మరాజు వారివెంటనే హోయి యరగ నట్టే వఖకర చూస్తూవుం డెను. అంతట ఆ ఫూరి మహాజనుల కూర్చి తమ మాటలు వారితో చెప్పి తేను వారు వుభయ(తులవారి మాటవిని విజ్ఞానేశ్వరం (వకారం చూచి వారి చేత వాటపం తాలుకు కట్టకమ్మలు తీస్కుని మహాజనాలు బసువయ్యతో అన్న వివరం: ''మీాకు దత్తుత్వం పని లేదు. మీారు అయిదుపాళ్లు పంచుకొ'' మ్మని ఆమ హాజనాలు అంటె వారితోను బసువయ్య మందలించిన వివరం:—'' నాకు యట్లా పనిలేదు? ఆ నాటికి తమతం డి మల్ల మరాజుకు దత్తు యి. స్త్రిని అని అన్నాడు; ఆ సొమ్ముకు నాకు[యాల]పనిలేదు". అని మందలి స్త్రై మహాజనాలు అన్నమాట: ''చినతిమ్మరాజు సమ్మతి లేక మిక్కి తక్కినవారి సమ్మతి లేక ద త్ర హాహ్మంలేక మాతండ్రి మాకుదత్తుత్వం యేలాగు వచ్చేను. నీకు దత్తుత్వం పనిలేదు ; మీరారు అయిదుగురు అయిదుపాళ్లపంచుకొ"మ్మని వారికి తీచికా అంప్పగాను, అం త్రలో చినతిమ్మయ్య కొమారుడు మల్ల మరాజు కనుపించు కుని ఆ పెద్దలతో మందలించిన వివరం: '' మంమ్ము వుడాయించి యాలాగున థాతుర్వాదం చేసిరి ; యిప్పడు వారిలో దత్తుత్వం పని లేదు అనిపోయిరి గదా. అందులకు మీ ధర్మంవారు యొరిగి వుండుడు". అని మరి అక్కడి వారిని సాత్సులు ఇట్టి రాయి తరి పొడిచి 'దత్తుత్వం పని లేదు' అనిచెప్పి హనుమని గుండానకు వచ్చేను. వారు అయిదుగురు పేరుసోమలకు పోయి తమలో తాము మాట్లాడుకుని బసువయ్యకు ముప్పాతికెపాలు కడమ నలుగురికి పాతికెపాలు యేర్పాటు చేసుకొని అనుభవిస్తూ వుండగాను హనుమనిగుండాన నుంచి చినతిమ్మరాజు కొమారుడు మల్లమరాజు పేరుసోమలకు ఫోయి వారితో అన్నమాట: " నాసగపాలు నాకు పంచి యి'మ్మని అంటే వారు అయిదుగురు అన్న మాట: 'నీకు సగపాలు యాలవచ్చేని? బసువయ్యకు మువ్పాతికేవాలు, కడ్డ పాలు పాతికెలోను చెరి సగము పంచుకొందాము"అని మల్ల మరాజుతో వారు నలుగురు మందలించి తే, మల్ల మరాజు అన్న మాట: "బసువయ్యకు దత్తుత్వం పనిలేదు అని నేను (పమాణం చేసేను. లేకుంట మారు కద్దని (పమాణం చెయ్యండి" అని మందలిస్తే వారు అన్నమాట: "మేమేల ప్రమాణం చేసేము, పట్టిన వాడవు దత్తుత్వం దబ్బర అని నీవే [పమాణం సేయ" మం కెు, 'మహానంతో షమాయను' అని తాడిపతికా రామే శ్వరుని సాన్నిధ్యమందు ఆద్ద్రకావస్తాలలో కెట్టు సత్యంచేసి యిరువై వక్కిదినం జయించి జయప్రతీకె తీసుకవచ్చెను. వచ్చిన తరువాతను యిఘనైనా నాసామ్ము నాకు నగం పంచి యివ్వమం కెు వారు అయిదుగురు మాట్లాడుకుని మల్ల మరాజుతో అన్న మాట: ''దాయాదికి [పమాణం పనిలేదు'' అని థాతువాదం చేసి యొగవేసిరి. అటు తరువాతను వారు అయిదుగురిలోను కస్తూరియల్లయ పెద్దిరాజు అనేవారు మృతమై పోయిరి. యిట్లా వెంటనేవారికి సెగ చూపిన వెనక మల్లమరాజు అన్నమాట: 'మీారు మేము ధర్మానకు హిచాము; మీకాకు సౌగ చూపెను. మనము వఘ దిక్కునకు పోయి మాట్లాడు దాము రమ్మ'ని వారు తాము గండికోటకు పోయిరి. ఆనాడు సంద్యాల నార సింహరాజు గండి కోటయేలుతూవుండె. గనుక వృభయ(తులు రాజుసముఖా నకు ఫోయి మందలించిన వివరం: 'మేము ధర్మానకు వచ్చినారము. మాకు థర్మంతీపి౯ంచిమని రాజుతో మందలించితే, రాజు 'మహామంచి'దని తెలుగు చల౯గోపాలాచార్యులు అయ్యవాల౯ను పిలువనంప్పి మందలించిన **వివర**ం: 'వారు ధమా కానకు వచ్చినారు. మీరు సభవారు కూడి వారి మాటలు విని ధమ౯ం ముందుగా తీచ౯'మని సెలవి ైస్తే 'మహామంచిది' అని అయ్యవారు సభనుకూచి౯ వృభయవాదుల మాటలు విని తీచి౯న వివరం:

మల్ల మరాజు (పమాణంచేసి యేనాడు జయించినాడో అజె నిబద్ధి, దత్తుత్వం పని లేదు. మల్ల మరాజుకు నగపాలు పంచియియ్య మని జయలేఖలు పుట్టించి జయప[తికలు మల్ల మరాజు చేతికియిచ్చి పుభయుత్ర వారిని పొమ్మంకు వారు (గామాలకు వచ్చిరి. అటువెనుక మల్ల మరాజు పేరుసోము లకు పోయి తన నగపాలు పంచుక భోంచేస్తూ వుండెను.

From a Kavile in the possession of Karaņam Šivarāju Venkaļarāju of Hanumadguņļam : L.R. 21, pp. 8-20. ii

అటుతరువాతను వ్యవహార వివరం: మల్ల మరాజు కొడుకు నరనయ్య, [తిమ్మరాజు] వెంక్కటయ్య కొడుకు కో నేటి తిమ్మరాజు, పిడుగు వెంగళయ్య వీరు నలుగురు పేరుసోమలకు హోయి మా సగపాలు మాకు పంచి యివ్వ మని పేరు సోమల లింగరాజు మనుమలు చినయల్లప్ప, కొండప్ప, నరసయ్య, గణపయ్య, తిమ్మయ్యగారివెంగయ్య, పెద్దకామరాజుగారితోను మందలిైస్త్రారు మందలించిన వివరం. 'మీాకు నగపాలు కావలె నని అంట్టూ వున్నారు. మీాకు ಸಗವಾಲು ಯಕ್ಕ_ಡಿದಿ ? ಮಾಡುವ ಕ್ಷ್ಣ ಕಾವಲ್ಪಿಸು ಎಂದಿ ಯಪ್ಪುಮ. ಶೆಕುಂಕು మేము నగపాలు పంచి యిచ్చేవారము కాము', అని చాలా తొక్కట పెట్టుక పాలు యియ్యక వుండగా హనుమనిగుండం చిన తీమ్మనాజు మనుమలు కోనేటి, నరసయ్య, పిడుగుల వెంగళయ్య, తీమ్తారాజుగారు మందలించిన వివరం. "మీరారు మేము వఘదిక్కు ధర్మానికి పోదాము రమ్మ''నిపిల్ స్తే పేరుసోమల లింగరాజు మనుమలు మందలించిన వివరం : 'ఆలాর্ন ্ শেమాలు యేలే థార రంగనాథ నాయని సముఖానకు పోయి తీచు౯కుందాము రమ్మ'ని వుభయవాదులు గండి కోటకు హోయి ఆ ధొరతో మందలి స్త్రై, ఆ ధొర మందలించిన వివరం : 'మహా మంచిది. ఆలాగే మూలోమోకు ధర్మం తీరుగడ చేయిస్తూ వున్నాను'. అని ఆ వూర వున్న విద్వాంసులను అక్కడ వున్న మహాజనాలను కూచి౯ 'వీర్కి ధర్మం తీర్చ' మని చెప్పెను. నాయడు మందలించి నందుకు పుభయవాదులు వప్పిరి. మహాజనాలు విద్వాంసులు అన్నమాట: 'మూలో మీకు తేరుగడ చేసేము', అని వుభయవాదులతో మందలించి వారు ఆ బ్రొద్దటికి యిండ్ల కు బోయిరి. ఆ రాత్రి పేరుసోమల లింగరాజు మనుమలు కొండప్ప, బసువయ్య, వెంగయ్య వీరు ముగ్గురు పొట్లదుతి౯ గృసింహసోమయాజుల యింటికి పోయి ఆయనను కాళ్లు కడుపు పట్టుకుని ఆయనతో మందలించిన వివరం : 'మీకాకు మూడు వరహాలు పచ్చడానకు యిచ్చేము; మూడుపాళ్ల పంచుకు నేటట్టు చెప్ప మని అం టెను ఆయన మందలించిన వివరం: 'మేము మన్నై వారి సముఖావ వున్నారం. మేము అధర్మం చెప్పరాడు. వుభయవాడుల మాటలు విని తీచే౯ము. కాని మాయింటికి మీరు యాలవ స్త్రీరి ?' అని కోపగించు కుంటను వీరు అక్కడ వుండక రావడి నారాయణసోమయాజులగారి యింటికిపోయి ఆయనకు మూడు వరహాలు చేతికియిచ్చి పాదాలు పట్టుకుంటేను ఆయన మూడు వరహాలు తీసుకుని ఆయన మందలించిన వివరం: 'మీరా కార్యం గౌలుపు అయ్యే టట్టు చేసేను. మీారు నృసింహసోమయాజులయింటికి పోయి ఆయనతో మందలించండి అని మందలి స్తై వారు అన్నమాట "మేము అప్పడే ఆయన యింటికి పోయి మాట్లాడితే ఆయన మందలించిన వివరం: 'హనుమనిగుండం వారిచేత (పమాణప[తికెలు జయలేఖలు వున్నవి. అవి థార చదివించు కొన్నాడు. మేము ధర్మం పున్నట్టే చెప్పక అధర్మం చెప్పేమా?' అని మాతో మందలించెను. ఆ మాటవిని మేము నీవు వున్న తావుకువ స్థిమి", అని మంద లిస్తా అందులకు రావడి నారాయణసోమయాజులు మూడు వరహాలు లంచం బట్టిన వాడై వారితో మందలించిన వివరం: 'మీారు యిక్కడ ధమ౯ం పప్పక సింగనమల _ గ్రాళంలో కొరడి పుట్టించుకుని తిప్పనము[దాన్కుపాండా. మిమ్ము అక్కడకు ధర్మానకు అంపుతున్నారమని థారతో మేము మందలించి మాకు సౌలవు యిప్పించేము. మీారు అక్కడికి వుభయవాదులు పొండా' అని మంద లించెను. అటుతరువాతను రావడి నారాయణసోమయాజులతోను మాట: 'మాకు ధర్మం కద్దో లేదో' అని కొండప్పగారు అడిగి తేను ఆయన తిరిగి మందలించి, 'మాకు యాల ధర్మంలేదు? మారు గౌలిచే టట్ల తనపేరిట వఖ జాబు (వాసి యిచ్చేను. ఆ జాబు తిప్పనము(దంలోను మా బంధువు **వున్నా**డు. ఆయన చేతికి యి. సై మీామాట గౌలుస్తూ వున్నది' అని మందలిం చెను. ఇదిగాక హనుమనిగుండంవారు జయలేఖలు తెచ్చినారు. వారి జయ లేఖ దబ్బరసేయు మనే టట్ల వఖ కంమ ౖ [వాసి వారిచేతికి యిచ్చెను.

అటుతరువాతను రావడి నారాయణసోమయాజులు హనుమనిగుండం వాని౯ తనయింట్రికి పిలువ నంప్పి వారితోను మందలించిన వివరం: 'మీారు వ్యవహారానికి వ స్త్రికి గదా, మీా వ్యవహారం యేమి?'అని అడిగి తేను నరసయ్య జయలేఖలు (పమాణప్రతికలు చది వెను. యీ వ్యవహారం అంత్రావిని పేరు సోమలవారిని తడక మరువున దాచి వారిచేత జయలేఖల్ పకారం యెత్రి వాయించ్చెను. వారు ఆలాగే యెత్రివాసినారు. అంత్రట హనుమని గుండం నరసయ్యగారిని బెలువెళ్ల గొట్టి వారు బెలు వెళ్లిపోయిన మీాదట నారాయణపోవుయాజులు తడక మరువున వున్న పేరుసోములవారిని పిలుపించి

వారితో మందలించిన వివరం. 'యమను మారు గౌల్ స్ట్రిం. యప్పడు జయ లేఖ చిక్కెన్' వారి చేతవున్న జయలేఖ దబ్బర చేయించ వచ్చును.' అని మందలించి మన్నాకాడు ధొర సముఖానకు వచ్చి ధొరవారితోను నారాయణ సోమయాజులు మందలించిన వివరం: 'యిక్కడ ధర్మం తేరదు. సింగని మలకు అంప్పి తేను వారు అక్కడ కొరడి పుట్టించుకొని తిప్పనము[దానికి ధర్మానకు పొయ్యేకుగాని. అక్కడికి పొయ్యే టట్ల సెలవు యిప్పించ' మని ధారతో మందలించెను. ఆలాగే వుభయ్రతుల వారిచేత యిరువై నాల్లు వర హాట్కు దివాణానకు కంమ్మలు కట్టించుక వారికి సెలవు యిచ్చెను. యిది పొట్టదుతికా నృసింహసోమయాజులు యెదుగును.

అం త్రట వుభయవాదులు దివాణానకు కట్టు కమ్మలు కట్టి సింగనిమలకు పోయి అక్కడ కొరడి పుట్టించుకొని తిప్పనము దానకు ధర్మానకు పోతిమి. అక్కడికి పోయినవారి పేలుకా: పేరుసోములవారు; కొండవ్ప, చినయల్ల ప్ప, బసువయ, తిమ్మయగారి వెంకయ వీరు నలుగురున్నూ; హనుమనిగుండం వారి లోన నరసయ్య, తిమ్మరాజు, పిడుగు వెంగళయ్య, కోనేటిగారితిమ్మయ వీరు నలుగురున్నూ. యా [పకారాన పుభయు[తులవారు ఆ [గామంచేరి ఆ [గామంవారు వక యిల్లు చూపితే అందులో వుండిరి. యాలాగున ఆ గామ ములో నెల రెండునెలలు వుండిరి. అటువెనుక ఆ గామములో వున్న పిన్న వెద్దలు కూడి ధర్మం చెప్పేటందుకు యేడుగురిని యేర్పాటు చేసిరి. వారు వమ నాడు యేడుగురు కూడి వుభయవాదుల చేత (పతిజ్ఞ ప(తికెలు తీసుకుని వుభయ వాదుల పిలిచి సభవారు మందలించిన వివరం: 'యిందులో ధర్మానకు పెట్టిన వారు యవ్వరు?' అని ఆడిగి తేను మేము పెట్టినాము ఆని హనుమనిగుండం నరనయ్య మండలించెను. 'అయి తే యేమాయను? మీ వ్యవహారం' చెప్ప మని మహాజనాలు మండల్లిస్తే హానుమనిగుండం నరసయ్య తమ వ్యవహారం చెప్పి జయలేఖలు చదివించి (పమాణప[తికెలు చదివించెను. యా (పకా రాన వీరిని కడకు పోతోలి పేరుసోములవారిని పిలిచి మీగా వ్యవహారం చెప్ప మని అడిగితే వారిలోన కొండప్ప వ్యవహారం చెప్పతూవుండెను. అంతలో బసువయ్య అనేవాడు కొండుభట్టు కొడుకును కడకు పిలుచుక బోయి తమకు రావడి నారాయణసోమయాజులు (వాసియిచ్చిన కమ్మ మరికొన్ని కారికెట ఆ బాహ్మాడి చేతికి యిచ్చేను. అది చదువుకొని బసువయ్యతో అన్మ మాట: యా జయలేఖలు యా కారికెలు పెద్దల ముందర 'పెట్టి'మని మందలించెను. ఆ బసువయ్య యీ కమ్మలు తెచ్చి పెద్దల ముందర పెట్టెను. ఆ పెద్దలు చది వించుకుని తమలో తాము మాట్లాడుకున్న వివరం. ''యా కారికెలు దబ్బర అనరాదు. వారు జయలేఖలు (పమాణ ప[తికలు దబ్బర సేయరాదు. యిది వున్నట్లు తీచ౯వలెను". అని వారిలోవారు తకి౯ంచగాను, పేరుసోమలవారు తమలో తాము మాట్లాడుకొని ధర్మంచెప్పే యేడ్లురికి లంచం 211 వరహాలు వప్పిరి. ఆ వప్పిన రొఖంలోను యిప్పుడు సధ్యా 20 వరహాలు యిచ్చిరి. కడను అయిదు వరహాలకు షక్రం పెట్టిరి. యా తీరున వారు లంచం పెట్టి క్రపమాణ ప్రతికెలు వ్యవహారప్రతికెలు కొండప్పగారికి యిచ్చిరి. అంతట పేరుసోమల 'కొండప్ప గారు' తాము గెలిచి వ స్త్రిమి అని రంగనాథనాయని సముఖానకు వచ్చి తాము తెచ్చిన కమ్మలు చదివించిరి. తాము దివాణానకు పెట్టిన 'కడపా' తీసు కునిరి. ఆ మోదట హనుమనిగుండం నరనయ్యను పేరుసోమల కొండప్ప పిలిచి మందలించిన వివరం: "యిఘనైనా మూడు పాళ్లు పంచుకొందాము రమ్తా"ని పిల్మిస్తే అందులకు నరసయ్య మందలించిన వివరం: "యీ ధర్మమే నాకు వుత్ర సభయందు చెల్లించ"మని యనేకలాగుల మందలించగాను వారు వృత్తర సభకు రాలేక దివాణానకు హనుమనిగుండం నరసయ్య యిరువై నాల్లు వరహాల్కు కట్టుకమ్మ పెట్టినాడు గన్కు ఆ యిరువైనాల్లు వరహాలు ేవరు సోమలవారు పెట్టి నరసయ్య పెట్టిన కట్టుక <u>మ</u> నరసయ్యకు దివాణం వారిచేత తీసుక వచ్చిరి. అంతట వుభయవాదులు పేరుసోమలకు పోయి చేలుచెట్టు మూడుపాళ్ల పంచు కొందాము అని కిబడిచేసి చేలు మూడుపాళ్ల

Ibid, pp. 23-32.

250, CASE OF DUDYĀLA PEDDIBHAŢLU MALLU BHAŢLU OF KARIVENA.

దుడ్యాల పెద్దిభట్లు మల్లుభట్లవారి వుపక్షయాల్కు గాను నంద్యాలకు ధమ్మా=నకు పోయిన వివరం:—

విళంచినామ సంవత్సరములో (శా. శ. ౧౫ ౨ం) వెంకటపతిరాయలు గారు వంద్యాల ముట్టడి వేసి వుండగాను దుద్యాల వెద్దిభట్లు మల్లుభట్లుగారు రాయలవారి స్థానాపతులు ఫ్రాబుళురాజు నారసింహ్హయ మేణాజీగారి మూలాన కరివెన సభవారిని కరణం పవ౯తరాజును మహలుదాల౯ నంపి దండ్లోకి పిలువ నంపి మహాజనాలతోను, 'పెద్దిభట్లు మల్లుభట్లువారి వృత్తులు వారికి యందుకు విడవ కున్నా 'రని మందల్ స్టేను సభవారు చెప్పిన వ్యవహారం: '(గామాన రొక్కం చాలా తగిలీ వున్నది. ఆ రొఖం కూడా యివ్వమం టే యివ్వక (పబ లులై పున్నా 'రని మందలి స్తాను 'వ్యవహారరీత్యా మాట్లాడవలెగాక. వ్యవహారం తప్పి [పబలులై తే చెల్లునా ? యిక్కడ నభచేర్చి విజ్ఞానేశ్వరమును తెప్పించ' మని అక్కడ సభవారున్నూ, నందవరం వడ్డగండ్ల సభవారున్ను కూడా ధమాకా సనం బెట్టితే ఆ సభవారు పెద్దిభట్ల మల్లుభట్లుగారిని పిలిపించి అడిగితేను 'కరివెనలో మాకు భోగ్య క్రయాలు వచ్చిన వృత్తులు ೧॥ కట్టవు(?) అందువల్ల వచ్చిన ఫలాలు యివ్వకుంటే వ స్త్రి' మని మందలించెను. అందుకు సభవారిని కరణాలను పిలిచి అడిగితే సభవారున్ను కరణం చెప్పిన వ్యవహారం: 'వుస్టండ ఫ్రాబుళరాజు కొన్న దండుగ రొఖంగ. రం; రామరాజు ఆవాంతరాన కాపుల థాన్యం పోసుక పోయిన నిమిత్యం కాపులకు కూడి యిచ్చిన రొఖం గ. ౨ర; తరువు వచ్చినవారికి భత్యాల వగయిరాలకు గ. ౨౧; కోటకూలికి గ. ౧౨; అంతు గ. ೯೭. రామరాజుగారు మొసలిమడువు దగ్గిర దిగి మహాజనాలు ధాన్యం వేసుక పోయినది ఖ ౧౨౻౧౻కి ధర పుట్టి ౧ కి గ. ౧ం లెఖను (కియం గ. ౧౨౮ గర్గా అంతు [గామానకు తగిలిన ఆటంకాలు గ. ೨೨೫၈ర yz న్ను యీర్మం కూడి యివ్వమం జేను యివ్వకున్నా ర'ని సభ కరణం చెప్పెను. యిందుకు ఆ సభవారి స్థానాపతులున్ను విజ్ఞానేశ్వర (పకారాన తీర్చినది. వెద్ది భట్లమల్లుభట్లను పిలిచి '(గామ ఆటంకం తగిలితే నభవారు పెట్టకహోరా P ్రగామంలో నాల్లోభాగం అనుభవించేవాడవు. వుపకుయాలు వడ్డితో కూడా యివ్వవ లే'నం కేుఅందుకు ఆ వెద్ది[భట్ల]మల్లుభట్లుగారు'వడ్డితగిలీ తే బహుర్ ఖం అవుతున్న డంకే సభవారున్ను స్థానాపతులున్ను విచారించి యీ రొఖం యేమి కూడాయివ్వగలవాడు[కాడు*].యీరిఖానికి గాను సభవాని౯ ఫ్రెడంబడిక చేసి వృత్తులు 31 కట్టడి చేసి కరణం పవ౯తరాజును పిలిచి నాభా సంస్క్రిధినే కవిలే ్రవాసు కొమ్మనిరి. 'షన్నుకు ఫలానకు నరి; నిలిచిన వృత్తులు ౧_ కి ముందర నీవు వృపత్తయాలు రావలె నని పెట్టపనిలేదు. రాజు అవాంతరాల యేమి రొఖధాన్యాలు తగిలినా వృత్తికుయాననే కూడి యివ్వగలవారు'. యీ సభ వద్దనే కవిలెలో (వాయించిరి. యిందుకు సాత్యులు హరిహరాదులు. శ్రీ పీఠ (పతాప.

From the Ancient Records of Karivena-Agrahāram: Mac. Mss. 15-4-29, pp. 12-14; L. R. 55, pp. 138-9.

251. THE SETTLEMENT OF A SUIT REGARDING THE REDDARIKAM OF NAVANANDULA-NIŢŢŪR.

కరణం కొండాజుగారిసిద్దిరాజు చావుల దేవిరెడ్డి వ్యవహారం చేస్తూ పున్నగాను మోరసురాజ్యా న్నుంచి పుండపేలుజోగిరెడ్డి కుమారుడు లోడి రెడ్డి నిట్టూరికి వచ్చి నిట్టూరు కరణం మాముడూరు సిద్దిరాజులో తెలుపుకున్న వివరం: "నిట్టూరి[గామములో మాకు పూర్వం నుండి రెడ్డిబాధ్యం; గనుక మా సొత్తు మాకుయివ్వ"మనగాను, సిద్దిరాజు "నీకు యేలాగున రెడ్డి బాధ్యత కలదో తెలుపు" మనగా, పూర్వదారభ్యం తమ పెద్దలు అయ్మి శివారెడ్డి మొదలయినవారు వ్యవహారం చేసినదిన్ని తమ పూర్వో త్రరమున్ను తెలిపి నందున మీగా వ్రత్తమానం యీగా చామల దేవిరెడ్డి విని లోడిరెడ్డిని [గామములో నుంచి వెళ్ల గొట్టించెను.

ఆ ఖోడి రెడ్డి (పభువులవారి తావుకు పోయి దిమ్మత్తులు తీసుకుని వచ్చి పెమ్మనాని చివరామలింగనాయనికి యిచ్చిన పిమ్మట ఆ (పభువు దిమ్మత్తులు చూచుకుని చామలదేవి రెడ్డినిన్ని వుండవేలిబోడి రెడ్డినిన్ని యాడకికి ధర్మా వకు పంపించిరి. అక్కడ నెలదినములు ధర్మము ఆడగాను వారు వుభయ వాదులు తాడిప_ర్తికిపోయి తేరుగడ చేసుకునే టట్టుగా పంప్పించిరి. యా [పకారం నకలు నిట్టూరి కరణం మాముడూరి సిద్దిరాజువద్ద జయలేఖ సహా పున్నది.

್ ಜಯ ಲಿಖ.

స్వ స్మి(శీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧ఎ 93 అగు నేటి ప్లవంగ సంవత్సర వైశాఖ స్ట్రం ౧ం లు స్వ స్త్రీ (శీమతు యాడకి అయ్యా వళి మొదలుగా గల ముఖ్యమైన చాలుమూలసమ స్థవిక్కం[డులుకున్నూ మా తోబుట్టువులయిన తాడిప ర్హితియ్యావళిమొదలుగా గల ముఖ్యమైన చాలుమూలనమ గ్రైవెక్కం[డున్నూ స్నేహ ప్రియపూర్వకంబున బుత్తేవలయు లేఖాథ౯ము. తర్వాత.

" సాముల (చావుల) దేవిరెడ్డిస్ని వుండవేలు బోడిరెడ్డిస్ని నవనందుల నిట్టూరి రెడ్డి మిరాసి నిమిత్తం మా వూరికి ధర్మానకు వేస్తే మావూరు స్ట్రఫ్ చేసి మీ వూ వూరికి ధర్మానకు పంపించినాము. వాది [పతివాదుల వుభయుల వాజ్మూలములున్ను విని ధర్మము తీర్చే వివరముకు గాను మీగారు లేఖ [వాయించి పంపించ' మన్నారు. గన్కు సంతోష మాయను.

' ర్జీమన్మహారాజ్ శ్రీ పెమ్మనాని రామలింగానాయనింగారు సలక సము[దా[గహారస్థితా శేషవిడ్వన్మహాజనాలను చిక్క యపల్లెకు [పతినామమైన పెంకటగిరిధర్మపురా[గహారస్థితా శేషవిద్వన్మహాజనాలను కావేరిసము[దా[గ హారవిద్వన్మహాజనాలను సవనందులనిట్టూరి కరణాన్ని ఆయగాండ్లను పంపించినాము గనుక సమ స్థనభాసమ్మతముగా తేచికాన వివరము [వాయించి పంపిృంచవలయును.

యాడకి అయ్యావళి మొదలయిన వారున్నూ చామలూరు అయ్యా వళి మొదలయిన వారున్నూ, వుభయవాదులయిన వుండవేలు జోడి రెడ్డినిన్ని, చామల దేవి రెడ్డినిన్ని, నిట్టూరు కరణాన్ని మందల వుంచుకుని చామల దేవి రెడ్డిని 'మాకు నిట్టూరు రెడ్డి కాణయాచి వచ్చిన వివరం చెప్పమ'ని అడిగి నంతల్లో, ఆ చామల దేవి రెడ్డి చెప్పిన వివరం యేమం లే:—

"నిట్టూరి (గామ కాణయాచి మాది; మా వెద్దలు అనుభవిస్తూ పుండగా ఖోజీరెడ్డిగారి పెద్దలు మోరసురాజ్యా న్నుంచి వచ్చి వ్యవహారపడి ధర్మాన ప్రౌడీ పోయిరి అని వకమాటు చెప్పెను. (గామములు ఖలమై పుండగాను (పభువుఅవారు పిలీపించి (గామానకు పురిమ పోయించి యొక్కించ మని అప్పణ మన్నించిరి గన్కు మా పెద్దలు పన్నెండు ఆయగాండ్లతోను గామము పురిమి పోయించి యొక్కించి (గామము నింప్పు చేసిరి. కాబట్టి మాకు (పభువులవారే రెడ్డికాణయాచి మన్నించి (వాయించి" యిచ్చి నార ని పకమాటు చెప్పెను. "పూర్వము ఖోడిరెడ్డిగారి పెద్దలు శివారెడ్డి కామి రెడ్డి

నేనిపాడు అనే(గామం కట్టించిరి. పూర్వంనుంచి మాకు పాలుకడ్డు". అని వక్మూటు చెప్పెను. పూర్వపు సాధకలిఖతాలు మిావద్దవుంటే తెమ్మనగా "లిఖతాలు లేవు. ఆయగాండ్ల చేత మాకు పాలుకద్దు అని పలికించేను." అని దేవి రెడ్డి చెప్పిన వ్యవహారము.

వుండ ఫూలు బోడిరెడ్డి చెప్పిన వివరం యేమంేట: "నిట్టూర్ని గామం కాణయాచి మాది. మా పెద్దలు నడిగడ్డ సీమ వుండపూలు నుంచి కుటుం బాలతో వచ్చినారు. శివారెడ్డి (పభువులవారి కౌలున అరణ్యం కోడు నరికించి మైలేదేవరకు పడమర పోలీనేనిపాడు అనే (గామం కట్టించి మా దేవుడు శ్రీ, అహ్ బలేశ్వరునికి తాండ్రుండం వద్ద కోవెల కట్టించి (గామాన రెడ్డితనం చేస్తూన్నండగా ఆ పల్లె డై వీకం చేత ఖల మైన పిమ్మట యాడకి త్రోవను గూబ గుండానకు దట్టిణం నిట్టూరు కట్టించి [గామానికి వు_త్తరముగా తన చేతి ధనము వెచ్చముచేసి రెండు తూముల చెరువు కట్టించి (పభువులవారి అప్పణ చొప్పన నాలుగు ఫుట్ల పొలము తెళెంగము భూమి; పుక్టెడు మడి; వుభయం అయిదు పుట్లభూమి దనవందమున్ను రెడ్డికాణయాచి అనుభవిస్తున్నూ ఆ (గామములో భావులు తొవ్వి తే నీళ్లు లేనంద్దు చేత ఆ (గామము ఖలముచేసి తిరిగి యాడకి [తోవను గూబగుండము తూర్పున నవసందుల పాటిమోద వురిమి పోయించి [గామం కట్టించి రెడ్డితనం చేస్తూవున్న గా వు త్రరాది సైన్యము చేతను **మొమ** డాంబరములై నందున (గామము ఖల మైనది. అప్పట్లో శివారెడ్డి చుట్టుపట్టూ వుండే (గామాదులలో కాలటేపం చేసుకుంటూ <u>ద</u>ై వీకం అయినందున అతని కుమారుడు నల్లప్పరెడ్డి రెడ్డితనంచేస్తూవున్న గాను సాళ్వ నరిసింగరాయలవారి మన్వంతర మందు నందెల వుద్దండ ఫ్రాబుళరాజుగారు వచ్చి దండుగ తీస్కు న్నందున దండుగ కొంత యిచ్చి కొంత తీర నందుచేత తూర్పునుంచి వచ్చి ఆ [সామములో చేరివున్న జోగి రెడ్డి সారికి తన రూకాంశము రెడ్డి కాణ యాచితో అధ్ధాంశము (కయానకుయిచ్చి దండగ తీచికా సంసారములో బలం చాలక వున్న గాను తిరిగి నరసదేవరాయలవారి కాలాన హామని తిమ్తప్ప హావళి చేతను జోగి రెడ్డిగారు దండగ యిచ్చి తూర్పు దేశ గతు డాయను. (గామ మున్ను ఖల మాయను, సల్లపరెడ్డిన్ని మోర్సు రాజ్యం చేరెను. యీలాగు ్రామం ఖల్లమై బహుదినములు వుండగా గుత్తిసీమ యేలుచున్న సిద్ధిరాజు

త్రీరంగరాజుగారి కాలాన నిట్టూరి కరణం చన్నమరాజు (పభువువారికి సముఖ మం నిట్టూరికి వురిమ పోయించి యెక్కించ వలెనని అప్పణ తీస్కు న్నందున (గామానకు వురిమ పోయించి యెక్కించి పూర్వం రెడ్డు మావారు విదేశగతు లై నందుచేత చామల కామయ అనెడి పెద్దమనిషిని కరణము చన్న మరాజు రెడ్డితనానకు వుంచెను. యాలాగున వున్నగా కామిరెడ్డి సంసారము బలమై (గామములో రెడ్డితనముచేస్తూవున్న గాను మరికొన్ని సంవత్సరములకు మా పెద్దలు మోరసురాజ్యా న్నుంచి వచ్చి మా రెడ్డి కాణయాచి మీందు అనుభ వించవలసిన నిమిత్తమే' మని మందలీ స్టే వారు బలవంత్రాన మా పెద్దలకు తిరిగి యియ్యక పోయి నందున వారితో ధర్మ మాడి ధర్మాన గౌలిచి జయలేఖ తెచ్చుకొని అనుభవిస్తూ వుండగా వీరు ఆ (గామానసే కాపుతనం చేసుకుంట్లూ వుండిరి. మరి యెనిమిది తొమ్మిది యేండ్ల నాటికి ఆ చామల కామయ తిరిగి దివాణము అంటి యాడకి సేసే విఠలనాయనివారితో చెప్పుకొని 'కట్నం యిచ్చేను' అని మరుగుపడ చెప్పకొంటే మా పెద్దలను పిలిపించి 'పీరికి పాలు యి'మైని విఠలనాయడు చెప్పెను.

అప్పడు మా పెద్దలు 'వీరు మాకు దాయాడే సామంతే; మేము యాల యిత్తుము?. మునుపు లేనిపోని ధర్మాలు ఆడి కష్టపెట్టి తే మేము ధర్మాన గౌల్ఫీ జయలేఖ తెచ్చుకొని అనుభవిస్తూవుండే టప్పడు వీరికి మేము యాల యిత్తుము?' అని అంటే ఆ జయలేఖ చూతాము తెవ్తుని అంటే మా పెద్దలు ఆ లేఖకు తారీఖు (వాసుకొని కొంచకపోయి యి స్ట్రీ అది చదివి చూచుకొనిన్ని 'వారికి పాలుయి'మ్మని అంటే 'వారికి మేము యాలయిత్తుము'?. అని యివ్వకుండే గా కోపంచేసి తారీఖులు(?) వారికి యిచ్చెను. మరి వక నెలకు ఆయనకు దొరతనం పోయను. తిరిగి మిక్కిలినేని వీరప్పనాయడని యాడకికి దొరతనానకు వచ్చెను. తీరిగి చామల కామయ పోయి ఆ దొరకు మరుగుపడ చెప్పుకుంటే ఆ దొరమా వారిని పిలిపించి 'వీరికి పాతికెపాలు యి'మ్మని అంటే మావాండ్లు యియ్య కుండగా బలవంత్తాన పాతికపాలికి కమ్మ (వాసి యిప్పించి ఆ పాతికెపాలు పంచి యిమ్మని చామల కామయ రాంటే పంపించెను. 'పాతికెపాలు పంచి యిప్పేని చామల కామయ అంటే 'మేము యాల పంచి యిత్తుము. దివాణానకు లంచాలు పెట్టి బలవంత్తాన కమ్మ తీసుకున్నావు గాని తెలియకు తీరుగుతున్నావు. లోగడ సీవు బలవంత్తాన కమ్మ తీసుకున్నావు గాని తెలియక తీరుగుతున్నావు. లోగడ సీవు

ేనినిపే చక్వూ '' లీఖ అని ె

తిన్న సౌమ్ము గత ఫలాలు రావలెను. అని అంటే (గామములో పదిమంది తెలియచెప్పి తేనిపోని సొమ్ములకు సీవు యాల పడిచస్తున్నా వని కామరెడ్డిని నలుగురు ఫీ అంటే అంతట ఫూరికే వుండెను. అని చెద్దలు చెప్పుదురు. యీ మర్యాదను వుండగాను పది సంవత్సరముల (కింద కలిగిన వుత్తరాది సై న్యం ప్రప్షదవం చేతను మాచారు (గామము విడిచి విడేశగతులై పోగా యీ చామల వారు చుట్టూపట్టూ (గామాదులలో రై తాంగము చేసుకుంటూ వుండిరింది గామము కుదిరిన మీగికి (గామముచేరి రెడ్డితనము చేసుకుంటూ వుండ్డగా నేనువచ్చి 'రెడ్డితనముమాది నీవు యొవ్వరవు?' అని దేవిరెడ్డిని మండలించి గాను 'నీవు యొవ్వడవు? రెడ్డితనము మాది' అని దేవిరెడ్డి అనగా వుభయ తులు యాడకికి ధర్మానకు వ్యేమి. పెద్దల కూర్చి రెండుమూడు మాట్టు వ్యవ హారంచెప్పి తే తీచే౯ము అని కట్టుకమ్మలు అడిగి తే 'యిక్కడ మాకు కూడదు. మరి వక దిక్కుకు అంప'మని చామల దేవిరెడ్డి అంటే తాడిప్తార్తికి పొమ్మని పంపగా వ్యిని." అని వుండవేలు లోడిరెడ్డి చెప్పెను.

కాణం బాలల్ మైలే త్రీ అ చేస్తూ నుండ వెచ్చు నాలు ఫుట్లభ

యా పుభయవాదుల వ్యవహారములున్ను వాజ్తూలములున్నూ విని పెద్దలు నిర్ణయించిన వివరం చేసమం కేస్క.....

భావుం ట్రో క గావ డాంబ వుండే కుమా మస్య న్నండ

ප [7

ಯಾಳಿ

ಹಾಲ

హ•్చక

మును

(గావ

దేవిరెడ్డి చెప్పిన వ్యవహారములో రెడ్డితనం మా పెద్దలు అనుభవిస్తూ పుండగా బోడిరెడ్డిగారి పెద్దలు మోరసురాజ్యం నుంచి వచ్చి తీర్చుకున్నారట. అది అయితే మేము యొరుగము. సొమ్ము అయితే మాది అని చెప్పినందుక్కు సొమ్ము మిాది అయినందుకు నిదానము యేమైనా పున్నదా అని అడిగితే అనుభవమే కాని మరి యేమిన్ని యొరుగము అని చెప్పినందు చేత.

> संभोगं कीर्तयेद्यस्तु केवलं नागमं कचित्। भोगच्छलापदेशेन विश्वेदः स तु तस्करः॥ अनागमं तु यो भुङ्के बहुन्यव्दशतान्यपि। चोरदण्डेन तं पापं दण्डवेत् पृथिवीपतिः॥

అనే వచనాల చేతను ఆగమరహిత మైన అనుభవము (పమాణము కాదు. మా వెద్దలు వారివెద్దలు నడిగడ్డ సీమ నుంచి వచ్చి. పోలినేనిపాడు కట్టించినారు. మాకు పాలు కద్దు అని ఆయగాండ్లను పలికించేను అని వలి కించ లేనందున న్వముఖవచనము వల్లను,

अन्यवादी क्रियाद्वेषी नोपस्थाता दुरन्तरः [निहस्तरः] । आहृतोऽप्यपळापीच हीनः पञ्जविधः स्मृतः॥

అనే న్యాయం చేత హీనవాదిత్వం సిద్ధమాయను. గనుక (పత్యథిక యైన బోడిరెడ్డిగారి పెద్దలు ధర్మాలు ఆడి ఆయగాండ్ల చేత పలికించి జయలేఖలు తెచ్చుకుని అనుభవిస్తూ వుండగా ఆ ఆయగాండ్ల చేతనే మాకు కాణయాచి కద్దు అని పలికించే నన్నది దురాగతము. మరి యేవైనా సాధనాలు ఫున్నవే అని చేవి రెడ్డిని అడిగి తే సాధనాలు దగ్గిర లేవు అనిఅనెను. బసిరెడ్డి కొండయ నాదగ్గర సాధనాలు వున్నవి అని నాలుగు కమ్మలు తెచ్చెను. నీవు సాధనాలు తెచ్చే టందు కు నిమి త్రైమే మని అడిగి తె, దేవి రెడ్డిగారికి బాధ్యము కలిగి తె నాకు బాధ్యము అని తెచ్చి యిచ్చిన కమ్మలు బోడిరెడ్డిగారి జయప(త (పకారము కమ్మ ౧, పలుకుబడి (పకారము కమ్మ ౧, విఠలనాయనిపేర కమ్త ౧, మిక్కిల్ నేని వీరప్ప నాయడు (వాయించి యిచ్చిన పాతికెపాలు కమ్మ ౧, యీ నాలుగు కమ్మల లోను జయలేఖ (పకారము కమ్మ పలుకుబడి (పకారము కమ్మ బోడిరెడ్డిగారికి సాధనము గాని దేవిరెడ్డిగారికి సాధనము గాదు. వీరప్పనాయని పేరటి కమ్మ వీరప్పనాయడు పాతికెపాలు (వాయించి యిచ్చిన కమ్మ దివాణము బలవం తము చేత వచ్చినది కాని సొమ్ము కర్కలు సమ్మతించి యిచ్చిన కమ్మకాదు. సామ్ముకత౯లు సమ్మతించి యిచ్చిన కమ్మ అయితే స్వహ్మస్త లేఖనము, తదారభ్యం అనుభవం వుండవలెను. అది లేనందుచేత బలాత్కారము చేత పుట్టిన దని సిద్ధ మాయనుగన్కు అది దుస్సాధనము. ఆకమ్మ వున్నప్పటికిన్ని,

> विद्यमानेऽपि लिखिते जीवत्खपि च साक्षिषु न तत्त्रमाणं लिखितम् यश्वभुक्तं न तत्थिरम् ॥ आगमोऽभ्यधिको भोगात् विनापूर्वक्रमागताम् । आगमेऽपि बलं नैव भुकृतिस्तोकापि यत्र नो ॥

అనే వచనాల చేతను భు_క్రిరహీత మైన లేఖతము దుస్సాధనము గాని స్ట్రాన్స్ స్టార్లులో మైనప్పటికిన్ని, బలాత్కార మైన మాయనా అదిన్ని (పమాణము కాదు. యిందుకు వచనములు.

सहस्तिलिखितं लेख्यं तत्प्रमाणं बलाहते

అని ఫున్నది గనుక బసిరెడ్డి కొండయగాలుకా తెచ్చిన సాధనములు దుస్సాధనములు గాని నత్సాధనములు గావు. ఖోడిరెడ్డి చెప్పిన వ్యవహార ములో గిమ్క ష్ మాటలు నిట్టూరి [గామం కాణయాచిమాది. మాపెద్దలు అనుభవిస్తూవుండిరి. జూమడాంబరములు చేత [గామాదులు ఖల మైనందున మోరుపురాజ్యముకు పోయి కొన్ని దినములకు తీరుగావచ్చి చామలవారు అను భవిస్తూ ఫున్న గా సొమ్ము మాది మా సొమ్ము మీగు అనుభవించ నిమి త్త్రము యేమి అని అన్నందుకు నిదానము యేమి అని అడిగి తే వారిపెద్దలు మాపెద్దలు వివాదించి అచ్యుతరాయపురా[గహారానకు ధర్మానకు పోయి తీర్చుకొని ఆయ గాండ్ల చేత పలికించి తెచ్చుకున్న జయప[తమున్నూ జయప[త ప్రకారము అనుభమున్నూ నిదానము అని జయప[తమున్నూ ఉయప[తమున్నూ నిదానము అని జయప[తము తెచ్చి చూపించిరి. గనుక, వచనం.

नागमेन विनाभुक्तिनांगमो भुक्तिवर्जितः।
तयोरन्योन्यसंबन्धात्प्रमाणात्पर्यवस्थितम्॥
सागमो दीर्घकालश्च निराक्रोशो निरन्तरः
प्रत्यर्थिसन्निधानं च मोगः पञ्चविधः स्मृतः॥

అనే వచనాల చేత ఆగమసహి తానేక కాల నిర్మా కోశనిరంతర (పత్యథికా సన్ని ధానానుభవం వున్నది గనుక కాణయాచి వుండవేలు బోడిరెడ్డి దే కాని చామల దేవిరెడ్డిగారికి పనిలేదు. యిదిగాక సలకనము[దా[గహారస్థితా నేకవిద్వ న/హాజనాలున్నూ, చిక్కెపల్లి, అ[గహారస్థితా శేషవిద్వన/హాజనాలున్నూ

प्राद्भविवाकादिहस्ताङ्ममुद्रितं राजमुद्रया । सिद्धेऽर्थे वादिने दद्याज्जयिने जयपत्रकम् ॥

ఆనే వచనాల చేత నకలసభానమ్మతముగా దృష్టమైన జయలేఖ ప్రహా రము పలుకుబడి చేసి, బహుకాలము నిరాచ్ఛేదనగా అనుభవం కలిగివృండగా వృవహార[పవ_క్రిలేకున్నా, పునధ్యమాణకు అంపించినది సాహానకృత్యము గాని న్యాయం కాదు. కాబట్టి నిట్టూరి కాణయాచి వృండవేలు బోడి రెడ్డి దేశాని చామల దేవిరెడ్డిగారికి పనిలేదు. యిట్లానిర్నయించి వుండవేలు బోడిరెడ్డిగా రికి (వాయించి యిచ్చిన జయప్రము చదివి చూచుకుని తిరుగా వుండవేలు బోడిరెడ్డిగారికి యిచ్చేది.

సలకసము దా (గహారీకులు కోటిలింగంభట్లు మొదలయిన రం మంది రాలు కలిగివున్నది. మీరల సమ్మత్ని తాటిప**్ర**కరణం త్మ్మరాజు (వాసినది. Kaifiyat of Niţţūr: L.R. 37, pp. 311 ff.

APPENDIX.

252. THE HISTORY OF THE RAVILLA CHIEFS.

i. Vīra-Malla:

ఆ కమ్మవంశ సుక్తధాంభోధియందు

రాకానిశాకరు క్రమణం జేన్నొంది

అనుపమాటోపసాక్రమాన వి(కమార్కుం
 కనుచు రాయకుమారుల క్రల్మినుతియింప విమతరాడ్భయదమై క్రివిస్మయంబగుచుం గొమరొండు గుడిపాటి క్రోట్ చెంగటను గుంతలాధిపులెన్ని క్రోనియాడి మెచ్చం గుతుబుశాహాల బలంబు క్రోరించినఱకి చెల్లుగా రాయలకోవే హెచ్చువీరుడు లెల్లు గైకొని మదాంకకిత రాజహృదయ భల్ల పతాప (పక్షభావుండై వీర మల్ల భూరమణుండు క్రిమిపాకీ ర్థినించ విమతులుగాంచు రాకవిళ వీరమల్ల జననాధచండు వంకళంబున నలరి

ii. Tippa I:

జననాథులెన్నంగ శ్రీ జగతీమై వెలసె ఘనుడు తీప్పత్త్వూశ్రాలత శేఖరుడు ధీరత రావిళ్ల శ్రీ తీప్పభూవిభుడు ఫారాళముగ ధాత్రిశేలుచునుండి భుజబలోద్దండుండై శ్రీ పొదలుచువచ్చు గజపతీదళములు శ్రీ గదిసి చెండాడి విక లంబుగాం జేసి శ్రీ వెన్గొట్టితటిమి ఆక లంక బిరుదుధ్వశిశావళుల్పట్టు గాడుగు లందలములు శ్ గానబుపల్లకులు బెడిదంపు:బేరులు శ్ పెద్దబూరగలు వెన్నెవన్నెగుడార్లు శ్ వాజులు కరులు చెన్నొందు: గైగాని శ్ సిరులచేవెలసి

హరిహారసదృశులై శ్రీ యలరిన సుతుల నిరువుర గాంచె మశోహిశసన్నుతుల బలశౌర్యధను: డయ్యగపత్కొతలేం[దు నలఘుతేజుని వెంకశటా[ది భూవిభుని

iii. Ayyapa I:

అరయ నా యిరువురి 🕽 యంద(గజుండు పరమపావనుఁ డయ్య్మ్మ్వవతౌర్ధేం దుఁ డతి శీలవతి లక్ష్ముమాంబికయందు సుతుని త్రీ తిప్పవ్యసుంధరాధిపునిఁ గనిపెంచి నకలభూ్కాకాంతులు గాలువు బనుపడు దనయుని శ పట్టంబుగట్టి యతిముదంబున దాల్చ్ 🕽 యలరం బటించి హాగలు గ**్గో**లు రాశ్రజవజీరుఁడనుచు ముగురుదునేదార్లు 🕽 మొగి సమ్మతింప బాపు రే! మాయయ్య క బళిబళీ! యనుచు గోపాలరాజు పేశరొడ్డనిచూచిమెచ్చి యళుకుఁ జూక్కును లేక 1 యా హవభూమిఁ దెనుఁగుబిడ్డల* మాడ్కి 1 దెగువతోఁ జొచ్చి మొనసి కందన ప్రాలు క ముట్టడి యెల్ల మునుమున్నె విడిపించె 🕽 మోహరంబై న బలుదునేదారుల 🕽 భంజించినే చి

^{*} కెలుగు బిక్లలు మాడ్కి

పొలుపొంద గంధేభ్మముల నుగ్గు జేసీ
 పొదలు గరీబుల కే పొంగణంగించి

యొదురు పఠాణీల కే నెల్ల మట్టాడి
 చెలరేగి యబిసీ వక్డేకులు జిదిమి
కల దక్కణీల చీక్ కాకుం గావించి
 జేరీజుతాళ్లన్ని కే తెగనఱికించి

కోరిబండారముకల్లొల్లలాడించి
 తనపేరువారి కంకదన ఫౌలికోట
 యమరాగమున జొచ్చి కే యారాజుచేత
 పెచ్చులు గైకొని కే మీదిసీపతుల
నిచ్చమెచ్చులు జూచి కే నృపులలోనితండా
 గెలుపులరాజని కే క్తించి పొగడ
విలసిల్లి రణకేళి కే విహరించెనెలమి.

iv. Tippa II:

అతని తమాభవుంకడగు తిప్పన్నపతి కుతలాధిపతులు మిక్ర్కుటముగా నెంచ ధరణిపేదైన యాక్రవని దుర్గంబు సురతాణిలగ్లగాలకు జూఱలాడించి తగువజీరుల దునేక్ చారుల జంపి పొగరుతురుమ్ములు క బోనీకం (దుంచి కల పాలెగాండ్ర చీక్ కాకుగాం దఱిమి చెలారేగి జయలత్క్మింక్ జేకొనివచ్చి చల్లగా నల హరికేశ్చం(దుని లీల నెల్ల నుహిన్లలి కి నేలుశుమండి

v. Linga I:

వెంగమాంబిక యందు క వితరణకర్ణు లింగభూపాలు లాకలిత యశోధనునిం గనియె నాలింగభూక్త కాంత శేఖరుడు

ఘోరాహితనృవాలు కే కొండభూవాలు సతతవదాన్య (పక్షనన్న సత్కాంతి జితచం(దు నయ్యపక్షితీనాథచం(దుం బు(తులుగాం గాంచి కే పొలుపు వహించి థా(తీపతులు మెచ్చక్రరణిమై వెలసె.

vi. Konda I:

ఆ కుమారులలోన శ్ నహితరాజన్య భీకరశౌర్యుండు శ్ భీమబలుండు బలభేది విభవుండు శ్ పటుఔళగంటి బలశిలాటంకశుంశభాత్పాండ్యరాజ్య పురమాల్లకల్లోల శ్ భువనభేతాళ

భరితుండు కొండభూ శ్రీపాల శేఖరుఁడు తనక్రీ భూనభోం శ్రీరముల నించి ఘనులు భూజనులు సశ్రమ్మలు నుతింప వరుననార్గురు చ[కశవ ర్హుల కరణి నిరవందగా ఛా(తి శ్రీ నేలుచునుండి.

రాజీవ తేజుండు 🐧 రావిళ్లలింగ భూజాని కొండభూ శభుజుడు మోదమున. సొలయక పుత్రుల కే సుముహూ ర్తమునను జెలఁగుచు రాజ్యాభికచ్చిత్తుంది జేసి

కులుకుచుం జను పెండ్లి కి కొడుకు చందమున పొదలుచు మానవక్ళురి చెంతం జేరి పదరు నేదులశాహిశ్వలములమిాంద కొదవక హరిణంపు కి గుంపులమిాంద కొదమసింగము జొచ్చు కి కొమరు జెన్కొందం చేజీని చేసన్న కో చునినూకి యాజి రంగము బొచ్చి కి యహిత సైన్యముల గకవికల్ గావించి కి గద్దించినఱకి

తరలక రంఖాది ఏ తరుణులు మాహ భరితలై తనదికొంటి ఖావించి చూడ నా చంద్రతారారంటి ఏ మగునట్టి కీ రై భూచ(కమున నించి ఏ హారిలో వెలసెం.

vii. Linga II:

ఆ మెన్నెహంవీరు శ్రీ నాత్మజులందు రామాభిరాముండు శ్రీ రణభయంకరుడు

ఘనుడు రావిళ్ల లింగిగ నృవాలచం[దుఁ శానయువేడ్కలథా[తి 1 నేలుచునుండి

రామభ్ద నృవాలు క రమణియ శీలు శ్రీమంతు బాంధవాక్కశిత కల్పవృత్య బలరామసత్వనంక్షమ్మనిగాంచి చెలువు మీగాఱంగఁ ఖోక్ షించుచునుండె తిరుమణికోటలో కే స్థిరముగానిలచి పరపీరదుర్గముల్ కే పట్టణంబులును నదలించి ఔదరింప కే నావార్తం డెలిసి పొదలు సుల్తాని యక్టులు పాదుశాహు మలయు దునేదార్ల కే మస్మీలంబిలిచి సెలవు మన్మించిన కే శ్రీమమే తరలి చతురంగబలములు కే సంరంభులగుచు ధృతిమారగా నలుకొదిక్కులం(గమ్మ

యాలంబులో జొచ్చి కే యఖలశా తవులు దోలి పెన్గొండకుఁ కే దోవలు జూపి కురువీర బలములు కే గోరించినట్టి నరుఁడీ విభుండని కే నరనాథులేంచ

రమణతో ధారుణీ శ్రమణులచేత దళవాయి వెంకట శ్ధరణీశుచేత నలరుచు తగుహెచ్చుశ్రంగు మెచ్చులంది రాబిళ్ల లింగభూశ్రమణచం[దుండు పావనచరితుఁడై శ్రహబలుచు[నుండె].

viii. Ayyapa II:

బలియుడా కొండభూశేపాలసోదరుడు విలసిత సాహస శ్రీ విక్రమార్కుండు గురుతర వరవీర శ్రీ కోలాహాలుండు వరభవ్యగాం గేయ శ్రీ వర్ణణా కేతనుడు నరనుతుడయ్యప్రనాయ కేంద్రుండు రాజిల్ల వెలయు కశ్యాట త్రీరామ రాజద త్ర కిరీట శ్రీ రమ్యభూమణుడు మనసిజాకృతి చెంచుశమలచూ ఆకాణి మనబిరుదాంకుండు కే కలిత తేజుండు ఆమోదమునుగ నక్రయ్యపనాయకేందు భామిని వెంగమాంకబామణిగర్భ జలనిధి సంపూర్ణ కచందునిలీలు గలిగె త్రీకొండ భూక్తకాంత శేఖనుడు.

ix. Konda II:

ఆకొండనృపతిదయా త్రీ కామినీనాథ కే సేవాభిరతుఁడు.

x. Rāmabhadra:

ఆ కొండనృపతి బాక్హహాబలోద్ర భీకర శౌర్య గాంక్ఫీర్యచాతుర్య వినయవివేక (ప్రవీణులై నట్టి తనయుల నిర్వుర్య క్ర దగ్య గాంచె పం_క్రి రథుడు మోదమున బ్రీక్ రామలక్ష్మణుల విదితంబుగాయగన్న క్ర విధము జెన్నాంద నంద(గజుండు ధక్రాన్మయత్తచిత్త మందరధీరుండు క్ర మహితయశుండు

రామభ(దక్షమాక్రమణ చం(దుండు భూమింశులెన్మ నక్రద్భుతశ_క్తి వెలసె.

xi. Timma:

ఆ రామభ్రవాశ్యక సహోదరుడు సారబలోద్దండ శ సాహసాంకుండు హారిచౌషష్టి విశ్వాన్య పవీణుండు ఘోరమదారి సంశకుల భేదనుండు ధీరుండు తిమ్మధాశ్రతీకళ్తుండు థారుణివెలస్ సశత్య పులు నుతించు.

253. ராயர் காகிதமும் கர்த்தர் காகிதமும்

- 995. கோலாகல ராமன் கொறுவி லிருக்கையிலே மதுரை தனிலிருந்து வந்தானே ஒற்றனுந்தான் ராயருட காயிதமும் நலமுடனே தானெழுதி முகிலருடன் பாச்சா முப்பதினை யிரங்குதிரை கணவாயை வந்து கட்டிக்கொண்டா ரென்றுசொல்லிக்
- 1000. கோலக்கொண்டை யான்கு திரைக் கூட்டப் பெருந்தளமும் ராயருட சீமையெல்லாம் நாறு திக்குங் கொள்ளோடிட்டு விசையா புரமும் வேலூருங் கொள்ளோடிட்டுக் கணவாய்[க]ள் கோட்டையெல்லாம் கட்டிக்கொண்டா னென்று சொல்லி இங்குவரப் பயிணமா யிருக்கிறு னென்றுசொல்லி
- 1005. ராயருட காமிதமும் நமக்குவந்த தென்றுசொல்லி மன்னன்புலி ராமணயும் வரவழைக்க வேணுமென்று கற்தனுட காமிதமும் கடுகியே தான்கொடுத்துக் காமிதத்தைக் கொண்டு கடுகியே ஒடிவந்தான் மன்னன்புலி ராமய்யணே வந்துகண்டான் ஒற்றனுந்தான்
- 1010. காயிதத்தைக் கொடுத்துக் கைகட்டி நிற்கஅற்முன் [நாமப்பய்யன் மதுரை வந்து அங்கிருந்து புறப்பட்டுச் சென்று நாயரைக்கண்டு துலுக்கர்படையை வெற்றிகோண்டு மீளுதல்.] வாசித்துப் பார்த்து மன்னன்புலி ராமய்யனும் துலுக்காண மொருபொருட்டாய்ச் சொல்லி அனுப்பினரோ துலுக்கர் படையெல்லார் தூளிபடவே தாரத்திக் குதிரைத் தளத்தையெல்லாம் கொள்ளேயிட வேணுமென்று
- 1015. மாப்பிள்ளே கொண்டப்பய்யன் மன்னன் தஊயழைத்து வெங்கிட கிஷ்ணய்யன் வீமன் தணயழைத்து மண்டூருப் பாப்பய்யனே வாருமென்று தானழைத்துப் பாளயக் காறர் பலபேரைத் தானழைத்து எல்லோரையு மழைத்து இதமாகப் புத்திசொல்லி

- 1020. இன்றமுத லெட்டாராள் இங்கே வருவேனென்று ஆற்றங் கரையும் ஆன துறைமுகமும் புகழ்பெரிய போகலூர்க் கோட்டை பதனமென்று என்றுசொல்லி ராமய்யனும் ஏறினைன் தண்டிகைமேல் மன்னர் படைசூழ மர்திரிமார் சூழ்ர்துவர
- 1025. ஆண் குதிரை ஆர்ப்பரித்து முன்னடக்கப் பேரிகை டம்மானப் பிறகே முழங்கிவர வெண்சா மரைவீசே விருது பலமுழங்கக் கட்டியக் காறர் கணவிறது கூறிவரக் கவிவாணர் கொண்டாடக் காரியப்பேர் முன்னடக்கப்
- 1030. பதினெட்டு மேளவகை பண்பாய் முழங்கிவர ஆணேமேல்ப் பேரிகை அதிர்ந்து முழங்கிவர வந்தே பிறங்கிஞர் மாஞ மதுரையிலே கங்குல் வீடிந்து கதிரோன் எழுந்தபின்பு தேவர்கள் போற்றிசெயுந் திருப்பூவணங் கடந்து
- 1035. மதுரைத்தெரு வீ தியிலே வர்தார்காண் ராமய்யனும் அர்கேரர் தன்னில் அர[ண்]மணயில் வர்திருர்து மற்றகாள்த் தானுங் மன்னன்புலி ராமய்யனும் மன்னன்திரு மஃயேர்தொணே வர்துகண்டு சர்தித்து ஆண்டவனே இப்போ அழைத்த பணிவிடையேன்
- 1040. என்வார்த்தை தன்னே மினிக்கேளும் ராமாகீ கோலக்கொண்டை யானும் குதிரைப் பெருந்தளமும் கணவாய்[க]ள் கோட்டையெல்லாம் கட்டிக்கொண்டா சென்று விசையா புரமும் வேலூருங் கொள்ளேயிட்டு [சொல்லி இங்குவரப் பயணமா யிருக்கிறு னென்றசொல்லி
- 1045. ராய ரதுக்கு நமக்கெழுதி வந்ததுகாண் அதுகண்டு நாமள் [அழை]ப்பித்தோம் ராமய்யனே இதுவோசில பாரமென்று எண்ணி யுரைப்பார்கள் குதிரைத் தளமெல்லாள் கொள்ளேயிட்டு வாறேனய்யா வெட்டித் துரத்தி விறுதுகளும் தான்பறித்துக்

- 1050. கணவாய்[க]ள் கோட்டையெல்லாம் கலங்கவே தானடித்து ஆறு கடக்க அஃகுஃயத் தான் துரத்தி வெட்டித் துரத்தி வேலூரு கைப்பிடித்து ஆயிரங் குதிரை அன்பாகத் தான்சேர்த்து வாறேனய்யா என்றுசொன்னன் மன்னன்புலி ராமய்யனும்
- 1055. ஆயிரங் குதிரைக்குவா யமுதுகூட்டச் சொன்னுன்காண் மன்னன் திரு மஃயேர்திரன் மனமகிழ்ர்து கொண்டாடிக் கன்னன்புலி ராமய்யனுங் கைகட்டி வாய்புதைத்துப் போய்வாறே னய்யா பொருர்திவிடை தாருமென்முன் நின்றனுப்பிக் கொண்டு நீதியுடன் கையேர்திப்
- 1060. போய்வாராய் பாமாவென்று பொருந்தி விடைகொடுத்தார் நடந்தான் புலிராமன் நல்லமுத்து மாஃகொஞ்சத் துவரிமான் தன்னில்வந்தான் துங்கமுடி ராமய்யனும் மற்றநாள்த் தானும் மன்னன்புலி ராமய்யனும் சோழவந்தான் தன்னில் சூழ்ந்தடித்தான் கூடாரம்
- 1065. மற்றகாள்த் தாதும் மன்னன்புலி சாமப்பனும் வடமதுரை தன்னில் வண்மையுடன் சென்றிறங்கித் திண்டுக்கல்லு கடர்து தேக்கமூல தன்னில்வர்து மற்றகாள்த் தானும் மன்னன்புலி சாமப்பனும் மணப்பாறை தன்னில் மன்னவனுஞ் சென்றிறங்கி
- 1070. இரட்டை மஃவழியாய்க் கடந்தார்கள் எல்லோரும் திருச்சிருப் பள்ளிகடந்து சீரங்கர் தனிலிறங்கி மற்றநாள்த் தானும் மன்னன்புலி ராமய்யனும் சமையபுரங் கண்ணனூர் தன்னிலே வந்திறங்கி ஊட்டத்தூர் தன்னில் ஒருகொடியிற் போயிறங்கி
- 1075. மற்றகாள்த் தானும் மன்னண்புலி ராமய்யனும் வாலி[டு]க[ர]ண் டாபுரத்தில் வர்திருந்தா செல்லோரும் கங்குல் விடிந்து கதிரோன் எழுந்தபின்பு ஆயிழையாள் வீற்றிருக்கும் ஆரணியுந் தான்கடந்து வேலூரு தன்னில் விரையவே வந்திறங்கி

- 1080. வெங்களூர் தன்னில் விரையவே சென்றிறங்கி கங்குல் விடிர்து கதிரோன் எழுந்ததற்பின் ராயருட சமுகந்தன்ணே நன்றுக வந்துகண்டு ஆண்டவனே இப்போ அழைத்த பணிவிடையேன் ராமப்பய்யன் உரைகேட்டு ராயருந்தான் ஏதுசொல்வார்
- 1085. தூறுக்கர் பெரும்படைதான் தொஃயாத வான்பரியும் கணவாய் வழியில்வர் து கடல்போலே வர்ததுகாண் சீமை யழித்துத் தீக்கொளுத்தி விட்டார்காண் அதுகண்டு நாமும் அழைப்பித்தோம் ராமய்யனே மன்ன ஹுரைத்ததெல்லாம் மனமகிழ்ர் து கேட்டுஙின் று
- 1090. ஆண்டவனே இப்போ அடியேன்கொல் விண்ணப்பங்கேள் தூலுக்கர் படையைமெய்ப்பாய்ச் சொன்னீரே ஆண்டவனே இதுவோசில பாரமென்று எழுந்திருந்தான் ராமய்யனும் குதிரைத் தளத்தை வென்று குஞ்சரமுங் கொள்ளேகொண்டு வெட்டி விரைட்டி விறுதுகளும் தான்பறித்து
- 1095. வெற்றிகொண்டு வாறேனென்று விண்ணப்பஞ் செப்பலுற்றுன் அடைக்காயும் வெள்ளிஃயும் அன்புடனே தான்கொடுத்து வெற்றிகொண்டு வாவென்று விறுதுகளும் தான்கொடுத்து போய்வாரு மென்று பொருந்தி மனமகிழ்ந்தார் நடந்தான் புலிராமன் நல்லபெருஞ் சேணேயுடன்
- 1100. வெங்களூ[ர்] தன்னில் விடுதியாய் வர்திருர்தார் மற்றாள்த் தானும் மன்னன்புலி ராமய்யனும் இக்கரைவெங்கிட கிருஷ்ணய்யருக்கு எழுதிரைர் ஒஃதேண் ஒனேதனே வாங்கி ஒடினுன் ஒற்றனுர்தான் ஒஸே தணக்கொடுத்து ஒதுங்கிங்ன்முன் ஒற்றனுர்தான்
- 1105. வாசித்துப் பார்த்து மனமகிழ்க்கு கொண்டாடி மன்னன்புலி ராமய்யண வர்துகண்டான் அர்நோம் தூலுக்கர் பெரும்படையும் தொலயாத வான்பரியும் கண்வாய்[தணில்]வர்து கட்டிக்கொண்டா ரென் அசொல்லி ராய ரதுக்கு நமக்கோலே வரவிடுத்தார்

- 1110. தூலுக்கர் பெரும்படையைச் சூறையிட்டுத் தான்விரட்டி ஆறு கடக்க அணகுஃயத் தான் துரத்தி இக்கரைவெங்கிட கிஷ்ணய்யர் எழுந்திரு மென்று சொல்லி எல்லோரும் போ[பே யெதிர்த்துப்போர் செய்தார்கள் மன்னன் புலிராமன் மண்டிப்போர் செய்யலுற்றுர்
- 1115. இக்கரைவெங்கிட கிஷ்ணய்யன் எதிர்த்துத் தூரத்திவிட்டார் மன்னன் புலிராமன் மட்டில்லாச் சேணேயுக்தான் தூறுக்கர் பெரும்படையைச் சூறையிட்டுத் தான்விரட்டி ஆறு கடக்க அஃகுஃயேத் தான் துரத்தி வெட்டி பிறைதறுத்தான் வேர்தன்புலி ராமய்யனும்
- 1120. வெற்றிகொண்டு ராமப்பதைம் வீரியங்கள் பேசிவர்தார் ஆருடிரங் குதிரை அன்பாகத் தான்மடிர்து அறுபது குஞ்சாமும் அன்பது ஒட்டகமும் ஆடிரங் குதிரையும் அன்பாகத் தான்சேர்த்துப் பிடித்து அதைப்பிஞர் பேர்போன ராமய்யனும்
- 1125. வெங்கிட கிஷ்ணய்யறும் வீமனே வாருமென்று கணவாய் பதனமென்று கற்னன்புலி ராமய்யனும் தன் தண்டர் தான்வைத்த[ர]ன் தார்வேர்தன் ராமய்யனும் வேண்டும் வரிசைகளும் வெற்றிகொண்ட சூஞ்சாமும் வெற்றிகொண்ட ராணுவுக்கு வெகுவரிசை தான்கொடுத்து
- 1130. ராயருட சமுகத்தில் நன்மையுடன் வந்துகண்டார் வந்துகண்ட ராமய்யண மார்போடே தானணேத்து வெற்றிகொண்ட ராமய்யனுக்கு வெகுவரிசை பண்ணிவைத்துப் பூஷணங்க ளுள்ளதெல்லாம் பூட்டி யலங்கரித்தார் என்னருகே ராமய்யனே இருமென்று தானுரைத்தார்
- 1135. அவ்வார்த்தை கேட்டு அன்புடனே ராமய்யனும் கச்சித்திருமஃ யேர்திரீணக் காணுமல் நானிருர்தேன் கண்கள்புகை யாகுமையா கற்தனே யென்றுரைத்தார் எந்கே யிருந்தாலும் எப்போதும் நான்வருவேன் வர்துதவி பண்ணுவிப்பேன் மன்னர்கள் மெச்சிடவே

1140. வருஷ் மொருதார்தான் வர்துபோ மென்றுரைத்தார் மனமகிழ்ர்து ராயரையும் மன்னன்புலி ராமய்யனும் நின்றனுப்பிக் கொண்டு நீதியுடன் கைதொழுது நடந்தான் புலிராமன் நல்லபெருஞ் சேணேயுடன்

Rāmappayyan Ammānai.